מעריב
יום שישי

היום: סופשבוע

החלום של סיון
אופנה יפה לכל אשה
עיצוב אופנה
★ ביגוד מיוחד ולאירועים
– גם לפי הזמנה.
★ יצרני אופנת עור יהודית.
תצוגה ומכירה, שד' ירושלים 28, יפו, טל' 825765
סטודיו – דב הוז 71, חולון.

יום ו', 20.11.87 כ"ח בחשון תשמ"ח, גליון מס' 12184; שנה מ'; המחיר 1.10 ש"ח (כולל מע"מ), המחיר באילת 95 אג'; 176 עמוד; כל הזכויות שמורות ל"מעריב" © MAARIV 1987 معاريف

עיקר החדשות

אבא אבן יוצא למדריד
שאול בן מוטה: יו"ר ועדת החוץ והבטחון של הכנסת ח"כ אבא אבן יוצא בשבוע הבא למדריד כאורח בית הנבחרים ויזכה ל"טיפול מלכותי". בעת הביקור יתקבל לשיחות על ידי המלך חואן קרלוס וראש הממשלה פליפה גונזלס. עמוד 11

לונדון: אין עם נסוג מתפירות חיין
אמנון אברמוביץ מדווח מלונדון בעקבות האסון ברכבת התחתית.
עמוד 3

העד המומחה לא בקיא
הפרופסור לפסיכולוגיה ויליאם ואגנאר שהובא מהולנד כעד הגנה במשפט דמיאניוק מודה: איני בקיא במחקרים על יכולת הזכרון של ניצולי השואה.

פרופסור ואגנאר

עמוד 3

פרס בפאריס
שר החוץ הישראלי נפגש בבריסל עם נשיא סנגאל. הערב יופיע לצידה של לייזה מינלי בלידו בפאריס. עמוד 3

שולץ ושווארדנאדזה יפגשו השבוע בז'נווה
מזכיר המדינה האמריקני, ג'ורג' שולץ, יפגש עם שר החוץ הסובייטי, אדואד שווארדנאדזה, בז'נווה בשבוע הבא כדי לסיים את תכנון מפגש הפסגה בדצמבר בין שני מנהיגי מעצמות־העל.

הערוץ השני בפני שוקת שבורה: חסרים סרטים
אילמה באום. מוסרת: הערוץ השני לא היה ערוך לשביתה בערוץ הראשון. החלטת שר התקשורת ושר החינוך לשדר מדי ערב סרט בערוץ השני היתה בלתי צפויה ויצרה בעיה: עד כה שודרו בערוץ השני כ־40 סרטים, כמות המספיקה לחמשה חודשים לערוץ הראשון המקרין רק שני סרטים בשבוע.
השבוע עמד הערוץ בפני שוקת חצי שבורה: ביום שני התברר לפתע כי סרטים שהובטחו למנהלת ההקמה על ידי המפיק "אימפריה של קולנוע" לא יגיעו למסך.
עמוד 6

'דב חטף את ילדיי'
טוענת אם לשניים; שופט הנשיא אתמול צו עיכוב יציאה מן הארץ נגד הרב ושני הילדים.
עמוד 12

צעיר נורה במירדף משטרתי ברחובות
אילן בכר מוסר: צעיר ערבי נורה אמש בירושלים ונפצע באורח בינוני בעת מירדף משטרתי אחריו ברחובות שכונת קרית־יובל לאחר שנראה נוהג ברכב גנוב.

מזג האוויר: יירד גשם
במשך היום יתרבו העננים וגשם יחל לרדת משעות הצהריים. תשקיף לשבת: בשעות הבוקר עדיין יירד גשם אך במרוצת היום ייעשה מעונן חלקית ללא גשם. הטמפרטורות בארץ ובעולם בעמוד 11.

הדלקת נרות
פרשת השבוע – תולדות

	ער"ש	מוצ"ש
ירושלים	4.01	5.15
תל־אביב	4.19	5.17
חיפה	.9	5.14
באר־שבע	.17	5.15
אילת	4.21	5.21

★ ★ 20118723 ★ ★
★ ★ ★ ★ ★

שמיר יאמר היום לרייגן: לא נסכים לקיצוץ בסיוע

עוזריו של שמיר הדגישו כי רה"מ אינו מתכוון לעמוד כעני בפתח נוכח הנטייה בארה"ב לקצץ בתקציבים וידגיש כי הסיוע הכלכלי והצבאי לישראל צריך לעמוד מחוץ לתחום הקיצוצים ≡ במרכז השיחות הפוליטיות עם ראשי המימשל בוושינגטון יעמדו רעיונותיו החדשים של רה"מ למו"מ עם ירדן והמשך תהליך השלום ≡ במסיבת עתונאים בניו יורק אמר שמיר: לו הייתי צריך להצביע שוב על הסכמי קמפ דייוויד, ייתכן שהייתי מצביע כפי שעשיתי בעבר - נמנע ≡ קרא ליהודי ארה"ב לעלות לישראל

מאת עפרה ישועה־ליית ודן דגוני
שליחי מעריב בארה"ב

ראש ממשלת ישראל יצחק שמיר, המגיע הבוקר לביקור עבודה רשמי בוושינגטון, יאמר היום לנשיא ארה"ב רונלד רייגן, כי ישראל לא תסכים לשום קיצוץ בסיוע הצבאי והכלכלי האמריקני – חלקה של ארה"ב בשותפות האסטרטגית בין שתי המדינות.

עוזריו של שמיר הדגישו בימים האחרונים, כי ראש הממשלה אינו מתכוון "לעמוד כעני בפתח", נוכח הנטיה בארה"ב לקצץ בתקציבים וידגיש כי הסיוע לישראל צריך לעמוד מחוץ לתחום הקיצוצים.

שמיר מגיע הבוקר (בשעת לילה מאוחרת לפי שעון ארה"ב) לוושינגטון, לאחר נאומו בפני כינוס הפדרציות היהודיות במיאמי. לאחר פגישתו היום עם הנשיא רונלד רייגן בבית הלבן, יקיים שמיר שי־

המשך בעמוד 2 ◄

תוספת היוקר הבאה תשולם רק במאי '88

מאת שרגא מקל

תוספת היוקר הבאה תשולם במשק רק במאי 1988. לפי תחזיות שהוכנו במשרד האוצר יעלה המדד בחודש נובמבר ב־1.5% בקירוב, בדומה לעליית המדד באוקטובר, ומדצמבר ואילך צפויים מדדים נמוכים יותר - אחוז אחד לחודש ופחות מכך.

מכיון שתוספת היוקר משולמת על התייקרות מצטברת של 7% לפחות צפויה תוספת היוקר הבאה רק במאי 1988.

בדיון שהתקיים שלשום בלשכת שמעון פרס בשיתוף ראשי האוצר ובנק ישראל הועלה הצורך בהקטנת ההצמדה של תוספת היוקר למדד כאמצעי להאטת האינפלציה, אך לפי שעה אין כל תכנית אופרטיבית באוצר בענין זה. באוצר מבקשים להימנע מתוספות שכר כלשהן בשנה הקרובה (לבד מתוספות יוקר) כדי לשמור על יציבות המשק. זאת לאחר שבשנתיים 1986־1987 עלה השכר הריאלי במשק ב־20% ובמיגזר העיסקי בשיעור גבוה עוד יותר - 30%.

זו תהיה עמדת הפתיחה של האוצר לקראת המשא ומתן על הסכמי השכר החדשים בשירות הציבורי לשנים 1988־1989. האוצר מביא בחשבון עלייה ריאלית של השכר במשק בשנה הבאה בשיעור 4%.

ביום שני הקרוב יפגשו שר האוצר משה נסים ומזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר.

המשך בעמוד 2 ◄

שנתיים אחרי ראס בורקה: בן למשפחת באום

קרובי משפחה, ידידים ומכרים רבים באו אתמול לשמוח בשמחתם של שרה וראובן באום, שהכניסו בבריתו של אברהם אבינו את בנם עידו. שרה וראובן שכלו בהתקפת הרצח בראס בורקה את בנם אמיר ז"ל. בין הבאים להשתתף בשמחתם אתמול בירושלים היו גם אחדים מבני משפחות הנרצחים בראס בורקה. בתמונה: ראובן ושרה באום עם בנם הפעוט עידו, ועם ילדיהם אהוד (מימין) שנפצע בראס בורקה, משה ונורית (משמאל). צילום: יצחק אלהרר.

'למתנחלים יש אסטרטגיה לכופף את אלופי צה"ל'

קובלים גורמים בטחוניים; הכוונה: להבהיל את אלוף הפיקוד כדי שבפעם הבאה יזכור מה שעשו לו ויהיה נוח ורך יותר כלפיהם

מאת עמנואל רוזן

"אנו חשים שלמתנחלים ביו"ש ובעזה ישנה אסטרטגיה מתוכננת ומתואמת של 'כיפוף' אלופי צה"ל", אמרו אתמול גורמים בטחוניים.

הגורמים אמרו, כי למרות הפיוס בין האלוף מרדכי לבין מתיישבי גוש קטיף, חשים שר הבטחון והרמטכ"ל שמאחורי הסיכסוך הנוכחי וזה שקדם לו, בין אלוף פיקוד המרכז עמרם מיצנע

המשך בעמוד 2 ◄

המפולת בוול סטריט מזיקה לישראל: בעלי הון מחו"ל מקפיאים השקעות

עיקר ההקפאה – בתחום הרכישות של מבני מגורים אך ההשפעה השלילית מורגשת גם בתעשייה

מאת דוד ליפקין

משקיעים מחו"ל מקפיאים את תוכניותיהם להשקיע בארץ בתקופה הקרובה. הידיעות על ההקפאה נמסרו בשבועיים האחרונים למספר גופים כלכליים בארץ. ההקפאה היא תוצאה מהמפולת בשוק המניות בוול סטריט ואי הוודאות השוררת לגבי הצפוי במשק האמריקני בשנה הבאה.

בעקבות החלטות אלה של משקיעי חו"ל, מעדכנים חברות וקונצרנים בארץ את התחזיות האופטימיות שהיו להם לגבי גידול בהיקף ההשקעות ב־1988. התחזית היא כי צפויה האטה בהשקעות.

בשבועות האחרונים חל גם קיפאון מסויים בשוק הדירות כאשר תושבי חוץ הפסיקו להשקיע בדיור. חלק מהמתווכים מדווחים על קפאון בעיסקות בשבועיים האחרונים.

השיפור במצב הכלכלי בארץ הגביר בחודשים האחרונים את ההתעניינות של משקיעים זרים והשתלבות בהשקעות בתחומי התעשיה והבניה. סולל בונה ניהל משא ומתן מתקדם עם כמה משקיעים יהודיים־אמריקניים על השתתפותם במימון כמה פרוייקטים גדולים בענף הבניה.

המשך בעמוד 2 ◄

לונדון המומה; מהנדסים הזהירו עוד ב־1985: התחתית - מלכודת אש

12 מנפגעי השריפה שפרצה ב'קינגס קרוס' נאבקים על חייהם

מאת י. פינקלסטון
סופר מעריב בלונדון

בשעות הלילה המאוחרות אתמול עדיין נאבקו על חייהם 12 מקורבנות השריפה שפרצה בתחנת קינגס קרוס בתחתית של לונדון.

שאלות קשות רבות נשאלות בעקבות האסון בו נהרגו 30 איש בתחנת הרכבת התחתית ההומה ביותר של לונדון קינגס קרוס.

המשך בעמוד 2 ◄

מושעי־השב"כ תובעים להחזירם לתפקיד מינהלי

פרקליט אחד החשודים: אין הצדקה חוקית להשעייה - נעשה להם עוול חמור כי טרם נסתיימה החקירה וכלל לא ברור אם יועמדו לדין על מות עוואד חמדאן ≡ נצ"מ יעקב יפה - בראש צוות החקירה

מאת אילן בכר

שלושת אנשי השב"כ שהושעו עומדים לפנות לבית־המשפט ולתבוע להחזירם לאלתר לשרות ולהסתפק – עד לגמר החקירה המשטרתית נגדם – בהעברתם לתפקיד ניהולי במתקן אחר.

המשך בעמוד 2 ◄

גדעון נקש לבג"ץ: שחררו אותי לצמיתות מייסורי הנוראים

בעקבות העתירה הורה בג"ץ למנכ"ל משרד הבריאות, למנהל בי"ח קפלן ולמנהל המחלקה הפנימית בו, לנמק בתוך עשרה ימים מדוע לא יסירו את מכשירי ההחייאה המלאכותיים שאליהם מחובר החולה

מאת אילן בכר

גדעון נקש, שלקה במחלת ניוון שרירים השוכת־מדפא, עתר אתמול לבית־המשפט הגבוה לצדק. לדבריו, החזקתו בחיים בכח באמצעים מלאכותיים מהווה "תקיפה", בהעדר הסמכות לאפשר לו תהליך גסיסה טבעי, ללא כל יסורים.

נקש ובני משפחתו מאשדוד תובעים מבג"ץ להורות על הסרת מכשירי ההחייאה המלאכותיים ולתת לו כמות גדולה של סמים משככי כאבים כדי לשחררו לצמיתות מיסוריו הנוראים.

בעקבות העתירה הוציא בג"ץ צו על תנאי והורה למנכ"ל משרד הבריאות, פרופ' יורם לס, למנהל בית החולים "קפלן", ד"ר חיים גורדון ולמנהל המחלקה

המשך בעמוד 2 ◄

דו"ח מומחים חושף ליקויים חמורים באגפי מס הכנסה והמכס באוצר

מתריע על חוסר תיאום, אי־העברת מידע ביניהם, ביקורות לקויות של תיקים ואי שימוש בחומר מודיעיני ≡ הממונה על ההכנסות: אין די בעלי מקצוע - מול המפקחים יושבים אנשים המרוויחים פי 6

מאת שרגא מקל

ליקויים חמורים בעבודת אגפי המסים במשרד האוצר נחשפים בדו"ח מיוחד של מומחים שהוכן לפי בקשת האוצר. הדו"ח מצביע על חוסר תיאום, אי העברת מידע בין אגפי מס הכנסה

המשך בעמוד 2 ◄

هكذا من الأصل

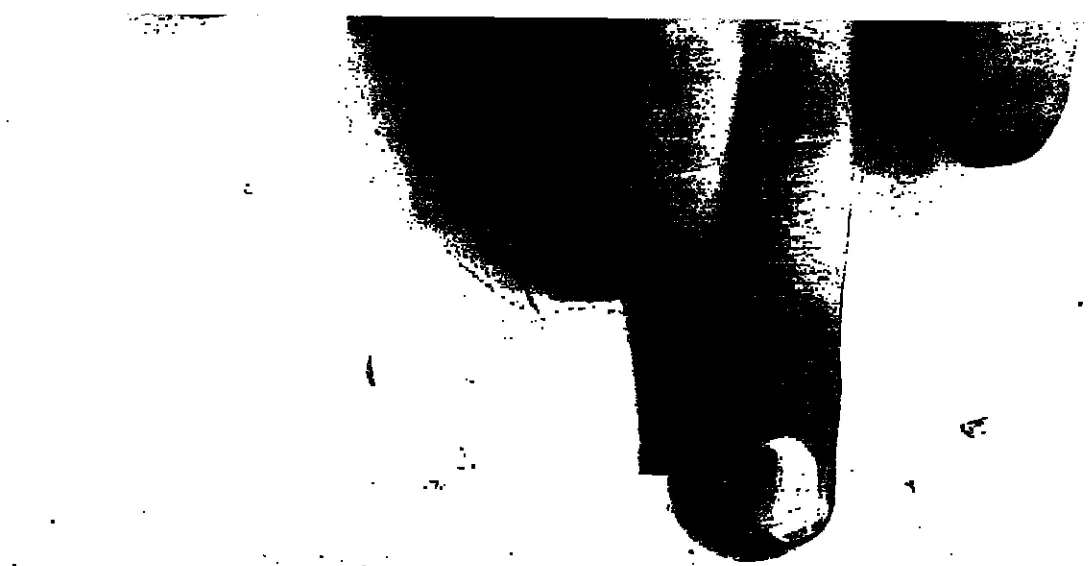

העמוד השני

המשך מעמוד 1

המפולת בוול סטריט

אך המשקיעים הודיעו בימים אלה, כי התמוטטות של המניות בוול סטריט הקטינה את ההון העומד לרשותם ואין הם מוכנים להתחייבויות כספיות בתקופת אי ודאות כלכלית. כתוצאה מהתפתחות זו נאלץ סולל בונה להקפיא פרוייקטים שהיו מבוססים על גיוס כספים ממשקיעי חו"ל.

גם יזמים ישראלים בתחומי התעשיה והנכסים קיבלו הודעות חד־משמעיות ממשקיעים אמריקנים שהם מקפאים זמנית את כוונתם להשקיע בארץ. הם הביעו את החשש מהפסדים כבדים כתוצאה מהמפולת בוול סטריט וכן את החששות מעליית הריבית בארה"ב. חלק מהם אף צרפו שהמשק האמריקני יגלוש למיתון חריף, ולכן אין הם רוצים להסתכן בהשקעות חדשות.

המשך מעמוד 1

תוספת היוקר

הפגישה נקבעה ביוזמת קיסר המבקש לבדוק עם שר האוצר את תכניות האוצר לייקר את שירותי הבריאות. שר האוצר אינו מביא עימו שום הצעות משלו לפגישה זו.

באוצר מעריכים כי ההצעה לקצץ 300 מיליון שקל מהסובסידיות ולהמשיך בביטול קצבת ילד ראשון (160 מיליון) יעברו בממשלה, ואולי גם ההצעה להטיל היטל אשפוז בסך 10 שקל. אך להצעה להטיל אגרת ביקור אצל רופא אין מייחסים סיכוי רב, בשל התנגדות ההסתדרות.

המשך מעמוד 1

למתנחלים יש

לבין מתיישבי יו"ש, עמדת כוונה מתוכננת "להבהיל את אלוף הפיקוד כדי שבפעם הבאה הוא יזכור את שעשו לו ויהיה נוח ורך יותר כלפיהם".

להערכת גורמי הבטחון, זו גם הסיבה שרבין ושומרון לא רק שיצאו להגנת האלוף מרדכי, אלא גם השמיעו דברים יוצאי דופן בחריפותם נגד המתיישבים.

הגורמים אמרו, כי הם מקווים שהאלוף מרדכי לא ירתע עתה ביחסיו עם מתיישבי מש קטיף וימשיך להיות תקיף והחלטי כאשר ההתרחשויות בשטח יחייבו זאת. לדבריהם, "אין ספק שההתרחשות האחרונה תקשה על מערכת היחסים, כפי שהיקשתה על יחסיו של האלוף מצנע עם מתיישבי יו"ש."

המשך מעמוד 1

גדעון נקש לבג"ץ

הפנימית בבית חולים קפלן, פרופ' צבי בנסוויץ, לבוא ולנמק בתוך עשרה ימים מדוע לא יסיר את מכשירי ההחייאה המלאכותיים, אליהם מחובר גדעון נקש וירסופקו לו התרופות המתאימות.

את העתירה הגישו גדעון נקש, רעייתו רינה ובניו תגי נקש וצילה אמסלם (נקש) וכן "האגודה למען זכות האזרח על חייו".

בא כח העותרים עו"ד יצחק השין כותב בעתירה, כי גדעון נקש, בן 53, לקה לפני כשנה במחלת ניוון שרירים ועצבים חשוכת־מרפא. נקש סובל משיתוק כל אברי גופו, למעט עיניו וחש כאבי תופת.

לפני כארבעה חודשים עבר ניתוח לפתיחת דרכי הנשימה שלו והחדרת מכשירי ההחייאה. מאז הניתוח, הוא מחובר למכשירי ההחייאה מלאכותיים וניזון באופן מלאכותי. כן סובל נקש מכאבי תופת, ללא כל סיכוי להטבה במצבו.

בעתירה נאמר, כי נקש מביע ללא הרף את רצונו העז, באמצעות לוח אותיות, כי תופסק מסכת היסורים, שאין הוא יכול עוד לעמוד בה. את גאולתו הוא רואה בניתוק מכשירי ההחייאה, אליהם הוא מחובר ושיכוך כאביו לצמיתות.

גדעון נקש אומר בעתירה, כי הוא אדון לגופו וכי יש לו הזכות הטבעית לשלמותו הגופנית. לדבריו, אין לאיש זכות להתערב במצבו, ללא הסכמתו לכך. חיבור מכשירי ההחייאה הוא בניגוד לרצונו ולרצון אשתו וילדיו.

המשך מעמוד 1

מושעי השב"כ

עו"ד יהלי כהנוב, המייצג את אחד החשודים בפרשת מותו של העציר עואד חמדאן, בן 23, שמת בכלא ג'נין, אמר אמש כי אין כל הצדקה חוקית להשעייה וכי "נעשה עוול חמור ביותר לשלושת החשודים, אשר מרצים עונש למרות שטרם נסתיימה החקירה נגדם וכלל לא ברור אם יועמדו לדין פלילי".

בינתיים ממשיך צוות החקירה המשטרתי בעבודתו. ממקורות משטרתיים נודע כי בראש הצוות עומד קצין החקירות של מחוז תל־אביב, ניצב משנה יעקב יפה. לצידו חורק סגן־ניצב מאיר גלבוע, העומד בראש מדור הנחיה במחלקת החקירות במטה הארצי. סגן־ניצב עו"ד שולמית קדם הוחלפה. במקומה מונה לצוות החקירה רב־פקד עו"ד שוה מרזחיים, קצינת מטה בכירה במחלקת החקירות.

המשך מעמוד 1

לונדון המומה

רשות התחבורה של לונדון, המנהלת את תחנות הרכבת התחתית, הוזהרה מן האפשרות של פריצת אש תופת כזאת. לפני שנתיים פרצה אש בתחנת הלבורן, לא רחוק מקינגס קרוס. גם שם פרצה האש מן המדרגות הנעות. הלהבות התפשטו במהירות ועשן מחניק, שגרם לרוב מקרי המוות בקינגס קרוס, התפשט במעברי התחתית.

זאת היתה אחת המפחידות מתוך 13 השריפות שאירעו בתחתית של לונדון מ־1980. ב־1985 הוכן דו"ח, שקרא להתקנה ללא דיחוי של מתקנים לאיתור עשן, אזעקות, מערכת צינורות כיבוי, שלטי תאורה ודלתות חסינות אש בכל התחנות. אולם שום המלצה לא בוצעה הלכה למעשה.

עד אתמול בערב לא נמסר על ישראלים בין הנפגעים. אולם המשטרה ציינה שלא כל הקורבנות זוהו עדיין. הזיהוי עתיד להסתיים במהלך היום.

החשד הוא, כי האש פרצה כתוצאה מבדל סיגריה בוערת שהושלך על ערימת אשפה בניגוד להוראה האוסרת על עישון במקום.

המשך מעמוד 1

שמיר יאמר היום

חות עבודה עם שר החוץ ג'ורג' שולץ ויסעד את ארוחת הצהרים על שולחנו.

במרכז השיחות הפוליטיות של שמיר בוושינגטון יעמדו רעיונותיו החדשים של ראש הממשלה בדבר משא ומתן עם ירדן והמשך תהליך השלום. שמיר, הקורא לירדנים לבוא לשיחות ישירות עם ישראל "תחת חסות" שתי מעצמות העל, אך בלא שהמעצמות ישתתפו בדיונים, הפך את הקריאה הזאת למרכז נאומיו הפומביים ושיחותיו בארה"ב. ראש הממשלה יציג לפני ראשי הממשל את תכניתו החדשה לקיים את "תכנית האוטונומיה" בגירסה מורחבת, תוך הענקת תפקיד מוגדל לממשלת ירדן בקביעת ההחלטות בתוך השטחים.

שמיר יבקש מהנשיא רייגן להעלות את נושא השיחות הישירות בשיחותיו הקרובות עם מנהיג ברית המועצות מיכאל גורבאצ'וב המגיע לוושינגטון ב־7 בדצמבר. כידוע, הירדנים כבר הודיעו שאינם מעוניינים בשיחות ישירות עם ישראל או בתכנית האוטונומיה.

במסיבת עתונאים בניו יורק אמר אתמול ראש הממשלה יצחק שמיר: "לו הייתי צריך להצביע היום שוב על הסכמי קמפ דייוויד, ייתכן שהייתי מצביע כפי שהצבעתי בעבר – נמנע".

בתשובה לשאלה, אם הוא מתחרט על שנמנע בהצבעה על הסכם קמפ דייוויד, השיב שמיר: אינני מתחרט על שום דבר שעשיתי או שהצבעתי עליו".

שמיר ציין, כי בדיונים עם ראשי הממשל בוושינגטון יעלה את הערכות ישראל על תוצאות הפיסגה הערבית ברבת עמון וישמע את הערכות האמריקנים על הנושא.

ראש הממשלה אמר, כי בשיחות בוושינגטון ידגיש, שסוגיית יהודי ברית המועצות אינה ממוקדת "רק בעזרה לכמה אישים שסיבלם נודע בעולם, אלא בפתרון בעיה לאומית של שני מיליון יהודים, שצריכה להיות להם זכות לשוב לארצם".

בנאומו אמש במיאמי לפני ועידה של מועצת הפדרציות היהודיות הגה שמיר בשאלת התערבות יהודי ארצות הברית בבעיות הלאומיות של ישראל. "ישראל אינה רק ביתם של אלה שחיים בה היום, אלא של כל היהודים", אמר שמיר בנאום. "אנו, שיש לנו הזכות לחיות בישראל, רואים עצמנו כחיל החלוץ של העם היהודי כולו. אנו מכירים בכך, שישראל ויהדות ארצות הברית מייצגים את שני עמודי התווך של העם היהודי בן אלפי השנים".

"בעמדי כאן לפניכם, אני חש שאנו מנהלים דו שיח חיוני בין ישראל לבין היהדות האמריקנית", אמר ראש הממשלה, "הבה נתפלל, שנצליח למלא את החובות המוטלים עלינו; הבה נתפלל שיחדיו נמצא את הדרך שתאחד אותנו במאמצים להשיג את המטרות המשותפות שלנו, למען עמנו, ארצנו ועתידנו".

שמיר גם קרא ליהודי ארצות הברית לעלות לישראל: "עליה היא התגשמות החלום הציוני. היא משמשת מסד לאופי היהודי ולעתידה של ישראל. היא המטרה העיקרית של מדינתנו".

רפול: שלושה אלופים (מיל.) יצטרפו לצומ"ת

אלטשולר: נאמן אינו מנהיג וגאולה כהן היא הרוח הרעה בהתחיה

מאת יהודה גורן ומנחם רהט

"צומת לא תצטרף לשום מפלגה בבחירות הבאות, לא לליכוד ולא למערך והיא תתייצב לבדה מול הבוחר. שיתוף פעולה בעתיד עם אחת מהמפלגות הגדולות, ייתכן בתנאי שלא נצטרך לוותר על עקרונות חשובים, כמו למשל א"י השלמה. – אמר אמש ח"כ רפאל איתן (רפול)' במסיבת עתונאים בטבריה.

רפול אמר כי יפנה לדוד מימון, לשעבר נציב שירות בתי הסוהר, שיצטרף לתנועתו. לדבריו, אישים כמו פרופ' עזרה זוהר ושלושה אלופי צה"ל בדימוס, כבר הודיעו על כוונתם להצטרף לצומ"ת. עוד אמר, כי באם לא תאושר לו בכנסת סיעת יחיד, יהיה ח"כ יחיד. אשר להצהרת גאולה כהן, כי צומ"ת תזכה במנדט אחד בבחירות, אמר: "אינני בונה את עתיד צומת על הערכת רמזור של גאולה כהן."

המזכ"ל ה"מתפוטר" של תנועת התחיה, גדעון אלטשולר, קרא אתמול לראשי התנועה, יובל נאמן וגאולה כהן, להתפטר מכל תפקידיהם בתנועה. לדבריו, התפטרותם עשויה למנוע את הפילוג הסופי.

הוא אינו רואה עצמו כמי שהודח וטוען כי הגיש את התפטרותו משום שאינו מסוגל לשבת עם האנשים האלה". אלטשולר טען שיובל נאמן התגלה כמי שאינו מסוגל להיות מנהיג "למרות הקומפיוטר שיש לו בראש", ואילו גאולה כהן היא "הרוח הרעה" של התנועה.

רפאל איתן

המזכ"ל הודה שבינו לבין גאולה כהן שררה איבה. "היא מעולם לא קיבלה את העובדה שאני המזכ"ל. תמיד דחתה את החלטות הרוב, הביאה פילוג לסניפים והבשילה כל יוזמה. היא אחראית לגירושם של רבים וטובים כמו אלדד, שילוח, שמיר, נדבה ואחרים". בתגובה אמרה גאולה כהן כי האנשים שהוזכרו לא פרשו בגללה. לטענתו, עשו שני הח"כים הדתיים, ולדמן ושפט, את התחיה "לחותמת גומי של הרבנות הראשית". דובר התחיה, אבי פרחן: חבל שאלטשולר פוגע באנשים שאך אתמול עבד איתם. אחד הגורמים למריבות בתנועה היתה התנהגותו.

המשך מעמוד 1

דו"ח מומחים חושף

המכס, ביקורות לקויות של תיקי נישומים, אי שימוש בחומר מודיעיני ועוד.

מנהל הכנסות המדינה מכין תכנית לשיקום מערכות המידע ונהלי העבודה במערכת המסים ולשם כך הזמין סקר לבדיקת המצב הקיים בנושא זה.

המסקנות הוכנו בדו"ח שהוגש לאחרונה לאוצר. מימצאיו מצביעים על הליקויים הבאים בנושא נוהלי העבודה באגפי המסים ובמערכת המידע (המחשב):

● הביקורת המקוצרת (בתיקי הנישומים שעורכים מפקחי המס) אינה מאפשרת למפקח לבצע ביקורת לשמה. על רקע זה, נוהגים המפקחים לפסול את הספרים או להתמקח עם הנישום. מקח עם הנישום גורם לכך שמשאירים בכוונה "זנבות" למפקח (כלומר הנישום משאיר חלק קטן מהכנסותיו בלתי מדווח כדי לתת למפקח המס אפשרות להציג הישג, אך העלמת המס גבוהה בהרבה).

● נתונים מודיעיניים רבים האגורים במערכת אינם מעודכנים. מידע מודיעיני רב, שיכול היה לשמש את כלל המערכות העוסקות בטיפול בחוב הנישום ובגבייתו, אינם קיימים במערכת הממוכנת.

● המעקב אחר תהליך האכיפה במשרדים מתנהל באמצעים ידניים ואינו שלם.

● המערכת משקיעה משאבים רבים בטיפול בניכויים ובזיכויים, במקום למקד את מירב הפעולות בנושא ביקורת ההכנסה החייבת.

הממונה על הכנסות המדינה, ישראל ברון, אישר את דבר קיום הדו"ח וציין כי גילוי הליקויים הוא תוצאה של בדיקה שהורה לבצע מיד עם כניסתו לתפקידו לפני שלוש שנים. "הצעתי לאחד את רשומות הנישומים של אגפי המס ולמחשב את מערכת המסים. מדובר בתכנית שהשלמתה תימשך מספר שנים.

חוסל הסיכסוך בנמלי חיפה ואילת; בנמל אשדוד העיצומים נמשכים

עובדי התיפעול בנמלי חיפה ואילת, שנקטו עד אתמול עיצומים וגרמו לשיבושים חמורים בנמלים ובסחר הבינלאומי של ישראל, שבו אתמול לעבוד בתפוקה מלאה. זאת בעקבות הסכם התייעלות שנחתם בין נציגי העובדים להנהלת רשות הנמלים. בנמל אשדוד נמשכו אתמול העיצומים אולם אמש נמסר כי מסתמנת פשרה.

ההסכם הושג לאחר דיונים שנמשכו שלשום במשך כל שעות הלילה. הוא מקנה לעובדים תוספת של כ־20 אחוז לשכרם, והוא טעון אישור משרד האוצר. ההישג הבולט בו הוא הפעלת מסופי המכולות והתפזורת בנמלים בשלש משמרות, במקום 2 עד כה. כן הוסכם על הקטנת גודל הצוותים, ניידות עובדים והעלאת נורמות.

מנכ"ל רשות הנמלים, שאול רזיאל, אמר אחרי חתימת ההסכם:" מהיום יש לנו נמלים יותר טובים ונוכל לתת שירות יותר טוב ויותר יעיל ללקוחות. התפוקה תעלה וזמן שהיית האניות בנמלים יקוצר, כך שהלקוחות יקבלו, לאורך שנים, פיצוי מלא על הנזקים שנגרמו להם באחרונה." ברשות מצפים שגם עובדי התפעול באשדוד, אשר סירבו אתמול לחתום על ההסכם, יחזרו בהם ויצטרפו בהקדם להסכם.

בנמל אשדוד נמשכו אתמול העיצומים, אולם מסתמנת אפשרות של שיבה הבוקר לעבודה מלאה, בעקבות דיון מרתוני אמש במועצת הפועלים. נציגי העובדים קבעו כי עובדי התפעול בנמל אשדוד זכאים לתוספת שכר, לאור הסכם העבודה החדש והסכם ההתייעלות. מזכירות מועצת הפועלים, בראשותו של יהודה בן חמו, השר מיעה דברי שכנוע, שלאחריהם הסתמנה מגמה לקיים הבוקר אסיפת עובדים, כדי להחליט על חידוש העבודה בהיקף מלא.

דוד זוהר ועזרא ינוב

בתי החולים של קופ"ח יושבתו ביום ג' כחלק מ"האנדרלמוסיה"

רופאי בתי החולים של קופ"ח מתכננים השבתה כללית של כל בתי החולים ביום שלישי הבא, כחלק מ"תוכנית האנדרלמוסיה" שתימשך גם בשבוע הבא. השביתה הכללית תבוא במקום ההשבתות [illegible] של בתי החולים.

ביום ראשון ושני יושבתו [illegible] בכל בתי החולים וינותחו רק חולים במקרים דחופים. המרפאות תהיינה [illegible]. אחרי ההשבתה הכללית ביום שלישי, יושבתו המרפאות ליומיים – ביום רביעי וחמישי ואילו חדרי הניתוח יחזרו לפעילות תקינה.

הרופאים הביעו אתמול פסימיות מהמו"מ עם הנהלת קופ"ח:"דבר לא זז. אנחנו נכנסים לתקופה של מתקפת בזק. לשם כך נערך מחדש לתוכנית השבתה לטווח ארוך".

דליה מזורי

זכו בוילה + וולוו

בהגרלת רב־פיס מס' 47/87 שהתקיימה ביום 19/11/87 זכו הכרטיסים הבאים:

ב"וילה+וולוו" זכה המספר 390329; ב־10,000 ש"ח זכו המספרים: 288035; 341648; 499109; 552797; 555532; 637396; 689270; 734919.

ב־1,000 ש"ח זכו המספרים:

030738; 058590; 070713; 100902; 108184; 118496; 139618; 149723; 155176; 160069; 192802; 193560; 200139; 201355; 202190; 234706; 246153; 260490; 260657; 270759; 274033; 278731; 285863; 317033; 322195; 357786; 363346; 367687; 385231; 387474; 402887; 410614; 428587; 452524; 461182; 501410; 502623; 541256; 545970; 552838; 559838; 561303; 567754; 568828; 571687; 573406; 578490; 586365; 614988; 620307; 623881; 628320; 643792; 711476; 722020; 724084; 730912; 745836; 757331; 770257; 792199; 819725; 831036; 835811.

ב־200 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־1558; 4636; 5667; 8184.

ב־100 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־415; 667.

ב־25 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־003; 075 365; 821.

כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בסיפרה 0; 2; 7, זכו ב־2.50 ש"ח.

הטלפון החם של תרמופז

צלצל מתי שקר לך -
ונבוא מתי שנוח לך.
24 שעות ביממה

ת"א - 740188, 414242, 03-411128.
ירושלים - 527177/8/9, 02-533394/5.
ב"ש - 30032, 38218, 057-424939.
חיפה והצפון - 740197, 04-668282/3; טבריה: 06-795357; צפת: 987023, 06-989845; עכו: 04-910091; נהריה: 04-920306; טבעון: 04-933131; נתניה: 053-22517.

תרמופז
אספקת נפט וסולר לחימום ביתי

ניחם מערכות הרסה

תוך שבוע הלוך ושוב!

נקוי שטיחים
מכל הסוגים
כולל תיקוני שטיחים!
עכשיו–יותר מתמיד
כדאי למסור ב"קשת"
פנה לאחד מסניפינו או למפעלנו
טל. 03-9233566
קשת
נקוי יבש DRY CLEANING
למעלה מ-100 סניפים ברחבי הארץ,
אחד מהם קרוב לביתך!
קשת– נקוי אמיתי!

לקהל לקוחותינו

מספר הטלפון החדש
של חברת גפים -
מרכז רפואי
חיפה רוטשילד

הוחלף
ל־04־371751

רכבת תחתית: אין עם נסוג מתפירות חייו

מאת אמנון אברמוביץ'
לונדון

גם לאחר האסון בתחנת "קינגס־קרוס" – נותרה הרכבת־התחתית אמצעי התחבורה הבטוח ביותר, הרבה פחות קטלני מהכבישים אשר מעל.

התאונה הקודמת ארעה בשנת 1975, עת התנתקה רכבת מהפסים בתחנת "מורגייט", התהפכה וגרמה למותם של 42 בני־אדם. מאז ועד עתה ידעה התחתית שתי שריפות. בראשונה בשנת '81 נהרג נוסע אחד; ובשנייה ב־'84 – לא היו נפגעים.

לפחות על־פי הסטטיסטיקה, התחתית בטוחה לאין שיעור מכלי־רכב, בהם גם אם אתה חכם וצודק, עודך חשוף לסכנה יומיומית.

הרכבת התחתית מניידת מדי יום 3 מיליון בני־אדם בלונדון ופרבריה. בתחנת "קינגס־קרוס" בלבד עוברים במשך יממה 120 אלף נוסעים ושבים.

"קינגס־קרוס" היא הגדולה שבתחנות. אל מיסעף זה מתנקזים חמישה קווים: כחול (פיקדילי), שחור (הצפוני), תכלת (ויקטוריה), סגול (עירוני), צהוב (סיבובי).

האש פרצה בשעה 7.30 בערב, דקות אחדות לאחר שעות השיא, שבין 4 אחר־הצהרים ל־7 בערב. בשלושת השעות הללו עוברים בתחנה זו בלבד כ־33 אלף איש בממוצע.

"קינגס־קרוס" היא אחת התחנות היחידות בהן נותרו מדרגות נעות עשויות עץ. מדרגות תינגיות עם טעם של פעם. המדרגות הללו נבנו בשנת 1863.

האש פרצה במסלול המוביל מהקו הכחול (פיקדילי) וברחבת הכרטיסים אליה מתנקז גם הקו השחור (הצפוני). ביעילות מכאנית אכזרית המשיכו מדרגות העץ החדשמליות לנוע ולהוביל נוסעים ישר אל תוך האש.

רציפי הרכבת התחתית חפורים במעבה האדמה, ולמעט פתחי כניסה ויציאה צרים ומפותלים, הם גם אטומים. ומאחר שאין אש בלי עשן, הרי שהפגיעות נובעות מכוויות ומהרעלת עשן.

נכון לעכשיו מגיע מיספר הניספים ל־30 ומיספר הפצועים ל־21, שלושה מהם במצב אנוש.

לדעיכת האש לא נלווה קול דממה דקה: ראש־הממשלה תאצ'ר והמלכה אליזבט, שתיהן באופן אישי לא מרבות להשתמש ברכבת־תחתית, הביעו זעזוע עמוק. תאצ'ר תמכה את הזעזוע בביקור בבתי־החולים ובמקום האירוע. שר התחבורה הבטיח חקירה ציבורית. כלי־התקשורת פתחו בהתחקות ראשונה אחר הסיבה והאשמים.

הרכבת התחתית בלונדון (אגב, בדיוק כמו שרותי הטלפון והבנקים) נדושת ליקרי הזנחה ורשלנות. היא מתופעלת על־ידי מהגרים לא־מיומנים מהעולם השלישי, הודים, פקיסטנים. בניגוד למאמר המשורר: אין עם נסוג מתפירות חייו.

הערים הגדולות, ניו־יורק, לונדון, פאריז, אינן יכולות ללא רכבת תחתית. ונוכח הסכנות האורבות, מידי אדם וטבע, חייב הנוסע לאמץ את התפילה: יהי רצון שתכניסני לכאן זה בשלום. ועם היציאה – מודה אני לפניך שהוצאתני בשלום.

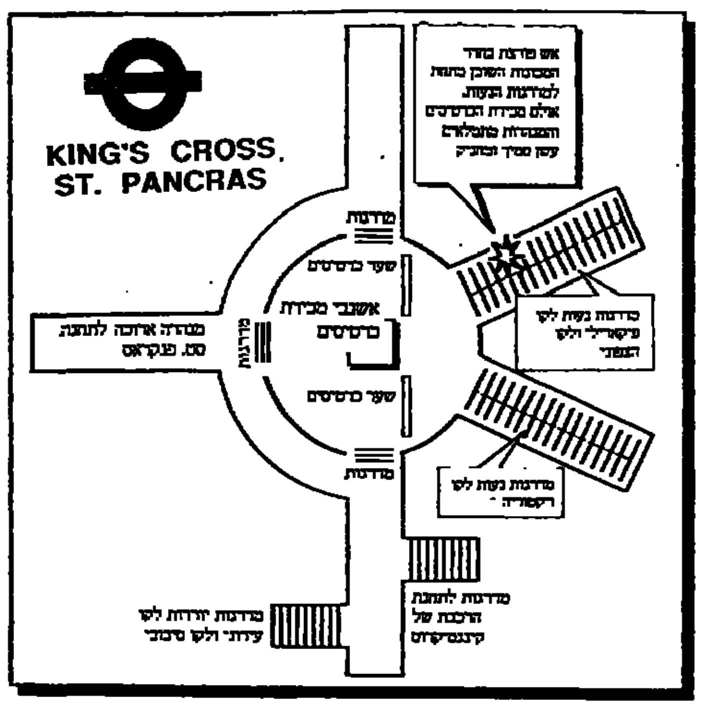

שרידי התחנה למימכר כרטיסים ברכבת התחתית בלונדון לאחר הדליקה (צילום: א.פ.)

פרס בפאריס לצידם של ליזה מינלי ואיב מונטאן

נשיא סנגל בישר בפגישתו עם פרס על פתיחת שערי ארצו לבעלי דרכון ישראלי.

מאת שאול בן חיים ותמר גולן,
שליחי מעריב באירופה

נשיא סנגאל, עבדו דיוף, הודיע אתמול למ"מ ראש הממשלה ושר החוץ שמעון פרס, כי יגיש לארגון לאחדות אפריקה הצעת החלטה שתתיר לכל מדינה אפריקנית לחדש יחסים דיפלומטיים עם ישראל. "אני מתכוון להחלטה ברוח החלטת הפיסגה של רבת עמון, שמתיר לכל מדינה ערבית שתרצה – לכונן יחסים עם ישראל", אמר נשיא סנגאל, בעת פגישה לבבית וכנה שקיים אתמול בבריסל עם מר פרס.

היתה זו הפגישה הפומבית הראשונה – בנוכחות צלמים – בין נשיא המדינה האפריקנית, שכמעט כל תושביה מוסלמים לבין מנהיג ישראלי. דיוף ראה בה "צעד ראשון לקראת חידוש יחסים, אחרי שהמוסדות האפריקנים יסללו את הדרך". וכדי להוכיח את רצינות כוונותיו הטובות, הודיע נשיא סנגאל כי מהיום יוכל כל אזרח ישראלי לבקר בסנגאל, מדינה שאסרה במשך שנים על כניסת בעלי דרכונים ישראלים.

עבדו דיוף רואה עצמו כ"מוסלמי מתון". במהלך השיחה הוא הציע לקיים פגישה של מוסלמים מתונים ויהודים מתונים.

הנשיא הסנגאלי, שהוא בוודאי הנשיא הגבוה ביותר, וקומתו התמירה מעניקה לו מראה של שחקן כדורסל, גילה גם חוש מעשי. הוא דיבר על רצון ארצו לארח יזמים ישראלים שישקיעו בארצו ויסייעו בפיתוחה. לפתע החל לדבר על הטפטפות תוצרת ישראל, ואמר: "הייתי רוצה לראות את הטפטפות הללו עובדות בנגב". פרס מיד הזמינו לבוא לבקר בישראל ודיוף הגיב באמרו, שגם יום זה עוד יבוא.

שר החוץ קיים גם פגישה ממושכת מאוד עם נשיא פורטוגל מאריו סוארש, היוצא בשבוע הבא לביקור ממלכתי בברית המועצות. מובן, שהשיחה עסקה בשאלת יהודי בריה"מ, כמו גם בדיאלוג ההססני המתפתח בין ירושלים למוסקווה.

סוארש, כמו גם שר החוץ הבלגי, ליאו טינדמאנס, וגם המלך הבלגי בודואן, הרעיפו על פרס שאלות בדבר פיסגת רבת עמון והשלכותיה. הדבר בלט במיוחד בעת ארוחת הצהריים למקבלי תוארי דוקטור הכבוד מטעם האוניברסיטה החופשית של בריסל, אותה ערך המלך בארמונו. שמעון פרס, שישב ליד מלכת בלגיה פביולה, מצא עצמו מוקד למבול שאלות. כל בני שיחו הודיעו לו, כי הם תומכים ברעיון הוועידה הבינלאומית, שתלווה את פתיחת הדיונים לשלום.

טקס הענקת תוארי הכבוד באוניברסיטה שסיים את ביקור פרס בבריסל, התארך עד שכמעט איחר את מטוסו לפריס. בנאום התודה הקצר שהשמיע אחרי קבלת התואר על "מאבקו האיתן למען השלום במזרח התיכון", אמר פרס: אני מייחל לבנלוקס במזרח התיכון ולשוק משותף מזרח תיכוני, ואם הדבר נראה בלי אפשרי בעבר, הרי אפשר וכיום זה נראה אפשרי יותר".

שר החוץ שמעון פרס מקבל תואר כבוד באוניברסיטה בריסל

סגן ראש הממשלה ושר החוץ שמעון פרס הגיע אמש לפריס מבריסל לביקור פרטי בן ארבעה ימים.

מקורות דיפלומטיים אמרו כי המדובר ב"ביקור טקסי" ללא תכנים פוליטיים מיוחדים. פרס השתתף בנשף השנתי של מכון ויצמן במועדון הלילה המפורסם של פאריס, הלידו. בדרך כלל מופיעות במועדון אשר בשדרות השאנס־אליזה חשפניות, אולם אמש "כיכבו" בו שמעון פרס והזמרת האמריקנית ליזה מינלי.

היום יתקבל פרס על־ידי הנשיא פרנסואה מיטראן לשיחת־נימוסין. מהיום עד יום ראשון בערב נותרו הרבה "חורים" בלוח הזמנים הרשמי של פרס. עובדה זו גורמת, כמובן, לגל שמועות על מפגשים סודיים עם אישים ערבים. אך מקורות מהימנים בפאריס אומרים כי בכוונת פרס לבלות את זמנו החופשי בחברת ידידים פרטיים, ביניהם אילי־הון יהודיים.

"גולת הכותרת" של ביקור פרס בפאריס יהיה נשף אחר – ערב רשמי לפתיחת "חגיגות ה־40" להקמת מדינת ישראל. המארח הוא השגריר עובדיה סופר, והזמר הנודע איב מונטאן יקרא את מגילת העצמאות. האירוע הזה יתקיים באולם הכניסה של "האופרה של פאריס".

ניצולי השואה - במבחן הזיכרון

הפרופ' לפסיכולוגיה מהולנד, עד ההגנה במשפט דמיאניוק, הודה: אינני בקיא במחקרים על יכולת הזכרון של ניצולי מחנות ההשמדה

מאת ברוך מאירי

קרב מוחות מרתק – במלים אלו ניתן לתאר את הדו־שיח שהתנהל אתמול, במשפט דמיאניוק, בין ראש צוות התביעה, עו"ד מיכאל שקד, לבין העד, פסיכולוג מהולנד, פרופ' ויליאם ואגנאר. במרכז התקירה הנגדית של עד ההגנה מהולנד עמדה השאלה מהי יכולת הזכרון של האדם לדלות פרטים מהעבר הרחוק; ויכולת זכרונם של ניצולי השואה לזכור את מחזות האימה שעברו עליהם במחנות הריכוז.

במשך שעות ניסה עו"ד שקד – בקולו השקט ובדיבורו האיטי – להוביל את העד להודעה חד־משמעית: שישנם חילוקי דעות בין המומחים בנושא מבחן הזכרון של בני האדם. ובסופו של דבר מי שצריך להכריע – אלה הם השופטים.

פרופ' ואגנאר בצורה שיטתית ובלתי מובנת, ניסה שוב ושוב להתחמק מן השאלות הישירות של עו"ד שקד. לא פעם נדרשה התערבותו של אב בית הדין, השופט דב לוין, כדי להסביר לעד מה למעשה רוצים ממנו. עד מומחה, הטיח בו ראש צוות התביעה, חייב להיות עד אוביקטיבי, לומר את האמת ואת כל מה ידוע לו.

התובע הציג לעד שאלות בתחום זכרונם של ניצולי שואה. העד הסכים לכך שסוגיית זכרונם של ניצולי שואה לגבי חוויות שעברו במחנות ריכוז והשמדה, היא משא מיוחד וחריג. עם זאת הוא הודה, כי אין לו נסיון אישי במחקר בזה ואינו בקיא בתחום הזה.

כדי להמחיש את הדברים להלן חלק מה"קרבות" שניהלו השניים ביניהם:

עו"ד שקד: מה אתה יודע בכלל על טרבלינקה? והיכן שהו העדים במחנה?

פרופ' ואגנאר: רובם במחנה שניים.

שאלה: העדת שאלה שהיו במחנה התחמקו מאיוואן האיום וניסו שלא לראותו. במציאות לא כך היה. לא היתה להם ברירה והם היו בצורה אינטנסיבית בקרבת האשם. תסכים אתי שנסיונם של ניצולי המחנה הוא נורא וחריג?

פרופ' ואגנאר: כן, כך מבנתי.

עו"ד שקד: אבל אין לך נסיון בחקר זכרונם של ניצולי השואה?

העד: לא. אני גם לא יודע אם מחקר כזה נעשה, ואם נעשה – אשמח לשמוע.

עו"ד שקד: בכל זאת באת להעיד בנושא חריג בתחום הזכרון – ואתה לא יודע עליו כלום. אני לא מבין כיצד אתה בא להעיד... ואם אינך יודע מאומה בנושא הזכרון של ניצולי השואה – כיצד אתה יכול לומר שהמשוואה שלך יכולה לתרום לפתרון הבעייה.

פרופ' ואגנאר: אם השאלה היא שאלה של זכרון של ניצולים עדים, אם זה מבחן זכרון, הרי תסכים אתי שאיכות הזכרון היא הקובעת.

ראש צוות התביעה הזכיר לעד דברים שאמר בעדותו הראשית, לפיהם כמעט ודבר לא נמחק מזכרונו של אדם. ורק רמז מתאים יאפשר לאדם להיזכר. לכן ניצולי טרבלינקה עמדו במצבים שקשה לדמיינם. "ואין לך שום סיבה, או ידע, לחשוב שהזכרון הזה שלהם על איוואן – תווי פניו ודמותו – נעלמו מזכרונם".

ניכר היה בעד מהולנד כי דברי עו"ד שקד מביכים אותו. הוא ניסה להסביר באריכות כי "השאלה היא כמה מהם הבחינו מקרוב בתווי פניו של איוואן וכמה יכלו למצוא בזכרון אחרי 35 שנה".

ראש צוות התביעה לא הסתפק על דו־קרב מילולי והביא בפני העד מחקרים שונים, בנושא הזכרון, המוכיחים – בצורה חד משמעית – כי במקרים רבים זוכרים אנשים תווי פנים של אלה שחיו בקרבתם, גם אחרי 40 שנה. אך משום מה חלק מהמאמרים הללו לא היו ידועים לעד האורח.

כאן, סוף סוף באה התשובה המיוחלת מפי העד: כן, זה נכון. בריק (שמו של חוקר בתחום הפסיכולוגיה) ואחרים אישרו שיש אפשרות להכיר פנים אחרי 40 שנה. אך זה לא אומר שתמיד ניתן להכיר. קורה לפעמים שאחרי יום לא מכירים פנים.

עו"ד שקד עט על התשובה ומכה שוב: אם אנחנו נציג למישהו רמז מתאים, למשל תמונה, יתכן בהחלט שהוא יאמר שאת האדם הזה הכרתי?

פרופ' ואגנאר: זה בהחלט יכול לקרות.

כלומר: די היה בכך שהראו לניצולים את תמונתו של דמיאניוק כדי לומר "את האיש הזה אנו מכירים". עם זאת הבהיר העד כי קיימת האפשרות שיטעו בזיהוי.

בכל אותה עת יושב "האיש הזה" – הלא הוא הנאשם עצמו, כטענת התביעה – באולם בית המשפט ומחריש. המבטים באולם אינם נשלחים לעבר דמיאניוק. כולם צופים בפינה האחרת של האולם בו מתגוששים העד והתובע. דמיאניוק יושב בין השוטר והמתורגמן, בחליפתו הכהה, שותק ולעתים קרובות מפהק. כאילו לא בו מדובר.

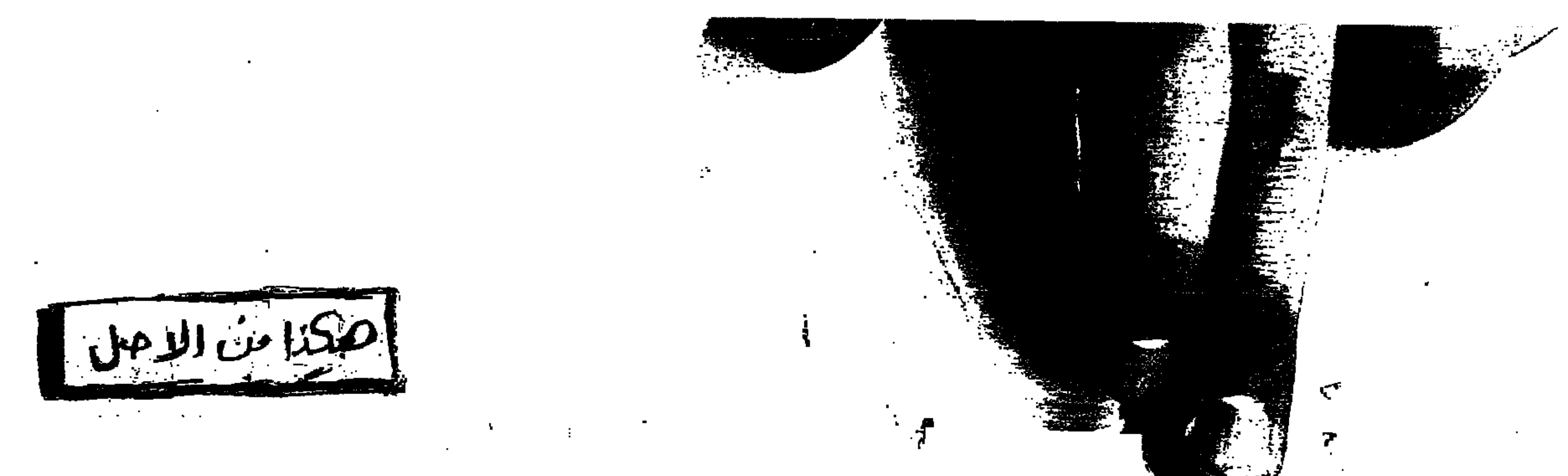

רייגן ממשיך להרגיע אבל הדאו ג'ונס ירד ב־43.77 נקודות

נשיא ארה"ב רונאלד רייגן אמר אתמול, כי ממשלתו אינה מתכוונת להעלות מיסים כדי לצמצם את הגירעון בתקציב הממשלה, ודחה את כל הטענות, שלפיהן ארצות־הברית הולכת ושוקעת במשבר כלכלי בשל הגירעון העצום.

בנאום לפני חברי לשכת המסחר האמריקנית אתמול גינה רייגן את "נביאי השחור" ו"רוחי האסונות", וטען כי למרות מפולת המניות בוול סטריט, הכלכלה האמריקנית עדיין נהנית מהגידול והשגשוג שהתאפשרו הודות למדיניות היד החופשית וההפחתה במיסים של תקופת נשיאותו.

בוושינגטון נמשכו גם אתמול דיונים נמרצים בנסיון להגיע לפשרה בין הממשל והקונגרס לקיצוץ בגירעון התקציבי. מדד דאו ג'ונס ירד אתמול ב־43.77 נקודות וכלכלנים אומרים כי ציבור הסוחרים והמשקיעים מאוכזבים מהסחבת בשיחות בין הממשל והקונגרס על הקיצוץ בתקציב.

עפרה ישועה־ליית וושינגטון

שולץ ושווארדנאדזה יפגשו השבוע בז'נווה לקראת הפיסגה

מזכיר המדינה האמריקני, ג'ורג' שולץ, יפגש עם שר החוץ הסובייטי, אדוארד שווארדנאדזה, בז'נווה בשבוע הבא כדי לסיים את תכנון מפגש הפסגה בדצמבר בין שני מנהיגי מעצמות־העל. כך מסרו אתמול פקידי ממשל בוושינגטון.

שני השרים, שנפגשו שלוש פעמים בחודשיים האחרונים, ידונו בנושא הנשק הגרעיני האסטרטגי, בזכויות האדם ובנושאים אזוריים וכן יגבשו את הפרטיים הסופיים בקשר למוקד הפסגה – החוזה לחיסול טילים גרעיניים לטווח בינוני.

רויטר

המונים הריעו למובארך בירדן

נשיא מצרים, חוסני מובארך נתקבל אתמול בתרועות ובתרועמון על ידי המון מריע שחלק לו כבוד רב בעת סיור במכונית המלכותית שערך לו המלך חוסין ברחובי העיר.

מובארך ערך ביקור של 3 שעות ברבת־עמון כדי לשמוע ממקור ראשון על הוצאות הפיסגה הערבית שארח חוסין. פגישת מובארך־חוסין התמקדה בעיקר בתוצאות המיידיות והחיוביות של הפיסגה מבחינתה של מצרים לאחר שתשע מדינות ערביות חידשו בימים האחרונים את היחסים הדיפלומטיים עימה.

במסיבת עיתונאים מאולתרת של שני המנהיגים אמר חוסין, כי הפיסגה הזאת דחפה את העולם הערבי לעמדת זינוק לקראת פתרון המשברים במזרח התיכון ובמפרץ הפרסי. הוא גם התחייב להמשיך במאמציו לאיחודו של העולם הערבי.

שפי גבאי

איש לבן מת כיוון ששוטר מנע מאחיות שחורות לטפל בו

שוטר תועה לבן בדרום־אפריקה מנע משלוש אחיות שחורות לטפל באיש לבן שנפצע בתאונת דרכים ונפטר מאוחר יותר, מסר אתמול העיתון סטאר ביוהנסבורג.

האחיות עברו בסמוך לאירוע באמבולנס והתנדבו לטפל בפצוע. אולם שוטר התנועה אסר עליהם לטפל בו. הנהג נפטר כמה דקות מאוחר יותר על המדרכה.

רויטר

מינכן עורכת נשף לציון 15 שנה לאולימפיאדה

מינכן עורכת ב־12 בדצמבר נשף במלאות 15 שנה לאולימפיאדה שנערכה בעיר. אך מכיוון שהתאריך קשור לרצח 11 הספורטאים הישראלים באולימפיאדה החליט ראש עירית מינכן לתרום חלק מן ההכנסות באותו ערב לקופת "בית מינכן" שהוקם בתל־אביב בכספי העיר.

"אין בדעתנו לערוך חינגה", אמר ראש העיריה, גאורג קרונאוויטר לעתון די ולט, התאריך קשור לאותו ליל אימים כאשר טרוריסטים ערביים תקפו את הספורטאים הישראלים שבאו להשתתף באולימפיאדה. לכן עלינו לזכור דווקא בערב זה את אשר אירע כאן".

שרות מעריב

שיא חדש: עשרה מיליון דולר עבור בוגאטי מודל 31

9.79 מליון דולר שילם אתמול ניקולאס הארלי, סוחר מכוניות עתיקות מלונדון, במכירה פומבית, תמורת מכונית בוגאטי רויאל מודל 1931. זה המחיר הגבוה ששולם אי פעם עבור מכונית. השיא הקודם היה לפני שנה כאשר בוגאטי רויאל אחרת נמכרה עבור 8 מליון דולר.

מומחים מציינים כי המחיר שהארלי שילם מוצדק בהתחשב בעובדה שהוא קנה מכונית מיד ראשונה במצב נדיר. אגב, בעל המכונית הקודם שילם עבורה בשנת 1931 קצת פחות מ־20 אלף דולר, סכום שבאותם ימים היה מספיק לרכישת שלוש מכוניות רולס רויס.

רויטר

גרמניה המזרחית השיבה לתורכיה אוצרות תרבות בני אלפי שנים

גרמניה המזרחית החזירה לתורכיה חלק מאוצרות התרבות שנגזלו ממנה לפני למעלה משבעים שנה – 1,435 לוחות חרס מהתקופה החיתית חרותים בכתב יתדות. כך נמסר אתמול ממשרד התיירות באנקרה.

הלוחות, המתעדים את ההיסטוריה של החיתים משנת 1,700 ועד 1,200 לפני הספירה, נשמרו במרתף המוזיאון הממלכתי במזרח ברלין. 5,965 לוחות נוספים יוחזרו לתורכיה עד סוף חודש נובמבר.

הלוחות המוחזרים היו בין 10,400 הלוחות שהתגלו על ידי ארכיאולוגים גרמניים בין השנים 1906 ל־1912 בעיר החיתית הקדמונית חאטוסאס, כיום בוגאזקוי, במרכז אנטוליה. הם נלקחו לגרמניה בשנים 1915 – 1917 באישור השלטונות העות'מניים דאז לשם ניקוי וקידוד.

אנקרה החלה לפעול למען החזרתם בשנת 1924, שנה לאחר הקמת הרפובליקה התורכית. כ־3,000 לוחות כבר הושבו במשך מלחמת העולם השניה. בשנת 1974 חידשה תורכיה את המו"מ להחזרתם ובשנה שעברה אף בקשה את סיוע אונסק"ו בנושא.

הלוחות המוחזרים יוצגו לראווה במוזיאון התרבויות האנטוליות באנקרה.

תורכיה גם מנסה להחזיר לעצמה כלי כסף ביזנטיים שאבדו לפני כ־800 שנה ממנזר והתגלו בשנות ה־60 בארה"ב.

בין אוצרות הקודש הנוספים שהושבו לתורכיה היה אוסף של 250 כלי כסף וזהב מתקופת ממלכת לידיה מלפני כ־1400 שנה. אבל זאת רק בתום הליכים משפטיים שבהם היה מעורב מוזיאון המטרופוליטן בניו־יורק.

מדינות רבות מהעולם השלישי כמו גם יוון ותורכיה תובעות ממוזיאונים גדולים במערב להחזיר להם פריטים רבים ומפורסמים שהוצאו מתחומן במאה שעברה. (רויטר)

72 חיילים מרוקנים נהרגו בקרבות עם לוחמי מחתרת הפוליסריו

מאת שפי גבאי

קרבות כבדים התחוללו ביממה האחרונה בסהרה המערבית בין כוחותיה הסדירים של מרוקו לבין לוחמי הגרילה של מחתרת הפוליסריו. מרוקו הודתה כי 72 מחייליה נהרגו עד כה בקרבות. היא גם טוענת כי 245 מלוחמי הגרילה נפלו.

מעשי האלימות בסהרה המערבית פרצו לקראת ביקורה של משלחת מטעם האו"ם המבקשת לשכנע את הפוליסריו לקיים משאל עם באזורים שבשליטתו. מרוקו טוענת כי תושבי אותם אזורים מבקשים להיות בתחומה ואילו הפוליסריו הקים לו כבר רפובליקה ומינה גם נשיא. הרפובליקה נקראת "הרפובליקה המדברית של הסהרה המערבית".

סכסוך הסהרה נמשך מזה 12 שנים ללא כל פתרון, כאשר מרוקו טוענת כי אותו חבל הוא חלק מאדמתה ואילו ארגון הפוליסריו שמסתייע באלג'יריה מנסה להקים בו מדינה ערבית חדשה.

קינג קונג צורח מפחד

בקינסינטי, ארה"ב, נפתח השבוע מסע התרמה למען ילדים נזקקים. את מי גייסו לעזרת המסדה הנעלה? בובה מתנפחת של קינג קונג, שבע קומות אורכה, שנתלתה על הקומות העליונות של גורד שחקים מקומי. תצלום: א.פ.

ייצא לחופשי בעוד 2975 שנה

כמוה לורנס טיילור, 39, נדון השבוע באריזונה ל־2975 שנות מאסר אחרי שנמצא אשם ב־85 סעיפים של התעללות מינית. כאן הוא נראה מתייעץ עם פרקליטו תצלום: א.פ.

אחרי 40 שנות איבה: ביקור היסטורי של שר יווני באלבניה המסוגרת

מאת ויקטור אליעזר
סופר מעריב באתונה

במסגרת הנורמליזציה ביחסי יוון אלבניה הגיע השבוע שר החוץ היווני, קרלוס פפוליאס, לטירנה בירת אלבניה שם יקיים סדרת פגישות עם מנהיגי אלבניה. פפוליאס אמר שהוא מאמין שמצבו של המיעוט היווני באלבניה ישתפר במקביל לשיפור היחסים בין שתי המדינות.

פפוליאס יחתום על הסכמים כלכליים עם אלבניה, וידון על שיתוף פעולה מדיני אחרי ההחלטה של אלבניה להיצטרף לשיחות שרי החוץ של מדינות הבלקן בפברואר הבא. זאת הפעם הראשונה שממשלת אלבניה תצטרף לדיונים איזוריים.

יותר מ־40 שנה, היו יוון ואלבניה, שתי מדינות שכנות במצב מלחמה למרות שאפילו חייל אחד לא נהרג בגבול בין שתי המדינות. הסיבה העיקרית לאיבה היתה הטענה היוונית כי דרום אלבניה היא חלק מהטריטוריה היוונית ושמה צפון אפירוס. באזור חיים היום יותר מ־300,000 יוונים תחת הגבלות חמורות, כולל מניעת איחוד משפחות עם קרוביהם ביוון.

לפני חודשיים החליטה ממשלת יוון לסיים את מצב המלחמה עם אלבניה ולקיים יחסי שלום עמה. אלבניה שבעבר היתה סגורה לחלוטין לזרים, החלה בשנים האחרונות במדיניות זהירה של פתיחות. כך למשל החלה לפתח את תעשיית התיירות ופועלת לשיפור יחסיה עם יוגוסלאויה, השכנה מצפון. גם בשיפור הכלכלי רואים פרשנים סימנים לשינוי במדיניות אלבניה, שגרסה עד עתה התבססות מוחלטת על ייצור מקומי.

לממשלת יוון התברר שאין כל סיכוי לשיפור מעמדם של היוונים באלבניה כל עוד לא מתקיימים יחסי שלום בין שתי המדינות.

קרגל בע"מ CARGAL LTD

הודעה על תוצאות הנפקה לציבור

החברה מתכבדת להודיע על תוצאות הצעת ניירות־ערך שלה לציבור ולעובדי החברה:

על־פי תשקיף מיום 12 בנובמבר 1987 ("התשקיף"), הוצעו לציבור 1,150,000 מניות רגילות בנות 1 ש"ח ערך נקוב כל אחת ("מניות רגילות") ו־250,000 כתבי־אופציה (סדרה 1) רשומים על שם הניתנים למימוש במניות רגילות ("כתבי אופציה"), כמפורט בתשקיף. ניירות־הערך האמורים הוצעו לציבור ב־50,000 יחידות, כשכל יחידה כללה 23 מניות רגילות ו־5 כתבי אופציה, במחיר של 222.75 ש"ח ליחידה (תמורה כספית כוללת של 11,137,500 ש"ח).

רשימת החתימות נסגרה ביום 19 בנובמבר 1987. עד לסגירת רשימת החתימות נתקבלו 1,216 הזמנות לרכישת 221,147 יחידות בתמורה כספית כוללת של 49,260,494.25 ש"ח. עקב חתימת יתר של פי כ־4.42, תקצה החברה למזמינים 24.1639% מהיקף בקשתם, מעוגל כלפי מטה.

כמו כן, התקבלו הזמנות לקבלת 45,000 כתבי־אופציה, שהוצעו לעובדים הקבועים של החברה, ללא תמורה.

החברה מודה לציבור ולעובדיה על היענותם המלאה.

למכירה /השכרה
מבנה תעשיה כ־5,000 מ"ר
קומה אחת + משרדים מסודרים
שטח קרקע 10 דונם
+ 600 אמפר חשמל
במרכז הארץ
אנגלו־סכסון תל־אביב
286181
אנגלו־סכסון
זה נכס בשבילך.

הכל נשאר במשפחה...
דרך אמינה, מכובדת ופרטית להכיר בני זוג רציניים לנישואין!
פנה/י לאלי שלוש
שדכן במשפחה, פרטי, אמין, בעל קשרים ומאגר פניים/ות איכותיים ומשכילים.
לשרותך בבית גם בשבת
03־990507, 03־991949

כ 100 שנות נסיון מצטבר
2 מרצים מומחים שיגיעו במיוחד מארה"ב (הרצאות המרצים יתורגמו לעברית בתרגום סימולטני)
3 מרצים מישראל
יפגשו איתך
עם עסקיך
ועם הנושאים המטרידים אותך ו/או את לקוחותיך

בתחום מבנה העסק המשפחתי, הבעיות המאפיינות עסקים משפחתיים, הפתרונות שנמצאו נוסו ויושמו בארגונים משפחתיים קטנים כגדולים בארה"ב ובישראל, הסדרי רכוש בין שותפים ובעלי מניות, צוואות, ירושות, מיסוי העסק המשפחתי, מיסוי היחיד בעסק המשפחתי, קופות גמל ועוד.

במסגרת הסמינר הבינלאומי שייערך בימים 14.12.87 (חמישי ארה"צ, שישי, מוצ"ש, ראשון ושני) במלון הייאט בירושלים, תחת הכותרת:

העסק המשפחתי
בניה — ניהול — המשכיות ומיסוי

הסמינר מיועד לאנשי עסקים, עו"ד, רו"ח וכל מי שיועץ לעסק המשפחתי

המרצים מארה"ב ישהו במלון הייאט בירושלים ויעמדו לרשות המשתתפים בשעות קבלה מיוחדות.
זוהי הזדמנות חד פעמית לפגוש בבמה אחת את מיטב המומחים בארה"ב ובארץ ולקבל פתרונות מעשיים עבורך, עבור משפחתך, עבור עסקיך ועבור לקוחותיך.
החלק האמריקני של הסמינר מועבר בארה"ב תחת חסותה של חברת ההשקעות האמריקנית "מריל לינץ'" (MERRILL LYNCH), תחת חסותו של אחד ממשרדי רואי החשבון הגדולים בעולם, משרד LAVENTHOL HORWATH, ובחסות בית הספר לניהול עסקים וורטון שבאוניברסיטת פנסילבניה בארה"ב. (בית ספר שדורג רק באחרונה כבית הספר השלישי בטיבו בכל ארה"ב).
הצטרף לכמה מבכירי אנשי העסקים בארץ שכבר נרשמו לסמינר.
לקבלת פרטים נוספים — צלצל עוד היום לטלפון
052־572841, 052־572685, 052־572553.
הצטרף גם אתה לחושבים קדימה.

פוספטים בנגב בע"מ
מכרז
מס' 100/87
למכירה 3 דירות בערד
א. 2 דירות ברח' יאושיהו 9 שטח כ־95 מ"ר.
ב. דירה ברח' בן יאיר 15 שטח כ־90 מ"ר.
את הדירות ניתן לראות ביום שישי ה' 27.11.87 בין השעות 12.00 – 10.00 ביום ה' ה' 3.12.87. בין השעות 16:00–18:00
במועדים הנ"ל ניתן לראות את הדירות בלווי נציג החברה שימתין ברח' יאושיהו 9.
את ההצעה יש להגיש במעטפה סגורה, עד יום 10.12.87 בשעה 12.00 לתיבת המכרזים במשרדי החברה בבאר־שבע רח' הדסה 66, חדר מס' 313.
על המציע לצרף להצעתו המחאה או ערבות בנקאית על סך 2000 ש"ח.
אין החברה מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ו/או הצעה כל שהיא.

בשעת לילה נסתיימו עיצומי העובדים בנתב"ג

אמש לקראת חצות, הסכימו עובדי נמל התעופה בן־גוריון לשוב לעבודה סדירה והנמל חזר לפעילות תקינה.

עד שעת השגת ההסכם, סבלו מאות נוסעים שהגיעו לארץ בשש טיסות מחו"ל, ונשלחו לבתיהם או למלונותיהם ללא מזוודות. ועד עובדי רשות שדות התעופה גילה אמש היבות לב רק כלפי אדם אחד – מוסטפה ח'ליל. העובדים השובתים הניחו לטיסת אל על להמריא בזמן לקהיר, כדי שח'ליל לא יתעכב בארץ.

ועד עובדי הרשות דרש אתמול התחייבות ליישום מיידי של הסכם המסגרת, הכולל תוספת שכר, אשר הושג לפני שבוע עם הנהלת הרשות. בתגובה טען מנכ"ל הרשות, צבי נבואי, שאינו יכול לתת התחייבות כזו ללא אישור האוצר וההסתדרות, ולכן הושבתו משמרות הערב והלילה, החל מהשעה 6 בערב. מאת דן ארקין

ריב על התזת מים בשוק פ"ת נסתיים בפציעה חמורה

סכסוך שהחל אתמול בצהרים בוויכוח על התזת מים, בשוק פתח־תקוה, נסתיים בקרב סכינים, שבמהלכו נפצעו קשה שני אחים עובדי חנות בשר. אחד מהם, עזרא יחזקאל (21), נדקר בבית החזה ואושפז במחלקה לטיפול נמרץ בבי"ח השרון, אחיו איתן (29) נדקר בבטן ואושפז אף הוא בביה"ח.

אתמול סמוך לשעה 14.00 בצהריים, שטף עזרא את הכביש שבחזית חנות הבשר ברחוב ברון הירש 3. לפתע, עברו שני אלמונים, שטענו כי נרטבו מהמים, וביקשו ממנו לחדול. הוא סירב, ובתגובה שלפו האלמונים סכינים, ותקפו את האחים. עוברי אורח פינו את הפצועים לביה"ח. בעלי חנויות, שהיו עדים לתקיפה, סירבו למסור עדות לשוטרים בפיקודו של מפקד משטרת פ"ת, סנ"צ יעקב שובל. בתגובה סגרה המשטרה חנויות באזור, ורק אז שוכנעו עדי הראיה למסור עדות. מהמשטרה נמסר, כי צפויים מעצרים. מביה"ח נמסר, כי האחים יחזקאל יצאו מכלל סכנה. גדעון מרון

חברי מושב בית־שערים מנעו כניסת מעקלים לבתיהם

חברי מושב בית־שערים שבעמק, מנעו אתמול, משך שעות רבות, מאנשי חברה להוצאה לפועל בשליחות בל"ל, לרשום עיקולים בבתי החברים.

ביהמ"ש המחוזי הוציא עוד ביום ששי שעבר צווי עיקול נגד המושב וחבריו לבקשת בנק לאומי, למימוש פרעון חוב של כ־2 מיליון ש"ח. אתמול הגיעו אנשי חברת ההוצאה לפועל בליווי שוטרים לבית־שערים, כדי למסור לחברים את צווי העיקול האישיים ולערוך רישום של רכוש האגודה וחבריה, לקראת הביצוע בפועל של צווי העיקול. חברי המושב מנעו מן המעקלים את הכניסה למקום.

המושב פנה לשופט ביהמ"ש המחוזי בחיפה, אשר דחה להבוקר את הדיון בבקשה הדחופה להסרת צווי העיקול. הוועד שכנע, בינתיים, את אנשי ההוצאה לפועל להסתפק ברישום רכוש האגודה בלבד. רישום הרכוש בבתי החברים ייעשה בכפוף להחלטה שתתקבל בביהמ"ש. ההסכם מנע עימות מיותר בין הצדדים. (ע.)

סכנת חיים בתרופות שנגנבו מקופת־חולים בנתניה

אתמול פרצו אלמונים לבית מרקחת הנביאים ברחוב נתניה, השייך לקופת־חולים, וגנבו משם תרופות, בהן רעל מסוכן בבקבוקים קטנים של טיפות פילוקרפין 1% – תכשיר ממנו מכינים טיפות עיניים בריכוז נמוך. קופ"ח מזהירה, שאין להשתמש או לשתות תכשיר זה, אלא להחזירו למשטרה. דליה מזורי

המשפחות השכולות מתיחדות עם זכר הנופלים במבצע קדש

זיכרם של חללי מבצע קדש הועלה בטקס שהתקיים אתמול בבית העלמין הצבאי על הר־הרצל בירושלים, במלאת 31 שנה למבצע. בטקס השתתפו בני המשפחות השכולות, חבריהם ומוקירי זכרם של הנופלים, וכן שר המסחר והתעשיה, אריאל שרון, ראש עיריית ירושלים, טדי קולק, ואישי ציבור. צילום: נתי שוחט

היינו בטוחות שהשטח נקי, לכן ישבנו על מסילת הרכבת, אומרות תלמידות בית־יעקב

מאת גדעון מרון

מחר, פרשת "תולדות", יצטרכו 40 בנות סמינר בית־יעקב בבני־ברק לברך ברכת "הגומל". שלשום בצהרים הן ניצלו ממוות, כשערנותו של נהג קטר הרכבת, אשר הבחין בנערות היושבות על הפסים בעת שהתקרב לתחנת דור, מנעה תאונה קטלנית.

שלשום יצאו 370 בנות כיתה י' לטיול שנתי. הנהלת הסמינר שכרה לכבוד האירוע המרגש ארבעה קרונות ברכבת הבוקר היוצאת לחיפה. הטיול היה לאיזור עין־דור. אחת התלמידות שהשתתפה בטיול סיפרה, כי האווירה היתה חגיגית. הבנות קישטו את הקרונות בתמונות רבנים, והצליחו להביא את הרוח המיוחדת של הסמינר לקרונות רכבת ישראל.

באזור עין־דור ירדו הבנות לטייל בסביבה, כאשר על־פי התכנון, היו אמורות להיאסף ע"י רכבת מיוחדת בשעה שתיים וחצי, במקום מפגש בסמוך לעין־דור. הבנות הגיעו למקום המפגש כחצי שעה לפני הזמן המיועד, ומאחר והיו בטוחות שעד השעה האמורה "השטח נקי", המתינו על הפסים.

על המטיילות הצעירות השגיחו חמש מורות בלבד, שכפי הנראה לא שמו לב לעובדה, שתלמידותיהן אינן נמצאות במקום בטוח. שאון הרכבת, שהגיחה לפתע מכיוון ת"א, נבלע בהמולת התלמידות, ורק ערנותו של נהג הקטר סיימה את התקרית ללא נפגעים.

אתמול היו מרבית התלמידות המומות מהארוע, והנהלת המוסד אמורה להחליט בימים הקרובים, על צעדים שינקטו בעקבות הארוע.

'מי שמכרו אדמות לערבים אינם חברים שלי, אך הם פעלו במסגרת החוק'

מאת אמיר גילת

"לאחר שנקלענו לפני כשנתיים לקשיים, נאלצנו למכור את האדמה שלנו. היה אז סוחר ערבי שהסתובב באזור, והציע לשלם מחיר אסטרונומי של 6,000 דולר לדונם. העדפתי למכור את האדמה לקק"ל, וקבלתי עליה רק רבע מחיר", סיפר אתמול קובי ניידרמן, חקלאי מזכרון־יעקב, בתגובה על הפרסומים לפיהם 150 דונם אדמה חקלאית של איכרים יהודים באזור, נמכרו השנה לערבים, ששילמו מחיר גבוה פי כמה ממחירי השוק. ומה בדבר תבריך שכן מכרו? "מי שמכרו אדמות לערבים הם לא בדיוק חברים שלי, אבל הם פעלו במסגרת החוק", אמר ניידרמן.

"המגמה היא רק בתחילתה. אם לא תהיה עזרה מאסיווית, נכרות את הענף עליו אנו יושבים", מזהיר מנכ"ל התאחדות האכרים, שלמה רייזמן. "זוהי תופעה חמורה. אנחנו עושים כל שביכולתנו להביא למכירת האדמות לקק"ל", אומר ראש המועצה המקומית, ישי שיבובסקי.

"אין ברירה. לנו אין מנוס ממכירת האדמות, ולתוך החלל שנוצר, נכנסים הערבים שמחליפים אותנו", אמר אתמול חקלאי, שכמו רבים מחבריו ביקש לשמור על עילום שם, וציין כי "הבאים לקנות אינם עשירים גדולים, אלא סתם אנשים מהכפרים הסמוכים – פרדיס וג'סר־אל־זרקא".

"נראה שלהתאחדות האכרים אין כלים להבטיח, שהאדמות לא יועברו לידיים לא יהודיות", אמר דובר הקק"ל, דוד אנג'ל, שדחה טענות שהשמיעו חקלאים, לפיהן מעבדים עובדים ערבים את השטחים שרכשה קק"ל.

אחד החקלאים, המכיר את הנושא מקרוב, טוען כי הפרסומים מגוזמים. לדבריו, בשנה האחרונה נעשו רק שתי עסקאות עם ערבים, ושטחים אחרים נמכרו לקק"ל.

הפרות סדר בחלחול ורמאללה; במחנה הפליטים אל־ערוב חובלו מכוניות

מאת אבינועם בר־יוסף

מטען צד הופעל שלשום בלילה ליד המסגד בחלחול נגד מכונית של תושב קרית־ארבע, שהיה בדרך מירושלים לביתו. לרכב נגרם נזק מועט, אולם איש לא נפגע. נעצרו מספר חשודים לחקירה.

בסמינר לבנות א־טירה ברמאללה היתה אתמול הפגנת תלמידות. כוח צה"ל שהגיע למקום הותקף באבנים, ונאלץ לפזר את המפגינות תוך שימוש בגז.

אתמול בלילה חובלו מספר מכוניות של תושבי מחנה הפליטים אל־ערוב. אנשי הוועד לבטחון בדרכי יש"ע סרבו להגיב על כך, ואמרו, כי אינם מתכוונים לאשר או להכחיש שידם היתה במעשה באל־ערוב.

מוזיאון ישראל, ירושלים
תערוכת התכשיטים של לאלוניס
תערוכת התכשיטים של איליאס לאלאוניס
"זכרונות של זהב מארץ הקודש"
הסתיימה
ניתן להמשיך ולהזמין תכשיטים מתוך התערוכה בחנויות המוזיאון.

האוניברסיטה הפתוחה
המרכז ללימודי וידיאו – בעין המצלמה
נפתחות קבוצות נוספות בקורס
צילום והפקה בווידאו
הקורס ילמד את היסודות העקרוניים של הצילום, העריכה וההפקה של סרטי וידאו, ויכלול חומר כתוב, הרצאות ועבודה מעשית.
הקורס מיועד לכל מי שמעוניין להכיר את התחום הן כמקצוע והן כתחביב ובעיקר לאנשי הדרכה, חינוך, פרסום, קידום מכירות וכו'.
יפתחו 3 מחזורים
קבוצת בוקר: בין השעות 12.00–9.00, ביום חמישי 26.11.87.
קבוצת אחה"צ: בין השעות 20.30–17.30, ביום חמישי 3.12.87.
הקורס מתקיים אחת לשבוע, במשך ארבעה חודשים.
קבוצת בוקר מרוכזת: 9 פגישות (חודשיים) בין השעות 14.00–08.00, ביום שישי 8.1.88.
המרכז ללימודי המחשב
נפתחות קבוצות נוספות בקורס
הכרת המחשב האישי
במהלך הקורס יכירו הלומדים את המחשב האישי ואת מערכת ההפעלה DOS
קורס כולל הרצאות ותרגול פעמיים בשבוע בשעות אחה"צ.
לא נדרש ידע קודם.
הקורס ייפתח ביום ראשון 29 בנובמבר 1987, ויימשך שלושה שבועות.
נפתחות קבוצות בתל־אביב ובירושלים*
להרשמה פנה לאוניברסיטה הפתוחה – המחלקה למידע, למרשם ולמעקב, רח' קלאוזנר 16, רמת־אביב, בימים א'–ה' 15.00–9.00. בירורים נוספים בטלפון 422604 בין השעות 16.00–12.00.

מדינת ישראל משרד החינוך והתרבות
מלגות לימוד לחו"ל לשנת ה'תשמ"ט 1988-9
במסגרת הסכמים לחילופי סטודנטים, בין ממשלת ישראל לבין המדינות ששמותיהן יפורטו להלן, יוענקו בשנת הלימודים האקדמית 1988-9, מילגות לסטודנטים ישראליים, לשם השתלמות במשך שנה אחת בתחום התמחותם.
המדינות המעניקות את המלגות הן:
איטליה, בלגיה, דנמרק, הולנד, יוון, מכסיקו, נורווגיה, פינלנד, צרפת, ספרד, קולומביה.
תנאי המילגה:
– אזרח ישראלי, שגילו בעת הגשת הבקשה לא יעלה על 35 שנה.
– בעל תואר ב.א. לפחות.
דרך הגשת הבקשות:
– מכתב ובו תיאור הנושא ו/או תכנית ההתמחות המבוקשת, שם המדינה בה מבקש הפונה להשתלם ושמות של אוניברסיטאות בהן הוא מעוניין להשתלם.
– פירוט קורות־חיים.
– תעודות המעידות על סיום לימודים, לרבות גליון ציונים.
– שתי המלצות, לפחות, מפרופסורים המכירים את המועמד מתקופת לימודיו.
– 2 תמונות, כתובת מדוייקת וטלפון.
– נדרשת ידיעה של שפת המדינה בה מבקש הפונה ללמוד.
– הבקשה וכל המסמכים יוגשו בשפה האנגלית, בשני עותקים.
המועד האחרון להגשת הבקשות יהיה: 31 בדצמבר 1987, י' בטבת תשמ"ח.
את הבקשות יש להגיש לפי הכתובת: לשכת הסמנכ"ל לקשרי חוץ, משרד החינוך והתרבות, רח' שבטי ישראל 34, ירושלים, מיקוד 91911, טלפון: 02-278367, 02-278243.
ההחלטה הסופית בדבר הענקת המלגות נתונה בידי המדינה המארחת.
בקשה שלא תכלול את כל הנתונים שפורטו לעיל, לא תובא לדיון בפני ועדת הבחירה.
★ המבקשים ללמוד בצרפת, יפנו לשם קבלת פרטים על תנאי המלגה ודרך הגשת הבקשות, ישירות אל נספח לענייני תרבות, שגרירות צרפת, תל־אביב.

הזמנה למכירה פומבית
המכירה תתקיים במוצ"ש 21/11/87 בשעה 20.00
"בבית אסיה" רח' וייצמן 4, תל אביב.
במכירה: ★ 70 שטיחים פרסיים נדירים, מיוחדים.
★ יודאיקה.
★ עתיקות.
★ תמונות.
★ כלי כסף.
תצוגת הפריטים: ביום רביעי 18.11.87 בין השעות 11.00–20.00.
ביום חמישי 19.11.87 בין השעות 11.00–20.00.
ביום שישי 20.11.87 בין השעות 11.00–14.00.
"שולי ארט" מכירות פומביות חיפה 04-381653.

אוניברסיטת בר־אילן
בית ספר לחינוך
המדור להשתלמות מורים
הפקולטה למדעי היהדות
המחלקה לספרות עם ישראל
קורסי השתלמות ע"ש בצלאל וסוניה קסטנר
לאור הביקוש למורים ללשון ולספרות יידיש בבתי הספר העל יסודיים, הננו להודיע על המשך ההרשמה לקורסים
להשתלמות מורים להוראת יידיש בבתי הספר העל יסודיים
הנערכים בימי ד'–ה' בהיקף של 4 שעות שבועיות בין השעות 16.00 עד 19.30 (לפי בחירה). תכנית תישלח לכל דורש.
יתקבלו רק מורים בעלי תעודת/רשיון הוראה קבוע במקצועות עברית/ספרות, בעלי ותק של שנתיים בהוראה.
לבוגרי הקורס שיעמדו בכל הדרישות תוענק תעודת סיום ואישור לצבירת שעות לגמול השתלמות.
המעוניינים יפנו אל: מדור להשתלמות מורים, ביה"ס לחינוך טל. 03-718445 בימים א'-ה' מ־8.30 עד 16.00.

ספרית מעריב
בקש עכשיו.
ספר חדש ומדליק
דפי ורפי – לנצח?
סמדר שיר

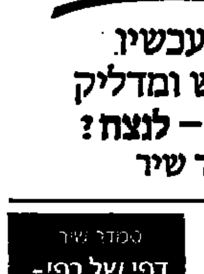

צמד חמד יוצאים קבוע ואוהבים מעל לראש.
המשך לספרה הקודם "דפי של רפי"
בקש בחנויות ובספרית מעריב
ת"א, דרך פתח־תקוה 72 א'
טל' 03-332211
חיפה, בן יהודה 29
טל' 04-523609
באר־שבע, קק"ל 90
טל' 057-74850

לדעת בבית־אבות "מעונות רם"
דרוש
מבנה בשכירות
לטווח ארוך – 35 חדרים ומעלה
אפשרי לפני שיפוץ לבית־אבות
לפנות לטלפון: 03-7526706 מיום ראשון ב־08.30

תן מזרן ישן וקח את
מזרן החלומות האמריקאי
KING KOIL
פרטים על המבצע במודעה שמשמאל בעמוד 37

הנהג עשה לך – מנהג
קח עמד חייל לדרך

מודעות משפחתיות מתקבלות
מוצאי השבת/חג עד חצות (24.00)
בבית מעריב, רח' קרליבך 2, תל־אביב
ובטל' 03-439111

مكان الأصل

'לפגישת דיין במרוקו קדם מפגש של חופי עם תוהמי'

קאמל חסאן עלי, ראש ה'מוסד' המצרי דאז: תוהמי לא סיפר שזהו "חקה" ראש המוסד הישראלי - הוא אמר שמדובר בצרפתי

מאת רפאל מן

לפגישה של משה דיין וסגן רה"מ המצרי חסאן תוהמי, ב־16 בספטמבר 1977, בארמונו של מלך מרוקו באיפראן, קדמה פגישה חשובה אחרת. ראש המוסד דאז, יצחק חופי ודוד קמחי, נועדו שם עם תוהמי וקמאל חסאן עלי, שעמד בראש ה'מוסד' המצרי. פרטים על כך סיפר אתמול עלי, לימים ראש ממשלת מצרים, בראיון עם דן פתיר בגלי־צה"ל, במלאות 10 שנים לביקור סאדאת בירושלים.

עלי, סיפר כי הנשיא סאדאת הורה לו בטלפון לצאת עם תוהמי למשימה, בלי שפירט במה מדובר. תוהמי שמר על שתיקה כל העת, גם בזמן הטיסה למרוקו.

תוהמי הבהיר למלך חסן במרוקו, כי הוא מבקש שרק הוא ישתתף בפגישה המיועדת. עלי לחץ את ידי שני האנשים שהיו בארמון, בלי שהוצגו בפניו ותוהמי השאר לבדו עם עם שני הזרים. אחד מהם היה יצחק חופי. השני, לדברי עלי, היה ככל־הנראה דוד קמחי, איש המוסד דאז. עלי הנדהם עזב את החדר. בתום הפגישה נזף עלי בתוהמי ואמר, כי לא היה יוצא למרוקו אילו ידע שלא ישתתף בפגישה. תוהמי "גילה" לו כי בני־שיחו הם צרפתים והשיחה נסבה על עיסקות־נשק. עלי טען, כי לפי הרקע הצבאי שלו ותפקידו, אין סיבה שלא ישתתף בשיחות על עיסקות־נשק. "אני יותר צבאי ממך", אמר לתוהמי.

בשובם למצרים התרעם עלי באזני סאדאת על המסתורין של תוהמי. "הוא צחק כפי שלא צחק מעולם וסיפר לי את כל הסיפור", סיפר עלי בראיון עם פתיר.

קמחי, השומר על חשאיות, הודה בחיוך בעת ביקור רה"מ־לשעבר שמעון פרס באיפראן מרוקו: "אני מכיר את המקום הזה. ארמון נפלא בנוף נהדר".

מוסטפה ח'ליל "אבי השלום הקר": בחקלאות, בתיירות, במחקר ובאנרגיה - שוררים יחסים חמים

מוסטפה ח'ליל נהנה מאוד בביקורו בישראל. העתונאים בבית־סוקולוב ממש הצחיקו אותו צילם: ראובן קסטרו

מאת שפי גבאי ומנחם רהט

מוסטפה ח'ליל, אבי המונח "שלום קר" ביחסים בין מצרים לישראל, אמר אתמול בפגישה עם עתונאים בבית־סוקולוב בת"א, כי בתחומים מסוימים שוררים עתה יחסים חמים בין שתי המדינות, בין השאר מנה את החקלאות, התיירות, המחקר והאנרגיה. הוא ציין שיש לפתור את חילוקי־הדיעות בתחום המדיני, מכח ההזדמנות הגדולה לפניית העולם הערבי לכיוון השלום.

רה"מ המצרי לשעבר, שחזר אתמול לארצו, התקבל להפתעתו בתשואות־כפיים על־ידי על ידי העתונאים הישראלים בתל־אביב.

ח'ליל, שבא בהזמנת מארחו השר עזר ויצמן, היה משוכנע, כך נראה, שהפגישה עם העתונאים היא הקשה שבפגישות שזומנו לו בישראל. הוא נקט לשון דיפלומטית והשיב לאקונית על כל שאלה. גם לשאלה האם יש למצרים נשק אטומי. ח'ליל, בחיוך רחב, הפנה את השואל לשר וייצמן.

ח'ליל נימק את התמוקות הספורטיים המצרים ממפגשים עם ישראלים בכך שהן קשורות בעמדתם בעולם הערבי, גם בתקופת החרם הערבי הארוך על מצרים. עם זאת הוא הבטיח שחיזוקו של תהליך-השלום עשוי לשבור את המחיצות בין קבוצות הספורט.

ח'ליל יצא מעט משלוותו, כאשר עתונאי ציטט מזיכרונות קרטר, לפיהם פעל ויצמן מאחרי גבו של מנחם בגין. "ויצמן שרת את האינטרסים של ישראל באמנות", אמר.

השר ויצמן קרא להמשך תהליך־השלום. הוא בירך את ח'ליל על שידע להסביר לציבור הישראלי את עמדתה המדינית של ארצו.

מוסטפה ח'ליל היה אתמול בבוקר אורחו של מזכ"ל העבודה ח"כ עוזי ברעם בבנין המפלגה ברחוב הירקון. ח'ליל וברעם, הסכימו על הצורך לשגר משלחת של מפלגת העבודה למצרים, כדי להבהיר את עמדותיה של העבודה ולמנוע בילבול ביחס לעמדות שני השותפים הגדולים לממשלה.

חליל הביע דאגה בקשר לתשובה על איגרתו של הנשיא מובארכ לרה"מ שמיר, באשר לוועידה הבינלאומית.

חליל רמז, כי בלי תשובה חיובית צפויים קשיים ביחסי שתי המדינות. היומון הקאהירי הרשמי "אל־אהראם", ציין מלאות 10 שנים לביקור סאדאת בירושלים, במאמר פרי־עטו של השר בוטרוס גאלי. השר המצרי קבע, כי מצרים הצליחה רק בחלק הראשון של הסכמי קמפ־דיויד. לדבריו, מצרים נכשלה בחלק השני, העוסק בכינון שלום בין הפלשתינים לישראל. לדעתו לא יהיה שלום במזרח התיכון אלא לפתרונה של הבעיה הפלשתינית.

העובדים בחטיבת השידורים לחו"ל יבקשו להפעיל המשדרים בלי שכר

2 עתירות של אורחים לבג"צ בדרישה שהרשות תחדש שידורי הטלוויזיה והרדיו

מאת אילנה באום ואילן בכר

מנהלי־מחלקות ועובדים מהחטיבה לשידורים לחו"ל ב"קול ישראל", התכנסו אתמול אצל מנהל־החטיבה ויקטור גרייבסקי. הם הביעו את חרדתם מאיבוד הקשר עם המאזינים ומאבדן השרליטה על התדרים. בתחילת השבוע הודיע מנכ"ל רשות־השידור אורי פורת, כי הרדיו העיראקי השתלט על התדרים הקצרים של קול־ישראל לבריה"מ. העובדים יפנו למטה־השביתה בבקשה לאשר להם להזור ולהפעיל השידורים – בלא שכר.

בפרקליטות־המדינה, לא הצליחו אתמול, לקבוע עמדה ביחס לתביעת העובדים לבוררות. למטה־השביתה הגיעו דיווחים, כי הפרקליטות חוששת שהבוררות תפסוק לטובת העובדים.

אתמול עתר לבג"ץ תושב ירושלים אליצור קדושי. הוא תבע שבג"צ יורה לשר־האוצר ולשר־החינוך לקיים בוררות־חובה עם עובדי רשות־השידור, כדי לאפשר את סיום השביתה.

עתי"ם: פרקליטות־המדינה קוראת לבג"צ לדחות את עתירתו של יהודה גרנית מת"א, באמצעות עוה"ד שמעון שובר ורפי שדמי, לחייב את רשות־השידור לחזור ולשדר. המדינה טוענת בהודעה לבג"צ, כי מאז הפסקת השידורים, מקיימת רשות־השידור מו"מ ענייני עם העובדים למציאת פתרונות ליישוב הסכסוך. כמו־כן נערכה הרשות לצימצום הפגיעה בציבור, באמצעות העברת תוכניות הערוץ השני בתדרי הערוץ הרגיל.

מארה"ב ומאירופה נמסר, כי אמצעי־התקשורת, מדווחים על ביקוריהם של רה"מ יצחק שמיר וממלא־מקומו שמעון פרס. חרף פנייתה של אגודת־העתונאים בישראל להמנע מסיקור הביקורים.

ביהמ"ש יקבע אם רשימת המפלגה הליברלית לקונגרס הציוני חוקית

מאת מנחם רהט

בית־המשפט נאלץ להתערב שוב בבתלוקות שבמפלגה הליברלית. הפעם, כדי לקבוע אם רשימת צירי המפלגה לקונגרס הציוני חוקית, או שיש לנקוט הליכים חדשים להרכבתה.

במפלגה שבה רגילים לפתור מחלוקות בבתי־המשפט, התייחסו אתמול לפנייתו של איש מחנה־מודעי, דב אבידן, לביהמ"ש המחוזי בחיפה, כעניין שבשיגרה. השופט מיכה לינדנשטראוס, שרק לפני ימים אחדים עסק במשפט אחר במפלגה הליברלית, התייחס לענין בהומור: "נדמה לי שהפכתי להיות המנהל של המפלגה הליברלית"...

אבידן ביקש מביהמ"ש, באמצעות עו"ד ורנקר, לפסול את רשימת 43 הצירים של הליברלים לקונגרס ויורה למזכ"ל המפלגה מאיר הוברמן, לכנס את המרכז כדי להרכיב בפורום זה את הרשימה.

באי־כוח מחנה שריר־נסים, עוה"ד ח"כ אלי קולס וצבי סדלר, ביקשו לדחות את הבקשה על הסף, בטענה שמערכת הצווים שהסמה את המפלגה, מונעת את הרכבת את הרשימה במרכז.

השופט יודיע על החלטתו בשבוע הבא.

ראש המכון הפלשתיני מתכוון לכבול את עצמו באזיקים - אם יבואו לגרשו

מאת אבינועם בר־יוסף

ראש המכון הפלשתיני נגד אלימות, ד"ר מובראך עוואד, רכש אתמול, באמצעות ידיד ישראלי, אזיקים. הוא מתכוון לכבול את עצמו ולזרוק את המפתח – אם יבואו לגרשו בכוח

היום יהיה ד"ר עואד אורח־כבוד בתפילת יום ו' במסגד אל־אקצה. הוא הוזמן להשתתף מחר בתפילה בבית־כנסת בירושלים ואילו ביום א' ישתתף בתפילה מיוחדת בכנסיה שבה הוא מתפלל בדרך כלל.

אתמול באו למשרדי המכון מאות תומכים פלשתינים וישראלים, כדי להביע הזדהות עם מאבקו נגד הגרוש. בין היתר היו שם גם נציגי הקונסוליה האמריקנית.

- בירושלים הוקם ועד במטרה למנוע את הגרוש. עם חברי הועד נמנים עולים חדשים וותיקים, המחזיקים באזרחות כפולה. אתמול החתימו עצרה הסיו־דת לראש־הממשלה, בדרישה לאפשר לראש המכון הפלשתיני נגד אלימות, לחיות בירושלים ולהמשיך לפעול להפצת תורתו.

גורמי בטחון ישראליים טענו, כי למרות הצהרותיו ברוח תורתו של גאנדי, סירב עואד לגנות את הפעילות האלימה של אש"ף הוא מטיף, בין היתר, לניתוק קווי־חשמל וטלפון ופגיעה בצנורות־המים.

חבל להחמיץ

תמיכה

מרכז תקשורת בפוריות

מזמין כל מי שיש לו בעיה של קשיי פוריות להצטרף לשיחה עם

הגב' יהודית פרזן אחות מוסמכת

בנושא:

אי פוריות? יש מה לעשות.

ביום שני 23.11.87 בשעה 7.30 בערב, במלון רמדה רנסנס, רח' ולפסון, ירושלים

כיבוד קל — דמי כניסה 15 ש"ח

לפרטים: טל' 02-863371 או ת"ד 23504 ירושלים 91234

ד"ר אלישבע וד"ר חיים מהל

מודיעים בשמחה על הולדת בנם

אח לבועז ונועה

נכד

לפני־פריצי ואברהם גולדברג — רמת־גן

לפנינה מהל — חיפה

19.11.87

משרד האוצר/אגף החשב הכללי

ליחידת דיור ואחזקה במחוז חיפה והצפון

דרוש בשכירות בלתי מוגנת בתוך העיר חיפה

מבנה על שטח כ־1000 מ"ר

הכולל בתוכו מחסן לאיחסון מעוקלים.

המעוניינים ללא תשלום דמי תיווך, מתבקשים להפנות הצעותיהם למשרד האוצר, יחידת דיור ואחזקה, ת.ד. 4393, חיפה, מיקוד 31043, או לטלפון 04-642868.

לימוד סינית למתחילים

תבל בע"מ מודיעה על הרשמה לכיתת לימוד השפה הסינית. קטנית.

הלימודים יערכו בשעות הערב בין השעות 18:00–20:00, פעמיים בשבוע, שני שעורים בכל פגישה.

תחילת הקורס: 15.02.1988, למשך חצי שנה

עלות הקורס: 1.500 שקלים + מע"מ

ספרי לימוד יסופקו תמורת תשלום

ההרשמה ללימודים בימים א'–ה' בשעות 08:00–13:00, ו־16:00–19:00.

בבניין אל–על, קומה 7, חדרים 726/7.

לפרטים נוספים פנה אל:

תבל בע"מ

טל: 5–(03)292544, 8–(03)283127

כור תעשיות בע"מ

שד' שאול המלך 8, ת"א

מכרז למכירת מכוניות 10/87

הננו מציעים למכירה את הרכבים הבאים:

מס' סד'	מס' המכונית	סוג הרכב	שנת ייצור	תוקף הרשיון	הערות
1.	11־853־81	אופל אסקונה 1600	1981	2.3.88	אין רדיו יד שניה הסר הלון
2.	21־998־82	דגו 4 דו־שימושי	1982	4.10.88	אין רדיו
3.	25־221־82	טלבוט דו־שימושי 1100	1982	8.11.87	אין רדיו
4.	27־341־83	טלבוט דו־שימושי 1100	1983	25.1.88	אין רדיו לא מניע
5.	35־158־81	סובארו 1300	1981	1.4.88	אין רדיו אין גליל קדמי
6.	35־600־81	סובארו 1300	1981	13.5.88	אין רדיו
7.	36־074־83	סיטרואן דו־שימושי 1200	1983	13.12.87	אין רדיו יד שלישית
8.	41־880־81	סובארו 1300	1981	20.12.87	אין רדיו יד שניה בהסבה
9.	46־076־81	גולף דו־שימושי 1300	1981	2.6.88	אין רדיו יד שניה
10.	68־465־82	פולקס' טנדר קבינה כפולה	1982	16.12.87	אין רדיו
11.	68־474־82	פולקס' טנדר קבינה כפולה	1982	23.1.88	אין רדיו
12.	77־681־83	פיג'ו 305 1300	198[illegible]	9.4.88	אין רדיו יד שניה
13.	29־041־84	פיג'ו 504 1800 אוט'	1984	29.11.88	אין רדיו עם מגן

את הרכב ניתן לראות בחניון "בית כור", ת"א, שד' שאול המלך 8, בימים א'–ה' בשעות 8.00–16.00 בלבד. טפסים ופרטים בקשר לרכבים ניתן לקבל במשרדנו, קומה 12, חדר מס' 1211, בשעות העבודה הרגילות.

ההצעה בצירוף המחאה ע"ס 10% מערכה יש להגיש עד תאריך 26.11.87 שעה 16.30. מע"מ חל על רכב מסחרי וטנדרים בלבד. מע"מ ע"ח הקונה. העברת בעלות חלה על חשבון הקונה. הזוכה במכרז שלא יוציא את הרכב תוך 10 ימים מפתיחת המכרז (29.11.87) תבוטל זכייתו.

אין החברה מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה אחרת.

משרד הבטחון-ההוצאה לאור

ספרים חדשים

סיני – גיאוגרפיה פיסית וגיאוגרפיה של האדם

עורכים: פרופ' גדליהו גבירצמן, ד"ר אבשלום שמואלי, פרופ' יהודה גרדוס, פרופ' יצחק בית־אריה, פרופ' מנשה הראל.

עורך מדעי ראשי: פרופ' אבי דגני

בשיתוף עם אוניברסיטת תל־אביב

תוצאות המחקר המדעי בתקופת 15 שנות שהות בסיני מאוגדים ביצירה מדעית כוללת ורב־תחומית. מאות אנשי־מדע ויועצים בכירים מכל המוסדות האקדמיים בארץ חברו יחדיו בהכנת הספר.

1,072 עמודים ב־2 כרכים בתיבת מהודרת.

שאלת ארץ־ישראל – בשנים 1914–1918

ישעיהו פרידמן

בשיתוף עם הוצאת י"ל מאגנס

במחקר זה, הדן במערכת היחסים בין בריטניה, הציונות והערבים בתקופת מלחמת העולם הראשונה, נעשה לראשונה שימוש רחב בתעודות בריטיות רשמיות.

מערכות

סדרת מלחמת העולם השניה:

קלון – פרל הארבור ועוללותיה

ג'ון טולנד ● עברית: עמנואל לוטם

ניסיון מרתק לברר על מי מוטל נטל החרפה של התקפת־הפתע היפאנית על הבסיס הימי האמריקני באוקיינוס השקט במלחמת־העולם השניה.

סדרת "מרכז כובד":

מלחמת לבנון – מסמכים ומקורות ערביים

ראובן אבי־רן

ספר ראשון בסדרה של שלושה ספרים, שנועדו להציג בפני הקורא הישראלי פן נוסף, בלתי מוכר, של מלחמה זו.

סדרת "קלע":

חבלות ומודיעין

אי.ה. קוקרידג' ● עברית: יוסף עוזיאל

סיפורו של ארגון המודיעין והחבלה שהקימה בריטניה במלחמת־העולם השניה. גדוש תיאורים לאיאמנו של אומץ לב ותושיה, הונאה ובגידה.

המרגל מבית – סיפורו של רב־מרגלים סובייטי

"קים" פילבי ● עברית: יעקב גלן

מי שנחשב ל"טוב שבמרגלים שהיו לבריה"מ אי־פעם". מסיר בספר זה את מסכתו וחושף את העלילות המדהימות שאין דומה להן בכל תולדות הריגול

אוניברסיטה משודרת

התפתחות כוח המגן העברי 1907 – 1948

ד"ר מאיר פעיל

תיאור צמיחת הכוח העברי בארץ־ישראל, תוך הסברת הסיבות שהביאו לליזתו של צה"ל מתוך ארגון "ההגנה".

הסוציולוגיה של הבערות

פרופ' עמוס פונקנשטיין והרב עדין שטיינזלץ

מחברים של ספר זה, על היבטיה החברתיים של הבערות, נפגשו לעשוא שיחק אותם מזה שנים רבות ושנראה להם מתוח וחשוב באותר.

הביולוגיה של ההזדקנות

פרופ' דוד גרשון

ההארכה בתוחלת החיים הממוצעת של האדם הגבירה את ההתעניינות בהיבט הביולוגי של ההזדקנות. הספר בא לעשות על שאלה בסיסית זו.

תרמיל

הקבליר שלי, ועוד סיפורים

יעל מדיני

קובץ סיפורים רגשים ומרתקים הכתובים, בעיקר, מנקודת מבטה של אשה בעלת כושר הסתכלות חודרת־רגש.

הרב מבכרך – לילות פירנצי

היינריך היינה ● עברית: יעקב הזביץ

שניים מסיפוריו הידועים והמרתקים של משורר גדול ונפלא. עליהם נוסף פרקטשר מן מתוך "זרמניה". אגדת חורף

הגיבור (סיפורים)

יוסף ועדיה

ארבעת הסיפורים בקובץ מקסים זה עוסקים בחוויות ילדות ונעורים בשנים שבין מלחמת העולם השניה לקום המדינה.

שבוע עבודה קצר בקיבוץ פלמחים: היום החופשי לתחביבים

חברי קבוץ פלמחים יעברו לשבוע עבודה בן 5 ימים. מ־1 בינואר 1988 יקדישו חברי הקבוץ את היום השישי לתחביבים או "או ללימוד במסגרת אישית או קבוצית", על כך מוסר שבועון התק"ם קבוץ בגליונו האחרון.

נושא שבוע עבודה בן חמישה ימים עלה לדיון בפלמחים לפני שלוש שנים. הרעיון נתקל בהתנגדות מצד מוסדות התק"ם, וגם בגלל המשבר הכלכלי בתנועה הקבוצית. "במציאות המורכבת של חיי קבוץ, צריך לתת לחבר מרחב נשימה לעיסוק האישיים", אומר מזכיר פלמחים, אהרן שדה. על פי התכנית, בכל אחד מימי השבוע יוסיפו שעת עבודה אחת כדי להגיע ל־45 שעות בשבוע.

אהרן פריאל

רב סרבן־גט יושב בכלא

הרב אלקנה כפיר, שבית הדין הרבני הגדול הטיל עליו "חרם דרבנו תם", מרצה בימים אלה עונש מאסר בכלא עתלית, בגין אי תשלום דמי מזונות לאשתו.

הרב כפיר, רב הישוב כרם בן־זמרה שליד צפת, טען בזמנו כי החרם הוטל עליו כדי לכפות עליו מתן גט לאשתו, והדיינים קבעו כי כל עוד לא יעשה כן, לא יוכל לשמש כרב. לפי החרם, אסור להכניס את הרב כפיר לקהל ישראל, לדבר עמו, לארחו, להשקותו ולהעלותו לתורה. כשהוטל עליו החרם, אמר הרב כפיר, כי הוא מעדיף להיות בכלא ולא להיות מוחרם.

אתמול התברר, כי מזה 20 יום, אכן מרצה הרב עונש מאסר בכלא עתלית בגין מספר פקודות לתשלום דמי מזונות שהוגשו נגדו. דובר שב"ס, שמעון מלכה, אישר את הידיעה. הרב יעקב ושלר מצפת, מסר כי ביקר אצל הרב כפיר, שאמר לו: "כל עוד אני בכלא, איני יכול לתת גט. אתן גט רק אם תאפשר לי לראות את ארבע בנותי". לדברי הרב ושלר, תוקפו של החרם על הרב כפיר פג.

אמיר גילת

נבדק חשד לאי־סדרים באגודה למען החייל במחוז הדרום

ועדה מיוחדת בודקת עתה חשדות לאי־סדרים וניהול בלתי תקין באגודה למען החייל במחוז הדרום. פרטים על־כך נודעו למעריב במהלך בדיקת הטענות נגד פעי־לותו של מנהל האיזור, דוד ציינר.

בחודשים האחרונים קיבל יו"ר האגודה, יוסף נבו, תלונות רבות לגבי פעילותו של ציינר, המשמש בתפקידו מזה כשמונה שנים. נבו שלח לבאר־שבע את המבקר הפנימי הראשי של האגודה. דו"ח המבקר לא הגיע לידיעת חברי ההנהלה הציבורית של המחוז, אך לכמה מהם הודלף, כי לא נמצא ממש בטענות נגד תפקודו של ציינר.

מסקנות המבקר לא הרגיעו את הרוחות, ונבו נאלץ לשגר ועדה מיוחדת לבדיקת הטענות נגד ציינר, אשר תסיים את עבודתה בשבוע הקרוב.

בראש המתנגדים לציינר עומד יו"ר המחוז, גדעון גורדון, המשמש כמנהל מחוז הנגב במשרד הבינוי והשיכון. שני הצדדים מסרבים לשוחח על הפרשה, אף שמתר־בות התלונות על־כך, שהסכסוך המחריף משבש את הפעילות למען החיילים. למרות דאגתו מהמצב, לא היה נבו מוכן להשיב על שאלות מעריב, ואמר: "אגיב רק אחרי הפרסום שלך".

אודי בינדר

'כמות ההירואין שנתפסה יכלה למסטל את כל המדינה'

דזן שלוה בדרכו לבית־המשפט צילם: צביקה ישראלי

מאת ברוך נאה

"כמות ההירואין הזאת יכלה למסטל את כל מדינת ישראל ואת ירדן", העיר אתמול השופט חיים אילת, כשהחליט לע־צור ל־11 ימים שלושה חשודים ביבוא כמות ההירואין הגדולה ביותר שהוברחה אי פעם לישראל.

שלושת החשודים הם קלרה פינקלמן, פקידה בת 39 מחולון, דזן שלוה בן 38, בעל חנות תכשיטים ברחוב אלנבי בת"א וגרבר גרגורי בן 24, סטודנט למחשבים באוניברסיטת ת"א.

השלושה מכחישים קשר ליבוא 14 ק"ג ההירואין וטוענים כי נקלעו לפרשה במק־רה. החשוד העיקרי בפרשה, דזן שלוה, טוען כי הזמין את מכונית הסיארה הכסו־פה עבור חבר, שמת כשהמכונית היתה בד־רך לארץ.

לדבריו, הוא רק סייע לחברו שמת לד־מות את מס ההכנסה, וכן סייע בידו למ־צוא אשה שתסכים ליבא את המכונית על שמה, כדי שמס ההכנסה לא יעלה עליו. המשטרה לא בדקה עדיין אם החבר מזמין המכונית מת או לא.

לקלרה פינקלמן, הנמצאת בחודשי הרי־ון מתקדמים, ואשר מכונית ההירואין יוב־אה לארץ על שמה, כלל אין רשיון נהיגה. היא מסרה את דזן שלוה לצורך יבוא המכר־נית, וטוענת שגם היא רק 'עשתה טובה' והולכה שולל, מאחר ולא ידעה שהמכונית מכילה הירואין.

גרגורי גרבר טוען, כי אינו מעורב כלל בפרשה, והוא רק הכיר בין פינקלמן, חבר־תו לחיים, ובין דזן.

נציגת מיפלג הסמים, דינה רוזנטל, טע־נה בבית המשפט, כי החקירה הנמצאת בראשיתה, מתנהלת במקביל בארץ ובחו"ל.

לדבריה, חושדת המשטרה כי השלושה היו שותפים בעיסקה וידעו מה מכילה מכונית הסיארה הכסופה, שהובאה בבטן האוניה דורה איפריה. היא אף ציינה, כי צפ־ויים מעצרים נוספים בפרשה.

השופט חיים אילת קבע, לאחר עיון בחומר החקירה המשטרתי: "אין אני צריך להרבות במילים על חומרתה הרבה של הפרשיה, ועל הסכנה האדירה הטמונה לציבור כולו מנושא הסמים בכלל וההירו־אין בפרט", והורה על מעצר החשודים.

תביעה לביטול מכירת בית העלמין המוסלמי בתל־אביב

תביעה לביטול מכירת בית העלמין המוסלמי ג'מוסין בתל־אביב, הוגשה אתמול לביהמ"ש המחוזי בת"א. התובע, סלומון משראווי, המוכר כ"מודיע המשטרתי", הגיש תביעתו נגד אחמד סנג'די, יו"ד ועד הנאמנים ביפו ומוחמד מנצור, חבר ועד הנאמנים, אשר בצעו את עסקת המכירה של שטח בית העלמין, המסעירה את העדה המוסלמית. התביעה הוגשה גם נגד בעלי חברת נכסי ההלכה, שרכשה את הקרקע.

בתביעתו טוען משראווי, כי הנתבעים בצעו את העיסקה שלא בתום לב ובניגוד לרצונה של הקהילה המוסלמית ביפו ומנהיגיה. כן אומר משראווי בתביעתו, כי השווי הריאלי של המקרקעין הוא פי שלושה מהמחיר הנקוב בהסכם, 800 אלף דולר, וכי הצדדים שידעו זאת היטב "הסכימו בחשאי על מתן תמורה נוספת או אחרת שלא נרשמה בהסכם".

שרה פרידמן

שר החקלאות הורה לחדש אספקת המים למושבי הצפון

שר החקלאות אריק נחמקין הורה לחברת מקורות לחדש את אספקת המים הסדי־רה למושבי הצפון. השר קבע, כי חובות העבר של המושבים למקורות יטופלו במסגרת המו"מ הכולל על חובות המושבים, ואילו עבור חובות חדשים יצטרכו המושבים לשלם לאלתר. צמצום אספקת המים לצפון השפיע אף על מוצבי צה"ל, והתערבות אלוף פיקוד הצפון, יוסי פלד, הביאה לחידוש אספקת המים.

יהודה גורן ואהרן פריאל

ששה אזרחים תורכים חשודים בהברחת חשיש; יישארו במעצר

ששה אזרחים תורכים, המואשמים באחזקת 5,700 ק"ג חשיש בספינתם, נעצרו השבוע עד להחלטת ביהמ"ש המחוזי בבאר־שבע בשאלת מעצרם עד תום ההליכים המשפטיים. ביום 25.10.87 עצרה ספינה של חיל־הים את ספינת הדיג הזרה, ששטה מול חופי עזה, ועל סיפונה נתגלה מטען החשיש. ההחלטה נדחתה לשבוע הבא.

אודי בינדר

מטעני חבלה נתגלו ופורקו בשלום בחדרה ובפתח־תקווה

אסון נמנע אתמול בחדרה, כשמטען חבלה התגלה ופוצץ בשלום בתחנת אוטובוס במרכז העיר. המטען נתגלה ע"י אזרחים בתחנה ההומה נוסעים רבים. עשרות בני מיעוטים נעצרו לחקירה, ורובם שוחררו כעבור זמן קצר.

מטען חבלה נוסף נוטרל אתמול בפתח קונדיטוריה באיזור התעשיה סגולה שבפ־תח־תקווה. גם בארוע זה נעצרו מספר חשודים מבני המיעוטים, ששוחררו לאחר חקירה.

אהוד רבימוביץ וגדעון מרון

עמל

משרד העבודה

המערכת להכשרה טכנולוגית והשכלה למבוגרים
בית ספר עמל ג', קפלן 40, פתח־תקוה

קורסי ערב למבוגרים

נותרו מקומות לקורסים הבאים:

1. אלקטרונאי לקראת סוג 2
2. חשמלאי ראשי
3. חשמלאי מוסמך
4. חשמל, מתח גבוה
5. קירור ומיזוג אוויר
6. לטוש יהלומים
7. שרטוט טכני
8. חרטות
9. נגרות

★ טלפון בבית הספר: 03־9222332
בימים א' עד ה', מ־16.30 עד 19.00

★ טלפון במועצת הפועלים, פ"ת 03־914035
לפנות לבת־שבע, בימים א', ג', ה', משעה 17.00 עד 19.00

אוניברסיטת תל-אביב

בית הספר להנדסאים
ע"ש יוסף ורבקה מאירהוף

הנדסאי אלקטרוניקה
בצהל, בתעשיה ובשרותים

המעוניינים להשתלב בתוכנית המיוחדת של אוניברסיטת תל־אביב

ללימודי הנדסה

נפתחים קורסים לשיפור ההישגים במקצועות האלקטרוניקה לרמת הקבלה הנדרשת באוניברסיטת תל־אביב. הלימודים יתקיימו בבית הספר להנדסאים בתיאום עם הפקולטה להנדסה ואיגוד תעשיות האלקטרוניקה.

משך הלימודים – סמסטר אחד בשעות הערב. הקורסים יפתחו החל מיום א' 13.12.87.

פרטים והרשמה במזכירות בית הספר להנדסאים, רח' האוניברסיטה 30, רמת־אביב, טל' 428211, 420921, בימים א', ב', ד', ה' בין השעות 17.00 עד 19.00.

למד. למדי. למדו!!!

חדש ויחודי בישראל

קורסים לאנגלית אוקספורד יוניברסיטי

הכנה ל־TOEFL ולכניסה לאוניברסיטה, בשיטת הקסטה הניידת.

הקורס כולל ספר, 4 קסטות, 12 חוברות עבודה, 12 קסטות אישיות, מילון ותיקוני עבודה.

הצלחה מובטחת!!!

★ כתוב פרטים וייעוץ ללא התחייבות של המבקש!!!

★ גם בתשלומים ללא הצמדה וריבית!!!

שפות זרות אחרות:
גרמנית, ספרדית, צרפתית, איטלקית, ערבית ועוד.

"המורה הפרטי בביתך"
3 רמות שונות

פנה היום בדואר או בטלפון: "טיוטר-טייפ", רח' בצלאל 8, ת.ד. 9032, מיקוד 91090, ירושלים, טל' 02־243040.

ספרית מעריב

"מעשה טלאים"
מדריך לעבודות יד
מאת: אריאלה ניב, דליה סבר

להשיג בחנויות ובספריות מעריב
תל־אביב, דרך פ"ת 2/70, טל' 03־3322110
חיפה, בן־יהודה 29, טל' 04־524469
באר־שבע, קק"ל 90, טל' 057־74850

משרד החינוך והתרבות
המחלקה לקידום החינוך

הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל
מרכז ללימודים קדם־אקדמיים

משרד הבטחון
המחלקה להכוונת חיילים משוחררים

מודיעים על פתיחות

המכינות המיוחדות לחיילים משוחררים:

1. **מכינה חצי שנתית** – מחזור דצמבר 1987 – יולי 1988
המכינה עומדת להפתח ב־22.12.87, יוכלו להגיש את מועמדותם בוגרי בתי ספר תיכוניים שנבחנו בחינות בגרות במתמטיקה ופיסיקה בהיקף של 9 יחידות לימוד וכן בוגרי בתי ספר מקצועיים במגמות חשמל ואלקטרוניקה שנבחנו במתמטיקה ברמה של 4 יחידות לימוד.

2. **מכינה ממושכת** – מחזור מרץ – דצמבר 1988
המכינה מיועדת לבוגרי בתי ספר תיכוניים עיוניים ומקצועיים. בעלי תעודת בגרות מלאה שנבחנו במתמטיקה ברמה של 3 יחידות לימוד לפחות.

חיילים משוחררים (עד שלוש שנים אחרי גמר השרות) יוכלו להתקבל עם תעודת בגרות מלאה או שחסרים בה המקצועות: מתמטיקה, פיסיקה ואנגלית.

פרטים נוספים והרשמה: במשרדינו בקרית הטכניון, טלפונים: 233628, 04-292743.

המרכז לציונות דתית

דרכי המאבק בטרור הערבי

במסגרת סדרת הרצאות בנושאי דת ומדינה יתקיימו דו־שיח בנושא: המאבק בטרור הערבי – בהשתתפות:

ח"כ **רפאל איתן** ד"ר **יהודה בן־מאיר**

אשר יתקיים, אי"ה, ביום שלישי, ג' כסלו ה'תשמ"ח (24.11.87), במרכז הישראלי, רח' שטראוס 10, ירושלים, בשעה 5.30 אחה"צ.
– הציבור מוזמן! –

מישלב
המרכז הישראלי להשכלה

בפיקוח משרד החינוך והתרבות

רוצה להצליח בבגרות?

החלה ההרשמה לכיתות בקר וערב למבוגרים לכל מקצועות הבגרות למועד קיץ 1988.

כיתות מיוחדות:
★ מתמטיקה ואנגלית
★ ביולוגיה
★ תולדות האמנות
★ מתמטיקה מורחבת 4–5 יחידות
★ פיסיקה מורחבת

★ 265,000 למדו אצלנו
★ 39 שנות נסיון ומוניטין
★ צוות מורים מעולה
★ טיפול ויעוץ אישי

5% הנחה לנרשמים עד 15/12/1987

25% הנחה לחיילים ולחיילים משוחררים עד שנה וחצי

פרטים והרשמה
מרכז מישלב
רח' ויצמן 53 ת"א טל. 263185-9
בימים א-ה 8.00—14.00
16.30—20.30
וביום ו 8.00—12.00

מסרים

סניפים ללימודי בגרות בכתות ערב

אריאל במועצת הפועלים א 8 — 10 א-ג 16 — 20	חדרה במועצה המקומית א-ה בשעות העבודה	חולון בית רבינוביץ רח' השופר 21 א-ה 17 — 19	חיפה העליה 45 בת גלים א-ו 8 — 11.30 א-ה 16 — 18.30	יבנה במועצת הפועלים ב 9 — 12 א-ג-ה 16 — 18	כרמיאל במועצת הפועלים אצל רכז התרבות	לוד במועצת הפועלים א-ה 8 — 13 א,ב,ג,ה 16 — 19
מגדל העמק במועצה המקומית א-ה 8 — 13 א,ג 16 — 18	נס ציונה במועצת הפועלים א-ה 8 — 13 א,ב,ג,ה 16 — 19	נצרת [illegible] [illegible] א-ה 17 — 19	פרדס כץ בית ההסתדרות א-ה 8-12 א-ה 16.30-19	קרית־גת במועצת הפועלים א-ה בשעות העבודה	רמלה במועצת הפועלים א,ג,ה 8 — 13 ג-ה 16 — 18	רמת־השרון במועצת הפועלים א-ה 8 — 13 א,ב,ג,ה 16 — 19
ראשון לציון הברדס הראשון 3 א,ג,ה 17 — 19	רעננה במועצת הפועלים ב,ג,ה 17 — 19					

ההסתדרות הכללית של העובדים בא"י ■ מפעלי תרבות וחינוך בע"מ

هكذا من الأصل

לאן השבת

כדורגל

(שעה ראשית: 14.30)

ליגה לאומית

הפועל כ"ס – מכבי חיפה
נתניה – הפועל ת"א (ר"ג)
בני־יהודה – מכבי ת"א
הפועל פ"ת – בית"ר ת"א
באר־שבע – מכבי פ"ת
שמשון – צפרירים (בלומפילד, 12.30)
בית"ר ים – לוד

ליגה ארצית

מכבי עמידר – בית"ר נתניה
הפועל חיפה – הפועל ים (קרית־חיים)
בתים – יבנה (חולון, יום ו')
יהוד – הכח ר"ג
הפועל ר"ג – הפועל טבריה
מכבי שעריים – הפועל חדרה
יפו – הפועל עכו (יום ו')

ליגה א' צפון

בית"ר נהריה – בית"ר חיפה
בני־טמרה – קרית־שמונה
מכבי חדרה – מכבי עוספיה
אחי־נצרת – בית־שאן
טייבה – בני־נצרת (10.30)
טירת־הכרמל – קרית־אתא
הפועל טירה – מכבי טמרה
מכבי עפולה – הפועל רעננה

ליגה א' דרום

אשדוד – קרית־אונו
בית"ר רמלה – קרית־גת
לזרוס חולון – הפועל מרמורק
ע' אשקלון – מ' הרצליה
רמת־השרון – אזור (פ"ת, 10.30)
הפועל דימונה – קרית־מלאכי
הפועל ראשל"צ – הפ' רמלה
אור־יהודה – בית־שמש (11)

שחיה

התחרות המסורתית לזכרו של אריה קרני ז"ל, תיערך בשבת (17.00), בבריכת הקאונטרי־קלאב בחולון.

ליגה לאומית
(לאחר המחזור ה־10)

.1	מכבי נתניה	10־21	23
.2	הפועל ת"א	8–12	21
.3	הפועל פ"ת	9–12	16
.4	מכבי ת"א	13–19	15
.5	בית"ר ת"א	8–11	15
.6	הפועל כפ"ס	8–10	15
.7	הפועל ב"ש	7-7	13
.8	בית"ר ים	15–15	12
.9	שמשון ת"א	8-8	12
.10	בני־יהודה	8-8	11
.11	מכבי חיפה	10–10	8
.12	צפרירים	9-5	8
.13	מכבי פ"ת	14-8	7
.14	הפועל לוד	25-6	4

ליגה ארצית
(לאחר המחזור ה־10)

.1	הפועל ים	10–23	25
.2	הפועל טבריה	16–21	20
.3	הפועל חיפה	11-11	18
.4	הפועל יהוד	14–18	15
.5	הפועל חדרה	14–16	15
.6	מכבי יבנה	12-12	15
.7	הפועל ר"ג	10–11	13
.8	מכבי יפו	5–6	14
.9	הכח ר"ג	10–11	13
.10	הפועל בתים	15–11	10
.11	מכבי עמידר	15–11	10
.12	שעריים	12-8	7
.13	בית"ר נתניה	16–8	7
.14	הפועל עכו	14–6	4

בטוטו צריך לנחש רק 6

נעצרו גלגלי הזהב של אנקטיל

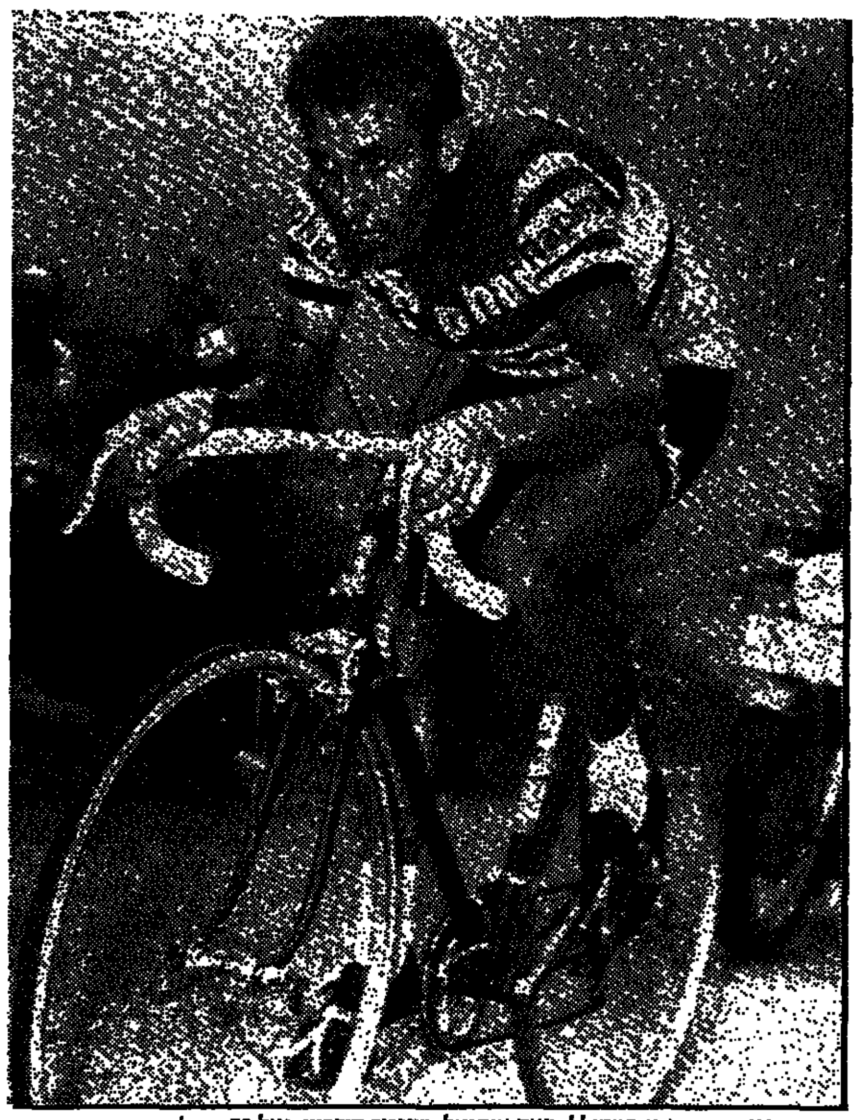

רוכב האופניים הצרפתי המהולל, ז'אק אנקטיל, שנפטר השבוע בגיל 53. תצלום רדיו א.פ.

ז'אק אנקטיל, 53, חמש פעמים מנצח הטור דה פראנס, מת ביום ד' לאחר שנאבק תקופה ארוכה במחלת הסרטן שפגעה בקיבתו. הוא נותח באוגוסט, אך בספטמבר אושפז שנית בבית החולים ברואן.

"זו אבידה גדולה לצרפת, לספורט הצרפתי לעולם הספורט, לאופניים", נאמר בהודעה אבל שפירסם ראש ממשלת צרפת, ז'אק שיראק. "הוא היה דוגמה ומופת לאומץ לב ואצילות", הוסיף שיראק.

אנקטיל זכה במדליית הזהב האולימפית באופניים בהלסינקי 52', היה גם אלוף צרפת על כביש. כשעבר למקצוענות, פתח בסערה את הדף החדש בקריירה שלו, ניצח כבר ב־53' בפרס האומות, אירוע יוקרתי שבו זכה אחר־כך עוד 8 פעמים.

ב־57' ניצח לראשונה בטור דה־פראנס, וב־60' היה הצרפתי הראשון שניצח בג'ירו דה איטליה וב־63' בטור דה ספאניה – רוכב האופניים הראשון שזכה בכל המירוצים של אומות האופניים העיקריות של אירופה. יחד עם הישגיו הגדולים נמתחה עליו ביקורת רבה, כיוון שהוא הודה בשימוש בממריצים וסירב לעבור מבדקי שימוש בסמים. עקב הכרזותיו בראיונות שונים בנושא זה הורחק ב־67' מאליפות העולם ומההתאחדות הצרפתית לאופניים.

N.B.A.
איינג' עשה זאת לניקס - לבדו

דני איינג', המכונה "התשובה של בוסטון לטילים באליסטיים ארוכי טווח", הוכיח אמש לאתמול כי הסלטיקס איננה עוד קבוצה של שניים (לארי בירד וקוין מקהייל).

בהיעדרם של בירד (פציעה בקרסוליים) ומקהייל (ניתוח), נטל איינג' פיקוד, ובקאמ־בק דראמטי הצעיד את בוסטון לניצחון על ניו־יורק ניקס 111–109, לאחר שתי הארכות. כבר ברבע הראשון פיגרה בוסטון 26–33, ואחר־כך קפאה לחלוטין, כשהניקס צלפה 0–19 (!), ועד להפסקה, במחצית, 61–36 לניקס (!).

אבל אז ביצע איינג' את הקאמ־בק המדהים. עד לאותו רגע צבר רק 7 נקודות, אבל כשנכנס לפעולה, שיחזר את מה שבוסטון עשתה לניקס בערב חג המולד לפני שנתיים, כשחיסלה באחת פיגור בן 25 נקודות. כך גם היה הפעם. "היתה לנו מחצית מתסכלת מאוד. שיחקנו איום ונורא. היינו בשנעון. הבעיה היתה לשקם את הכבוד", אמר איינג'.

הוא ירה בתשעה נסיונות שישה סלי 3 נקודות, כמה בכך שיוויון 93–93 בסיום הזמן הרגיל ו־99–99 בהארכה הראשונה. בסך הכל שיחק 54 דקות, והשיג 33 נקודות. היה זה הניצחון ה־78 ב־80 משחקים של בוסטון בגארדן שלה. פאטריק יואינג השיג לניקס 26 נקודות.

בשאר המשחקים: סיאטל – פורטלנד 120–114 (מקדניאל 32, דייל אליס ותום צ'יימברס 25 כ"א לסיאטל); פניקס – יוטה 90–80, אינדיאנה – דנוור 117–106, שיקאגו – וואשינגטון 84–82 (מייקל ג'ורדן 30 נקודות, אטלנטה – גולדן־סטייט 95–92, פילדלפיה – דטרויט 113–109 (מוריס צ'יקס 25. ניצחון ראשון לפילדלפיה לאחר 6 הפסדים רצופים לדטרויט, דאלאס – קליפרס 97–87.

השנה העצובה של כריסי

את 1987 תרצה כריס אוורט לשכוח. שנה של אכזבות, שנה של עצבות, שנה טראומטית מכל הבחינות. ב־85 משחקים שבהם הופיעה מי שנחשבה למלכת הטניס העולמי, היא נוצחה השנה ב־13 ל־8 יריבות. האחרונה היתה סילביה האניקה ממינכן, בסיבוב הראשון של המאסטרס במדיסון סקוור גארדן בניו־יורק, שלשום (4–6, 4–6). זו הפעם הראשונה בקריירה בת 14 שנה במקצוענית שכריס, חודש לפני יום הולדתה ה־33 לא זכתה אפילו בטורניר אחד במסגרת טורנירי היוקרה של הטניס הנשי.

"אינני רוצה להיות עוד צועניה" אמרה כריס. "אני בדרכים מטורניר לטורניר מאז גיל 16. הגיע הזמן לשבת בבית ולעשות מה שנערות נורמאליות עושות". בחשבונה עד כה 7 מיליון דולר מטניס, ככה שיהיה לה מה לעשות בפנאי.

אוניברסיטת תל-אביב
המרכז לפיתוח על־שם פנחס ספיר
ערב עיון בנושא
עתיד ההשכלה הגבוהה בישראל: על הקמח ועל הרוח
דברי פתיחה:
פרופ' יהודה בן־שאול, הקטור האוניברסיטה
הרצאה מבוא:
ח"כ גד יעקבי, שר הכלכלה והתכנון
דיון בהשתתפות:
ח"כ מאיר שטרית, יו"ר המועצה לתכנון תקציבי ליד ראש הממשלה
פרופ' יעקב זיו, יו"ר הועדה לתכנון ותקצוב של המועצה להשכלה גבוהה
פרופ' משה גיל, דיקן הפקולטה למדעי הרוח
גב' דליה מור, תלמידת מחקר, החוג לסוציולוגיה
פרופ' אסף רזין, החוג לכלכלה
מנחה: פרופ' אפרים צדקה, מנהל המרכז לפיתוח ע"ש פנחס ספיר
ערב העיון ייערך ביום שלישי, ג' בחשוון תשמ"ח, 24.11.87, בשעה 18.00 באולם אפטר, בנין נפתלי, אוניברסיטת תל־אביב, רמת־אביב, תל־אביב

שידור טלויזיוני חי של הדרבי הגדול בכדורסל
הפועל ת"א
נגד
מכבי ת"א
יועבר על מסכי ענק
בסינרמה
ביום שני 23.11.87
החל משעה 8.00 בערב
בין רוכשי הכרטיסים יוגרלו
10 כדורי־סל:
5 בחתימת שחקני הפועל ת"א
5 בחתימת שחקני מכבי ת"א
5 סופי שבוע חגים למלון לדום קלוב המאל־טבריה
כרטיסים להשג: ההדן קסטל ת"א טל: 444725, 248787
ובערב המשחק בקופת הסינרמה

חברת מלונות דן בע"מ
ניתנת בזה הודעה כי
אסיפה כללית
שלא מן המנין של החברה
תתקיים ביום ראשון, 13 בדצמבר 1987 בשעה 11.00 במלון "דן תל אביב" ברחוב הירקון 99, תל־אביב.
על סדר היום:
תובא לדיון ולהצבעה ההצעה לקבל את ההחלטה הבאה כהחלטה מיוחדת של החברה:
להטיל על הדירקטוריון של החברה לנקוט בצעדים שיביאו למחיקת מניות החברה מהמסחר בבורסה לניירות ערך בתל־אביב.
תשומת לב החברים מופנית בזאת להוראות תקנות 82 ו־83 לתקנות ההתאגדות של החברה בקשר להגשת הצעת החלטה לאישור האסיפה הכללית.
כמו כן מופנית תשומת לב החברים להוראות ס' 95 של תקנות ההתאגדות של החברה בקשר להפקדת יפוי כוח או כתב סמכות אחר במשרדה הראשי של החברה לפחות 48 שעות לפני המועד הקבוע לקיום האסיפה.
בפקודת מועצת המנהלים

ספרית מעריב
מיוחד לחג החנוכה
הספרים המדליקים והמרתקים לילדים ולנוער מאת מייק אלדר
★
הדולפינאים במבצע הצלת הדולפין
★
הדולפינאים ותעלומת הקופסה האבודה
★
האטבון, האטבונית ודגל ישראל.
ובקרוב
הדולפינאים ואוצר הצלבנים.
להשיג בכל חנויות הספרים ובספרית מעריב.
ספרים מבית טוב — ספרית מעריב

●●● מחר, 14.30, איצטדיון רמת־גן ●●● מכבי נתניה – הפועל תל־אביב ●●● המוליכה מול סגניתה

ת"א: אלי כהן ייעדר; נתניה: זלצר פסימי

אז מי יאכיל בשבת את מי: מאמן הפועל תל־אביב, יצחק שניאור (מימין), או חותנו, מאמן מכבי נתניה, זאביק זלצר. צילום: עדי אבישי

נתניה: דריכות וחשש

מאת שאול לילוב

"דריכות וחשש" – כך, לפי המאמן זאב זלצר, תגיע מחר מכבי נתניה לאיצטדיון ר"ג, שם תארח את הפועל ת"א. הדריכות – לשמור לפחות על הפער מן המקום השני, למרות היעדרם של שני כוחות תשרבים בקבוצה, שלום תקוה ויגאל מנחם, הפצועים. הכעס – על כך שהביתיות נגזלה מהם. הערב תצא הקבוצה לבית־המלון בת"א, שם תשהה עד המשחק, אותו מגדירים השחקנים כמשחק השנה.

חיים בר התאמן אתמול בחופשיות, ויופיע בעמדת הבלם האחורי. ברוך חסן יפקח כנראה על מיקי בן־שטרית, מיכה רוזן צפוי להשתלב גם הוא במשחק. רונן גבאי יפתח בהרכב הראשון. בהתקפה יופיעו לחילופין בני לם ורוני לוי, לצידו של עודד מכנס. ומה אומר זלצר על הצפוי? "אני פסימי מאוד. לאבד את תקוה ומנחם בעת ובעונה אחת – לזה איש לא ציפה. אנחנו מגיעים למשחק בחששות כבדים. אין ספק, הפועל ת"א פייבוריטית".

עד הרגע האחרון ניסו בנתניה לשנות את רוע הגזירה, ולהופיע בבית. את האוהדים הזועמים על אובדן הביתיות, הרגיעו בהסבר שהמשטרה כפתה את החלטתה בלא כל אפשרות לערער עליה. אגב, יצחק תשובה סיפר כי כבר אחרי המשחק עם בית"ר ירושלים, שבו נחשפו הבעיות שבגללן נפסל המגרש למשחקים גדולים, שלחה המשטרה להנהלת נתניה מכתב, ובו פירטה אחת לאחת את דרישותיה לשיפור הליקויים. המכתב אכן הגיע למנכ"ל נתניה, ראובן פריזנר, ו... נשכח בכיסו. בשבוע שעבר, כשנזכר בכך, כבר היה מאוחר מדי.

בנתניה בחנו גם את האפשרות לשכור שוטרים מיוחדים או אנשי חברת שמירה, שיתחמו פיזית את הגישה לגדר המסוכנת, אבל הנסיון מלמד שדקות ספורות אחרי שריקת הפתיחה, אפשר למצוא את המאבטחים הללו כשהם מפצחים גרעינים ביציע... וגם זה אומר משהו על מניותיה של מכבי נתניה השנה.

אקהויז להרכב

מאת מאיר ריפמן

"לפי האימון היום (אתמול) – לא אשחק בשבת. אני לא מאמין שעד שבת אהיה כשיר" – אמר אמש קפטן הפועל תל־אביב בפועל, אלי כהן, שנאלץ לנטוש אתמול את אימון הקבוצה באמצעיתו, לאחר שחש כאבים עזים במפסעה.

כהן סובל מפגיעה במקום שבו נותח בשנה שעברה. רופא שבדק אותו אתמול, כמו גם באמצע השבוע, ציווה עליו מנוחה מוחלטת. אלי כהן קירוה לשחק למרות חוות הדעת הרפואית, אך הכאבים הכריעו אותו, וכאמור – אמש אמר שלא ישחק מחר מול מכבי נתניה.

בעקבות פציעתו של אלי כהן, אמור לחזור להרכב הפותח הקפטן הקבוע של הקבוצה, יעקב אקהויז, שנושל מההרכב בגלל יכולתו הדלה בעמדת המגן השמאלי.

אקהויז במקום אלי כהן – יהיה רק אחד משני השינויים בהרכב הפותח, שיערוך המאמן יצחק שניאור. השני – גם הוא בתולית הקישור: רפי שמואל יפתח במקום מוריס ז'אנו, שיישב על הספסל.

מאמן הפועל, שניאור, יציב שמירה אישית על הקשר בני לם (רמי הרמה), ועל החלוצים רוני לוי ועודד מכנס (סגל, הרשליקוביץ ועמר) – לסירוגין, בהתאם למיקום במגרש.

"בטירוף כמו לפני הדרבי"

גם אתמול לא נראו אוהדי הפועל תל־אביב ביציעי בלומפילד, עובדה שנתקבלה על ידי שחקני הקבוצה בתמיהה. השחקנים מבטיחים לגרום למהפך בפיסגה: "אנחנו בטרוף כמו לפני הדרבי"...

אלי כהן, שיצפה בחבריו מהצד, העריך: "תיקו לא טוב לשתי הקבוצות בעידן שלוש הנקודות. צריכים ללכת על ניצחון. אסור לנו להיות שאננים, בגלל שהמשחק ברמת־גן ולא בנתניה".

הבלם קובי סגל: "אם נשחק טוב, אף קבוצה לא מדאיגה אותנו, כולל מכבי נתניה. אם חלילה נפסיד, נשאר במקום שני. אם ננצח – נהיה ראשונים, אבל זה כלום, כי הליגה עוד ארוכה ויש פליי־אוף".

בני־יהודה: צו מניעה אם זקס לא ישחק

מאת אייל יצחקי

בבני־יהודה מחכים למכבי ת"א. בשכונה חמים על המשחק הזה, ורוצים ניצחון שיתן לקבוצה אויר לנשימה.

באימוני הקבוצה השבוע הורגש מתח בריא. ביוזמת המנהל, דוד טסה, הובא רב ששחט תרנגול להסרת קללת ההחמצות של חלוצי הקבוצה. אתמול, באימון המסכם, תורגל הרכב שכלל את ברוך ממן ונתן זקס. ההרכב הזה הפגין יכולת מצוינת. שיתופו של ממן תלוי במצב רגלו, והתשובה לשאלה זו תינתן רק בשבת בבוקר. שיתופו של נתן זקס מותנה באישור ההתאחדות לכדורגל.

זקס נרשם כבר כעולה חדש במשרד הפנים, וכשחקן בני־יהודה בהתאחדות לכדורגל. עכשיו מחכה ההתאחדות לכדורגל לאישור מארה"ב שזקס לא שיחק בקבוצה מקצוענית ואינו זקוק לשחרור, אישור שבבני־יהודה מקווים שיגיע היום בבוקר. אישור זה הוא פורמלי בלבד, משום שידוע שזקס שיחק ב־6 השנים האחרונות בליגת האוניברסיטאות. גם אם לא יגיע האישור מארה"ב, מתכוונים בבני יהודה לדרוש בהתאחדות לכדורגל לאשר את שיתופו של זקס מחר. לטענת הנהלת בני־יהודה, פישלה ההתאחדות בעיכוב שליחת הטלקס לארה"ב. אחד מחברי הנהלת הקבוצה הרחיק לכת, ואמר שבדעתו לדרוש הוצאת צו שימנע את קיום מחזור הליגה מחר, במידה ושיתופו של זקס לא יאושר.

מיהיץ' יבקר באימוני הקבוצות הלאומיות

יהודק הקשר בין מאמן הנבחרת למאמני הליגה

מאת מאיר ריפמן

המאמן הלאומי, מיליאנקו מיהיץ', ייפגש ביוזמתו עם מאמני הקבוצות שיש להן שחקנים בסגל הלאומי בכדורגל, ואף יבקר באימוני קבוצות אלה, כדי לעמוד על נקודות התורפה הדורשות שיפור אצל שחקני הנבחרת.

למעשה, הגה מיהיץ' את היוזמה עוד לפני החלטתו על משה איזנברג מבני־יהודה, שעוררה הדים רבים. אבל, בעקבות התגובות הרבות, מתכוון מיהיץ' לבקר באימוני הקבוצות כבר החל בשבוע הבא, ולדבריו הוא אף ירדים לבאר־שבע ויצפין לחיפה. מיהיץ' ייפגש עם המאמנים כדי לשמוע מהם חוות דעתם על נציגיהם בנבחרת, וכן כדי להביע את דעתו על אותם שחקנים ועל הצורך בשיפור נקודות תורפה אצלם.

גם ארגון המאמנים יוזם פגישה בין מיהיץ' למאמנים. מי שלקח על עצמו את ביצוע וארגון הפגישה הזו הוא יו"ר ארגון המאמנים, עמנואל שפר, שהוא גם חבר ועדת הנבחרות. אחד הנושאים שמיהיץ' יתבקש להרצות עליו בפני המאמנים, הוא עבודתו בנבחרת.

דרבי מאוד משטרתי

אלי מילר, מחזיק תיק הספורט במועצת פועלי ת"א, הציע ליו"ר איגוד הכדורסל, יורם אוברקוביץ, לבקש את עזרת המשטרה בפתרון פרשת 150 הכרטיסים בתשלום עבור השופטים (בנוסף ל־120 ההזמנות של האיגוד), בדרבי שמינית גמר הגביע בעוד שלושה ימים באוסישקין.

מילר הבהיר לאוברקוביץ כי להפועל ת"א אין אפילו כרטיס אחד למכירה. הוא הציע שהאיגוד יבקש את אישור המשטרה להעמיד ספסלים מאחורי שולחנות העיתונות, ובכך לאפשר לשופטי האיגוד לשבת שם. הבוקר יפגשו מזכ"ל איגוד הכדורסל, אברהם זייף, ומזכיר הפועל ת"א, מאיר ברנשטיין, עם נציגי המשטרה, בבקשה לאשר הדפסת כרטיסים נוספים למשחק.

אתמול שיגר היועץ המשפטי של הפועל ת"א, עו"ד נמרוד אשכול, מכתב לאיגוד הכדורסל, והבהיר כי דרישות איגוד הכדורסל מנוגדות לתקנון, לפיו הדברים היו צריכים להיסגר לפני שבועיים.

לעזרת מילר, שדחה את הטענה כי הפועל ת"א חתמה על הסכם המחייב אותה למכור לאיגוד 150 כרטיסים בנוסף להזמנות, בא מנהל המחלקה בעבר אברהם פלדה, שעידכן את מילר כי מעולם לא חתמה הפועל ת"א על התחייבות כזו. **ברוריה ביגמן**

≣ ניצחון למכבי נתניה - בגביע

קבוצת התחתית הלאומית, מכבי נתניה, גברה אמש, בשמינית גמר גביע המדינה, על מכבי פ"ת (ארצית) 100-68 (44-52).

עד הדקה ה־26 היה המשחק שקול, עם יתרון נתנייתי קל, בין 4 ל־10 נקודות. נתניה ניצלה את עדיפותה הברורה בגובה, כשהטוב בשורותיה היה ויילי בראון (2 חסימות ו־9 ריבאונדים עד להפסקה). מנגד לא הסתדרה הגנת הקבוצה עם הישראלים הלוחמים של פ"ת, שקלעו היטב מבחוץ, ועם איבודי הכדור הרבים. בדקה ה־23 שלח ויילי בראון הנתנייתי אגרוף בפרצופו של המקומי ירדן רוזנברג, והורחק מיד מהמגרש. מכיוון שכך, יחמיץ בראון, אוטומטית, את משחקה קרוב של נתניה בליגה (מול מכבי ר"ג).

הרבו לקלוע לנתניה: יוז 30, קרטר 14, בלאט 13, שלכטר 11, רוס ובראון 10 כ"א. לפ"ת: בן־מרדכי 19, נחמיאס ורוזנברג 11 כ"א, גולדשמידט 10. **משה בר**

ויו"ר מכבי נתניה חזר בו. יו"ר מכבי נתניה בכדורסל, שהגיש השבוע התפטרות אולטימטיבית לאחר הפסדה השביעי מאז תחילת הליגה – חזר בו, למרות שכדורסלני הקבוצה לא התנדבו לקבל על עצמם את התנאי שהציב לחזרתו: לנצח בשני משחקים עד תום הסיבוב הראשון.

שלשום, לפני האימון, כינס זאב גרוס את שחקניו לשיחת נפש, בה שוחחו בחופשיות ושפכו את הטענות שהיו בליבם איש על רעהו. הכדורסלנים אמרו כי אינם יכולים להבטיח שינצחו במשחקים, אם כי יעשו כמיטב יכולם לעשות זאת. גרוס הודיע כי בעקבות לחצים שונים שהופעלו עליו, התרצה וחזר בו מהתפטרותו. **שאול לילוב**

● המאמן המתפטר של בית"ר ת"א, פנחס גרשון, הורחק אתמול בידי ועדת המשמעת של איגוד הכדורסל לשבועיים על־תנאי, למשך שנתיים. חבר הנהלת הקבוצה אפרים יחימוביץ הורחק לשבועיים בפועל. השניים נענשו בגין העלבת שופט. מנהל הפועל חיפה דורון וייזינגר הורחק לשבועיים על תנאי למשך שנה, על עבירה דומה.

54 נקודות, 11 סלי 3. גיוסו של כדורסלן הפועל עפולה, חגי כהן, לצה"ל, השפיע אמש על כושר הקליעה שלו, במשחק הליגה הלאומית לנוער מחוז צפון, בין הפועל עפולה לבקעת בית־שאן. חגי קלע במשחק 54 נקודות, מתוכם 11 סלי 3 נקודות. במשחק נוסף הנחילה הפועל גבעתיים הפסד ראשון למכבי חיפה הר־הכרמל 89-70. **שאר התוצאות: צפון** – הפועל חיפה – הפועל נהריה 84-64, גליל עליון – קישון/יזרעאל 81-54, גן שמואל – מכבי חדרה 60-58, מכבי חולון/פ"ת – אס"א ת"א/ רמת־השרון 75-70. **דרום:** מכבי ר"ג – בית"ר ת"א 67-50, הפועל ת"א – הפועל חולון 87-61, מכבי ת"א – נווה דוד ורמלה 98-55, מכבי ירושלים – גת 95-79, הפועל ירושלים – הפועל עומר 68-62, שער־הנגב – מטה יהודה 77-64. **צבי גלפרין**

חיים משה: הפועל תעצור את נתניה

"שמשון תל־אביב היא הקבוצה שלי, ואני מקווה שבָּני יהיה עדין עם גידי אחיו", אומר הזמר, המנחש את תוצאות המחזור ה־11 בליגה הלאומית בכדורגל

מאת אלכס פרלסמן

הזמר חיים משה חזר השבוע ממסע הופעות בן חודש בארה"ב ובדרום־אמריקה. אתמול בבוקר הוא כבר דאג להתעדכן אצל חברו הטוב, שוער הרכש החדש של מכבי נתניה אלי ג'רבי, איזה התפתחויות היו בליגה הלאומית בהעדרו.

חיים משה, למי שאינו יודע, היה פעם מעורה מאוד בכדורגל הישראלי וחזה במשחקים רבים, בעיקר אלה של קבוצתו האהודה, שמשון ת"א. "היום אני יותר במוסיקה, ומאוד קשה לי להתעניין בכדורגל" – התוודה אתמול הזמר הפופולארי, שלמרות זאת הסכים לנחש את תוצאות משחקי השבת הקרובה בלאומית.

הפועל ב"ש – מכבי חיפה. שמעתי שבכפר־סבא הורחקו כמה שחקנים, והיא תופיע בהרכב חסר. המאמן של חיפה, קשטן, מכיר טוב את היריב ולכן חיפה תנצח השבת.

מכבי נתניה – הפועל ת"א. בא לי לנחש נצחון להפועל ת"א. ההיעדרות של תקוה ויגאל מנחם קצת תחליש את נתניה. אני אוהב את הקבוצה הזאת אבל לפעמים, כשדוהרים, מאיטים בסיבובים. והפועל ת"א תהיה הסיבוב של נתניה ותעצור את הדהירה שלה.

בני־יהודה – מכבי ת"א. יש לי המון סימפאטיה לבני־יהודה, אבל זה לא יספיק לה כדי לנצח. תיקו.

הפועל פ"ת – בית"ר ת"א. אין לי הרבה ידע עליהן, מלבד העובדה שבשנה שעברה חבר נחמד שלי, דוד לויאן, ניהל את בית"ר ת"א. כנראה שפ"ת תנצח, בגלל הביתיות.

הפועל ב"ש – מכבי פ"ת. הראש שלי אומר שהמשחק יגמר בתיקו למרות שכולם בטח חושבים שב"ש תנצח בגלל הביתיות.

שמשון ת"א – צפרירים חולון. שמשון היא הקבוצה שלי. יש פה שני אחים שמשחקים זה נגד זה ואני מקווה שבני יהיה עדין נגד גידי הגדול. שמשון יותר טובה ולחולון לא יהיה מה לעשות נגדה. נצחון לשמשון.

בית"ר ירושלים – הפועל לוד. בית"ר כבר לא ניצחה שני משחקים ועד כמה שאני יודע היא לא אוהבת הרבה כשלרנות. הגיע הזמן שמלמיליאן יתעורר ושבית"ר ירושלים תנצח.

משה: עדינות, דבותי האחים, עדינות

מעריב ספורט

אוחנה, אחרי הצמד: "היום כל בלגיה יודעת מי אני"

בבוקר שאחרי משחקו הגדול מול בריז' של רוזנטל, אומר אלי: "יש עלי דיעה חיובית בתקשורת ובחוגי המקצוע, תפסתי שם טוב, מצמידים לי שומרים אישיים" ≣ על פציעת תקוה: "כאן הולכים יותר חזק על הרגל..."

מאת בועז ביסמוט

לפני כחודש העלה אלי אוחנה את מכלן לרבע גמר גביע אירופה למחזיקות גביע, כשכבש צמד שערים בסקוטלנד נגד סט. מירן. שלשום, בשמינית גמר הגביע הבלגי, הוא שוב כבש את שני השערים לזכות מכלן, שגברה 1-2 על פ.צ. בריז' של רוזנטל.

אוחנה מרשה לעצמו להתעורר מאוחר בבוקר שלאחרי המשחק. בצהריים, בשיחת טלפון למעריב, הוא מספר לנו על משחק הגביע, שהיה בינוני למדי. הוא עצמו גילה יכולת יוצאת מן הכלל במחצית הראשונה.

"היום יש לי מעמד חזק מאד בקבוצה. היחס אלי מעולה. גם בעבר קיבלתי יחס טוב, אבל היום מחזיקים ממני יותר. פעם לא ידעו למה לצפות ממני, תמיד דיברו השחקנים הותיקים על כדורגלני הרכש ותמיד כשהוזכרתי לא כל כך ידעו מה להגיד. היה צמוד אלי סימן שאלה".

היום סימן השאלה נעלם: "אני זוכה להערכה רבה במכלן בפרט ובבלגיה בכלל. יש עלי דעה חיובית מאוד בקרב אנשי המקצוע בכדורגל הבלגי וגם באמצעי התקשורת. בכל משחק מצמידים לי שומר אישי. נגד ברוז' שמר עלי שחקן מסוים בתחילת המשחק, אבל הסתדרתי איתו כל כך טוב עד שהחליפו את השמירה. היום כל אחד במכלן יודע מי זה אוחנה, אפשר אפילו לאמר כל בלגיה. תפסתי שם טוב בבלגיה".

שאלנו את אוחנה אם גם בבלגיה יש כניסות דוגמת זו של שמעונוב וקדייס בתקוה, בשבת שעברה.

אלי: "שמעתי על המקרה, וקראתי גם את דבריו של תקוה. אני רוצה להעיר שגם אני חשבתי בדיוק כמוהו, כאילו באירופה נותנים כבוד למקצוע, אבל כשהגעתי לכאן ראיתי שזה לא כל כך נכון. בבלגיה הולכים לא פחות חזק על הרגליים. לעיתים משחקים כאן אפילו יותר מלוכלך. בגלל זה נשלפים כאן הרבה כרטיסים אדומים. גם אני חשתי על בשרי פגיעות גסות וברוטליות מצד מגינים בלגים.

עמוס היום ברבע הגמר; אם ינצח - יצפה לו קאש

עמוס מנסדורף יתמודד היום מול הטניסאי האיטלקי פרנצ'סקו קאנצ'לוטי, שחקן נבחרת הדייויס של איטליה, ברבע גמר טורניר הטניס של יוהנסבורג. עמוס, המדורג 5 בתחרות שבה זכה אשתקד, עולה פייבוריט למשחק. קאנצ'לוטי, שנחות מעמוס בדרוג העולמי, כבר הספיק לחולל הפתעה אחת בטורניר במסגרת שמינית הגמר, עת הדיח את האמריקני דייויד פייט, שדורג רביעי בתחרות.

אם מנסדורף ינצח את קאנצ'לוטי, הרי שבחצי הגמר הוא עשוי לפגוש את אלוף ווימבלדון, פאט קאש, המדורג ראשון, שניצח אתמול את פיינאליסט השנה שעברה, האמריקני מאט אנגר 6-3, 6-2. המדורג שני, אנדראס גומס מאקוואדור, גבר על הצרפתי גי פורז'ה 6-2, 6-4. ברבע הגמר ישחק קאש מול קווין קארן.

הטניסאי בועז מרנשטיין העפיל אתמול לגמר טורניר סבב פרנקל, לאחר שגבר בחצי הגמר על המערב גרמני גאייסקר 6-3, 6-4, 6-4. מרנשטיין יתמודד בגמר נגד פלק השוודי, שניצח בחצי הגמר השני את הצרפתי פלוריאן 6-4, 4-6, 7-6 (7-4). משחק הגמר ייערך בשבת ב־11 בבוקר. בטורניר ואנסה פיליפס לנשים, העפילו לגמר (היום ב־14.00) אילנה ברגר, ודליה קוריאט.

אנגליה: שלוש המוליכות מארחות

בהגרלת רבע גמר גביע הליגה באנגליה, אתמול, נמנע עימות בין 3 הפייבוריטיות לזכיה – ארסנל (המחזיקה), אברטון ומנצ'סטר־יונייטד.

המשחקים (בשבוע המתחיל ב־18 בינואר): לוטון – ברדפורד או רדינג, אוקספורד – מנצ'סטר־יונייטד, אברטון – מנצ'סטר־סיטי, שפילד וונסדיי – ארסנל.

מחר באנגליה (מחזור 17): ארסנל – סאותהמפטון, צ'רלטון – קובנטרי, דרבי – צ'לסי, ליברפול – נוריץ', לוטון – טוטנהאם (טרי ונבלס, מנהל טוטנהאם החדש, הקדים בואו למועדון ויגיע כבר ביום ב' הקרוב, בגלל מצבם הקשה של התרנגולים שהדרדרו למקום ה־8), אוקספורד – ווטפורד, פורטסמות – אברטון, ק.פ.ר – ניוקאסל, ווסטהאם – נוטינגהאם, ווימבלדון – מנצ'סטר־יונייטד.

מחר בגרמניה (מחזור 17): בורוסיה דורטמונד – המבורג, קלן – הנובר, פרנקפורט – קרלסרואה, מנשנגלדבך – קייזרסלאוטרן, נירנברג – בוכום, הומבורג – אורדינגן, מנהיים – שטוטגרט, באיירן מינכן – לברקוזן, ורדר ברמן – שאלקה 04.

صكنا من الاهل

יקירנו
אפרים טיבר
איננו

הלויה תתקיים היום, יום שישי, 20.11.87, בשעה 10.30 בבית העלמין כפר סמיר, חיפה.
אוטובוס יעמוד לרשות המלווים ברח' המים 4, הר הכרמל, בשעה 10.00 ובתל אביב בשדרות רוטשילד 43, בשעה 08.30. מתאספים ליד הכניסה הראשית

המשפחה

לעיונה
דונית, אברהם וטולי
ובני משפחותיהם

אתכם באבלכם על מות
אפרים טיבר

ציון חברה לביטוח בע"מ
ההנהלה והעובדים

במלאת שלושים לפטירת יקירתנו
בלה קוזלובסקי ז"ל
נעלה לקברה לאזכרה וגלוי המצבה אי"ה ביום שני, ב' בכסלו תשמ"ח (23.11.87) בשעה 3.15 אחה"צ.
נפגשים ליד השער החדש של בית העלמין "הדרום", בגבול חולון בת-ים.
תחבורה מרחוב הורקנוס 26 ת"א בשעה 2.15.

משפחות:
ברנדיס, בנימיני

במלאת שלושים לפטירת בעלי, אבינו וסבנו היקר
קארול צוקרמן ז"ל
תתקיים אזכרה וגילוי מצבה, ביום שלישי, ג' בכסלו תשמ"ח (24.11.87) בשעה 15.30, בבית העלמין "הדרום", בגבול חולון-בת-ים.
נפגשים ליד השער החדש.

אבלים: אשתו : סלי
בתו וחתנו : קרמן ויוסטין שפסה
הנכדים וכל בני המשפחה

---

24 שעות
קבלת מודעות דחופות
דיזנגוף 118 (מול כסית)
03-239952
03-246363

במלאת שלושים לפטירת בעלי, אבינו, סבנו ואחי היקר
ישראל ברוק ז"ל
נקיים אזכרה וגילוי מצבה

ביום שני, ב' בכסלו תשמ"ח (23.11.87), בשעה 3.30 אחה"צ בבית העלמין החדש בחדרה. אוטובוס יצא בשעה 3.15 אחה"צ מרח' הנשיא 2, חדרה.

המשפחה האבלה

במלאת שלושים לפטירת יקירנו
משה בן משה ז"ל
תתקיים אזכרה וגילוי מצבה ביום ראשון, א' כסלו תשמ"ח (22.11.87), בשעה 2.30 אחה"צ, בבית העלמין כפר סמיר, חיפה.
אוטובוס יצא בשעה 2.00 מרחוב יותם 30.

המשפחה

תודה לכל מנחמינו בכתב ובע"פ.

מודעות
משפחתיות
מתקבלות
יום יום
עד חצות
(24.00)
בבית מעריב
רח' קרליבך 2,
תל־אביב,
ובטל' 03־439111

במלאת שנה לפטירתה של חברתנו
שרה חנוך ז"ל
נעלה לקברה להתייחד עם זכרה ביום ראשון, א' בכסלו תשמ"ח (22.11.87) בשעה 15.00, בבית העלמין בקבוץ משמרות.

המשפחה
ובית משמרות

קבלת מודעות אבל
24 שעות ביממה
מודעפון
03־38 38 38

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של יקירנו
שמאי ארנון
שהלך לעולמו בשיבה טובה

הלוויה תתקיים היום, יום שישי, כ"ח בחשון תשמ"ח 20.11.87 בשעה 11 לפנה"צ בבית העלמין בקרית שאול.

בניו וכלותיו: יגאל וסאקי ארנון
נפתלי וחנה ארנון
נכדיו ונינותיו: דפנה, כרמל, יואל
דן, שלומית, שרון.
רוני והדס

נא להמנע מביקורי תנחומים

בצער וביגון אנו מודיעים על פטירת
אם המשפחה, רעייתי היקרה, אמנו, סבתנו ואחותנו
יונה (טייבה) לוין
לבית ז'וקובסקי מגרודנו

הלוויה תתקיים היום, יום שישי, כ"ח בחשון תשמ"ח, 20.11.87, מבית הלוויות העירוני, רח' דפנה 5, תל־אביב, לבית העלמין "הדרום" בגבול חולון-בת־ים.
על מועד הלויה נא להיוודע בטלפונים
03־290378, 03־842535, 08־557130, 03־945431.

אבלים:
בעלה : שלמה
בנה וכלתה : אהרון ושרה
בנה וכלתה : יוחנן וצביה
בתה וחתנה : עדנה ורפי
אחותה : אסתר
אחיה : שלמה ז'וקובסקי (גרודנו)
נכדיה וכל בני המשפחה

יושבים שבעה בבית המנוחה, זמנהוף 40, תל־אביב.

במלאת שלושים לפטירתו של יקירנו
גדעון מנצ'ל ז"ל
תתקיים אזכרה וגילוי מצבה, ביום שני, ב' בכסלו תשמ"ח 23.11.87 בשעה 3.00 אחה"צ.
נפגשים בבית העלמין בחולון בשער הראשי.

אשתו: דליה
בתו וחתנה: ספי ואילן כהן
בנו: ג'יא
בתו: טל
אחותו: רות כרמי וב"ב

לחברנו אליהו מזרחי

כואבים את כאבך במות
אמך ז"ל

ארגון מחלקי
תוצרת חלב בישראל

במלאות שלושים לפטירתו של שותפנו וחברנו היקר והבלתי נשכח
בנו (ברמן) אברמוביץ
ז"ל

נעלה לקברו להתייחד עם זכרו, לאזכרה וגילוי המצבה, ביום שני, ב' בכסלו תשמ"ח (23.11.87), בשעה 3.30 אחה"צ, בבית העלמין "הדרום" בגבול חולון-בת־ים.
אוטובוס מיוחד יצא בשעה 3 אחה"צ, מבית המשפחה ברחוב תוכנית הצחר 5, רמת־גן.
נפגשים ליד השער החדש של בית העלמין.

"אביטקס", רח' הרצל 22, ת"א
ההנהלה והעובדים

במלאת שנתיים לפטירת חברנו
מני כהן ז"ל
נעלה לקברו ביום ראשון, א' בכסלו תשמ"ח (22.11.87) בשעה 14.30, בבית הקברות בקבוץ עין גדי.

אזכרה תיערך במועדון של קבוץ עין גדי, בשעה 21.00.

אמא – רחל
המשפחה
ובית עין גדי

ליגאל וסאקי ארנון

כואבים איתכם
במות האב
שמאי
ז"ל

קלוד ויגאל בריטמן

ליגאל ארנון

עימך ביגונך
בהילקח אביך
שמאי ז"ל

יגאל בריטמן ושות'

בצער רב אנו מודיעים על פטירת יקירנו
אברהם (אברשה) ברמן
ז"ל

הלוויה התקיימה אתמול, יום חמישי, כ"ז בחשון תשמ"ח (19.11.87) בחיפה.

המתאבלים: אשתו: בלה
בנו וכלתו: אריאל ועתליה
נכדיו ויתר בני המשפחה

במלאת שנה לפטירת יקירתנו
קלמנטין (טינה) שניידר ז"ל
תתקיים אזכרה וגילוי מצבה ביום שני, ב' בכסלו תשמ"ח, 23.11.87 בשעה 15.30, בבית העלמין "הדרום" גבול חולון בת־ים.
נפגשים ליד השער החדש.

המשפחה

במלאת שנה לפטירתה של אשתי, אמנו וסבתנו האהובה
אינג' אלה שיבץ ז"ל
נעלה לקברה לאזכרה ביום ראשון, א' בכסלו תשמ"ח (22.11.87), בשעה 15.00 בבית העלמין "הדרום", גבול חולון-בת־ים.
נפגשים ליד השער החדש.

המשפחה

במלאת שנתיים לפטירת יקירנו
יעקב (שו) זילברקלנג
ז"ל

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו
האזכרה תתקיים ביום ראשון, א' בכסלו תשמ"ח (22.11.87), בשעה 15.00, בבית העלמין החדש בכפר סביר בחיפה.

המשפחה

במלאת שנה לפטירת יקירתנו
צפורה (פאני) אלטמן
ז"ל

תתקיים אזכרה ביום ראשון, א' בכסלו תשמ"ח (22.11.87), בשעה 15.00 בבית העלמין בחולון.
נפגשים ליד השער הישן.

בעלה: משה אלטמן
הבנים: חיים, מנחם אבידור
והמשפחה

במלאת שנה למותו של יקירנו
נתן ארליך ז"ל
נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו, ביום ראשון, א' בכסלו תשמ"ח (22.11.87) בשעה 1.00 אחה"צ, בבית העלמין רבה הסמוך, צמת מורשה. נפגשים ליד השער.

המשפחות: ארליך, בודוש וגזית

אמנו היקרה
רחל רבר
איננה

הלויה תתקיים היום, יום שישי, כ"ח בחשון תשמ"ח 20.11.87 בשעה 11.30 בבית העלמין "הדרום" (בגבול חולון – בת־ים).
יושבים שבעה בבית הבן, רח' העבודה 8, רמת השרון.

המשפחה המתאבלת

לאבי רבר
משתתפים באבלך על מות
אמך

עובדי מרכז החישובים
אוניברסיטת תל־אביב

בצער רב וביגון קודר אנו מודיעים על פטירתה של אשתי, אמי וסבתנו היקרה
טובה טננבוים
הלויה תתקיים בנס־ציונה ותצא היום, יום שישי, כ"ח בחשון תשמ"ח, 20.11.87, מביתה ברח' ויצמן (מול אגד) בנס ציונה בשעה 1.00 בצהרים.

המתאבלים:
בעלה: אברהם
בנה וכלתה: מנחם ותמר אורן
נכדיה: יונתן, יעל ועתליה

אנו מודיעים בצער רב על פטירת אמנו לאחר מחלה קשה
לילי אדלר
הלויה תתקיים היום, יום שישי, כ"ח בחשון תשמ"ח (20.11.87), בשעה 11.00 בבית העלמין באשדוד.

המשפחה המתאבלת

בצער וביגון קודר אנו מודיעים על פטירתו של ראש משפחתנו היקר
שלמה בן־משה
שנפטר, והובא לקבורה ביום חמישי, כ"ז בחשון תשמ"ח (19.11.87).

המשפחה המתאבלת

יושבים שבעה בבית המנוח, כבר מלכי ישראל 13, ת"א.

הננו מודיעים בצער רב על פטירתו של
יהושע (אולק) לותר
שנפטר בחיפה ביום חמישי, כ"ז בחשון תשמ"ח (19.11.87) וציווה גופתו למדע.

אירית לותר
רות באומן
דפנה קמיל
ושאר המשפחה

במלאת שנה לפטירת יקירנו
שרגא גזית ז"ל
נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו ביום שני, ב' בכסלו תשמ"ח (23.11.87), בשעה 15.00 בבית העלמין בכפר הירוק.

המשפחה

לרבקה ונתן רמון
אתכם בצערכם על מות
האם ז"ל

המטוויות המאוחדות
בישראל בע"מ
ההנהלה והעובדים

ח"כ אבא אבן יפגוש בשבוע הבא את מלך ספרד

מאת רפאל מן

יו"ר ועדת החוץ והבטחון של הכנסת, ח"כ אבא אבן, ייצא בשבוע הבא למדריד כאורח בית הנבחרים. בביקורו הוא יתקבל לשיחות על ידי המלך חואן קרלוס, ראש הממשלה פיליפה גונזלס ושר החוץ פרנציסקו אורדונז.

ח"כ אבן אמר אמש, כי בעת שיחותיו במדריד ימליץ בפני ראשי השלטון בספרד לקיים בהקדם את ביקורו של שר התעשייה והמסחר אריאל שרון אשר נדחה למועד שטרם נקבע, ככל הנראה כתוצאה מלחץ ערבי.

במגעים מוקדמים עם מדריד הבהירה ישראל כי ירושלים לא תראה ב"טיפול המלכותי" שיקבל ח"כ אבן בביקורו תחליף לביקור שרון וכי היא עומדת על דרישתה כי הביקור יתקיים.

במהלך ביקורו ירצה ח"כ אבן בספרדית בפני חברי בית הנבחרים והמועדון ליחסי חוץ. ביקורו במדריד יתקיים בעת שהטלוויזיה הספרדית תקרין את הפרק על תור הזהב של יהדות ספרד.

בעלי מילטשה חשודים בשוד יהלומים

מאת ברוך נאה

מיפלג התישאול ביחידה המרכזית של משטרת תל אביב חשפה כנופיית שודדי מלטשות יהלומים הכוללת גם בעלי מלטשת יהלומים ברמת גן. הבוקר יובאו לבית משפט השלום בתל אביב 6 חשודים והמשטרה תבקש להאריך מעצרם ב־15 יום.

בערבו של ה־29 באוקטובר, ניכנסו מספר שודדים רעולי פנים למלטשת היהלומים של יוסף שיפמן ברחוב מרכוס 9 בפתח תקוה. הם כפתו את בעל המילטשה ומיספר מעובדיו ובאיומי נשק גרבו יהלומים בתהליכי עיבוד שונים בשווי 130 אלף דולר. אנשי המודיעין של משטרת מחוז תל אביב קיבלו באחרונה מידע על מספר עבריינים מוכרים מאזור המרכז, המצביע עליהם כעל מבצעי השוד הזה וכי היו מעורבים בשדידת מלטשות נוספות באזור המרכז, בשנתיים האחרונות. על הטלפונים של חשודים אלה הותקנה האזנה משטרתית וצוות החקירה המיוחד, נכנס לפעולה. לאחר שהצטברו ראיות מפלילות נגד החבורה, הוצאו בתחילת השבוע בבית המשפט צווי חיפוש בבתיהם של החשודים. אתמול לפנות בוקר פשטה המשטרה על בתיהם ערכה שם חיפושים ועצרה כאמור 6 מהם.

בין העצורים תושב תל אביב בן 29 שבביתו נימצאה כמות גדולה מאד של יהלומים בתהליכי עיבוד שונים, החשודים כגנובים. עצור זה הוא גיסו של בעל מילטשת יהלומים ברמת גן. הגיס, בן 40, נעצר גם הוא ובחיפוש בביתו נימצא ריבון רסס מסוג "מילס". עצור נוסף, תושב קיראון בן 36, הוא שותף במילטשת יהלומים זו. עצורים נוספים בפרשה: תושב רמת גן בן 21, חברתו בת 20 מקיראון ,ותל אביבי בן 25. בידי משטרת תל אביב כ־25 תיקים של מעשי שוד בלתי מפוענחים במילטשות יהלומים. לפחות לגבי חלק מהמיקרים משוכנעים החוקרים כי בעלי מלטשות יהלומים "הזמינו" את מעשי השוד, כדי לרמות את הביטוח וכדי להשיג בזול יהלומים בשלבי עיבוד שונים

ארבעה טיפולים בהיפנוזה פותרים את האימפוטנציה

370 גברים שסבלו מאימפוטנציה, טופלו באמצעות היפנוזה ובעייתם נפתרה. כך דיווח פרופ' קארל פוקס מבי"ח רמב"ם בחיפה, בכנס הארצי של האגודה הישראלית להיפנוזה. בדו"ח שהוגש בכנס, סופר על הצלחה ב־90 אחוז מהמקרים שטופלו, כשאצל אנשים צעירים יותר ההצלחות היו רבות יותר. ארבעה טיפולים מספיקים כדי לפתור את הבעיה.

לדברי פרופ' פוקס, נעשה הטיפול לאחר בירור באם האימפוטנציה היא על רקע אורגני או נובעת מטילת תרופות. הוא הדגיש, כי בעיית האימפוטנציה שכיחה למדי והטיפול בהיפנוזה מהווה ניגוד להיפנוזה העצמית השלילית, בה שרוי האדם. הטיפול מספק לאדם סוגסטיות של התנהגות מינית חיובית, כדי לסייע בידו להשתחרר מהתחושה השלילית.

צעירה נהרגה כשחברה איבד שליטה על האופנוע

צעירה בת 23 מתל־אביב נהרגה אתמול וחברה בן 25 נפצע קשה, שעה שרכבו על אופנוע במדרון הקסטל, בכביש תל־אביב ירושלים.

השניים, רכובים על אופנועו של הצעיר, הגיעו במהירות לסיבוב הדמים ליד מוצא, ושם איבד הרוכב את השליטה על האופנוע. הם התנגשו בגדר הבטחון, והועפו למרחק של כ־30 מטרים.

צוות מד"א שחש למקום, הגיש לפצועים עזרה ראשונה וערך פעולות החיאה. הם הועברו לבית החולים הדסה עין כרם, שם נפטרה הצעירה כעבור שעות אחדות.

אילן בכר

מזג האויר

התרבות עננים וגשם החל משעות הצהריים. בשבת – בשעות הבוקר גשם, בהמשך היום מעונן חלקית.

בארץ — הטמפרטורות החזויות:

ירושלים 12—18; תל־אביב 12—23; חיפה 10—22; נהריה 11—22; באר־שבע 8—20; רמת־הגולן 10—20; צפת 8—17; טבריה 11—22; עפולה 10—23; נצרת 12—20; שומרון 10—20; לוד 10—21; עזה 14—22; יריחו 11—25; אילת 14—27

בחו"ל־ארץ — מזג האויר בערים הגדולות

אוסלו 1— עד 2 מעונן; אמסטרדם 10 עד 12 גשם; אתונה 9 עד 14 גשם; בואנוס־איירס 19 עד 26 בהיר; בריסל 8 עד 14 מעונן; וינה 3 עד 9 בהיר; ז'נבה 1— עד 11 בהיר; יוהנסבורג 16 עד 28 בהיר; לונדון 12 עד 13 גשם; לוס אנג'לס 13 עד 26 בהיר; ליסבון 11 עד 19 בהיר; מדריד 4 עד 18 בהיר; מונטריאול 8 עד 14 מעונן; ניו יורק 14 עד 21 מעונן; סטוקהולם 2 עד 5 מעונן; פריס 7 עד 15 מעונן; פרנקפורט 8 עד 11 מעונן; קאהיר 16 עד 24 בהיר; קופנהאגן 3 עד 9 מעונן; רומא 3 עד 17 מעונן:

מעריב

עורך: עידו דיסנצ'יק
סגן עורך: יובל אליצור
סגן עורך: לוי יצחק הירושלמי

ראש מערכת המוספים: יעקב ארז
ראש מערכת החדשות: אברהם תירוש

יו"ר כבוד של הדירקטוריון: עובד בן־עמי
יו"ר הדירקטוריון: שלום רוזנפלד
עורך ראשי 1974–1980

מנכ"ל: אמיר דורון
מנכ"ל: שמעון חפץ

עזריאל קרליבך
מייסד ועורך 1948–1956
אריה דיסנצ'יק
עורך ראשי 1956–1974
שמואל שניצר
עורך ראשי 1980–1985

המו"ל: הוצאת מודיעין בע"מ
בית דפוס מעריב בע"מ

תל־אביב: מערכת, הנהלה, מודעות, דפוס: בית מעריב, רח' קרליבך 2 (מיקוד 61 200), ת.ד. 20010 טל' 03-439111. פקסימיליה: 03-5610614
ירושלים: המערכת: רח' הלל 14 (מיקוד 94 581), טל' 02-221151. הפצה ומודעות: רח' הלל 16, טל' 231769. מרכז הפצה: טל' 521159.
חיפה: רח' הנביאים 29 (מיקוד 33 104), טל' 04-674674. הפצה ומודעות: רח' הנביאים 32, טל' 673254.
באר־שבע: המערכת: רח' קק"ל 90, טל' 057-37553, 74973. מודעות ושיווק: 31772, 74850.

© כל הזכויות שמורות למעריב.

נפטר בשיבה טובה
אבינו וסבנו היקר

שלום (מזרחי) קדמון זצ"ל

מראשוני עירית תל־אביב
יקיר תל־אביב תשל"ח

הלויה תצא ביום ראשון, א' בכסלו תשמ"ח, 22.11.87, בשעה 1 בצהרים, מבית המנוח, רח' זרובבל 23, תל־אביב, לבית העלמין בנחלת־יצחק.
אוטובוס יעמוד לרשות המלווים.
יושבים שבעה בבית המנוח.

המתאבלים:
בנותיו: יעל ותמר
בנו: אבי
נכדיו
וכל בני המשפחה בארץ ובחו"ל

במלאת שנה לפטירת יקירנו

מיכאל (בובי) פוקס ז"ל

תערך אזכרה ביום שלישי, ג' בכסלו תשמ"ח 24.11.87 בשעה 14.00 בבית העלמין "הירקון" (בגבול חולון – בת־ים).
נפגשים ליד השער החדש.

המשפחה

עברו שש שנים מאז פטירת יקירתנו

צילה לקס ז"ל

נקיים אזכרה ביום חמישי, ה' בכסלו תשמ"ח 26.11.87 בהר המנוחות בירושלים בשעה 3.00.

המשפחה

במלאת שנה לפטירתה של אשתי, אמנו, סבתנו ואחותנו היקרה באדם

מלכה אברמוביץ ז"ל

נעלה לקברה ונתייחד עם זכרה ביום שלישי, ג' בכסלו תשמ"ח (24.11.87), בשעה 15.30 בבית העלמין "הירקון" (גבול חולון–בת־ים).

נפגשים ליד השער.

המשפחה

במלאת שלושים לפטירתה של אמנו וסבתנו היקרה

דבורה שפירא ז"ל

נקיים אזכרה וגילוי מצבה ביום שני, ב' בכסלו (23.11.87), בשעה 11.00 בבוקר, בבית הקברות גבעת־שאול.
מוקירי זכרה נפגשים בחלקת תמיד (החלקה החדשה) בגבעת שאול.

בנותיה: ליאת פולוצקי וב"ב
חיה שפירא

במלאת שלושים לפטירת יקירנו

צבי גלסמן (הרשקו) ז"ל

תתקיים אזכרה וגילוי מצבה ביום ראשון, א' בכסלו תשמ"ח (22.11.87) בבית העלמין תלמי יחיאל בשעה 15.30.

המשפחה

אזכרה במלאת שנתיים לפטירתה של יקירתנו

יהודית נאור ז"ל

(בת יוסף והנה הירש)

תתקיים אזכרה ועליה לקברה ביום חמישי, ה' בכסלו תשמ"ח (26.11.87), בשעה 15.30 בבית העלמין ברחובות.
אוטובוס יצא ממושב סתריה בשעה 15.15.

המשפחה

במלאת שנה לפטירתו של

פרופ' יוסף רקובר ז"ל

נעלה לקברו להר המנוחות גבעת שאול, ביום רביעי, 25.11.87, בשעה 14.00.

המשפחה

ליעל אוסיקה
גיא ולילך
ולמשפחות גרמן וארנר
היקרים

אתכם באסונכם הכבד בנפול

אייל ז"ל

מהחברים:
משפחות: אפשטיין, גרוס
מופלג, מורבה
ניר, פלוטקין, קורין
וריינר

במלאת 30 לפטירתה של אמנו וסבתנו היקרה

בלה רבקה פירשט ז"ל

נקיים אזכרה וגילוי מצבה ביום שני, ב' כסלו תשמ"ח (23.11.87) בשעה 15.00 בבית העלמין בחולון, נפגשים ליד השער הישן.

הבנים: דב, אריה, אברהם
ודוד פירשט וב"ב

במלאת שנה לפטירתו של רואה החשבון

אברהם דיקשטיין ז"ל

יערך טקס הקדשת חורשה לזכרו, ביום שלישי, 24.11.87, בשעה 14.15, ביער בן־שמן של ק.ק.ל. במודיעים.
ההתכנסות ליד האמפיתאטרון במודיעים.
תודה לכל ידידינו שהשתתפו במפעל זה.

המשפחה

לשפרה פרי וב"ב

השתתפותנו בצערכם על מות יקירכם

ד"ר יוסף פרי ז"ל

חבר הנהלת איט"ל

חברי הנהלת האגודה הישראלית לטכנולוגיה לימודית (איט"ל)
צבי תירוש, יהודה זרצקי, ציון עמיר, אריה בן־יהודה, שמעון שרוני, ישראל ליפמן, יצחק קרימולובסקי, דני רווה

במלאת שלושים לפטירתה של יקירתנו

פנינה מונטג ז"ל

תתקיים אזכרה וגילוי מצבה ביום חמישי, ה' כסלו תשמ"ח, 26.11.87, בשעה 15.30, בבית הקברות הישן בחוף הכרמל.
הסעה תצא מרח' יד לבנים 65, בשעה 15.00.

בעלה משה מונטג
בנותיה ומשפחותיהן
מביעים תודתנו לכל מנחמינו.

במלאת שנה לפטירת יקירנו

ר' צבי בן ר' אשר ז"ל בהרב ז"ל

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו ביום שני, ב' בכסלו תשמ"ח (23.11.87), בשעה 3.30 אחה"צ בבית הקברות בנחלת יצחק.
התחבורה תעמוד לרשות הציבור בשעה 15.15 מביתו, דרך השלום 90, בתל־אביב.

המשפחה

למשפחת פרי

אתכם באבלכם על מות

ד"ר יוסף פרי ז"ל

דיירי הבית
מרח' האוניברסיטה 93, רמת־אביב

למיכאלה קליין ומשפחתה

משתתפים בצערך
במות אביך

נפתלי ז"ל

המחלקה הבין־לאומית
בנק לאומי, ניו יורק

במלאת שלושים לפטירת יקירנו

עדי נוסבאום ז"ל

נקיים אזכרה וטכס גלוי מצבה, ביום ראשון, 22.11.87 (א' כסלו תשמ"ח) בשעה 2.30 אחה"צ, בבית העלמין הצבאי בקרית שאול.
נפגשים ליד שער בית העלמין.

רגינה וולטר נוסבאום
והמשפחה

במלאת שלש שנים לפטירתה של יקירתנו

רחל ונר ז"ל

נתייחד עם זכרה, ביום שני, ב' בכסלו תשמ"ח (23.11.87), בשעה 4.00 אחה"צ בבית העלמין "הירקון" בגבול חולון–בת־ים.
נפגשים ליד השער הישן.

אינקה (שרה) הוניגמן
והמשפחה

הננו משתתפים בצערו של חברנו
גולד יהושע ובני משפחתו

על מות האשה והאם

שולמית גולד ז"ל

חברת שלה בע"מ

לחנה (גולד) לבקוביץ

השתתפותנו הכנה באבלך על מות

אמך ז"ל

חבריך לעבודה
בטלויזיה החינוכית הישראלית

לחברנו לעבודה מרקוביץ דוד

אתך באבלך הכבד על מות

אמך ז"ל

שרותים חשמליים מכביים בע"מ
ההנהלה וציבור העובדים

במלאת שנה לפטירתה של אשתי, אמנו, סבתנו ואחותנו היקרה

דינה ז"ק ז"ל

בתו של הרב ישראל ניסן קרק זצ"ל
מקובנה, ליטא

נעלה לקברה ונתייחד עם זכרה ביום ראשון, א' בכסלו תשמ"ח 22.11.87 בשעה 2.30 אחה"צ בבית העלמין "הירקון" (בגבול חולון – בת־ים). נפגשים ליד השער החדש.

המשפחה

לחבר חיים אביבי

אנו משתתפים בצערך
על מות

אמך ז"ל

בית יכין
ההנהלה והעובדים

לאיתן סורוקה

משתתפים בצערך על מות

אביך ז"ל

ערים
חברה לפיתוח עירוני בע"מ

קבלת מודעות אבל
טלפון 03-735588/9

مكان الأصل

חדשות — חלק א'
בארץ...... עמ' 5—6—7
בעולם...... עמ' 4
מזג אויר...... עמ' 11
ספורט...... עמ' 8—9

מעריב שבת — חלק ב'
על שתיה וכח הגברא...... עמ' 5
דעות...... עמ' 10—11
דוד סימון — דיוקן...... עמ' 3
סימני נפט...... עמ' 8
עולם יהודי...... עמ' 9
סדוסוס מסיין לומד במכון ויצמן...... עמ' 5
נידושים עסח התחיה...... עמ' 2

מעריב קריירה — חלק ג'

מעריב מדריך — חוברת
השעה ה־25...... עמ' 15
חירום: משטרה, מ.ד.א.
מכבי־אש...... עמ' 18
לוח הצגות בקולנוע...... עמ' 19
על המסך...... עמ' 9
מישדרי השבוע...... עמ' 4 עד 7

מעריב פנאי — חלק ד'
אמנות...... עמ' 7
אהבה באה בימים...... עמ' 1
דליה רביקוביץ...... עמ' 3
מוסיקה...... עמ' 5 ר8
תיאטרון...... עמ' 4

מעריב ספרות — חלק ה'

מעריב כלכלה — חלק ו'
ההצגה הגדולה: ועדת הכספים...... עמ' 2
צרכנות...... עמ' 3
כסף קטן...... עמ' 3
בעולם...... עמ' 4
אשנב לבורסה...... עמ' 5
טבלאות מט"ח...... עמ' 5
טבלאות הבורסה...... עמ' 5

לוח מעריב — חלק ג'–ד'
קריירה, הצעות עבודה...... חלק ג'
כל השאר:...... חלק ד'

'רב חטף את ילדי בני 2 ו־5 כדי להבריחם לישיבה בצרפת'

האם: מסרתי אותם לתקופה של שבועיים בלבד בעקבות מות אחותי והוא ניצל את ההלם בו הייתי שרויה ■ הוא החתים אותי על ניירות לבנים אחרי שדחף לי בכח לכיס 1200 ש"ח ונתן לי בקבוק ויסקי וקרטון סיגריות ■ שופט הוציא אתמול צו עיכוב יציאה מן הארץ נגד הרב ושני הילדים

מאת ברוך נאה וראומה זיסקינד

עובדת באגף החינוך בעיריית חיפה טוענת, כי ילדיה, בני שנתיים וחמש, נחטפו בידי רב ידוע מבני־ברק, בעל רשת ישיבות בישראל ובצרפת.

האשה חוששת כי הרב, שהוא גם בעל אזרחות צרפתית, ינסה להבריח את הילדים לצרפת. שופט בית־המשפט המחוזי בתל־אביב, חיים פורת, הוציא אתמול צו עיכוב יציאה מהארץ נגד הרב ושני הילדים וזימן ליום שני הקרוב את שני הצדדים לדיון ראשוני בפרשה.

האם טוענת באמצעות עורכי־הדין צבי לידסקי ואלי פישר, כי בשנה האחרונה היתה שרויה באבל כבד ובאבדן עשתונות, בעקבות מות אחותה וגירושיה מבעלה. האשה החילונית עוד טוענת, כי בעצת גיסה, מסרה את שני ילדיה לתקופה של שבועיים לרשות הרב מבני־ברק, עד שתתאושש מההלם ומהאבלה הכבד.

"הרב דחף לי לכיס 1200 ש"ח, בקבוק ויסקי וקרטון סיגריות והחתים אותי במשרד עורך־דין פלוני על ניירות לבנים ריקים ממלים. הייתי המומה ומבולבלת ולא ידעתי מה אני עושה ומה קורה איתי" – כותבת האשה בתצהירה.

לדבריה, אותו רב מנסה כבר עשר שנים לקבל ללא הצלחה ילדים לאימוץ. "החזקת הילדים אצל הרב התורני היא חטיפה במלוא מובן המילה. אין ערך לחתימותי שהושגו במירמה על ניירות לבנים" – טוענת האם בת 36.

מנהל כלא 'אשמורת' וארבעה סוהרים נפצעו במרד אסירים

עשרות סוהרים ואנשי היחידה המבצעית של שרות בתי־הסוהר הצליחו אחרי שעה להשתלט על אסירים בטחוניים שהתבצרו בתאיהם והשליכו מתוכם דוקרנים מאולתרים ■ הפצועים שוחררו מביה"ח לבתיהם

מאת אהוד רבינוביץ

מנהל כלא אשמורת שבשרון וארבעה סוהרים נפגעו במרד של כ־100 אסירים בטחוניים שפרץ אתמול בצהרים. עשרות סוהרים ואנשי היחידה המבצעית של שב"ס השיבו את הסדר על כנו אחרי שעה של מו"מ.

אתמול סמוך לשעה 2, זומנו עשרה אסירים בטחוניים לראיונות שיגרתיים אצל מנהל הכלא, סגן גונדר אברהם ועקנין. האסירים סירבו לצאת מתאיהם כמחאה על תנאי מאסרם. מנהל הכלא עמד על דעתו והורה להביאם בכוח.

עשרות סוהרים נוספים נשלחו להוציא בכוח את האסירים מתאיהם. במקום התפתחה תיגרה שבמהלכה נפגעו ארבעה סוהרים. במקביל הצטרפו אסירים נוספים לחבריהם, תוך שהם מיידים חפצים שונים, שופכים מים חמים ומנופפים לעבר הסוהרים בדוקרנים מאולתרים ובקרשים שעקרו מן המיטות. משגבר החשש לחיי הסוהרים החליט מנהל הכלא לסגת ולהמתין לתגבורת. הוא עצמו נפגע מחפץ שהושלך לעברו.

בינתיים, הוזעקו לכלא היחידה המבצעית של שרות בתי־הסוהר, כוח מג"ב ושוטרים מתחנת נתניה. בעוד הכוחות עושים דרכם אל הכלא, הצליחו מפקדי הכלא להתקדם במו"מ עם המורדים ואלה הסכימו לחדול מן ההתבצרות בתאים.

לאחר התייעצות בין המשטרה וסגל הפיקוד הבכיר של שב"ס, פרצו עשרות סוהרים בסיוע גז מדמיע לתוך התאים והשתלטו על האסירים. בחיפוש שנערך בתאים נמצאו דוקרנים מאולתרים.

הפצועים הוחשו לבי"ח מאיר בכפר־סבא. בגמר הטיפול שוחררו לבתיהם.

מפקד כלא אשמורת, סגן גונדר עמרם ועקנין, אמר אתמול, כי להערכתו התפרעות האסירים היתה מתוכננת ואורגנה לציון מלאת 10 שנים לביקור סאדאת.

מְחווה לחווה

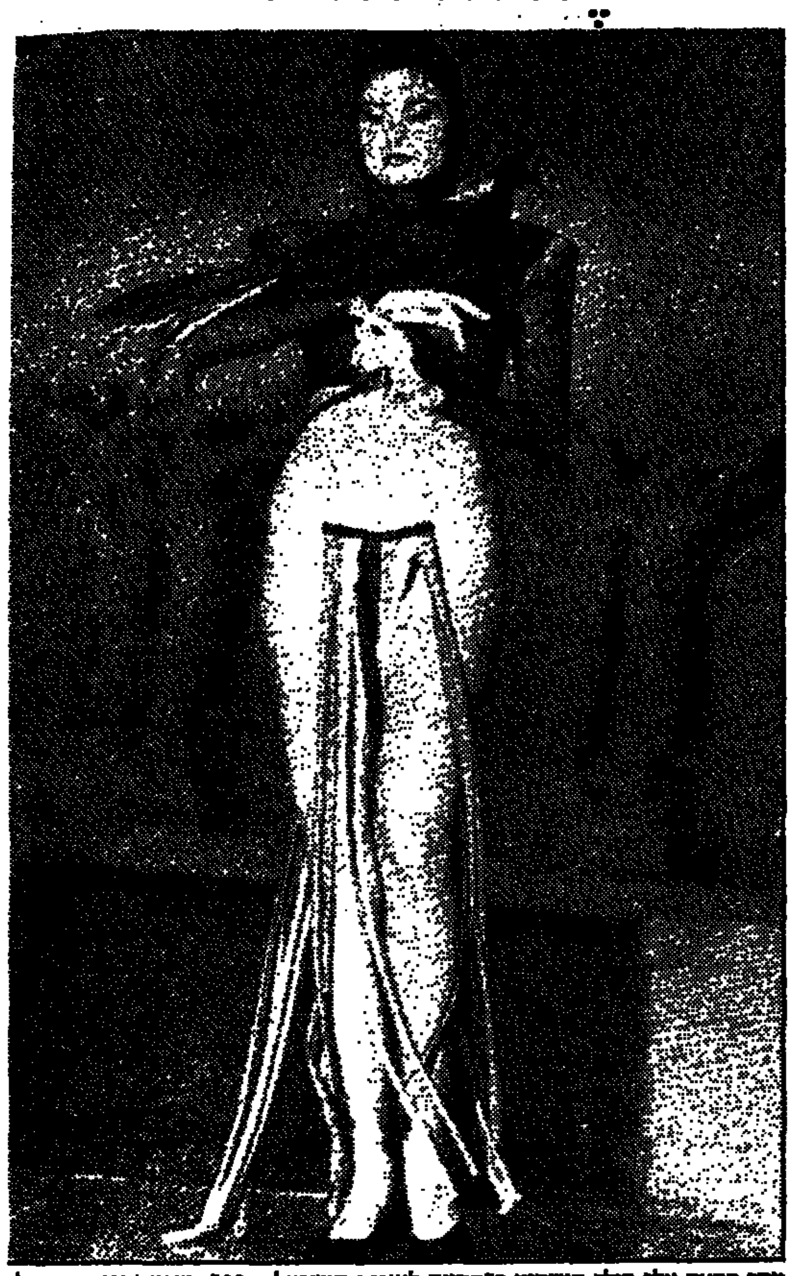

יותר ממאה אלף דולר הושקעו ב"מחווה לאופנה הישראלית 88", מופע אופנה מוסיקלי שהוצג אמש בהילטון בת"א. בתצלום: בגד ים מינימלי מסח חווה (צילם: צביקה ישראלי)

ממוצ"ש בשעה 19.00
סופשבוע חינם על כל מזרון!
פרדייז
קנית מזרון? זכית בסופשבוע זוגי חינם, על שפת הכנרת, בכפרי הנופש היוקרתיים "כינר" או "עין גב"*.
סופשבוע זוגי חינם לקונים כורסת טלוויזיה מעור, מתנדנדת־מסתובבת. (תוצרת דנמרק). המחיר: 490 ש"ח (כולל מע"מ)
* סופשבוע זוגי, כולל לינה וארוחת בוקר.
עוד בדימור: פינות אוכל, פינות ישיבה סלוניות, מזנונים, ומבחר עצום של פריטים נוספים במחירים מפתיעים.
אספקה מידית!
• תשלומים מיוחדים באמצעות "ויזה" ו"ישראכרט". • נכוי מסע"מ לעולים ולתושבים חוזרים.
"דימור"
החברה האמינה והותיקה בישראל
תצוגת רהיטים של 1,000 מ"ר.
ארלוזורוב 53 תל־אביב. (בנין השופרסל)

50 קו־אופ
מחר מוצ"ש ה־21.11.87
אנו חוגגים
חמישים שנה של קניה טובה
לרגל הארוע סניפי הקו־אופ יהיו סגורים
סופר קו־אופ · היפר קו־אופ של רשת השיווק הכחול

לציבור לקוחות בנק דיסקונט
לרגל החלטתו של ועד פקידי הבנק, שבעקבותיה עלולים פקידים להיעדר מעבודתם במשך יום א' ה־22 לנובמבר, צפויים שיבושים בעבודת סניפי הבנק, אשר ימנעו מתן שירותים סדירים במהלך היום.
הנהלת הבנק מתנצלת בפני הלקוחות ומביעה צערה על אי־הנוחות שתיגרם להם.
בנק דיסקונט לישראל
ההנהלה

ההסתדרות הכללית של העובדים בא"י
מזכירות הועד הפועל
ישיבת הועד הפועל של ההסתדרות הכללית תתקיים ביום א', א' בכסלו תשמ"ח, 22.11.87, בשעה 10.00 בבוקר, באולם הישיבות של הועד הפועל, קומה 7.
על סדר היום:
1. אישור הסכם העבודה בשירות הציבורי
2. היערכות ההסתדרות לקראת חגיגות 40 שנה למדינת ישראל
3. סדר יום למועצת ההסתדרות הק"ו ואישור יו"ר הוועדה המכינה
4. רשות השיפוט בהסתדרות
5. תקנון נוהל ישיבות הועד הפועל
6. שונות

אבשלום קור במתנה
4 x
מן השידור אל הספר
יופי של עברית!
בהוצאת משרד הבטחון עם ספרית "מעריב"
וכן להשיג שוב 3 ספרי הלצון:
← לצונו של אדם — כבודו
← קור קורא במדבר
← בלצון רב
להשיג בכל חנויות הספרים
ספרית מעריב

עידן – מושב צעיר בצפון הערבה
קולט משפחות
עד גיל 35, בלי או עם ילדים עד כיתה ח'.
לפנות בצרוף תולדות חיים לועדת קליטה מושב עידן, ד.נ. ערבה, מיקוד 86840.

למכירה
550 מ"ר בנוי לתעשיה
בלב תל־אביב
טל. 03־611617, 03־621387

מגרשים ברחובות
למכירה מספר מצומצם של מגרשים באזור הוילות של חבצלת – רחובות אזור מתפתח, קרקע פרטית, קושן בטאבו
6,900 דולר (בש"ח) במזומן, והיתרה ב־24 תשלומים של 290 דולר
הנחה רצינית על תשלום במזומן
"קרקעות ישראל"
תל־אביב, שד' רוטשילד 31 (פינת אלנבי)
בשעות 8.00–13.00, 16.00–18.00

למוסד ציבורי
דרושים בשכירות בתים בודדים
של כ־2—4 חדרים + טלפון
באזורים הבאים:
מטולה, קרית שמונה, אזור השרון, ירושלים, נהריה ועפולה.
ללא דמי תיווך
הצעות נא להפנות לטלפון: 03־205504, 03־205344

ר.ס.מ. מחשבים בע"מ RCM
דרך הרצליה 18, ת"א, טל' 476225, 03־485192
יום עיון
מערכות לתצוגת תמונות וגרפיקה ממחשב
מלון שרתון תל־אביב, 7.12.87

ר.ס.מ. מחשבים בע"מ RCM
דרך הרצליה 18, ת"א, טל' 476225, 03־485192
מדפסת BMC, 135 תל"ש, NLQ
630 במזומן או עד 11 תשלומים

להשכרה לכל מטרה
חנות כ־200 מ"ר
חזית 10 מ' + כח + טלפונים וחניות
ע"י ככר דיזנגוף תל־אביב
לטלפון: 03־458610 ■ 615324 לא בשבת

למכירה אקסטרודר
ל־פי.וי.סי.
MEILLFFER בי.סי. 86
לפנות שמואל ירון 06־549585 או פרסמה נבה 06־549444

J.J. VAN GROVER
הסוחר המוביל בעולם במטבעות ישראליות
קונה מטבעות זהב ישראליות
משלם מחירים הגבוהים ביותר
טלפון: 224-9578 (718)
או לכתובת: 7 East 35th Street. New York, NY 10016–0038

הזמנה מיוחדת להדגמה אישית חינם:
אנגלית מדוברת בשיטת ספיקינג
הדגמה אישית חינם!
הינך מוזמן להדגמה־חינם, בה יוצגו לפניך הטכניקות המתקדמות ביותר ללימוד אנגלית מדוברת מפי המורים בישראל.
הדגמות לקהל הרחב תתקיימנה בשעות 18.30, 18.45, 19.00 בסניפים הבאים:
■ בית ציוני אמריקה — אבן־גבירול 26, תל־אביב. ביום א' 22.11 וביום ד' 25.11
■ ירושלים — בית מיל"ה, אגריפס 30. ביום א' 22.11 וביום ד' 25.11
■ ראשון לציון — מנסיה ריאלית, סמילנסקי 3. ביום א' 22.11 וביום ד' 25.11
■ מלון פאלאס (ת"א) — הירקון 277, תל־אביב. ביום א' 22.11 וביום ג' 24.11
בנוסף לקורסי ספיקינג לאנגלית מדוברת מציע מכון מיל"ה קורסים מיוחדים:
אנגלית למתחילים (A.B.C)
למעוניינים ללמוד אנגלית מההתחלה הדגמות אישיות חינם תתקיימנה ביום א' 22.11 וביום ד' 25.11 בשעות: 19.00, 18.45, 18.30
□ בית ציוני אמריקה: אבן־גבירול 26, ת"א
□ ירושלים: בית מיל"ה, אגריפס 30
□ ראשל"צ: מנסיה ריאלית, סמילנסקי 3.
אנגלית ביום ו' בבוקר
הדגמות אישיות חינם תתקיימנה ביום ו' 27.11 בשעות 9.30–10.30 בסניפים הבאים:
□ בית ציוני אמריקה: אבן־גבירול 26, ת"א
□ ירושלים: בית מיל"ה, אגריפס 30
אנגלית סופר אינטנסיבית
קורס להתקדמות מהירה: 3 שעות, 5 פעמים בשבוע, במשך 3 שבועות
■ מלון פאלאס — הירקון 277 ת"א
הדגמות אישיות חינם: ביום א' 22.11 וביום ג' 24.11 בשעות 19.00, 18.45, 18.30
"ספיקינג". המילה האחרונה של מיל"ה.
פרטים בטל: 03־5005956

נשים — את; גברים — אתה; ילדים — צ'ופר
"את" – נובמבר '87, כולל: "אתה" (מגזין לגבר) ו"צ'ופר" (עתון לילדים)

***
מעריב קריירה
חלק ג'/יום ששי כ"ח בחשון תשמ"ח, 20.11.87

עבודה עולמית

בונוס למובטלים

מספר מדינות בארה"ב משלמות בונוסים נדיבים למובטלים שמצליחים למצוא עבודה. ממוצע הבונוסים – כ־500 דולר לאדם. העקרון העומד מאחורי תשלומים אלה הינו פשוט: אנשים שיקבלו לבונוס חד־פעמי יהיו אנשים בעלי מוטיבציה לעבודה, והם ישחררו את אוצר ארה"ב מתשלום דמי אבטלה קבועים. למרות שאחוז האבטלה בארה"ב עומד היום רק על 5.9%, סך תשלומי האבטלה בשנה הבאה יעמוד על 18 מיליארד דולר.

ואכן, שיטת העידוד עובדת. מדינת אילינוי ביצעה בשנה החולפת סקר בין מובטלים, והעלתה כי תשלומי הבונוסים עודדו רבים לצאת לעבודה. המדינה חסכה 158 דולר בממוצע למובטל. גם בניו־ג'רזי נבדק הנושא, ונמצא כי אחוז המובטלים ירד ב־10%.

מספר מומחים מציעים להפעיל את השיטה בכל רחבי ארה"ב, עוד לפני גל האבטלה הבא, הצפוי בתחילת 1989. משרד העבודה האמריקני יממן, לפיכך, שני סקרים נוספים, בפנסילווניה ובמדינת וושינגטון, ואם התוצאות תהיינה חיוביות, יתקבל בארה"ב חוק המאפשר למדינות לשלם בונוסים אלה מתוך תקציבי האבטלה.

בתי ספר לעשירים

לעומת קשיי היומיום של ילדי העניים באנגליה, 560,000 ילדי עשירים לומדים בבתי ספר פרטיים, שצובים ואוצה ומספרם הולך ורב. זאת, בשעה שהמספר האבסולוטי של ילדים חדשים המצטרף למערכת החינוך, הולך ופוחת. משמעות הדבר היא, שיותר הורים יכולים להרשות לעצמם לשלם עבור חינוך פרטי.

יש קופצים רבים

ריבוי התלמידים גורמת להנהלות בתי־הספר לנקוט בשיטות שונות למיון התלמידים, ובן מאלצת את ההורים לרשום את ילדיהם לביה"ס שנים אחדות לפני הזמן. המעניין הוא, שבתי הספר אינם מעלים את שכר הלימוד, למרות שהיו יכולים לעשות זאת. גם מספר בתי הספר אינו גדל, מאחר והיזמים הפוטנציאלים מתקשים למצוא אתרים מתאימים לפתיחתם. אנשי איגוד בתי הספר הפרטיים באנגליה מציינים, כי יש קופצים רבים על בתי הספר הציבוריים, שעומדים להיסגר מחוסר תלמידים.

המירוץ לחלל

בניגוד למהנדסי האווירונאוטיקה בישראל, המתמודדים עם קיצוצים וביטול פרוייקטים עתידיים, אנשי תעשיית האווירונאוטיקה והחלל באירופה רווים נחת. פגישת סוכנות חלל האירופית, שהתקיימה בהאג בתחילת נובמבר, מבטיחה להם שפע עבודה. 13 חברות הסוכנות החליטו לקדם את מקומה של אירופה במירוץ על החלל, תוך השקעה של 34 מיליארד דולר למשך 12 השנים הקרובות. בין הפרוייקטים המתוכננים – בניית מעבורת החלל הצרפתית, הרמס. כמו כן, מתכננים האירופים להשיק את תחנת קולומבוס – בניית בסיסי חלל. כדי לבסס את המימון העצום הדרוש לפרוייקטים אלה, מתכננים האירופאים להרחיב את פעילותו של טיל האריאן, המשמש לשיגור לוויינים, מסחריים ואחרים, לחלל.

האיגודים מאבדים כוחם

נשק השביתה מאבד את כוחו בארה"ב. מאז פיטר הנשיא רייגן, בשנת 1981, 11,400 פקחי טיסה שובתים, שהפרו צו ביהמ"ש לשוב לעבודה, הבינו מעסיקים את הרמז, והם אינם חוששים להילחם באיגודים.

ואכן, בעשור האחרון הולך ופוחת כוחם של האיגודים. למרות שמזה עשר שנים, עלה כח העבודה האמריקני ב־20%, מספר חברי האיגודים ירד מ־22.4 מיליון בשנת 1977 אל פחות מ־20 מיליון.

גם במפעלים המושבתים ע"י האיגוד, יש עובדים רבים שאינם נרתעים מלהפר שביתה, למרות איומים על חייהם ועל בני משפחותם. כזה, למשל, היה המקרה של ג'ואי קמינגס וארבעים מחבריה לעבודה, שהפרו שביתה מאורגנת במפעל הנייר הבינלאומי במדינת מיין, ובאו לעבודה. בניגוד לקבוצה קטנה זו, המשיכו 1,200 עובדי המפעל בשביתה, אך הסכמות לא חדלו לעבוד. הנהלת המפעל על גייסה והכשירה 800 עובדים זמניים, שהובטחה להם עבודה קבועה, והם הפעילו את המערכת, בעוד עובדי המפעל הקבועים ממשיכים בחוץ את שביתתם.

שמאים: מקצוע פרוץ שחולש על מיליונים

מאת אביבה מץ

כל אדם רשאי לטעון שהוא שמאי ולפתוח משרד. אין פיקוח. מספיקים קשרים במקצוע שבו נרשמים מספרים עם הרבה אפסים. איש אחד מחליט על הפיצוי שיקבל אדם בעבור נזק.

דוגמה למיפגש עם שמאי: המכונית אחרי תאונה במוסך, האיש עצבני, סוכן הביטוח מרגיע אותו, מבטיח לשלוח שמאי. האיש לא נרגע. רק עכשיו מתחיל הסיוט האמיתי. צריך להתמקח עם השמאי, לשכנע אותו שיכניס גם את המכה מצד שמאל, זאת מן השנה שעברה. ואולי להכניס לתחשיב את ההשתתפות העצמית. האיש עם המצלמה ביד מגיע למוסך. עושה כמה צילומים ממספר זוויות, מחליף עם הפחח כמה מונחים מקצועיים, רושם את הדו"ח ונעלם. ממשיך למוסך הבא. ענייני, מרוחק, מקצועי.

מפגש אחר עם השמאי צפוי בדרך כלל בדירה אחרי פריצה. השמאי מעריך את הנזק, בודק את תנאי הפוליסה, ממלא דו"חות, שואל שאלות והולך.

במקצוע השמאות, שנחשב לאחד הגורמים המרכזיים בבכלכלה בארץ, שישה ענפים שונים. דרכו מתנקזים כל כספי הביטוח. השמאים הם הקובעים כמה כסף ישלמו חברות הביטוח למבוטחים במקרה של נזק. מדובר במיליונים.

למרות זאת, מקצוע השמאות, פרט לשמאות רכב, אינו מעוגן בחוק. "זה אבסורד", אומר אדי מריאן, יו"ר איגוד שמאי הביטוח, "כל הנזק במדינה, פגיעה ברכב, שריפה, שוד, פריצה, נזק תבלני, נזקי טבע או חקלאות, נזקי ים או אוויר, נבדקים מידי יום על־ידי שמאים. אנחנו המנקז הכספי הגדול ביותר במדינה. הון עתק עובר דרכנו. על רקע זה קשה להבין איך לא דואגים שהעניין יעבוד לפי חוק".

למעשה רשאי כל אדם לטעון שהוא שמאי ולפתוח משרד. איש לא מפקח על כך ולא בודק את הכישורים של אותו אדם לעבוד במקצוע. "באופן תיאורטי יוכל אדם כזה להתקיים בשוק", אומר יעקב אשכנזי, שמאי ותיק, "אם יש לאיש קשרים מתאימים, גם אם הוא לא מתאים מבחינה מקצועית, אף אחד לא יוכל לאסור עליו לפעול ולקבל עבודה".

בוחנים ומעריכים נזקים

אדי מריאן מוסיף: "בשנת 1981 התקבל חוק "חוזה הביטוח". החוק נוגע בכל האספקטים של פוליסת הביטוח וקובע את מעמדו של סוכן הביטוח. משום מה התעלמו בחוק זה לחלוטין מאחד השחקנים הראשיים – השמאים".

יעקב אשכנזי: "אנחנו מדברים על הצורך בחוק השמאים עשרות שנים. חשוב שהציבור ידע שזה מאפשר לגורמים לא מקצועיים להכנס לענף. זה גורם לנזקים חמורים לשמנו הטוב".

יקותיאל יצחקי, שמאי ותיק בענף הרכב אומר: "כל הרכוש שלי זה שולחן כתיבה, כיסא, קצת ניירות ושמי הטוב. אני חייב לשמור עליו מהבוקר עד הערב". בארץ פועלים כ־500 שמאים. 350 מהם חברים באיגוד ועוד 48 מועמדים להתקבל לשורותיו. שמאי הוא עצמאי, שברוב המקרים מועסק על־ידי חברות הביטוח. זאת אולי הסיבה שהודבקה להם תווית של לויאליות לחברות הביטוח. תדמית־מוטעית, כי למרות העובדה שהם מתפרנסים מחברות הביטוח, השכר נקבע על בסיס ההערכה של השמאי ולא על־פי גובה התביעה. מכאן, ששמאי שמקטין את התביעה, יוצא מופסד.

יעקב אשכנזי: "אנחנו מודעים להתרשמות בציבור שהשמאים פועלים מטעם חברות הביטוח ותפקידם לקצץ ככל האפשר. אבל אם אני מקצץ לתובע אני גם מקצץ לעצמי. לכן הטיעון הזה חסר הימין. אנחנו בסך־הכל גוף נייטרלי, שבא לאחר אירוע. כל תפקידנו לבחון ולהעריך את הנזק ואת הגורמים. אנחנו לא תלויים בחברות הביטוח. כפופים רק לתנאי הפוליסה. את חוות הדעת אני כותב בגוף שלישי, לא פונה לצד זה או אחר. כשאני כותב אני רואה את עצמי עומד מעל דוכן העדים בבית המשפט ומעיד בשבועה שכל מה שכתבתי נכון. יש כאן סיכון מקצועי גדול מדי ואחריות כבדה מכדי שארשה לעצמי לא להיות אובייקטיבי ונקי מאוד".

מהי עבודתו של שמאי?

"את רואה את השיזפון על פניו? שואל יצחקי, "זה מהעבודה. העבודה מתחלקת לשניים: עבודת שדה ועבודת משרד. עבודה עצמאית, שבמהלכה אנחנו פוגשים המון אנשים ואין סוף בעיות. מאוד מגוונת ומעניינת".

ענפי השמאות הם: רכב, נזקי הקלאות, ציוד חקלאי, נזקי ים ואוויר, חבויות וצד שלישי, אש ואלמנטרי הכולל את כל נזקי הרכוש. כל שמאי בדרך כלל, מתמחה בענף אחד.

עבודת השמאי פשוטה, במקרים בהם הנזק אינו גדול, כמו פריצה לדירה. אבל היא גם מסובכת מאוד, כמו במקרה של שריפה במחסן לשימורים, או במקרה שהליקופטר מפל על גג של בניין ובדרך קורע את חוטי החשמל.

בכל המקרים, ללא יוצא מהכלל, התובע־מבוטח, רוצה לקבל כמה שיותר וחברת הביטוח רוצה לשלם כמה שפחות. השמאי באמצע. הוא צריך להוכיח כמה ומדוע מגיע למבוטח. האיש הקטן מרגיש שהגיע הרגע לפרוע מחברת הביטוח את השטר. כל השנים הוא רק שילם. עכשיו מגיע לו פיצוי.

"אנחנו נכנסים לתמונה ברגע הקריטי. מצד אחד חרב על האיש עולמו. העסק שלו נשרף, הרכוש נגנב, המכונית נהרסה. הסיפוק שלי מהעבודה הוא גם בזה שאני מחזיר לו. מעמיד אותו בחזרה על הרגליים", אומר יעקב אשכנזי ומדגיש עד כמה העבודה אחראית ומסובכת: "טיפלתי בשריפה גדולה. נשרף מחסן כמעט עד היסוד. הייתי צריך לשחזר הכל ולאסוף ראיות כדי להכין דו"ח. להבין מדוע פרצה השריפה. האם בעל המקום לא עשה את זה בכוונה. ישבתי במחסן הזה שבוע ימים יחד עם עוד אנשים שעבדו איתי. שיחזרנו הכל לפרטי פרטים. מכאן ועד להכנת הדו"ח הסופי יעברו בדרך־כלל עוד חודשיים של עבודה מאומצת".

רגישות גבוהה

על רקע רצונם העז של הנתבעים להיבנות ולו רק חלקית, מכספי הביטוח, שלא תמיד מגיעים להם, עבודתו של השמאי רגישה במיוחד. במקרים לא מעטים קרובה יותר לעבודתו של חוקר פרטי. כל שמאי הוא גם חוקר מורשה, שעבר קורס חקירות. אומר יקותיאל יצחקי: "יש רגישות גבוהה בעבודה שלנו. הקביעה למי לשלם כמה. זה בנפשו של כל אחד".

איפה לומדים את מקצוע השמאות?

בגלל העדר פיקוח וחוק אפשר לא ללמוד שמאות ובכל זאת לעבוד במקצוע. עובדה מדאיגה מבחינתו של איגוד שמאי הביטוח. לכן הם יצרו קריטריונים פנימיים מי יבוא בקהלם ויחשב איש מקצוע לפחות מטעמם.

מי שרוצה להחשב כשמאי ולהיות חבר באיגוד, צריך להיות בעל תעודת בגרות לפחות. המסלול מתחיל בלימודים במשך שנתיים במכללה לביטוח בתחום האלמנטרי או בשלוחה של הטכניון, בלימודי חוץ – שמאות רכב. לאחר מכן באה תקופת התמחות שנמשכת שלוש שנים. השמאי הצעיר מתלמד אצל שמאי ותיק. בתום התקופה יגש המועמד לבחינות מקצועיות מטעם האיגוד. אם עמד בהן בהצלחה, יוכל השמאי לעבוד במקצוע ולאחר שנתיים להגיש את מועמדותו להתקבל לאיגוד. את תעודת חבר האיגוד יקבל אם עבר את כל המסלול הזה בהצלחה.

רבקה כרמל מנהלת את המכללה לביטוח, במסגרתה לומדים גם את מקצוע השמאות: "במכללה יש קורס לשמאות. שנתיים, פעמיים שלוש בשבוע, אחר הצהריים. במשך שנה הם לומדים ביטוח ושנה שמאות. הלימודים נערכים בשיתוף עם איגוד השמאים. בין הפונים אלינו אחוז די גבוה של אקדמאים: מהנדסים, כימאים, בכל מיני מקצועות. אנחנו לא מקבלים תלמידים ללא תעודת בגרות. פונים רבים ויש לנו אפשרות לעשות מיון. כל המועמדים עוברים ועדת מיון. עכשיו פועלות שתי כיתות עם 35 תלמידים בכל כיתה. המרצים הם מבכירי השמאים ומבכירי ענף הביטוח ועורכי דין. כשגומרים מקבלים תעודה שסיימו שתי שנות לימוד, עמדו בהצלחה בבחינות והנים מתאימים משופרים להתקבל לאיגוד.

"אין נשים שמאיות שעובדות בשטח. לא מכירה משרדים שמנוהלים ע"י נשים. יש אולי כמה שעוסקות בעבודות משרד".

התמצאות בסעיפים הקטנים

אילו כישורים צריך שמאי?

"שמאי טוב הוא זה שמשתמש בכל הפרמטרים בעבודתו בשטח תוך כדי שימוש בניסיון שצבר", אומר אדי מריאן, טייס לשעבר, שמתמחה בנזקי אוויר.

יעקב אשכנזי: "השמאי הוא אותו אדם שמופיע לפני המבוטח ביום אשר למענו ערך המבוטח את הביטוח. ברגעים כאלה על השמאי להוכיח שהוא בעל תכונות וכישורים מגוונים ביותר. כמו למשל, גישה והבנה בבעיות טכניות. התמצאות בכל סוגי הרכוש ובדרכים לשיקומו. מהשמאי נדרשת שליטה מוחלטת בכל סוגי פוליסות הביטוח. התמצאות בסעיפים הקטנים. חשוב לא פחות להכיר את המגבלות האישיות ולדעת מתי להסתייע בעזרת מומחה".

השמאי הוא אדם שלא יוכל בדרך־כלל לעבוד במשרד סגור. טיפוס עצמאי שאוהב לקבוע לעצמו את לוח הזמנים. והגון. חייב להיות ללא רבב. על זה בעיקר נשענת פרנסתו.

אתם בעד קטסטרופות?

"אנחנו בעד קטסטרופות כמו שהקברנים בעד לוויות", אומר יעקב אשכנזי וצוחק.

תקציר

האשה שאתו
כתבה בעמ' 2

אשתו של שליח. משרה מלאה ללא שכר בצידה. כישורים קבועים אינם מספיקים. בירושלים מלמדים איך להיות "אשתו של". צריך לדעת, בין השאר, מתי לצייד את הילד בבריף לבית הספר ומתי סנדוויץ' מהבית פירושו לצאת דומן.

משפטנית ציירת
כתבה בעמ' 2

עורכת דין היא כבר היתה. עכשיו היא בעניין הציור. תערוכת יחיד בגיל 46. צביה שמר העיזה לעזוב מקצוע מפרנס למען אמנות.

שיעמום מקצועי
כתבה בעמ' 3

אם נגמרה לך ההתלהבות מן העבודה, סימן שאתה משתעמם. נגמר לך הסוס ואתה זקוק לאתגר. אחת הדרכים לצאת מזה, לטלטל את המחשבה ולפתח תבנית חדשנית בעבודה.

בוחרים במנהל
כתבה בעמ' 3

התעשיה הפולנית מנסה לאמץ לעצמה את ההצלחה היפנית. לפתות בשיטות האירגון. הנהיגו ערבות הדדית. אחד נעדר מהמפעל וכל חבריו משלמים הפסד יום עבודה. לא נעים, אז חסרים פחות.

ניתוח גרפולוג'

שמחת חיים עצומה

מיכל נפתלי (גרפולוגית)

עידית, בת 20, כותבת: "אני חיילת משוחררת בשלבי התאקלמות בחיים האזרחיים... מבולבלת ונפחדת ואף שרויה בדכאון. יש בי המון שאיפות אך אני נמצאת בדרך ללא מוצא..."

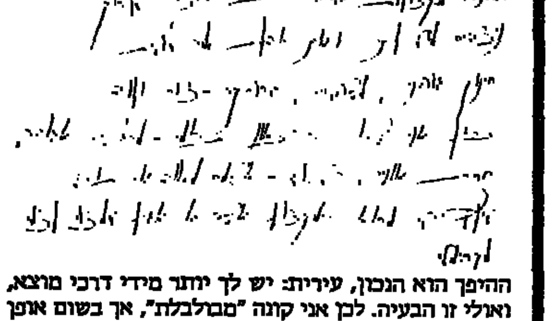

ההיפך הוא הנכון, עידית: יש לך יותר מידי דרכי מוצא, ואולי זו הבעיה. לכן אני קונה "מבולבלת", אך בשום אופן לא "נפחדת" או "מדוכאת". אדרבא – כתב ידך מעיד על שמחת חיים עצומה וכח חיות בלתי נדלה. בולטים גם ארמץ ונחישות דעת אך גם נטייה להגזמות ומלודרמטיות.

קיים בך דחף חזק להבעה עצמית בגוף, במלל ובאמנות ואת ניחנת גם בכושר הסתגלות מצוין למצבים חדשים, בעיקר כשהם בשליטתך והעניינים מתנהלים לפי החוקים שאת קובעת. את נהנית להמצא בעמדת סמכות שמאפשרת לך ליטול יוזמה ולבטא את המרץ הרב שבך. את גם זקוקה למגע חי והדוק עם בני אדם. לכאורה, מתאימים לך תחומים כגון חינוך גופני, פיזיותרפיה או הוראת ריקוד. הבעיה היא שבתחומים אלה לא תוכלי למצות את היצירתיות שבך, ואילו תחום כגון גרפיקה או ציור הם יותר מדי סטטיים עבורך. כתב ידך מעיד על כושר תאום ושילוב נהדר בין יכולת לשקוד על פרטים לבין ראיה רחבה ותלת־מימדית. ולמרות דמיון מפותח, את בדרך כלל מבדילה בין עיקר לטפל.

תחום שבו את תוכלי למצות את רוב תכונותיך הוא בימוי. זהו מקצוע שדורש יכולת להפעיל אנשים, דמיון יצירתי, ראייה כוללת עם תשומת לב לפרטים, כושר תאום, תקיפות, החלטיות, בטחון עצמי, כושר התמדה וכושר גופני. והרי אלה הן התכונות שמצויות בך! בימוי גם ישרת את הצורך שלך להיות עצמאית, להוביל אנשים ולהתמודד מידי יום עם אתגר חדש. אני מניחה שעם הזמן תוכלי לפתח יותר סובלנות כלפי אנשים פחות מהירים ומוכשרים ממך מכפי שיש בך כיום.

תחום נוסף שעשוי להתאים לך, שכן דרושות בו לפחות חלק מהתכונות שפרטתי לעיל, הוא משפט פלילי. אני בהחלט יכולה לדמיין לעצמי אותך נואמת בבית המשפט, כשאת מנצלת חוש משחק, כושר מניפולטיבי, "חוצפה" וכושר הבעה. מה גם שיש לך כושר התמדה וכושר לימוד הנחוצים כדי ללמוד משפטים.

* * *

המעוניינים בייעוץ בבחירת מקצוע חדש או לקראת שינוי קריירה, יכולים לפנות למדור זה בצרוף קורות חיים וכתבי יד ממצבי חיים שונים. נא לשלוח כתבי־יד בשפה שבה נלמדו מרבית שנות הלימוד. על הפונים לציין: גיל, מין, יד כותבת, ובאם מרכיבים משקפיים.

מידי שבוע יוגרל בין הפונים כתב יד אחד אשר יפורסם בעילום שם בגליון הבא.

את המכתבים יש להפנות למעריב־קריירה, עבור ניתוח גרפולוגי, ת.ד. 20010, תל־אביב 61200

مكان الأصل

מודעה

ידיעות אחרונות, הצנזורה של המדינה

את העובדות המופיעות בשורות הבאות לא תוכלו לקרוא ב"ידיעות־אחרונות". אי־שים רמי־מעלה, המושכים בעט סופרים ועורכים, דאגו להעביר אותן שם תחת ידה השחורה של צנזורה קפדנית. מעשה שהיה – כך היה: לפני כחודש ימים החליט צמד כתבי ידיעות־אחרונות לפתוח חשבון ישן־נושן עם "אגד". המניעים אינם ברורים: אולי צורך העיתוי; אולי עתת מלפפונים; אולי סתם קנטרנות לשמה, אופיינית לאנשים שכוחה המאגי של המילה המודפסת משכר את חושי־הם ומטשטש להם את הקו הדק, התוחם בין עיתונות חופשית להתפלשות בשלוליות בוץ עכורות.

ביום 22 באוקטובר 1987, (12.00 בצה־ריים, טילפן כתב ללישכת הדובר והכתיב למזכירת הלישכה שורה בת חמש־עשרה שאלות. מחמת קוצר היריעה, וכדי לא להל־אות את הקורא בחזרה מייגעת על שאלות דומות, אנו מפרסמים כאן את העיקריות שבי־הן, כפי שהוכתבו למזכירת הלישכה:

* * *

1) [illegible]

2) האם זה נכון [illegible]

3) האם זה נכון [illegible]

4) [illegible]

5) [illegible] 10% [illegible] 1,100 [illegible]

[illegible]

* * *

[illegible]

(לעניין בנק הספנות חברות החברים)

הזיכיון שאתה עושה לכרוך את "אגד" עם חברות החברים (השייכות לחברי הקואופר־טיב) בפלפלה אחת, לקשור את הצווהיה [illegible]

[illegible] 28,000 [illegible]

(א) [illegible]

(ב) לא [illegible]

[illegible]

* * *

ובא ל"אגד" גואל ושקט על פני "ידיעות אחרונות"? אשליות. כתבי "ידיעות־אחרונות" לא קיבלו אפילו סיפון אחד של "אגד" – וזו־הי, כמובן, זכותם המלאה. הכותרות והטקס־טים שהתנוססו על פני עמודי "ידיעות־אחרונות" ביום ו', 30.10.1987, הציגו את "אגד" ואנשיו ככנופייה של קניבאלים, שד־מו הזך והטהור של מבקר הפנים החף מפשע נוסף משפחותיהם המשומנות. מיש־מש משו־נה ואבסורדי של מושגים כלכליים חסרי־פשר הצטרף אל התאורים הפלסטיים כדי לשוות לבכירי "אגד" גם פרצוף של כפסרי־בנקים, המגוננים על סיר הבשר שלהם, על חשבון הפרולטריון העמל והעשוק. אבל אם בשילופים המגמתיים הללו הטא צמד הכתי־בים רק בבידה המקובלת בעיתון צהוב – הרי בעניין אחר הצליחו ההיסוף חטא על פשע, התעלמו מן הדרישה המפורשת לפרסם את התגובה כלשונה או לא לפרסמה כלל. הפכו אותה על פיה ועיקרו מתנה כל ביטוי שהיה עלול לפגוע בקו המגמתי שאימצו לעצמם או בקדושת עסקיו של "ידיעות־אחרונות".

ההתנהגות הנלוזה הזו, לכשעצמה, היתה צריכה להספיק ל"אגד" כדי לנתק כל מגע עם הצמד. אף־על־פי־כן הוסיף "אגד", בסיבל־נות של נאשם במשפט שדה של חונטה דרום־אמריקאית, לספק תיבר ותגובות לסידרות נוספת של שאלות. בכל התשובות המפורשות שסיפק "אגד" ל"ידיעות־אחרונות" חוזה

אכזבה מיוחדת

והופיעה דרישה מפורשת לפרסם את התגו־בות כלשונן או לא לפרסמן כלל. בתגובה האחרונה ששיגר ל"ידיעות־אחרונות" כתב דובר "אגד": "לאחר עיון ב"כתבת התחד־[illegible]", שנתפרסמה ב"ידיעות אחרונות" ביום ו', 30.10.87, שהיתה רצופה חצאי [illegible]

[illegible]

[illegible] "אגד" מסרב להגיב על שאלות "ידיעות אחרונות".

* * *

עד כאן קטע ממכתב התגובה. שעות ספו־רות לאחר שיגורו התקשר אחד מעורכיו הב־כירים של "ידיעות־אחרונות", אל דובר "אגד", גדעון טלמור, והתלונן בפניו כי "מכ־תב התגובה הוא בלתי מקובל". "מעולם לא שלחו אלי מכתב כזה, אמר העורך, והאמת היא שאינני יודע מה לעשות בו". טלמור הציע לעורך שתי אפשרויות: לעמוד בתנאים המפורטים לפירסום המכתב, תוך גילוי אומץ לב עתונאי וציבורי – או לנהוג לפי האופציה הכלולה בו, ולא לפרסמו כלל. דובר "אגד" חזר והדגיש כי זהו תנאי בסיסי לפירסום תגובת "אגד".

את התשובה לדרישה האלמנטארית שלהם קיבלו אנשי "אגד" בכתבה השנייה בסידרה, שהתפרסמה ביום 6.11.87 ב"ידיעות־אחרונות". העורך הבכיר והכתבים החוקרים ציפצפו על כל כללי האתיקה העתונאית, קר־עו את מכתב התשובה לקרעים גסים, הוציאו דברים מהקשרם ושיבצו קטעי־תגובה חסרי־ערך בתוך פאזל האישומים הדמגוגי שנשא את הכותרת "יומי הרוח, המבקר שחשף". בכך הוכיחו שוב, בפעם השניה תוך שבוע ימים, כי אין להם כל עניין בדיווח עתונאי מקצועי והוגן.

סיכומם של דברים: 9000 חבריו ועובדיו של "אגד" לא שגו מעולם באשליה שב"ידי־עות אחרונות" יקדישו עמודים שלמים לתאור עשרות מליוני הקילומטרים שהם גומאים בדרכים, השליחות החברתית והאנושית שהם ממלאים, המלחמה היום־יומית שהם מנהלים על דיוקנה ועתידה של התחבורה הציבורית בישראל. כל אלה, סביר להניח, נשגבים מבינתו של כתב־חוקר – שהרי אין הרפש האבק הנדבקים לגלגלי האוטובוסים בקיץ ובחורף כהרי הרפש שאפשר להדביק למצ־חה של אוכלוסיה שלמה בהינף קולמוס שחצני אחד. אם בכל זאת בחר "אגד" לפרסם כאן היום את דבריו – לא התיקווה ל"דימויים חיוביים" מנחה אותו אלא האכזבה ושאט הנפש מהתנהגותו של עיתון, האמור לשאת את דגל חופש הביטוי וחרות התגובה, ומן הנסיון המגמתי והתפל להכתים את שמם של חברים בקואופרטיב תוך שיבוש גלוי בנוסאי אמיתות ועקרים גלויים.

[illegible]

מי סירס את תגובת "אגד" לסיד־רת תחקירי הבועות של "ידיעות־אחרונות"? מי הפר במצח נחושה את כל כללי האתיקה העתונאית? מי צינזר וקיצץ את "דיברי הנא־שם" ושיבץ אותם כמעשה אומנות דמגוגי במקומות הנוחים לו? מי ציפצף על דרישת "אגד" לפרסם את תגובותיו במלואן או שלא לפרסמן כלל? מי נהג בעובדי "אגד" כאילו היו נאשמים במשפט שדה של חונטה דרום־אמריקאית? "ידיעות־אחרונות", העיתון של המדינה. פרטים בשו־רות הבאות.

אגד

תגובה ראשונה בסדרה

هكذا من الأصل

עצה

איך תפסיק להשת עמם בעבודה

מאת סופרת "מעריב"

אנשים רבים מסיימים את לימודיהם, יוצאים לעבודה ותוך עשר שנים יכולים להצביע על הצלחה מסחררת. הם הצליחו לעשות הרבה כסף, להגיע למעמד נכבד בתחום המקצועי שלהם, והם מעוררים את קנאת הסובבים אותם. אבל בינם לבין עצמם, יודעים רבים מהם שעמום.

לעתים ניתן לשמוע הדים לשעמום זה בשיחות סלון של לילות שבת. על מתמאות הם מגיבים באדישות מסוימת, ואפילו שואלים את השאלה, "טוב, אז בעצם מה התכליתי?"

כשתחושת ההתלהבות מגוגה, כשהאדם מדבר על עיסוקו ללא חום ושכנוע פנימיים, זה הזמן הנכון לבדוק האם אין הוא משועמם מעיסוקו. בדיקה זו היא בעלת חשיבות מרכזית בחיי העבודה של האדם. גם אם נדמה לו, שהוא מסוגל להמשיך לתפקד באופן שיגרתי מתוך השעמום, טעות בידו. תחושת השעמום תגבה, בסופו של דבר, את המחיר, והאדם עשוי להפסיד את מקום עבודתו או להפסיק את תהליך ההתקדמות.

מצב זה אינו בלתי ניתן לשינוי. יותר מכך: כל אחד יכול לתרום לעצמו תרומה משמעותית בדרך התנהגות נכונה, שתמנע את התחושת חוסר החשק ותוסר העניין, שיכולים לחלחל גם לחלקים אחרים של חייו. לכן, אם אתה מרגיש שיצאה הרוח ממפרשיך, או שאתה מתקרב למצב כזה, כדאי שתשתמש בעיצות הבאות, כדי להחזיר שמחת־חיים וחשק עבודה מחודש בחייך.

.1

צא מהשיגרה

במקום לדמיין לעצמך דמיונות שיגרתיים, שאתה כבר מכיר מזה שנים רבות, נסה לפרוץ את הגבולות. נסה לחלום על דברים 'מופרעים', בלתי רגילים. נסה לפתח תוכנית עבודה חדשנית, לגבי נושא שמסקרן אותך, אך מעולם לא טיפלת בו. אתה עשוי, אמנם, לגלות תחומי עניין חדשים לגמרי, אבל יתכן שתסתפק בסלטול מחשבתי, שיוציא אותך מהשיגרה המחשבתית המעייפת. כדאי לך לנסות להגדיר תחום צר וברור במכלול העבודה שלך, שבו תוכל לבצע כל רעיון ונסיון שיעלה על דעתך. ברור, שעליך להגדיר תחום כזה, שטעויות או שגיאות לא יגרמו לנזקים גדולים לך או לחברה עבורה אתה עובד. אך יחד עם זאת, תוכל להיות מספיק חופשי לבצע ולא רק לדמיין.

.2

שינוי עד הסוף

אם החלטת שבאו מים עד נפש, ועליך לעשות שינוי בעבודה, בחר בשינוי אמיתי, שינוי של 180 מעלות. אל תנהג כאותו פקיד בנק שהתמחה במניות, וכשהחליט לעשות שינוי דרמטי בחייו, הלך להיות בנקאי מסחרי. אם מטרת השינוי היא להפיג את תחושת השממון בחייך, עליך לבצע שינוי משמעותי. נסה לחשוב על כיוון חדש לחלוטין, כזה שלא יתפוף או ישיק בנקודות רבות מדי לעיסוקך הנוכחי. דוגמאות לשינויים כאלה ישנן ללא ספור – החל ממנהל יצור שמקים רשת מסעדות, ועד עורך־דין שהופך לצייר. לכל אחד יש תחומי התעניינות שלא טופחו מעולם, וכל אחד מתחומים אלה יכול להתגלות כנושא המתאים לפתיחת דף חדש.

.3

חוסר־בטחון

מידה מסוימת של חרדה או חוסר־בטחון חייבת להימצא בכל אדם, כדי לדרבן אותו להתגבר ולהצליח. שאננות מוחלטת מצד אחד, ואימה משתקת מצד אחר, אינם יכולים לדרבן את האדם. לפיכך, כדאי שתטפח בעצמך 'חוסר־בטחון פרודוקטיבי' ברמה יעילה: זכור, כי בחוץ ממתין עולם רצוף סכנות, שוק הערכה נכונה שלו יכולה לאפשר לך להתגבר עליו ולנצחו. זכור גם, כי מי שאינו נוטל סיכונים, אינו יכול לקצור את הפירות. אם תחשוש מכל סיכון, לא תוכל לפרוץ לכיוונים חדשים. יחד עם זאת, אם תחשוב שאתה מסוגל לכל, אתה עשוי להתקל שוב ושוב במציאות המרה, שתלמד אותך כי המצב אינו כזה. עליך לטפח מידה נכונה של יכולת עמידה בקשיים וסיכונים, במיוחד אם אתה מתכוון להפיג את תחושת השעמום והחידלון־הדעת ששולטת בך, ואם ברצונך לשוב ולחוש ברצון לעמוד באתגרים שהעבודה והמציאות מציבים לפניך.

.4

אל תשכח את האשה

אם אתה נשוי, אל לך לשכוח את האשה. בת־זוגך ובני משפחתך תלויים גם בך לצורך פרנסתם, וכדאי שתזכה לתמיכתם אם אתה עומד לבצע שינוי דראסטי בחייך. בנוסף לכך, שיחות גלויות וחופשיות עם בני הבית, עשויות להאיר לפניך כיוונים חדשים, אליהם לא נתת את דעתך. אל תשכח, שלמרות היותם קרובים אליך, עשויים בני המשפחה להעריך בצורה נכונה למדי את הסכנות בהם ניתנת, ולתת לך תמיכה משמעותית. בכל מקרה, אם לא תזכה בתמיכתם, יקשה עליך מאוד לבצע כל שינוי שהוא.

.5

חפש את מה שמעניין אותך

כדי להצליח במעשיך, עליך להתעניין באמת במה שאתה עושה. יתכן ובשלב מוקדם של חייך, הדבר שעניין אותך בעבודה הבה ביותר, היה לעשות כסף. במקרים רבים, לאחר שמצליחים 'לעשות כסף', מסתבר שכיוון זה אינו הכיוון המעניין באמת. השאלה התשובה היא, לאיזה תחום תיכנס כדי לעשות את הכסף הבא. אם תבחן את עיסוקיהם של חבריך, תוכל להבין במה דברים אמורים.

יש מי שמסוגל לעשות כסף מעיסוק במניות, אחר יהנה לעשות כסף מתכנון בתים והשלישי יצליח במיוחד ברפואת שיניים. כל אחד מהם עשוי לחשוב, שתחום העיסוק של השני הוא השעמום הגדול ביותר בעולם עבודה. אבל, מותר להניח, כל אחד נהנה מתחום עיסוקו במידה מספקת, כדי להמשיך בו ולהתפתח יותר ויותר.

אם הגעת למצב, בו העיסוק שלך משעמם אותך, עליך לבחון, ואפילו בעזרת סיוע מקצועי, מהו התחום שיעניין אותך באמת. אין כל טעם להשקיע מאמצים ומשאבים בשינוי כיוון חיים, רק כדי לגלות מאוחר יותר, שהתחום החדש הרבה יותר גרוע משהיה התחום הקודם.

ארגון

מהפך דמוקראטי בתעשיית פולין

מאת תמי זילברג

מחלקות הייצור בקונצרן אורגנו בקבוצות אוטונומיות. החברים קובעים מי ינהל את הקבוצה. אם עובדים מסיימים עבודה לפני הזמן שהקציבה ההנהלה, הם זוכים לבונוס.

במסגרת הרפורמה העוברת על פולין, יש היום עידוד רב יותר של היוזמה הפרטית מבעבר. בניגוד לבריה"מ, בפולין היו כל הזמן עסקים פרטיים, ודי אם נציין, כי החקלאות נתונה מאז ומתמיד בידיים פרטיות. אך המערכת מצאה דרכים שונות לתגמל באופן שלילי את הפרט המפעיל עסק פרטי, ובעיקר באמצעות מיסוי כבד ביותר. היום מיסוי זה הופחת באופן משמעותי, בין השאר כדי לעודד את האנשים ליוזמה וייצור.

בחודש ספטמבר השנה, השתתפה שרה אלספקטור, יו"ר המחלקה לרווחה בעבודה ותברת הוועדה המרכזת בהסתדרות, בסיור לימודי בפולין, שהתקיים במסגרת הכנס הבינלאומי השביעי של האגודה לפיתוח ארגוני. רשמי הסיור היו קשים, ושיקפו אוכלוסיה שאינה שבעת־רצון מתנאי החיים הבסיסיים ביותר, על אחת כמה וכמה, מכל הקשור בנושא עבודה וקידום בעבודה.

"במסגרת הרפורמות עליהן הוכרז בפולין", מספרת אלספקטור, "הוחלט על קיום קבוצות אוטונומיות באחדים מהמפעלים". את הקבוצות האוטונומיות, המקבילות לקבוצות האיכות היפניות, ביקרו חברי המשלחת בקונצרן VIS, המייצר כלי עבודה ומכשירי מדידה תעשייתיים. הקונצרן כולל 14 מפעלים ברחבי פולין, ומעסיק כ־11,000 עובדים.

היועץ הארגוני המתפקד במפעל זה ביקר ביפן כדי ללמוד את השיטה. מחלקות הייצור בקונצרן אורגנו בקבוצות אוטונומיות, בהן קובעים החברים, בעזרת הדרכה מקצועית, מי ינהל את הקבוצה וכיצד יקדמו את העבודה. הם רשאים להחליף את מנהל הקבוצה, לקבוע את משמרות העבודה של החברים ולתכנן את סידור העבודה. אם העובדים מצליחים לסיים את העבודה לפני הזמן שהוקצב ע"י ההנהלה, הם זוכים בבונוס מתאים.

סגנון עבודה זה נועד לתקוף שתי בעיות מרכזיות – איכות נמוכה של מוצרים ומספר גבוה של מנהלים ביחס למספר העובדים. ואכן, טוענים אנשי הקונצרן, ברמה זו או אחרת הושגו שתי המטרות, ואף יותר מכך. לעומת מצב ההעדרויות האופייני לשוק העבודה בפולין, אנשים שפועלים במסגרת קבוצות אוטונומיות ממעטים להעדר מעבודתם. אחד העקרונות המרכזיים בשיטה קובע, כי אם מישהו נעדר מהעבודה, לא מורידים את הכסף משכרו, אלא מחלקים סכום זה בין חברי הקבוצה, ובכך יוצרים לחץ חברתי המעודד את העובדים להימנע מהעדרויות.

כשמנסים לבדוק מהו גורם המוטיווציה בעבודה, ועד כמה משקיעים העובדים בהתפתחות מקצועית, בולטת עובדה מרכזית אחת – כל מינוח מערבי חייב לפנות את מקומו למערכת שיקולים שונה, אשר בה מכבבת הדאגה הבסיסית לקיום היומיומי. "נושא המשכורות אינו רלוונטי לצרכי החיים בפועל, מאחר ופריטים רבים, גם אם יש לאדם תלושים לרכישתם, ניתנים להשגה רק בשוק השחור", מסבירה אלספקטור. "ולפיכך, רבים מתקיימים באופן בסיסי ממערכת התעסוקה הפורמלית, אך משקיעים את מיטב מירצם בקומבינציות בשוק השחור. אנשים שיכולים לצאת לחו"ל, כולל לארצות הגוש המזרחי, רשאים להמיר בבנק הרשמי בפולין את יתרת הדולרים שהוקצבו להם, בשער של השוק השחור.

קידום אישי

יש לציין, עם זאת, כי המקצועות המועדפים נשארו, עדיין, מקצועות אקדמיים, ובראשם הרפואה. מקצוע זה עבר בשנים האחרונות תהליך פמיניזציה בולט, שעורר את דאגת הרשויות. לפיכך, נקבע שלפחות מחצית הסטודנטים, חייבים להיות גברים, גם אם הישגיהם פחותים מאלה של הנשים. בעקבות החלטה זו, הגישה אשה פולניה בג"צ נגד האוניברסיטה, וזכתה בעתירתה. זכיה זו אילצה את שלטונות האקדמיה לבטל את המגבלה שהפלתה לטובה את הגברים.

סיבה נוספת לכך, היא השכר המשולם לעובדים. המשכורות נקבעות לפי הגדרת התפקיד, ובהתאם לטבלאות מוכנות מראש. לגבי מקצועות אקדמיים, ניתן לעובדים גמול השכלה מסוים. יחד עם זאת, אקדמאים שעובדים בקונצרן, ואינם אנשי ייצור, משתכרים פחות מאנשי הייצור, שעובדים במשמרות במסגרת הקבוצות האוטונומיות. אם ברצונם להשתכר יותר, הם רשאים לבקש להתקבל למחלקות הייצור.

יחסם של העובדים לקידום בתפקיד מושפע מהאידאולוגיה המסורתית למדינות הקומוניסטיות. על־פי תפיסה אידיאולוגית זו, אין מדברים בגלוי על פיתוח קריירה. השאיפה המרכזית היא, כביכול, שפועל יהיה מנהל ולא שמנהל יהיה עוד יותר בכיר או מקצוען. קידום אישי או גישה קרייריסטית אינם מקובלים, ומצופה מהעובדים לתמוך בתהליך הקידום מלמטה למעלה.

שרה אלספקטור

לפי החוק הנהוג בפולין, חייבת המדינה לספק עבודה לכל אחד: "העבודה היא זכות וחובה". לשכות עבודה ממשלתיות דואגות להפנייה למקומות עבודה, והשימוש במודעות דרושים בעתונות מועט וחסר משמעות. "הדגש על האדם והזנחת השיקול הכלכלי, הפכו לכלי בידי רבים להתחמק מאחריות, והביאו לניוון הכושר היצירתי והיצרני", אומרת אלספקטור. אחת הבעיות המרכזיות עימן מתמודדת המערכת היום היא, כיצד לחבר את הבטחון הסוציאלי של הפרט עם מרווח מסוים של תחרות וייצור.

עבודת נשים

נושא נוסף שזכה לבחינה קפדנית של אלספקטור ושותפיה למשלחת, היה מקום הנשים בתעשיה הפולנית. "במעמד הבכיר לא נתקלתי בנשים", היא מספרת, ומוסיפה "אין פלא בכך, מאחר והמנטליות הדתית אינה נותנת לנשים להתקדם לתפקידים משמעותיים". כדוגמה היא מספרת על מפגש עם אשה – ראש המחלקה לסוציולוגיה באוניברסיטת לודג', אשר בשעה 1 בדיוק, קמה והלכה לאסוף את ילדיה מיום הלימודים. מי שאינה יכולה להסתייע בהורים מבוגרים, מתקשה מאוד לפתח קריירה אישית, בחברה בה הצרכים היומיומיים גוזלים זמן רב כל־כך.

במכתב גלוי, המתפרסם בחוברת של תנועת סולידריות, המתפרסמת בלונדון, כותבת אנה ולנטינוביץ' מגדנסק: "אחיותי, אני מכירה את הדאגות האינסופיות לסיפוק הצרכים הבסיסיים. אחרי העבודה אנחנו נאלצות לעמוד שעות בתורים ליד החנויות, כדי להשיג את מצרכי המזון הבסיסיים, או להשקיע שעות ארוכות בפתרון בעיות פשוטות, וכתוצאה מכך נפגעים בתינו ומשפחותינו".

גם במקומות העבודה היחס אל הנשים שונה מאוד ממה שאנו מכירים במערב. ממחקר של מריה סטולדסקה, מהמכון לרפואת עבודה בלודג', אפשר ללמוד כי "לעבודה מקצועית יש השפעה שלילית על ההריון, הלידה ותקופת ההחלמה שלאחר הלידה". למי שמתקשה להבין במה דברים אמורים, כדאי להזכיר, כי נשים פולניות רבות עובדות במפעלים תעשייתיים, בתנאי עבודה קשים מבחינה פיסית, תנאים שרוב הנשים במערב כבר שכחו על קיומם. יחד עם זאת, מציין המחקר, "המצב הכלכלי של המשפחה הפולנית מאפשר, רק לעתים רחוקות, את הפסקת העבודה של האשה ההרה". כדי לסייע לנשים, נפתחות במפעלים מסוימים מחלקות המיועדות רק לנשים הרות, בהן העבודה קלה יותר וסיבוניה להריון פחותים. המחקר גם מציין, בין בעיות אחרות, כי הוצאות הקמת מחלקות אלה גבוהות, ובכל מקרה אין אלה מכסות את עלותן.

שליטה ומעורבות

עיון שטחי בחומר המחקרי המתפרסם בפולין, ואשר ניתן לקריאה גם על־ידי זרים, מלמד כי המערכת מחפשת דרכים לפתור את המצב הקשה אליו היא נקלעה. הנסיון להכניס קבוצות אוטונומיות לעבודה במפעלים, ניתן להערכה מחודשת, אם לוקחים בחשבון, כפי שמדגישה אלספקטור, כי "המדובר בנסיון מרתק של הכנסת מבנה דמוקרטי תעשייתי בתוך מדינה טוטליטרית". עובדים רבים, עימם שוחחו חברי המשלחת, ציינו כי הם חשים יותר שביעות רצון בעבודתם, והדגישו, שהם מרגישים יותר שליטה ומעורבות במה שהם עושים.

למרות זאת, לא רבים עדיין המפעלים בהם הונהגה שיטה זו, בין השאר בגלל מחסור באנשי מקצוע המסוגלים ליישמה ולהדריך את העובדים בצורה מתאימה. מסכמת אלספקטור: "היעוץ הארגוני בפולין, כמו במדינות אחרות במזרח־אירופה, הוא יעוץ משונה מאוד. המפעלים שמחזיקים בפונקציה כזו, נוהגים בה כבמי שמחזיק בחפץ מסוים 'על כל צרה שלא תבוא'. הם מזמינים, אמנם, את הדו"חות המקצועיים של היועצים, אך עדיין אינם משתמשים בהם באופן יומיומי".

בשוק העבודה

30 אחוז תוספת למפני האשפה

כששאלו עד לפני חודשים ספורים את נהגי התברואה של עיריית תל אביב, מה העיסוק הם השיבו אוטומטית: "החיים בזבל..."

היום מצבם טוב בהרבה וככל הנראה צפויה לתושבי הכרך הגדול לפחות שנה אחת של פימי אשפה מסודר.

אחרי מו"מ שנמשך הרבה זמן ולאחר סיכסוך העבודה שהכריזה מועצת פועלי תל אביב לבקשת ארגון העובדים של העירייה בעניינם של נהגי התברואה, הוחלט שהנהגים יזכו בתוספת של 30 אחוז לשכרם, רטרואקטיבית מ־1 באפריל.

הוחלט להעלות להם את תוספת הביגוד ושתקן הדרגות יעלה בדרגה אחת.

ההסכם הזה מוכיח שלזבל יש יותר כוח מאשר לבריאות. צאו וראו מה קורה לרופאים ולאחיות האחראים על חייהם של הרבה אנשים טובים. מה שהצליחו אלה שמפנים לתושבי תל אביב את האשפה, אין מצליחים להשיג במערכת הבריאות.

בתמורה למה שקיבלו נהגי התברואה הם נענו לבקשת העירייה להכניס 500 מיכלי אשפה נוספים על אלה הקיימים. מיכלים אלה מכונים "צפרדעים".

שבוע עבודה מקוצר במכון היצוא

עד אשר יותם הנייר בין הממשלה להסתדרות שיסדיר את מעבר המשק הציבורי ל־5 ימי עבודה בשבוע עוברים יותר גופים לשבוע קצר. יום שישי הופך עתה לצפוף עוד יותר על הכבישים, המסעדות, בתי הקפה ורשתות השיווק.

צחוק הגורל הוא שדווקא בתקופה שבה מעלים רבים את היצוא על ראש דאגותינו, החלו מ־1 בנובמבר 60 עובדי המכון הישראלי ליצוא לעבוד שבוע עבודה מקוצר של 5 ימים הכולל 41 וחצי שעות. זאת מבלי ששכרם יפגע. ההסכם שנחתם בין ההנהלה למועצת פועלי תל אביב וועד העובדים במכון היצוא קובע, כי מי שלא יסתגל למעבר של שבוע מקוצר יהיה רשאי בתוך 6 חודשים לפרוש עם פיצויים כדין.

ההסכם קובע עוד, כי עובדים שיאלצו לאייש בכל זאת את משרדי המכון ביום שישי יזכו בתמורה ביום חופשה במשך השבוע או לחילופין יופחתו שעות עבודתם ביום שישי משאר ימי השבוע.

רה־ארגון בדממת אלחוט

מספר העובדים של חברת "חוזות" שהיא חברה בת של סולל בונה צומצם כמעט בחצי בקול דממה דקה ובדממת אלחוט מוחלטת. "חוזות" העוסקת בהתקנת מערכות אלקטרומכניות, חשמל, סניטציה ועוד, צמצמה מאז ינואר אשתקד בהדרגה כמחצית מעובדיה, כאשר כל הפורשים מצאו להם מקומות עבודה חלופיים.

בינואר שנה שעברה העסיקה החברה 2,600 עובדים. כיום המספר הוא כ־1,500 עובדים ועד מארס 1988 הם יצומצמו ל־1,200 בלבד.

את הנתונים האלה מסר, מנכ"ל חוזות נחמן אליניב. לחוזות יש למעלה מ־1,000 אתרי עבודה בכל רחבי הארץ והיא פעילה גם בארצות חוץ ובעיקר ביבשת אפריקה. הפרוייקטים הגדולים שביצעה החברה באחרונה הם בית החולים "איכילוב", דיזנגוף סנטר ויחידות דיור בשכונת רמת אביב ג'.

יו"ר ועד עובדי חוזות, יגאל ברינשטיין מציין, כי תוכנית ההבראה של החברה הוכיחה עצמה ובחודשים האחרונים עלה הפריון בחברה וחודש האמון שבין העובדים להנהלה. ברינשטיין מותח ביקורת נוקבת על מוסדות הסתדרותיים המעדיפים במכרזים חברות לא מאורגנות רק בגלל שהצעותיהן זולות יותר.

למה הוא משתכר יותר

ועדת זוסמן הבוחנת את מבנה השכר במיגזר הציבורי יושבת ויושבת ובינתיים יותר ויותר סקטורים במיגזר הציבורי טוענים, כי הם מקופחים בהשוואה לעמיתיהם. בארגונים רבים נשאלת השאלה מדוע עובד בתחום מסויים משתכר יותר מעובד המועסק במשא אחר?

עד שזוסמן יפסוק את דינו טוען, ניר דונת, מנכ"ל משותף ב"סקר", שהיא חברת מהנדסים ויועצים, כי יצירת קריטריונים ברורים להערכת עיסוקים ולהשוואת תרומתם היחסית לארגון עשויה לשפר את ההרגשה הכללית בארגון ולמנוע תחושות של תסכול ויחד עם זאת ליצור שקט תעשייתי המהווה לדעתו של דונת תנאי הכרחי לתפקוד תקין של כל מקום עבודה.

לדבריו, במצב הנוכחי ברוב הארגונים אין אינטגרציה עניינית בין סולמות השכר, אין התאמה בינם לבין מבנה הארגון וצורכיו וכי בדרך כלל לא ניתן להשוות בין עיסוקים ולהשיב על השאלה: מדוע עיסוק אחד זכאי לתמורה כספית גבוהה מזו לה זכאי עיסוק אחר ומה צריכה להיות ההפרשיות בין התמורות לעיסוקים אלה?

ניר דונת טוען, כי השיטה המקובלת בארגונים והמבוססת על משא ומתן על סעיף מסויים תוספות שכר המנותקות ממבנהו הספציפי של הארגון וצרכיו, אינה יכולה אלא להשיג רגיעה לטווח הקצר וכי שיטה זו מהווה טיפול בסימפטום במקום טיפול בשורש הבעייה.

שעתיים מתות במערכת הבנקאות

7,000 פקידי בנק העובדים בתל אביב במערכת הבנקאית מסתובבים מידי יום בין השעות 2 ל־4 כאשר סניפי הבנקים סגורים חסרי מעש ומשועממים. השעתיים המתות שבין פעילות הסניף בבוקר לזו של אחר הצהריים אינן מאפשרות לרוב הפקידים לנסוע הביתה ולחזור. לפיכך הם נשארים בעיר הגדולה ומחכים לשעה 4.

מנכ"ל מכון "בודי־הובי" לפיתוח הגוף, יצחק שמואלביץ החליט לעשות משהו לטובת הזמן המת של פקידי הבנק.

הוא מציע לאלפי הפקידים פעילות גופנית בשעות הצהריים ואף ערך לכבודם תכנית מיוחדת שגובשה על ידי מדריכים בוגרי מכון וינגייט המבטיחים להחזיר את הפקידים לסניפים "כמו חדשים".

הפעילות הגופנית מתקיימת במכון הנמצא ברחוב סירקין בתל אביב והיא כוללת פעילות על מכשירי כושר ואחר כך סאונה משותפת לגברים ונשים... מקלחת, מנוחה ואחר כך קדימה לעבודה.

תמורת מינוי במכון גובים 38 שקלים לחודש.

פקידים בסין עובדים יותר

הפקידים בסין עובדים 9 שעות שבועיות יותר מאשר עמיתיהם מלוכסני העיניים מיפאן ובארצות מערביות אחרות. כך מגלה הירחון "ארגוס" שהוא ירחון העבודה של חברת "מנפאואר" העולמית. המחקר שערך הירחון מסתמך על בדיקה שנעשתה ב־40 מדינות ברחבי העולם ובו נבדק גם מספר ימי החופשה המקובלים בקרב אוכלוסיות הפקידים בכל אחת מהמדינות.

לעורכי המחקר התברר שהפקיד הישראלי עובד 34 שעות בשבוע ועוד 20 דקות. הזמן הממוצע של פקיד במערב בשבוע נקבע על ידי עורכי המחקר ל־38 שעות ו־24 דקות. מחקר אחר של הירחון "ארגוס" מגלה, כי החששות שהובעו בראשית שנות ה־60 בדבר השתלטותם הצפויה של "כפתורים ומחשבים" על שוק העבודה התבדו לחלוטין. מהמחקר התברר, כי הטכנולוגיה המתקדמת העלתה את מספר המועסקים ואת השכר הריאלי במשק האמריקאי.

המחקר מתריע על האחוז הנמוך של עובדי היצור בתעשיה של ארה"ב מכלל העובדים במשק.

פחות 2,500 איש בתעש

המשבר בתעשיות הבטחוניות עליו מדבר שר הבטחון, יצחק רבין, לעיתים מזומנות פוסח על התעשיה הצבאית שמזה מספר חודשים עלה על דרך המלך וזאת לאחר הקיצוץ המסיבי בכוח אדם – מצבת העובדים צומצמה ב־2,500 איש.

בתעשיה הצבאית התפנו במחסנים סבירים ממוצרים בשווי של עשרות מיליוני דולרים שיוצרו למדפים כדי למנוע צמצום חריף יותר בכוח האדם.

מספר עובדי התעשיה הצבאית עומד כיום על 12 אלף וקיים סיכוי סביר שבחודשים הקרובים תתחיל התעשיה הצבאית בקליטה מחודשת של עובדים. זאת נוכח ריבוי ההזמנות מחו"ל. מתברר, כי כ־80 אחוז מהייצור של תעש מיועד ליצוא ורק כ־20 אחוז משווק לצרכי צה"ל ומערכת הבטחון.

יו"ר הארגון הארצי של עובדי התעשיה הצבאית, שלום תבשוש, גאה על כך שהצליח להשיג תנאי פרישה הולמים לעובדים שפוטרו מהתעשיה הצבאית. "אני יכול להמשיך ולהסתכל להם בעיניים", אומר תבשוש.

אלי דנון

مكان الأصل

כוח אדם

יריד תעסוקה קבוע באשקלון

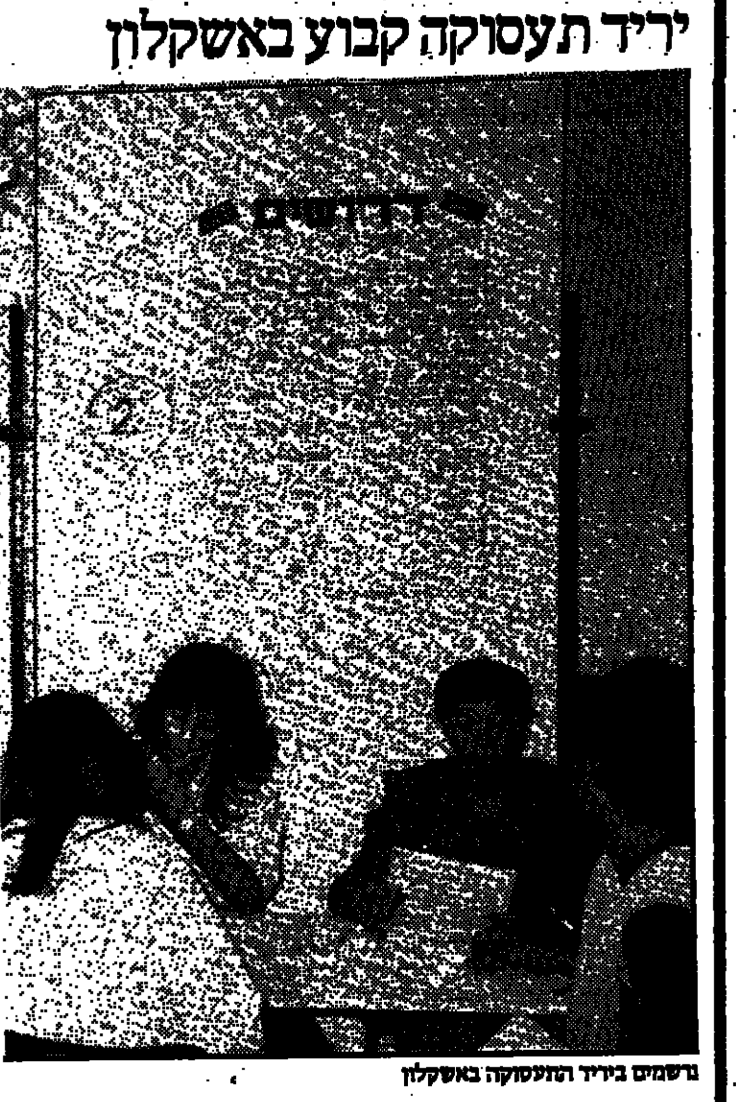

נרשמים ביריד התעסוקה באשקלון

"יריד התעסוקה" שנערך לפני שבוע ב"בית העם" באשקלון, הייתה תנועה ערה של מעסיקים ומבקשי עבודה. 22 מעסיקים, ביניהם מפעלים בענפי הטקסטיל, המזון, המתכת, התעשייה, העץ והכימיקלים, הציבו דוכנים מקושטים ב"בית העם" במרכז אפרידר. גם משטרת ישראל, שירות בתי הסוהר, חברת השמירה ואגודת השומרים ניסו לגייס עובדים.

ארגון הסטודנטים למען אשקלון עודד צעירים וצעירות לבוא ליריד התעסוקה.

בתום 7 שעות פעילות אינטנסיבית, רשמו פקידות הקבלה שמותיהם של 600 אנשים שביקרו ביריד במטרה למצוא עבודה. עוד כ־100 ביקרו ולא נרשמו.

פנחס חליוה, אשר ריכז את היריד, הן כמנהל המרכז להכשרה ופיתוח כוח אדם והן כמנהל שלוחת "בר־אילן" באשקלון, קיים בסוף היום שיחת סיכום עם המעסיקים שלקחו חלק ביריד. התברר, כי מתוך 360 הנרשמים, 85 מועמדים התאימו למישרות ולתפקידים הפנויים ויכולים להיקלט מייד בעבודה. ההחלטה נותרה, אי־פא, בידי העובדים עצמם.

במפעל "פולגת" נרשמו 15 איש, מזה 6 נמצאים בתהליך קליטה. ב"בגיר" קרית גת נרשמו 20 איש וכולם בתהליך קליטה. למפעלים אלה חסרות ידיים עובדות והם מעסיקים ערבים מהשטחים ופורטוגזים.

מפעל האשפרה ביבנה ראיין 41 נשים וכולן נתבקשו לבוא מייד לעבודה. הובטח הסדר הסעות.

גם חברות המתכת "עשות" ו"דויטשר־דגן" עשו חיל: "מצאנו ביריד 19 עובדים, ביניהם מהנדס, 3 טכנאים והנדסאי", אמר נציג "עשות" מפעל של התעשייה הצבאית באשקלון.

חברות כוח האדם הפנו עובדים למפעלים שלא נרשמו ביריד. חברת "דנאל" ראיינה 40 מועמדים מזה שלחה כבר 10 לעבודה במפעלי העיר.

לנוכח תוצאות חיוביות של היריד מלפני שבוע יתקיים בעיר יריד תעסוקה אחת למספר חודשים. במפעלים "פולגת" ו"בגיר", המעסיקים פורטוגזים בגלל מחסור באנשים, נרשמו עובדים. מפעל האשפרה ביבנה ראיין 41 נשים. לכולן הוצע להתחיל בעבודה מייד. הבטיחו גם הסעות.

רחל יזרעאל, קצינת גיוס מחוזית של המשטרה רשמה 7 מועמדים, אך ספק אם הללו יסכימו לשרת במשטרת אשקלון או במשטרה בכלל. גם כלאי שלמה זמיר, מפקד לשכת הגיוס הארצית של שירות בתי הסוהר, אינו אופטימי. אמנם ראיין 11 צעירים לתפקידי סוהרים, תובש, טבח, סוהרי בטחון, אך מתוך נסיון הוא יודע כי אולי 3־2 מהם יתגייסו לשירות.

"בסך הכל זו הצלחה", מסכם פנחס חליוה את "יריד התעסוקה" שהוא ראשון בסידרת ירידים שיקויימו בעיר במרוצת השנה הקרובה.

כ־1,300 מובטלים דורשי עבודה שאינם מוצאים תעסוקה נרשמו באשקלון. פנחס חליוה, מנהל "המרכז להכשרה ופיתוח כוח־אדם" באשקלון ידע על עוד כ־700 דורשי־עבודה, נשים בעיקר, שלא פנו לשירות התעסוקה לחפש עבודה. אשקלון נמצאת בתחתית סולם השכר, עם ממוצע של שכר נמוך (הרבה מתחת לאשדוד או יבנה ואפילו קרית גת).

פנחס חליוה החליט לנסות להוציא את חסרי התעסוקה מבתיהם, או מבתי הקפה ולהחזירם למעגל העבודה בעזרת "יריד תעסוקה".

נציגי התאחדות התעשיינים ובתי המלאכה בעיר יזמו פגישה עם נציגי עיריית אשקלון לציון 100 שנות תעשייה עברית. במעמד זה, זרק פנחס חליוה את הרעיון: "נקיים יריד תעסוקה"

מנהל שירות התעסוקה באשקלון אברהם סעידי, לא התלהב במיוחד. כל ימות השנה, 6 ימים בשבוע, לשכתו פתוחה לדורשי עבודה ומעסיקים והתוצאות לא מלבבות. מה כבר יוכל לעשות יריד של יום אחד? אך לאחר התייעצות עם מנהל המחוז ותמיכה ברעיון של ראש העירייה אלי דיין, ניתנה גם הסכמת שירות התעסוקה ומשרד העבודה.

נותרה מכשלה אחת: הובעה התנגדות לשתף ביריד התעסוקה חברות של שירותי כוח־אדם שבשנה האחרונה פתחו סניפים חדשים באשקלון. לבסוף נמצאה פשרה. ביום פתיחת היריד, בין 22 דוכנים, היו שני דוכנים של החברות או.אר.אס. ו"דנאל".

אוכלוסיית אשקלון מונה 60 אלף נפש. מבין 18,000 בתי אב, ישנם כ־15,000 מפרנסים. מהם קרוב ל־2,000 נוסעים לעבודה מחוץ לעיר. כ־2,000 ערבים מהשטחים באים לעבוד באשקלון. בין המפרנסים רק 3,500 עובדי תעשיה, 6,800 עובדי שירותים, 500 בחקלאות, 500 בבנין (יהודים), 300 בתיירות והיתר במקצועות חופשיים.

האבטלה פוגעת בעיקר במבוגרי רכב, מסגרים פשוטים, חשמלאי־רכב, ספרים, פקידות ארכיב, מזכירות ופועלי יצור שונים.

"יריד תעסוקה" שיתקיים אחת ל־5 - 3 חודשים, עשוי לפתור חלק ממצוקת התעסוקה באשקלון.

כתב וצילם עזרא יגוב

לימודים

אשת שליח במישרה מלאה

למשך שנתיים או שלוש הן משחקות כינור שני, אשתו של שליח. במכון הכללי להכשרת שליחים בירושלים מדריכים אותן להיות "אשתו של". תפקיד ללא שכר.

מאת סמדר בת אדם

היא יכולה להיות מנהלת בית ספר, רו־את חשבון, עו"ד, אחות, מורה אוניברסי־טה בעלת תואר ראשון, או שני, או שלי־שי. היא יכולה להיות בראשית שנות העשרים או על סף שנות החמישים. היא יכולה להיות אשה עצמאית בעלת תפיסה פמיניסטית. לכאן היא תגיע רק אם היא מבינה, מוותרת, מוכנה ומסכימה לשחק למשך שנתיים או שלוש את הכינור השני. כאן מכשירים אותה להיות ה'עזר כנגדו'. במקרה שלה התואר 'אשתו של', אינו מד־בר על סטאטוס, אלא על תפקיד.

היא אשתו של שליח. מישרה מלאה. למותר לציין שמדובר במישרה מלאה ללא שכר.

המקום: 'קרית מוריה' ירושלים. המבנה הכבד, החצר הגדולה, שייכים למינהל המר־כזי לשליחות של הסוכנות היהודית: 'המכון הכללי להכשרת שליחים'.

בדיחה מקומית: איש ממתין למעלית באמפייר סטייט בילדינג בניו יורק. בשנפתחת הדלת הוא שואל את זה שבפנים: "אתה עולה או יורד." "אני - שליח..." עונה לו הנ"ל.

מלחמה בהתבוללות

אבי קריספין הוא מנהל המכון, ויש לו קצת בעיה בדיבור עם התיקשורת, בגלל רגשות של זעם כלפי חלקה בתדמית הלא כל כך מכובדת של הסוכנות היהודית בכ־לל ושל מוסד השליחים בפרט. זו נובעת, לדעתו, מדיסאינפורמציה או מאינפורמ־ציה מגמתית. מדובר למשל, בכותרת בעי־תון, מעל תמונתו של דולצ'ין, המבשרת כי 400 שליחים עזבו את הארץ. למטה, בשו־רות התחתונות מתברר שבמציאות, לאורך כל שנות הפעילות הרבות, 'נפלת' הסוכ־נות מונה 12 שליחים.

לא מדברים על מאות בני נוער המגי־עים לארץ מארצות הרווחה, בדיוק כמו אלה השוהים כאן, ממש עכשיו, במכון הזה. בני נוער שמגיעים בהשפעת אותם שליחי העליה, טועמים את הטעם, יוצרים את הקשר, והם, הם העולים הפוטנציאלי־ים.

"אם אנשים לא ידעו על המפעלים האלה, אף פעם לא תשתנה פה התפיסה." אומר אבי. "מודדים אותנו לפי מספר העו־לים, אבל זוהי אינדיקציה לא נכונה. כמובן שהמטרה היא להביא עולים, אבל אם מדו־בר על ארה"ב, עם 70% התבוללות, עם תהליך של עם שהולך ונעלם, אז הגוף הי־חיד שנלחם בהתבוללות זה השליחים. נלחמים על זהות יהודית. יש פה מערכת לא מוכרת שמתייחסים אליה בציניות. מה שצריך להיות אתגר של כל החברה, הופך למשל ולשנינה, ואנחנו כורתים במו ידנו את הענף שאנו יושבים עליו. יש פה חיי־לים אלמונים שעובדים 24 שעות ביממה, בעבודה שלא מתעשרים ממנה, וזה בלשון המעטה."

בשלב הזה של השיחה, מעמד האשה כבר ממש רלוונטי. אנחנו מדברים על הא־שה, למרות שעקרונית יכול להתקיים מצב של איש שהוא בן זוג של שליחה, אלא שבמציאות הדוגמאות לכך מועטות. יש לציין, 'מצב זוגי' הוא תנאי במעט הכרחי ליציאה לשליחות. מאוחר יותר תסביר לנו אורית בר, מרכזת הקורסים, ש"כבר מזמן השליחות נתפסת כמישרה משפחתית. ולא רק זה, עכשיו עולה העניין שגם לילדי השליחים יש תפקיד."

תכנית הלימודים

הזמן: שבוע רביעי – מתוך שמונה – בתכנית הלימודים של מחזור י"ס, אינו אלא תכנית השתלמות לבני/בנות הזוג. הלימודים בתנאי פנימיה. יום רביעי. סדר היום: 10.30־8.30: הסיכסוך הערבי־ישראלי, דרכי הסברה, יצחק אלדן, משרד החוץ; 12.30־10.30: רעיונות להוראת השפה העברית, דליה גרון; 14.30־12.30: ארוחת צהריים ומנוחה; 16.30־14.30: העולם היהודי בימינו, תמונת מצב, ד"ר שלמה דינור; 18.30־16.30: לימודי ארץ היעד; 19.30־18.30: ארוחת ערב; 21.30־19.30: יחסי ישראל־גולה, אברהם אינפלד.

טכנית, ההכשרה לקראת התפקיד מקיפה שלושה תחומים: העשרה יהודית ציונית; לימודי ארץ היעד; תפקיד בן הזוג כפונקציה במסגרת השליחות. כמובן שלא נפקד מקומם של פרקי נימוסים והליכות החל מדרך עריכת שולחן, נוהגי לבוש וכ־לה בעצות אינטימיות/שימושיות כמו שי־מוש בדיאודורנט.

שיעור: רעיונות בהוראת עברית. 12 נשים. גבר אחד (התגעגע לאשה, אז בא לבלות אתה יום), תינוק. המנחה מציעה את הצעותיה: משחקים, משפטים, שירים.

אתל כץ

מדגימה, מוסיפה חוויות אישיות בנסיונה. זוכה לשיתוף פעולה. קבוצה הטרוגנית מחולקת לקבוצות משנה הומוגניות: שלוש דרום אמריקניות, שתי צעירות בוגרות אוני־ברסיטה, שתיים בנות ארבעים פלוס שכבר היו פעם בשליחות. חלוקה לא מחייבת. אחר כך הן תוכלנה ללכת לפרידה שאחראית על הספריה הקטנה אך הפונקציונלית של המקום. שם נמצא כל החומר על הערים וארצות היעד, פרסומים, ספרים, מפות, עתונים, סרטי וידאו ומה לא. כבר בשלב הזה של טרום־יציאה, האשה מגדירה את התפקיד שבו היא תקח חלק: הדרכה, הסברה. בודקים מה הצד החזק שלהן ועוזרים להן בהתאם. "עקרונית", אומרת פרידה, "בגלל מעמדה הרשמי כאשה לא עובדת, יכולה הגברת למצוא מישרה בתשלום. מעשית, ברור שבשלב הראשון זו תהיה ממש שניאה, כי היא צריכה לסייע בשלב הקליטה של כל המשפחה. אבל גם מאוחר יותר, זו עלולה להיות תוספת מתישה שתבוא על חשבון תפקידיה הרבים והעזרה הנדרשת ממנה לבעלה."

תהליך קליטה

אתל כץ, בת 25, נשואה שנתיים. בי־רתיים, בלי ילדים. ירושלמית מתלפיות וב־עצמה בסך הכל שש שנים בארץ. באה מארגנטינה, נוסעת למכסיקו־סיטי. אין לה שום בעיה עם העניין הפמיניסטי: "הפניה היתה משפחתית. ברור ששנינו שליחים. ההתלבטויות בשני מישורים: מעשית, האם זה באמת הזמן הנכון מבחינת תהליך הקליטה הפרטי שלנו בארץ. ריקי הבעל, בן 27, רק השתחרר מהצבא, אני מסיימת ללמוד. האם כדאי שוב להתנתק, משפחה, ידידים, קריירה. וגם במישור הרעיוני: עד כמה אני באמת יכולה לצאת ולייצג את המדינה, עד כמה אני מזוהה עם הרעיון של המדינה. את גם שליחה של תנועה מסוי־מת, במקרה שלנו 'הנוער הציוני', אז את בודקת מסרים. התלבטויות של איך להציג דברים, האם להראות רק את היפה או לד־בר גם על הפן המכוער? יש לנו את התפי־סה שלנו, ובהחלט שיש גם הכוונה. יש קו מדיני ברור, שכשאת יוצאת את צריכה להיות מודעת, ומה שאת מדברת בבית זה לא בדיוק מה שתרשי לעצמך בחוץ.

צריך להיות ברור שזו עבודה אינטגרלית. אין שעות עבודה. את שליח כל הזמן. מי שתופס את העבודה כמו מישרה סטנ־דרטית מ־8.00 עד 4.00, לא יוכל. אבל אני מאמינה שיש בזה הרבה הרבה סיפוק".

רחל פלד עשתה עם בעלה בקליוולנד אוהיו. היא מדברת על 'שוק תרבותי': "חושבים שמכירים את אמריקה, ואז מתב־רר שאמריקה זה בכלל משהו אחר". הבעי־תיות, לדעתה, מתמקדת בצורך לייצג בית ישראלי. את מאבדת את החיים הפרטיים שלך. בחגים, צריך לפתוח מוקדם את הבית, ואם מישהו חוזר בבית הכנסת צריך להיות מוכנים. כמה שלא מקובל 'לקפוץ' למישהו בלי להודיע, יודעים שאצל השליח אפשר לדפוק בדלת ולהיכנס. מצפים שתהיי יוזמת, מארחת, מארגנת, דוברת של מדינת ישראל. את גם צריכה להיות מצוידת במידע שוטף על מה שקורה פה. בסך הכל, הבעל יישאל על הדברים הפר־רמליים, אבל את צריכה לענות על הדברים הטריוויאליים, ה'טיפים' הקטנים שיקלו על הקליטה: ששולחים ילד עם סנדוויץ' לבית הספר, למשל. אצלנו זה ברור. אצלם, יש מקומות שילדים מקבלים בבית הספר לאנץ' ושתיה חמה. מה להביא, מה לא כד־אי, האם כדאי להביא דרייר, דברים כאלה.

בדיעבד עשיתי משהו לעצמי, גם כמ־שפחה. הקשר שלנו עם העולם, שפה חד־שה, תרבות חדשה, ראינו. כבר לא כתיי־רים. תפקיד האשה לבנות את הבית הזה. להיות אבני היסוד שלו. היא מכתיבה את האופי. אם היא יודעת את הדברים האלה: מקפידה על עריכת שולחן בליל שבת, אז יהיה קידוש ואם לא אז לא יהיה, וחלק חשוב מאוד בקשר עם הקהילה המקומית לא יתקיים".

אשתו של שליח. אולי לא משהו שהפ־מיניסטיות אוהבות. אולי כינור שני, אבל ללא ספק כינור שבלעדיו התיזמורת הזו אינה יכולה לנגן.

סוף דבר:

מחוץ לגדר אנשים מדברים בציניות: צריך/לא צריך את הדב הלבן הזה שניקרא 'הסוכנות היהודית'.

בפנים, אנשים מדברים בשפה זרה המורכבת משתי מלים נשכחות: ציונות ואידאולוגיה.

הסבה

עו"ד מוציאה ציורים מן המגירה

מאת אביבה מץ

בצעירותה חיפשה עיסוק מעשי לחיים. בחרה במשפטים. בגיל 40 הסירה מעליה את גלימת עורכת הדין, נזקקה לחמצן מסוג אחר: ציור.

צביה שמר מכירה את הבדיחה: היא הצ־יירת הטובה ביותר מבין עורכי הדין ועור־כת הדין הטובה ביותר בין הציירים. הבדי־חה הזאת כבר לא מצחיקה אותה. היום היא רק ציירת.

בת 46, נשואה לראובן שמר, אמא לשתי בנות. ילידת נס־ציונה. שירותה בפיקוד מר־כז. חיפשה עיסוק פרקטי לחיים. למדה בסמינר הוראה אנגלית ואחר־כך משפטים באוניברסיטה העברית בירושלים. שתיים עשרה שנה עסקה צביה שמר בעריכת דין, בתחום הביטוח והבנקאות. זה היה המקצוע וזאת היתה הפרנסה. סיפוק בעבודה? – איך לפעמים.

רגע האמת

"אני קצת אהבתי לצייר", היא אומרת, "לכן הבחירה להיות עורכת דין, היתה טובה בשבילי באותה תקופה". האמת היתה שצביה לא התביתה בשום מסגרת. היא עשתה את העבודה שלה, כי זה מה שהיא ידעה: "זה לא היה זה. הרגשתי שאני עושה את מה שאני לא צריכה לעשות. בכל הזדמנות רצתי לשמוע הרצאות בתחומים אחרים: בצורפות, בהדפס, באריגה. פה ושם גם ציירתי. המשכורת שלי כעורכת דין במחלקת האשראים בבנק היתה יפה מאוד. אבל נזקקתי כל הזמן לחמצן אחר בנוסף למקצוע העיקרי שלי.

בגיל 40 הגיע רגע האמת וההחלטה. צביה שאלה את עצמה אם מותר לה. האם מגיע לה הלוקסוס הזה: "היו לי פרפרים בבטן. רציתי מאוד להפסיק לעבוד, לע־שות שינוי בקריירה שלי. זה לא היה קל. פתאום בגיל 40 לחזור לתלות, אחרי שכל־כך הרבה שנים הייתי עצמאית מבחינה כלכלית. בעלי עודד אותי. ביום הולדתי הארבעים נתן לי מתנה: את האפשרות להפסיק לעבוד. הוא כבר היה מוכן לזה. הרבה שנים ידע שאני לא מאושרת במה שאני עושה. אבל זה לא קל. אפילו שזה בעלך. ההרגשה שחלק מהעצמאות ניטל ממך. אף פעם אי אפשר לדעת מה זה יעשה למערכת.

"כך קמתי יום אחד, התפטרתי מהעבודה בבנק ונרשמתי ללמוד במדרשה למורים לציור. לא היה לי אומץ לספר בבנק שאני הולכת ללמוד, הם היו בטוחים שאני מחפשת מקום עבודה אחר. זה היה הרגע האחרון מבחינתי כי במדרשה לא מקבלים תלמידים מעל 40".

צביה גמרה את הלימודים במדרשה. שלוש שנים של לימודי יום קשים: "הייתי שם בגיל 'הדודות' ולכן היתה לי אמביציה לעשות הכל יותר טוב. מבחינת דפוסי התנהגות ולבוש לא היתה לי כל בעיה. יבהתח־לה היה לי קשה מאד לחשוב בשפה שהם דיברו שם. לעבור מעריכת דין לציור זה מהפך מושגי. כל מה שצברתי בהמשך כל השנים הארוכות לא היה שווה יותר. לא יכולתי ליישם דבר. המושג הנפוץ 'לנמק', לא עובד יותר. היתה לי הרגשה שהם מדב־רים במשפטי נונסנס. למשל להגיד על כתם שהוא יושב טוב, נראה לי בלתי אפשרי. לקח די הרבה זמן לתרגם את המושגים החדשים לשפה שלי. להגיון שלי. להבין אותם. למרות שעדיין לא היה לי ברור מה אעשה עם עצמי, ידעתי שאני נמצאת במקום הנכון. זה קרה לי ביד. מהרגע שהתחלתי ללמוד שם.

"אחר־כך נסענו לארה"ב, לשנתיים. גרנו בניו־יורק. ראובן עבד. לי היה המעבר קשה. בהתחלה, ימים שלמים של חוסר מעש. הדברים לא נדבקו לי. הייתי הרבה לבד. חיפשתי. הסתובבתי בגלריות. הרגשתי שאני צריכה לעשות משהו כדי להתחבר אל עצמי. פתאום התחלתי לצייר. זאת היתה הדרך היחידה להחזיר לעצמי את השליטה על החיים. בהתחלה ציירתי בשביל עצמי. בדים גדולים. בארה"ב הכל גדול. גם המוזיאונים וגם הציורים. המשפחה התרגלה שהולכים מסביב לבדים שנפרשו על הריצפה.

"אחר־כך התחלתי להציג. הסתובבתי בין הגלריות עם שקופיות של עבודות שלי. השתתפתי בכמה תערוכות קבוצתיות. קיבלתי ביקורת טובה בעיתונות".

כשחזרו לארץ חיפשה עבודה. "אז עוד לא חשבתי שמותר לי לא להרוויח כסף. שזה בסדר שרק אצייר. חיפשתי עבודה במוזיאון ת"א, בהדרכה. להצדיק את קיומי". אבל בסופו של דבר החליטה: "עכשיו אני רק מציירת".

יש הבדל בין עשיה בגיל צעיר לבין עשיה בגיל מבוגר, במיוחד בציור, אומרת צביה שמר. "עד היום כששואלים אותי בה אני עושה ואני עונה: מציירת, אומרים לי בסדר, אבל מתי תתחילי לעבוד קצת? האנשים מתכוונים כמובן לשאול מתי אחזור לעריכת דין. אני לא חושבת שאחזור לזה אי פעם. אני מציירת מה שמוכתב לי. אני לא חושבת שהייתי יכולה לעשות את זה טוב אם לא הייתי קודם עורכת דין. אני לא מאמינה שנולדים עם זה ואם לא עובדים בגיל צעיר משהו הולך לאיבוד. נראה לי שהתהליך הפוך."

צביה שמר. תפנית ברגע האחרון

בדים ענקיים

בביתה תלויים בדים ענקיים עם צבע וצורה מוגדרים. מובנים. כך היא ציירה בארה"ב. היום, הציור שלה השתנה. עמליה ארבל ראתה את העבודות ונשבתה. בתערוכת יחיד, שנפתחת בימים אלה, תציג צביה רישומים שחורים, מעגלים, עוברים. סוד היציאה מעצמה והתכנסות.

מרוצה ממה שעשית?

"מרוצה מאוד. מהכל בעצם. מזה שהייתי עורכת דין ומזה שאני כבר לא. זה כמו לסגור חשבון עם עצמי ועם החברה. בגיל 20 אולי קשה לפרוץ. עכשיו יותר קל. שילמתי את החוב ועכשיו אני חופשיה. לא הכל היה מאוס עלי בעריכת דין. אני אוהבת את החשיבה המשפטית. קיבלתי תמונה יותר אמינה על המציאות. כשאני מציירת אני מבודדת. סגורה בעצמי. בעריכת דין זה קשר עם בני אדם. המיזוג בין השניים טוב לי".

רוצה להתפרסם?

"רוצה לעבור לאנשים. לא מאמינה בצייר למגירות. תהליך העבודה הוא בידוד. אחר־כך רוצים להגיע לאנשים. אני גם מוכנה למכור. זה כמו להביא תינוק חדש לעולם. צריך לפנות את המיטה הישנה. לא רוצה להתנק עם העבודות. יגרום לי אושר אם אדע שאני עוברת לאנשים אחרים שירצו את העבודות שלי אצלם".

עמליה ארבל על צביה שמר: "היא באה אלי, השאירה כמה עבודות והלכה. לא ידעתי מי היא. הסתכלתי בעבודות שלה ונתפסתי. יש בה המון כוח. היא בעצמה עוד לא מעריכה עד כמה. זה יהיה כמו חץ. היא תעוף גבוה. עוד ישמעו עליה הרבה. צביה אינה חובבנית. כבר היום היא מקצועית".

هكذا من الأصل

לוח מעריב קריירה

THE JERUSALEM POST בשיתוף עם
המשרד הראשי: בית מעריב, רחוב קרליבך 2, תל־אביב מיקוד 67132. טלפון ישיר למסירת מודעות: 5611111 (רב קוי). מחיר מודעת מינימום (8 מילים): 80 ש"ח. כל מילה נוספת: 10 ש"ח (המחירים כוללים מ.ע.מ). מחיר אחיד לכל ימי השבוע (כולל ערב שבת וחג) מחיר מודעות "מסגרת" בגודל 1 אינץ' למשך שבועיים 287.50 ש"ח (כולל מ.ע.מ.)

עבודה

3000

מפתח ל"עבודה"
(מדורי המשנה מסודרים על־פי סדר הא"ב)

אופטיקאים	3020
אחזקה ותחזוקה	3030
אחיות ובנות עזר	3040
אינסטלציה	3060
אריזה ושריה	3070
במאה	3075
ביוב לווה	3077
גזירה ותפירה	3080
דיילות ומדריכות	3090
דפוס	3100
הוראה והשכלות	3120
חוקרים	3140
זוגלים מעוניינים	3160
חשמל ואלקטרוניקה	3200
טבחים וקונדיטורים	3220
טכנאים/הנדסאים	3240
יהלומים ומלוטשים	3280
כיסאים	3283
כלכלה וניהול עסקים	3286
לבורנטים ורוקחים	3290
מבית לבית	3295
מדריכים/ות	3297
מהנדסים ואדריכלים	3300
מוכרים/ות וקופאים/ות	3320
מוסיקה ובמה	3330
מורים ומורות	3340
מכירות	3350
מהנדסים מתוכנה	3355
מוסכאים	3360
מכונאי תעשייה	3361
מסעדות ומלונאות	3363
מפיצים וסוכני מכירות	3365
מפעילי ציוד מכני	3380
מצילים	3385
מרצים	3390
נהגים ושליחים	3400
נגרים	3440
משק בית	3450
ספרנים/יות	3460
ספרות וקוסמטיקה	3480
עובדים/ות	3490
עובדי בניין	3500
עובדי הקלאות וגינון	3505
עובדי מוסך	3510
עובדי מתכת	3520
עובדי ניקיון	3540
עובדי משק וקהילה	3560
עוזרות ומטפלות	3600
עורכי דין	3620
פועלים/ות	3640
פיזיותרפיסטים ומעסים	3645
פיסיקאים	3650
פסיכולוגים	3680
פקידות וקלדנות	3720
פרסום	3722
צבעים	3725
צילום והסרטה	3730
ראיית חשבון וחשבונאים	3733
רופאים	3736
רפואה ושיניים	3740
שליחים/ות	3760
שמירה ואבטחה	3800
שרטטים וגרפיקאים	3845
תרגום ועריכה	3860
ביקוש עבודה	3880
הכשרה לעבודה	3920

למפעל פלסטיק בחולון דרושים
★ מחליף תבניות מנוסה
★ מחסנאי/מלגזן (גיל 25–30)
לראיון 03־5560503/4
(22258)

"יעוד" לבכירים
דרושים
★ כימאי אנליטי
★ מנהל סניף בנק מסחרי
★ מהנדס אחזקה
★ הנדסאי חשמל
★ חשב/ת שכר
(22837)

"לי־עד"
דרוש
מסיק דודים
(22371)

ל"א.ו.ת"
דרושים:
★ חשמל לוחות חשמל תעשייתיים
★ פועל/עובד מחסן למפעל ברעננה
תנאים טובים למתאימים
03־371419, 03־371465/70
(23454)

למפעל דרוש
מרכיב – קבלן למעקות עץ
03־347722, 03־342657
(25287)

O.R.Status
איוש המשרה לבכירים
מקבוצת O.R.S
טלפון: 03־202460 אסתר
כיכר המדינה 130 תל־אביב
★ מנהל פרויקט
מהנדס מכונות
★ מהנדס מכונות
★ מהנדס ייצור
★ מהנדס פלסטיקה
הנדסאי בכיר
★ מפעילים
שנתיים נסיון
★ אנשי שיווק ומכירות
1. מנהל סניף שיווק
2. איש מכירות
★ כלכלן
M.A התמחות מימון
★ כימאי/ביוכימאי
O.R.Status נא לפנות אל אסתר
(25338)

לאופנת ילדים
דרושה
מעצבת אופנה

למעוניינים בהשלמת הכנסה
לתיאטרון "הקאמרי"
דרושים
★
מפעילי פולו – ספוט
להצגת "עלובי החיים"
(24586)

"אטמוס"
חברה להפצת מכשירים בע"מ
דרושים:
איש מכירות
מחסנאי טכני
מועמדים מתאימים בלבד מתבקשים לשלוח קורות חיים בכתב יד לת.ד. 309 הרצליה ב' 46103
(25786)

למפעל טכסטיל מתקדם ברמת־גן
דרוש
אחראי/מנהל משמרת לילה
★ צעיר דינמי ★ נסיון בניהול עובדים ★ רקע טכני – רצוי ★ גרים באזור המרכז – גוש דן
★
חמישה ימי עבודה בשבוע
03־7517327, 03־7518414
(25912)

לחברת טקסטיל
באיזור תל־אביב
דרושה
מעצבת ציורי טקסטיל לכלי מיטה
(26303)

עובדים בלתי מקצועיים
לאיזור המרכז והשרון

1000 דולר מינימום לחודש
רכזים אזוריים
סטודנטים, אקדמאים ובוגרי תיכון
(26522)

למוסד ממלכתי
דרושים
א ק ד מ א י ם
לעבודה בלתי שגרתית
אנו מציעים לך:
★ ★ ★
(9446)

דוורים לחלוקת דואר בתל־אביב
דרושים
לרשות הדואר
03־307254, 03־307255, 03־307258
(9455)

למוסד ממלכתי
דרושים
גברים לעבודת שטח
בעלת עניין ואתגר מבצעי
הכישורים הדרושים:
אנו מציעים:
(14177)

למעדני הקניון
בקניון איילון
מוכרים/ות קופאיות

למפעל מזון
בתחום מוצרי המאפה
באיזור ת"א
★
דרושים
1. אחראי ייצור – אחריות לתפעול הייצור בלילה. אתגר הולם לקצין משוחרר
2. אחראי מחסן
תוצרת גמורה – לעבודת לילה. אתגר הולם לגבר אפסנאות משוחרר
3. עוזר לאחראי מחסן
תוצ"ג – לעבודת לילה
4. אנשי אחזקה
במקצועות:
★ חשמלאי תעשייה מוסמך
★ מכונאי תעשייה
★ מסגר רתך
★ מסיק דודים
5. פועלים/ות ייצור
לעבודת לילה
★
אופטימום – משאבי אנוש 052־81702
(26487)

למפעל תעשייתי
באזור דן דרושים:
★ מכונאי אחזקה
★ חשמלאי מעשי/מוסמך
(18857)

דרושים
מראיינים
לסקר שילוב
03־245631, 03־244584
(22074)

עבודה בארה"ב!
היום
קרוב ואפשרי
דרך – I.M.C
אקדמאים בתחומי ה־
03־336332, 03־333838
(23081)

לאסיסטנט
צוות בית־דגן
★ עובדים בלתי מקצועיים
(22127)

"שמגר"
שרותי כח אדם לטיפוס בפ"ת
דרושים:
★ מנהל"ש סוג 3
★ מזיקה בבירה
★ חשמלאי רכב
★ עובדי ייצור
★ מכונאי צמ"ה
חשמלאי לתעשיה
★ פקידת מכירות
★ מכאניות אלקטרוניקה
★ עובדי ייצור
★ דפסי אופסט
טלפון: 03־904187
המשרד פתוח
08.00–18.00 – רצוף
(20935)

לבית דפוס גדול
★ מפעיל מכונה להדבקת קופסאות
★ דפסי בלם
(11893)

פקיד ראשי
(25200)

8000–5000 דולר בחודש
יש לך ראש פתוח?
"ALEXCIS"
בראש שלך
"אלקסיס" 03־204316
(17825)

ל"קרוסל"
בקניון איילון
דרושים:
(25247)

לחברה למוצרי בטון
באיזור פ"ת
דרוש
מנהל ייצור דינמי
(20960)

חוק ההזדמנות שווה בתעסוקה תשמ"א – 1981

אופטיקאים
3020

אחזקה ותחזוקה
3030

אחיות ובנות עזר
3040

דרושים/ות
אחים/ות
מוסמכים/ות
וחובשים/ות
(25352)

ש.ל.ב
שרותים לקשישים ולנטלאי
03־287256
בבית
03־332202־6, 03־287256
ש.ל.ב בע"מ
רח' מיכל 16 ת"א
(23113)

"אדם לשרות אדם"
ארגון הגג
לטיפול סיעודי
מוקד לסיוע סיעודי
24 שעות ביממה
בבית ובבית החולים
אחים/ות חובשים/ות
03־5464395, 03־5464293
03־5464815, 03־5461727/8
שרות עם כל הלב!
(9290)

אנגלו סכסון
שרותי אחיות
24 שעות
03־210604 03־228747
(20512)

סיעוד
שרותי אחיות פרטיות וחובשים!
החברה הראשונה והמובילה בישראל!
03־737947
04־381111, 02־636505
סיעוד
(15182)

ס.ל.ע. – סיעוד, ליווי ועזרה
24 שעות ביממה
03־242142 03־221573
מסריק 17 ת"א
(26879)

אינסטלציה
3060

مكان الأصل

ג'

קצינים יוצאי צבא

דרושים

לעבודה במחוזות במרכז הארץ

הנתונים הדרושים:

* גילאי 24-32 * שרות צבאי כקצינים בדרגת סרן ומעלה * השכלה תיכונית מלאה (עדיפות לאקדמאים) * ידיעת השפה העברית על בוריה כולל כושר התבטאות בכתב ובע"פ (ידיעת שפה נוספת – יתרון) * השגב עם קו * בריאות תקינה * התפקיד כרוך בנסיעות מחוץ לאזור. המעוניינים יפנו בכתב בצירוף קורות חיים לת.ד. 7093 מס' 584 תל-אביב

(9653)

מהנדס חשבונות, סוג 3+2, נסיון בק לרוח (רצוי בניה), משרה מלאה, בבני-ברק. 03-702148 (14038)

בתל-אביב, דרוש/ה מנהל/ת חשבונות מצטיין/ת, לחצי משרה, נסיון קודם + מחשב. 03-337001, 03-332686 (14900)

משרד הנהלת חשבונות בהרצליה מקבל מתמחים (כולל משכורת)

מכל אזור המרכז באחריות 14:00-08:00 052-540420 (16230)

לחברת מחשבים ותיקה דרוש חשב/מנהל חשבונות מרופלם

למשרה מלאה (5 ימים בשבוע), נסיון בניהול מחלקת הנהלת חשבונות, ידיעת השפה האנגלית, כושר ניהול צוות עובדים. לפנות לת.ד. 26184 ת"א עבור "חשב" (26254)

מהנדס סוג 3, בעל ניסיון בהנהלת חשבונות ממוחשבת, כאזור רמת-גן. 03-245222 (6412)

קלדנית צעירה ידע בהנהלת חשבונות למשרה מלאה. 03-339307 (15750)

דרוש/ה מנהל/ת חשבונות בעל/ת נסיון

שבוע עבודה מלא, לפנות למר בלוק. טלפון: 03-614551 (26837)

דרוש מנהל חשבונות ראשי לכפר סילבר

טלפון: 051-25141 לפנות אל רחל (5792)

הנהלת חשבונות מומחה לעסקים קטנים ובינוניים חיסול פיגורים

שרות גם לחשבונאים. טלפון: 03-378922 (26846)

למען גולדמן דרוש מנהל חשבונות סוג 3

בעל ידע בתוכנות I.B.M ו P.C 36. טלפון: 03-227607, יהודה (26305)

מנהל חשבונות

סלחימות/מחוותות לאזור המרכז

★ תנאים מעולים ★

03-245222

לפרטים תנאים מעולים. (16231)

לחב' סטודיו דרוש מתקין לרדיו טייפים ומע' אזעקה לרכב

המתאים חייב להיות אחראי ובעל נסיון. עדיפות לבעלי רשיון רכב. טלפון 114 03-377070 (26896)

מחוותות/סלחימות מנוסות דרושות למפעל אלקטרוניקה גדול בתל-אביב

תנאים טובים 03-371465/70 (11947)

חשמלאים מוסמכים ומנוסים

חשמל אלקטרוניקה

3200

מכונות תפירה

ל"צ.מ.ל. בחולון דרושים הנדסאי דיגמי בעל נסיון שיווק + מהנדס

לגדעון אוברזון רמתגן דרוש/ה הנדסאי/ת תעשיה וניהול

לעבודה בחצי יום לפנות טלפונית החל מיום א' לטלפון: 03-7511627 (25350)

למוסד ציבורי גדול דרושים מהנדס/ הנדסאי חשמל

התפקיד קשור לתשתיות ואחזקה

כישורים דרושים:

נסיון וידע בעבודת ביצוע ומתקנות + נסיון של 5 שנים לפחות בעבודה עם אלקטרוניקה, חשמל, מיזוג אויר, פיקוד ובקרה (ידע באלקטרוניקה תעשייתית – יתרון) * נסיון בקשר וניהול צוות עובדי אחזקה

הנדסאי/ טכנאי מיזוג אויר

לעבודת אחזקה של יחידות מיזוג אויר מרכזיות

כישורים דרושים: * בוגר בית ספר מקצועי בתחום + נסיון עבודה של 5 שנים לפחות בכל שלבי התקנה בפיקוד ובקרה * בעל רשיון לעסוק בעבודות חשמל

טכנאי חשמל

לעבודות אחזקה של מתקני חשמל במשמרות לאחר הכשרה מתאימה

(11940)

(11220)

הנדסאי/טכנאי מנוסה במקרופרוססורים לעבודה במשמרות בחברת אלקטרוניקה

כוח אדם

לבעלי מקצוע

אדריכל ראשי דרוש/ה לחברת בניה ארצית

על המועמד/ת להיות אדריכל מנוסה עם נסיון שלא פחות מ-10 שנים לפחות בניהול תכנון. לרבות ביצוע ופיתוח פרויקטים. על המעוניינים לפנות בכתב עד בצירוף קורות חיים. כישורים נסיון והמלצות, בכל מקצועות... קודמים לת.ד. 7020 תל-אביב עבור "חברה ציבורית"

(9502)

מהנדסי אלקטרוניקה או מחשבים בעלי תואר שני או שלישי ונסיון בהוראה לפיתוח ודיכון הוראה

לפנות בכתב... ת.ד. 39513 ת"א 61391

(15564)

לבולמיס סילאום דרושה מוכרת טובה

לקריסטל מיים ברחוב סנסר דרושה אינטליגנטית ונאה למכירות

קופאיות לסופרמרקט מצפון ת"א מהרצליה ומזרחה לעבודות קבועות

אדריכלים ומהנדסים

هكذا من الأصل

לבית ספר תעשייתי "עמל" לסקצועות הרכב "עמל" בקעמי (לוד) טלפון: 03-9725276 08-241536

דרוש מיד!

★

מורה/מדריך
לחשמל רכב
משרה חלקית

★

לבית ספר תיכון "עמל" – יפו, רח' יפת 44
טלפון: 03-824747

דרוש מיד!

★

מורה/מדריך
למכונאות רכב
משרה חלקית

★

מועמדים מתאימים בעלי הכשרה ונסיון מתבקשים לפנות להנהלת ביה"ס.
(26459)

ליונאל"
דרוש/ה
מזכירה עברית אנגלית

פלישה טובה ב-2 השפות, כולל הדפסה, רצוי ידע בניהול חשבונות. לעבודה זמנית או ממושכת באזור ת"א.
טלפון: 03-222266, 03-345541 "ליונאל"
(24539)

★ מזכירה בכירה

בחב' לפרסום והוצאה לאור לניהול המשרד ועבודת מינהלה

● גיל מעל 27, השכלה תיכונית מלאה ● 5 שנות נסיון לפחות ● המלצות ● כושר ארגון וסדר מעולים ● יחסי אנוש ● יכולת להשתלב בעבודה מאומצת
● יכולת עמידה בלחץ. פנה בכתב עד בצרוף קורות חיים
● מקום עבודה מכובד
רק המתאימות תענינה.
(26203)

מזכירה השולטת בשפה האנגלית
(שפת אם אנגלית)
כולל תיקתוקת הדל

מקטיפריה, ידע בהנהלת חשבונות, ב-P.C. ובמחשב, תרגום עברית/אנגלית
משרה מלאה

מקום העבודה ת"א. נא לפנות ל:
O.R.S בני ברק טלפון: 03-702148.
(9276)

למחסן מכירות קמעוני בתל-אביב
דרושה
מזכירה

5 ימים בשבוע, השכלה תיכונית, יכולת ארגונית, ידע בהנהלת חשבונות. נא לפנות בכתב עד בצרוף פרטים ל-ת.ד. 8246 תל-אביב 61082.
(9278)

מזכירה
עברית אנגלית
ידיעה טובה
בהדפסה

(26403)

מזכירה
אם את אינטליגנטית
עצמאית ומוכשרת

תוכל להציע לך משרה המתאימה את כישורייך. 03-342206
(25571)

למשרד אדריכלים
מזכירה + עיבוד תמלילים בעלת נסיון
למשרה מלאה

ימים א'-ה' טלפון: 03-792680, 03-785260
(26540)

לגדעון אוברזון
רמת-גן
דרוש מחסנאי
למחסן הבדים

נא לפנות טלפונית בימים א'-ה' 03-7511627
(25346)

מחסנאים
מנוסים
בענף
האלקטרוניקה

(26399)

למיתקן אמישראגז
צומת בית-דגן
פקיד-מחסנאי מנוסה
ומחסנאי מנוסה

לפנות לגבר טלפון: 03-614551
(22126)

דרוש
מחסנאי
לבית מסחר
לחלפים בת"א

ת.ד. 51422 ת"א מיקוד 67214
(22162)

לחברת יבוא
איש/אשת
מכירות
באזור הצפון הרחוק
ומרכז הארץ

הכישורים הדרושים:
נסיון במכירות (עדיפות בנושא כימיקלים לתעשיה) בעל/ת רכב

איש/אשת
מכירות
מנוסה

אם אתה מאמין שאת/ה שווה יותר ממה שקיבלת עד עכשיו – פה ההזדמנות שלך להוכיח זאת!
03-342213/5
(25568)

---

1. מקדמת מכירות

באמצעות הטלפון
לעבודה מהבית

2. סוכנים

להפצה ושיווק מוצרים
לקידום מכירות ופירסום

לפנות לטלפון 03-379040/2/3 או 03-377396
(24564)

לירות "עידן"
המשרד הגדול
והותיק בראשל"צ
דרוש/ה

(24924)

למקצוענים
שבחבורה
סוכנים
בעלי רכב מסחרי

(25215)

אם את/ה
צעיר/ה נאה
נמרץ ושאפתן

(18645)

למפעל תעשייתי
באזור ת"א דרושים:
מכונאי רכב
כל הסוגים
מכונאי מלגזות

● רצוי בעלי רשיון נהיגה (D5)
● הכשרה מקצועית מתאימה
● נסיון קודם
● מגורים באיזור ת"א – ת"ן
מתאימים יפנו למחלקת כח אדם טלפון:
03-7552355/6
(19114)

לאור דרושים
למוסך המרכזי
באזור וכן למוסכים
ברמלה והרצליה
מכונאים
ומסגרים

● לאחר שרות צבאי
● בעלי פרופיל גבוה
● עד גיל 26

ביה אור, דרך פתח 142 ת"א
טלפון 03-432592
(23470)

נערים/נערות לפני
גיוס למפעל
תרופות/קוסמטיקה
בבני-ברק

טלפון: 03-776959
(7746)

נורית
ש. פולק ובניו בע"מ
דרושים טרקיבים
ועוזרי בנין מקצועיים

טלפון: 052-27728
(19772)

דרושות
1. פקידה
מנוסה
2. מרכזנית
3. פקידה לעבודות
משרד

ג'

לך על בטוח לוח מעריב קריירה

לחברה בצמיחה דרושים מסגרים לחו"ל + ...

מעבדות תמלילים א–ב WORDMILL

מנסות, הדפסה, תנאים טובים למתאימות!

03-371465/70 "א ת." (11933)

כתבנית אנגלית מנוסה

אפשרות לעבודה משמרות.

תנאים טובים. 03-371465/70 "א ת." (11941)

כתבניות עברית – אנגלית מנוסות. תנאים מצוינים למתאימות!

03-371465/70 "א ת." (11946)

קלדנית אנגלית מנוסה

תנאים מצויינים למתאימות 03-371465/70 "א ת." (11950)

קלדנית מנוסה אינטליגנטית מסודרת ודייקנית לעבודה קבועה

רצוי נסיון בעבודה מסוג כזה. מקום העבודה ע"י דיזנגוף 03-227177 (26383)

"ל"דל-תה"

מצרי איכות חשמליים בע"מ

ליד צומת ההגנה ר"ג

דרוש/ה

פקיד/ת מחסן

עם נסיון של 3 שנים

★ נסיון מוכח בעבודה עם לקוחות ובהפעלת מחשב ★ עדיפות לתושבי האזור

משרה מלאה ימים א'-ה', נא לפנות לאבי. טלפון: 03-7518710 (26526)

"ל"דואל"

דרושים/ות

★

כתבנית עברית/אנגלית

לעבודה מיידית במשרה מלאה בת"א, נסיון הכרחי

★

כתבנית עברית

רצוי ידע באנגלית

לעבודה מסודרת ברמת השרון, במשרה מלאה, 07:30-17:00, 5 ימים בשבוע, לאחר שרות צבאי

★ ★

"דואל" 03-222266, 03-245541

גורדון 88 ת"א, ליד גורדון ת"א (24474)

"ל"דואל"

דרושים/ות

★

מעבדות תמלילים

בעלות נסיון על אחת מהתוכנות הבאות: רינייסנס 2001, וורדסטאר, מולטימייט, א–ב, אייטם, לעבודה זמנית או מסודרת באיזור ת"א

★

קלדניות

לעבודה מיידית לפי שעות, אפשרות לעבודה מסודרת

★ ★

"דואל" 03-222266 03-245541

גורדון 88 ת"א ליד גורדון ת"א (24544)

פקידים לסניף דואר דרושים לרשות הדואר

"אדם לשרות אדם" מוקד לסיוע סיעודי 24 שעות ביממה ★ מטפלות ועוזרות

דרושים/ות מטפלים/ות ועובדים/ות סוציאליים לעבודה זמנית וקבועה. שכר גבוה + תנאים סוציאליים. (ראה פרסומת בטור אחרת) 03-5461727, 03-5464293, 03-5464815, 03-5464395 (20175)

לאגד דרושים

למוסך האיזורי באזור

מסגרי אחזקה

● לאחר שירות צבאי
● פרופיל גבוה
● עד גיל 26
● בעלי רשיון לרכב משא

בית אגד, דרך פתח תקוה 142, ת"א. טלפון: 03-432592 (23491)

ברסמים קונבנציונליים בעלי נסיון לאיזור המרכז

הטבות, עדיפות, שכר גבוה, תנאים סוציאליים מלאים 09:00-17:00. טלפון: 03-245222 (9270)

למוסד ציבורי דרוש רופא עיניים (סבקר מקצועי)

בסניפי ירושלים, ת"א, באר שבע. נא לפנות טלפון: 02-663663, 02-663808 (22118)

هكذا من الأصل

מהנדס מיזוג אויר

דרוש
למוסד ציבורי
גדול
לאיזור הצפון

דרישות התפקיד:
בעל תואר מהנדס. ראשי שורות
בצה"ל ונסיון של 3 שנים

המעוניינים יפנו בצרוף קורות חיים
ל"ת ד 553 ת"א, מיקוד 61006
(8889)

מהנדסי חשמל

דרושים
למוסד ציבורי
גדול
לאיזור הצפון

דרישות התפקיד • בעל תואר מהנדס • לאחר שרות בצה"ל • רשיון חשמלאי – מהנדס • רשיון בודק • נסיון של 3 שנים.

המעוניינים יפנו בכתב בצרוף קורות חיים ל"ת ד 7093 ת"א 552 ,00 מיקוד 61006
(89101)

המרכז הפדגוגי טכנולוגי מ.פ.ט

רח' קהילת קייב 15
ת"א, טל': 03-497444

דרוש/ה

גרפיקאי/ת

• לאחר שרות צבאי
• למשרה מלאה
• לקביעת ראיון נא להתקשר לגבי עמיתי, טלפון: 03-497444 בין השעות 08:00 — 14:30.

(23295)

לוח ירושלים

עבודה

3000

מפתח ל"עבודה"
(מדורי המשנה מסודרים על־פי סדר הא"ב)

אופטיקאים	3020
אחזקה ותחזוקה	3030
אחיות וכח עזר	3040
אינסטלציה	3060
אריזה ותריגה	3070
ביטוח	3075
בייביסיטר	3077
גזירה ותפירה	3080
דיילות ומדגימות	3090
דפוס	3100
הנהלת חשבונות	3120
חוקרים	3140
חיילים משוחררים	3160
חשמל ואלקטרוניקה	3200
טבחים וקונדיטורים	3220
טכנאים/הנדסאים	3240
יהלומים ותכשיטים	3280
כימאים	3283
כלכלה וניהול עסקים	3286
לבורנטים ורוקחים	3290
מבית לבית	3295
מדריכים/ות	3297
מהנדסים ואדריכלים	3300
מוכרים/ות וקופאים/יות	3320
מוסיקה ובמה	3330
מורים ומורות	3340
מזכירות	3350
מחשבים ותוכנה	3355
מחסנאים	3360
מכונאי תעשיה	3361
מסגרות ורתכות	3363
מפיצים ומוקדי מכירות	3365
מפעילי ציוד מכני	3380
מצילים	3385
נקיון	3390
נגרים ורפדים	3400
נהגים	3440
נער שליח	3450
סמוטנים/יות	3460
ספרות וקוסמטיקה	3480
ספרנים/יות	3490
עובדי בית	3500
עובדי הקלאות ונוף	3505
עובדי מוסך	3510
עובדי מטבח	3520
עובדי ניקיון	3540
עובדי סעד וקהילה	3560
עוזרות ומטפלות	3600
עורכי דין	3620
פועלים/ות	3640
פיזיותרפיסטים ומעסים	3645
פיסיקאים	3650
פסיכולוגים	3680
פקידות וקלדנות	3720
פרסום	3722
צבעים	3725
צילום וגרפיקה	3730
ראשי תשבון והשבים	3733
רופאים	3736
רפואת שיניים	3740
שליחים/ות	3760
שמירה ואבטחה	3800
שרטטים וגרפיקאים	3845
תרגום ועריכה	3860
ביקוש עבודה	3880
הכשרה לעבודה	3920

למרכז לציונות דתית

דרוש

מנהלן

• בעל כושר ארגוני וביצועיסט
• אחריות מנהלתית וכספית
• פיתוח קשרי חוץ
• קשרים עם ארגונים ומוסדות
• בעלי נסיון של 5 שנים
• מקום העבודה ירושלים.

התפקיד מצריך מעשה ברחבי הארץ. יש לשלוח פרטים אישיים וציון מס' טלפון לת.ד. 18036 ירושלים – מוריה מוכבחוח –
(23696)

שליחים עם קטנועים או אופניים

דרושים
לרשות הדואר

להזנקה מכתבים, מכתבי אקספרס ודברי דואר אחרים. עבור העבודה בקטנוע או באופניים פרטי יתן התשלום תואם נוסף לשכר. אפשרות העסקה גם בלי רכב פרטי. פרטים נוספים להתקשר לגב' רחל טל טלפונים 03-307255, 03-307258, 03-307254
(9485)

לבני טל ביטחון

דרושים
שומרי ראש
חסונים

מהנדס תחזוקה

דרוש
לרשות
הנמלים

• כושר ונסיון מנהלי וארגוני
• בקיא בהבנה וביקורת תקציבי פל ביצוע עבודות
• רצוי התמצאות בהורסות נמלים

הבקשות למשרה זו יש להגיש לא יאוחר מיום 27.11.87 לרשות הנמלים בתל־אביב.

ברבר פרטים נוספים יש לפנות בעל פה, לאגף כח אדם, רשות הנמלים, דרך פתח־תקוה 74 (בית מגו"א), תל־אביב, קומה 13, חדר מס' 1316 או למחלקת כח אדם בנמלים בטלפון: 03-5121974 ת.ד. 20121 מיקוד 61201
(11185)

לוח חיפה

לוח נתניה

לוח באר שבע

לכבוד
אגודת העיתונאים
רח' קפלן 4 תל־אביב 64734
נא לשלוח אלי את ספר השנה של העיתונאים 1987.
יצ"ב המחאה ע"ס 29 ש"ח לפקודת אגודת העיתונאים.

שם ______ כתובת ______
חתימה ______ ת.ז. ______ תאריך ______

מוסף ארבעים שנה

40 שנה למדינת ישראל

ישראל ISRAEL
סדרת מוספים צבעוניים מהודרים
יתפרסמו ב־ מעריב
המוסף הראשון בסדרה יצורף לגליון "מעריב" ביום א', 29 בנובמבר 1987
המוספים מופקים על־ידי
שיווק
לפרטים נוספים: 331936, 03-332062

מוסף ארבעים שנה

תקליט חדש

מודעפון 03/38 38 38

שרות מודעות טלפוני
24 שעות ביממה
לבעלי כרטיסי אשראי

مكان الأصل

מבצע עובד ישראל
פרסים בעשרות אלפי שקלים לעובדים המצטיינים

מנהלים, עובדים וועדים
בשם המטה הציבורי של המבצע, אני קורא לכם להצטרף למבצע „עובד ישראלי" ולרשום את עובדיכם כמשתתפים במבצע חשוב זה.

בכבוד רב,
בומה שביט
יו"ר המטה הציבורי

את המבצע מארגנים
זו השנה השתים־עשרה שעתון מעריב ברוסות שר האוצר ובשיתוף כל הגורמים הכלכליים החברתיים המדינה: הסתדרות העובדים הכללית, לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים, התאחדות התעשיינים ונציבות שירות המדינה. היעוץ המקצועי למבצע ניתן על ידי המכון לפריון העבודה והייצור.

במבצע זכאי להשתתף
כל מפעל, מוסד או גוף ציבורי מכל ענף שהוא במשק.

העובדים המצטיינים במפעלים יקבעו
בהתאם לרשימת מדדים (קריטריונים) שעובדה ע"י המכון לפריון העבודה והייצור.

הזוכים הענפיים יקבעו
ע"י ועדות שיפוט ענפיות.

הזוכים הארציים יקבעו
ע"י ועדת שיפוט עליונה בראשות שופט הכוללת את נציגי הגופים המשתתפים במבצע ואנשי המכון לפריון העבודה והייצור.

הפרסים
- ★ עובד ישראל יזכה ב־5,000 $ (שווים בשקלים).
- ★ העובדים המצטיינים במגזרים יזכו ב־1,500 $ (שווים בשקלים).
- ★ העובדים המצטיינים בענפים יזכו ב־1,000 $ (שווים בשקלים).
- ★ הזוכים בציון לשבח יזכו ב־500 $ (שווים בשקלים).
- ★ וכן יחולקו 280 פרסים בשווי של 250 $ כל אחד לחלק מהעובדים המצטיינים במפעלים.
- ★ מאות העובדים המצטיינים במפעלים יקבלו תעודה מהודרת.

טקס הענקת הפרסים למצטיינים בענפים, למצטיינים במגזרים ולעובד ישראל יערך במשכן נשיאי ישראל בירושלים.

ההרשמה למבצע
באמצעות טופס ההצטרפות המצורף, או באמצעות הטלפון 03־439321, 03־439217.

טופס הצטרפות
לכבוד
„עובד ישראל 1987"
רח' קרליבך 2 תל־אביב 61200
נא לצרף אותנו למבצע „עובד ישראל 1987"
פרטים על המפעל/המוסד
שם ______
שם המפעל ______
כתובת ______
מס' טלפון ______
התפקיד במפעל ______
מס' העובדים במפעל/מוסד ______
שם איש הקשר של המפעל עם מטה המבצע ______
חתימה ______

מעבוד וברכה

עובד ישראל 87'
המבצע מאורגן ע"י מעריב

לחברה ידועה ליבוא רכב
דרוש
טכנאי שרות
- ★ בעל השכלה של טכנאי/הנדסאי (עדיפות לבעלי נסיון כטכנאי שרות)
- ★ נסיון וידע ברכב כבד + מנוע בנזין ודיזל
- ★ רשיון נהיגה ג'
- ★ ידיעה בשפה האנגלית ובעל כושר ביטוי

פרטים וקורות חיים בכתב יד לשלוח לת.ד. 22767, ת"א, מיקוד — 61227
נא לציין על המעטפה: עבור מס. 1.

דֶּרֶך — לפיתוח אדם ומערכות
מחפשת עבור לקוח מובחר
אנשי מכירות מעולים
אינטליגנטים ובעלי נסיון.
עדיפות לבעלי נסיון קודם במכירות לדרגים בכירים ו/או בענף הפרסום.
עוזר/ת למנהל שיווק
מתאים במיוחד לבעלי נסיון במכירות המעוניינים "לרדת" מעיסוק ישיר במכירה.
אנשי מכירות לנושאים מיוחדים
בעלי נסיון ברכש מודעות ו/או מכירות אחרות באמצעות הטלפון.

לקבלת פרטים נוספים
ולקביעת פגישה
נא לפנות למשרדי דרך,
טל' 03־225247,
בין השעות: 8.00 עד 14.00

מאור — סוכנויות ושיווק בע"מ
דרוש
איש מכירות
לציוד מדידה אלקטרוני
הכישורים הדרושים:
- – ידע מוכח במכירות של שנתיים לפחות.
- – ידע בסיסי באלקטרוניקה ובציוד מדידה.
- – רכב פרטי.

מועמדים מתאימים מתבקשים להתקשר לקביעת ראיון לטל' 052־452875, 03־9341315.

יונה אושפיז
מנועי חשמל בע"מ
למפעלנו באזור התעשיה חולון
דרוש
עוזר למנהל השיווק
★ בעל רקע מסחרי ★ נסיון במכירות
★ גיל מעל 30
העבודה במשרדי המפעל,
5 ימים בשבוע
תנאים בהתאם לכישורים.
לפנות בכתב־יד לת.ד. 2562
חולון 58125

לחברה לציוד רפואי בהרצליה
דרושים:
1) **פקיד/ה יבוא**
למשרה מלאה. שליטה באנגלית.
עדיפות לבעלי נסיון קודם.
2) **מזכירה / כתבנית**
למשרה מלאה. שליטה באנגלית,
הפעלת מחשב וטלקס עם נסיון קודם.

נא לפנות בכתב ת.ד. 297 רמת־גן 52102.

לחברה בינלאומית ליבוא רכב
דרושה
מזכירה
שליטה מלאה וטובה בהדפסת עברית/אנגלית. נסיון בפקידות וניהול משרד. משרה מלאה.

נא לפנות בכתב־יד לת.ד. 1696 תל־אביב, מיקוד 61016 — עבור אלי.

דרושה קלדנית
בעלת הנתונים הבאים:
- ★ קצב קלידה מהיר
- ★ נכונות ואחריות
- ★ פנוי למשרה מלאה

למתאימה — תנאים טובים

לפנות לחגית 03־332991, 03־333479

חברה ידועה ליבוא רכב
מחפשת
שליח
עם קטנוע ורשיון נהיגה
עדיפות לבעלי רשיון ג'.

פרטים נוספים בטלפון 03-254236 לפנינה.

דרוש/ה
למשרד פרטי לתכנון קונסטרוקציות בניין
הנדסאי/ת בניין
מנוסה
להתקשר אינג' א. הרטר
03־220275, 03־236098, מיום א'

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה תשמ"א — 1981

---

24 שעות
קבלה מודעות דחופות
רחוב דיזנגוף 118 (מול כס"ת)
03-239952
03-246363

גבר לעניין
אתה בעניין. יום שני. קבענו.
מלך הצלפים ■ השתדך וטייל במרחבי ישראל: טיולי פנויים־פנויות ■ בני מרום. המקצוע — לוכד נחשים. ■ יורק, בריטניה: הצעות מעשיות לטיול ■ מוזיאון היהלומים, פנינה של מוזיאון ■ המיעוטים של סין: רשמי ביקור ■ אופנוע "מוטו גוצ'י", מבחן רכב ■

תסתכל מה קורה במעריב

דרושות
נשים
לשיווק שעונים אופנתיים
בשעות הפנאי
רווחים גבוהים
טל. 03־5449687
בשעות 13.00—16.00

דרושים/ות
1. **מנהל/ת חשבונות**
2. **קופאית ראשית**
3. **קופאיות**
4. **איש תחזוקה**
עם ידע בחשמל וקירור
5. **מדפי/ות**

להתקשר בין השעות 9.00—17.00 052-558726

לחברה צבורית בענף התיירות
דרושים
1. **מנהל מחלקת ביטוח**
בעלת יוזמה ויכולת לעבודה עצמאית ומאומצת, יחסי אנוש מעולים ונסיון בביטוח רצויים
2. **מקדם/ת מכירות**
בעל/ת רכב פרטי, יחסי אנוש, חריצות, דינמיות ונכונות לעבודה מאומצת

03-247291 לפנות לאתי החל מיום א'.

לפרוייקט חקלאי באפריקה
דרוש
בעל ידע ונסיון בגידול בננות ובהשקייה בטפטוף
דובר צרפתית (תנאי הכרחי)
העבודה לתקופה של חצי שנה

נא לפנות, בכתב־יד בלבד, לת.ד. 33263, תל־אביב, עבור מס' 115

למשרד רואי חשבון
מנהל/ת משרד
בעלי נסיון בלבד מתבקשים
לפנות בכתב־יד לת.ד. 14069
ת"א, מיקוד 61141

דרושים
שותפים להצלחה!
בעלי נסיון
ברכש מודעות
לפרוייקט פרסומי מיוחד במינו
עם אפשרות
לרווחים גדולים במיוחד!
לראיון נא לפנות לעידית
03-290־326

דרוש בירושלים
רכז הכשרה מקצועית
כישורים רצויים:
- ★ נסיון בהכנת תכניות לימודים טכנולוגיים.
- ★ יכולת הפעלה של צוות מדריכים מקצועיים.
- ★ רצון לעבוד עם חניכים מוגבלים פיזית ונפשית.

לפנות בכתב, בצירוף קורות־חיים, לת"ד 15064 תל־אביב 61150.

לחברת כמיפארם בע"מ
(מקודם קופל ושות' בע"מ — כמיטרייד)
רמת־אביב
דרוש
טכנאי צביעת טקסטיל צעיר
לתפקיד איש מכירות
הכישורים הדרושים:
★ בוגר שנקר או מכללה דומה ★ דובר עברית, אנגלית, ידיעת גרמנית — יתרון. ★ בעל רשיון נהיגה.
דרוש
עוזר מחסנאי
בעל רשיון נהיגה

לקביעת ראיון, נא להתקשר טלפונית 03-422031

לחברה קבלנית
דרושים מנהלי עבודה
במרכז הארץ
רק בעלי נסיון יפנו בשעות העבודה לטלפונים: 03־255999, 03־217564.

דרוש/ה גוֹבֶה/בָה
לריכוז מח' גביה
- ★ העבודה טלפונית בעיקרה
- ★ אחריות
- ★ סדר
- ★ מסירות
- ★ עקביות

לפנות לאלי 03־333479

החברה מספר אחד בביטוח חיים

מרחיבה את מערך השיווק שלה באזורי המרכז, חיפה, ירושלים ובאר־שבע ומעוניינת בך:

- בעל/ת השכלה אקדמאית
- כושר ארגוני ומיהולי
- יוזמה ורצון להתקדם במסלול שיווקי – ניהולי
- הופעה מרשימה
- רשיון נהיגה

לתפקיד מנהל/ת מכירות

– המועמדים/ות יעברו תהליך מיון קפדני.
– המתקבלים/ות ישולבו בקורס מקצועי מרוכז בתנאי פנימיה.
– העומדים/ות בהצלחה בקורס ישולבו במערך השיווק של החברה ויהנו מתנאים הולמים הכוללים רכב צמוד.

אם את/ה בסביבות גיל ה־30 ועומד/ת בדרישות התפקיד פנה/י בהקדם בצירוף קורות חיים לת.ד. 37633 ת"א מיקוד 61375 בציון המילה „שיווק" ע"ג המעטפה.

מגדל – חברה לביטוח בע"מ
דבר אחד בטוח.

יש עבודה בחברת החשמל

להקמת תחנת הכח "רוטנברג" באשקלון דרושים:

חשמלאים/מסגרים מעולים עובדי גובה

הכישורים הדרושים:
★ בוגרי בי"ס מקצועי
★ בעלי נסיון
בריאות תקינה

העונים לדרישות הנ"ל, יפנו אישית עם תעודת השכלה אל מח' כח אדם, אגף הביצוע רח' החשמל 16 קומה 12 תל־אביב.

מודעה זו מיועדת לנשים ולגברים כאחד.

חברת החשמל לישראל בע"מ

בואו הצטרפו אלינו וביחד נייצר ונייצא את תוצרת אסם במפעלנו החדש בשדרות

אנו ממתינים ל:

1 טכנאים/ות או הנדסאים/ות ייצור
2 מכונאים/ות תעשיה
2 חשמלאים/ות תעשיה בעלי הסמכה
1 מחסנאים/ות טכניות
2 מסיקי דוודים
1 מסגר מכני
2 מנהלים/ות עבודה

* בעלי נסיון מוכח
* 6 ימי עבודה בשבוע ובמשמרות
* יינתן סיוע למעתיקים מקום מגוריהם לשדרות

לקביעת ראיון נא להתקשר למנהל כוח-אדם בטלפון: 051-898101.

אורבוט מערכות בע"מ

חברתנו מפתחת, מייצרת ומייצאת מערכות עתירות ידע, המשלבות אינטלגנציה מלאכותית וראיה ממוחשבת לבדיקות איכות של מוצרים אלקטרוניים.

עם הרחבת פעילותנו דרושים לנו:

1. מהנדס מכני מנוסה לפיתוח מיכשור אופטו־מכני (משרה פת/402)
נדרש נסיון של 5 שנים בפיתוח מוצרים אופטו־מכניים ומערכות הנעה. נסיון רב־תחומי יהווה יתרון.

2. מהנדסי אלקטרוניקה (משרה פת/383)
להשתלבות בצוות פיתוח מערכות בתחום ראיה ממוחשבת, דרושים בעלי יוזמה, עצמאיים ומקוריים עם נסיון של 3-5 שנים באחד התחומים הבאים:
★ תכנון מעגלים ספרתיים מהירים.
★ עבוד תמונה/אותות.

3. מהנדס אנלוגי מנוסה בתחומי סרוו, וידאו, אלקטרו־אופטיקה (משרה פת/483)

לקביעת ראיון נא לשלוח קורות חיים בכתב יד לת.ד. 215, יבנה, מיקוד 70651.

דרושים צעירים וצעירות

גן אורנים

לאחר שרות צבאי

לעבודת מלצרות

- ידע קודם - לא הכרחי • לימוד במקום
- בגמר ההשתלמות שכר נאה
- ראיונות: יום א'-ג' 10.00-16.00

גן אורנים
גני התערוכה,
שד' רוקח
תל־אביב.

כצט CTS

דרושים/ות

תועלמנים/ות

לאיזור הצפון, המרכז וירושלים

הכישורים הדרושים:
★ השכלה רפואית או פאראדפואית.
★ שליטה מלאה בשפה האנגלית.
★ גיל: מעל 25.
★ רשיון נהיגה חובה.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב־יד, בצירוף קורות־חיים ושמות ממליצים, אל חברת כצ"ט בע"מ, ת.ד. 10, ת"א, מיקוד 61000, לידי: מר חיים הירש.

– סודיות מובטחת –

כ.צ.ט. בע"מ כימיקלים וציוד טכני
בשירות הציבור מאז 1921

רשות שדות התעופה בישראל

נמל התעופה בן־גוריון
דרושים

בחורים/בחורות

לתפקיד בטחוני מעניין בנמל התעופה בן־גוריון

העבודה מוצעת למשרה מלאה במשמרות מנוונות לחווה מינימלי של שנה. • לאחר שנת עבודה, אפשרות העסקה גם במשרה חלקית. (לסטודנטים).

תנאי הקבלה
★ לאחר שירות צבאי.
★ 12 שנות לימוד לפחות.
★ דוברי אנגלית ברמה טובה. (הראיון ייערך בשפה האנגלית).
★ מצב בריאותי תקין.
★ מגורים באיזור גוש דן – חובה לתקופת התחזה.
★ במסגרת העבודה תתאפשר יציאה לחו"ל מעת לעת על פי הצורך.
★ למועמדים המתאימים יוצעו תנאי שכר נאותים והטבות נוספות.

למעוניינים בעלי הכישורים המתאימים, יתקיים ועדת קבלה במינהלת נמל התעופה בן־גוריון, בבנין משרד הבריאות (סמוך לאולם המכס), ביום ב' 23.11.87.

הרשמת מועמדים תתקיים משעה 06.00 עד השעה 08.00 בבוקר.
מספר המועמדים הינו מוגבל ותלוי בהחלטת הועדה.

על המועמדים להצטייד בתעודת זהות, פנקס מילואים, תעודת שחרור מצה"ל ושתי תמונות.

מפעלי ים המלח בע"מ

לחברתנו דרושים מהנדסי תעשיה וניהול

לתעסוקה בניתוח מערכות מחשב
נסיון קודם — אינו הכרחי

למועמדים המתאימים תינתן עזרה בדיור

המעוניינים מתבקשים לכתוב, בצירוף קורות חיים, אל: ראש יחידת מנגנון, ת.ד. 75, באר־שבע, 84100

בקרנות לירוקליט לישראל

מפעלי ים המלח - לביסוסה הכלכלי של ישראל

לסניף "תנובה" נתניה

דרוש

מקדם מכירות ושיווק

הכישורים הדרושים:
- השכלה תיכונית מלאה
- נסיון מעשי מוכח של 3 שנים לפחות בקידום מכירות ושיווק
- בעל רשיון נהיגה לרכב פרטי, רצוי בעל רשיון למשאית
- בעל יכולת לקיים יחסי אנוש תקינים
- תושב העיר נתניה וסביבתה הקרובה

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב למחלקת המנגנון של "תנובה" מחוז ת"א ת.ד. 282 תל–אביב 61002 ולציין בכתב קורות חיים ונסיון מעשי בעבודה ולצרף המלצות.

– סודיות מובטחת –

דרושה אשה מבוגרת

בעלת נסיון בניהול בית וגידול ילדים באוירה תרבותית יהודית.

לתפקיד:
סוכנת בית לארץ דוברת גרמנית.

ניהול וארגון בית למשפחה תרו־הורית.
הענקת אוירה תרבותית יהודית לשלושה ילדים גילאי 7–12.
מגורים עצמאיים בדירה נפרדת.
תנאי שכר מצויינים.

נא לפנות לנציגת המשפחה, ד"ר תמר סילוא – ע.מ.י.ת., דישראלי 54 חיפה 34334, טל: 04-254314/5.

לחברה מסחרית, לה מספר סניפים בירושלים

דרוש

מנהל בכיר/מפקח

הכישורים הדרושים:
★ נסיון ניהולי מוכח
★ השכלה על־תיכונית
★ אוריינטציה שיווקית
★ יכולת להנעת צוות עובדים
★ כושר ניהול משא ומתן עם ספקים ועובדים
★ תושב ירושלים והסביבה
★ תנאים טובים למועמדים המתאימים

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות, בכתב־יד בלבד, בציון קורות־חיים ונסיון קודם, לת.ד. 3075, תל־אביב 61030, עבור מס. 8.

מודעה זו מתייחסת לגברים ונשים כאחד.

למשרד שמאים מבוסס בת"א

דרוש:

שמאי ביטוח אלמנטרי

עם נסיון של מספר שנים.

פניות בכתב בלבד, בצירוף קורות־חיים ופירוט נסיון קודם, ל־ת.ד. 11333 תל־אביב מ. 61112, עבור מס' 160.

עשת בר־זיו רביד בע"מ

יועצים וסוכנים לביטוח

דרוש/ה

עובד בעל נסיון בביטוח אלמנטרי, מסחרי ותעשייתי

לטיפול עצמאי בלקוחות
תנאי שכר טובים למועמד המתאים
נא לפנות בכתב ולפרט נסיון קודם בעבודה
ת.ד. 29486 ת"א 61294

דרושים

עובדים סוציאליים

במשרה חלקית

למרכז הרפואי ע"ש שיבא

בדבר פרטים נוספים לפנות: טל: 5310553 – 5310236.

קיבוץ דליה

מחפש

אחות מוסמכת

בניסה לעבודה מיידית
מגורים במקום

נא להתקשר בשעות העבודה 04-897555/6.
או בשעות הערב 04-897323.

אגודה חקלאית

מחפשת

מנהל עסקים

נסיון, ניהול, כספים, באזור המרכז
קורות חיים לת.ד. 289 הוד־השרון

ליישוב בית אל ב'

דרוש

מזכיר פנים / חוץ

בעל כושר ארגון וניהול. בעל יוזמה. רשיון רכב הכרחי. יכולת לעבוד עם ציבור.
פרטים בטלפון: 02-976192
ובערב: 02-976494.

למוסד ציבורי בירושלים

דרוש/ה עובד/ת

בעל/ת השכלה אקדמית בכלכלה או במינהל עסקים וידע בחשבונאות.

ידיעת השפה האנגלית הכרחית.

יועדפו בעלי ידע במחשבים בתחום תכנות והפעלה.

פרטים: טלפון 02-558358

תל"א דחף מרכז – ספיר, כיכר המדינה 8 (פינת אלנבי 99), טל: 622547
תל"א דחף דיזנגוף – רח' דיזנגוף 118 (מול כסיפו), פתוח 24 שעות, טל 230952
תל"א דחף בן יהודה – רח' בן יהודה 9 (מול קולנוע מוגרבי), טל 656120
תל"א דחף אלנבי – רח' אלנבי 123 (כיכר המושבות), טל. 614433
לפרסם מודעה! דחף סניפים – בדחף תקבל יותר ובמחירי העיתון
חיפה דחף – רח' הרצל 5 (הדר), טל 665333/4
ירושלים דחף – רח' יפו 43 (כיכר ציון), טל 226336
דחפון – שרות מודעות טלפוני – טלפון 03-611001
ובעוד 50 סניפי דחף בכל רחבי הארץ
לפעמים אתה צריך פרסום, תמיד דחף

هكذا من الأصل

נציבות שרות המדינה

מודיעה על
פרסום מכרז צוערים/ות במשרד החוץ מק/1/88

- **תאור התפקיד:**
- **הדרגה:**
- **דרישות המשרה:**

הערות:

המועד האחרון להגשת בקשות הוא: י' בטבת ה'תשמ"ח — 31.12.87.

משרד החינוך והתרבות אגף הנוער

דרושים
עובדי/ות קידום נוער ברשויות המקומיות

התפקיד: הדרכה וטיפול במסגרת קבוצתית ואישית בנערים/ות בני 14–18 שאינם עובדים ואינם לומדים.

דרישות: תואר ראשון במדעי ההתנהגות, ניסיון בעבודה עם נוער, יכולת ליצור ולקיים קשר אישי, יוזמה ופתיחות.

העובדים/ות שיבחרו לתפקיד יועסקו ע"י הרשות המקומית.

העבודה בשעות לא שיגרתיות.

להלן פירוט הרשויות בהן נדרשים העובדים/ות

★ במחוז מרכז – רמלה, נתניה, יבנה, בית דגן, (½) גני תקוה, ראשון לציון.
להצגת מועמדות וקבלת פרטים, נא לפנות לעוזי הדר – משרד החינוך – אגף הנוער, שוקן 18 תל־אביב טל: 03-831121.

★ במחוז דרום – באר־שבע, ערד, אופקים, שדרות, אשקלון, קרית־גת.
להצגת מועמדות וקבלת פרטים, נא לפנות לשלמה ונטורה משרד החינוך – אגף הנוער, רחוב החלוץ 110, באר־שבע טל: 057-34141.

דרושים
בעלי יכולת שכנוע כושר מכירה דבקות במטרה
לפיתוח מערך פרסום בארץ (בחו"ל)

לעבודה מעניינת ובעלת אתגר ברחבי הארץ

דרושים
עובדים

תנאי קבלת העבודה:
1. גילאי 22–35 בעלי פרופיל בריאותי גבוה.
2. לאחר שרות צבאי.
3. ידע בסיסי באלקטרוניקה.
4. בעלי רשיון נהיגה.

עדיפות ליוצאי משטרה, מג"ב ויחידות קרביות.
בדבר פרטים, נא לפנות לטל. (03)428030 כל יום בשעות 10.00 בבוקר עד 14.00 בצהריים.

רשות שדות התעופה בישראל

רשות שדות התעופה בישראל
לעבודה בטחונית בנמלי התעופה אילת וירושלים
דרושים
יוצאי יחידות קרביות

בנתונים הבאים:
- ★ לוחמים בוגרי קורס פיקודי יוצאי יחידות שדה לאחר שרות צבאי מלא;
- ★ 12 שנות לימוד;
- ★ עד גיל 27;
- ★ פרופיל 82 ומעלה (למרכיבי משקפיים – חובה עדשות מגע רכות);
- ★ תחילת העבודה מותנית במעבר קורס בשכר, אשר יפתח במחצית חודש דצמבר 87.

תנאי שכר טובים למתאימים

ועדת קבלה לקורס תתקיים בנמל התעופה בן גוריון, מחלקת עובדים בנין הטרמינל, קומה ג' חדר 312 בתאריך 22.11.87 יום ראשון, בין השעות 09.00 – 13.00.
על הפונים להצטייד בתעודת זהות, פנקס מילואים תעודת שחרור ופנקס שבוי.
- מועמדים אשר ימצאו מתאימים בועדת הקבלה, ידרשו לעמוד במבחן התאמה לתפקיד אשר יערך בשלב מאוחר יותר.

רשות הנמלים

דרושה
מזכירה – כתבנית
לאגף שירות משפטי במשרד הראשי בתל־אביב

דרישות התפקיד:
1. השכלה תיכונית מלאה או השכלה מקצועית מקבילה.
2. נסיון של חמש שנים לפחות במילוי תפקידי מזכירה או פקידה כתבנית.
3. כושר הדפסה מעולה על מעבד תמלילים (עדיף על "לניר") בשפה העברית (רצויה ידיעה בהדפסה באנגלית).
4. כושר ארגון ותיאום.
5. כושר ניסוח בכתב.
6. נכונות ויכולת לעבוד, במידת הצורך, בשעות נוספות מעבר לשעות העבודה הרגילות.

- בדבר פרטים נא לפנות למח' אדם ברשות הנמלים, רח' דרך פתח־תקוה 74 תל־אביב, טל. 03-5121974

פניות בכתב יש לשגר לת.ד. 61201, בצירוף קורות־חיים בתבנית, לא יאוחר מיום 30.11.87.

משרד החינוך והתרבות לשכת מחוז המרכז

ללשכת מחוז המרכז
(מחדרה עד גדרה פרט לגוש דן)
דרושים/ות בדחיפות
לעבודה מיידית
מורים/ות
כוללים ומקצועיים
לבתי"ס יסודיים וחטה"ב
נא לפנות לרוזי צסלר
מנהלת מדור כח אדם
בימים א'–ו' טלפון 5435470

קריסטל
מכונות ומוצרי חשמל בע"מ

דרושים
אנשי פרסום וקידום מכירות
בכל רחבי הארץ

אם יש לך ראש מפולפל, חוש מכחיי מפותח, יוזמה ודינאמיות והינך רוצה להשתמש ולנצל כישורים אלה, מצפה לך אצלנו עבודה קשה עם הרבה אתגר, עניין ותמורה בהתאם.

אך ורק מי שניחן בנתונים אלה יפנה בכתב־יד בצירוף קורות חיים ונסיון בעבודה לת.ד. 22029 ת"א 61220 עבור מס' 2

---

hod הוד

מלון הוד – ים המלח
לקראת פתיחה

דרושים מועמדים לתפקידים הבאים:
- ★ חשב
- ★ מנהל מזון ומשקאות
- ★ אשף מטבח
- ★ מנהל מסעדות ובדים (MAITRE D'HOTEL)
- ★ מנהל שרותי מטבח (CHIEF STEWARD)
- ★ מנהל קבלה
- ★ מנהל בודאדם

העבודה תחייב מגורים באיזור.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות לטלפון 057-84644/5 לקביעת ראיון.

דרוש
מנהל

לניהול ותפעול שוטף בתל אביב של מערכת שיווק ושרות המונה כ־50 עובדים. אנשי מכירות, טכנאים ואדמיניסטרציה.

המועמד המתאים יצטרף לצוות המוביל של חברה מסחרית גדולה המובילה בתחומה.

הכישורים הדרושים:
- ⋆ כושר ניהול וארגון עצמאי.
- ⋆ יכולת גמישות מירבית.
- ⋆ יכולת מכירה מוכחת.

עדיפות לבעלי ניסיון בניהול מערכות דומות נא לפנות בכתב יד, אל ת.ד. 16373 תל־אביב. עבור "מנהל 11"

למפעל תעשייתי גדול במפרץ חיפה
דרושים:

★ אחראי למוסך
מהות התפקיד:
תיקוני מלגזות (דיזל ובנזין) וציוד כבד
הכישורים הדרושים:
- ⋆ תעודת הסמכה לאחריות למוסך
- ⋆ נסיון בעבודות הנ"ל.

★ שרטט/ת מכונות
הכישורים הדרושים:
- ⋆ טכנאי/ת מכונות עם הסמכה
- ⋆ נסיון של 4 שנים לפחות בתכנון צנרת ומבנים.

בדבר פרטים ובצרוף קורות חיים נא לפנות לת.ד. 767 חיפה 31000.

MIFROMAL מיפרומאל

למיפרומאל תעשיות ירושלים בע"מ
דרושים
1. **חשמלאי ראשי**
2. **מסגר – רתך**

בעלי ידע ונסיון בתעשיה
להתקשר לטלפון 02-522201
– סודיות מובטחת –

המועצה לענף הלול
דרוש
עובד לתפקיד פקח וטרינרי
במשחטות התעשיתיות לעופות באיזור הר טוב

עדיפות לבעלי השכלה זואוטכנאי או בוגרי בתי"ס חקלאיים.

לקביעת ראיון – להתקשר לטלפון 03-254191.

דרושים
מהנדס מזוג אויר לאזור הצפון

דרישות התפקיד:
בעל תואר מהנדס
לאחר שרות בצה"ל
נסיון של 3 שנים

המעונינים יפנו בצרוף קורות חיים לת.ד. 7093 ת"א מס' 553 מ"ם 61006.

כתיבה טכנית והנדסה בע"מ
דרוש
מהנדס אלקטרוניקה
בתחום תקשורת מתקדמת, עם נסיון בהדרכה, לעבודה בכתיבה טכנית
טלפון: 03-5562555

לחברת בניה בתל אביב
דרושים

1. מנהל/ת חשבונות סוג ג' אוד' עם נסיון של 5 שנים.
2. פקיד/ת חשבונות רצוי סוג ב' עם נסיון של שנתיים.

נא לפנות בכתב ל-ת.ד 20111 ת"א 67132

לחברה העוסקת בפרסום וקידום מכירות
דרושות
דיילות
לחולון ובת־ים
בעלות הופעה נאה ורשיון נהיגה
תנאי שכר טובים למתאימות
טל' 03-337125/9, למיטל

למעבדות רפא בע"מ
דרושים
תעמלנים רפואיים
לאיזור המרכז

הכישורים:
נסיון בתעמלנות רפואית או בעלי תואר ברוקחות או במדעי הטבע.
רשיון נהיגה.
ידיעת השפות עברית ואנגלית.

נא לפנות בכתב למחלקת כח אדם, ת.ד. 405 ירושלים 91003.

המועצה לייצור ולשיווק צמחי נוי
דרוש
מפעיל/ מפעילה
למערכת י.ב.מ./36
נסיון של שנתיים
לעבודה במשמרות
ידע ב־P.C יתרון

לפנות לטלפון 219763, 218111, לדני

ל"שרז השקעות בע"מ"
דרושה
מזכירה לאגף המכירות
פניות תתקבלנה כתב־יד בלבד!
ל"שרז" השקעות בע"מ
דיזנגוף סנטר ת"א – 64332

לחברת בניה בת"א
דרוש:
מנהל עבודה
- ★ מעולה
- ★ בעל נסיון רב בכל עבודות הבנין ומעורכות.

לפנות בכתב בציון נסיון קודם ושכר מבוקש לת.ד. 991, ח"א, עבור "מנהל עבודה".

לחברת יבוא בתל־אביב
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
דרגה: ג' – ד'
עם נסיון, לחצי משרה

לכתוב בפירוט ודרישת שכר לת.ד. 527, ירושלים. מיקוד 91004.

מרכז תורני טכנולוגי נחלים
דרוש
מדריך חברתי
בעל נסיון בהדרכה
עדיפות תנתן לבוגר ישיבת ההסדר
מגורים במקום חובה
טל. 03-9329338, 03-9325521 לר"ר שמרן

לחברת תכנון דרוש/ה
בוגר/ת טכניון
(הנדסה אזרחית או חקלאית) או בוגר/ת בגיאוגרפיה, בעל/ת נסיון של כ־5 שנים בעבודה הידרולוגית לניצול בים עיליים.

- לפנות – רקע מקצועי ותולדות חיים לת.ד 11170 ת"א – ר"כ"א

למכון להערכה תפקודית במרכז הרפואי ע"ש שיבא
דרושה **עובדת סוציאלית**
לחצי משרה, עם יכולת לעיסוק במשרה מלאה בהמשך לצורך
להתקשר טל' 03-716424 החל מ־22.11.78 משעה 9.00

מעריב פנאי

חלק ד'/ יום ו', כ"ח בחשון תשמ"ח, 20.11.87

תקציר

קולנוע

כתבה בעמ' 2
חנה ושחקניה
עירית שמגר ביקרה באתר הצילומים של הסרט "חנה סנש" בבימוי של מנחם גולן.

רדיו/טלוויזיה

כתבה בעמ' 3
הרחק מן הטלוויזיה
דליה רביקוביץ בכתבת רשמים מנסיעה באוטובוס לאזור הצפון; על סרטו של הבמאי היפני קון איצ'יקאווה "הנבל הבורמזי" ועל סרטם של גלן גלובוס "חף מפשע".

תיאטרון/מופע

כתבה בעמ' 4
סוד הקסם הברכטיאני
שרית פוקס על הגירסה החדשה של "מעגל הגיר הקווקזי" בבימוי עמרי ניצן ב"הבימה".

כתבה בעמ' 4
איזה מין מחזה
שוי רז על "אביב מתעורר" של פרנק וודקינד בתאן הירושלמי בבימויה של אסתר איזביצקי.

מוסיקה

כתבה בעמ' 5
כולם היו בניו של גבריאלוב
אדר אבישר על המוסיקאי מיקי גבריאלוב, שותפו של אריק איינשטיין באלבום החדש.

סופר־לילה

מי שדופק על הראש פעמים בשבוע, מתוך רצון לעקוד געגוע מנדנד לניו־יורק, שילך בשלוש בלילה למרכז הקניות הליליים ויקנה עגבניות, עוגיות וגם כרובית אם הוא רוצה. פיתרון מהמם למי שנמאס כבר לשבת בפאבים דחוסים עד ארבע בבוקר. מה יש. תזליף לא רע.

עם כל הכבוד לעיר הגדולה תל־אביב, יש גבול גם למיגוון הבילויים הלילי שלה. עוד פאב. עוד פאב. עוד פאב. בירה, אפשר גם לקחת מהמדף בסופר ולשתות. באמצע הלילה אף אחד לא בא לבדוק מה מתחלק לצינור הבליעה שלך. והבירה הזו, עולה במחיר הקרן, ולא כפול שלוש מאות אחוז לפחות. שיקול אההה?

מה שנכון נכון, אין עשרה איש על מטר מרובע. ואין צעקות ואין חיבוקים ואין נשיקות. בסופרמרקט המיפגש האישי יותר סולידי. מקסימום "אהלן מה העניינים". לא מפריזים בפרוות ליליות. לא עושים עיניים ולא מתחילים עם הבלונדינית ליד היוגורט. אבל יש בלונדינית. במיני. מי שלא לובש מיני, לא עושה קניות בשלוש בלילה.

אור חזק יש שם. אולי היו צריכים לעמעם אותו קצת, ליצור אווירה אינטימית. אבל לא חשבו על זה. חבל. בחוץ קר. סטייל חוץ־לארץ. שני אנשי קולנוע מתחילים נפגשים ליד מדף הקטניות, מנהלים שיחה על הסרטים האחרונים שעששים בשוק. בוהמיין אחד עם נעלי שפיץ שקוע בהרחת דגים. לאט־לאט. אף אחד לא דוחף ולא מסתיר את הקרפיונים. וכל יצורי הלילה האלה עם השפיצים ובלי השפיצים מרגישים סולידריות אין קץ.

זה לא סתם קניות. תאמינו לי. הלב לא רק שמתרחב לו מול העושר הגסטרונומי הזה, אלא שהלילה עושה משהו. סלו־מושן מפנק. אפילו הדאגות נעלמות מול ערימות הפטמלות, הקיווי, הקולרבי. ככה זה. ויש גם מוסיקה. לא בדיוק היבוא המוזיקלי הכי לוהט, אבל רועש בארון.

ובטח שמותר לעשן. בשלוש בלילה כל חוזפי הבריאות, נאמני הריאות הנקיות, והאלרגים לעשן – ישנים. העשן, אגב – אם מידת העייפות מספיק גדולה, והדימיון מספיק פרוע – מקבל צורה של אדים שיוצאים מרכבת תחתית.

הולכים־הולכים, מריחים פיג'ויות, פותחים שקית ביסלי, וליד הפירות היבשים עושים הפסקה קטנה כדי לטעום כמה משמשים יבשים, שעלים נורא ביוקר.

ובקניון יש גם קפיטריה. אם הביסלי והעוגיות, והמשמשים היבשים לא מצליחים לבלום פיהוקים, אז קונים כוס קפה ובוהים בשורות אינסופיות של בייגעלך, שנראים ברגע של טישטוש קל, כמו כל הנדחסים לסופר בשעות קרנבציונליות.

אני חושבת שאפשר גם לנמנם. מה יש?

מיכל קפרא

מיקדם

אסיר עולם מחזאי

אסיר עולם שמי אלקיים, שיציאתו לעבודות חוץ הופסקה, מעכב את עבודת היצירה של מחזה שכתבו הוא והשחקן דמי דנון (לחם). דנון קרא את טנבותיו של אלקיים בעתונות, וכששמע ששוחרר לעבודות חוץ והוא מועסק ברמל, פנה לבעלי המקום, אחזי השילד, וביקש ממנו לאפשר להם עבודה משותפת.

יגאל גינזר

השניים החלו לכתוב מחזה על הפוזי של בית הסוהר. "עכשיו אני אאלץ לנסוע לסמי לכלא להמשיך שם את הכתיבה", אומר דנון, "וזה לא מקום אידיאלי לעבודה כזאת."

בינתיים עסוק דנון, יחד עם רעייתו תחיה, על החזרת להצגה שוליית הקוסם. "הצגה לכל המשפחה", כהגדרתו. דנון כתב מחזה המבוסס על האגדה הנודעת, תחיה היא הקוסם, והוא השוליה. גיא מרוז יצר מוסיקה המבוססת על יצירתו של פול דוקה, ואילו יהודית גרינשפן הכינה מסכות.

בר־שביט יצא

שלמה בר־שביט יצא מצוות ההצגה השדה, העומדת לעלות בהבימה בתג המחזה הם קודי. המחזה נכתב בידי עירא דביר, והוא מתאר את מאבקה בעירייה של חבורת זקנים היושבים בשדרה מול הבימה. בר־שביט אינו רוצה למלא את התפקיד שיועד לו בהצגה זו.

הבן, האב ומוטי

וני יגיל, בנו של גדי יגיל, הוא לא רק חבר בלהקת פיקוד צפון אלא גם משורר. השבוע יצא ספר שירים שלו מות סנדלרים בהוצאת עקד.

אגב, גדי יגיל ומוטי גלעדי היו בשבוע שעבר באילת עם הלהיט שלהם המופע לבידור לאומי וזכו להצלחה רבה. באחד המערכונים בהצגה מתייחסים השניים להנהגת הסימונה. השניים החליטו לשוב לאילת להצגה נוספת בפסח, כדי שהשנה הסימונה תהיה לא רק בירושלים ובתל־אביב אלא גם באילת.

צבי אבני לווירג'יניה

המלחין צבי אבני עומד לנסוע בחודש הבא לווירג'יניה לחודשיים של יצירה. הוא זכה במילגה של "מרכז וירג'יניה לאמנויות", שיאפשר לו להתפנות להלחנה בלבד.

המרכז מאפשר מדי שנה ל־30 יוצרים מכל העולם ליהנות מתנאי יצירה חסרי דאגה. השנה, לכבוד שנת ה־40 למדינה, החליטו לאפשר זאת ל־5 יוצרים מישראל, ביניהם שני סופרים ושני ציירים.

עצמאות הודו בפסטיבאל ישראל

ההצגה לאינדיאד ("האינדיאדה") של הבמאית והמחזאית הצרפתיה אריאן מנושקין תהיה אחד האירועים המרכזיים של פסטיבאל ישראל הקרוב.

זהו אפוס רחב יריעה הנמשך 4,5 שעות ומתאר את מלחמת העצמאות של הודו בהנהגתו של גנדי. ההצגה תועלה בחלל הגדול של תיאטרון ירושלים שיותאם לדרישות ההפקה. גם מחירי הכרטיסים יהיו בהתאם, גבוהים מאשר לשאר ההפקות, להוציא כמובן את נבוקו, היקר והיוקרתי.

אגב, המלווה הצמוד של נבוקו מטעם הפסטיבאל הוא ברי סבירסקי, חבר ההנהלה. סבירסקי מסיים בסוף דצמבר את תפקידו כמנכ"ל בת דור. בפסטיבאל ישראל הוא עובד בהתנדבות.

פסטיבאל המפיקים – אולי בספטמבר?

מה יהיה על פסטיבאל המפיקים התל־אביבי, שהוצע ברוב תניגיות, נדחה ונשכח? לדברי האמרגן דני שלם הפסטיבאל ייערך בספטמבר, בתל־אביב, אך רק אם המפיקים יקבלו את התמיכה הכספית שהם דורשים. לדעת יודעי דבר, הרעיון בעצם ירד מעל הפרק.

ובינתיים אנשי פסטיבאל ישראל, שהפסטיבאל התל־אביבי נדחה בגלל התנגדותם, החליטו להציע 80 אלף כרטיסים לתל־אביבים, שלא יצטרכו לטרוח ולעלות ירושלימה.

הקיר ו"מעגל הגיר"

לקראת ההצגה הראשונה השבוע של מעגל הגיר הקווקזי פשטו שמועות שהנהלת הבימה עושה מעל ומעבר כדי לשוות להצגה ממדים של שראר ענקי. בין השאר, שוברים את הקיר של הספריה כדי להגדיל את חלל הבמה.

הספריה, מסתבר, איננה עוד ספריה היום. בתקופה האחרונה היא שימשה בעיקר כמקום לחזרות. "על שבירת הקיר בין הבמה לספריה", אומר המנכ"ל שמואל עומר, "מדברים בערך שנה וחצי. בלי שום קשר להצגה פתחנו אותו ועשינו בו דלת אקוסטית. עכשיו אפשר לאחסן שם תפאורות, ולא לפרק אותן ולשלוח אותן למחסן במקום אחר. כיוון שהמקום ממילא קיים, ניצל אותו עמרי ניצן לצורך ההצגה."

– ומה על השמועה שהושקעו בהצגה סכום כפול מאשר בעלובי החיים?

עומר מכחיש בתוקף: "זה לא מגיע גם לקרסולי הסכום שהושקע בעלובי החיים. לא כך התוצאה, לדבריו. אבל עליה יחוו את דעתם המבקרים ביום חמישי הקרוב.

חיים נגיד

אהבה באה בימים

מיכאלי את מושונוב. אהבה צעירה בגיל מבוגר צילום: ראובן קסטרו

ניר־ג'רסי הפכה במחזה "עד מאה ועשרים" לקריית מוצקין ורבקה מיכאלי שרה בתפקיד הסבתא את "באה מאהבה" ומוכיחה שיש עתיד לאהבה גם בגיל שבעיני הילדים זה כבר לא הכי מוצא חן, במיוחד כשמדובר בצייר בן 98

מאת טל בשן

אצלנו עוד לא למדו לכבד אותם, אבל בתיאטרון הם נחשבים לחומר טוב: אמהות ואבות קשישים, אלה שמקצצים להם את הקיצבה ומאפסנים אותם בבתי אבות, מקבלים פתחון פה על הבמה. אחרי אני לא רפופורט, אמא יהודיה ורק בימי ראשון – קומדיות שכולן עוסקות באנשים וקנים (בעברית יפה קוראים לזה "גיל הזהב"), מגיעה אלינו עד מאה ועשרים, קומדיה אמריקנית נוספת באותו עניין, והפעם בלי זכרונות נוסטלגיים, אלא עם "הפי אנד" אמיתי. האם הקשישה, (רבקה מיכאלי) פשוט צוחקת על כולם.

"אם כבר תפקידים אימהיים – אז לפחות ליהנות, להשתגע עד הסוף, לצאת מן הדעת באישור. בתפקיד הזה זה אפשרי", אומרת מיכאלי, שכבר צברה נסיון קודם בתפקיד אם יהודיה טיפוסית באיך להיות אמא יהודיה בעשרה שיעורים. אלא ששם היא היתה רק אמא יהודיה, על כל מה שמשתמע מזה, "על אהבה לא היה מה לדבר בכלל". בתפקיד הנוכחי, לעומת זאת, היא מחליפה תוך כדי העלילה את החלוק וההליכון במקל שנהב ובפריזורה אלגנטית עם פרח בשיער מי, בן, היא באה מאהבה – אהבה למוריס קניג (יוסי גרבר), צייר גאון בעל שם עולמי. אז מה אם הוא בן 98? החיים, לדעת המחזאי אדרו ברנמן לפחות, רק מתחילים בגיל 70.

חנה ודובי היימן (עדי לב ועזרא כפרי), הם זוג ישראלי ממוצע מקריית־מוצקין. הוא רואה חשבון במפעלים הפטרוכימיים (ומרית תמיד ממורמרת), היא עקרת בית המטפלת באמה הקשישה, סופי קוריצקי – זקנה סרחנית וחצי חרשת שמסתובבת עם הליכון, יורקת סוכריות חמוצות, מפזרת פירורי עוגת שוקולד במיטה ("זה מביא חלומות מתוקים") ותובעת תשומת לב מתמדת. "כפית אחת חלב בתה. סיפה יותר מזה – והיא שופכת הכל ישר לביוב", מסבירה חנה לאחותה התאומה אתי, (המעדיפה בכל תוקף להיקרא אסתר), כשהיא מביאה את אמא להתאכסן אצלה בלי הודעה מוקדמת.

אסתר (רחל הפלר) ובעלה דוד, הקורא לעצמו דייוויד (מוני מושונוב) הם בעלי גלריה, זוג תל־אביבים מתנשאים ואניני טעם, חיים בדירה מעוצבת עד לשאלטר האחרון אירשם במגדלי שאול, מארחים ציירים ועתונאים ומבקרי אמנות, והדבר האחרון שחסר להם הוא אמא סרחנית ונטולת הידור שתגור אצלם. "ועד בדדר שבו ישן סלוואדור דאלי, איך אפשר?" הם פתוחים, הם מתקדמים, הם ליברלים – אבל באמת, יש גבול לכל דבר. אלא שאין ברירה. קורה בעייה משפחתית דחופה, מסבירים חנה ודובי: בתם שרה, שאמורה להיות סטודנטית בבאר־שבע, היה בצוותא עם שני בחורים ובמקום ללמוד יש לה רק סקס בראש. חייבים לנסוע ולהציל אותה. האמא נשארת עד אז בתל־אביב.

"אולי ניתן אותה ל"משען" ליום־יומיים?" מציע דייוויד. זה לא הולך, כמובן. במקום זה מאלצים אותו דייוויד לשתף את אמא בארוחה החגיגית שהכינו לכבוד מוריס קניג, הצייר היהודי הידוע (והיוקרתי, כמובן), שדייוויד מקווה מאד להיות סוכנו הבלעדי בארץ.

אלא שמוריס, בהפתעה, חושב שסופי קוריצקי היא אשה מקסימה, ובין השניים ניצת רומן סוער שלידו נראים שני הזוגות הצעירים כשני מרובעים חיוורים. "זה המסר האופטימי של ההצגה", אומרת רבקה מיכאלי, "שהחיים לא צריכים להיגמר על ראש הר קרח, שדברים עוד יכולים לקרות בגיל כזה".

מיד כששמעה על ההצגה, היא אומרת, ידעה שזה בשבילה. "ידעתי שזה סיפור מצחיק ועסיסי שאפשר לנעוץ בו שיניים" היא אומרת. כששמעה שהזכויות נקנו על ידי המפיק משה יוסף בשוט הרימה לו טלפון – ותך הפכה לסופי קורציקי.

החזרות נערכות בימים אלה ממש בבית־האבות ברמת־אביב, "אבל זה רק במקרה. לתפקיד הזה אני לא עושה תחקיר. זה לא תפקיד של אסקימוסית. זה תפקיד של אמא. אני צריכה לעקוב אחרי אמהות? הרי אני עצמי אמא", אומרת רבקל'ה, ומספרת כעבור דקה על בנה יונתן שעבר, קצת מוקדם מדי לטעמה, לדירה שכורה משלו. אם יהודיה, מי ידע חייך – אם אותו לא, אז מי כן.

גם מוני מושונוב, המגלם את דייוויד, לא מקק לתחקיר מעמיק בשטח. הרי בתוך עמו הוא יושב, למרות שהוא מרמלה. "ואני יודע מה זה להיות תל־אביבי מתייפה. אפילו בי יש קצת מזה", הוא אומר. זו הפעם הראשונה, לדבריו, שהוא מופיע בתפקיד של גבר נשוי, וגם הפעם הראשונה שהוא מופיע עם רבקה מיכאלי. למי ששואל אותו עדיין איפה בר־אבא הוא אומר שמיכאלי היא הבר־אבא שלו עכשיו.

"אם ככה אז מוני הוא היוסי בנאי שלי", מחזירה מיכאלי. הכימיה עובדת ביניהם מן הרגע הראשון, מאז שראיינה אותו ב"אולפן קיץ" ברדיו. היא אומרת שהיא מעריצה שלו. הוא אומר אותו הדבר עליה. "זה היה בהזיות שלי שנים, לעבוד עם רבקל'ה", אומר מוני, "אני עוקב אחריה מאז שהייתי נער". מיכאלי מספרת על ניצוצות ההברקה המטורפים של מוני תוך כדי החזרות. "אני חושבת ששחקן קומדיות חייב להיות טיפה משוגע" היא אומרת, "משוגע עם בקרה". מוני מהנהן.

מיכאלי ומושונוב הם לא הצירוף החדש היחיד: גם עם יוסי גרבר לא הופיעה מיכאלי מעולם "למרות שאנחנו מיודדים כבר שלושים שנה מהרדיו". בינתיים הרדיו שובת ("הציבור מודים לעצמו את המוח") והחזרות להצגה ממלאות את החלל הריק שנוצר. מי שרואה אותם בחזרות נשבע שהם פשוט נהנים מכל רגע.

"זה היתרון הגדול בתיאטרון מסחרי, הוא יוצר מפגשים בין שחקנים שלא היו יכולים להיווצר בשום מסגרת אחרת. מזל שיש מן משה יוסף כזה בסביבה, שלוקח על עצמו הימורים כאלה?"

משה יוסף ראה את הקומדיה בארצות־הברית, שם היא נקראת "ביטוח לאומי", אלא שבגלל מופע הבידור של מוטי גלעדי וגדי יגיל הנושא שם דומה הוחלט לשנות את השם כאן בארץ. אילן רונן מביים את ההצגה, דן אלמגור תרגם, ואפרים סידון עיבד אותה והעניק לה את הלבוש המקומי. ניו־ג'רסי הפכה לקריית־מוצקין, מנהטן הפכה לתל־אביב. הסבתא המאוהבת מפזמת את "באה מאהבה" של יהודית רביץ וכשמדברים על נזקים הם מטומטמים, כמובן. "הסיטואציה במחזה מוכרת בהמון משפחות. בעצם מחזה כזה יכול היה להיכתב גם בארץ", מנתח מושונוב את תופעת הקומדיות המיובאות, "אבל עובדה שלא עשו את זה". יש בארץ בעייה עם קומדיות מקוריות, אומרת רבקה מיכאלי, "כי כל אחד שכבר כותב משהו מרגיש מחוייבות פוליטית. אם כבר כותבים – אז סאטירה. לא כותבים סתם הומור וזהו זהו". הקהל כנראה מסכים: קומדיות מיובאות, בלי צער העולם והפלשתינאים על הכתפיים, הופכות כאן כמעט תמיד ללהיט. הצגות בלי מסר הזה עלם, שהמטרה היחידה בהן הוא איכות ההומור והשחקנים. "אבל צריך גם שתהיה איזו אמת פנימית" אומרת מיכאלי, המנוסה בעניינים כגון אלה, "אפילו קטנה, אבל שתהיה".

مكان الأصل

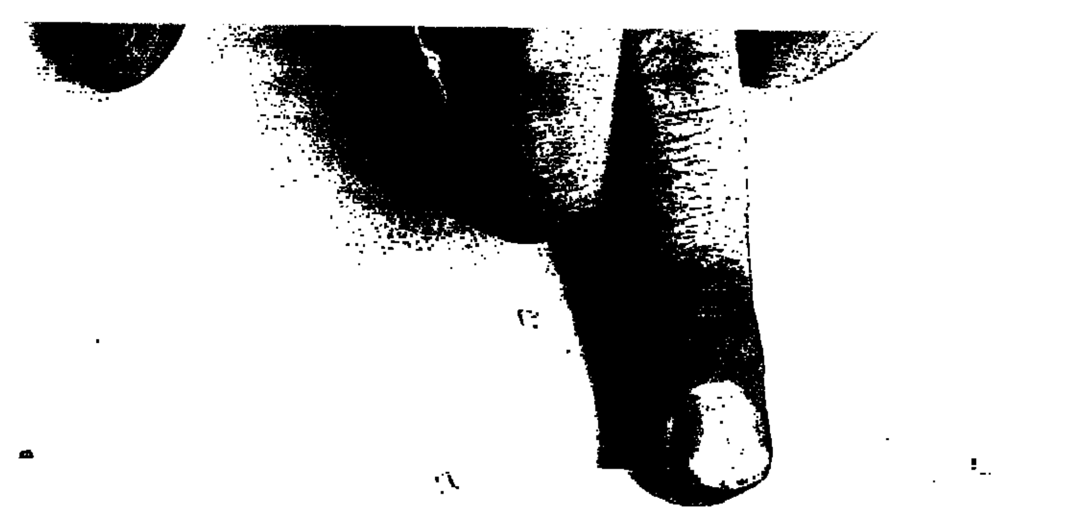

هكذا من الأصل

מלך ליום אחד

קודם כל הבהרה: לא לבלבל סרט זה עם הסרט הישראלי בעל אותו שם שהוקרן על מרקענו ביום א', כי אין כל קשר בין השניים. מלך ליום אחד הוא השם העברי שניתן לסרט הצרפתי־בריטי מלך הלבבות, שביים פיליפ דה ברוקה בשנת 1966 ועכשו הוא יוצא בהקרנה חוזרת.

אלן בייטס, מלך ליום אחד

אלן בייטס וז'נבייב בוז'ול בתפקידים הראשיים.

בייטס בתור סקוטי נכנס לעיר צרפתית שנכבשה על ידי הגרמנים. הכל ברחו מן העיר מלבד תושבי בית־המשוגעים המקומי. שם מתרחש רוב רובו של הסרט. סרט מסוגנן ומיוחד בסוגו שהיה בזמנו מעין MOVIE CULT, שהלכו לראות שוב ושוב.

אליזבט מקגאוורן

מחלון חדר המיטות

סטיב גוטנברג הוא בחור טוב, קצת טמבל ויש לו סיפור עם אשת הבוס שלו, איזבל הופר. יום אחד היא מתבוננת מחלון חדר השינה שלו ומגלה גבר הגורר עימו אשה ומנסה לפגוע בה. כאשר הפושע־אנס־רוצח מגלה את המתבוננת הוא נמלט וזוג הנאהבים החשאי מתלבט: אם ישתקו - יפגעו במצפונם, אם ידברו - יתגלה הרומן ביניהם. אז הם גם מדברים וגם מסתירים וככה זה גם נראה. ולא רק שהגבר מנסה לקחת על עצמו את העדות אלא שהאשה מתגלה כקשרתה ומחושבת שרק לקחה אותו כדי לנצל אותו בשביל זה והיא רוצה להישאר עם בעלה. הצעיר מסתבך על אמת ונאשם ברצח עד שהכל בא על מקומו וגם שני התבנים גוטנברג את אליזבט מקגורבן יוצאים לבסוף יחד וגם רוצח הנשים הג'ינג'י והנורא נתפס.

אהרון דולב

ביקורת

בוקר טוב, בבילוניה (גת, ת"א).

דו חיים

על האחים (ויטוריו ופאולו) טאביאני (פאדרה פאדרונה, הלילה של סן לורנצו, קאוס), ניתן לומר שכשאינם במיטבם, התוצאה אולי איננה טאביאני־סוג־א', אך גם קולנוע־סוג־ב' לבטח איננה. רחוק מזה. שוחרי הקולנוע "הסימביוטי" שלהם – לעולם אינך יודע היכן מסתיים תסריטו של האח האחד, מתחיל הבימוי של השני ולהפך – עדיין ימצאו, בסרטם החדש, די והותר עקבות "דו־חיים" אישיים וחותם אמנותי מובהק.

הילה אגדית, אווירה מיתית, יותר מקורטוב פיוט מיסטי, באלה קורנים לא־מעט מעמדים ציוריים יפים בבבילוניה. אולם, ב"בבל" החדש של הטאביאנים חל איזה חילוף־חומרים בלתי־מבוקר. סגנון הביטוי ואמצעי ההבעה האסטטיים לא כל כך מסתדרים "בראש אחד" עם סיפור־קולנועי תמים־משמע. סיפור, ששיאו ועיקרו סבים על הקולנוע, על מעשה היצירה הקולנועי. מה מוזר ומפתיע, כי דווקא האחים טאביאני, לכאורה צמד־קולנוענים נוכרי מאין כמותו לבירת הקולנוע־המסחרי העולמי, יגלגלו את סיפורם להוליווד. אמנם, הוליווד בחיתוליה, כשעוד היתה סימטה מפוהקת; ועוד ישתפכו עליה בסנטימנטליזציה רומנטית. יחזיקו לכת לכדי המשלת תעשיית־האשליות ודימוייה לאוצרות האמנות, שהורישו לנו סדנאותיהם של גדולי אמני הרנסאנס בטוסקאנה מכורתם.

לא להאמין, אבל זה קורה בבבילוניה. כשזה נאמר בו מפורשות, יידמה לך, כי האחים הטוסקאנים המצויינים קצת ידדו מהפסים, ואולי לא. אולי פשוט עברו הפעם, שלא בטובתם, לטריטוריה אחרת, נוכרית, זרה. אגדות האיכרים הפולקלוריסטיות עם המסרים התרבותיים הפשוטים, פינו מקומם הטבעי לעיון מלאכותי במורשת־תרבות. אמנות, נאמנות, אחווה, כבוד אנושי וענוות־יצירה. מין "עיון אפי" בערכי ציביליזציה טוסקאנית עתיקת־יומין, הנבדקים ונבחנים מחדש על הסט ההוליוודי לאור זרקורים מסנוורים. על רקע תפאורת קרטון וצבע ראוותית, במחיצת "חלוץ ונביא", ד.ו. גריפית הגדול, מנצח בהוליווד בתולית על צילומי הקלאסיקה האילמת שלו, סרטו הקולוסאלי אי סובלנות.

מעברם של האחים מאיטליה לאמריקה הוא מלאכותי, הנראה מלאכותי מאד, לא בלי כוונה ותחילה. מקצת צילומי החוץ צולמו באמריקה. אמריקה בכללה היא הוליווד מדומיינת מהזורת 1915, שנבנתה באולפנים באיטליה, בה צולם רוב רובו של הסרט. משהו יסודי בו לא מסתדר גם מבחינת הפרופורציות: עלילה קטנה, לא יותר מ"סיפור סנטימנטלי פשוט", מוגש באמצעים מסוגננים לממדי אגדה מיתו־לוגית. לפעמים זה קצת מצחיק, עפ"י רוב זה מוזר ומפתיע.

כאמור, בסך־הכל מעשה פשוט, שאפשר לספרו בכמה שורות, מסתגנן ומתנפח לממדי גראנד־אופרה. מעשה בשני אחים איטלקיים, נצרים לשושלת אמנותית עתיקה של משקמי כנסיות בטוסקאנה. בחייהם, באומנותם הגאה, באהבותיהם, בשוויון ואחוות לבבות בפני אלוהים ואדם, מעולם לא נפרדו. לבסוף, באחרית־דבר, חזרו והתאחדו גם במותם הסימבולי. האחד במדי חייל אמריקני, השני במדי חייל איטלקי, בקרב אפוף מיסטיקה עשנה, על כיבוש גבעת הקתדרלה המשוקמת בטוסקאנה; לא לפני שהנציחו, אח את אחיו, במצלמת ראינוע. והרי לפניכם גלולת־הכותרת הרעיונית: הקולנוע כאמנות - הזמן החדש בשירות הנצח. האחים טאביאני מסונוורים מאהבת הרעיון הזה. עד כדי כך, שטיפול סנטימנטלי מנופח בקולנוע כנושא מרכזי, ממשיל את בבל־החדשה (הוליווד) לרנסאנס טוסקאני. את אולפניה לקתדרלות. וחלוציה הם ענקי הרוח, סרטיהם עזבונות אמנותיים נצחיים. אכן, בעייה של חוסר־מידה רעיוני ופרופורציות אסתטיות שגויות, מחבלות בסרט היפה לכל אורכו.

בין מבוא לנעילה, פרשת הגירתם של האחים לארה"ב בימי שפל כלכלי, במטרה להציל את העסק האמנותי (שיקום כנסיות) המשפחתי מפשיטות־רגל. עוד מסופר, איך שבעו מרורים ותלאות, עד שנחתו בהוליווד האגדית כבוני תפאורה על הסט של גריפית האגדי. בנו לגריפית את תפאורת הפילים הקולוסאלים שלו, באותה מסירות מתקדשת מימי השיקומים האמנותיים בטוסקאנה. זהו, לערך. ואם התנבגים הרעיוניים בבבילוניה נשמעים לכם מנופחים ומבולבלים, הם באמת כאלה וסופם ערפול סימבוליסטי גמור. מי יודע, אולי מכאן השם בבילוניה, משמע הוליווד כבבל־חדשה, אבל גם מלשון בילבול.

הסתבכו הפעם האחים האיטלקים הטובים. מה תבל. יופי חזותי יש בו, בבבילוניה, ואני מוכן להמר, שקסמי המבוא הטאביאניסטי בטוסקאנה, לא יישכחו במהרה. ההמשך האמריקני בעיניי מאד. אפשר לראות, אבל גם לאחל לאחים ולנו, כי ימהרו וישובו לאיטליה מכורת־יצירתם הקולנועית ושורשיה.

לצד וינסנט ספאנו ויואקין דה־אלמידה (האחים), מופיעות גרטה סקאצ'י ודזירה בקר (הנשים), עם צ'ארלס דאנס (גריפית).

חנה ושחקניה

חנה סנש, הגירסה ההונגרית צילום: אידית וילברמן

מנחם גולן, עכשיו סרט על חנה סנש. "ככל שהעמקתי לחקור עליה הבנתי את גודל הטרגדיה. היא היתה אישיות יוצאת דופן, חזקה מאד וחכמה, סוציאליסטית עם אהבת חיים, מדינאית צעירה מהחומר שממנו באו אינדירה גנדי או אלינור רוזוולט, הפסדנו גולדה שניה, היא היתה הופכת לאישיות מספר אחת, שלא עשתה שום פשרה עם החיים ולא ויתרה" □ במקביל משלב גולן את סיפורו של קסטנר

מאת עירית שמגר

בת 23 היתה חנה סנש, ארץ־ישראלית ילידת הונגריה, כשהתנדבה לצנוח בהונגריה הכבושה ע"י הנאצים כדי לארגן את הנוער היהודי שם למבצעי הצלה. היא נתפסה מייד, נכלאה ועונתה. בשבעה בנובמבר 1944 הוצאה להורג. בידינו נותרו תעודות, שירים, ספרים, זכרון וסמל. הסרט שנעשה עכשיו על חייה יפקיע את סיפורה של סנש ממישור האגדה, אך לא יותר על סיפור הגבורה.

בשביל הבמאי מנחם גולן זו הגשמה של חלום ישן: להסריט את סיפורה של סנש. סיפור גבורה, דרמה, כמו שהוא אוהב אותם בקולנוע. ולכן רק הוא מסוגל לומר במלוא הכנות, והתמימות: "אני מאמין ב'חנה סנש'. אני מאמין שמה שהיה 'חלף עם הרוח' למלחמת הצפון־דרום, ו'ד"ר ז'יוואגו' למהפכת אוקטובר - יהיה 'חנה סנש' לסיפור קום המדינה."

לא במקרה הוא מתעתד להקרין את הסרט ביום העצמאות, בחגיגות הארבעים.

את הזכויות לסיפורה של סנש רכש ב־1964. היום, כמעט 14 שנה מאוחר יותר, הוא מסיים את ההסרטה. למעלה מארבעים ימי צילומים בהונגריה, שבועיים בארץ, שחקנים מאנגליה, מהולנד ומישראל. הוא בחר בשחקנים אירופיים שיראו אמינים יותר על המסך. גולן, אחרי הרבה סרטים ונסיון רב בקולנוע הוא היום נינוח יותר, שקט יותר. ידע הצלחות וכשלונות, כתב, ביים והפיק סרטים עם במאים חשובים וכוכבים בינלאומיים, וכאן, כאמור, הוא מגשים חלום ישן.

"לפני שלוש שנים ההונגרים נתנו לנו אישור לצלם ומייד התחלתי לעבוד על הפרוייקט. לפני כן לא יכולתי. לא היה טעם לצלם את הסרט בשום מקום מחוץ להונגריה. הם לא הכי מאושרים מן הסיפור, הרי האמת היא שמי שהרג את חנה סנש אלה פשיסטים הונגרים ולא הנאצים, והם לא אוהבים להיזכר כמה רבים היו הפשיסטים בהונגריה וכמה הם שיתפו פעולה עם הגרמנים. אך מהרגע שאישרו את ההפקה, היו מוכנים לעשות למעננו הכל. הם סגרו רחובות ותחנת רכבת בשביל ההפקה, סגרו לנו את הפרלמנט כדי שנוכל לצלם שם. הטלוויזיה והרדיו ההונגרי סקרו את ההפקה בהרחבה ועוררו כל הזמן את השאלה: האם הסרט יוקרן בהונגריה, האם הם מוכנים להתמודד עם מעשיהם שלהם בדמן המלחמה. אני מקווה שכן. אני מתכנן בכורה משותפת, בבודפסט ובירושלים".

שינויים קטנים להידוק הדרמה

חנה סנש הלהיבה את דימיונו של גולן (גם) משום שזהו סיפור אמיתי. הוא אוהב להשען על סיפורים אמיתיים, בעיקר סיפורי גבורה (כמו אנטבה). "עשיתי תחקיר רציני מאד. ספרים ושיחות עם כל מי שהכיר את חנה. יהיה קשה מאד למצוא עובדות לא נכונות, אך עשיתי שינויים קטנים להדק את הדרמה. מה למשל? הנה דוגמה: חנה סנש הוצאה להורג בסוף המלחמה, בשעה שהכוחות הסובייטיים כבר התקרבו להונגריה והגרמנים עם תומכיהם ההונגרים היו בפאניקה. בסרט הדברים קורים ממש בסמוך, רואים את כניסת הרוסים לבודפשט, למרות שבמציאות עברו שלושה חדשים בין הוצאתה להורג לבין כניסתם."

"עשיתי זאת כדי להדק את הדרמה, להבליט את הטרגדיה: אם הרוסים היו נכנסים קודם, חנה סנש לא היתה נהרגת. ההונגרים הרגו אותה ברגע של פאניקה משום שהם פחדו ממנה. זו אשמתו של אדם אחד, התובע במשפט שלה, שנבהל מן הדברים שאמרה במשפט, פחד שהיא תצביע עליהם ותחשוף אותם. במשפטה של חנה סנש לא היה פסק דין, השופטים יצאו מזועזעים מדבריה, מכותה. היא לא ביקשה חנינה, לא התחרטה על מעשיה, האשימה את מאשימיה והזעזעה אותם."

"ככל שהעמקתי לחקור על חנה סנש, הבנתי איזו טרגדיה זו. לא בגלל שבחורה בת 23 נהרגה - וזה טרגי כשלעצמו, אלא בגלל כל מה שחנה סנש היתה עושה בשנת חייה, לו ניתן לה. היא היתה אישיות יוצאת דופן, חזקה מאד וחכמה, סוציאליסטית עם אהבת חיים. מדינאית צעירה מן החומר שממנו באו אינדירה גנדי או אלינור רוזוולט. קראתי את מאמריה, את שיריה. הפסדנו גולדה שניה, היא היתה הופכת לאישיות מספר אחת, שלא עשתה שום פשרה עם החיים ולא ויתרה."

בדמותה של חנה הוא רואה לא רק גיבורה מן הספר. בעיניו היא, קודם כל, צעירה סוערת, מורדת. "כמו שהנוער האירופי והאמריקני שוכב היום על הכבישים ומפגין נגד תימוש גרעיני, כך חנה היא מורדת במימסד. ציונית שעזבה בית ומשפחה לכען חזון. בשיריה היא מנבאה בדיוק מה שיקרה לה."

העולם לא נקף אצבע

ההתקפה הגדולה ביותר בסרט היא נגד האמריקנים ושאר העולם, שעמד מנגד ולא נקף אצבע להצלת היהודים. במקביל לסיפורה של סנש משלב גולן את סיפורו של קסטנר. האיש שניסה להציל יהודים במשא ומתן עם הנאצים, הואשם בשיתוף פעולה עם השטן ונהרג כאן, בארץ. "כשאייכמן הציע את העיסקה שלו, משאיות תמורת יהודים, היתה התנגדות פוליטית שהלבישו עליה אידיאולוגיה שאסור לקנות חיים. ומדוע זה? מה שקסטנר ניסה לעשות זה בדיוק מה שרייגן עשה באיראן. ולדעתי האישית קסטנר היה גיבור, גיבור וקרבן. איוב מודרני. צריך לעשות סרט עליו."

"קסטנר התנגד לצנחנים הצעירים, משום שהם הפריעו לו. אם שוקלים מנקודת מבטו של האיש במקום אז הם נתנו לאייכמן כוח לידיים."

– אם כן, מה דעתך שלך על מבצע הצניחה של הארץ־ישראלים?

"דעתי האמיתית על כל העסק שזה היה איזה מן רעיון שנולד אצלנו, הישראלים. קשה לשפוט היום אם היה טוב או רע, ברור שמה שנעשה היה קטן, נאיבי וחסר סיכוי. חוץ מעובדת הקרבן, ההדגשה שנעשה משהו, הכסות שנשארה להיסטוריה - מה שבולט כאן זו החולשה, הנאיביות. מה הייתה המחשבה, שקבוצה של כשלושים אנשים. ארבעה־חמישה בכל ארץ, יכולה לעשות משהו נגד כוחות השחור של גרמניה? נגד המכונה היעילה והעצומה הזו? מה הפלא שתפסו אותם מייד. המבצע הזה נכשל, אך הוא השאיר לנו משקע לדורות הבאים. הרגשה הירואית, שכאן, בישראל, אנשים לא שקטו, לא הרעלמו."

– אתה מדבר בהערכה רבה על קסטנר, היית עושה סרט עליו?

"לא. אני אוהב סיפורים טובים עם גיבורים גדולים מן החיים. חנה היא אישיות כזו, מן הסוג הגדול מבני אדם רגילים. דרמה טובה, בעיקר בקולנוע, צריכה לתפוס קהל ובדרך כלל קהל צעיר, שמחפש גיבורים. יש גיבור קיצוני כמו רמבו, שזו פנטזיה מוחלטת, טפשית ובלודרמטית, ויש גיבור אמיתי, ריאלי כמו משחררי בני הערובה מאנטבה או חנה סנש. דוקומנט היסטורי היוצר דרמה אמינה, אמיתית המספקת את הפנטזיה של הצופה. זה יהיה סרט אפי, ארוך, של שלוש שעות."

"כל חיי התחזקתי בנושא השואה. סוראה זה בשבילי לא קולנוע. אנשים באים לקולנוע בשביל ליהנות. ובינתיים נעשו סרטים כמו 'בחירתה של סופי' ו'שואה', ואני מצאתי את דרכי להביא את הסיפור העצוב הזה באמצעות נערה צעירה, יהודיה, המורדת ואינה מוכנה להשלים עם הרע."

מרושקה דמטרס: ברגע שקראתי את התסריט ידעתי שאעשה אותו

"בגיל 18 לא ידעתי מה אני רוצה לעשות. שום דבר לא עניין אותי, לכן החלטתי לא להחליט ונסעתי לשנה לפריס, כנערת אר־פר. שמרתי על שתי ילדות ודאגתי למשק הבית תמורת מיטה, ארוחה אחת ביום ו־60 דולר בחודש. הרעיון המרכזי היה להתרחק מן ההורים שלי, מן הבית ולצאת לעצמאות."

מרושקה דמטרס, היא חנה סנש. נאה, גבוהה וחזקה, שחקנית צעירה בתפקיד מרכזי, חשוב. היא מהזיקה את הסרט ומצטלמת כמעט בכל סצינה. בגיל 24 היא מגלמת צנחנית ארץ־ישראלית היוצאת למשימת התאבדות מאחורי קווי האויב ולא חוזרת משם. דמטרס לא מאמינה במזל ולא בצירוף מקרים. סדר הדברים בחייה מתנהל על פי איזושהי הרמוניה, הדברים נופלים למקום בזמן הנכון, כך היא מאמינה.

"חושבים שאני פטאליסטית. זה לא נכון. אני פשוט מאמינה שיש הגיון בדברים ולכל דבר הזמן והמקום שלו. מצאתי שכך זה קורה בחיים שלי. אינני מזרזת דברים, אך גם לא מוותרת כאשר יש לי שכנוע פנימי בנכונות דרכי. כך זה בחיי המקצועיים וכך בחיי הפרטיים."

בפריס הלכה לבית־ספר לשחק. לא סיימה, אבל חתמה על חוזה עם סוכנות. עבדה כדוגמנית והופיעה בסרטים סוג ז' עד שקבלה את הזדמנות חייה: איזבל אדג'ני עזבה את אתר הצילומים של גודאר שבועיים אחרי תחילת הצילומים. הוא חיפש נואשות שחקנית, בחן את דמטרס ולקח אותה. מאז קבלה תווית רצינית והיה לה מה להראות לבמאים, את שם פרטי - כרמן, וגודאר, גם כשהוא רע, הוא מעניין וודאי מכובד. "הדברים התחילו להסתדר. למדתי צרפתית. הרעיון שאהיה שחקנית התבהר, והרעיון שאחזור להולנד נעלם."

היום היא מחלקת את זמנה בין פריס, מבסיקו־סיטי ושאר העולם. נוסעת לאן שמציעים לה תפקיד. "אפשר לומר שעכשיו אני גרה בתל־אביב, כי כאן אני עובדת. אך בקרוב כנראה אתיישב קצת. אני מתכוננת לקנות דירה בפריס."

"אני חייבת לחוש שעבודתי כוללת אלמנט של גדילה והתפתחות בשבילי, שההגיון החיצוני תואם את ההגיון הפנימי שלי. זה מה שחשוב לי. להיות יותר עשירה ויותר מפורסמת - זה טוב, אך אם לא תהיה לי חוויה אישית שלי, ארגיש שאני מבזבזת את הזמן. וזאת אינני מסוגלת לעשות."

"הנה סנש, למשל. ברגע שקראתי את התסריט, ידעתי - זו אני. לא חשבתי, לא החלטתי. ידעתי שאני אעשה זאת."

רדיוטלוויזיה

דליה רביקוביץ

הרחק מן הטלוויזיה

בשעה שדן מרגלית ויהודה גאון הנחו את מוסף המוספים ביום ששי שעבר ישבתי אני במושב החלון של אוטובוס מספר 842 העולה לקריית שמונה וחוצה באלכסון את המחצית הצפונית של מדינת ישראל.

הנסיעה לאילת דרך כביש הערבה ושממות בראשית, נחשבת למסלול הנסיעות הדרמטי יותר. הנסיעה צפונה באחר צהריים חם במיוחד של שלהי הסתיו נחשבת לטיול בשבילי הבית, ועם זאת יש לבית פינות נעלמות יותר השולחות גלי ידידות ונועם אל העין המתבוננת בם. הארץ נושאת את אותות שנות השנה יותר מאשר אורחות חיינו.

כאשר יוצאים מן התחנה המרכזית בתל־אביב המצופה כולה במיקשת זוהמה שנכבשה במדרך רבבות רגליים והמנומרת בשפע קבצנים בעלי מומים ורוכלים מן הסוג הנחות, כאשר מגיחים מתוך צוואר הבקבוק הפקוק של מבואות תל־אביב ומגיעים עד חדרה, נסוגות אחור שנות השמונים האפופות עשן אגזוזים סמוכים זה לזה.

בפניה מזרחה אל חדרה נפתח המסע אל העבר. אקליפטוסים עבותים ובאים בימים (האם זהו היער בחדרה?) משכיחים את מראה הפיקוסים בשדרות תל־אביב. לצידי הדרך נראית עיר ותיקה שלא מצאה לעצמה זמן ומרץ לתנופת שיכונים. בצד בתי התריסולים, סוכנויות תנטה אמקור ופוגז, נראים גם לא מעט מגרשים ריקים. חדרה עיר עצלה שלא הספיקה להפוך לחדרה הצעירה ולא הפכה כמנהג הזמן לבריטיש קוטג'.

בוואדי ערה, אזור ערבי שלא יוחד מתוסר מקום, אנחנו מפליגים לאורך כביש מגדטורי טיפוסי דו מסלולי, האחד הלוך והשני חזור. משאית אחת כי תעבור בכביש ואדי ערה תגרום לכל התנועה שאחריה להתנהל בשיירה איטיות. הכפרים הערבים משני צידי הכביש הראשי מחוברים אל הכביש בדרכי עפר צרות ובכבישים קטנים חד מסלוליים. בשעות העומס אין אפשרות לכלי רכב מן הכפרים להשתלב בתנועה המרכזית. תשתית התחבורתית של העולם השלישי נושאת עליה כלי רכב מסוף שנות השמונים ואת האוטובוס החדיש שלנו. שדרות שלף קצוצים סמוך מאוד לפני האדמה משני הצדדים, ובתי המידות הכפריים פזורים על הגבעות. הוילות על הגבעות, חלקן עשויות בהידור רב הוציאו ליושביהם שם של מתעשרים. למעשה נבנו רוב הבתים בידי דייריהם.

אנחנו נוסעים בשעה נוחה ביום המנוחה המוסלמי. למעשה קו האוטובוס המועדף לקריית שמונה עוקף את האזור הערבי שפיתוחו נעצר עם הקמת המדינה. אוטובוס 842 עדיין עושה את דרכו בדרך הישנה שבהיותי ילדה היתה בעיני כשער השמים משום שהובילה מן הקיבוץ החוצה לתל־אביב עיר השמחה.

בבקעת בית נטופה, כאשר משמאל לכביש פרושים דוממים וחיוורים אגמי המוביל הארצי ושלוות עולמים נחה עליהם, מסתנן אל נוסעי האוטובוס טעמו של הגליל התחתון. בגליל בתל־זהי טרומפלדור נפל ומאז כולנו מעריצים את הרי הגליל העליון, אבל האם אין הגליל התחתון יפה ממנו בצמחייתו המעונדת?

האוטובוס עושה את דרכו בין סלעי אבן תלולים שנחצבו לא מכבר כאשר נעשה סדר חדש בכבישי הגליל. בתוך מדרונים וגאיות שיכלו להזכיר נוף אירופי אילמלא היו יבשים ממים, יש לי סימן דרך שאני מבחינה בו בין נמנום לנמנום. לכפר מרד שתי כיפות המרזקות זו מזו מרחק קילומטרים אחדים. לאחר שחלפנו על פני השלט השני המוליך לכפר מרד אני יודעת שבקו אווירי צפת כבר אינה רחוקה.

מעל צומת גבעתי מימין, ניצבת קבוצת ברושים בתוך שדה טרשים. הברושים עבותים במיוחד ועלוותם כהה כמעט שחורה. מדינה מתוקנת היא זו שכבישיה חדשים ועציה עתיקי יומין, אלא שבמדינת ישראל לעתים קרובות הסדר הפוך. בדרכי הגליל אנחנו טועמים מדי פעם את טעם הדבר של כבישים רחבים בין שיחי פרא ותורש סבעי המלבלבים במקום עוד מן הימים שבמקום הכבישים היו משעולי עזים.

בראש פינה עמד פעם בית המכס לבאים מלבנון ומסוריה. כאשר הוסרה סככת בית המכס שהיתה נטויה מעל הכביש מצד לצד, נותרו במקום רק מזנונים דלים בצד תחנת הדלק הבלתי נמנעת. אותם מזנונים שאינם מסתופפים בסככות ארעיות שוכנים במבנים עשויים בזלת שחורה מסותתת. נראה כאילו המבנה הנהדר מלעיג על המרכולת הנסתרת בו, או כאילו ניסה המזנונאי להתקלס ביפי המבנה.

מעבר לראש פינה מתהפך העולם. טור הרים גבוה צומח במערב והשמש שוקעת מדי ערב אל ההרים ולא אל הים. בסתיו שוקעת השמש מתוך רפידת עננים אדומה כברזל מלובן שניטל חומו. יקוד רך נטול שלהבת שורה על טור ההרים התלול והגבנוני. ודווקא ממזרח יש זכר למים. לאחר שיובשה החולה נותרו עדיין אפיקי הירדן הרזים הזורמים במזרח עמק החולה, סמויים מן העין מאחורי השדות ההפוכים שתחבילות כותנה כבושה וארוזה מונחות עליהן כקרונות רכבת. ובלבד שיספיקו לפנות את הכותנה לפני רדת הגשם.

מעבר לראש פינה נתקלת העין בירק צמחיה שאינה מצויה במקום אחר. עצי פלפל נוי ועצים אחרים שאינם מוכרים לי בשמם ושורק נדירות צורתם כובשת את העין.

צפונה יותר ישנו מפל התנור שבכל פעם שביקרתי בו מצאתי אותו יבש או קרוב להתייבש ורק פעם אחת ראיתי אותו מטפטף את שארית מימיו לתוך בריכה עגולה ועמוקה.

האם כך נראה דרום לבנון? האם יש הבדל בין מטולה לבין מארג' עיון? אני מעולם לא עברתי את הגבול, מה שאינו מפריע לי לדמות את מה שמעבר לו.

כבר שעה שאנחנו נוסעים בתוך החשיכה. אילת השחר, כביש הצפון הפונה מערבה ושלטי ישובים אחרים, הכל רק הבליחו לשניה כאשר פגעו בם אורות האוטובוס.

תחנת האוטובוסים הקטנה והשוממת של קריית שמונה קלטה את האוטובוס כשם היא עתידה לקלוט בהפרשי זמן את האוטובוסים המעטים שעוד יניעו אחריו. שבת בגליל העליון ושלוות כפרים משתררות על הכביש הראשי ועל הכבישים הפנימיים. ארץ ירדן וחרמונים ותפוחים ונאות דשא, יותר רחוק מכאן אי־אפשר להגיע מבלי לחצות גבול.

גולן גלובוס: סגנון של משרד פרסום אגרסיבי במיוחד

האיש שוויתר על הבית

הנבל הבורמזי — *בימאי: קון איציקאווה*

אל ספריות הוידאו מגיעים טיפין טיפין גם סרטים מעולים מן השנים האחרונות. הנבל הבורמזי, סרטו של הבמאי היפני קון איציקאווה הגיע אל מדף ההשאלה רק לאחרונה, ואם נעדר משם למשך שבוע תמים היה זה משום שאני עצמי לא החזרתי אותו למקומו והייתי חוזרת ומקרינה אותו בביתי ובכל פעם השביח טעמו.

יש קולנוע של פרוזה וקולנוע של שירה, ו"הנבל" כולו שירה, מה שמעלה את משקל התמונות הבודדות והאפיזודות הקטנות בצד הסיפור והרצף הכללי.

הימים ימי סוף מלחמת העולם השניה. החייל מיזושימה הופרד מיחידתו אשר נפלה בשבי ונקלע לשעה קלה לתוך יחידה אחרת אשר סירבה להיכנע ואשר הושמדה כולה במטח אש של כוח בריטי עדיף. מיזושימה הפצוע יוצא לדרך ארוכה מחופש כנזיר בודהיסטי ומבקש להצטרף אל חבריו השבויים בעיר מוזון אשר בבורמה. בדרך הוא רואה שהארץ כולה זרועה גוויות נרקבות של חיילים יפנים שאין מי שיחלוק להן כבוד אחרון. הוא משנה את החלטתו להבור אל חבריו ולשוב ליפן. תחת זאת הוא מתכוון להקדיש את חייו להנצחת החללים היפנים בבורמה.

בסיפור הנבל הבורמזי אין סיפור אהבה רומנטי, אין נשים (להוציא ישישה חסרת שיניים) ואין מין. עם זאת אין זה סרט שכלתני נטול רגשות. תוך שימוש בצבע, צורה וצליל יצר הבמאי סרט שכולו פריטה על חושים, מעין חושניות מעוקרת מייצריות, שבה המעשה הבודד מועלה למעלת סמל, לא בשל תחושת חשיבות עצמית של הגיבור כי אם דווקא בשל התכחשותו לעצמו.

נראה לי שרק בעזרת כללי המשמעת העצמית של המזרח אפשר היה ליצור סרט כזה, שבו אין איש, כולל הבמאי, מפר את כללי ההצנעה העצמית. כיבוש היצר וההבלגה, ועם זאת אותה תרבות אינה תובעת הכחשה של הסבל.

הנבל הבורמזי הוא סרט פיוטי מרהיב עין וכובש את הלב לא רק משום שהוא יפני (ניתן להעלות על הדעת סרטים יפנים פחות מוצלחים). עם זאת עוצמתו האמנותית של איציקאווה נעזרת בתרבותו ונוטלת ממנה מסגרות ולגיטימציה להתבטאות. לצופה הישראלי יש להמליץ שיעשה את עצמו לרגע יפני ולא יתן דעתו על הריחוק התרבותי, וכן מוטב לראות את הסרט לפחות פעמיים, ואילו אפשר היה כדאי להתחיל מיד בפעם השניה.

יללת תנים נוגה

באותה ספריית וידאו ואולי גם על אותו מדף, מונח הסרט שבעברית שמו חף מפשע המגולל עלילה בלשית על פי רומן של אגתה כריסטי.

הסרט עטור מחרוזת כוכבים בינלאומים כמו זר בכורים. הצילומים נערכים במקום ההתרחשות, אבל מן התמונה הראשונה שבה זוחל ערפל צמרי ומלאכותי מן הנהר אל החוף יש לצופה יסוד להאמין שלפניו פלוף.

כך אין מעבדים תסריט וכך אין מבימים סרט. כוכבי הקולנוע פיי דנאווי, שרה מיילס, דונאלד סאתרלנד וכריסטופר פלאמר מתגלים כצאן תועות שאיבדו את כשרון המשחק. הצילומים נטולי מסתורין ולמרות שנעשו במקום ההתרחשות נדמה כאילו העלילה מתרחשת בשום מקום. כך מפיקים מנחם גולן ויורם גלובוס סרט טיפוסי. נוטלים הרבה חמרים טובים ומחרכים את התבשיל.

יש בוודאי סיבה לכך שגולן גלובוס שכרו לעשיית הסרט במאי שומם ומשמים. לא ייתכן שסתם כך איבדו ארבעה כוכבי קולנוע מעולם את כשרון המשחק ואגתה כריסטי איבדה את חוכמתה ושנינותה.

גולן גלובוס ודאי בדקו ומצאו שעל ידי וולגריזציה מסויימת ועל ידי עיקור כל יסוד אמנותי או אמנותי למחצה מן הסרט הם מגיעים לקהל צופים רחב יותר ומגדילים את חלקם ברווחים. הסרט נודף טעם רע כמו גוויה ישנה. גולן גלובוס משתמשים במספר מגוזם של כוכבים מושכי קהל, גם אם הסרט עצמו מצדיק שימוש בשני כוכבים בלבד מן המעלה העליונה ויתר התפקידים יכלו להיות מופקדים בידי שחקני משנה. הדיאלוגים קצוצי כנף, ובתוך הסרט שזורה תמונת עירום אחת, שהבמאי אפילו לא טרח להסתיר את אי־נחיצותה.

הפקת סרטים בסגנון של משרד פירסומת אגרסיווי במיוחד, מעבירה את תעשיית הקולנוע לשלב הפוסט־אמנותי, פוסט־מקצועי ופוסט־תרבותי. סרט של גולן גלובוס אינו רק קולנוע מסחרי, הוא סחורה בלתי משובחת המוצגת בקולנוע.

הצלחתם המסחררת של גולן גלובוס והעובדה שפרסו לעצמם נתח נכבד מתעשיית הקולנוע האמריקני יש לה גם אספקט יהודי, אך בעניין זה כדאי שלא להרחיב את הדיבור ויפה שתיקה לחכמים. ובכל זאת מן הראוי לתמוה על דרכיו של הקדוש ברוך הוא, מדוע העניק ליפנים את הבמאי קון איציקאווה ולנו שהתייצבנו בפניו במעמד הר סיני נתן את גולן־גלובוס ולא להפך?

גילי הולך להוליווד

צילומים ראובן קסטרו

גיל פרנק, שחקן צעיר כמעט בלי נסיון אבל עם תפקיד מרכזי ב"יתומים" ובקרוב ב"האן" התפקיד המרכזי ב"מי תהום" ■ החלום: לשחק הרבה שקספיר

מאת עידית שחורי

גיל פרנק, שחקן, גם צעיר וגם מוכשר. מה זה צעיר? – 24, עם כמעט כלום נסיון. הכמעט כלום הנה פירושו חודש ראשון בתיאטרון המקצועי שבו הוא הספיק לקפוץ תוך ארבעה ימים לתפקיד פיליפ ביתומים המועלה בבית לסין וגם לחתום על חוזה בתיאטרון החאן לתפקיד המרכזי של אברם במי תהום מאת הלל מיטלפונקט ובבימויו של עמית גזית.

נכון שהוא גם חתם על חוזה עם תיאטרון באר־שבע, אבל ציפי פינס, המנהלת, שהבינה לחששי לבו הסכימה לשחרר אותו לטובת החאן. לפני כל זה הוא היה 3 שנים בבית צבי ולפני זה כלום. פשוט כלום. לא חוג דרמטי, לא התחפשויות בבית והצגות לפני החברים וגם לא חלומות להיות לורנס אוליביה לכשיגדל. ובעניין הכשרון – לפרנק יש כזה והמון מהסוג שפשוט פורץ החוצה.

הוא גדל בחיפה. בתוכניה של יתומים גם כתוב שסיים 12 שנות לימוד בבית הספר הריאלי. בצבא היה במודיעין, אפילו לא התקרב לבחינות ללהקה צבאית. אי־שם בזמן הצבא הוא חשב שזה יכול להיות נחמד לעשות סרט קצר לעצמו עם עוד בחורה. אז הוא יצר קשר עם מישהו שלמד מעלין בתיכון ועשה סרט קצר הם גילגלו שיחה על דא ועל הא וגם על קולנוע ומשחק. ופרנק החליט ללמוד משחק אצל ליסטרסברג בניו־יורק. הוריו ששהו בארצות הברית שלחו לו את כל הטפסים הדרושים. אבל אז הוא פגש חבר נוסף שאמר לו "למה לך לנסוע לניו יורק כשאפשר לנסוע עד רמת גן וללמוד משחק בבית צבי?"

לבחינות הוא הכין מונולוג של הכומר מרומיאו ויוליה וקטע נוסף מתוך אליל ההמונים. פרנק: "זה היה נורא, לא היה יותר נורא מזה. הבנתי שגיחכתי את עצמי ומיד לקחתי את האוטו ונסעתי לניסן נתיב. הסוף היה שלסטודיו של ניסן נתיב לא התקבלתי ולבית צבי כן".

בבית צבי הוא פרנק ומחשב לבית סיפורחיו של גדי בילו, המנהל. הטיפוחים האלה הסתכמו גם בתפקידים כמו זה של מקי באופרה בגרוש שהועלה בסוף שנה ב', "זה לא היה תפקיד טוב שלי, אני לא מתאים לזה; אני צריך לגדול כדי להגיע לתפקיד הזה. אני אומנם לא מזייף אבל בחורות לא נופלות כשהן שומעות את הקול שלי. אבל למדתי גם מהתפילה הזו". בסוף שנה ג' הוא שיחק את המלט בהמלט של שקספיר. לא פחות. הוא גם הצליח לעבור את זה בשלום. בעתיד הוא רוצה לשחק שקספיר, הרבה שקספיר. אבל הוא גם לא שוכח לצטט מורה שאמר לו שבתיאטרון צריך לעבור הרבה שנים של תפקידים שאתה לא רוצה, כדי להגיע לתפקידים שאתה רוצה.

הראיון הזה די מביך אותו. יכול להיות שמבחינתו הוא היה מוותר עליו. רק שמסביב כולם אמרו לו שזה חשוב אז הוא נכנע. אבל הוא לא רוצה לדבר על דברים כמו מה בכל זאת הביא אותו להחלטה הבלתי צפויה לכאורה, להיות שחקן. "זה התחיל מסיבות אישיות רק מאוחר יותר נבבקתי בחיידק הבמה". זו התשובה, ולא יותר.

כיום ברור לו מכל לכל ספק שהוא שחקן. שחקן טוטאלי. מוכן להקדיש את הכל למען קרשי הבימה. לא תמיד זה היה כך, היו גם היסוסים. "בשנה ב' כשהתחילו להאמין בי – עזבתי. הגעתי למסקנה שיש מיליון כמוני ואני לא צריך להיות המיליון ואחד. האמת היא שעזבתי בגלל שפחדתי. אני כל הזמן פוחד והפחד הזה הוא זה שהחזיר אותי אחרי חודש בחזרה ללימודים".

פרנק הצעיר הוא מסוג השחקנים שלא תתפוס אותם יושב וקורא מחזות סתם בשביל הכיף. "אני לא קורא מחזות שאני לא משתתף בהם. למרות שאני חושב ששחקן צריך לדעת הרבה על תיאטרון. איכשהו אני חי עם הקונפליקט הזה. גם ספרים אני לא קורא בזמן האחרון. אם אני אגיד שזה מחוסר זמן זה יהיה סתם תירוץ. הגירויים שלי באים ממקום אחר. כשבן אדם עולה על הבמה והוא חשוף כולו כך שרואים כל פגם. יש בזה סוג של התאבדות. כך שלא חייבים גירוי אמנותי דווקא בשביל להיות שחקן".

– עכשיו כשאתה בחוץ יש בך געגועים לחממה של בית צבי?

"כמו שאמרתי אני בעיקר פוחד. בבית צבי כל שיעור היה מלווה בפחד עצום. בשיעורי משחק כשהייתי צריך לעמוד מול הכיתה רעדתי. כשהייתי צריך לעשות תרגיל הייתי במצב של פרפור. אחרי זה שמחתי או בגלל זה כבר מאחורי או בגלל שזה היה טוב. אהבתי את החזרות ואת שיעורי התאוריה של אבי עוז. עכשיו כשהלימודים מאחורי אני יכול להגיד שזה היה כיף אבל בזמן אמת זה היה סיוט".

לאן כל זה יתפתח הוא לא ידע. אבל לכל מקרה שמורות עמו 7 גירסאות שונות לנאום הקצר שהיה רוצה לשאת בטכס האוסקר. ועד אז נא לזכור את השם גיל פרנק.

هكذا من الأصل

חיים נגיד

ציפורי לילה

לפנים, אחורה

סיימתי בשבוע שעבר קריאת שני ספרים, שאין לכאורה שום קשר ביני־הם: פויגלמן (עם עובד) של אהרן מגד ו"ברלין אלכסנדרפלאץ" (הספריה) של דבלין.

ספרו של דבלין, משיאי הפרוזה של שנות העשרים, נועז ופורץ גדר ואקטואלי עד היום. פויגלמן של מגד שקוע כולו באקטואליה, לכאורה, אבל הוא שט בנחת בים השלווה של הסיפורת הקונוונציונלית. בין השניים מבדיל מרחק של שישים שנה, ללמדך שאין בספרות "התקדמות" כמו שיש למשל בפיסיקה. אדרבא, איזה עורך בהוצאת ספרים ישראלית היה מסתכן היום בהוצאת ספר כמו זה של דבלין, אילו הוצע לו בידי סופר ישראלי? הלא עליו לספק כך וכך עותקים למנויי הספריה שלו, המורגלים ללשון הקריאה ספרותית, לעלילה מובנית, לסגנון שאינו מפריע במיוחד לשטף הקריאה. למזלו של דבלין, ולמזלנו, ספרו לא זו בלבד שהופיע כבר לפני כשישים שנה, אלא היה באותה תקופה לרב־מכר. עד כדי כך.

למען האמת, גם בימיו של דבלין לא האמינו המו"לים בחדשנות לשמה. את כותרת המשנה לרומן, "סיפורו של פרנץ ביברקופף" הוא הוסיף על פי דרישתו הנמרצת של המו"ל. והספר אמנם מספר את סיפורו של פרנץ, אסיר משוחרר הנגרף ונגרר בזרמים האפרכיים של הכרך הגדול, נקלע פעם אל הקומוניזם, פעם אל הנאציזם, מנסה להתקיים כאדם ישר אך נסחף אל הפשע. ועם זאת, הספר הוא הרבה יותר מעלילה ומאיפיון דמויות. הוא שטף של סגנון פרוץ מוסכמות, תדביק קולנועי של קטעי מציאות, שאינם מצטרפים לכאורה זה לזה אלא דרך עין המסתכל או עדשת המצלמה. פרק שלם יספר למשל על שלטי רחובות, כותרות עיתונים, מסלולי נסיעה של חשמליות, מודעות, ובהם משתלבים הרהוריו של פרנץ, ציטוטים משירי ילדים שנשמעו אולי אותה שעה, קטעי מאמרים מן העיתונות. פרק אחר, משיאי הפרוזה של המאה, לטעמי, הוא תיאור מדוייק, שנון ועשיר פרטים, פיוטי לעתים, של בית המטבחיים העירוני. תיאור ריאליסטי עד דכא, מצמרר, העשוי להבהיר הרבה יותר ממיני ניתוחים מלומדים את מהותה של הקהות האנושית, במקרה זה הגרמנית, את ההתבהמות וההתרחקות מן ההומאניות, שגילוייה הנוראים פגעו בנו בשנים הבאות הקרויות בפינו היום – השואה.

מן השואה מגיח גיבורו של אהרן מגד, שמואל פויגלמן. אולי יליד אותן שנות עשרים, משורר אידי גולה בפריס, השולח מכתב הערצה להיסטוריון ישראלי, פרופ' צבי ארבל, בעקבות קריאת ספרו על רדיפות היהודים. מכאן מתפתחת בין השניים קירבה, המטלטלת את עולמם: ארבל מציע למשורר האידי לתרגם את ספרו לעברית, זה מגיע ארצה, אך מגלה להוותו רק התנכרות והתעלמות. כך גם ארבל, אשתו אינה מסוגלת לעכל את ההתקרבות בינו לבין הטיפוס הגלותי הזרות. מזרה לכל מכריו גם נטייתו הפתאומית אל ספרות האידיש. סופו שהוא נותר בודד. פויגלמן מת שבור לב, ואילו אשתו של ארבל מתאבדת ובנו עוזב את הארץ.

לכאורה, אירועים מזעזעים, אבל בי אישית כל העניין בקושי נוגע. מגד מגלה בקיאות ומרתק בפרקים המסאיים שבהם נידונה למשל טיבה של הכתיבה ההיסטורית לעומת הכתיבה הספרותית, או בתיאור הרקע הרוחני של התרבות האידית. ניכר בו שהכין היטב שיעורי בית. הוא פחות משכנע, אותי לפחות, בתיאור דקויות של פרטי חייהם של גיבוריו. אולי בכלל התכוון לכתוב אלגוריה סאטירית, שבה מצד אחד מכבבת היהדות הגלותית, מעין ציפור נדד חסרת מנוח (גיבורו קרוי כזכור פויגלמן, איש הציפור), וכנגדה – הצבי ישראל, צבי ארבל, המושרש באדמת הארץ, אך גם סובל מן הקרניים שמצמיחה לו אשתו קודם שהיא מתאבדת.

אותי מטרידה השאלה, מדוע בשנות העשרים הגיעה הסיפורת להשגים פורצי גדר כמו אלה של דבלין בברלין אלכסנדרפלאץ (או כמו ג'ויס ביוליסס, או קפקא או אפילו עגנון בשנות השלושים), ועתה היא חוזרת אל המוסכמות הריאליסטיות. ומגד הוא בלי ספק רק אחד מרבים בסיפורת העברית, בצד א.ב. יהושע, עמוס עוז או יהושע קנז.

התשובה המקובלת היא שבשנות העשרים חלו זעזועים ומשברים בכל החברה המערבית, וההתפתחויות בספרות ובאמנות היו הד של אותה טלטלה: אכספרסיוניזם, פוטוריזם, דאדאיזם. אמונות נותצו, דרכי ביטוי מקובלות נפרצו.

והיום, כשכל יום מביא אתו זעזוע אתו, מדוע לא תימשך אותה פריצת דרך?

אולי משום שקוראים מבקשים עכשיו בספרות מה שאינם יכולים להשיג בקריאת עתונים: קצת שלווה, בטחון, שלמות.

מי שמיטיב לחוש בכך הם אולי עורכי הפרוזה בהוצאות הספרים.

קול המון כקול שדי.

מיתוס וגלגולו

מנשה קדישמן

מחר עומדת להיפתח במוזיאון רמת־גן תערוכה על הנושא עקידת יצחק באמנות הישראלית. אם זה נשמע מוכר, אין זה באשמת מוזיאון רמת גן. רק לפני שלושה שבועות נודע למאיר אהרונסון, מנהל המוזיאון, שעומדים לחנוך פסל חדש של מנשה קדישמן ברחבה של מוזיאון תל־אביב, על אותו נושא ממש, וביקשו ממנו לדחות את פתיחת התערוכה, שלא לפגוע ביחסי הציבור, והוא, מתוך קולגיאליות ראויה לשמה, נענה. למען האמת, גדעון עפרת החל לחקור את הנושא כבר לפני שלוש שנים, לפני שלושה חודשים החלו באיסוף היצירות מאוספים וממוזיאונים: 160 עבודות, שהראשונה בהן נעשתה בשנת 1900, והאחרונה ב־1987. כן, גם קדישמן משתתף, בפסלים ובציורים.

בקטלוג המלווה את התערוכה מצביע עפרת על השינויים במשמעות העקידה במשך התקופות. בראשית המאה היא קשורה בפוגרומים. מתקופה זו יש בתערוכה יצירה של אבל פן. עם ישראל הוא יצחק הנעקד. בשנות ה־40 וה־50 מצויות ברקע השואה ומלחמת השחרור, ושוב מבכה את בנה יצחק בציורו של מרדכי ארדון. לעומת זאת, דנציגר, כמין הד לתקופה הכנענית ביצירתו, מתרכז דווקא באיל הנעקד. החידוש של התקופה האחרונה הוא כמובן ביצירתו של קדישמן, שפסלו על אותו נושא מוצב עתה ברחבת המוזיאון: יצחק נעקד, הנשים מקוננות, והאיל מוצה.

בעוד שבוע יתחילו במוזיאון בהפעלה משותפת של ילדים והורים בשלוש התערוכות המוצגות שם עתה. כן, גם בתערוכה העקידה, מבהיר מאיר אהרונסון.

וזה לא יישמע קצת מאקאברי? אני חוקר אותו. הפעלה משותפת של הורים וילדים בתערוכת העקידה?

"לא," הוא אומר, "מאוד מעניין לשמוע איך ילד היה מגיב אילו אביו היה צריך לעקוד אותו, בדיוק כמו שמסופר בתנ"ך. הרי קדישמן אמר לא מזמן שהדבר הכי משמעותי היום, לאחר שהיה לאב של חייל, שהוא נהפך מנעקד לעוקד."

איך כותב אהרונסון במבוא שלו לקטלוג התערוכה: "נושא העקידה הוא הנושא הכי מאופיין בישראליות שלו באמנות הישראלית".

רלוואנטי, כמו שאומרים.

מגדל בבילוניה

מעבר להתפעלות מסרטם של האחים טביאני, *בוקר טוב בבילוניה*, אני מלא הערצה לתושייה של מתרגמי השם של הסרט לעברית. איך נשמע לכם "בוקר טוב, בבל", מיושן עד כדי זוועה, לא כן?

מה שמזכיר לי בבל אחר. כבר העיר חנוך ברטוב, במאמר מצויין שפרסם במדור הספרותי בשבוע שעבר, שהסופר יצחק בבל חתם תמיד ברוסית את שמו י. בבל. אבל עורכי הספריה, שהוציאו עתה תרגום מחודש של סיפוריו (מעשה ידיה להתפאר של נילי מירסקי) מצאו לנכון להחתים אותו בתרגום שמו לרוסית, איסאק בבל. מותאם עד כדי שלמות לטעם התל־אביבי המעודכן.

בעצם, זו המלה האחרונה היום בכל העולם: מפני שהיאפים בניו־יורק מתעבים אוכל אמריקני ומתפעלים מפיצה איטלקית וממכוניות גרמניות, לכן, הצרפתים מציפים את שפתם באמריקניזמים, והעוסקים בעיצון הגלאסנוסט מחברים פזמונים בסגנון הקאנטרי.

העולם הוא כפר קטן מאוד בקומה ה־120 של מגדל בבל, סליחה, בבילוניה.

סוד הקסם הברכטיאני

מאת שרית פוקס

במקום פנטאזיה עממית, גברת לאומית ממהדרת, כזאת היא גרסתו של עמרי ניצן למעגל הגיר הקווקזי של ברטולד ברכט בהבימה. ההצגה בהבימה היא ילידת רוחו של במאי תאוותן: רעבונו להמצאות בימתיות, סמלים ומטפורות בימתיים, אזכורים קולנועיים, מין ואלימות טלוויזיוניים, תנועתיות קיברנטית בחלל – אינו יודע שובע.

עמרי ניצן, שד תיאטרון חכם, עורך הפגנה של שליטתו בחומרי הבמה, והוא עובד בדבקות כמו את אלוהי ההצגתיות, עד שברכט נעשה כאן קולב לאסתטיקה. מבעד לכזב הבימתי לא בוקעת אמת כל־לית מרחיבת הכרה על טבע האדם, זולת האמת שתיאטרון הוא תיאטרון הוא תיאטרון. האסתטי בלע את האתי ולא נודע כי בא אל קרבו.

כל יוצרי ההצגה מוכשרים, איש אינו מתבזה, אבל יוסי בנאי בתפקיד שופט העם אצדק, מגיש כאן במערכה שניה הופעת יחיד. דמותו של אצדק, אחת הדמויות הנפלאות בדרמה בכלל, הוא כאן קלושאר ערמומי, נבל בעל חוש צדק אינסטינקטיבי. שודד בעל מוסר פרולטארי. יוסי בנאי יוצא בהצגה ישר מתוך הקומדיה דל ארטה, ארלקינו הקרבן השדוני. גופו הוא כלי קיבול לתמצית הנפשית של דמותו של אצדק: המקמקות.

יוסי בנאי (אצדק) ודורית פלד צילום אלדד מאסטרו

האדם כתהליך

את התשובה לשאלה ומדוע מצליח דווקא בור לוקח שלמונים (אך רק מן העשירים), ליצן בעל שיפוט מעוקל, להוציא בסוף המחזה את הצדק לאור, אין לחפש בתיאוריות הפסיכולוגיות של הבורגנות. מנקודת מבט מרכסיסטית, האדם נתפס כמערכת מתהווה, כתהליך. ברכט כתב את המחזה בשנות ה־40 בימי שבתו בגלות בארה"ב והוא מעשייה פנטסטית שמקורותיה הם אגדה סינית ומחזהו של המשורר הגרמני קלאבונד. מסופר בה על הפיכת חצר בבית מושל קווקזי. המושל מוצא להורג על ידי חיילי המעמד השליט החדש, אשתו והמשרתים נסים. התינוק מיכל, נשאר מוטל אין־אונים מאחור. המשרתת טובת הלב גרושה, מתפתה לקחת אותו עמה אגב אנחה של מי שיודעת כי מוטב לה למען שלומה שלא לעשות זאת. ואכן, בשעה שהיא עושה דרכה ברגל אל אחיה שבהרים, רודפים אותה חיילי השלטון החדש. אבל חסרת הישע, כלשונו של ברכט, מצילה את חסר הישע. ממלטת אותו מפגעי רעב, מזג אוויר, בדידות. לבסוף היא נאלצת להינשא כדי להעניק לילד שם ומעמד. בנישואיה היא מאבדת את הסיכוי להינשא לחייל שאהבה נפשה, סימון, שלשובו מן הקרב ציפתה.

כעבור שלוש שנים משיגים אותה הודפיה, הילד נלקח ממנה ומשפט נערך כדי לקבוע למי שייך הילד, לאמו המושלת לשעבר או לגרושה. לאם שנשאה בקרבה את התהוותו הביולוגית או לאם שהעניקה לו חיים בלי הצידים מקודשי האמהות. עוניה של גרושה שאינה יכולה לשלשל כסף לכיסו של השופט, תמימותה, התגררתה בשופט המסורלל, העדר צוות משפטי כמו זה ששכרה האם הביולוגית, מרמזים לאפס סיכוייה של הגרושה לזכות בילד. אך הארה פתאומית פוקדת את אצדק, והוא דורש לשרטט מעגל גיר על הרצפה. מעמידים בו את הילד וקוראים לאמהות לקרוע אותו מן המעגל. מי שתמשוך אותו אליה, תזכה בו. פעמיים נערך המבחן ופעמיים שומטת הגרושה את אחיזתה בילד. "אני גידלתי אותו, אני צריכה עכשיו לקרוע אותו לחתיכות? אני לא יכולה."

אצדק מוסר את הילד לגרושה וכבר ממתין לה גמול נוסף: החייל שלה שחזר עומד לצידה, אצדק חותם על צו גרושין של גרוש מבעלה, והשלישיה המאושרת, החייל, משרתת וילד יוצאים לשחר חדש. המסרים האידיאולוגיים של המעשיה מרעבדים באמצעות השירים המזומרים ע"י הזמר המלווה את ההצגה (במקום זמר עממי זמרת אלגנטית בפראק: מיקי קם), לעתים קורא הזמר מחשבות כמוסות, ובסוף ההצגה הוא מגיש אפילוג דידקטי על שייכות הקניין למי שמיטיב עמו: אדמה או אדם (הבמאי השמיט את פרולוג ריב הקולחוזים הפותח את ההצגה וגוזר בכך גזרה שווה בין אדמה ומעבדה לבין ילד ומטפחו).

דם לעומת תרבות

זהו מחזה על טבע (דם) לעומת תרבות (זיקה הנקנית ביחסים), על מיסטיקת הדם האי־רציונאלית לעומת התהליך הרציונלי, על בעלות לעומת דיאלוג. לגבי האם היולדת במחזה, הילד הוא שלוחה של גרפה, רכוש, קישוט. ברכט מלעיג לאינסטינקט האימהי, לעג שכיום כבר לא ניתן לתרצו בכך שברכט היה גבר. ועם זאת אין זה שיר תהילה לתבונה במצופה אולי ממרכסיסט. אצדק אינו איש התבונה אלא איש האינסטינקט. גם גרושה מונחית על ידי הטבעיות כבחורה טובה שהחוכמה אינה הצד החזק שלה.

לקראת סוף ימיו, טוען מבקר התאטרון מרטין אסלין, פיצה ברכט את עצמו על ההטפה החד משמעית לשליטת התבונה, שאפיינה את מחזותיו בצעירותו, באמצעות בדיקה מחודשת של כוח האינסטינקט, בבגרותו. ובהושבו על אינסטינקט חשב ברכט על טובו הבסיסי של האדם בן האמון.

דווקא במחזה בגרות זה מגיע ברכט לאיזון בלתי פנאטי בין התבונה והרגש: הוא מאמין בתבונה בלי לזלזל באינסטינקט ובלי החשש שזה האחרון חייב לגלוש לאירציונאליות מיסטית. ריאליסטיקן דרמטי.

מחזה מפורש מידי

מעגל הגיר הקווקזי בהבימה הוא מחזה מפורש מדי, כל כוונותיו חשופות. כאילו שאם אמו יולדתו של מישל לא תעוצב כמכשפה מקפיאת דם, לא נסכים שאינה ראויה לילד. בהפקה הברכטיאנית של ההצגה הרכיבו בני המעמד מסכות אל־אישיות. הם ביטאו לא כלום, ולא רוע. ידיד מרכסיסט אמר לי על כך: "אתם החצי או שלושת רבעי שמאלנים נבדלים מהמרכסיסט המדופלם בכך שאינכם יכולים להרשות לעצמכם לעצב קפיטליסט בדמות אנושית. אתם חשים חובה לזרוק בוץ כדי שכולם ידעו כמה אתם פוליטיים". מדוע שרועות גוויות בתוך ארגז הזכוכית של שולחן מטעמי השליטים? כדי שנבין שהם אוכלי בשר חייליהם, כדי לקבל מחזה אנטי מלחמתי במחיר אותו כרטיס ולכבוד איזה רעיון שרועות נשים עירומות עם ביריות פה ושם בארץ ישראל, סליחה בארץ קווקז, שלא לדבר על נטיותיה הלסביות של המושלת, אם התינוק הביולוגית? לכבוד רעיון הדקדנס?

הבמאי המיר את המהות הרוחנית הברכטיינית, שתמציתה במחזה זה התבונה והמיסטיקה, במהות יצריות: ארוס וטאנאטוס. קווקז בחלום ליל קיץ. עטים מיסמי שלא ממין העניין ניגר מהתפאורה הסמלית: קיר אחורי בקוע, מתאחה ונפרד, כשבר קוסמי, מוטיב האחדות והפירוד, יריעת בד אדום ניגרת לבמה, סמל דו משמעי, קשר דם ושפך דם. וכן הלאה, מפורשות יתר הנוגדת את הרוח הדיאלקטית הברכטיאנית המבוססת על זרימה לא פתורה, על תהליך בהשתנות, על משמעות והיפוכה והמתח בוניהם.

לא שומרת ברכט אנוכי מהטעם הפשוט שאיני משוכנעת כי ירדתי לעומקו החמקמק, הנזיל. אבל אני חשה, בכוחו של אינסטינקט, כי הגישה הסטטית הבידורית, העיצוב החד משמעי זרים לדינאמיות הברכטיאנית, והתוצאה היא יציר כלאיים. קסם בורגני שאין בו סוד.

איזה מין מחזה

המחזה "אביב מתעורר" שכתב וודקינד נועד לזעזע את מערכת החינוך השמרני בגרמניה; הוא רכש את התיאטרון למחאה נגד הממסד, נגד הצביעות הדתית והצדקנות של מחנכים והורים ≣ זהו סיפורם של נערות ונערים בגיל ההתבגרות בכפר קטן בגרמניה

מאת שרי רז

ואנדה: "אמא, את לא מצפה ממני שאאמין שהחסידה היא שמביאה ילדים לעולם, איך זה קורה?, תסבירי לי... אמא: א... אני... אני לא יכולה..."

זוהי דוגמה אחת מיני רבות במחזה אביב מתעורר – לאולת ידם של הורים ומחנכים, ששאפו לשמר את בורותם של הצעירים המתבגרים בחברה הפוריטנית, בתחילת המאה בגרמניה.

המחזאי פרנק וודקינד כתב מחזה – שנועד לזעזע את מערכת החינוך השמרני בגרמניה. ובכך רכש את התיאטרון, למחאה נגד הממסד, נגד הצביעות הדתית והצדקנות של מחנכים והורים. קהל הצופים היה המום ונרעש כשהועלו על בימת פסטיוואל התיאטרון בברלין ב־1906 – סצינות של אוננות, אהבה באסם, הריון ללא נישואין, הפלה, ויחסים הומוסקסואליים. הקהל היה נסער אך הבין את המסר. ושמו של וודקינד התפרסם בגרמניה כולה.

הוא היה זמר קברטים, עבד בקרקס ונדד בעירו אירופה. בילה בכל המועדונים בחברת אמנים וסופרים ופזר את ממונו שהוריש לו אביו במותו.

לפני שכתב את המחזה אביב מתעורר עבד כעיתונאי בעיתון הסאטירי הסימפליציסמוס, שם פרסם שיר סאטירי על מסעיו של וילהלם ה־2 לארץ־ישראל. מסע המונצח בתולדות הציונות בתמונתו של הרצל ליד הקיסר בשער יפו, בירושלים. הוא הואשם אז בהעלבת המלכות והוצא נגדו צו גרוש. אז עבר לצרפת, אך חזר לאחר כמה שנים לגרמניה כדי לעמוד לדין בשל אותו שיר. הוא נשפט ונשלח למאסר. ב־1902 שמש כשחקן במאי ומחזאי באחד הקאברטים הראשונים של גרמניה. ב־1906 הביא מאקס ריינהארט לפסטיוואל הקאמרשפילן בברלין את מחזהו של וודקינד אביב מתעורר שהביא לו תהילה עולמית. להצלחה זו לא חזר בכל המחזות שכתב לאחר מכן.

זהו סיפורם של נערות ונערים, בגיל ההתבגרות בכפר קטן בגרמניה. שלוש דמויות מרכזיות. מלכיור – תלמיד מבריק בן למשפחה אמידה. גישתו לחיים – שכלתנית, והוא עוצר את רגשותיו ושולט בהם. חברו הטוב למנה, מוריץ בן למשפחה מהמעמד הנמוך. שואל להגשים בלימודים, אך לא מצליח. בשיחת רעים מגומגמת על יחסי מין, הם מנסים ללמוד איש מנסיון רעהו, אך שניהם תמימים ובורים. וואנדה – נערה עליזה ופקוחת עיניים. רוצה להבין איך באים ילדים לעולם.

אביב מתעורר בחאן הירושלמי צילמה יוכי לנג

מלכיור נתקל בוואנדה תחילה בטיול ביער, ואחר כך באסם. הם מגלים את התרגשות המגע. ואנדה התמימה נכנסת להריון. מוריץ – החבר הרגשן, בורח כל הזמן ממניותו, כי היא מפריעה לו ללמוד ולהתרכז "והורי הרי ימותו אם לא אעלה כתה". הוא מת להתנסות במעשי אהבה, כי האוננות כבר לא מספקת אותו, אך גם כאשר מזדמנת לו חברה מהכיתה, שרכשה נסיון עם בחורים מבוגרים ממנה בעיר הגדולה, הוא לא מעז, מפחד לא יודע איך. בייאושו הוא יורה בעצמו.

מלכיור כותב מכתב להברו מוריץ על פעילות מינית עם הסברים תיאורטיים, ומואשם בחוסר מוסריות על ידי כל הבר המורים. גם הוריו מאשימים אותו, כשהדבר מתגלה, בהריונה של ואנדה, והוא נשלח לבית ספר לעבריינים.

ואנדה לא יודעת שהיא בהריון אך גם אינה מאמינה לאמה, שמשקרת אותה וטוענת שזו אנמיה. בסוף היא מתה בהפלה שנעשית בבית.

מלכיור – בסיום. עומד בין שני חבריו המתים, בייסורי אשמה, הוא כמעט עובד להצטרף אליהם כשמגיעה הדמות במסיכה, תפקיד ששותק במחזה המקורי, ע"י המחזאי וודקינד בעצמו. האיש במסיכה, מנסה להחזיר למלכיור את אמונתו במבוגרים ובחיים עצמם.

בבמאית המחזה אסתר איזבוצקי, בוגרת החוג לתיאטרון באוניברסיטת ת"א ואוניברסיטת ניו־יורק. ביימה כבר כמה הצגות בתיאטרון חיפה (יושבות חלוצות על הצוק) ובתיאטרון באר שבע (אל נקמות, לצאת מכאן) וכן בתיאטראות בניו־יורק וקופנהאגן. את התפאורה והתלבושת עיצבה עפרה צדיק. המוסיקה היא של רביב גוזית. השחקנים הראשיים הם: יהודה אלמגור, גילי בן אוזיליו, אבי חדש ואורה מאירסון.

– **היום מקבל נוער אינפורמציה נרחבת בנושא המין, האם תהיה התעניינות לגבי שאלות ותהיות של נער אחד מתחילת המאה?**

איזבוצקי: גם היום יש בורות רבה. בעיר הנוער ראיינו נערים בני 15 על איידס, אמצעי מניעה ויחסי מין, והבורות היתה מדהימה. גם לא יודעים עדיין, איך להתמודד עם ההתאבדויות של הגיל הזה. תמיד היו ויהיו בעיות, ברגע שצעיר וצעירה מגלים את המיניות שלהם, ואלה עושים את המחזה לעכשווי בהחלט.

המחזה לא נועד רק לבני נוער, זהו מחזה אוניברסלי, שנושאו המרכזי – ההתנגשות בין היצר ומסכמות המסגרת החינוכית החברתית.

– **איך התאמתם את התפאורה התלבושת והמוסיקה לאביב מתעורר ב־1987?**

התפאורה בנויה מנקודת ראות סובייקטיבית של נערים. הכל גדול יותר. שמלת הגמר של ואנדה ארוכה ארוכה בסצינת הפתיחה של המחזה. הכסאות בבית הספר נראים כמלכודות גבוהות.

אגב, סצינת השיעור בכתה – לחץ ההשתתפות בשיעור והרצון לפספס – כשהמורה לא שם לב – היא מתכשלות ב־24 הסצינות שבכתה.

הבמה לבנה ועל הקירות קווים ישרים – סמל להליכה בתלם ובשבצות – כמו מחברות. גם המוסיקה שנכתבה על ידי רביב גוזית – מוסיקה אלקטרונית מותאמת, אינה הורסת משנות ההתרחשות של המחזה, ומלווה את הגיבור בדרכו – בשבירת המסגרות החברתיות.

– **הסצינות ה"ארוטיות" בוימו בעדינות רבה. גם הסצינה באסם גם אוננות וגם היחסים בין שני הנערים מכיתתו של מלכיור האם שמרת במודע על הנגמי המקוריו?**

בהפקות המחזה המקורי בזמנו, היו קקוצות שסצינות אלה הורדו כליל, צונזרו. אין הן כתובות במקור לערום מלא, ולא היתה לי כל סיבה לשנות. את המחזה תרגם ד"ר שמעון לוי. המטרה היתה להתרכז בהליכים שעוברים על הדמויות. סצינת היחסים בין שני הנערים יותר משהיא באה להראות יחסים הומוסקסואליים, היא מעידה על פריצה בתקופת הנערות. אין כל טעם למשוך קהל במיוחד לסצינות האלה. ואת גם לא היתה כוונת המחזאי.

יוסי חרסונסקי

ביקורת

אריק איינשטיין
"על גבול האור" (סי.בי.אס)

הזמר הלאומי

שמענו עוד פעם את קריאת האיינשטיין "יאסו, יהודה!" כמו באוהב להיות בבית. אריק נשאר בגבולות ביתו. אלו אותן האהבות. יהודה ישנו, וישנו מיקי וישנו צ'רצ'יל וישנם יוני ומאיר. השיירה של אריק ממשיכה לנוע בקצב שלה. לא עולה על האוטוסטרדה. על העטיפה – תצלום נוסטלגיה מטושטש. אריק מעל דף בקפיצה לגובה מול ארובות רידינג במגרשי המכביה בצפון ת"א. זו התמונה שא־ריק בחר הפעם. הקנקן לא מעיד על תוכו בניגוד לשיר האלתרמני, הסתכל בקנקן האומר אירונית שדווקא יש להסתכל אך ורק בקנקן, כי לפעמים לא כדאי לראות מה יש בו...

מה יש בו, הפעם, באריק איינשטיין, שלא היה בתקליטים הקודמים? או ככה: המתבונן כמעט אינו משתנה: קצת פילוסופיה "מן החיים" על גבול הבאנאליה, קמצוץ של תכמת חיים אלתרמנית טיפוסית משעשעת, מידה של הומור, רגעים של שמחה יוונית בלב לטקסט ציוני שכמו נלקח משיעור מולדת לכיתות ג'־ד', קצת צביטה בלב מפיוטי האהבה המרירה של לאה גולדברג וקצת כאב של זעם חריף על עתונאי קטן, שמרוב סטראוטיפים, הוא נראה דווקא מפלצתי וגדול. נדמה שאת המנגינות האלו כבר שמענו, שמיקי את אריק כבר לא יכולים להפתיע אותך בהאזנה ראשונה, שאפילו צ'רצ'יל הגיטריסט מזכיר לך, שכבר היית בסרט הזה. המלודיה, הקצב הזה. גבריאלוב, צריך להודות, הוא נכס לאריק, אלא שפעם אריק היה מחליף את מוסיקאיו מתקליט לתקליט, מתרענן. הרוטציה הזו חסרה לי הפעם. יכול להיות שהציפיות מרקיעות שחקים, כי את השחקן הראשי אתה לא מחליף בשום שחקן אחר. אין שני איינשטיינים במוסיקה המקומית כמו שלא היו שני ז'אק ברל במוסיקה הצרפתית.

"למרות שקולו איבד משהו מנקיונו – אריק איינשטיין הוא הטרובדור האמיתי; אין שני איינשטיינים במוסיקה המקומית כמו שלא היו שני ז'אק ברל במוסיקה הצרפתית ≡ את השיר על העתונאי הקטן שר אריק בשכנוע פנימי שמזכיר את השיר על החבר שהלך לו; אריק הוא אריק"

אריק, למרות מעידה בטקסט זה או אחר, למרות שקולו איבד משהו מנקיונו, אריק הוא הטרובדור האמיתי מכאן. טעם של פעם, פופ ישראלי אותנטי, מידה של ים־תיכוניות שטופת שמש, הומור מההווי המקומי. מאז שבלול, הסגנון של איינשטיין נוצר מתוך ההוויה בה הוא חי. שלום חנוך, מיקי גבריאלוב, יוני רכטר, שם טוב לוי הצליחו לחוש אותה. גבריאלוב יותר מכל הפתיע במינוריות הרומנ־טית שהעניק לאריק. חופי יוסי, למשל. מאסטרפיס. הנקודה היא שגם מלחין מוכשר כמו גבריאלוב מסתבך לעיתים בשיכפול עצמו בשירים שהוא מלחין לפי הזמנה, אפילו שעל ההזמנה חתום אריק איינשטיין. אפילו העיבוד הקאמרי למית־רים, היפה כשלעצמו לשיר על גבול האור ללאה גולדברג ("זו שעת תמורה בה נעמוד אילמים על גבול האור לאן יפנה ליבנו והאם נחזור אחי, הנעבור") נשמע מאופרה מוכרת. התריג הוא לכן דווקא השיר על העתונאי הקטן. הצלילים והבי־צוע כל כך חזקים, שאתה מתעלם לרגע מהטקסט המסית בימים אלה גם עוללים לדבר על עתונאים קטנים. אריק שר אותו בשכנוע פנימי שמזכיר לנו את אותו שיר על החבר הטוב שהלך לו. אפשר לסלוח לאריק על הטקסט הזה, כי הוא זמר שאינו מתיימר בשום "קונספציות", אינו פורש נוצות צבעוניות בשם ציבור זה או אחר. אריק פותח ספר של לאה גולדברג ובוחר שיר, או שר באיזשהו מצב רוח רגעי על נודניק שרואה רק את הרע והשחור ואת חצי הכוס הריקה ברוקנ'רול פשוט, או זה אריק העצוב והמינורי ששר על ציפור קטנה שנשארה בקן כמשל לאב שמשלים בעצב עם עזיבת צאצאיו את הבית וחרד להם. (עוף גוזל).

מה כבר ניתן לחדש בסיטואציה בה באוטליתו אריק בכל זאת מוסיף את החום והטעם שלו. אתה אפילו מקבל טקסט דביק כמו שיר השיירה, שנשמע כמו חלק ממסכתה לכבוד שנת הארבעים. תולדות עם ישראל הטרואמטים עם נקודות אור ו'הפי אנד' לפי עלי מוהר. אתה מקבל את השיר ברוח טובה אולי משום שפליקר מנגן כאן בבוזוקי ובגלמה, אולי משום שהאווירה הים־תיכונית העליזה מוסיפה נופך 'הפיפי' לטקסט. זה הרי שיר שייכנס אל אולם החתונות למרות היותו שיר סובבות מובהק, שבלווי מקהלה נשמע כמו הד מפסטיבאל הזמר בסגנון עדות המזרח. גם את המנגינה הזו כבר שמענו, ולא רק בסרט ובפיטיקי.

אבל מה יש להרבות במילים. אריק הוא אריק. קול שממשיך להחזיר אותנו לקולנוע הישן והטוב. לסרט שלא איכפת לי לראות עוד ועוד. הסיום הוא במוטו ביום היין. מן בלוז־רוק. גיטרה חשמלית סובה בנוסח האריק קלפטוני. הזמר מגלם את השיכור השמח בחלקו, כלומר בטוב לבו על המשקה. לא עושה חשבון לאף אחד. מי שמעוניין לבוא איתו – אז אהלן וסהלן. אריק לא עושה חשבון לאף אחד. לא "לוחץ". ירצו – יקנו. במקרה, הוא יצר תקליט של כמעט קונצנזוס מקומי לקראת יום הולדת הארבעים: השלשלת ההיסטורית בקצב הבוזוקי והעתונאי הקטן בלווי הדרמטי־אפוקלפטי. עוד יהפוך לנו ל"הזמר הלאומי". יהורם גאון, שים עין!

צבי לביא

ביקורת

אנטון ברוקנר, הסימפוניה ה־4 טית). הרברט פון־קאראיאן מנצח על התזמורת הפילהרמונית הברלינאית. קלטת של "דויטשה גרמופון".

סימפוניה למולכו

את שתי הראשונות שחיבר, לא השיב. לאחת נתן את המספר אפס וגם השניה נפלה לחלל הריק. השלישית נתקבלה בתרועות צחוק, ובאקורד הסיום נותרו באולם רק עשרה מאזינים. הנסיון של ברוקנר להתעלות מעל בטהובן בתשע סימפוניות משלו, בשפה אחרת, הזל ברגל שמאל.

למזלו, היה גוסטאב מאהלר באותו מניין נועזים שהבחינו בכשרון ועודדו אותו. אחרת אולי לא היה מגיע לביצוע הרביעית, שבה הבזיק האור בקצה המנהרה. אבל גם אחרי פריצת הדרך הזאת, כשהתרבו מבריו ומוקיריו, הוא עדיין נדיר ברפרטואר. מקובלות רק שלוש־ארבע סימפוניות מתוך התשע, ומותכן נשארה "הרומנטית" כמגדלור להתבית עליו כדי ללמוד לעכל את ברוקנר בלי כאבי בטן.

למה רומנטית? לא כל־כך ברוח התקופה כמו בגלל כמה הערות ששירבט בשולי הפרק הראשון, מסוג ההנחיות למלחינים של סרטי עלילה המתרחשים בתפאורות ימי הביניים: "בעלות השחר, שערי העיר נפתחים. אבירים דוהרים על סוסים אצילים, שרויים בקסם יערות ורעשים, וכך מתפתח המראה הרומנטי". בשולי פרק הסיום כבר הסתייג מהקיטש הזה, גם מפני שנוכח שהפרוגרמה לא עלתה יפה, והרומנטיקה שהתכוון להוציא מתחת ידו צמחה יותר לכיוון של הר־געש.

מוסיקת לילה ועירה לאוהבים היא בטח לא. אבל הכוחות הפורצים מתוכה מעודדים את מחזור הדם להתרוממות־רוח והתרגשות אחרת: מחזוריות המתפת־חת לסידוגין מתוך שירת סולו יחיד אל מפרבולת דרמטית הזועקת לשמיים בתרועות כלי הנשיפה ממתכת. אלא שפרשנותו של פון־קאראיאן (ההקלטה המ־קורית היא מ־1976) נסחפת יותר לעבר האקסטזה הרועמת במקצב פרוסי נחפז מנגט. היא מאפילה על שמורות הטבע הרומנטיות בפרק השני האיטי או בשלישי הדוהר ליער עם חבורת ציידים. הצלילים שם הם רק אתנחתא לאוזן. בבאליים והד־מימדיים שלא ממיסים את הלב.

מולכו של א.ב. יהושע היה אוהב את הברוקנר הזה של פון־קאראיאן. הוא נמצא בחברה הטובה של אלה המתרגשים ממוסיקה בעיקר באותן יצירות המרעישות את אמות הסיפים של אולם הקונצרטים. אם טרם הוודעתם אל מולכו, כדאי שתקראו את הספר עם ברוקנר ברקע. כך גם תבינו מדוע התקשה לתרגם את חלומותיו הרומנטיים לרומן רציני עם אשה.

דייוויד סילויאן מתברגן

מאת אדר אבישר

דייוויד סילויאן

"רק הישנים נמים את שנתם בזמן שא־נחנו חותרים בסירה. רק את, מזג האוויר ואני איבדנו כל תקווה. כל הצרות שנפלו על ראשינו שימשו כחומר דלק לאש הבוערת בקרבנו, כקש על גבינו. לכל הקר־לות יש סיפורים שעליהם לספר, על מאב־קי הכוחות בין הגיהנום לגן־העדן. אך אנו מרגישים בטוחים בחלומותינו הנשגב כשם שאורפיאוס שר על ההבטחות שהמ־חר יביא".

אתה מקשיב לאלבומו החדש של דיי־ויד סילויאן, סודות מבכורת הדבורים, ואַ־תה פשוט לא יכול להאמין שזהו אותו האיש שהנהיג בעבר את להקת יפאן. מט־מורפוזה מוסיקלית. סילויאן חבר עם המוסיקאי והשחקן היפאני ריאוצ'י סא־קאמוטו ויצר אלבום ייחודי, כמעט קלא־סי. סילויאן כתב חומר מורכב מאד מבחי־נה מוסיקלית וטקסטואלית, אך שמר על עיבודים פשוטים. לרוב זכו השירים לליו־וי של גיטרה ופסנתר אקוסטי ולתיזמורים יפהפיים של כלי מיתר וכלי נשיפה שנע־שו על ידי סאקאמוטו.

סילויאן מטפל באלבומו האחרון כאילו היה קנאי דתי של תורת הנסתר; הוא משתמש במטאפורות מסובבות, באסו־ציאציות המהירות רק לו. דייוויד סילויאן מתגלה כיוצר מלאנכולי, בודד. הוא מי־סיב לבטא את התחושות הללו בקטע הנפלא כשהמשורר חלם על המלאכים, קטע הנשמע כמעט כמו תפילה. סילויאן בחר לוותר על תופים באלבומו; את הקצב מספקות הגיטרות האקוסטיות וכלי המיתר. רק בקטע אחד, אורפיאוס הוא מכניס מתופף, אלמנט שמדגיש את הדראמטיות של הקטע הנחשב בעיני לטוב ביותר בתקליט.

≡ התיזמור הופך אותו לקלאסי

סילויאן גם אינו נותן להפקה להשתלט עליו. הוא משאיר את הסאונד כמעט יבש, כאילו שהוקלט בחדר עבודתו שבעליית גג ביתו בלונדון. גם התזמורים של סאקאמוטו אינם בומבסטיים, הם מצליחים להעביר את האלבום מהקיטלוג של רוק לקיטלוג קלאסי. כדוגמה לכך אפשר להביא את הקטע הקצרצר שפותח את האלבום, קטע מלנכולי בשם ספטמבר.

דייוויד סילויאן החל את פעילותו המוסיקלית ב־1974, כאשר הקים יחד עם אחיו ג'נסן את להקת יפאן, להקה איכותית שלא הצליחה במשך תקופה ארוכה לפרוץ את המחסומים המסחריים, אולי גם בגלל התדמית של סילויאן שבחר בתדמית של בחור אנג־לי מסודר ונקי על רקע ימי הפנק הגרעשים שהיוו ניגוד מוחלט. רק באפריל 1982, לאחר שהפנק מת והגל החדש תפש את מקומו, סיפסה יפאן על דרך המלך ותפשה את מקומה כאחת הלהקות המובילות באופנת הלהקות ה"ניאו־רומנטיות". הלהקה הותחמה על חוזה הקלטות בחברת וירג'ין והחלה משחררת להיטים למצעדי הפיזמונים. אחד מהם היה רוחות, שיר שנחשב כיום לשיר הטוב ביותר שנכתב על ידי סילויאן בתקופת חברותו בלהקה.

≡ פירוק נסיוני וצבעים אסורים

ההצלחה גרמה להליכה בכיוון בלתי צפוי; חברי הלהקה החליטו על פירוק נסיוני, כל חבר החל לעבוד בנפרד על פרוייקט סולו. סילויאן ניפגש באקראי בריאוצ'י סאקאמוטו שהיה חבר בלהקת תזמורת הקסם הצהוב והקליט איתו את הלהיט צבעים אסורים, שהו־פיע יותר מאוחר בסרט בו כיכב סאקאמוטו לצידו של דייויד בואי חג שמח מיסטר לורנס בבימויו של אושימה. הסתבר שסאקאמוטו היה מעריץ נלהב של סילויאן וביקש ממנו להעלות את קולו על הפסקול של הסרט. סילויאן כמובן הסכים. "המוזר הוא ששרתי מלודיה לגמרי אחרת ממה שסאקאמוטו כתב", ציין סילויאן, "סאקאמוטו נבהל, אבל לאחר שנירגע הקשיב פעם נוספת ליצירה החדשה והחליט מיד לשחרר את הגרסה שלי כתקליט. ניסיתי פשוט לבטא את התח־תושות האישיות שלי למוסיקה של סאקאמוטו". בעיקבות הצלחת פס־הקול הסכימו השניים על המשך שיתוף הפעולה בי־ניהם.

≡ נסיונות מוסיקליים

"עם סאקאמוטו ביצאותי למעשה נסיונות מוסיקליים", נזכר סילויאן. "החלטנו ללכת על פרוייקט מיוחד. סאקאמוטו כתב את המוסיקה ואני חיברתי מילים כשהדגש מושם על הצליל של המילה ולאו דווקא על המשמעות. המילה נועדה להשלים את האפקט של המוסיקה".

התוצאות של הנסיונות המוסיקליים של הצמד לא איחרו לבוא. למרות שאנשי וירג'ין הבינו שיהיה להם קשה מאד למכור את המוצר החדש, הם שחררו ביולי 1982 את הקטע בית הבמ־בוק/בית המוסיקה. להפתעתם הקטע טיפס במיצעד הפזמונים בשבוע הראשון להוצאתו.

באוגוסט 1983 ההחלטה על פירוק הלהקה נהפכה מנסיון לדבר קבוע. סילויאן החל להקליט את אלבום הסולו הראשון שלו באולפני הנסה בברלין. שאיפותיו המוסיקליות הרקיעו שחקים. "לא מצאתי בכל לונדון מוסיקאים שיכלו להבין על מה אני מדבר. במשך חודשים הייתי מתוסכל, היו לי רעיונות חדש־ניים ולא יכולתי לבצע אותם. עד שלבסוף מישהו ערך לי הכרה עם מוסיקאי האוונגרד הולנאר קצוקי שניגן על אי.בי.אם. דק־טאפון ועם ג'ון האסל שעזר לי ליצור את הסאונד שחיפשתי". לעזרתו גם נחלצו מוסיקאים כקני ווילר וחברו הוותיק סאקאמו־טו וכן כמה חברים מיפאן. האלבום שנוצר עצים מבריקים נחשב עד היום לאחד האלבומים הבולטים ברוק.

≡ צייר וצלם

במקביל להצלחותיו המוסיקליות החל סילויאן לפתח גם את כשרונו כצייר וכצלם. ב־1984 נפתחה תערוכת הצילומים הראשונה שלו בלונדון, מילנו, טוקיו וטורינו. תערוכה שתועדה באלבום מהודר שנקרא פרספקטיבה, ספר שיצא גם במהדורה יפאנית על ידי סאקאמוטו. הצלחתו של הספר הביאה ליצירת סרט וידאו שביים וצולם על ידי סילוי־אן. את פס הקול כתבו מאסמי טסוקיה, טסיב ג'נסן הולגאר קצוקי, סאקאמוטו ורוברט פריפ איש מלך הארגמן לשעבר.

סילויאן נהפך לאמן עסוק, הוא השתתף כמוסיקאי בהקלטותיהם של אמנים אחרים. בסוף 1986 החל לעבוד על אלבומו החדש חוזר לקרקע. סילויאן שיתף בו את חבריו, הגיטריסטים רוברט פריפ וביל נלסון מבי־בופ דלוקס, קני ווילר ומל קולינס בכלי נשיפה וסטיב ג'נסן בכלי הקשה. האלבום זכה להתעניינות מיד עם הוצא־תו.

"האלבום כולל אוסף רעיונות ואסוסיאציות שקיבלתי מקריאת יצירות ספרותיות שונות, יצירות שדנות בזכות הצורה באמצעות דלות האמצעים. רציתי להשיג את צורת התקשורת המקסימלית בין האמן למאזיניו. השאיפה הזו התעוררה אצלי מיד לאחר שהש־למתי את האלבום תוף הפח, שהופק כמעט בשלמות אבל נכשל בנסיונו לחרוג מהמסגרות הדקורטיביות. יצא לנו אלבום מסוג נגן למרפסת". כך הסביר סילויאן את סיגנונו החדש, "גם את עצים מבריקים ואת סודות מכוורת הדבורים הפקתי ברוח של דלות הא־מצעים. הבנתי שאפשר להשיג תקשורת רבה יותר עם המאזין בא־מצעות גיטרה אקוסטית או כינור בלבד. כיום, בדיעבד, אני חושב שצדקתי, אני מרגיש שהגעתי לשיא אומנותי עם האלבום האח־רון".

סילויאן גם ערך שינוי בתדמיתו, החליף את צבע שערו מבלונ־דיני לכהה. בראיון הוא הקפיד לבחור כל מילה, השתמש באנגלית ספרותית. "סיימתי את הפאזה של איש להקות. אני מרגיש עכשיו כאמן רציני, אולי השינוי באישיותי בא בעקבות הפידבאקים שקיבלתי על עבודותי האמנותיות. כפי הנראה התחלתי להאמין בעצמי, בכשרונותי, מבלי להזדקק לגימיקים של התעשיה".

סילויאן מודה שהאלבום האחרון מציב אותו על פרשת דרכים, "הגעתי לשיא מסויים ועכשיו אני חרד מנפילה. באלבום האחרון הדגשתי את הצד האקוסטי, אולי כראקציה לעבודה שלי בעבר שהתבססה על מוסיקה מסונטזת. אולי האלבום הבא שלי יהיה על טהרת המוסיקה הקלאסית. בכל אופן אני מתכוון לפרוץ לאופקים חדשים עם מעט עזרה מידידי הולגר קצוקי וריאוצ'י סאקאמוטו".

כולם היו בניו

מאת אדר אבישר

"לא עושה חשבון לאף אחד, היום זה היום שלי, לא כל יום אני עושה לי חג היום אני אוהב אותי". אריק איינשטיין ממשיך לא לעשות חשבון לאף אחד. הוציא אל־בום חדש, על גבול האור, מסרב בכל תוקף להשתתף במשחקי יחסי הציבור וקידום המכירות. את הסיבות מבטא אולי אריק בשירו עתונאי קטן, שיר שעורר עם צאתו לרדיו פולמוס ציבורי חריף. "הם כותבים בעתונים מה שהם רוצים, מסרסים מלכל־כים בלי שום רחמים..."

על העטיפה תצלום של נער הקופץ לגו־בה במגרש "מכבי" הישן שבשפך הירקון. ברקע, תחנת רידינג הישנה. נוסטלגיה אמיתית. "אין לי אפילו תצלום עדכני של אריק", התנצל איש חברת התקליטים. שמו של מיקי גבריאלוב מופיע לצד שמו של אריק, כמעט כמו בימי הזוהר של בד־שא אצל אביגדור. אריק תמיד עובד עם עוד מוסיקאי, נותן 50% קרדיט.

גבריאלוב דווקא אוהב לדבר על האל־בום החדש. באלבום של אריק הוא הלחין 9 מתוך עשרת השירים. "זו למעשה היתה עבודה קולקטיווית של יוני רכטר, יצחק קלפטר, מיכה מיכאלי, מאיר ישראל ושלי. היתה אווירה טובה מאד באולפן, אווירה מקצועית. אל תשכח שמדובר במוסיקאים מנוסים שעבדו אחד עם השני, מרגישים אחד את השני".

– האלבום החדש נשמע כמו צד 3 ו־4 של האלבום הקודם.

"אמת. איך שגמרנו להקליט את האל־בום הקודם של אריק התחלנו לעבוד בר־ציפות על האלבום הנוכחי. במידה מסויי־מת אנחנו ממשיכים את הקו הקודם. שי־טת הכתיבה פשוטה מאד, אני עובד בשי־תוף פעולה מלא עם אריק, הוא מביא טקסטים ורעיונות ואני מלחין אותם בהת־אם לרוח הטקסט".

– הטקסטים של אריק באלבום הנוכחי מאד ישירים, לעתים אפילו דורכים על יב־לות. לעומת זאת יש גם טקסטים של משור־רים כמו לאה גולדברג ונתן אלתרמן.

"מאחר שהמוסיקה נכתבה לאחר כתיבת המילים, ניסיתי לשרת במוסיקה את הטק־סט. מוסיקה ישירה ופשוטה שבאה להו־סיף למעשה עוד רובד ליצירה. כשיש מי־לים כל כך ברורות אסור להתחכם יתר על המידה מבחינה מוסיקלית. לגבי שירי המ־שוררים, זו תמיד חוויה להתעסק עם טקסטים של נתן אלתרמן ולאה גולדברג. זה בהחלט אתגר. הטקסט בא כדבר נתון ואתה לא יכול לשנות אפילו מילה, כך שא־תה חייב להתאים את עצמך מבחינה מו־סיקלית לטקסט. אל תשכח שיש לי כבר נסיון עשיר בתחום הזה".

– נראה שגם החלטת לעשות עיבודים יו־תר פשוטים, גיטרות אקוסטיות במקום סינ־טסייזרים.

"השאיפה שלי היתה לעשות תקליט אקוסטי, פחות מסונטז. זה לא אומר שאני לא משתמש בסינטסייזרים באלבום – אבל הם פחות מורגשים. הכוונה, גם בעי־בודים, היתה בראש ובראשונה לשרת את הטקסט. לדעתי, האלבום הזה הרבה יותר ישיר גם מבחינה מוסיקלית".

– זה לא מתסכל לעבוד על חומר שכמעט ודאי לא יזכה להיות מבוצע בהופעות חיות בגלל הסתגרותו של הזמר?

"אני מתייחס רק לעבודה על האלבום עצמו. יתכן שיום אחד אריק כן יחליט להופיע, אני לא יודע. זה עניינו הפרטי וא־ני לא מתערב בכך. אני לא מתעסק בקידום מכירות, בווידאו־קליפים ובהופעות פומ־ביות. את שלי עשיתי. נכון שמקובל בדרך כלל לצאת עם החומר המוקלט בהופעה חיה. אך שוב, זה הכל תלוי בראש של אריק. לדעתי, זה גם לא משנה".

– ולסיום, איזה שיר הכי אהוב עליך באל־בום?

מיקי נבוך מעט, מחייך חיוך מבוייש ולבסוף יורה: "כולם היו בני".

מיקי גבריאלוב ואריק איינשטיין

מיקי גבריאלוב הלחין 9 מתוך 10 השירים בתקליט החדש של אריק איינשטיין ≡ "אריק מביא טקסטים ורעיונות ואני מלחין אותם בהתאם לרוח הטקסט; כשיש מילים כל כך ברורות אסור להתחכם יתר על המידה מבחינה מוסיקלית; זו תמיד חוויה להתעסק עם טקסטים של נתן אלתרמן ולאה גולדברג, זה אתגר"

טפיחה עצמית על השכם

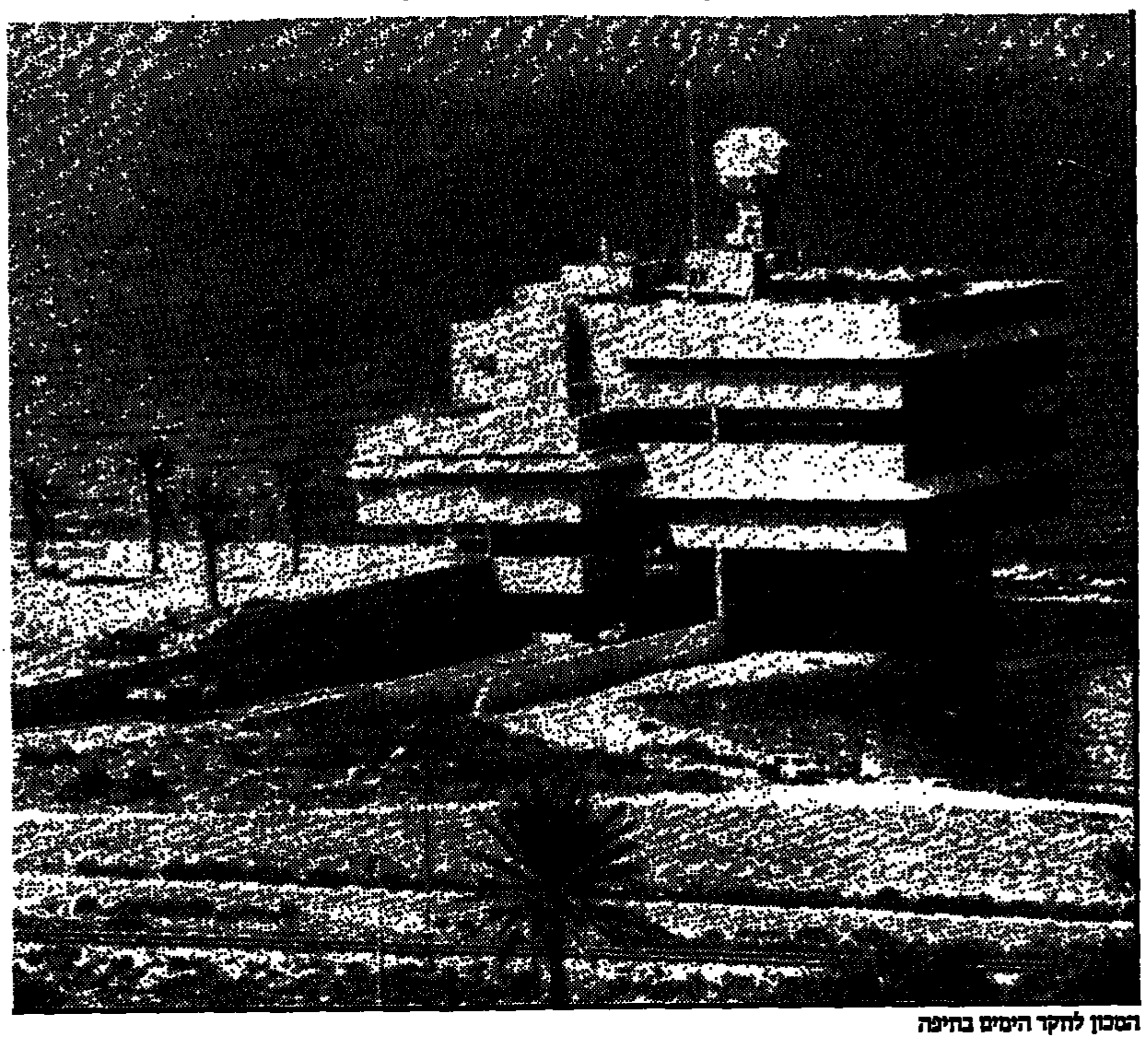

המכון לחקר הימים בחיפה

מאת נילי מנדס

יש מקום לשבח את איגוד האדריכלים הישראלי על שסוף סוף התפנה מעניינים אחרים, ובפעם הראשונה בתולדותיו ארגן תערוכה מקיפה של תולדות הבניה בארץ. התערוכה הוכנה בשתוף עם אגודת האדריכלים הבריטית, ובמקורה נועדה לייצוא. לאחר שזכתה להתעניינות רבה בבריטניה, דנמרק ושוודיה, הובאה לתצוגה גם בארץ.

דומה שהצלחת התערוכה וההתעניינות שעוררה בחו"ל, הפתיעה גם את יוצריה. בזמן הקרוב, לאחר תצוגה בהיכל התרבות בתל־אביב, היא תמשיך לדרום אמריקה במסגרת חגיגות שנות הארבעים למדינת ישראל.

תולדות הבניה העברית בארץ מוצגות בצלומים ובכיתובים (באנגלית) על פני 110 פנלים שעוצבו ותוכננו על ידי האדריכל הרי פרנק. כצפוי, חשיבותה של התערוכה הזאת הוא בעצם קיומה, שכן קשה לראות בה חידושים או שינויים מעבר למה שכבר ידוע. למעשה זוהי סקירה של האדריכלות בארץ מנקודת מבטו של הממסד האדריכלי.

הסקירה מתחילה במחצית השניה של המאה הקודמת, עם ראשית ההתיישבות העברית מחוץ לחומות ירושלים ויפו, עוברת דרך הבניה האלקטית של שנות העשרים, ומתעכבת בסגנון הבין לאומי של שנות השלושים ובאדריכלים שהביאו אותו לארץ.

תערוכת אדריכלות ישראלית, תיאטרון ירושלים ≣ חשיבותה הוא בעצם קיומה שכן קשה לראות בה חידושים; סקירה מנקודת מבטו של הממסד האדריכלי

יוצרי התערוכה לא מתעלמים משיכוני העוני ההמוניים בקוביות הבטון העלובות של שנות החמישים, אולם ניכר כי מרכז הכובד של התערוכה ניתן לבניה הציבורית המאסיווית של שנות השישים, שהתרכזה בממדי ענק בירושלים וסביבותיה בעיקר, לאחר המלחמה ב־1967. בניה מגלומנית, שמקורה בהחלטה פוליטית ליצור ירושלים רבתי, ותוצאותיה הן מחרוזות של ערי שדה חדשות סביב לירושלים.

פרק נוסף בתערוכה מוקדש לשימור ושחזור אתרים. למרות שהתערוכה נוצרה בשנת 1985, היא מתעלמת לחלוטין ממה שהתחולל בבניה הישראלית בעשור האחרון. משום מה מסתיימת התערוכה, שמתיימרת לסקר את תולדות הבניה בארץ, כבר בתחילת שנות השבעים. הממסד הארכיטקטוני של שנות השישים זוכה לכיסוי מכובד, מה שאי־אפשר לומר לגבי הדור הצעיר של האדריכלים, או לגבי התמורות, סימני השאלה והשגיים והפרשי הדרך הפוסט מודרניסטים שחלו באדריכלות של שנות השמונים. כאמור, מכל זאת פשוט מתעלמים.

ועוד נקודה אחת. לו העסיקו ביצירת התערוכה הזאת אוצר מקצועי לצד נעדת האדריכלים שבחרה את העבודות, אפשר לשער שמספר הפנלים היה מצטמצם במקצת. אולם אנו, שלא פונקנו בתערוכות מסוג זה, מה לנו כי נלין.

מרוטרדאם לצפת

ואן־אברהם מנסס, אמן ממוצא הולנדי שהתגייר, תושב צפת. בארץ עדיין לא מוכר, אבל ב־50 מהמוזיאונים הגדולים בעולם תלויות תמונות שלו ≣ השפעת השואה דחפה אותו לעבר היהדות

מאת שרי רז

אם יעל גנקיה – בעלת גלריה מעיינות בירושלים, לא היתה נוסעת לצפת לפגוש ידידים ישראליים, ספק אם היינו מגלים אי־פעם את קיומו של יאן־אברהם־מאנסס – צייר הולנדי, שהתגייר בצעירותו ושיצירותיו, המיוחדות במינן, מוצגות כבר שנים רבות בחמישים מהמוזיאונים החשובים כיום בעולם.

יאן מאנסס בן־54, יליד רוטרדאם, הולנד, חי כיום בצפת. ספור חייו מדהים ומרתק. מאנסס נולד ברוטרדאם להורים קאתולים. עד שנת 1953 למד באקדמיה לאמנות בהולנד אצל ז'אק שוטן.

בצבא, שרת כקצין במודיעין של חיל האוויר המלכותי ההולנדי. בצעירותו, היה לדבריו צייר סמי־אקספרסיוניסטי. שנוי דרסטי, בסגנון הציור שלו חל, כאשר החליט לתעד את השואה.

בהיותו בן 26 נסע למרוקו ללמוד ציור. שם גר ברובע היהודי. הוא מתוודע אל מנהגי היהודים, ובחצרותיהם מתחיל להתגבש בתוכו רעיון הגיור. "תמיד נמשכתי לעם היהודי, רציתי לתהות מקרוב מה יש בעם הזה השנוא כל כך על כולם. אם כל כך הרבה עמים שונאים אותו – מוכרח להיות בו משהו מיוחד, ואני רציתי להשתייך לדבר המיוחד הזה".

לאחר שנתגייר חיפש לו אשה יהודיה ומצא את רחל בת למשפחה מרוקנית מכובדת – משפחת קדוש – קרובה לרב חיים פינטו.

השניים מחליטים להתחיל את חייהם בקנדה. במשך השנים הבאות מתפרסם יאן מאנסס בקנדה ובארצות הברית. יצירותיו, מוצגות במוזיאון גוגנהיים בניו־יורק, במוזיאונים של דטרויט, שיקאגו, פילדלפיה, ביקס מוזיאון באמסטרדאם, בכל המוזיאונים החשובים בקנדה. יצירות שלו נמצאות באוספים פרטיים ביפן, באוסטרליה, בניו זילאנד בברית המועצות, באיטליה, ובישראל.

יצירותיו מתחלקות ל־3 נושאים. "קדיש", "קליפות" ו"תיקון" – וכולן מצוירות בגוונים שבין הלבן, לשחור.

לפני שנה החליטו הוא ורעייתו רחל לעלות לארץ. הם בחרו להשתקע בצפת. איש מהעוסקים באמנות בארץ – בכל המוזיאונים לא ידע על בואם או אפילו על קיומם. מדהים.

– איך מרגיש נעזב וזנוח, לאחר הפרסום האדיר שאתה רגיל לו, שדווקא בארץ הבחירה שלך, לא יודעים עליך דבר?

הנה, את רואה שבסוף גילו אותי. הייתי צריך את השנה הזאת לבניית הבית ולהסתגלות למקום. עוד ישמעו עלי ויכירו ארתי, אני לא דואג.

– מה קשר אותך לשואה – האם כל יצירותיך מושפעות מהשואה?

הייתי ילד בשואה, ילד קתולי. ברחוב שלנו גרו 3 משפחות יהודיות. עם בניהם שיחקתי ואת מנהגיהם הכרתי. כשבאו הנאצים, המשפחות האלה נלקחו במשאית ולא שבו. כעבור כמה שנים למדתי לדעת מה בדיוק עשו הגרמנים. רציתי לתעד את כל המראות והדברים שסיפרו לי עליהם. וגם מראות שראיתי בעצמי ברחובות רוטרדאם. ואז יצרתי את סדרת הקדיש.

– מדוע קדיש? לא חששת שתקבל סטיגמה של צייר דתי שואתי?

בסדרה קדיש 110 יצירות. רציתי לצייר איך תכננו הגרמנים בצורה טכנית קרה ומחושבת את ההשמדה. איך הם חיסלו 6 מיליוני בני אדם בחישוב קר. הייתי כבר יהודי כשציירתי זאת – ולא איכפת היה לי בכלל איך יתקבלו ציורי. כשציירתי, לא רציתי להפגע בעצמי מהמראות שהופיעו בציורי. כדי לנטרל את נפשי. ציירתי לכל ציור (יצירה) 500 רישומים. עשיתי זאת כדי שכל שיעלה על הנייר לא יעצב אותי נפשית ושאוכל להביט בציורים מהצד מבלי לבבות.

כל הציורים האלה הצטרפו לסדרה שטנית – המראה לאיזה מצב תייתי יכול בן האנוש להגיע. כיוון שכל הסדרה עוסקת בקורבנות השואה, והם נקראים בדת היהודית קדושים – אלה שהוקרבו על קדוש השם, קראתי לכל הסדרה בשם זה.

– מדוע אתה מצייר אך ורק בשחור ולבן.

הציור שלי הוא מחשבתי, ציור פיגורטיבי, סינימטוגרפי – מושפע מטכניקת הקולנוע.

הצבעים שלי אינם רק שחור ולבן – אלא כל הגוונים שביניהם... זה הרבה מאוד.

אין לי דבר נגד מה שאת קוראת צבעוניות. הצבעים בציור שלי הם סובייקטיביים. לצבעים יש הסברים שונים בחברות שונות, וכל אחד רואה ומבין אותם אחרת. זה דבר סובייקטיבי. הכלה שלנו – למשל, ביום נישואיה תלבש לבן, בסין ובטיבט לבן – הוא סמל לאבל. אני לא נזקק לצבעים בציור שלי. ואינני מצייר כדי לגרום לאחרים להרגיש מאושרים יותר. שאלתי פעם את הפסנתרן ארתור רובינשטיין מדוע הוא מתאמן כל כך הרבה שעות לפני כל קונצרט, 7, 8, שעות, "הרי אתה נגן כה מנוסה" – והוא ענה לי, כשאני מנגן בקונצרט אני לא רוצה כלל לשים לב לתווים, או לטכניקה של האצבעות שלי אני רוצה בעת הקונצרט לתת לקהל את רגשותיי וכל מה שיש לי בלב.

– כך גם אני – כשאני מבקר בהולנד אצל אחותי, הנוצריה, היא מכינה לי כן ענק של צבעים – כל צבעי הקשת. ואני מתאבן ומתאמן מצייר בכל הגוונים. האפשריים, אך את הציורים אני משאיר אצלה ובבואי לסטודיו שלי אני מתמסר לגונים שבין הלבן והשחור".

≣ עיניים חכמות

ואן אברהם סימן מאנסס עצמו לבוש בלבן ושחור. סוודר שחור מתוכו מבצבץ צווארון של חולצה לבנה. הוא עטור בזקן לבן. לראשו כפה גדולה. עיניים חכמות.

לקראת פתיחת התערוכה שלו הוא לבוש במכנסי עבודה שחורים. נעול נעליים שחורות וגרביים שחורות. בישיבתו מנית רגל על רגל, כולו רזה קצת סנפן, פנים הולנדיות. מעשן סיגריות ומחפש את מילותיו באנגלית.

– מדוע קראת לסדרת הציורים השניה "קליפות"?

הכלה קליפות פרושה, עור חרסים מעטפות, שביבים. בספרי הקבלה השטנים נקראים תמיד בשם "קליפות" מהשורש קליף או קולף (לקלף) ואינם אלא עצם הדבר וההרגשות הטמונים בו.

בקרינתו המקורית מתוך האין סוף התפצל האור לשביבים שהאירו רק חלק מהבריאה הפיזית, בעוד שחלקים אחרים נשארו באפלה – מצב שבעצמו מהווה סוג אחד של שלילות. וכך, האור והחושך, הטוב והרע, החלו להלחם על שליטתם בעולם.

בסדרה קליפות 580 יצירות. בפריצה שארעה – לסטודיו שלי נגנבו כמה יצירות ונשארו בכל הסדרה רק 350 עבודות. סיימתי את הסדרה ב־1978.

– האם לפי ההלכה היהודית יכול לעסוק בתמונה, או בפסל? האם משהו מהרבנים לא אמר לך זאת?

אלוהים ברך אותי בכשרון הזה. הציירים שלי הם כאלה שאינם מתנגשים עם רוח האמונה. דתיים אחרים הם פקידים, רואי חשבון, רופאים. אני צייר. ואם מישהו היה אומר לי שבאיש דתי עלי להפסיק זאת – לא הייתי מפסיק.

– איך אתה מרגיש בצפת, כאמן יהודי דתי?

בעבר הייתי כמה פעמים בארץ. ביקורי בצפת נמשכתי אליה. בבקורי השלישי בה התאהבתי במקום. עכשיו יש לי הרגשה שצפת מחזירה לי אהבה. קניתי בית, שבעצם היה חורבה, שיפצתי אותו, וצבעתי אותו, הנה, בכחול ולבן – נגד עין הרע ובכל זאת נתקלתי במשהו רע, בביורוקרטיה בארץ. אני עדיין אזרח זר. וזה יקח עוד שנתיים. אני גר בצפת כבר שנה ורק בימים האלה, חיברו אותי לחשמל. לא היה לי אור, ולא חימום, לא יכולתי לצייר. במשך הזמן הזה ציירתי רק 9 ציורים. בזמן שהייתי בקנדה הייתי מצייר תשעה ציורים ביום. אני לא מתלונן. מעונה אשלים את החסר.

– אתה חי ומתפרנס מציוריך?

כן, אין לי תלונות. רישום קטן שלי נמכר היום ב־500 דולר והציורים הגדולים ב־36.000–40.000 דולר. בתחילת דרכי, אשתי פרנסה אותי, היא ד"ר לספרות צרפתית, וכשאני עבדתי על הסדרות שלי היא יצאה לעבוד. היום אני מחזיר את כל ההשקעה שלה בי. יש לנו 3 ילדים. רק הקטנה חיה איתנו בארץ, שני האחרים גדולים ועצמאים. האחד בניו־יורק, השניה בלוס אנג'לס, הם יבואו כשירצו – אני מחכה להם פה.

– ומה סיפורה של הסדרה השלישית הנקראת "תיקון"?

את תיקון הקדשתי לרבי מלובביץ'. בשבילי הוא צדיק הדור.

מאנסס מוציא מכיסו ארנק עור קטן ובתוכו מטבע של 5 סנט אמריקני) את המטבע הזה נתן לי הרבה מלובביץ, שבבקורי הראשון אצלו אישר את גיורי, ובבקור השני נתן לי את המטבע לקראת העליה לארץ. ב"תיקון" הכוונה לבא המשיח.

– מתי באמת יבוא המשיח? אתה יודע?

בקרוב מאוד הוא יבוא אולי אפילו מחר.

– איך אתה יודע?

קאפקא הסופר אמר פעם: המשיח יגיע יום אחד אחר בואו, התשוקה לבואו של המשיח כל כך חזקה שאפילו אם יחכו הרבה זמן אין זה משנה – זה זמן שלא נמדד.

– וכשיבוא המשיח מה יהיה?

אך בינתיים זורקים אבנים בשבת ודתיים ומתנכלים לחילונים. זה רע מאוד. מעולם לא תארתי לי שכך יהיה בין יהודים. זה איום. כל מי שזורק אבן בשבת הוא גרוע בדיוק כמו מי שיעץ לנסוע במכונית בשבת בתוך מאה שערים, זה חילול שבת. אך נראה לי שכל ההפגנות האלה אינן רציניות ויום אחד זה יגמר.

– נחזור לסדרה תיקון ומשמעותה?

הציורים בסדרה הזאת באים לתקן את הקרע בעולם שנגרם על ידי כוחות הרשע. זו יצירה ההופכת את היאוש לתקווה.

– כשאתה חי עכשיו בצפת – למה אתה מתגעגע?

בחיוך – אני מתגעגע לדגים, להרינג ההולנדי. בכל חיי בהולנד הייתי נוהג בכל בוקר לאכול דג הרינג, זה חסר לי באוד. אחותי שבאה לפתיחת התערוכה בירושלים. הביאה לי מתנה קופסה גדולה מלאה בדגים שכאלה. היא מבינה ללבי. אני גם מתגעגע לשפה ההולנדית. עם ילדי אני מדבר אנגלית או צרפתית, כך גם עם אשתי. אין לי עם מי לדבר בשפת אמי, ההולנדית.

– יצרת קשר עם הציור הישראלי?

עדיין לא. הייתי חבוי בביתי בצפת. אך לאחר שגילו אותי עתה והתערוכה מתקיימת. נראה לי שזה יהיה בלתי אפשרי, לא להכיר ציירים ישראליים.

התערוכה של ואן אברהם מאנסס – מתקיים בגלרית מעיינות ברחוב הלן ג'ורל בירושלים ותמשך כשבועיים. בדיוק באותו הזמן מתקיימת תערוכה שלו בגלריה הנודעת "BLOM & DORN" – במנהטן בניו־יורק. משם תנדוד התערוכה להולנד, אמסטרדם, ולמונטריאל – בקנדה. בישראל – תהיה זו התערוכה הראשונה של ואן אברהם מאנסס – נר הצדיק ההולנדי.

תמונות בתערוכה. שרי רז עם אברהם מאנסס צילום: סקופ־80

רחל אנגל

ביקורת

לאה ניקל: אמן הצבע

קומת הגלריה של מוזיאון רמת־גן לאמנות ישראלית מציגה עכשיו את תערוכתה של לאה ניקל – עבודות – נייר. עבודות על נייר של לאה ניקל אינן סקיצות־הכנה בשביל בדי־השמן הגדולים. הן יצירות לעצמן; שונות, כמובן, מן הבדים, ואולם השוני אינו אלא זה המותנה בחומרים השונים, המאפשרים גישה אחרת: ספונטניות רבה (עוד) יותר, ואולי "אינטימיות" רבה (עוד) יותר.

לאה ניקל היא בראש וראשונה אמן־הצבע. אין כמוה מזדהה עם הצבעים שלה. עד שהללו שרים את כל מנגינותיה, ולו הצפוניות ביותר. שרים במין דיוק שכזה, אף לא צליל מזוייף אחד. קולות, גונים הבוקעים־ממעמקיה.

לא בטוח שהקולות־הצלילים מצליחים לעלות מן הניירות של לאה ניקל ולהרעיד את האוויר, ממש כפי שעושים הקולות מן הבדים שלה. אולם־התצוגה הקטן, בתאורה המעומעמת שלו, אין בו לעודד את הדבר. אך לאחר שעיני הצופה מתרגלות, אט־אט, אל אור הדמדומים הזה, ולאחר שהוא מעלה בזכרונו את מגבלות הנייר לעומת אחיו הבד – ימצא גם כאן מן המאפיינים המרנינים של ציירת הצבעים הזאת. ראה, למשל, בראש ובראשונה, את תמונת־הנייר בעלת הצבע הכתום (אינה מוזכרת בקטלוג, אך היא תלויה בין שתי התמונות מס' 37 ו־23) אחת המעניינות והמוצלחות שביצירות כאן. פס של בד מודבק אל חלקו העליון של דף הנייר הזה, ועל פני פס־הבד בעין דגימות של צבעים אין־ספור, מרקדים, רוטטים, דומים למיני דמויות־אנוש קטנטנות, המניעות כל רמ"ת אבריהן לקצבו של איזה לחן טבעי־בראשיתי. הרקע הכתום של הנייר, כתמי התכלת שבשוליים, ולבסוף גם החלל הלבן, שבו כמו מרחפים כל גופי הצבעים כולם, יש בהם להבליט לא־במעט את כוחו של פס־הבד האופקי. כמו סימפוניה מיוחדת לעצמה הוא הדף שגוני הסגול שולטים בו; גוף מוצק־כביכול של סגול; אם תתיידד עמו, ייפתח לפניך ויגלה לך פנים נוספים באישיותו: גוני גונים של סגולים למיניהם, בהירים ורפים כאדים ועד לכהים, הכבדים, בקרלות הבס שלהם; כתמי הירוק הרענן, העליז, שמהם שזורים בתוך ה"גוש" ומהם מלווים אותו, בשוליים, לימינו, לשמאלו ומתחת לבסיסו (מס' 37).

בתבונה רבה, במיומנות רבה ובקיאות במלאכת התלייה־של־תמונות, נקבע מקומה של קומפוזיציה אחת, שחורה־כחולה בין הדף הסגול הזה לבין הכחול הקורן שבסמוך לו, קומפוזיציה שחור־והכחולה זו, תמונה מס' 40 (אקריליק, עפרון וחריטה) היא כמו אתנחתא בין חוויות הצבע העזות שמימין ומשמאל; שחור־כחול כשל ערב מצנן, מרגיע.

"הכחול הקורן", כפי שקראנו לו כאן (מפני לאה ניקל לא זכו התמונות אלא בשם האחיד "ללא שם"), הכוונה לדף אקריליק, פסטל ועפרון, מס' 41, מהווה דוגמה טובה לכחול המיוחד את האמנית. אין זה הכחול של שאגאל, ולא הכחול של מאטיס, ואף על פי שיש בו משום קירבה אל כמה מן הכחולים של זריצקי, הריהו בכל זאת בעל יחוד משלו. הכחול של לאה ניקל שזור כאן בחרטים של טורקיז, מהול בגונים של אפור, של אוויר בהיר המבצבץ בין ממשותי הצבע, ושל גון הנייר הלבנבן־אפרפר.

כל נייר – כמו שיר קטן מאד. אולי רק בית קטן אחד. אולי רק אקורד אחד. קטן, אבל החלט ועשיר, המכיל בתוכו ממדכיביה של המנגינה כולה. כמו תרבך־עיניים מקוצר. מצומצם. (ראה, למשל, מס' 30).

יש כאן ניירות שאינך יכול שלא לחייך אליהם. כלומר, להשיב להם חיוך. אחד כזה הוא, למשל, מס' 11, שאתה יכול לקרוא לו בשם פרטי: "ורוד". כולו אומר: ורוד. עצם הניואנס הזה של־הורוד, עצם התנועה האלכסונית של הגוף הוורוד המתרומם כמו מן הארץ ושואף כלפי מעלה. ותנועת הספיראלה ה"שתולה" בתוך גופו, כמו איזו סטרוקטורה דקיקה של חוט גמיש, מתפתל; והרקע המנומר, הקל־קליל, בהיר־פסטלי. אם אמרנו קודם לכן "כחול של לאה ניקל", לא היתה הכוונה כלל ועיקר לאיזה מין סמל מסחרי שלה. רחוק מאד מן האמת. לאה ניקל, להיפך, היא רב־צבעית. היא מנהלת רומנים עם סקאלה ארוכה של צבעים. אל הצהוב הירקרק, למשל, יש לה יחס אינטימי מאוד. (ראה מס' 35). היא מצליחה להפשיטו מגשמיותו ולחשוף צפונותיו. בחינת "כל רזי לבו הגיד לה". ויש כמובן דוגמאות ואסמכתאות אחרות.

זכרונות מפולניה

שלומית שקד צילום: נאוה שמש

מריי פורבס צילום: נאוה שמש

האספן מריי פורבס והאוצרת שלומית שקד מציגים במוזיאון לעתיקות יפו תערוכת צילומים מפולין בין שתי מלחמות עולם, תיעוד של עולם שחלף ≡ "האוסף המוצג כעת בארץ הוא הגדול ביותר בעולם מחוץ לפולין"

מאת דורית קדר

במוזיאון לעתיקות יפו, תיערך תערוכה של אורחות יהודית עד מאד – צילומים מפולין בין שתי מלחמות עולם, מאוספו המופלא של האמריקני מריי פורבס והאוצרת שלומית שקד.

השניים נתנו ראיון בלעדי למעריב. תחילה הפננו שאלות מספר לאספן – מריי פורבס.

– האם הנך אספן אמנות? האם זה מקצוע, תחביב או עניין משפחתי?

"אני צייר ובמעט כל חיי עסקתי במלאכת הציור. עם זאת, למדתי במקומות שונים ורבים בעולם ביניהם גם פולין. לימודי לא התמקדו בנושא האמנויות בלבד אלא גלשו לתחומים כמו ספרות, היסטוריה דרסית ותרבות מזרח־אירופה בכלל. בצילום אני רואה אמצעי אשר עשוי ללמד אמנות לציירים. התחלתי להתעניין בנושא כאשר פגשתי מספר צלמים גדולים מאד בפולין. לימודי באקדמיה לאמנויות יפות בקראקוב, כמו גם לימודי באיטליה, היוו עבורי השלמה חיונית ודרך לצאת מהבדידות התרבותית שבה נתונה ארצי. ניתן להשוות את מצבה של ארה"ב למזרקות איטלקיות יפהפיות. המזרקות הן כאמור יפות אבל מחזוריות המים אינה מתחלפת. אני שאפתי לשתות ממים אחרים."

– האיסוף הפך אצלך למעין מקצוע שני?

"אין זה מקצוע כי לא משלמים לי על כך. כאמור שאני בראש וראשונה צייר אבל ברור שהצילום הפך להיות יעוד שני בחשיבותו."

אתה מרבה להדגיש את היותך אמן. האם אתה מציג עבודותיך?

"לפני כתשע שנים הקדשתי לז'אן קוקטו תערוכה בספריה הצרפתית בבוסטון. מאז לא ערכתי תערוכה נוספת אלא החלטתי להתחיל הכל מחדש. ניתן להגדיר את ציורי כאינטראליסטי ולא סוריאליסטי. הווה אומר, לראות בעת ובעונה אחת מציאויות פרדוכסליות כמו גם סגנונות עשייה שונים. לצילום, כפי שהבהרתי קודם לכן, תפקיד בעל משמעות – הוא מעשיר את עבודתי כצייר."

– האם יש לך אוספים נוספים?

"פרט לאוסף על פולין המוצג לפרק זמן בארץ ושהנו האוסף הגדול ביותר הקיים מהמאה ה־20 מחוץ לפולין, יש לי אוסף צילום מצ'כוסלובקיה שאף הוא החשוב ביותר כיום מחוץ לצ'כוסלובקיה וכן אוסף צילום הונגרי ורוסי. האחרונים קטנים יותר אבל בתהליך גדילה. הקרן שייסדתי שואפת למצוא ולגלות תצלומים של אנשים ידועים ואנשים לא ידועים (בנושא זה אני חסיד של האימרה 'שמה שטוב – טוב'). הקרן שואפת גם לתת עידוד לאנשים צעירים להמשיך בדרכם."

– מה מסמלת תערוכה זו בשבילך כאדם?

אחת מהכותרות שהאוצרת שלומית שקד הציעה הינה – 'צוהר'. פולין היא מעין צוהר שאינו רק סלבי, קתולי או יהודי אלא תמונה של כוליות. היהודים המתוארים אינם רק תלמידי ביה"ס הגבוה בלובלין אלא שוכני מקומות אחרים והתוצאות בשטח מפליאות."

– האם זו הפעם הראשונה שאתה מבקר בארץ והאם אתה רואה קשר כלשהו לתערוכה המוצגת?

"זהו בקורי הראשון ואין ביכולתי לדעת מה חשים האנשים. דבר אחד מהיר לי למדי, אף אחד לא יכול שלא להיות מה שהוא, ומכיון שרבים מהיהודים הישראלים הם יוצאי מזרח־אירופה אני משוכנע שהרבה מהחוייתם הנוכחית נובעת מהעבר. כאשר עמד מטוסנו לנחות בשדה התעופה בן־גוריון חלה התרחשות מוזרה מסביב – ברקים, אור שמש, אדמה וים הפכו למקשה אחת, ריכוז הנופים וההתרחשויות בישראל מעורר בי משהו מן הנשגב."

– האם הנך קתולי או פרוטסטנטי וחש זיקה דתית לארץ זו?

"בעצם איני משתייך לא לאלו ולא לאלו אלא לכנסיה האוניטרינית שרואה בישו יותר את האדם מאשר האל ומבחינה זו אנו מקורבים יותר ליהודים. זאת לפי החינוך במשפחתי. למעשה כיום איני משתייך רשמית לדת כלשהי אבל לעומת זאת איני אתאיסט. עובדה זו לא עושה אותי בהכרח אדם טוב יותר אבל פעם לימד אותי ישראלי פתגם שאימצתי אותו ללבי עד היום: 'בממלכת העוורים בעל העין האחת הוא מלך...' אני מתעתד לפקוח את העין האחת..."

– מה הם הקריטריונים לבחירת צילומים לאוסף?

"ניתן לדמות את הבעיה לסרגלים שונים על מידותיהם המשתנות. לכל מערכת שיטת מידה משלה, כך גם כאשר בוחרים בצילומים אין לאמץ מערכת קריטריונים אחידה. ישנם צילומים שהם איכותיים על אף שמבחינה פורמלית הם פגומים בגין האווירה שהם מעבירים. לעומת זאת ישנם שמעניינים דווקא עקב המאפיין התיעודי שלהם וזאת על אף ההעדר מנקודת ראות פלסטית. ברור שקיימים סגנונות שונים כגון נוף עיר לעומת נוף לשמו או נוף ים, סגנונות המדגישים את ההיבט הציורי או המפשט כאשר גם המפשט מושפע מזרמים מנוגדים כמו ה'NEUE SACHLILHKEIT'. קיימים צילומים כה ייחודיים שלא ניתן לשייכם לקטגוריות. הבחירה אינה קלה והיא נתונה לשיפוט דעתם של הבוחרים כמובן. דיגמא ממחישה היא בחירה מסויימת שלי של איש היושב בספסל של פארק. לכאורה נושא שאין בו מן המקוריות אבל עלה מעוצב היטב אשר היה דבוק לקצה האף של האיש הפך את הצילום לערכי בעיני. אולי אספן מקצועי של מוזיאון היה מתנגד לצילום שכזה..."

– האם אתה סבור שצייר הוא בהכרח אספן טוב יותר הודות לרגישויותיו?

"איני בטוח בדבר. בהתחלה היו לי רגישויות לאיכויות הציוריות אך לא לאיכויות אחרות ואיני סבור שהוכחתי 'איכות' מצידי אלא דווקא דעות קדומות. צריך להשקיע זמן רב לנושא, ללכת אל הצלמים עצמם ולא להסתכל אך ורק בצילומים המוצעים במכירות פומביות מבעד לזכוכית מגדלת... ההליכה אל הצלמים, הדיבור הישיר עמם הביאה לכך שאותם צלמים הראו לי עבודות שלא נראו מעולם. היותי אדם זר ולא פולני הווה תמריץ עבורם לשטוח בפני עבודות חיים. לפיכך האוסף שלי לא נוצר בתהליך של אספנות לשמה אלא במטרה לגלות דבר מה. אני מאמין שחשוב יותר שהצלמים יהיו מוכרים. בארצות כצ'כוסלובקיה ופולין אחר מלחמת העולם השניה חיים צלמים מופלאים שאין איש ידע על קיומם. תרבות מדומה למחזור הדם כדאי שהיא תעבור ממקום למקום. ואכן, הקרן שיסדתי וציינתי קודם לכן, עמלה לא על האוסף כמו על גורם המחזוריות. לכן איננו מנסים לתחום את האמירה רק לאוצר אחד ויחיד. אולי התערוכה הנוכחית תגרה את סקרנות של רבים. הגרוי הנו בעל משמעות עמוקה יותר מאשר התערוכה עצמה. לעניין זה ארצה לספר אפיזודה בעלת השלכות לגבי ארצכם: בתחילת המאה העשרים נסעה אישיות בוסטונית ליפן; על מנת לשכנע את היפנים, שהחלו דוגלים בקדמה, שלא להרוס את הציורים שמעותה החשיבו כארכאיים ובלתי רצויים. הישראלים כמו היפנים רוצים אולי להשליך מאחורי גום את העבר. התערוכה מהווה הבהוב אזהרה שלא ינהגו בדרך זו."

≡ שלומית שקד: שרידי יהדות שנכחדה

חלקו השני של הראיון הופנה לאוצרת שלומית שקד:

– כיצד גילית את האוסף הזה?

"כאשר עבדתי במוזיאון השמי בהארוואר הכיר ידיד משותף בין האספן מריי פורבס לביני. הלכתי, ראיתי ונפגעתי... מיד צץ במוחי הרעיון להציג תערוכה זו בארץ בגלל משמעויותיה. מהיבט היסטורי – הרי שהוא מציג שרידי יהדות שנכחדה ואשר תעודה לא נראה עד כה ברחבי העולם. מהיבט אמנותי – היא עונה על קריטריונים גבוהים מאד. שילוב של תעוד היסטורי ואיכות אמיתית הוא במעט נדיר. ואמנם תערוכה זו מעוררת תהיות אם תעוד הוא אמנות והיא אף עונה בחיוב על תהיות אלו. באופן אינטואיטיבי הלחלה בי ההכרה שהאוסף הוא חשוב."

– מה הם המסרים שהתערוכה מעבירה מזוית ראיה אישית ואוניברסלית?

"מהיבט אישי הרי שיש כאן עבורי חדירה אל העבר כבת לניצולי שואה ממזרח־אירופה. עבר שרציתי להתעלם ממנו משך שנים רבות. כמסר כללי האוסף הוא צוהר צר להציץ דרכו אל עולם שהיה אבל יש אף מסרים אחרים חשובים לא פחות: היעד הוא להראות שבחומר המוצג, שהוא לימודי במהותו, יש גם איכויות של יופי. היופי מצוי ביומיום ויש לגלותו. הייתי רוצה שבתי ספר על תלמידיהם יבקרו בתערוכה, יספגו חומר עיוני טהור ובד בבד ילמדו לחוש את היופי שבשורה ובהסתכלות של היומיום."

– על אלו רעיונות וחוקרים בססת את הקטלוג המלווה את התערוכה?

"בראש וראשונה עלי לציין שהקטלוג מומן כולו על ידי נודמי חוץ ואני כמובן מוקירה להם בשמי ובשם האספן תודות. אף אוניברסיטת הארוואר מימנה רכישת קטלוגים לכל באי הכנס הבינלאומי ליהדות פולין שייערך באוניברסיטה העברית בחודש ינואר 1988. מנקודת ראות רעיונית פניתי למוזיאונים בוארשה ובקראקוב על מנת להרחיב את המידע הבסיסי שהיה בידי. עם השיבה לארץ בקשתי מפרופסור חנא שמרוק מהאוניברסיטה העברית בירושלים, שיכתוב מאמרים מחקריים על הערים המופיעות בתערוכה קאז'מייז' ולובלין (פרופסור שמרוק הוא מארגן הכנס הבינלאומי לחקר יהדות פולין אותו ציינתי קודם לכן). לפרופסור ארתור ציגלמן מאוניברסיטת בן־גוריון פניתי על מנת שיכתוב מאמרים על הערים קראקוב וואדשה. מאחר ויש גם סוג של פוטו־קולאז'ים המורכבים מצילומים ואיזורים גרפיים שצולמו כיחידה אינטגרלית פניתי לפרופסור משה ברש מהאוניברסיטה העברית כאחד המומחים הגדולים ביותר לדמונולוגיה לכתוב בנושא. ד"ר משה חלמיש מאוניברסיטת בר־אילן יעץ לגבי תכנים הנובעים מתורת הנסתר היהודית הקבלה לגבי אותם פוטו־קולאז'ים ונתן גרוס מ'על המשמר' הכין את הכיתובים לערים המופיעות בתערוכה."

– האם תוכלי להצביע על ההגיון והקווים המנחים הבונים את התערוכה?

"ישנם קווי הנחיה שונים: ההיסטורי, הפיקטוריאלי. רעיונות הנובעים מנהגים של התקופה. פן טכני. איכות ברמת הדווח, השוואת העבודות המצויות עם אחרות בנות אותה תקופה. מבנה התערוכה הוא תוצאה של מקצועי בעורכת תערוכות דידקטיות. רציתי להעניק לצילומים גוון חינוכי יהודי ועל כן בניתי את המכלול על פי ערים (כמובן שנוצרו בעיות בשטח בגלל המחסור ב'יש' ועל כן אפילו הייתי לפעמים צריכה לגרוע ולהסיר צילומים וכל זאת כדי למצוא בסופו של דבר איזון פנימי). הערים המתועדות הן ורשה, לובלין, קראקוב, קז'מייז'. תחום שונה מראה את הטיפוסים בעיירות מלווים בציטטות מהזז. בין הצילומים המשוייכים לעיר קראקוב הוקצה מקום לפוטו־קולאז'ים אותם הזכרתי מעלה. שני תחומים נוספים הם המצבות המסיימות פרשת דרכים ושרידי יהודים כיום בפולין... הווה אומר שרציתי להוליך את המבקר בתערוכה מהחיים אל המוות ואל החיים שוב כמעגל מוזר... הפוטו־קולאז'ים שדנתי בם הם עבודות של הצלם הנריק הרמנובידץ. זוהי תגובה מאוחרת שנעשתה בשנות השישים של צלם ניצול שואה המבטא הסתכלות אישית. יש לשים לב לעבודות של צלם אמן שחי עדיין בישראל משה רביב. רביב פנה אלי על מנת להשתתף בתערוכה. באישור של האספן אמנם צרפתי חמש עבודות לתערוכה, אף הן מתארות את פולין בתקופה שבין שתי מלחמות ומוסיפות תכנים משלהן למכלול. רביב למד בבאוהאוז, ידידו הגדול של מאולי נאג'י ובקטלוג הצילומים שפורסם על ידו בזמנו בפאריס כתב את ההקדמה פרננד לג'ה... ניתן לסכם ולאמר שטעות לראות בתערוכה תהליך שתחילתו חקירה, המשכו גילויה וסופה בקורת. תערוכה עבורי היא הליך אינסופי של חקירה, של שאלות המועלות ושל תשובות – אם ישנן."

– האם יש לך תכניות לעתיד?

"כאוצרת תערוכות אני מחפשת כמסד מארח לנושא מעניין, לפחות עבורי, 'דמותו של הילד באמנות ישראל' כאשר אמצעי ההמחשה יהיו פלורליסטיים."

– האם לא קשה לתפקד כאוצר מן החוץ?

"לאוצר אורח יש בעיות עקב היותו מחוץ למערכת אך אם אוצר זה מאמין ביעדו ובעבודתו הוא עשוי להתגבר על כל הקשיים."

פרשה ופישרה / תולדות

הצבר שלא ירד

מאת נפתלי קראוס

"ויהי רעב בארץ... וילך יצחק אל אבימלך, מלך פלישתים, גררה. וירא אליו ה' ויאמר: אל תרד מצרימה, שכן בארץ אשר אומר אליך. גור בארץ הזאת ואהיה עמך ואברכך, כי לך ולזרעך אתן את כל הארצות האל והקימותי את השבועה אשר נשבעתי לאברהם אביך". (בראשית, כ"ו, א–ג).

דמותו של יצחק בן אברהם, האב השני של האומה העברית, משתקפת בפרשתנו על כל שלל גווניה. כבר לידתו, לזוג הורים זקנים, כרוכה בתופעות על־טבעיות (מלאך בא לבשר את אברהם ושרה שיוולד להם בן) ואחרי הלידה, בשעה טובה ומוצלחת, הם נאלצים להתמודד עם "ליצני הדור, שהיו אומרים: מאבימלך נתעברה שרה" (מדרש תנחומא).

אחרי שהיה ספון שנים רבות בחיק אמו, בא נסיון העקידה ומיד אחריו מות אמו האהובה. שידוך עם בת־הדודה המרחקים – רבקה בת בתואל – מנחם אותו אחרי אמו ואחרי שסוף־סוף יולדת אשתו תאומים – בראשית פרשתנו – בא הרעב ויצחק מתכונן ללכת בעקבות אביו ולרדת מצרימה, עד יעבור זעם.

אולם כאן מתברר כי דינו של הצבר, שנתקדש במעמד העקידה על הר המוריה, אינו כדין יליד אור כשדים. הוא נחשב "עולה תמימה", קודש קודשים, שאסור לו לצאת לחו"ל (רא"ם על פירוש רש"י) ולכן נאמר לו מפי הגבורה לא לרדת מצרימה, אלא לגור בארץ פלישתים, שהיא חלק בלתי נפרד מארץ כנען (רד"ק).

יצחק הוא גם החקלאי הראשון בין האבות. כבר את הכתוב "ויצא יצחק לשוח בשדה" (שם, כ"ד, ס"ג), פרשו הפשטנים כי "לשוח" פירושו "לטעת אילנות ולראות עניני פעליו" (רשב"ם וחזקוני), אך בפרשתנו מפורשים הדברים: "ויזרע יצחק בארץ ההיא וימצא בשנה ההיא מאה שערים ויברכהו ה'" (שם, כ"ו, י"ב). חקלאי מצליח צריך מים רבים ויצחק חופר בארות ובכך מעורר על עצמו את קנאת הפלישתים, שסותמים את בארותיו אחת־אחת. התורה מספרת לנו את פרשת חפירת הבארות וסתימתן בהרחבה, ללמדנו הן את חשיבות הדברים והן את סמליותם.

אבימלך מלך פלישתים מגרש אותו בטענה, "כי עצמת ממנו מאד", טענה אנטישמית קלאסית, נגד היהודי העובד קשה בזיעת אפו ומצליח. יצחק הולך לנחל־גרר (רחוק מן עיר – רש"י) ואת הבאר השלישית שחופר קורא רחובות, כי לא היתה מריבה עליה וכך "הרחיב ה' לנו ופרינו בארץ" (שם כ"ו, כ"ב).

וכאילו בחזרה כללית של הסצינה הגלותית הקלאסית, בא אליו עתה אבימלך, בלווית הרמטכ"ל שלו, פיכול, ויצחק המופתע שואל אותם: "מדוע באתם אלי ואתם שנאתם אותי ותשלחוני מאתכם?" (שם, כ"ו, כ"ז).

תשובת אבימלך היא מענה "הגיוני" של כל שליט אנטישמי מצוי: "ראו ראינו כי היה ה' עמך... ונכרתה ברית עמך. אם תעשה עמנו רעה, כאשר לא נגענוך וכאשר עשינו עמך רק טוב ונשלחך בשלום..." (שם, כ"ו, כ"ח–כ"ט).

פירוש דברים מתחסדים אלה הוא (עפ"י רמב"ן, רד"ק ועוד) שלא לקחנו את אשתך, לא החרמנו את רכושך, "רק" גרשנו אותך בשלום ולכן, בוא נשכח מכל זה, כי אנחנו רואים שאתה מצליח וה' עמך. אז בוא נכרות ברית...

***

"ויתן לך האלוקים מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש..." (שם, כ"ז, כ"ח).

באחת הפרשיות הדרמטיות שבתורה מעניק יצחק ליעקב בנו, המופיע לפניו במסווה של עשו, את ברכת הארץ, ארץ ישראל, אותה הוא מנחיל לו לבניו אחריו, לנחלה. מעניין כי כאן נאמרת ברכה זו בהבלעה וברמז ("חזקוני"), אומר, כי "טל השמים" מרמז לכך, כי "בארץ ישראל אין יורדין גשמים אלא פעמים בשנה, יורה במרחשון ומלקוש בניסן ושאר ימות השנה צריכה טל מן השמים") ואילו להלן, כאשר יעקב בורח מפני חמת עשו אחיו, המתנחם להורגו, אומר לו יצחק במפורש: "ויתן לך את ברכת אברהם, לך ולזרעך אתך, לרשת את ארץ מגוריך, אשר נתן אלוקים לאברהם" (שם, כ"ח, ד').

****

"ועל חרבך תחיה" (שם, כ"ז, מ).

כמעט כל המפרשים מסכימים, כי דבר זה הוא כפשוטו, כלומר שיצחק אבינו נתן לעשו כ"פיצוי" את זכות השימוש בחרבו, אם לצייד ואם למלחמה. המדרש הופך את הדברים על פיהם ומוציא את החרב מפשוטה: "ר' לוי אמר: על חרבך ואתה חי" (כלומר, הכנס חרבך לנדנה (שלא תרצח – רש"י) ואתה זוכה לחיים.

כאן המדרש גם שם בפי יצחק דבר חמור, שלא נשאר ללא תגובה. על הכתוב "והיה כאשר תריד ופרקת עולו מעל צווארך" (שם, שם), אמר רבי יוסי בן חלפתא: "אם ראית אחיך פורק עולה של תורה מעליו, גזור עליו שמדים ואתה שולט בו!" והוא שאומר הכתוב: "... כי אתה אבינו, כי אברהם לא ידענו וישראל לא יכירנו" (ישעיהו ס"ג). ויצחק היכן הוא? אלא מי שאומר לו, לעשו, "גזור עליו שמדים", אתה מתכיפו לאבותו!" (בראשית רבא, ס"ז, ז).

פירוש הדבר הוא כי יצחק, כאילו, מקטרג ואומר לעשו, כי אם יעקב לא ישמור את התורה, השתלט עליו וגזור עליו שמד. על כך מצטט המדרש את הכתוב בישעיהו, ומזכיר שם את אברהם ואת ישראל (יעקב) ואילו את יצחק אינו מונה בכלל בין האבות. מדוע? – שואל המדרש ומשיב תשובה חריפה: מי שממליץ על גזרת "שמדות" על ישראל, אינו ראוי שיוזכר בין אבות האומה...

***

בעניין דומה אנו מוצאים אגדת חז"ל, הכורכת את כל שלושת האבות יחד, שכאילו אינם מבקשים רחמים על עם ישראל החוטא. וכך שנינו במסכת שבת:

"דרש רבא: מהו שכתוב "לכו נא ונוכחה, יאמר ה'"? הרי "בואו נא", היה צריך להיות כתוב! אלא ש"לעתיד לבוא יאמר להם הקב"ה לישראל: לכו נא אצל אבותיכם ויוכיחו אתכם. ויאמרו (ישראל) לפניו: רבונו של עולם, אצל מי נלך? אצל אברהם שאמרת לו "ידוע תדע" ולא בקש רחמים עלינו? אצל יצחק שבירך את עשו "והיה כאשר תריד" ולא ביקש רחמים? או אצל יעקב, שאמרת לו "אנכי ארד עמך מצרימה" ולא ביקש רחמים עלינו? אצל מי נלך? עכשיו יאמר ה' (בעצמו, מה העונש הראוי לנו). אמר להם הקב"ה: הואיל ותליתם עצמכם בי, "אם יהיו חטאיכם כשנים, כשלג ילבינו" (שבת, פ"ט, ב').

כאן כבר שלושת האבות נמצאים באותו מצב, "בסירה אחת". אולם הכי מפליאה אגדה אחרת, המעלה על נס דווקא את יצחק, שהוא, יחיד מבין שלושת האבות, מסנגר על עם ישראל ומלמד זכות עליהם וזאת על סמך אותו פסוק שצוטט לעיל מישעיהו (ס"ג, ט"ז):

"אמר רבי שמואל בר נחמני, אמר רבי יהונתן: מהו שכתוב: "כי אתה אבינו, כי אברהם לא ידענו וישראל לא יכירנו, אתה ה' גואלנו מעולם שמך"?

מה פירוש הפסוק הזה?

"לעתיד לבוא יאמר הקב"ה לאברהם: בניך חטאו לי. אמר לפניו: רבש"ע (אם חטאו), יימחו על קדושת שמך. אמר (הקב"ה): אומר זאת ליעקב, כי היה לו צער גידול בנים (ואולי יבקש רחמים עליהם).

אמר ליעקב: בניך חטאו!

אמר לפניו: רבש"ע, יימחו על קדושת שמך! אמר הקב"ה: לא בזקנים טעם ולא בצעירים עצה.

אמר ליצחק: בניך חטאו!

אמר לפניו: רבש"ע, בניי ולא בניך? הרי כשהקדימו לפניך "נעשה" לנשמע", אמרת: "בני בכורי ישראל"... ועוד: כמה (בעצם) חטאו? כמה שנותיו של אדם? שבעים שנה? תוריד מזה עשרים שהוא שלא בר־עונשין לפי התורה, נשארות חמישים שנה. תוריד הדצי שהם לילות. נשאר 25. מזה המחצית אדם אוכל, מתפלל, עושה צרכיו – נשארות 12 וחצי שנים (כדי לחטוא..). אם אתה סובל את כולם, מוטב ואם לאו, חצי עלי וחצי עליך! ואם תרצה לומר – מוסיף יצחק לטעון – כולם עלי, הרי כבר הקרבתי את חיי לפניך בעקידה..."

כאשר ישראל שומעים זאת, פותחים ואומרים (ליצחק) "כי אתה אבינו". אמר להם יצחק: עד שאתם מקלסין לי, קלסו לקב"ה... (שבת, פ"ט, ב').

שואל אחד מפרשני התלמוד ("עיון יעקב"): מה פתאום דווקא יצחק הוא המלמד זכות על ישראל, יותר מאברהם ויעקב? ויש האומר כי זה מתאים ליצחק, כי גם בחייו ריחם על בנו החוטא, עשו, ולא דחה אותו לגמרי מלפניו (עפ"י פירוש התלמוד להרב עדין שטיינזלץ).

ספרית מעריב

הופיע "השועל האדום"

מאת: אנתוני הייד ● תרגום: יוסף אשטל

בקש מחנויות הספרים

ת"א דרך פ"ת 2, טל. 03-5323311

חיפה בן־יהודה 18, טל. 04-523609

באר־שבע קק"ל 99, טל. 057-74850

مكان الأصل

صكا من الاجل

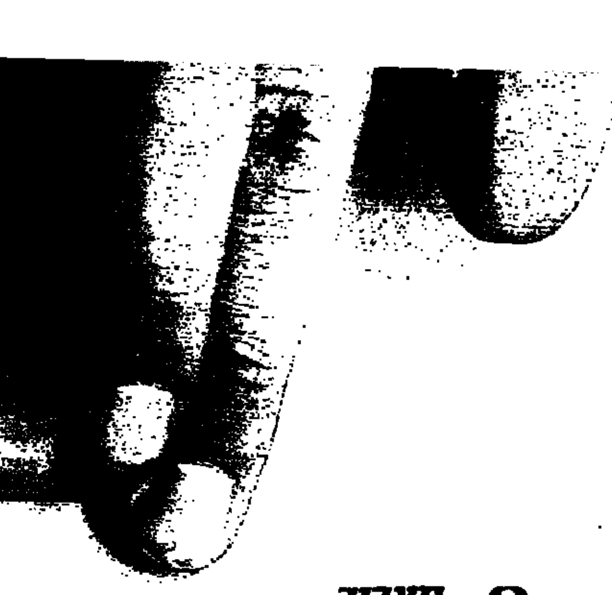

חלום רטוב בקליידבנק

גראהם קלארק, טום קאנינגהאם, ניל מיצ'ל ומרטי פלו

מאת בועז ביסמוט

להקות חדשות בבריטניה צצות כל הז־מן. חלקן מצליחות, מרביתן לא. wet, wet, wet (רטוב, רטוב, רטוב) היא דוגמה ללהקה מהסוג המצליח. בשבוע הראשון נמכר אלבום הבכורה שלה בבריטניה ב־400 אלף עותקים ויש כבר מי שהספיקו להכתיר אותם כתגלית השנה של הפופ הבריטי לשנת 87'.

להקת wet, wet, wet ערכה חזרות במטבח והוציאה תקליט שרדים עם הסכנות משטיפת כלים. אלבום הבכורה נמכר ב־400 אלף עותקים

חברי הלהקה מתגוררים בקליידבנק, לא הרחק מגלאזגו. את ההשראה לשם אותו אימצו לעצמם, קיבלו מהנהר קלייד, הזו־רם סמוך לקליידבנק, ממזג האויר (גשם, גשם, גשם) ומלהיט חביב עליהם (פני נרט־בים ניטבים מדמעות, של סקריטי פוליטי). הכל בסימן רטיבות.

את התזרות הראשונות שלהם עשו ה"רטובים" במטבח אמו של גראהם קלאר־רק, הבאסיסט. טום קאנינגהאם, המתופף, נעזר בשולחן וסירים, ולעומתו ניל מיצ'ל הסתייע אך ורק בקלידים הפרטיים שלו. מרטי פלו, עם החיוך הנצחי (מבצע השי־רים), דווקא נהנה מהחזרות הליצניות הא־לה. עובדה, בסוף יצא מזה משהו. אפילו משהו טוב. כדי להקליט את תקליט השד־רים, היה להם רק 150 לירות שטרלינג, אר־תם חסכו משטיפת כלים במסעדה סינית.

התוצאה היתה מחרידה. באולפן קטן הם הקליטו שני שירים נוספים ויצאו ללונדון.

ג'ף טרוויס היה הראשון שהתעניין בהם. הוא הבטיח לסייע להם בהפקת תקליטון. אולם הם היו צריכים להמתין בתור. להקה אחרת, שגילה טרוויס, החלה לפרוח באר־תה תקופה – הסמית'ס (שהתפרקו בינתי־ים). כעבור ששה חודשים שכרו ה"רטובים" אמרגן והחלו להופיע במועדו־נים. ההצלחה היתה מיידית וחברות תקלי־טים רבות החלו לחזר אחריהם.

יש במוסיקה שלהם שילוב מוצלח של פופ ונשמה, היוצר צליל שצד את האוזן בזכות הפקה מלוטשת. בריטניה התאהבה בלהקה הצעירה הרעננה. היו כאלה שהר־חיקו לכת והגדירו את עבודתם כ"החומר שממנו חלומות עשויים". מרטי, גרהאם, טום וניל בני ה־21 גיהכו למשמע הביקו־רות, אבל לא התלוננו.

המחמאה הגדולה ביותר הגיעה ל"רטובים" מצדו של מפיק שירי הנשמה הידוע, וויליאם מיצ'ל (עבד עם טינה טרנר ואל גרין). מיצ'ל הזמין אותם להקליט בממפיס. בכך הוא יצר תקדים – עד אז הוא לעולם לא עבד עם להקות בריטיות.

שם האלבום – Popped in souled out – הינו משחק מילים אותו חיברו חברי הלהקה המבקשים ליצור לעצמם תדמית הומוריסטית. שילוב של מוסיקת הפופ ומוסיקת הנשמה שקיים באלבום. אפשר גם לתרגם את משחק המילים במשמעות המסחרית – רק הופיע, כבר אזל. שני להי־טים כבר הצליחו: לו הייתי בר מזל ומסתו־רין קטן וחמוד.

את המילים לשירים באלבום כתבו חברי הלהקה עצמם. הלהיט האחרון שציינו, מסתורין קטן וחמוד מסתיים ב"מסתורין קטן וחמוד שגורם לי לנסות, קדימה תנסו, נסו, נסו, נסו". שווה בהחלט לנסות.

המבחן האמיתי של רטוב, רטוב, רטוב יהיה באלבום השני. כבר ראינו, הרי, הרבה להקות באי הבריטי, שיצרו ציפיות רבות אחרי האלבום הראשון ואכזבו בהמשך. נחיה ונראה.

נצחון הרוב הדומם

עד הוכחה שמי שבאמת נותן את הטון בתעשיית המוסיקה הוא הרוב הדומם. אחרת קשה להסביר איך צץ לו פתאום האלבום של בלאק, וטיפס ישר למקום השני במצעד המכירות הבריטי.

יום אחד לא ידעו ולא שמעו, ופתאום היה להיט בין עשרת הגדולים בבריטניה, ופתאום היה עוד אחד, ופתאום היה אלבום רב מכר. **בלאק** היו עד לאחרונה צמד. הזמר וכותב החומר קולין ויירנקומב, והקלידן דייב דיקס. אחרי כמה תקליטוני נפל, החליטו שהיות ווירנקומב הוא ממילא הבוס, אז שיתפקד על תקן להקה של איש אחד, ודיקס הוריד פרופיל לדרגת נגן ומפיק בלבד. אחרי הכל, מי יכול לעשות קריירה של כוכב פופ עם שם כמו וירנקומב? חיים כהן כבר נשמע יותר טוב.

מה גם שהאיש לא נראה כמו כוכב פופ קלאסי. להפך. הוא ארך אפיים (במובן השלילי של המלה), ועינו האחת מגלה נטיה ללטוש במבט בעינו השניה. וירנקוב גם התגלה בראיונות כטיפוס פשוט וחסר שערוריות. הוא לא סוטה מין, ולא רוצה לרצוח את מרגרט תאצ'ר. האלבום **חיים נפלאים** הולם במדוייק את התאור של יוצרו. **בלאק** ממשיך למעשה במסורת ישנה ובטוחה של פופ אלגנטי, נקי, משומן היטב, קול עמוק ומלטף, שירי אהבה נוגים, ומראה מחוייט שכולל גם נעליים מוצחצחות להפליא. יש פה שני להיטים נפלאים. החיזון המתוק ביותר ושיר הנושא. יש פה מלודיות יפות. דייב דיקס מגלה לא פעם הברקות מרשימות מאוד (החצוצרה הספרדית ב"כחול" למשל). ובעצם חוץ מצילומי הרחובות והמפעלים המאובקים על העטיפה, אין פה שמץ של לכלוך לרפואה.

בלאק כושל בעיקר כשהוא מנסה ליצור שירים קצביים יותר ומלנכוליים פחות. למרות קולו המצויין, הוא עדיין לא בשל דיו למעברים כאלה (עיין ערך בריאן פרי), וכמי שנוסע על אוטוסטרדה משומנת, קורה מה שצפוי לקרות שמאיצים מהירות. הוא מחליק.

רק **מעלה זכרונות** הוא השיר הקצבי היחיד באלבום שנמלט מהמלכודת. בשירים השק־טים דוגמת **גן עדן** או **רק התעייפתי** הוא משחק טוב מאוד, גם אם המשחק מוכר.

קשה לנבא עתיד מזהיר לבלאק. הוא כוכב של הרוב הדומם, כזה שעקרות בית בריטי־ות מאזינות לו גם אם הן לא זוכרות אפילו מה שמו. אין לו נוכחות כריזמטית שיכולה להבטיח לו לפחות עוד רב מכר אחד. הוא בא בשקט, הוא יושב בשקט בפיסגה, וסביר שישאר שקט גם אם יעלם אל האין ממנו בא.

חיים נפלאים הוא בסך הכל תקליט בסדר. לא מבריק, לא גרוע, בסדר. את השירים השקטים בו אפשר לשמוע בעיקר בשעות הקטנות של הלילה, בסטריאו, רצוי עם בחורה ונר. אולי הוא לא יביא אותך עד גן העדן עליו הוא שר, אבל ביום בהיר תוכל לראות את הש.ג.

טל פרי

ג'ורג' מייקל: איש הפלסטיק

מאת טל פרי

כל כך קל לכסח לג'ורג' מייקל את הצו־רה היפה שלו. לפעמים נראה שהוא ממש מזמין את זה. הכל אצלו יותר מדי מושלם. יש לו קול טוב, הוא נראה טוב, הוא הסתו־בב עם זיפי זקן על הפנים עוד לפני מיקי רורק. בנוסף לכך הוא גם כותב, מלחין, מע־בד, מפיק, מנגן, הכל כמו שצריך. הבחורות מתות עליו. רשימה של הדואטים שהק־ליט בשנתיים האחרונות יוצרת את הרושם שכל רוזני ושועי עולם המוסיקה חפצים בידידותו ויקרו, ודי אם נזכיר את ארתה פרנקלין, אלטון ג'ון, ג'ודי ווטלי, סטיבי וונדר. כאילו לא די בכל זה, הבחור גם מצ־ליח להפליא בכל מעשי ידיו. בכל מקום. מושלם ממש.

מייקל עלה על קו הזינוק של אולם הפופ בתחילת 83, חצי הצמד וואם. היה אמנם אנדרו רידג'לי, אבל ההוא רק פרט מדי פעם אקורד וחצי על הגיטרה ועשה קצת לה,לה,לה' למהייתו. לכולם היה ברור מי כאן המלך. שנה וחצי מאז הפירוק, ונר־אה שמייקל רק צובר תאוצה. כאלה שהת־חילו איתו, כמו פול יאנג, ניק קרשו, הווא־רד ג'ונס, שקעו בתהום השכחה, ומייקל ממשיך הלאה, דורש לעצמו בזכות מלאה את תואר "אליל הפופ מספר אחד של שנות השמונים".

פופ קלאסי להמונים

עכשיו הוא יוצא בסולו רשמי ראשון. אמון. רב מכר בטוח. פופ קלאסי להמונים. מפגין ראווה של מקצוען אמיתי. כי כמה שג'ורג' מייקל מזמין שיבואו ויגלו אצלו משהו פסול בדימוי הנקי והמלוקק, זה בדיוק משהו. ובניגוד למייקל ג'קסון שהו־פך לפארודיה עצמית ככל שהצלחתו עו־לה, הוא נשאר עם שתי רגליו חזק באדמה.

אמון ממשיך את הקו שניבש מייקל באלבום השני והמצליח של וואם, ועוד מו־סיף עליו את כל השכלולים שהוותק ב"שאו ביזנס" ליכד אותו. התוצאה היא אלבום שכמעט כל שיר בו יכול לצאת על תקליטון ולהגיע לצמרת, תוך ערוב מדוי־יק להפליא של סגנונות שהבולט בהם הוא סגנון הנשמה השחור. עולם מוזר הוא עו־לם הפופ, מייקל השחור רוצה להיות לבן, מייקל הלבן רוצה להיות שחור.

יש גם מייקל המפיק, שמגיע פה לשי־אים חדשים. באמון, שיר הנושא והלהיט הנוכחי, זו ההברקה הנהדרת של פתיחה כנסייתית עם אורגן מרשים, שעובר בבת אחת לגיטרה אקוסטית בסגנון רוקבילי. בהבנה, זה השימוש המושלם במקהלת רקע של זמרות שחורות. בדמון קוף, הוא עושה עיבודי פאנקי שחורים משחור. הפיסגה היתה ועודנה בלהיט השערורייתי, אני רוצה את הסקס שלך, שיר טאבו של עידן האיידס, אבל הבנייה המושלמת של אפקטים סטייל פרינס שתופסים יותר ויו־תר תאוצה היא מלאכת מחשבת.

פה ושם יש מעידות קלות. בהסתכלי בידיך למשל, השירה נגררת לאנפוף יותר. אבל הסך הכל עובר את המבחן בהצלחה.

אמון הוא לא אלבום מפתיע, מייקל נתן כבר מספיק רמזים קודמים לכך שהוא יצ־ליח להסתדר טוב בסולו. העובדה שהוא ממשיך לשוט קדימה בעוד יתר בני דורו נופלים מאחור, מעידה בן השאר שיש פה הצירוף הנכון של תכונות שעושה סטאר אמיתי. אפשר לשים את אמון בצד אחד, את רע של המייקל ההוא בצד שני, ולא יהיה קשה להגיע למסקנה שמי שמפסיד מביטול הדואט שדובר בו בה רבות בין השניים זה רק איש הפלסטיק עם האף הב־תהלף.

ג'ורג' מייקל. מקצוען

ג'ורג' מייקל יוצא בסולו רשמי ראשון, "אמון", רב מכר בטוח, פופ קלאסי להמונים, מפגן ראווה של מקצוען

תקליט חדש
נתנאלה
על גן ארן חלוני
* ספינת זכרונות
* מעבר לים
* שלכת אבי ועוד...
עכשיו בכל חנויות התקליטים

מוזיאון תל אביב
רוי ליכטנשטיין
רישומים
מארק שאגאל
מאה שנה להולדתו
מנשה קדישמן
מיתוס וגילגולו: ציור ופיסול מונומנטלי
אוצרות ארצות המקרא
בצלאל החדש
1935־1955
אמנות ישראלית
אוסף אמנות ישראלית
התערוכה בביתן הלנה רובינשטיין
לילדים ולנוער
הרפתקאות אחה"צ לילדים
"יהיו זמנים"
מפגש מורים
קולנוע
זקוף תיאוזן
יום עיון באמנות הקולנוע
שעות הביקור במוזיאון ובביתן הלנה רובינשטיין
מוזיאון תל אביב, שדרות שאול המלך 27, טל. 03־261297
ביתן הלנה רובינשטיין, רח' תרסט 6, טל. 03־299750

מעריב ספרות

חלק ה' / יום ו' כ"ח חשון תשמ"ח, 20.11.1987

תקציר

עמ' 2 **אבידניום פלוס**

מיהו האדם האבידני? מה הוא מרגיש ומה הוא חושב? מהי השקפת עולמו, אם יש לו כזו? מהן תחושותיו, אם יש לו תחושות? על־פי רוב מגיב האדם האבידני כאדם הוגה, שמשהו קרוב לו מבשהו, – כותב ניזרא לשם על "אבידניום 20" ו"משהו בשביל מישהו", שני ספרי שירה של דוד אבידן.

עמ' 3 **מי היה "בן הרבי"?**

מי הוא הצאצא לאדמו"ר מגזע צ'רנוביל, ששימש מודל לבאבל, בהעלותו את הדמות של אליה, שהצטרף למהפכנים הבולשביקים, נהרג במלחמותיהם ובתרמילו נמצאו שורות עקומות של שירים עבריים? מידע שמצא באחד הספרים על קרב במלחמת־האזרחים, בו "השתתף ונפל כאחד הבולשביקים, בנו של הרבי ממאקרוב", מונח ביסוד מאמרו המרתק של מאיר בוסאק.

הבוחרים והמשוררים

"שבוע השירה הבינלאומי" יהיה מן האירועים הספרותיים הבולטים של אירועי שנת הארבעים. משוררים נודעים מחו"ל יקראו שירה במופעים מסבים יחד עם משוררים ישראלים. ד"ר שוש אביגל מינ־תה ועדה מייעצת, והיא שתמליץ על המשתתפים מן הארץ ועל הזמנת המשוררים מחו"ל. על ועדה זו מספר חיים נגיד במדורו "ציפורי שיר".

עמ' 4 **מלאות של הוויה**

כתיבתה של אסתר קמרון יוצרת מלאות של הוויה, שיש עמה גילוי מעניין של אופן כתיבה וכן של מספרת, שעד עתה נודעה רק בשי־רה. הסיפור מעמיד שתי דמויות: הגיבורה המספרת בגוף ראשון רצ, הוא בן דמותו של המשורר היהודי פאול צלאן, שהגיבורה (כמחברת עצמה) פגשה אותו במסגרת לימודיה בפאריס. על כך כותב מג"ל ב"עיון ראשון", בסקירתו על ספרה של קמרון "צ – ניתוח עצמי של נולם".

יאירה גנוסר

אורי

אוּרִי מְפֻנָּק מִדַּי,
אוּרִי נִיסָן מְפֻנָּק מִדַּי,
אוּרִי הַמְּפֻנָּק.

יֵשׁ בּוֹ נְשִׁיּוּת לֵאָה שֶׁל מַלְכַּת הַדְּבוֹרִים
הַמְּגֻשֶּׁשֶׁת בְּסַרְבּוּל מִתְגָּרָה
בִּסְמִיכוּת חֲמָרֶיהָ שֶׁלָּהּ.

הַאִם הָיָה מְעֻשָּׁן?
לֹא זָכוּר לִי שֶׁגְּנֶסִין עָשָׂה מַעֲשֶׂה, הַצִּית
פַּאפִּירוֹסָה.

אֶפְשָׁר לְדַמְיֵן חֲבוּרַת בְּבוּאוֹת
יוֹשְׁבוֹת בְּדִיסְהַרְמוֹנְיָה, נוֹטְלוֹת לְנַפְשָׁן
הִרְהוּר אָרֹךְ, קְצֵהוּ דָּלוּק.

אורי, ב

לַחְשֹׁב עַל עָצְמַת הַפְּגִישָׁה בֵּין שְׁנֵי אֵיתָנִים,
לוּ נִפְגְּשׁוּ שְׁנֵי הָאוּרִי,
אֻצ"ג הַצָּעִיר וּגְנֶסִין –
הָיוּ נִשְׁעָנִים זֶה עַל זֶה כִּשְׁנֵי מִתְגּוֹשְׁשִׁים לֵאִים
לְאַחַר שֶׁכָּלוּ חֲמָתָם זֶה בָּזֶה.

לוּ אוּרִי צְבִי עַל אוּרִי נִיסָן:

מֵיטַב הַשִּׁיר יְהִי לִי לְפִגּוּל
וְרֵיחַ בְּשָׂרִי לְנִחוֹרֵי פֶּרֶק.

הֵן נִמְשַׁלְתִּי לִדְמוּת הָעוֹמֵד עֲלֵי חוֹף
וְנוֹשֵׂא קִינָתוֹ אֶל דְּמוּתוֹ הַטּוֹבַעַת
אֲשֶׁר עָבְרוּ הַגַּלִּים עַל רֹאשָׁהּ
וּרְכוּשׁ נַפְשָׁהּ אָבַד.

מתוך "הצגה־שניה", הרואה אור בהוצאת "הקיבוץ המאוחד"

עורך: חנוך ברטוב עריכה: יהודה גור־אריה

משה שמיר

אבני הגשר של אבא קובנר

"... מִמְּצוּלוֹת הָאֵשׁ וְהֶעָבָר
לוֹ רַק אֶבֶן אַחַת מִלֻּחוֹת הַמָּחָר".
(אבא קובנר)

גדול מן החיים. אדם של מתח גבוה תמיד. אתה מנסה לומר "גיבור דורנו" – וזה לא מספיק. אמנם, השם לבדו, אבא קובנר, הדהד פעמון עמקי תהום שלעולם לא תימדד. אבל מן הפגישה הראשונה – חבר. "זהו מן חבריא", כמו שאהב להגיד פעם בפעם כאשר רצה להגדיר את הטוב שבאדם, את תמצית האנושי שניתן להישען עליו.

והנה בכל זאת – קָשֶׁה להגדיר "גבורה". קָשֶׁה להבין "דורנו" – בלי להיזקק לאבא קובנר, האיש, ההוגה, המשורר.

•

האיש – אין קורנס שלא הלם בו. והוא התחשל, התפלד, עם כל מהלומה. שנה אחת בחייו – היו בה אימה ומאבק, דם ודמע, אנרגיה גרעינית – כדי הווייתו והווייתו של דור שלם. גם מן המהלומה האחרונה יצא מנצח. גדול מן החיים נכנס אל הקרב האחרון, יצא גדול מן המוות.

"לא יברח איש כמוני" – הוא הראשון, שממנו צומח המתנדב, הלוחם, המגשים, המהפכן, המנהיג – זו התאהזיות הראשון באבא קובנר. את שירו "אדם בליל" הדפיס בעתון הנוער השומרי "ממעמקים", וילנה, ינואר 1940. בשער העתון הופיע ההדפס המפורסם של האמן יוסף בודקו: איש צעיר תומך ביהודי ישיש, הנשען על מטהו, ומטה־הזיקנה בידו כמטה־עוז. באותה שנה, אולי אפילו באותו חודש, פרסמתי אני את יצירותי הראשונות בעתון הנוער השומרי בארץ־ישראל, "על החומה" – ובשער העתון אותו הדפס של יוסף בודקו, אלא אנחנו הוספנו לצד התמונה את פסוקו של ביאליק: "לא יברח איש כמוני!"

את נס ה"לא יברח", נס ה"לא ייכנע", גם ה"לא יובל אל טבח" – הניף אבא קובנר עם חבריו, והמשיך לשאתו עם חבריו, "ממצולות העבר אל לוחות המחר" – זה האיש, עד אחרון ימיו.

•

ההוגה – צמח מן האיש והוליך אל המשורר. הגותו מעוזה בחייו, שהיו מהלך בלתי־פוסק של הגשמה אישית, מחשבתו פזורה על פני מאות נאומים ומאמרים, שיחות ושעות הדרכה, וחותם מגולם במפעל "בית התפוצות" – וכל אלה יחדיו ברוח הגדולה הנושבת על פני שירתו. אבל אף־על־פי שכבר בשירו הראשון הכריז, כי "אֲנִי אֶת אֲמִיתוּתִי לְחַיַּי אַחֲזִיק עַד יוֹתֵר" – לא הגיע לידי "תוך תורה" שלם ומגובש. תורה שבעל־פה קדמה אצלו לתורה־שבכתב, והתורה שבכתב נחרתה כמעט כולה על לוחות השיר – לא על לוחות סדורים, שיטה בצד שיטה – ועלינו לחשוף ולמצוא, כפי שהוא עצמו נטל על עצמו באותו שיר ראשון "אדם בליל":

" – יַעֲמִיקוּ נָא יְדֵי תְּחוֹר וְיַחְפְּשׂוּ מִמְּצוּלוֹת הָאֵשׁ וְהֶעָבָר
לוֹ רַק אֶבֶן אַחַת מִלֻּחוֹת הַמָּחָר – –

ואחר כך, בהמשך טבעי, בתנופת־נעורים ובנשיאות שבועה שאין ממנה חזרה:

"כְּנְשׂוֹא סָבִי וְקָנַי אֶת תּוֹרָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה
לְחוּצָה אֶל לִבּוֹ הָאָדוֹק –
אֶת לֻחוֹת הַבְּרִית לְדוֹר וָמַקְ־הֹשֶׁךְ וָעֹנִי,
לְדוֹדִי – הָאַחֲרוֹן לְשֶׁעָבַד."

אבא קובנר

יש איפוא "ברית" בשורש־הגותו של אבא קובנר, יש "דור אחרון לשעבד", יש "כְּנַף תּוֹך" לאדם, ויש סב שנשא את תורתו הקדושה לחוצה אל לבו – כלומר, מעל לכל: אהבת ישראל ונאמנות אין־קץ לעם ישראל. אפשר לומר "ואידך זיל גמור" – אבל נחוץ לומר יותר, ומתוך השירה נסה להעלות את אבני הדרך אשר מהן בנה במחשבתו ובחייו את הגשר, שיסודו בבית אב ואם ובחבר חלוצים לוחמים והמשכו מחומות הגיטו אל ביצות היער ובתוכה, אל נתיבי ההעפלה, אל משעולי הקרבות בארץ, אל מסלול הבנין והיצירה בחברה הקיבוצית.

הגות שלא ידעה הפוגה – הולידה שירה שלא ידעה חולין.

•

המשורר – היה ה"איסרו חג אל קרנות המזבח", המשורר היה גולת־הכותרת, הסערה האטומית שהיתה לגביש, הרעם והברק שהושלמו והשלימו עד גשם, עד ברכה. אין חולין בשירתו. היא כולה "מועד" – בתרתי משמעין, החג והעת. ביטוי מפתח בשירתו: מועד, למועד, עת, לעת. יש זעם בשירתו בצד שמחה, יש שנאה בצד אהבה, יש זוועה, יש חורבן, יש נקם וקריאת־נקם לא נבלמת. הכל – רק לא שיממון, רק לא פיהוק, רק לא אדישות. גם בשירתו המאוחרת, שבה הגיע עד הדקות והחריפות באמירותיו על האדם, על עצמו, עלינו – ולא פעם בהסוה, בלעג, כסרבן־השלמה ונפשרה – לידי כניעה והתקפלות לא הגיע, לאופנת היאוש לא נתפש.

שירתו היתה עיקר לו, והיא עיקר לנו. הדבר הזה שתמיד חשנו בו, סודו של אבא קובנר, אי־השקט שמתחת לשיווי־המשקל הנהדר הזה של האיש החכם הזה – אי־השקט שמתחת לשקט – זו היתה שירתו. או להיפך, ובאמת בדיוק להיפך:

הדממה הזאת, הדממה הבוטחת, המפכה במעמקי אמנותו וחזונו, הדממה אשר ממנה נשאב הכוח לכתוב בשחור על גבי לבן, בשיר הספד על מות לוחם בישראל, במלחמת העצמאות ("האדמה הזאת", "מות דבמבם"):

שׁוֹמַעַת אוֹתִי דְּמָמָה גְּדוֹלָה. וְשֶׁמָּא זֶה אֲנִי
הַבָּא לָרִאשׁוֹנָה לָדַעַת יָחִיד בָּעֲרָבָה –
הִנֵּהוּ הַמְּפַלֵּשׁ: וְזֶה כְּלוֹנָס הַגְּבוּל, וְזֶה קוֹלִי
הַשָּׁב מִן הַדְּמָמָה."

דממת נצח זו שרויה מתחת לגלים המתנפצים, מתחת לסערות החיים – בעומק לפנים מעומק, וממנה – לא מן הגלים, לא מן הסער – בא הכוח לתת לנו את היריעות הרחבות, הנרהבות, של שירתו.

גם בשירה הלך בגדולות, שירה גדולה מן השירה.

•

עודנו "עולה חדש", שנים מעטות אחר הניסוי והיער, פרץ אל תוך ספרותנו בספר־פואימה־סימפוניה, ב"עד לא אור" ("ספרית פועלים", 1947) – יצירה מדהימה בעצמתה הדרמאטית, ברוחב נופה האנושי והעלילתי, בעושר הבלתי־נדלה של לשונה, מקצביה, תמונותיה. בשנים שבהן התחלנו רק ללקט ולצרף זה לזה עדויות חרוכות־אש, קטעי זכרון על הגיטו, המחנות, המרד, הפרטיזנים – נתן לנו אבא קובנר בבת־אחת, כמו בהתפרצות געשית שלא־תיאמן, את כל הגלום בחשכת התהום ואת כל הממריא אל רום הגבורה וההצלה. "עד לא אור": כל עוד החושך עלי אדמות, כל עוד לא תם הלילה – קודח ועולה האור מתוך האדם היהודי הלוחם, ממוחפרות ביער, מגשר רעוע על פני ביצות, מגוף קפוא בצפייה דרוכה לנקם.

וכבר בספר ראשון זה היה ברור – בונה הגשר קם בתוכנו. לא כפליט, מגשש דרך ומצפה לצידוק ולתמיכה. לא כמתגנב בחשאי אל תוך חוג של חמימות מרדימה ומפנקת – אלא מיד ותמיד במלוא חזקתו ומקוריותו. אין לו צורך בשום העמדת פנים, ולעולם לא נטעה בו. כל שורה – בחותמו. הוא בונה הגשר – ביסודותיו זלמן שניאור של "פרקי יער" וטשרניחובסקי של האידיליות והבלדות, מיטב שירת הסהר והאדמה של עמי מזרח אירופה, עמו אוצרות תרבות ומסורת של עמו ולשונו, ולצידו ההומור, ההוי, הלחן הגמיש והעיזתי, של לשון־האם ועגת הסביבה.

בונה הגשר – והפרק הראשון ב"עד לא אור" זה שמו וזה עניינו: "הגשר"; והפרק המסיים־מסכם, הפרק האחרון, מספר על ה"קוּפָּה" – "זו נתיבה לא נרצפת,/ מבתרת את יער העד;/ – – – היא קו ארוך ישר: / מן העד אלי אופק. – – – אך פרטיזנים עברים בבשוה / ממבוא יער / עד צאת יער."

ושלוש השורות האחרונות ממש, אקורד הסיום – כה אפייני, כה "קובנרי" אפילו בטיפוגרפיה שלו, וכה קובנרי בבשורתו הלאנלאית:

"הֵי!
מִי הַמִּתְהַדֵּר בְּפִיק בִּרְכַּיִם, –
עוֹד: שְׁ מַ יִ ם!"

•

ואידך לא נגמר. עוד מתיב האבנים בונות הגשר משוך לעינינו לאורך שירתו, ואליו נשוב.

חנוך ברטוב

"סאוועטיש היימלאנד" - ירחון זה לא בית

– – – אודיסה, שם היו יותר משלושים בתי־ספר תיכוניים יהודיים, טכניונים, קורסי־מפלגה, ארגון הנוער העובד היהודי שבמסגרתו למדו ועבדו יותר משבעת אלפים מנערי העיר. באודיסה היה מוזיאון מנדלי, סמינר פדאגוגי יהודי ובו פקולטות להיסטוריה ולספרות, עתון יומי ביידיש והצאנט־לאר יידיות אחרות, מועדון גדול על שם הירש לקרט, תיאטרון יהודי, בית משפט יהודי, והשפה היידית המתה כשפת־מדינה במושבות היהודיות החקלאיות שבאיזור – – –
(עלי שכטמן, טבעות בנשמה, ע' 28־29)

ממציאות זו שלאחר המהפכה, לא שרד בבריה"מ של היום אפילו זכר. במאמר קודם תיארתי את עליבותו ושקריותו של ה"תיאטר־סטודיו היהודי של מוסקווה", הפועל מראשית שנות הששים כעדות לקיומה של תרבות יהודית. פה אספר על שיחה ארוכה ומקבת עם אהרן ורגליס, עורך הירחון "סאוועטיש היימלאנד", כתב־העת היחיד ביידיש במדינה כולה, שבראה ב־1961 אותה כוונה. ובשני אלה מתמצית הפעילות התרבותית־אמנותית החוקית של היהודים, שבייחודם הלאומי מכיר לכאורה (בדרכונים ובמפקדי־אוכלוסין) המשטר.

שזהו ציבור גדול מאשר אפילו מאמר (מארק קופובצקי, "יהודים במוסקווה", "סאוועטיש היימלאנד", יולי 1987) ב"בטאון של אגודת סופרי בריה"מ": בשנת 1970 חיו בבריה"מ כ־2 מיליון ו־150 אלף יהודים, ולשנת 1979 (באין מפקד) מוצע אומדן – 1.8 מיליון (בירידה זו משתקפת כנראה ההגירה היהודית הגדולה בארץ עשור). במוסקווה עצמה חיו באותה שנה, על־פי המאמר, 220־225 אלף יהודים. שיעור נישואי התערובת בדור הצעיר ובדור־הביניים מגיע לכדי שליש עד מחצית, מדגיש בעל המאמר ומוסיף הערה מאלפת ביותר: "בכלל, בוחרים צאצאי זוגות כאלה בלאומיותו של בן־הזוג הלא־יהודי".

בלי לנתח את כל הנרמז במאמר, ברור מתוכו; כי לפחות 225 אלף יהודים מוצהרים חיים במוסקווה ושגם לאלה אין כל מסגרות לחיים יהודיים. בימי ה"גלאסנוסט" נשמע לראשונה ברמה קולו של "הסידוב", והוא כולל את התביעה שיותר ליהודי בריה"מ לקיים איזושהי תרבות יהודית, ולו גם הרבה פחות ממה שמתאר עלי שכטמן בספרו. בקול כזה, אמרו לנו, לא העז איש לדבר עד לפני שנתיים.

אלה האמיצים המעטים. אבל מה על "הרוב היהודי הדומם"? אותו אי־אפשר לשמוע – אין ארגונים, אין כלי־ביטוי, אין כלום. והרי מספר יהודים דומה לזה בעיר עקית כלונדון מהווה נוכחות של ממש ודי למנות את השכונות, בתי־התפילה, מוסדות החינוך וכל הארגונים למיניהם, כדי לתפוס איך הומה הכל כאן במוסקווה. אין חיים יהודיים. אין כלום.

בתוך האינות הזאת, אמרתי בלבי, גם ה"סאוועטיש היימלאנד" הוא משהו, וזה עודד אותי לנסות ולהפגש עם עורכו של ירחון זה, אהרן ורגליס:

כלומר, לא בדיוק. בתנועה מתמדת, במעין "כאוס", הייתי בימים הראשונים במוסקווה, מתבונן; משוחח, מנסה לקלוט משהו מרוסיה הסובייטית, ולא ייאמן כמה אפשר להספיק בעשרים

אהרן ורגליס

יום כאלה. פגישותינו נשאו בעיקר אופי של "את אחי אני מבקש", ולא ה"אורגן של סופרי ברית המועצות" ביידיש היה בראש מעייני. ובכל־זאת, חזרתי ונופתי בעצמי: מתי שוב תזדמן למוסקווה, ואם תימנע מפגישה עם האיש העורך זו השנה העשרים־ושש כלי־מבטא יחיד זה בלשון היהודים, איך תתרץ לעצמך את ההחמצה?

בסדר, אבל מה עושים?

ברוסיה, יודעים כולם, אין מדריכי־טלפון. אבל יש המוני טלפונים וכולם מטלפנים. למי שצריך. לא אני. בכל פעם שאני נזכר בוורגליס אין את מי לשאול, ואחר־כך אני שוכח. המספר כתוב ודאי בחוברת, אבל בקיוסקים לעתונים אפשר לקנות עתונות קומוניסטית מהחורים הנידחים ביותר בעולם, אפילו איזשהו עתון סורי, למשל, אבל בשום קיוסק לא ראה איש את ה"סאוועטיש היימלאנד".

•

כך כל השבוע הראשון, עד לפתיחת יריד הספרים הבינלאומי. ל"מקצוענים" נפתח היריד בעשר בבוקר והחל בשעה אחת – לקהל הרחב. מיהו מקצוען? כל המשלם שלושה רובלים תמורת כרטיס כניסה לששת ימי היריד. כמה דקות אחרי עשר כבר היה הביתן שלנו מלא ביהודים, ששילמו שלושה רובלים וקצתם לא זזו משם כל ששת הימים.

באו גם אחרים. וכבר בבוקר הראשון הופתענו מביקורו של הגנראל דוד דראגונסקי, גיבור ברית המועצות וראש הוועד האנטי־ציוני, עד מהרה נוצר סביבו מעגל והולקה ויכוח. באוזני מהדהד עדיין קולו של צעיר דק כאיטריה וגבוה בשני ראשים מהגנראל, שבעברית רמה, מלמעלה למטה, קרא: "זהו היהודי האנטישמי הגדול ביותר ברוסיה!"

ביקור זה ודומיו הרניזו, הפליאו, מילאו את הלב שאלות: אפילו ספי קומוניסט ישראלי בכיר במוסקווה שמעתי, שדראגונסקי צריך היה ויכול היה לסרב לעמוד בראש הוועד האנטי־ציוני. אבל מצד אחר – מדוע בכלל טרחו הוא ועוד יהודים ממימסדים סובייטיים למיניהם, לבוא ולחזור ולבוא?

אחד מהם, שמן הצד – לשם הזזתי את עצמי ממחיצתו של "הגנראל מטעם" – ואיתיו קצת קודם במעגל הפנימי, פתח בשיחה אתי, בעברית חיה, על הארץ, על "מלך בשר ודם" שקרא לפני שנים אצל ידיד באודיסה, סיפר אגב כך שהוא ממשתפי "סאוועטיש היימלאנד". אה, אני נזכר: האם גם ידוע לך מספר הטלפון של ורגליס? אין בעיה, אומר לי האיש ושולף את פנקסו. הטלפון: 228־2791. והכתובת: רחוב קירוב 17. אמרתי לטלפן מיד, אבל מה שהתרחש בכל רגע בביתן עצמו היה מסעיר כל־כך, שעד שפיתי כה וכה עבר היום.

כך גם ביום השני, התשעה בספטמבר. מספר המבקרים גדול היום הרבה יותר, ומספר אנשי הבטחון הוכפל. מתגלה שכמה מהם דוברים עברית רהוטה, ואוזניהם דרוכות. והנה הפתעה רבתי: ניגש אלי אדם המציג עצמו ככתב ה"בירובידז'אנער שטערן". אני משיב לו ביידיש, ומתברר, שנציגו המוסקואי של היומון היידי של "החבל האוטונומי היהודי" (היחיד בכל המדינה), לא מבין מלה. הראיון מתנהל בתרגומו של בנציון גל, חבר משלחתנו. איזו עוד המחשה לחורבנה הלאומי־תרבותי של יהדות רוסיה צריך?!

שיחה עם אהרן ורגליס, עורך "סאוועטיש היימלאנד"

בתום השיחה עם ה"ביראבידז'אנער שטערן" חייגתי 2791־228. קול נשי ענה לי ברוסית, ואני אמרתי: ורגליס. השיחה עברה אל דובר יידיש, וכשאמרתי מי אני ומה רצוני, קישר אותי מיד עם ורגליס, שנענה בחביבות רבה וסיכמנו שאבוא אליו למערכת למחרת היום, בשעה נוחה לשנינו.

ביקשתי את המשוררת רבקה מרים, בתו של הסופר לייב רוכמן, הדוברת יידיש רהוטה, שתצטרף לשיחה. היכרותיה ממש רק במסע הזה והקסמתי מאישיותה ומחריפות־שכלה, ואף שיש בינינו הבדלי־השקפות, רציתי מאוד שתשתתף אתי בפגישה זו דווקא. בסופו של דבר התלוותה אלי, אבל הוסיפה, שאביה "מתהפך בוודאי בקברו מצער" על הליכתה זו, שכן לבו היה תמיד כבד מאוד על האיש שאליו אנחנו הולכים.

זה המקום לספר, שחורבן התרבות היהודית בבריה"מ נשלם באוגוסט 1952, כשהוצאו להורג ראשי הסופרים ואישי־הרוח היידיים, כמעט כולם קומוניסטים נאמנים. ורגליס לא נפגע, והוא שנבחר בימי חרושצ'וב לעמוד בראש ה"הכחה", שיש חיים אחרי רצח התרבות היהודית. רתיעתה של רבקה מרים היא ביטוי נאמן לתחושתם של רבים – בהם לייב רוכמן – כלפי ורגליס. שיחתנו – שבהסכמתו גם הקלטתי אותה – נמשכה כשעה וחצי. לא רק כעתונאי אלא גם כמי שסקרנותו היהודית אינה יודעת שבעה, אני נושא אותה בזכרוני כעימות מרגיז, לא אותת דוחה, אבל גם כהתנסות מאלפת מאוד, מפגש מעולם אחר, אפשר לומר.

(המשך בעמוד הבא)

هكذا من الأصل

صورة من الأصل

אבידניום בהגברה דיקטפונית

גיורא לשם

ביקורת

דוד אבידן
1. משהו בשביל מישהו - מבחר שירים 1952־1964
ספרית פעלים / 1987 (מהדורה שלישית) / 288 עמ'
2. אבידניום 20 - מיטב שירים, תשדורות, מסמכים וכו' 1965־1985
בית הוצאה כתר / 1987 / 294 ע'

לא מכבר תבע דוד אבידן מן הביקורת פעולה אינטליגנטית, שתתקרב ככל האפשר לאינטליגנציה המשוקעת בשירים. זוהי תביעה קשה, ללא ספק. אינטליגנציה, אף היא מופלגת מאיתנו בזמן, שכן בת המאה ה־30 היא, כמאמר המשורר, אכן משוקעת בשירים. בעייתו של הקורא בשני הכרכים, המייצגים מבחר רחב משירתו של אבידן, נובעת מן הקושי לתאר באופן מלא את התפתחותה, כפי שהיא מדברת בשירים, מאז הגתה נכאים בשיר כ"מלחמה אבודה" ("וכשהקרב באבנים סוף־סוף שכך / הנמרים הגוססים פרצו בצחוק. / והנמר הממושקף כל־כך צחק / עד שכמעט שמעו אותו למרחוק.") ועד לשירי "ספר האפשרויות", שבהם דמויות כפון־דיקטה (דיקטפון? פון דיקטה?) למשל, והרבה דברנות משתפכת, העידו על ירידת־מה בכושר הריכוז של המשורר.

שאור החידוש שהביא עמו אבידן ינק מ"מרד הנעורים" של שנות החמישים, אך מרד זה לא בעט בכל הצורות האמנותיות שקדמו לו. אולי להיפך. עיסוקו האינטנסיבי של אבידן בהוויית הזיקנה מעיד על עומק היחס לעבר, במיוחד כאשר המשורר דובר כאיש צעיר. "ייפוי כוח", "בעיות אישיות", "ערב פתאומי", "הכתם נשאר על הקיר", "נוקונקורמיזם", "סיפור אהבים" ואחרים, שהם מן השירים הבולטים ביצירתו המוקדמת, אומרים דברי חמלה על מנת חלקו של האדם המזדקן, נוכח כליונם של החיים, אף כי בצידם דברי הלעגה והתרסה. לעומתם, שיר כ"שנאה ארוכת טווח" מטיל ספק באפשרות קיומן של תרבות וציוויליזציה אישיות ובעלות אופי:

" – – לאט־לאט / אתה מתחיל לחפש את מלוא המשמעות / של מקומך פה בין האנשים. המפעלים / הקולקטיביים, מורשת הדורות, ההומניזם, / שהוא האבא טוב־הלב של כל כלם, משוללים / לרוב כל אישיות ואופי. המשטמות / הן השיאים הנדירים של שירתך."

אולם השיר מדבר גם על הכאבים, ואל זאת יש לשים לב, אם כי הוא, בעיקרו, שיר שטופסו ניטשיאני "מעודכן". אבידן מבקר־שולל את החיים ההמוניים – לאמור, את הדמוקרטיזציה המחולטת, הבלתי־אישית, חסרת הפרצוף, הדנה את האדם לאלמוניות סתמית. השירה, כפסגה של פעילות אנושית, מייחדת את האדם בהיותו אי של משמעות בתוך ים גדול של המוניות. יוהרה וכניעות, נימות קול קבועות למדי במרבית יצירתו של אבידן, הן אך פן אחר של ריגשת צער העולם. הביקורת מיעטה לעסוק בהן, למרות הופעותיהן הרבות, המוקדמות והמאוחרות. הן נשמעות בשיר מוקדם כ"ייפוי כוח", מן הנודעים ביותר של אבידן:

"מה שמצדיק יותר מכל / את הבדידות, את היאוש הגדול, / את הנשיאה המגורה בעול / הבדידות הגדולה והיאוש הגדול, / הוא העובדה הפשוטה, החותכת, / שאין לנו בעצם לאן ללכת."

מאחורי ההתנסחויות היהירות־הכנועות בנוסח "קיומי" מוגבל, מסתתרת חוויית תשתית שעדיין מפעמת במרבית שירתו של אבידן. היא ניזונה מן המתח שבין יהירות הצעירות (אף כי זו מופיעה בעוצמה רבה גם בשירי "אבידניום 20"), לבין ההליכה הנכנעת־מתמרדת, האי־נמנעת, אל הזקנה שמנוולת גם נמרים הצעירים:

"אדם זקן – מה יש לו בחייו? / הוא קם בבקר, ובקר בו לא קם. / הוא מדשדש אל המטבח, ושם / המים הפושרים יזכירו לו, / שבגילו, שבגילו, שבגילו. / אדם זקן – מה לו בבקרים?"

קולה של האירוניה אינו מוטל בספק, אך קולה של החמלה גם הוא נשמע היטב. אבידן אינו שולל מן הזקנה את טעמי המאבק והתקווה, יהיו אבסורדיים ונלעגים ככל שיהיו:

"אדם זקן – היכן כל נמריו? / הוא עוד ייצא לציד יום אחד, / כשהירוק יהיה ירוק שחור, / עם כוח רב ונסיון מעט / הוא עוד ייצא לציד יום אחד."

הרבה סממנים שאפיינו את שירת בני דורם של שלונסקי ואלתרמן ניכרים בשירת אבידן המוקדמת: הניגון, התנגודות המוקצנות, המבנה הסטרופי הסדיר (הרבה בתים משושים יימצאו כאן), החריזה, החדשנות המלולית, עד כדי וירטואוזיות. בשירה המאוחרת, דומה, נהפכה החדשנות

דוד אבידן

לדיבור מייגע, החסר, לעתים, הצדקה מלאה. אולם שירת אבידן פתחה לעצמה אשנב תודעתי אל העולם הממוצע, הממוכשר, המתוקשר, הממוחשב, ובקיצור, לכל אביזריו, ואף לצעצועיו, של העולם המתועש. היא החלה להשתמש בכל אלה, הגם שאופן השימוש לא חרג בעצם מן האופן שבו השתמשו אחרים בקטלוג "לא מדעי". גם מעמדו של הדובר בשיריו, בדד נגד "כל העולם", היא עמדה רומנטית מיסודה. שירי "אבידניום 20" המתיימרים כל כך לדבר בשמה של עמדה פוזיטיבית בלתי־אישית, אינם נוטשים את התימות הניטשיאניות: חרות אישית, חרות הרוח, חידוד החושים, הגאווה בעצמיות ה"אני", הרצון להתעלות אל רמה של יחידיות בלתי־תלויה בתמורות או בהמון – תוך כדי חתירה למשמעות, אפילו מכח התפוררות הגוף וחדלון החיים. מלות המפתח הן חרות אישית, תביעה שתישמע גם בשירה המאוחרת:

"– – הן שם / סמיתים את השלגים הנפלאים גם ברגלים, אך / גם את השמש לא יבינו לעולם. במרחבים / העצומים של החרות הרוחנית, שפעם / אולי תזכה לצעוד בהם לבד" וגו'.

וכאמור, אף בשירי "אבידניום 20" מרובות הדוגמאות הללו, אם כי התפוקה הרבה של אבידן בעשרים השנים האחרונות פעלה על־פי כלליו של חוק התפוקה השולית הפוחתת. מכל מקום, בהבזקים החדים המאירים שיר אבידני במיטבו, עדיין הלשון היא אחת והדברים אחדים:

"להבין משמע לרדת לסוף־דבר. / אבל מה לעשות, אם סוף הדבר נמצא למעלה? / אז להבין – משמע לטפס במעלות הדברים, / דרך שבעה רקיעים ולמעלה מהם, / ושם הדבר נמצא, ממתין בעטיפה זוהרת, לא נגוע, / מה לעשות עם הדבר הבלתי־נגוע הזה?"

שאלה אחת, על מהות האדם הדובר בשירת אבידן, ראויה להישאל: מיהו האדם האבידני? מה הוא מרגיש ומה הוא חושב? מהי השקפת־עולמו, אם יש לו כזו? מהן תחושותיו, אם יש לו תחושות? על־פי רוב מגיב האדם האבידני כאדם הוגה, שמותו קרוב לו מבשרו. האדם האבידני "החדש", לכאורה בן המאה ה־30, מבטא את זיקותיו אל עולם החומר ומושגיו ומימד הזמן הקיומי, אם כי יש בו, באדם האבידני, כמיהה אל עולם טוב יותר במושגיו שלו. דוגמא נאותה לאדם האבידני מצויה בשיר "מורשת הנחש" במחזור "דגמים". שיר זה אינו אופייני לשירי "אבידניום 20" ונעדרים בו אביזריו של העולם המתועש. במקומם נרשם בו תפריט של ארכיטיפים מן העולם הגן־עדני: הבטחה אלוהית, נחש, עפר, גירוש וכו'. השיר מספר את מצבו של האדם האבידני נוכח הפיתוי האירוטי וכשלונו, כאשר פרשנות כמו־מדרשית יוצרת שניות. חילוף האיבר בין אדם לנחש הוא רעיון רב־אפשרויות, בנוסח "אגדת הראשים המוחלפים", והוא חושף לעומקו את מצבו של האדם:

"מדוע אנשים פתאום מתים? איזה ערך יש לכל העניין הזה, / אם הביצוע נפסק באמצע? / האם יעוד כולנו להיות פתנים בני פתנים בני צפעונים, / נחש העטוי המדוקדק על זנבו? ההבטחה האלוהית, שלא קויימה – / ובמקום זה הוא לוחך עפר?"

ובסיום השיר:

"מה כבר יכול לעשות איבר? / לזחול על הרצפה וללחוך עפר? / אז נחש זה האיבר שגורש מגן־העדן, וכל אחד דורך עליו בעקבו."

לא קשה להוכיח שאבידן יודע לכתוב גם שירים גרועים, ושלפעמים איננו יודע את סוד הסינון והברירה. לא בזה העניין. די שירים טובים כלולים ב"אבידניום 20" ואותם ראוי לציין: "הדולפינים", "הרי את מותרת לכל אדם", מתוך "דגמים" (חלק), "שתי סונטות", "על אנשים בקולנוע ומה־רצה לו" (חלק) ושירים נוספים.

אבידן הוא אמן גדול של הטעייה בשירה, במובן החיובי של עשייה ותכמה. חרף כל תיפופי התופים, קריאות הקרב והנפנוף הבלתי־פוסק בדימויי מלחמה וכלי־זין, הסך־הכל המזוקק של שירתו הוא בדידותו של האדם המבועת באימי היקום ותהליכי הבליה וההתחדשות. האני־השר של אבידן (ואינני יודע אם הוא שונה מן האיש אבידן) שרוי בחשכת היקום, בהמולה הגדולה שהיא גם המולת השירים עצמם, וחורץ לשון מול פני התהום של הקיום וצועק "בהההההה!".

דבורה גילולה

[illegible]ים ונוער

התאומים־הבלשים

סמדר שיר / התאומים ותעלומת הכלבים האבודים / ציורים ועטיפה: כריסטינה פאלדינר־קדמון / ספרית מעריב / 1987 / 112 עמ'

תומר ועומר, שני תאומים זהים, הדומים זה לזה כמו שתי טיפות של... מיץ תפוזים (הפעם), ושניהם בדיוק באותו הגיל והגיל הוא תשע, מחפשים אחרי כלבים שנעלמו... ולא בדרך הטבע. ההיעלמות המשונה הופכת את האחים לזוג בלשים (לגמרי לא רע) המשתמשים בהצלחה מרובה בדמיונם המפתיע כדי להפתיע את מי שהם מתכוונים להפתיע – במקרה שלפנינו הפושע שאחריו הם עוקבים. כתוב במיומנות ובשטף ומבטיח להתפתח לסידרה רבת פרקים, משהו בדומה לסיפורי החמישה והשבעה של איניד בליטון: התאומים ותעלומת קציץ הבשר, התאומים ותעלומת בגד הים האדום, התאומים ותעלומת הדוור המיסתורי, התאומים ותעלומת המורה הנעלם. אין לי ספק שסמדר שיר תמציא המשכים מפתיעים עם שמות־כותרים מפתיעים עוד יותר. ובכן, תומר ועומר להמשיך במלאכה!

מחיר ההצלחה

רות בלומרט / זהירות, מגע זהב / איורים: אורה איתן / שוקן / 1987 / 110 עמ'

זהו אחד מאותם ספרי ילדים רב־שכבתיים, שימצאו בו עניין בני גילים שונים וגם מבוגרים לא יוכלו להניחו מידם. בשכבה השטחית ביותר לפנינו ספר הרפתקאות מושך, בעל עלילה סוחפת, שהקורא בו רוצה לדעת את הפתרון המסקרן מהר ככל האפשר. מי שאוצר ידיעותיו הספרותיות רב יותר, ימצא רמזים לאגדות ויצירות ספרות נודעות, ובעיקר עיבוד מקורי ומהדרני לאגדת המלך מידאס, ההופך כל דבר לזהב במגע ידו. אולם אין זה הכל, כי הספר עוסק בצורה עמוקה (אך לא מכבידה) בשאלת המצוינות וההצלחה ובגודלו של המצטיין בקרב המשפחה והחברה וכן בהשפעת ההצטיינות וההצלחה על המצטיין עצמו. קיים גבול דק בין ההצטיינות המביאה אושר וסיפוק להצטיינות שנהפכת לשוט ולמחלה, המאיצה באדם עד עברי פי פחת ומרחיקה אותו מאוהביו ומאבנת את נפשו. אפשר להנצל ממחלת זהב כזאת בדרכים אחרות. הספר מציע אחת מהן בתור פתרון.

עלילה מרתקת

ריידר הגרד / מכרות המלך שלמה / עברית: אוריאל אופק / ציורים ועטיפה: אורי פלשבסקי / כתר / 1987 / 167 עמ'.

אוריאל אופק תרגם מחדש בעברית עכשווית, הדורה וקולחת את הסיפור המרתק הזה לבני הנעורים, שרבים כבר נהגו לקרוא בגירסאות אחרות. אודה על האמת שאני מקנאה בכל אלה שעדיין לא קראו את הספר וההנאה כולה עדיין לפניהם. גם אני הייתי רוצה לעבור שוב באותה תחושת מתח ועניין ראשונית את המדבר הרוגז ולהגיע בכוחות אחרונים אל המעיין המושיע, לעבור שנית בשערי ארץ קקואנה ולפגוש שוב פנים אל פנים את גאגול המכשפה הזקנה, החכמה והאכזרית, לצאת עם כל הגיבורים האמיצים העשויים ללא חת אל היכל המוות ולחזות פעורת פה במטמנו של המלך שלמה. אינה דומה קריאה חוזרת בספר הרפתקאות שעלילתו היא העיקר, לקריאה ראשונה בו, ואף על פי כן, גם לקריאה חוזרת יש הנאות משלה. אלה ואלה מצפים לקוראים בגירסתו היפה והחדשה של אוריאל אופק.

נימה אחרונה: העלילה מרתקת כל כך שלא יהיה לקוראים זמן ועניין להעיף מבט באיורים.

שיחה עם עורך הירחון "סאוועטיש היימלאנד"

(המשך מעמוד 1)

המונית נעצרת ברחוב קירוב, בלב מוסקווה הישנה. בגלל הגשם והשלוליות, אולי בגלל העדר פקקי־תנועה ופרסומת צעקנית, צבעי האוקר והירוק של בתים עייפים, אדישות חלונות־הראווה הקודרים, או מי יודע למה, יש גם ברחוב זה אותו רושם כללי שאנחנו לא ערב יום השנה השבעים לבנייתו של עולם המחר, אלא עמוק בתוך איזשהו שלשום, בימים שגיבורי "אנה קארנינה" ערכו בו (או עומדים לערוך הערב) את נשפיהם.

ופתאום, אולי בזהוב על אדום, שלט צנוע, גם באותיות אשוריות, ביידיש, ודאי היחיד עד בירובידז'אן: סאוועטיש היימלאנד. בנימוס אילם מנחה אותנו המזכירה לתוך חדר המתנה אטום, דמוי קופסת־נעליים. אבל לא עובר רגע ובחיוך רחב, חזות ג'ינג'ית, עיניים רצות, דיבור נמרץ, מופיע אהרן ורגליס ולוקח אותנו לחדרו המרווח. וכבר, בלי הרבה נימוסים, עוד לפני שמתיישבים, מצחצחים חרבות.

– כן־כן, אומר ורגליס לרבקה על אביה, – קראתי הרבה משל לייב רוכמן בעתונות. ספרים לא הגיעו אלינו.

ואני מצידי מספר לו, שכאשר החל להופיע ירחונו (שיכונה בקיצור ס"ה) נהגתי לקרוא בו בסדירות, אפילו כתבתי עליו לא אחת, שכן אחרי שחוסלה התרבות היהודית באכזריות כזאת, סיקרן אותי השינוי. במשך הזמן הדלתי.

מכאן אני מבקש לעבור לשאלות אינפורמאטיביות. למשל: האם ס"ה הוא רק כתב עת, או שהוא פועל גם כהוצאת ספרים?

ורגליס מבטיח שישיב על הכל, אבל תחילה הוא מחזיר שאלה: מדוע הקפדתי בעבר על קריאת ס"ה ועכשיו לא?

בשנים הראשונות עשיתי מאמץ, קראתי את ס"ה ב"דבקות", אבל במשך הזמן חדלתי, – אני משיב לו בלי להכנס לפרטים, וגם מארחנו מעדיף לשוב לתיאור הפעילויות של ירחונו: ס"ה הוא כתב־עת, אבל הירחון מצרף לגליונותיו ספרונים, המהווים מעין ספריה ("בימים סוערים", מבחר סיפורים מאת סופרים יהודיים" עם גליון יולי, "ראיון עם עצמי" מאת בנימין גרודצקי עם גליון אוגוסט וכדומה). לדבריו יוציאו מעתה שנתון ספרותי ברוסית, וכן גם באנגלית ובצרפתית. "ניתנת לנו אפשרות להגיע אל הקורא הכללי בבריה"מ, כפי שאמר שלום עליכם: להכנס לאוקיינוס של הספרות הרוסית הגדולה," אומר ורגליס.

פה אנחנו כבר בלב־העניין: תפוצת הס"ה. אל מי הוא מגיע? כמה עותקים נמכרים?

"מכלל 25 אלף העותקים הנדפסים נשארים 18 אלף בבריה"מ, תלוי בחודש. אני סבור שמספר הקוראים גדול פי שלושה או ארבעה." כך ורגליס, שאפילו נקבל את דבריו כאמירתם, יש לירחון יחיד זה 54־76 אלף קוראים, רק כשלושה מכל מאה יהודים. מפי מי שלדבריו מכיר היטב את המצב לאשורו, נפוצים בכל המדינה רק כאלפיים עותקים ועוד כמספר הזה מגיע לחו"ל. כיוון שאין הירחון מתקיים מהכנסות אלא מהקצבה נדיבה, אין קשר בין תפוצה לבין הדפסה סדירה על נייר משובח ותשלום שכר סופרים גבוה, כפי שאמר לנו ורגליס.

אך אם תותר הוצאה שנתית סדירה ברוסית, ייפתח לס"ה קהל יהודי רחב הרבה יותר. שהרי השאלה היסודית יותר אינה בכמה עותקים נדפס ס"ה והאם הוא באמת מגיע לידיהם של יהודים, אלא כמה קוראי יידיש ישנם היום במדינה, שזה חמישים שנה אין לומדים ואין מלמדים לא עברית ולא יידיש, אין בית־ספר יהודי, אין ספריה, אין כלום. סתירה פנימית זו מתגלית כל משך שיחתנו.

רבקה מרים, ששאלותיה ישירות ומחודדות, מבקשת לדעת, פשוט: "מה האידיאולוגיה של הירחון?"

"האידיאולוגיה?!" משיב מארחנו בתדהמה, "קומוניסטית!"

מה פירוש הדבר?

"סובייטית, קומוניסטית! כשהיה אצלי שלונסקי, הזמנתי אותו לשלוח שירים לס"ה. אמר לי: 'כלומר, אלה צריכים להיות שירים קומוניסטים'. אמרתי לו: 'אלה צריכים להיות שירים טובים, ואותם יודע אתה לכתוב' – כלומר, אנחנו יורשים את הטוב ביותר שבאנושות ואנחנו מציעים את הטוב ביותר שאנחנו מסוגלים להגות."

הדיבורים האלה, ברקע ארועי שבעים השנים האחרונות, יכולים להוציא מהכלים, אבל בכניסתנו הסכמנו שבאנו לא להתנצח אלא לשמוע.

אני מבקש לעבור משאלות ההכרה הקומוניסטית, שאינני יודע מהי, לשאלה פשוטה: מהי תחושתך כעורכו של כתב־עת הנדפס ביידיש בחברה, שאין לומדים בה יידיש, אין מדברים בה, שהיא כאן לשון מתה?

כאן אומר ורגליס דברים שאני מביא את עיקרם:

המשוררת רבקה מרים בחברת אהרן ורגליס (בעיניים עצומות) — צילם: חנן ברטוב

"היא לא מתה – לא ליהדות הרוסית! אליכם באים בדרך כלל יותר יהודים שעברו תהליך של טמיעה. הלא־נטמעים נשארים בבית. אין זה חוק – זו עובדה. מקורם של כל הציבורים היהודיים האחרים בעולם, וזה כולל את ישראל, הוא פה, ברוסיה. כך בן־גוריון, כך גולדה..."

אני מנסה לייצג את העובדות ההיסטוריות, וקודם כל שמדובר באנשים שצמיחתם היתה לפני המהפכה, אבל הוא בשלו: "הכל יצא מרוסיה. ליהדות הרוסית יש איזשהי חוקיות פנימית, משהו בלתי־מפוענח. ובאמת, מתוכנו מופיע עכשיו הנוער לתוך הספרות – אין לנו בתי־ספר, אין לנו זה, אין לנו ההוא, ובכל זאת אקרא סופרים צעירים ותראו שהם מדברים יידיש טובה יותר משל רבקה..."

רבקה: אם כל זה אמת, ואכן פגשנו כאן כמה צעירים המדברים יידיש טובה וצעירים רבים הרבה יותר המדברים עברית טובה – מדוע זה רוצים כל הצעירים האלה להגר?

"את טועה."

אולי שיקרו, אבל זה מה שאמרו לי.

"עליך לומר – לא כל הנוער, אלא אלה שפגשתם."

נכון, נוער זה שפגשנו!

"מדוע רוצים לנסוע מכאן? ישנן סיבות שונות. אחת מהן – הנעורים עצמם. בגילם – הייתי צנחן. לא משום שפקדו עלי, כי אם משום שלא יכולתי לתאר לעצמי שבו־לם יצנחו – ואני לא! נוער מחפש. גם הצעירים שלכם נוסעים. בניו־יורק יש קולוניה של צעירים, אם נגדיר כצעירים עד לבני ארבעים – שמחפשים משהו. צעירים מחפשים."

זה נכון שיש בניו־יורק יורדים רבים, – ממשיכה רבקה. – אני אוהבת את ישראל, אבל אצלנו קשה, יש מלחמות, יש קשיים כלכליים. ואילו פה, אם כל כך טוב פה, כדבריך, מדוע ירצו לנסוע?... מדוע, למשל, נסעו מכאן רחל'ה בימוול וריאבה טלפין ויוסף קרלר? הם כבר לא כל־כך צעירים...

(זהו אחד מרגעי־המפנה הקשים ביותר, המכוערים ביותר, בשיחה. השמות שהזכירה רבקה הם של משוררים, משתתפי ס"ה לשעבר, שעלו לישראל. ברגע שנזכרו השמות, התהפך סגנונו של מארחנו, והוא עבר להשמצות ולהשחרת אופיים של העולים: "אנחנו מכירים אותם כאן טוב מאוד, ואנחנו מרוצים מאוד שנסעו מכאן". אני מקצר כאן ועובר אל מה שגם בחלק לא נעים זה של שיחתנו התעקשתי לחזור אליו, לחלל הריק, שס"ה פועל בתוכו.)

אני: לא צריך להיות מארקסיסט כדי להבין שכאשר לשון לא נלמדת, אינה מדוברת, אינה עוד חלק מההוויה, לא תיתכן צמיחתה של ספרות. על כך שאלתי אותך, ותשובה לא קיבלתי. הנה אני קורא אפילו ב"מוסקאו ניוס", שהגלאסנוסט והפרסטרויקה הם ממש מהפכה... במציאות החדשה יש סיכוי לבתי־ספר יהודיים? לתרבות יהודית? או מה שאנחנו רואים הוא גם כל מה שיהיה?

ורגליס מייצג את המשטר זה שנים רבות בפגישות מרובות בבריה"מ ובעולם כולו, וכפולמוסן מנוסה הוא מסכים אמנם ששאלתי צריכה תשובה, אבל תחילה הוא בועט את הכדור לצד שלנו: ובישראל לומדים יידיש?

(בעקשנות מתעלם ורגליס מהעיקר, שישראל היא מדינה יהודית שכל החיים בה מתנהלים בעברית ויש בה גם מאות אלפים הדוברים יידיש ושאר לשונות היהודים; הוא דבק בטענתו שגם בישראל אין בתי־ספר ביידיש!)

כאן נכנסת המזכירה עם קפה (!), עוגיות־קרם, שוקולדה (!), ורבקה פונה אליה ביידיש. אך זו אינה מבינה מלה. על תמיהתנו מגיב ורגליס לראשונה במבוכה גלויה: "כן, קשה לנו מאוד למצוא עובדים!" ואז מספר אני לו גם על מראייני מן ה"בירובידז'אנער שטערן", שאינו שומע מלה יידיש. כל זה מדבר בעד עצמו.

המזכירה יוצאת וחוזרת עם "אלף בית", ספר של ורגליס ללימוד יידיש. זו הדפסה חוזרת, אבל "אצלנו לא מחזיקים ספרים במחסנים" – הקודמת אזלה כולה.

אני: בשביל מי נדפס הספר? באילו חנויות יימכר? מי יקנה אותו?

"אותם ילדים שירצו ללמוד יידיש."

היכן? איפה הם?

"בבירובידז'אן הנהיגו יידיש כמקצוע לימודים, והספר ישמש גם מכון פדאגוגי המוקם עכשיו בבירובידז'אן, ויכול מאוד להיות שאותם הראשונים השומעים על כך."

אני: אבל פה במוסקווה חיים מאות אלפי יהודים, ועל כך אינך אומר לנו מלה...

"אם תתן לי לדבר..."

אנחנו שותקים כמו אבנים, שומעים עוד הרצאה על כך, שבשום מקום בעולם אין היום בתי־ספר כאלה. "ביקרתי בכל העולם היהודי חוץ מאשר בסין – וגם בישראל עוד לא ביקרתי – ובתי ספר שכל הלימודים בהם מתנהלים ביידיש הין קיימים אך ורק אצלנו בברית המועצות..."

"את העבר הרחוק מכירים כולנו היטב. אנחנו יודעים גם איך חוסלה כל המערכת החינוכית־תרבותית בשנות השלושים. ואחר־כלות הכל," אני משסע אותו, "היה רצח הסופרים היהודיים בידי סטאלין, באוגוסט 1952."

ורגליס: זו תהיה השאלה הבאה, ואשיב עליה בדייקנות אחרי שאשיב על שאלתך הקודמת. בשנות השלושים סיים בית־הספר בידיש את תפקידו משום שהאם היהודיה רצתה שבנה יהיה מהנדס, טייס, איש המדעים העתידיים. זה היה תהליך פנימי.

אני: מוסדות החינוך נסגרו מלמעלה, בצוו מינהלי.

"לא היה צוו מינהלי. אני יליד בירובידז'אן, ושם גדלתי בימים ההם ואני זוכר מה היה בבית־ספרנו. ילדים לא המשיכו מעבר לכיתה יו"ד משום שהאמהות רצו שיילכו לבית־ספר רוסי. יש דברים שקרו בצוו. כך נסגר התיאטרון היהודי, וזה מהדברים שאנחנו כותבים עליהם בביקורת."

לא רק תיאטרונים נסגרו. גם מוסדות להכשרת מורים ובתי־ספר גבוהים באוקראינה ורוסיה הלבנה.

"לא נסגרו. אתה מרוסיה הלבנה, נכון?"

מפתח תקוה, אומר אני ביותר בסתם הבאה. הלך כל טיעונו.

"אמרת שלמדת יידיש."

לימדתי את עצמי. בארץ.

וכאן (ואולי בהמשך) פונה רבקה אל החומש: יש לך ילדים?

"שתי בנות."

והן מדברות יידיש?

"לא, הן מבינות, אבל הן דוברות רוסית ואנגלית."

מדוע לא לימדת אותן?

"זה לא רק אצלי. את יודעת, שני בניו של פרץ מרקיש – שאלי אותם – אינם יודעים יידיש. דברי עם דוד, הוא דובר יידיש?"

הוא דובר עברית!

"אבל זו שפה אחרת! ליהודים יש שתי שפות!"

השם מרקיש מחזיר אל העיקר:

"ואיך חוסלו הסופרים היהודיים?"

"מיד, מיד. אני זוכר את שאלתכם," ושב לשליחות ירחונו: בספר בגאווה, שאשתקד, במלאות 25 שנים לקיומו, הוענק לו אות־הצטיינות, "דרוז'בה נארודוב", ידידות העמים.

"ואני הייתי מעניק לכם אות־הצטיינות גבוה אפילו יותר על עבודתכם למען ברית־המועצות," העיר אני.

ורגליס המהיר חש בעוקץ ומגרץ בצחוק: "אתה לא היית נותן לנו אות־הצטיינות..." וספק ברצינות: "בבוא העת עוד תעניק לי גם אתה אות־הצטיינות".

ח. ברטוב

בגליון הבא: עלי שכטמן בין אהרן ורגליס לדן מירון, סוף השיחה עם עורך "סאוועטיש היימלאנד"

עלייתה ושקיעתה של משפחה יהודית

איזה פרליס

ביקורת

ג'ורג' קלייר (קלאר)
הוואלס האחרון בווינה; חורבנה של משפחה (1942–1842)
מאנגלית: שלמה גנן / הוצ' ידיעות אחרונות / 1987

ספרו של גיאורג קלאר (באנגלית: ג'ורג' קלייר): "הוואלס האחרון בווינה", הוא סיפורם של ארבעה דורות יהודי וינה, שהם דוגמה טיפוסית למשפחות יהודיות רבות באירופה התיכונה. "הם טיפסו לגבהים חדשים בתקופת הנאורות... ונפלו נפילה תלולה אל תהום ההשמדה..." הסיפור כולו הוא המחשה חיה ומרתקת של תהליך טראגי זה.

שלושה דורות – סבים, הורים ובנים – הכיר המחבר אישית, ואילו על אבי־סבו, הרמן קלאר (נולד בעיירה קטנה בבוקובינה, 1816), שמע מפי קשישים ממנו. משפחת האם מוצאה מגליציה. נשואי ההורים, ארנסט קלאר וסטלה שפירא, איחדו איפוא שני פלגים של יהדות אוסטריה. בוקובינה וגליציה היו תבליספר של המונרכיה האוסטרו־הונגרית, אבל בוקובינה היתה תחילה תחת שלטון תורכיה וסיפוחה לאוסטריה נתפס כשיחרור. לא כן גליציה, שסיפוחה – לאחר חלוקת פולין – היה בעיני הפולנים מעשה עוול של כיבוש. מכיון שתהליך ההתבוללות וה"גירמון" של יהודי בוקובינה היה מהיר וקל יותר, ואילו בגליציה נתקל בקשיים. השוני הזה נתגלה לעיני הנכד הקטן בדמות סבתא יוליה המשכילה והדוברת גרמנית צחה ולשמתה סבתא אדלה, שהיתה מעטת השכלה והגרמנית שבפיה "בוסאה בנגינה יידישית ובמבטא יידיש קל".

וינה, המטרופולין היפהפיה והמוצצת משכה בחבלי קסם את יהודי הפרובינציה. הם הצליחו לעלות לא רק בסולם ההצלחה הכלכלית והחברתית, אלא גם "נתנו את הטון" בחיי התרבות. ל"עולם של אתמול" זה, לפי הגדרתו של סטפן צווייג, אמנם היה צד אפל, אבל המעמד הבורגני זכה לא רק לרווחה ונוחות, אלא גם לתחושת בטחון. דמותו האבהית של הקיסר הזקן, פרנץ יוזף, היתה סמל היציבות המתמדת ללא תמורה.

על אף האנטישמיות, המושרשת באוסטריה, היה המשטר ליבראלי כלפי היהודים ואיפשר להם "להגשים בתקופת חיים אחת את המעבר מיהודי של גיטו לאזרח מכובד". אבי־הסב, הרמן קלאר, מתואר כמייסד השושלת וגם כאב־טיפוס, המסמל את המעבר הזה. "הוא היה קלאר הראשון, שספג באישיותו את תרבות אוסטריה; הראשון שנטמע כליל בחברה הלא־יהודית... הראשון שעשה את השגיאה הטראגית וחשב את עצמו אוסטרי במלוא מובן המלה". הדורות הבאים הלכו בדרך הסלולה בעקבותיו.

הוא היה היהודי הראשון, ששירת כרופא בצבא האוסטרי ולאחר פרישתו עסק בפרקטיקה פרטית. קריירה צבאית זו משקפת את ירידתה האטית של המונרכיה, שהיטיב לתאר סופר יהודי, בן גליציה, יוזף רוט, ברומן "מארש ראדצקי". לאחר מלחמת העולם הראשונה הפכו חבלי המונרכיה למדינות עצמאיות ווינה נותרה כראש נפוח על גוף מצומק. אולם אפילו זיגמונד פרויד העמקן אמר: "אני מעדיף להוסיף ולחיות בתוך הגוף המבותר הזה, לדבוק באשליה, שעדיין שלם כמקודם".

המחבר, דור שני לילידי וינה בקרב משפחתו, נולד וגדל בעיר, שעדיין העמידה פנים של מטרופולין, "ואולם מאחורי החזית המרשימה של זוהר מלכותי לשעבר, הסתתרו התבוסה, העוני והחרדה". למרות זאת חשבו את עצמם יהודי וינה לשונים ונעלים על יהודי המזרח בעלי הזקנים והפיאות ודוברי יידיש, שתרבות המערב מהם והלאה. אפיזודה אופיינית שופכת אור על תסביך־מתבוללים זה. בשעת שיט על הדנובה פנה הילד אל אביו בלשון "טאטע". הוא שמע איש מלה זו והיא צצה פתאום על שפתיו. האב סטר על לחיו. "שלא תעז לקרוא לי טאטע – לחש אבי בזעם. לעולם לעולם לאו"

ממרחק עשרות בשנים רואה המחבר את בני משפחתו לדורותיהם, כאילו חיים הם בהווה. בזכרונו נשתמרו בשלמותם תווי פניהם, תכונות אופיים ואורחות־חייהם של סבים וסבתות, הורים, דודים ודודות וצאצאיהם. הוא זוכר היטב את עצמו כילד ונער מתבגר, את הווי בתי־הספר בהם למד, את חבריו היהודים והגויים, מהם גם נאצים. הכל מסופר בכשרון נאראטיבי מובהק ומצטרף ל"סאגה" משפחתית, הדומה לרומנים ידועים מן הסוג הזה. כל דמות ודמות בגאלריה עשירה זו מצויירת ביתרון האינדיבידואלי ולא כ"טיפוס", המייצג את הכלל. ובכל זאת אין היחיד יכול להימלט משייכות למעמדו וזמנו – ותוחם זה של הזמן, המקום והמעמד טבוע בבני קלאר ובני חוגם. אין המחבר מנסה לייפותם, אלא מתאר אותם כבשר ודם, על תכונותיהם הטובות וחולשותיהם האנושיות. כך למשל אינו מסתיר את העובדה, שאביו וגיסו הפכו לשונאים בנפש בשל ריב על ירושת סבא. רק החורבן הסופי קירב את שני הגיסים והביא לפיוס ומחילה.

אורח החיים המסודר והשלו מתואר בפרוטרוט, כפי שהוא משתקף בהווי היום־יומי. הנוחות והנועם של חיים אלה היו בגורמי העיוורון, שמנע מיהודי וינה להעריך כראוי את תהליך התנוולותם בחברה הגויית. הכתובת כבר היתה כתובה על הקיר, אבל בדיו סמויה. עם התקדר השמים חשב אביו של המחבר להימלט לשווייץ, אך נשאר במקום. כך נהגו גם אחרים, בתקווה שהיטלר הוא תופעה זמנית שתחלוף במהרה. הם הקיצו מאוחר מדי. היקיצה מסתכמת במלים פשוטות, שאמרה אחת הידידות לאמו של גיאורג. "אמרי לי, סטלה, על מה נהגנו לדבר עד כה? משרתות, ילדים, שמלות, מזון? באיזה עולם חשבנו שאנחנו חיים?"

ממרחק הזמן, הערכתו ההיסטורית היא חוכמה לאחר מעשה, ממנה מסתייג המחבר בכל תוקף. "במבט לאחור, הדרך, שהובילה מהחרם שהוטל על חנויות יהודיות בגרמניה ב־1933 ועד אושוויץ, נראית קצרה וישרה... אדם צריך לשפוט דברים אלה לאור הנסיבות ששררו ולנוכח הלך הרוח שנהג אז".

נגזר על בני משפחת קלאר להיות בתקופה סוערת של תהפוכות פוליטיות ורקע היסטורי זה מתואר במקביל לאירועים פרטיים. בשנת 1927 הצית המון זועם את היכל המשפט וגיאורג הקטן לן בדירתה של סבתא, רחוק מן המהומה. כנער מתבגר חזה את דיכוי מרד הפועלים בידי הקאנצלר דולפוס (פברואר 1934) ושמע תותחים כבדים מפגיזים את שיכוני העובדים. רצח דולפוס, בחירתו של שושניג, התעצמות הנאציזם, פרפורי הגסיסה של הרפובליקה האוסטרית עד לכניעתה להיטלר – כל אלה מצטרפים לרצף היסטורי, המשתקף בתודעתם של נער יהודי ובני משפחתו.

בפרקי הסיום מגולל המחבר את מאמצי הבריחה שלו ושל הוריו, שאמנם הוכתרו בהצלחה. המשפחה הגיעה לאירלנד הניטראלית, אבל לא נשארה במקום בטוח זה. גיאורג עבר לאנגליה, שם התנדב לצבא הבריטי ואילו הוריו נסעו לפאריס, שם קיבל אביו עבודה באותו בנק, שבו עבד כל חייו בווינה. הם לא העלו על דעתם, שהגרמנים יעקפו את קו מאז'ינו ויגיעו לפאריס. מכפר נידח בצרפת, שבו הסתתרו, הובלו ארנסט וסטלה קלאר לאושוויץ.

המחבר, החש רגשי אשמה, על שלא שיכנע את הוריו להישאר באירלנד, פרק בסיפורו את נטל הזכרונות והציב יד ליקיריו. ברם, מגורל משפחה אחת ניתן ללמוד לקח כללי: "היטלר לא היה ממציא מקורי. בסך הכל היה המבצע האיום של שנאות שילדו אחרים והוא אימצן אל חיקו. באמצעות היטלר התפוצצה שנאת היהודים בת אלפיים השנה".

מאיר בוסאק

המודל ההיסטורי ל"בן הרבי" של באבל

הסיפור "בן הרבי" ליצחק באבל מוסד על פגישתו של המספר עם הצעיר, בן הרבי, אליה ברצלבסקי, אשר נפצע אנושות במלחמת המהפכה הבולשביקית. המספר, מדריך פוליטי בצבא הסובייטי המובס, היה זורק מזון ללוחמי המהפכה הנסוגים. "כשאפסו הבולבוסין השלכתי בהם חבילה של כרוזי טרוצקי. אולם רק אחד מהם הרשיט נגד הכרוז את ידו המזוהמה והמתה. ואכיר את אליה בן הרב מז'יטומיר... בעברנו על החוק, העלימוהו לתוך קרוננו..." בחפצי תרמילו של אליה הגוסס היו "תעודות־הרשאה של אגיטטור ורשימות משורר עברי. תמונות לנין והרמב"ם הונחו ביחד... בשולי כרוזים קומוניסטיים הצטופפו שורות עקומות של שירים עבריים..." משיחתו עם הפצוע הגוסס נודע למספר, שאליה זה היה מזמן במפלגה הקומוניסטית, אך בגלל המחלה הקשה של אמו לא יכול לקחת חלק פעיל במהפכה, אך בסוף – "האם אינה ברבולוציה כי אם אפיזודה... הגיע תור האות שלי, אות ב', והמפלגה שלחתני לחזית..."

יצחק באבל

קריאה ראשונה של הסיפור יכולה לעורר הרהור – אולי לפנינו דמות סמלית, המייצגת את הצעירים היהודיים, אשר הצטרפו למהפכה הבולשביקית, בהאמינם שיש בה משהו משיחי. הדבר מתרמז אולי גם בשם הגיבור אליה־אליהו, שלפי המסורת אמור לבשר את ביאת המשיח, וגם בעובדה שבין החפצים שהחזיק אצלו בן הרבי היו דיוקנו של לנין ושל הרמב"ם – בעל י"ג העיקרים, שהאחד מהם קובע: "אני מאמין באמונה שלמה בביאת המשיח, ואף על פי שיתמהמה, עם כל זה, אחכה לו בכל יום שיבוא".

ברם הקריאה במכלול יצירתו של יצחק באבל ובעדויות חבריו כאיליה ארנבורג, קונסטנטין פאוסטובסקי ואחרים, שהיו מקורבים אליו, מגלה את באבל כאדם הקשור למציאות הריאלית, שרק היא סיפקה לו חומר ליצירתו, הרחוקה מהסמלי והמופשט. בשיחותיו עם ידידים היה יצחק באבל מודה, שאין לו דמיון ואינו מסוגל לבדות סיפורים מהלב. הדבר מתגלה לקורא רשימותיו, אותן כתב, בהיותו מגוייס לחיל הפרשים בימי המלחמה הבולשביקית־פולנית בשנת 1920. קטעים מאלו, שהביאם איליה ארנבורג בספר זכרונותיו "אנשים, שנים, חיים", מצביעים על דרכי יצירתו של באבל בכלל ומוכיחים, שסיפוריו צמחו מתוך מגעיו עם המציאות החיה. והנה דוגמאות מרשימות שרשם לעצמו באבל, כפי שהעתיקן ארנבורג:

"לתאר את מתיאשה, מישה", "לתאר אנשים, אווירה", "העיקר באותו היום, לתאר חיילים, אווירה", לזכור – הדמות, הפנים, השמחה של אפנאשנקו, אהבתו לסוסים...", "לתאר את נבאמב הצולע, איתת הגדוד, לוחם ללא־יחות...", "לא לשכוח את הכומר מלושקוב, בלתי מגולח כראוי, טוב לב, מלומד, אולי תמדן, אך מה חומד – תרנגולת, ברווז..."

את הרשימות האלה עשה באבל, כנראה, כדי לזכור את אשר ראו עיניו או שמעו אזניו מפי עדי־ראיה, ובבוא היום להשתמש בהן כבחומר ספרותי. הדבר הזה מסביר גם את העובדה, שמתחת לסיפור "בן הרבי", שתרגמו לעברית ובהגהת המחבר, פורסם באוסף הספרותי "בראשית" בשנת 1926, מצויינים שני תאריכים – 1920, 1922 – הראשון, כנראה, תאריך הגעת הידיעה על מותו של בן הרבי החסידי, שהצטרף למהפכה, השני – תאריך עיבוד הידיעה לסיפור.

וכאן עולה השאלה – מיהו אותו הצעיר, בן הרבי, ששימש לבאבל כמודל לאליה, גיבור סיפורו? אכן, עקבות זהותו נותרו בסיפור. מצוין בו, שאליה הוא בנו של רבי מוטלה מברצלב. אבל רבי כזה לא פעל בכל תולדות החסידות, היות שחסידי ברצלב מכירים אך ורק ברבי נחמן כרבם היחיד, שאין לו יורש. מכאן כינויים "די טויטע חסידים" – "החסידים המתים", שאין להם רבי חי. אפשר לשער שציון ברצלב במקום מוצאו של הרבי ר' מוטלה, אבי אליה, בדומה לקריאה לאליה בהמשך הסיפור כבן הרבי מז'יטומיר באו לרמוז על היות ר' מוטלה נציג העולם החסידי, האמור לחלוף מהעולם עם בוא המהפכה. מכאן גם תיאור פניו של אליה "פני בן הרבי, בן המלך האחרון בדינסטיה". ברם בסיפור "בן הרבי" מוזכר גם מרדכי, הבדחן הזקן של צדיקי צ'רנוביל, החי במחיצת אביו של אליה. גם בסיפור "הרבי", הקשור בסיפור "בן הרבי" מופיע אותו מרדכי הבדחן, ארתו אליה בן הרבי וגם אביו ר' מוטלה, המכונה – אחרון הרביים אשר לשושלת הצ'רנובילית. החזרה על אותם השמות בשני סיפורים מגבירה את רושם האותנטיות של הדמויות, מחזירה אותנו לאדמו"רים משושלת צ'רנוביל ומעלה שוב את השאלה – מי הוא הצאצא לאדמו"ר מגזע צ'רנוביל, ששימש מודל לבאבל, בהעלותו את הדמות של אליה, שהצטרף למהפכנים הבולשביקים, נהרג במלחמותיהם ובתרמילו נמצאו שורות עקומות של שירים עבריים. ההדגשה של שורות עקומות מעידה, שאין הכוונה לשירים מודפסים אלא לכתב יד. כנראה – אליה הוא מחברם של השירים. מי האיש?

שאלה זו עלתה בלבו של כותב שורות אלה, והנה בספרו של מ. אשערוביטש "שטעט און שטעטלעך אין אוקראינע" (ערים ועיירות באוקראינה) מצא ידיעות על קרבות, שהתנהלו בין הבולשביקים לפלוגות הקונטרבולוציה ברחובות העיר מבונוד־דולינסק, בהם השתתף ונפל כאחד הבולשביקים, בנו של הרבי ממאקרוב. הרבי ממאקרוב היה צאצא למייסד שושלת אדמו"רי צ'רנוביל ר' נחום ולבנו – ר' מוטלה, שהיה אב ל־8 בנים. כולם הקימו חצרות אדמו"רים באוקראינה ובהתיחסם למייסדי השושלת, הפופולריים מאד, קראו לעצמם, נוסף לשם מקום מגוריהם – אדמו"רי צ'רנוביל.

כותב רשימה זו ידע, שבארצות־הברית חי בן אחי הרבי ממאקרוב, התקשר עמו וזה הפנה אותו לגב' מלכה טברסקי – נכדת הרבי ממאקרוב – החיה בחיפה. לשאלותיו של בעל השורות האלה השיבה הנשאלת:

"לאבי אמי היו חמשה ילדים (בת יחידה ו־4 בנים). ידוע שאחד הבנים, ששמו כזכור לי, היה פרויקה, והוא אכן היה מהפכן. לא ידוע לי באילו אירועים השתתף, אך ידוע לי, שנהרג ברחוב. ידוע לי גם שהיה משורר".

כנראה, הידיעה על נפילתו של בן הרבי ממאקרוב־צ'רנוביל, בהלחמו כאחד המהפכנים, התפשטה בין יהודי אוקראינה והגיעה גם ליצחק באבל. יתכן, שהגרעין הריאלי הזה עורר את יצחק באבל לכתיבת סיפורו. ברור, שבעיצוב הספרותי העניק הסופר לדמותו של בן הרבי את הקווים כדרישת האמנות והאידיאלים של תקופתו.

שלום לוריא

מפני מה "איסאק" ולא יצחק?

בשולי מאמרו של חנך ברטוב על יצחק באבל ושלושת התרגומים העבריים של "בן הרבי", הייתי רוצה להעיר:

1. ששת סיפורי באבל בקובץ "בראשית" (1926), עמ' 17־38, תורגמו בידי מ. חיזג. זהותו של המתרגם הזה נודעה לי מפיו של ידידי המנוח גרשון חנוביץ (מתפצי־בה), שהיה בעצמו ממשתתפי הקובץ וכל "סודותיו" היו נהירים לו. את העובדה הזאת פרסמתי במאמר "יצחק באבל: יצירתו ולבושה העברי" (שבות 6, תשל"ט, עמ' 103־95). ראה שם, בעמ' 99, הערה 43.

2. הערתי השניה נוגעת להערכת תרגומה של נילי מירסקי. נדמה לי, שההסתמכות על ההקבלה בסיפור אחד, אין בה כדי ליחד ולהבליט את תרומתה של המתרגמת. אף אני שייך למעריצי הווירטואוזיות הלשונית של אברהם שלונסקי בתרגומיו מרוסית, אלא שבאבל כפי הנראה קופח מכוחה של הגבורה הזאת. אביא לך משל אחד. בסיפור "פאן אפולק" מתרגם שלונסקי: "...העלמה היהודיה אלקה הבדוקית, בתם של הורים אלמונים ואמם של ילדים רבים שנולדו מתחת לגדר" (עמ' 42). נילי מירסקי תרגמה: "את הריבה היהודיה אלקה, בתם של הורים אלמונים ואמם של כמה וכמה ממזרי אשפתות" (עמ' 59). שלונסקי שילב בתרגום שלו את המונחים "יבדוקי" ו"שתוקי" (משנה קידושין, פרק ד', משנה ב') כנראה מתוך כוונה להרחיב את הלשון או לשלב נעימה הרזה. פתרונה של נילי מירסקי נראה לי מוצלח למדי. מכל מקום ברור, שהמתרגמת יצאה למעשה־תרגום בעל קושי בלתי־שגרתי: להתמודד עם דקויות המקור ועם עוצמתו הלשונית של השפע השלונסקאי.

גם בענין "משורר עברי" או "משורר יהודי" – הצדק עם נילי מירסקי. במקור הרוסי הנ"ל (עמ' 150) יש הבחנה ברורה בין יהודי (יברייסקי) לבין עברי (דרבנייבריסקי) – המדובר ב"משורר יהודי" ושורות עקומות של שירים בעברית. גם חיזג וגם שלונסקי לא דייקו פורתא.

לעומת זאת אני תמה מפני מה נחוץ "איסאק" במקום "יצחק", לאחר שהשם "יצחק" אושר ב"הגהת המחבר" בקובץ "בראשית". אין צורך, אולי, "ליהד" את כל השמות, מותר להניח את אוסיפ מאנדלשטאם – ואת "יצחק באבל", לא נרשם שום הסבר בעניין הזה. אגב, את הסיפור "המלך", תרגמה גם המנוח ברויוסף ("מאדניים") ואף היא נוקטת לשון "איסאק".

חיים נגיד

ציפורי שיר

מי יבחר במשוררים קוראי שירה?

"שבוע השירה הבינלאומי" הוא אחד האירועים הספרותיים הבולטים של אירועי שנת הארבעים. הוא יתקיים בערים הגדולות באביב הקרוב, ובמהלכו יגיעו ארצה משוררים נודעים מחו"ל (כולל ממדינות שאין להן יחסים דיפלומטיים עם ישראל – ממזרח־אירופה, מאפריקה ומאסיה). בין השאר יוזמנו גם משוררים ממצרים. אורחים אלה יקראו שירה במופעים פומביים יחד עם משוררים ישראלים.

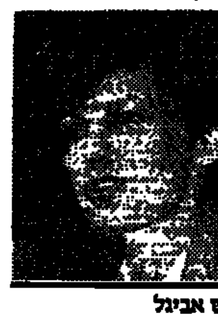

שוש אביגל

מטה חגיגות הארבעים מינה את ד"ר שוש אביגל כמרכזת הפרוייקט. לידה פועלת ועדה מייעצת, שתמליץ על המשתתפים מן הארץ ועל הזמנת המשוררים מחו"ל.

תחילה פנה המטה אל אגודת הסופרים, וביקש להציע לו ועדה כזו. באגודה סברו שהוועדה צריכה לא רק לייעץ אלא גם לקבוע מי ומי יהיה במשתתפים. בסופו של דבר נבחרה הוועדה על ידי ועד האגודה. אחר כך הגיעה הודעה ממטה החגיגות, כי רק המטה לבדו יחליט מי יוזמן, האיל והוא המממן את האירוע. גם הרכב הוועדה נקבע על ידי המטה. חברי הוועדה הם: נתן זך, יעקב אורלנד, חיים גורי, שולמית לפיד, אברהם סוצקבר, נעים ע'ריידי, נסים קלדרון, אשר רייך, דליה רביקוביץ, ש. שפרה.

תמוה שיעקב אורלנד, יו"ר אגודת הסופרים, חבר בוועדה מטעם המטה, שביטל את הצעתה של אגודת הסופרים שהוא העומד בראשה.

מי יסע לרוטרדאם?

בפסטיוואל השירה הבינלאומי, שייערך ברוטרדאם באביב הקרוב, תוקדש תשומת לב מיוחדת למדינת ישראל, במלאות לה 40 שנה. מרטין מוי, מנהל הפסטיוואל, יגיע ארצה בינואר כדי להזמין את המשוררים הישראלים שישתתפו באירוע.

משיחות שנערכו אתו בהולנד מתברר, כי מוי מתכוון להזמין לשם את המשוררת שלי אלקיים, המוכרת בחו"ל, כך מסתבר, הרבה יותר מאשר בארץ, ואת המשורר יהודה עמיחי, שישמש גם כמנחה.

אורבוך־אורפז בצרפתית ובאיטלקית

יצחק אורבוך־אורפז

שלושה ספרים של יצחק אורבוך־אורפז עומדים לראות אור בקרוב בצרפת: "נמלים" ו"מות ליסנדה" יופיעו בהוצאת ליאונה לוי. "רחוב הטומז'נה" – בהוצאת ביבליופאן. "מות ליסנדה" יתורגם על ידי רוזי פנחס. המתרגמים לספרים האחרים עדיין לא נקבעו. אגב, "מות ליסנדה" יצא לאור לפני שנים אחדות באנגלית בהוצאת יונתן קייפ, והשנה יופיע באיטליה, בהוצאת מונדדורי.

אורפז נמצא באחרונה בתקופת גאות ביצירתו. הספר "הכלה הנצחית" עומד לחתום את סדרת המגיים של "הספריה" לשנה זו, ואילו "העלמה והמוזר" יופיע בשנה הבאה בספריה לעם של "עם עובד". ואם לא די בכל אלו, הוא עובד עתה על רומן חדש.

הסדרה של זב"ם

הסדרה החדשה לספרות מתורגמת של זמורה ביתן תכלול בשנה הקרובה 12 ספרים, שיתורגמו משמונה שפות. בהוצאה מכנים אותה "קלאסיקה מודרנית", "כי אלה ספרים שרכשו מעמד של קלאסיקה במקור", כדברי איש ההוצאה.

"זכרונות אדריאנוס" של מרגריט יורסנר, "ז'יל בלאס" של פייר לסאז', "גשר סן לואיס ריי" של תורנטון ויילדר, "הפה הגדול" של סול בלו, "חיי המשוררים", של דוקטורוב, "נשים לפני נוף הנהרות" של היינריך בל, "הוד מלכות" של תומס מן, "מרי סטיוארט" של סטפן צווייג, "הבית הירוק" של מריו ורגס יוסה, "ילדי רחוב ארבט", של אנטולי ריבקוב, "סוקאיה גרנדה", של ז'ורז'ה אמדו, "העור", של קורציו מלאפרטה ו"המסע אל החוף" של וירג'יניה וולף.

הכנות לציון 100 שנה להולדתו של ש"י עגנון

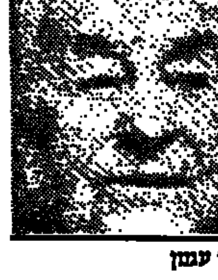

ש"י עגנון

סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות מר יצחק נבון הודיע כי מרכז ההסברה, בשיתוף עם בית עגנון בירושלים, מכין תכנית אירועים מיוחדת לציון 100 שנה להולדתו של ש"י עגנון שימלאו השנה.

נמסר, כי בהצעת התכנית שנדונה השבוע בוועדת השרים לסמלים וטכסים בראשות השר נבון, נאמר כי המורים בבתי־הספר היסודיים והעל־יסודיים יתבקשו ללמד השנה באופן מוגבר את יצירות עגנון. כן יתקיימו חידונים לתלמידים על יצירות עגנון וייערכו תערוכות של ציורי ילדים בהשראת סיפוריו.

סדרות חדשות

בשנה הקרובה יהיו כיוונים חדשים וסדרות חדשות בעם עובד. על כמה מהם אני למד מפיה של מנהלת המערכת, נירה הראל.

- סדרת לכסיקונים. לפני שבוע הופיע מילון פנטנה למחשבה מודרנית. בדרך: לכסיקון לבריאות המשפחה (בעריכת פרופ' מרדכי רביד) ולכסיקון למחשבה יהודית בת זמננו מאת ארתור א. כהן ופול מנדס פלור.
- סדרה מחזות לילדים. אלה יוצאים בשיתוף עם התיאטרון לילדים ולנוער ועורכתם היא ד"ר שוש אביגל. הראשון בסדרה: "אני ואחי הקטן" מאת גורן אגמון.
- סדרת "נשים": לאו דווקא סידרה פמיניסטית או סידרת ספרי עזר לנשים, אלא סדרה מגוונת, העוסקת בנשיות על כל פניה. הספרים יופיעו בשיתוף עם נעמת.
- סדרת ביוגרפיות היסטוריות לבני הנעורים, בשיתוף עם יד בן־צבי. שתי הראשונות יהיו על המשוררת רחל (מאת אבידמה גולן) ועל יהושע כהן (גלילה רון פדר). העורכים: נירה הראל וצבי צמרת. חיים באר ישמש כיועץ וכן אנשי יד בן־צבי. בעם עובד מחפשים מועמדים לכתיבת הביוגרפיות הבאות.
- סדרת אנשים ועבודה. הסדרה תעסוק בחיי האנשים העובדים. "הסדרה נולדה מתוך ההנחה שרוב העם עדיין עובד", אומרת נירה הראל בחיוך. העורכת: פרופ' אמירה גלין, מבית־הספר למינהל עסקים באוניברסיטת תל־אביב.

כינוס חוקרי ביאליק

ח"נ ביאליק

מכון כץ לחקר הספרות יערוך ב־28 בדצמבר כינוס על החידושים בחקר ביאליק. בינתיים הבטיחו את השתתפותם בכירי החוקרים בתחום כמו דב סדן (שירצה על הנושא "אחרית ביאליק וחידת ראשיתו"), מנחם פרי, שמואל ורסס, עדי צמח, צבי לוז, הלל ברזל, מנוחה גלבוע וכמובן אנשי פרויקט ביאליק במכון כץ (עוזי שביט, זיוה שמיר, רות שיינפלד).

נרשמו כמגיבים על הרצאות של אחרים: גרשון שקד, אלי שביד, חיים שוהם וששון סומך.

השמטה

בידיעה על הספרים העומדים לראות אור ב"ספריה לעם" של "עם עובד", הוזכר הספר "אהבה בימי מגיפה" מאת גרסיה מרקס, בתרגום אמציה פורת והושמט שמה של שותפתו, המתרגמת השניה של הספר – ריטה מלצר.

مكان الأصل

صكنا من الأصل

ספרות סופרים ספרים

מג"ל

עין ראשון

סיפורת

מלאות של הוויה

אסתר קמרון / צ – ניתוח עצמי של גולם / תרגום: רות בלומרט / תרגום השירים: שמעון הלקין, אסי דגני, חמוטל בר־יוסף / הוצ' הקיבוץ המאוחד / 1987 / 175 עמ'

לו היה זה רק מסע למודעות עצמית, היה העניין ברומאן, שרבים בו היסודות האוטוביוגרפיים, פחות מכפי שראוי להתעניין בו, מאחר שהתרקמות החיים הרוחניים מעמידה את ספרה של קמרון במישור של חשיבות. כתיבתה של אסתר קמרון יוצרת מלאות של הוויה, שיש עמה גילוי מעניין של אופן כתיבה וכן של מספרת, שעד עתה נודעה רק בשיריה. הרקע למסע הגילוי העצמי הוא ארה"ב של שנות השישים, שהיו מן התוססות בחיי הציבור האינטלקטואלי. במבוכה הקיומית, בהפגנות למען שוויון זכויות לכושים ונגד מלחמת וייטנאם, בסמים, בהווי המכללות, באי־התוחלת ואי־הנחת שמן החיים הבורגניים בארה"ב, ובהתעוררות החיפוש אחרי ישות אלוהית, מעמיד הסיפור שתי דמויות: הגיבורה המספרת בגוף ראשון רצ, הוא בן דמותו של המשורר היהודי פאול צלאן, שהגיבורה (כמחברת עצמה) פגשה אותו במסגרת לימודיה בפאריס. המסע אל נפשו של צ והמסע אל אמונה נפשה של הגיבורה הופכים למסע אל האמונה, האמונה היהודית, וסיומם... אין לסיפור סיום של ממש, משום שהמסע, ממש כבחיים, נמשך מעבר לכריכות הספר.

שירה

הלביאה־הכבשה

מרים איתן / חיוך הלביאה / עטיפה: אלונה פרנקל / זמורה, ביתן / 1987 / 71 עמ'

שיריה של מרים איתן מקדמים את פני הקורא במאור הפנים, אפילו בחיוך, והם משפיעים איזו קאמריות נעימה, הומור והוויה ארצית: "לא צריך לצלצל / שמעתי אותך סוגר את התבה / משוד־על מעס / אחר כך עלה בריצה / אני אפתח ואפתיע אותך / בכתונת אדומה / אפרום את חולצתך / אצבע על חזך / פטמה ועוד פטמה / הארוחה תתקרר, תאמר", בשיר שמסתיים ב: "איזו מחשבה בנאלית / אחרי כמעט שלושים שנה". אין שיריה של מרים איתן מהלכים בגדולות, אך בנעימות שהם משרים, יש מקום אפילו למעט מן המזעזע, גם כשהוא מונמך במעין ראיה מן הצד, כבשיר "תמונות מלבנון": "רק שער מקומר / נשאר מכל הפאר / מגן מפני הגשם / על מוכר הסיגריות הקטן. / עקב שנתקע בין שברים / אפילו תחתונית שלה שהודה / מציצה כשמוציאה דובון של בוה / מתוך ההריסה".

חוכמת הבניה

שמואל שתל / מארכימדס עד ליבוביץ' – מבחר 1960–1986 / עקד / 1987 / 79 עמ'

את שיריו של שמואל שתל, מבחר יצירתו, יש לקרוא בהיבטים אחדים. ראשית, בחינת התוכן: מאבק של האדם בבלייה ובזמן, והעלאת זכרו של הקלה באמצעות אמנות השיר. בחינה שניה היא אופן הבניה של השיר מבחירת מוריו ובתיו – שמואל שתל מייחס חשיבות להתאמת צורתם החיצונית לתוכנו של השיר. הבחינה השלישית מתייחסת אל מה שקורוי "הנוסח" בשירה העברית, נוסחם של שלונסקי ואלתרמן, ששתל עורך בו ניסויים ריתמיים וצליליים (חרוזה): "אל הצרי פורץ מהמתח הגבה, / ושלט חלחלה, גולגר־לת־עצב־מות; לבל ישלח ענף או אצבע־יד למגע, / והוא, אדם או עץ, נפשו לא ימלט / מוחץ מרות־המתח הגבה / ראשו על פאדותיו כרות, / אל מול השלט הנוצץ – – –".

תמיד על סף משבר

גבריאלה אלישע / ההשראה / אל"ף / 1987 / 44 עמ'

שיריה של גבריאלה אלישע דיברו אל לבי מן ההתחלה, ודיבור זה מגביר אחיזתו מספר לספר, ובייחוד בספר זה שהוא קובץ שירים בשל, מעניין ומנופה היטב. בין האיפוק, המעיד על שליטה טובה בדברים הנוגעים ללב שיריה, לבין היכולת להקרין רגש אמיתי, קשת רחבה של התייחסויות לעולמה הפנימי, ריגושיה ומחשבותיה: "לעתים רחוקות יש לי צורך אמיתי לומר משהו / לשרוח, להיוועץ / לעתים אני משתקת את אובדת־העצות / הזקוקה להדרכת המבוגרים / לאמיתו של דבר אין לי רספקט ולא התחשבות / בדעתו של מישהו". וכמה נכונה המלה רספקט במבחרה ובמיקומה! כדי להציג זווית אחת לעולמה הפנימי של גבריאלה אלישע, ולצורת ראייתה חפצים ואנשים, עוד מובאה, מתוך "התבוננות למטה אל העולם": "את אומרת לי תכתבי עוד שיר על הציפור / מזווית ראיה אחרת, ממעוף הציפור, למשל. / אך לפי שעה מיציתי את חוויית הציפור / שהיתה שביה בתוך קופסת קרטון / ולמעוף הציפור דמיוני לא מגיע".

לטבוע במוך

ורדה גנוסר־ארסט / צורת האש / עיצוב: אריה ולמן / הוצאת הקיבוץ המאוחד / 1987 / 62 עמ'

"כי היינו בגוף מבחינה חלומית, והוא הנטוף / התעדן, התאדה לעוף בספידלה על־קולית, / בתהודה חרישית, יחופים נבוא אל זבול הרחמים, / היינו גוף, היינו עוצמה מפכה תדירה, / ועכשיו בקבת הימים ימתין למו אגם של תהו / מוזקק וטמיר".

ואני מבין כן את כוונת המלים ואת הנתיב שבו הולך השיר, ובעייתי היא בסוג מסויים מאד של אי־נקיון מילולי, כאילו עטופות המלים במוך, המקשה על החדירה אל גופן ואל גופי דברים.

דומני שלא המבחר ב"מלים גדולות" הוא המטשטש את הדרך אל השיר, אלא דווקא המלים "הקטנות", שאינן מתמודדות די הצורך, ושמיקומן מנטרל אותן, כגון 'התאדה', 'נבוא', 'היינו' (שלוש פעמים!), 'ימתין' וכו'. דומני שקפדנות תועיל לורדה גנוסר־ארסט בהמשך דרכה.

עדות חקר עיון

ברגעי הכרעה

איתן הבר / היום תפרוץ מלחמה / הוצאת עידנים – ספרי ידיעות אחרונות / 1987 / 553 ע'

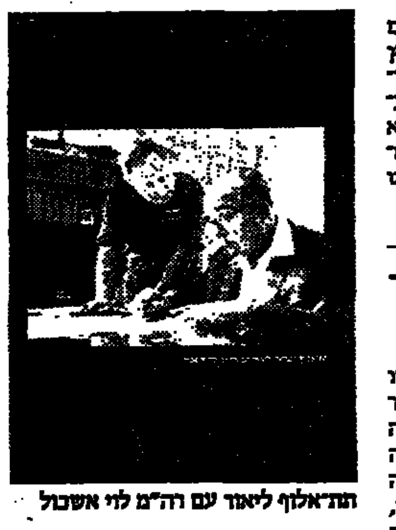

תת־אלוף ליאור עם רה"מ לוי אשכול

ספרו של תא"ל ישראל ליאור, ששימש מזכיר צבאי לראשי הממשלה לוי אשכול וגולדה מאיר בשנים 1966־1974, עמד להכתב בגוף ראשון, יחד עם העיתונאי איתן הבר. "עד שהלך לעולמו הספיק להקליט חלק מסיפוריו ולצבור מסמכים לא מעטים. מן הספר עצמו נכתבו רק כמה עשרות עמודים שעברו את עינו הבוחנת," כותב בהקדמה לספרו זה המחבר. אחרי לבטים רבים החלט "להוסיף ולכתוב את הספר בגוף ראשון". אך ברור שבמתכונתו הנוכחית זהו ספרו של איתן הבר.

שמונה שנים אלה נפתחות שנה לפני מלחמת ששת הימים ומסתיימות עם התפטרותה של גולדה מאיר אחרי מלחמת יום הכיפורים, ומעצם מעמדו של ליאור כמזכיר צבאי חשיבותה הרבה של זווית־ראייה מיוחדת זו של מי שעמד ליד קברניטי המדינה ברגעי־ההכרעה באותן שנים גורליות.

נתיב הגבורה הסיני

האריסון א. סולסברי / המסע הארוך – הסיפור שטרם סופר / מאנגלית: נעמי כרמל / ספרית מעריב / 1987 / 423 ע'

המסע הארוך של הצבא האדום הסיני בראשותו של מאו צה־דונג החל בצליחת נהר יודו בסין הדרומית והסתיים כעבור שנה אחרי צעדה של עשרות אלפי קילומטרים. 86 אלף גברים ונשים יצאו לדרך ורק 4000 הגיעו עם מאו לצפון שאנסי. שנה מאוחר יותר הגיע למחנהו של מאו אמריקני בשם אדגאר סנו, והוא שכתב ספר שהצית את דמיונו של העולם, "כוכב אדום בשמי סין".

חמישים שנה מאוחר יותר יצא עתונאי אמריקני דגול שני, האריסון סולסברי, בנתיב הגבורה ההוא. "מסענו השתרע על־פני 12 אלף ק"מ בכבישים ובדרכי־עפר – בג'יפ, במיניבוס ובקומנדקר – ונמשך חודשיים וחצי," כותב סולסברי. המסע בא כדי להקנות לכותב מושג של ממש על התלאות שפקדו את מאו ואנשיו. "זו עדיין ארץ נידחת. עדים אין בה כלל. זרים לא מגיעים אליה." אך עיקרו של הספר הוא שיחזור אותו מסע ארוך, על יסוד מאות ראיונות, מסמכים וחומר ארכיוני, שכן לפי תפיסת המחבר היה המסע "כור־המצרף של המהפכה הסינית". את השינויים בסין של היום מכנים מתולליהם "מסע ארוך חדש". ספר מרתק.

אני־אתה

ש"נ אייזנשטדט, ר"י צבי ורבלובסקי, פ' מנדס־פלור, א' שפירא / דברים לזכרו של מרטין בובר במלאת עשרים שנה לפטירתו / האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים / תשמ"ז / 72 ע'

בובר השפיע רבות על הציונות המרכז־אירופית בשנות העשרים אך גם על הרעיונות החברתיים בארץ־ישראל, הגם שהשפעתו נחלשה לאחר קום המדינה. עיסוקו ההגותי של בובר היה רבגוני, וכלל הגות דתית, חברתית ולאומית. תקירותיו בספרות החסידית ובמחשבת ישראל עשו לו שם בעולם וכתביו תורגמו ללשונות רבות. תרומתו של בובר להגות היהודית היא רבה ועצומה, עד שחילחלה לכל ענפי ההוראה המחקר שבבתי־הספר הגבוהים אצלנו ואף בספרות העברית. ארבעה חוקרים נכבדים אלה שערכו את דבריהם בקונטרס שלפני מאירים את דמותו המיוחדת של בובר והגותו.

חקר המקרא

עם מן המדבר

שמואל א. ליונשטם / מסורת יציאת מצרים בהשתלשלותה / הוצ' י"ל מאגנס / תשמ"ז / מהדורה שניה / 178 ע'

עיקר עניינה של התורה הוא סיפור הפרהיסטוריה של עם ישראל לפני כיבוש הארץ. שיאו של הסיפור הוא פרשת יציאת מצרים, שבמהלכה נהפכה קבוצת עבדים, לעם שיש לו קודקס דתי־מוסרי. ליונשטם, מגדולי חוקרי המקרא בדורנו, דן בפרשה זו כחוקר מדעי העוסק בשתי בחינות. האחת היא בחינתו של החוקר ההיסטורי, העומד על זמנה של יציאת מצרים ועל נסיבותיה ההיסטוריות וגם בוחן את ההשערות השונות בדבר השותפות כל בני־ישראל במאורע, שהרי קיימת השערה שקצתם של בני־ישראל לא ירדו כמצרימה כלל, לעומת השערה אחרת הגורסת שבני־ישראל לא עלו ממצרים בבת אחת, אלא בגלים אחדים. הבחינה השניה קובעת את חלקן של מסורות יציאת מצרים בעיצוב תודעתו של עם ישראל ובדיקת המקורות הספרותיים למסורות אלו.

רות שפירא

ליקוטים מספרות העולם

הפרא האציל - בג'ונגל של פאריס

את הרומאן הביכורים שלו, "ששת", ביסס מישל טורנייה על סיפור רובינזון קרוזו. גיבור הרומאן החדש שלו "טיפת הזהב", שתרגום עתה לאנגלית הוא מעין ששת או פרא אציל מודרני, ברבר צעיר בשם אידריס, העוזב את ביתו במדבר שהוה לטובת עבודה בפאריס ומגלה כי הבדידות שם אכזרית לאין ערוך מזו שבמדבר. בעקבות תיירת צרפתיה המבקרת באלג'יר וגונבת ממנו את תמונתו, יוצא אידריס לפאריס כדי להחזיר לעצמו את צלמו האבוד. בדרך, במרסיי, הוא מאבד את בתוליו אצל פרוצה השודדת ממנו גם את הקמע שלו, טיפת הזהב, תכשיט המסמל את התום ההופש שהותיר מאחוריו. ביער הקסום של פאריס הוא נופל עד מהרה טרף לגלריה של אוכלי אדם: מפיק סרטים הומוסקסואל, אריסטוקראט הנזכר בערגה בניצול הקולוניאלי בסהרה, פסל פטישיסט המתענג על בתולים צעירים בצורת בובות חלונות ראווה וכמובן הבלונדית שלקחה את תמונתו במדבר. השפלתו של אידריס מגיעה לשיאה כשהוא נלקח למעבדה, שם הופכים אותו לבובה בגודל טבעי. גופו מכוסה שרף נוזלי, כדי ליצור תבנית לבובת חלון ראווה בדמותו. אחרי מעשה שיכפול זה בשל אידריס לגלות את האמת שלו. הוא פונה עורף לתעתועים המנכרים של התרבות המודרנית ומתחיל לעבוד כשוליה אצל קאליגראף צפון־אפריקני, המכניס אותו לסוד הפשטה הנון־פיגורטיבית של האיסלם.

זכרונות של ארתור מילר

ארתור מילר

"העבר", כותב ארתור מילר בספרו האוטוביוגראפי Timebends, "הוא עניין פורמאלי, מעין הווה עבות יותר, כי כל מה שהנו, מצוי בתוכנו כל רגע". לפיכך הוא משחזר את חייו הסוערים ללא כל סדר כרונולוגי. למרות שהוא שופע זכרונות, מגלה מילר איפוק מפתיע בכל הקשור לרגשות, להוציא המקרה של ספרו של נורמן מיילר ("הלא־רומאן שבעצם לא היה נכון") על מרילין מונרו. הוא מייחס את כתיבתו לעובדה שמיילר היה זקוק נואשות לכסף כדי לעמוד בתשלום מזונות לגרושותיו. הוא נחלץ להגנתה של מונרו בכל דרך אפשרית ואינו מזכיר אפילו פרשיות מחייה הסוערים. היתה לה משיכה לגברים מפורסמים בעלי אינסטינקט הישרדות חזק ומילר, למרות דיבוריו על התפוררות פסיכולוגית ותשישות נפשית, דבק בחיים. ארתור מילר מתגלה בספר לא רק כמחזאי או מאהב, אלא בראש ובראשונה כלוחם חופש, החל בתקופת מקארתי ועד לכהונתו כנשיא ארגון "פאן", כשפעל אישית להצלת סופרים דיסידנטים מבתי סוהר והוצאה להורג, ודרך מפגשים אישיים עם מנהיגי העולם, ביניהם גורבאצ'וב.

קובץ ספרותי למען מנדלה

"למען נלסון מנדלה", בעריכת ז'אק דרידה ומוסטפה טלילי הוא קובץ של כתות פילוסופיות ופוליטיות, שירים, קטעים מתוך רומאנים, נובלה ומחזה באת סופרים מכל העולם. מה שנועד כ"מעשים ספרותיים של השתתפות בצער" לציון טיעור קומתו המוסרי של מנדלה נסוב מטבע הדברים סביב מה שהוא מסמל לעולם כולו, המאבק באפרטהייד. מחוות אלה מגושות בסגנונות שונים ומגוונים: הכתיבה הפילוסופית הדחוסה של ז'אק דרידה הפרוזה הקולנית של סוזן סונטג, הסנטימנטליות הקסומה של ז'ורז'ה אמדו, הביטחון האבסולוטי של הסופר התוניסאי מוסטפה טלילי, ההסתה הפרועה של אלימפה בלייקואטם, סופר יליד בנין החי כיום בפאריס, הליריות המהורהרת של הלן סיסו, סופרת ופמיניסטית ילידת אלג'יר והמשמעויות הכפולות של ויליאם בורוז. ג'ויס קרול אוטס, במאמרה, שואלת "מה יכולה אמנות, בכל שיהיו כוונותיה טובות, ככל שהוא נלהבת, לעשות כדי להקל על סבלם של מיליונים כה רבים של גברים ונשים משועבדים?" נראה שאת התשובה לשאלה מספק המבקר הצרפתי מוריס בלאנשו המאמין כי "כולנו אחראים ואשמים, אלא אם כן נשמיע קול קורא, גינוי וזעקה".

אסון ביולוגי עולמי

בחברת מותחני הזוועה פטרישיה הייסמית' אינה סופרת פוליטית או חברתית במובן המקובל, הגם שסיפוריה החדשים, בקובץ "אסונות טבעיים ולא טבעיים", נוגעים כמעט בכל המרעין בישין של החברה המודרנית. הסיפור הפותח עוסק ברוניאים המוזריקים לחולי סרטן גוססים, כמויות גדולות של חומר קרציונוגי כדי לקדם את מוקריהם, ועד מהרה מתחילים לצוץ מתוך אדמת בית הקברות, גידולים מיסתוריים ומפחידים. ההתערבות הכימית מולידה שואה מעוררת פלצות גם בבית דירות מפואר בניו יורק. כדי להתגבר על מכת התיקנים, מרוסס הבניין בחומר חדשני המזין זן חדש ובלתי ידוע של מזיקים, המכרסמים בכל התקרה בדרכם.

זיהום האויר מתקתק בחלק מהסיפורים כמו פצצת זמן: באחד מהם מקפחים שלושה בני אדם את חייהם כתוצאה מפסולת גרעינית, לא בשל קרינה אלא בהלך נסיונות נואשים להסתיר ולקבור את החומר המסוכן ובאחד, בביט לוויתן תמיד אסון על דייגים בדרום־מזרח אסיה בשל מוקשים שהותירו שם האמריקאים אחרי מלחמת וייטנאם. הייסמית' אינה פוסחת על התוצאות המחרידות של אבטלה וקריצוניות דתית או פוליטית וגם משלבת בסיפורים את אימי הצפיפות והתפוצצות האוכלוסין, כשבתי סוהר ומוסדות פסיכיאטריים נאלצים לשחרר אסיריהם וחולים מסוכנים לחברה.

כלום היה הניצוץ לשלהבת?

רפאל יוליוס

ביקורת

דב לוין

בין ניצוץ לשלהבת - "ארגון ברית ציון" במלחמת העולם השניה

הוצאת אוניברסיטת בר־אילן / 1987 / 153 עמ'

דומה, שלעולם לא נמצה את מה שניתן לומר ולחקור על השואה שפקדה את יהודי אירופה לפני – כמה? – כמעט־כמעט יובל שנים! שוב ושוב, חדשות לבקרים, מתגלה ונחקר חומר נוסף ומואר צד בלתי ידוע של אותה תקופה ההולכת ומתרחקת מאתנו בזמן. יש שהפרטים והנושאים הם גדולים בהיקפם ומשתרעים על מדינות וחוצים גבולות ויש שהם קטנים ומצומצמים והשפעתם מוגבלת לעיר אחת או לשוק קטן. לתופעה קטנה בהיקפה, אך בעלת חשיבות, מקדיש ד"ר דב לוין, חוקר שואה ותיק ופורה, את ספרו החדש שראה אור זה עתה. בכה נתייחד ארגון ציוני קטן זה, שאליבא דלוין "גם בשיא התפתחותו בתקופת השלטון הסובייטי, לא הגיע מספר חבריו למאה" (עמ' 12), ותחת השלטון הנאצי, "בשנת 1943, בשיא כוחו ופריחתו, נע מספר חברי הארגון ואוהדיו בין 150 ל־200 איש" (עמ' 22)! קודם כל היה זה ארגון שעיקרו מבוסס על בני נוער, חברי תנועות נוער, גימנזיסטים וסטודנטים, שתפסו את מקומם של המנהיגים הוותיקים ובעלי הניסיון שנאלצו לרדת למחתרת באימת השלטון הסובייטי. היה זה ארגון מעין־מחתרתי שאורגן בתאים של שלושה או חמישה חברים והוא פעל רק בקובנה וחבריו היו ברובם בני עיר זו. דבר נוסף, היה זה ארגון ציוני מובהק, שחרת על דגלו את העליה לארץ; ועוד דבר – חבריו, לפי "עשרת הדברות" שחיברו לעצמם, עומדים "על משמר התרבות הלאומית והשפה העברית" (עמ' 87). ואחרון־אחרון חשוב: ארגון ברית ציון הוציא, במשך רוב ימי קיומו, ביטאון משלו, שלדברי מחבר הספר שלפנינו "ככל הידוע, היה זה הפרסום העברי היחיד, אם לא הבלעדי, שהמשיך להופיע בצורה רצופה ועצמאית באירופה בתקופת מלחמת העולם השניה" (עמ' 45). וזאת, בשעה שארגונים גדולים וותיקים בגיטו וארשה למשל, לא יכלו להמשיך ולפרסם, בגלל תנאי הזמן, את בטאוניהם ואלה התקיימו רק תקופות קצרות (ראה למשל הכרכים של "עיתונות המחתרת היהודית בווארשה", שבעריכת יוסף קרמיש, שמפרסם "יד ושם", ובו מוזכרים הרבה ביטאונים יהודיים ביידיש, בעברית ובפולנית, שהחלו להופיע ונאלמו תוך זמן קצר).

ארגון "ברית ציון" תחילתו היתה שבעות אחדים לאחר כינון המשטר הסובייטי בליטא ביוני 1940. חצי שנה לאחר מכן, בדצמבר 1940, "כבר היה א.ב.צ. ארגון מגובש למדי" (עמ'12) עם היראכיה ופיקוד ודרכי קשר ופעילויות. הפעילות הראשונה שידוע עליה היתה הוצאתם בחשאי של ספרים מתחסני הגימנסיה הישראלית (היא היא הגימנסיה העברית שבפקודת השלטונות הסובייטיים הוסבה לגימנסיה שלשון ההוראה בה היא יידיש) ופיזורם בין חברי הארגון לפני שיהיה סיפק בידי השלטונות להשמידם. פעילויות אחרות היו ארגון חוגי לימוד בהיסטוריה, עברית וציונות וגם אימונים בנשק – הכל בתנאי מחתרת מאימת השלטון הסובייטי.

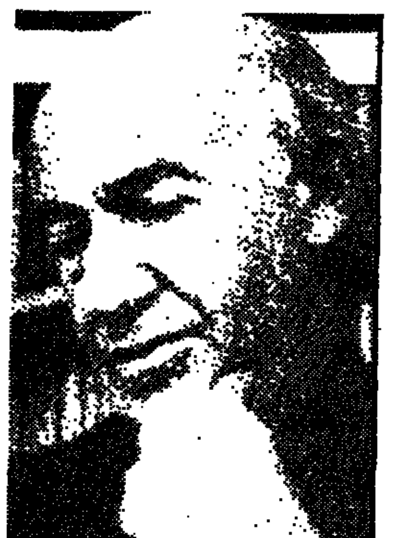

דב לוין

תקופתו השניה היתה לאחר שכבש הצבא הגרמני את ליטא בקיץ 1941. גם עתה פעל הארגון בחשאי, במקום שלא פעלה מנהיגות יהודית מבוגרת יותר. ולמרות תפיסת מרבית החברים, המשיך הארגון לפעול, לאחר חיסול גיטו קובנה, אפילו במחנה דאכאו־קאופרינג, לשם גורשו אחרוני פעיליו. אבל כאמור, מייחדת אותו הוצאתו לאור של הביטאון העברי, "ניצוץ" שמו, גם בתנאים הקשים של מחנה הריכוז (מחנה הסגר, בלשון הביטאון).

הנה מה שכותבים עורכי העיתון, חודשים מעטים לאחר השחרור, עוד בגרמניה, והדברים ראויים לשמש מעין סיכום של מאמציהם: "רבות היו ההתלבטויות שהתלבטנו במשך 5 שנות חורם אחרונות אלו. גדולים היו הקשיים של המשכת העבודה הציונית בכל תנאי ובכל מקום. אך בכל עת צרה ובכל רגע של הכרעה מצאו חברינו ב'ניצוץ' לא רק מורה דרך והלבב, אלא את אותו הכח, המאחד את כולם בעבודתם הציונית המשותפת. קשים היו תנאי העבודה במחתרת הסובייטית; שבעתיים קשתה העבודה במחתרת הגיטו תחת עול הכיבוש הגרמני, ועל אחת כמה וכמה במחנות־ההסגר. אך אף פעם לא אמרנו נואש; תמיד שמרנו על הגחלת לבל תדעך, על השלשלת לבל תפסק. תדירותו של ה'ניצוץ' סמלה את תדירות העבודה הציונית בכל מקום ובכל שעה על אף הכל ולמרות הכל. מסמלת היא גם את השמירה הקנאית על יסודות התרבות העברית והשפה העברית וכל הקשור במהפכה היהודית הגדולה" (מצוטט בספר בעמ' 142. הקטע לקוח מגליון ניצוץ מיום 2.11.45, לרגל הופעת הביטאון בדפוס. עד אז הופיע בכתב יד או נדפס במכונת כתיבה). הביטאון הוסיף להופיע עוד שנתיים וחצי בלבושים שונים, עד שנפסקה הופעתו.

ראוי המחבר לשבח על שגאל פרשה עלומה זו משכחה. ללקט התעודות מכתבי הארגון ה"אבצאי" (במלה זו, המורכבת מראשי התיישבות של שמו, נהגו חברי הארגון לכנות את עצמם) הקדים ד"ר לוין מבוא שבו הוא סוקר את תולדותיו ומכודדיו. לספר מספר תצלומים של חברי הארגון שהתחברו באומץ לב מברית המועצות לאחר המלחמה.

מכתבים למדור

חורף של פריחה בשירה הצעירה

בשבוע שעבר כתב המבקר והמשורר אורציון ברתנא, בהדורו "חומר למחשבה", דברים על מצבה של השירה הצעירה תחת הכותרת "חורף בשירה הישראלית הצעירה". הוא הביא הבחנות יפות על הידרדרות השירה הרזה ואחר הוסיף דברים על מצבה של השירה הצעירה.

אני מבקש להביע הסתייגות מן הקביעה לפיה אין "השיר תוקר שום דבר חדש" ולפיה יש בשירה הצעירה "היעדר אמירה אידיאלית... רדידות לשונית והיעלמות של משקעים לשוניים, קונוטאציות, מיתוסים וארכיטיפים".

אורציון הסיק דברים אלה מספר ביכורים רע, של צבח וילסון, ויש לתמוה תמיהה גדולה על הוצאת "כתר", שהוציאה ומתעקשת לעסוק בברורה. אולם, ספר רדוד זה אינו מציג שירה ואינו מראה מה באמת קורה בשירה העברית הצעירה.

אם יש מהפך ספרותי של ממש, הריהו קורה כאן, עכשיו, בשירה ולא בפרוזה. עכשיו נכתבים שירים בעלי לשון מרובדת זכרי עבר ומשקעי תרבות עברית, עשירה בדימויים ומתונה בתבניות שירית ישנות וחדשות. זה קורה כאן ועכשיו, ואם אין זה מגיע לתודעת הקהל, הרי זה משום שבכמה מבתי ההוצאה הגדולים – וביניהם "כתר" ו"עם עובד" אין עורך שירה המשכיל לראות מהפך פיוטי זה.

כתבי יד רבים משל משוררים צעירים, טובים ומוכשרים ובעלי עין בוחנת וסיגנון מגובש מונחים במגירות כאבן שאין לה הופכין. אני מתריע על כך זה זמן רב. הלוואי ומאמרו של אורציון ברתנא יביא לשינוי המיוחל. או־אז יווכח קהל הקוראים העברי לדעת כי אין לו צורך להכין "תפוחי אדמה" – אלא כורסת קריאה לשעה מלאת נועם.

אילן שיינפלד
נוה צדק, תל אביב

קיץ בשירה הישראלית

במאמרו של אורציון ברתנא מיום שישי ה־13 בנובמבר מובעת ביקורת חריפה על השירה הישראלית הצעירה.

אורציון ברתנא לוקח ספר שירים של צעיר בשם "צבח וילסון", מביא ממנו מובאות, ומתוך כך משליך על השירה הישראלית הצעירה בכללותה...

כאוהבת שירה מובהקת, וכמי שפרסמה זה עתה ספר שירים בהוצאת עקד "לילות הפוכים", נפגעתי אישית ממאמר כוללני ופשטני זה.

העוקב אחרי התפתחות השירה הצעירה, ישמח לגלות שורה ארוכה של משוררים הכותבים על נושאים קיומיים בהותיים ומשתמשים בשפת במויים ודימויים עשירה ונהדרת, ולאו דווקא על האות "ד" בביטוייה ושימושיה השונים...

אורציון ברתנא, אני מאחלת לך ולכל אוהבי שירה, חורף פורה ומעניין בלוויית ספרי שירה הדשים ומהנים...

רוני קדם
ירושלים

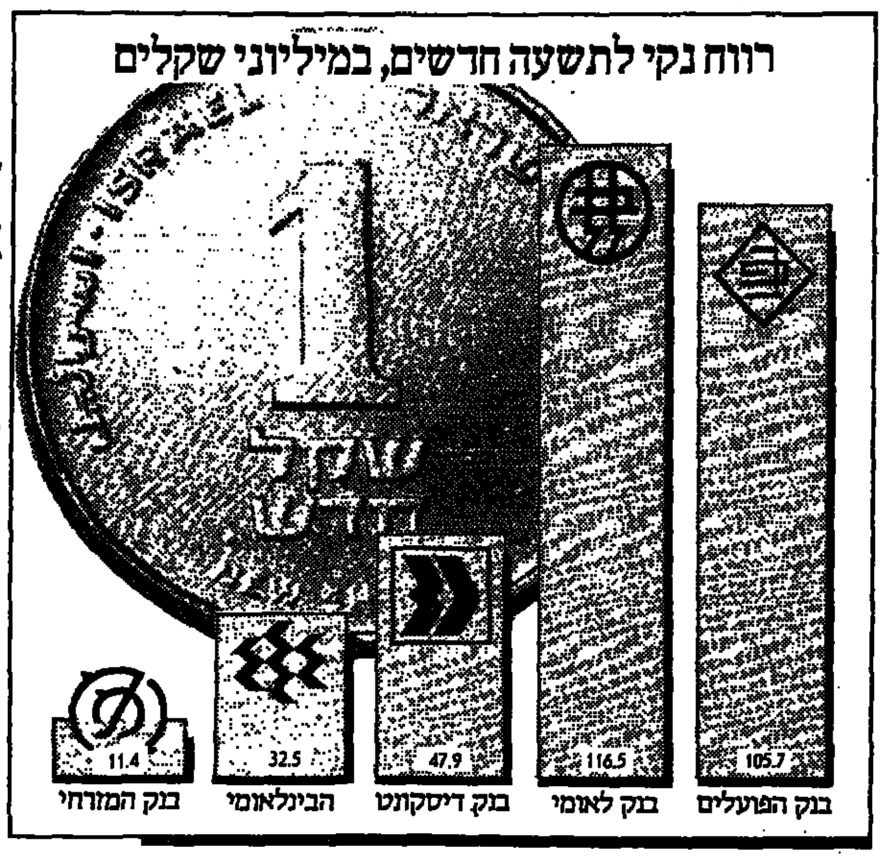

נקש נגד מרציאנו: לא לוקחים שבויים

אבי נקש ל"מעריב": הכסף עלה להם לראש

האחים נקש שהחלו את העליה המטאורית להם ב־1977, גילו בשנה שחלפה כי בגדי הג'ינס של "ג'ורדאש" איבדו את הבכורה לטובת "גס". המכירות של "ג'ורדאש" צנחו ב־85־86 בעוד מכירות "גס" ממריאות מעלה מעלה.

מהלך עניינים זה מבהיר את החריפות של המאבק בין שתי המשפחות, השונות כל כך זו מזו. האחים יוסף (44), ראלף (43) ואבי (41) נקש חיים בצניעות יחסית ברובע קווינס בניו־יורק סמוך לשפת הים. האחים ג'ורג' (40) מוריס (38) ופול (35) מרציאנו, מנהלי "גס", מתנהגים כשועי עולם. למשל, הם טסים רק במטוס 747 שכור כאשר את האוכל הם מזמינים ממסעדה יוקרתית בלוס־אנג'לס. האחים נקש מעדיפים מסעדה ביתית יהודית בברוקלין. העיתון "ניו־יורק טיימס", בכתבה לפני כשנתיים על מלחמת מרציאנו בנקש, המחיש את ההבדל בין שתי המשפחות בכך שבני משפחת נקש שותים סודה ואילו בני מרציאנו מעדיפים מים מינרליים מתוצרת "פריה" הצרפתית.

ב־1977 נשרפה חנות בגדים קטנה בברוקלין. דמי הביטוח, בסך 120 אלף דולר, שימשו את האחים נקש, בעליה של אותה חנות, לפתיחת עסק צנוע לתפירת מוצרי ג'ינס בגיזרה אופנתית שלא היתה מקובלת עד אז. "ג'ורדאש" פרץ לשוק, מלווה במסע פרסום נועז, רווי סמלים מיניים, בעיתונות ובטלוויזיה. חלק מן העיתונים סירב בתחילה לפרסם את המודעות. כך או כך, ב־1983 גרפו האחים נקש 280 מיליון דולר והשנה, לאחר שנתיים של שפל יחסי, הם צפויים ל־350 מיליון דולר במכירות (200 מיליון דולר רווח צפוי לפני מס).

האחים מרציאנו חיקו את "ג'ורדאש" הן בפוילה לפלח השוק היוקרתי של אנשי העסקים הצעירים, ה"יאפיז", והן במסע פרסום נועז עוד יותר.

בראיון ל"מעריב" מספר אבי נקש כי השנים שחלפו לא הוסיפו בריאות לשני הצדדים. ג'ורג' מרציאנו אמר ל"פורבס" כי הוא בטוח שאלוהים לצידם.

אומר אבי נקש: "הכתבה ב'פורבס' תרמה רבות להפניית הזקיזה לצדדים האפלים של משפחת מרציאנו. רק עתה מתחילים להאמין לטענות שלנו. במשך השנים שחלפו השכילו בני משפחת מרציאנו להציג אותנו כנוכלים ואותם – אנשים ישרים, שנקלעו לעסקים עם רמאים. אנחנו השתדלנו להתרחק מאמצעי התקשורת, לא רצינו להתלכלך בכל מיני סיפורים. הם ניצלו את העתונות עד תום ויצרו לעצמם יחסי־ציבור מעולים.

"אני מרחם עליהם. הם נעלו על המשפטים נגדנו. זה הפך אצלם לצורך כפייתי. זה הדבר היחיד סביבו מתנהלים חייהם. אין כל ספק שהפרשה כולה וההתעסקות בבתי המשפט גרמה נזקים לשתי החברות. הם הגישו נגדנו חמש תביעות. אנחנו הגשנו נגדם תביעה אחת. מאד לא נעים לקום בוקר אחד ולגלות ששותפים שלך מבקשים למוטט עליך את הגג. לא ידענו מה הרקע שלהם במרוקו ובצרפת. השם שלהם בארצות הברית, היה טוב למרות התקופה הקצרה ששהו בה אז. לא היה דבר שרמז על כך שהם עלולים להונות אותנו.

הנזק הוא לשתי החברות

"יום אחד ב־1984 הם באו וביקשו שנצא מן השותפות. אמרו לנו לקחת את ההשקעה המקורית שלנו ולצאת. זאת כשהחברה היתה שווה לפחות פי שלושה ממה שהיתה כשנכנסנו. הצענו להם לקנות את חלקם ב־175 מיליון דולר. הם סירבו. הצענו להם לקנות את חלקנו ב־190 מיליון דולר והם סירבו. ואז החלו התביעות המשפטיות להתגלגל וכל הפרשה עם מס הכנסה והמכס.

"אני חושב שזה נבע מחוסר יכולתם להתרגל לכסף הרב שהחל לזרום לכיסיהם וכנראה עלה להם לראש. אנחנו מתייחסים לכסף ביתר אחריות. נכון, אנחנו שותים סודה. אז מה, אתה לא שותה סודה בארץ? הם התייחסו לכסף כמו ילדים והתאווה לעוד כסף היא שדחפה אותם למעשים חסרי אחריות.

"בתקופה האחרונה החלטנו שאין ברירה וצריך לעמוד על הרגליים האחוריות ולהלחם בנשק שלהם. המאמר ב"פורבס" פתח לאנשים רבים את העיניים. הוא שינה למשל את ההתייחסות של חבר הדירקטוריון שמונה מטעם בית המשפט ל"גס", ריצ'ארד שאואר, בישיבות ההנהלה של "גס" שאנו מקיימים.

"אנו סקורים שהחקירה עתה המתנהלת בכמה זירות תוכיח את טענותינו. זאת למרות שאנו תמהים כיצד גוף בתוך מס הכנסה יכול לחקור באובייקטיביות פקידים בכירים במשרד. גם אנחנו שאלנו את עצמנו מדוע לא חוקרים את ראשי הבנק עמו עבדה חברת "גס" למרות שזה זמן רב נבדקות האשמות נגד האחים מרציאנו כאילו הסתבכו בקשר לחשבונות של חברות קש בבנק זה. בבנק אמרו לנו שהמסמכים הקשורים לפעילות אותן חברות קש אבדו. שטויות. לשמחתנו, נראה שהפרסום ב"פורבס" דוחף את החקירה ומטלטל את השלטונות בנושא זה."

מאת עודד שורר

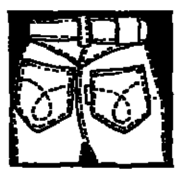

בבוקר אפור בינואר 1986 עצרו מכוניות אפורות למראה בסמוך למשרדיה של חברת הג'ינס המפורסמת "ג'ורדאש", במנהטן שבניו־יורק. נוסעיהן, סוכני המכס ומס ההכנסה האמריקני, התדפקו על דלתות המשרדים והציגו בפני העובדים הנדהמים צו חיפוש. הפשיטה בוצעה על בסיס חשדות כי בעלי החברה הישראלים לשעבר, שלושת האחים נקש העלימו הכנסות ורימו את שלטונות המכס בעת יבוא מוצרים מוגמרים מהונג־קונג. מאות ארגזים עם מסמכים הוחרמו בפשיטה הרעשנית. העתונות לא איחרה לבוא. כותרות רעשניות הבליטו על "מלחמת דמים" בין שתי משפחות יהודיות השולטות בענף הג'ינס היוקרתי – משפחת נקש ומשפחת מרציאנו.

האחים נקש, בעלי חברת הג'ינס "ג'ורדאש", זכו להצלחה רבתי בארה"ב בשנים האחרונות בעקבות מסע פרסום אגרסיבי שכלל נערות זוהרות שהציגו מכנסי ג'ינס מתוחים עד להתפקע על ישבנים עגלגלים. לא פעם ולא פעמיים פרסמו עתונים בארה"ב את קורות שלושה האחים מישראל שפיתחו את נושא הג'ינס המחוייט להצלחה מרשימה. אך ספור ההצלחה שלהם מתוויר מול המאבק החריף שהם מנהלים מאז 1984 עם שותפיהם לעסקי הג'ינס האלגנטי בני המשפחה היהודית־מרוקנית מרציאנו. זה שלוש שנים נתונות שתי המשפחות, השותפות בחברה לייצור בגדי ג'ינס אקסלוסיביים בשם "גס", במאבק מר לחיים ולמוות על נתח שוק השווה מיליארדים. מאחורי החזות הזוהרת של עסקי האופנה, חשפו שני הצדדים ציפורניים חדות, כאשר כל צד מאשים את משנהו ב"תרגילים מלוכלכים", הטמנת מכשירי האזנה ועוד.

בעקבות האשמות מצד האחים נקש כי האחים מרציאנו משתמשים בשלטונות המכס ומס הכנסה בארה"ב כדי לפגוע בהם ולהרוס את שמם ואת המוניטין שלהם, הוחלה חקירה רשמית בנושא זה. תחקיר מפורט, שערך בנושא זה העיתונאי האמריקני ריצ'ארד בכר, שהתפרסם עתה במגזין העסקים "פורבס", אכן מרשיס אצבע מאשימה נגד משפחת מרציאנו. בעקבות ממצאיו, נפתחה חקירה רשמית נגד ראש מחלקת החקירות הפליליות במשרדי מס ההכנסה בלוס־אנג'לס בחשד שסייע לאחים מרציאנו "לסרסר" את האחים נקש.

ארבעת האחים מרציאנו – מוריס, ג'ורג', ארמאנד ופול – הגיעו לארה"ב ב־1981 לאחר שיצאו ממרוקו, חנו במרסיי שבצרפת ועסקו שם בעסקי טקסטיל לתקופה מסוימת ונחתו לבסוף בפרבר המהודר בברלי־הילס בלוס־אנג'לס שבארה"ב. הם יצרו את הג'ינס האלגנטי "גס" במתכונת "ג'ורדאש" ופנו לאחים נקש והציעו להם שותפות. האחים יוסף, ראלף ואבי נקש, שראו בכך הזדמנות עסקית מצויינת, רכשו 50 אחוז מ"גס" בעבור 4.8 מיליון דולר ביולי 1983. כך נהגו גם לגבי חברות טקסטיל קטנות אחרות שפנו לעזרתם. תמורת רכישת חלק מן המניות מעניקה חברת "ג'ורדאש" סיוע לוגיסטי באספקת חומרי גלם ושיווק בארה"ב באמצעות המערכת המסועפת שלה. כך נכנסו לשותפות נוספת – בחברה לבגדי ספורט בשם "ג'ינג'". כך נכנסו לשותפות בחברת האופנה לנשים "קיק־איט", בבעלותו של מוריס ששון (לשעבר בעליה של חברת הג'ינס "ששון"). השקעות בחברות כאלה הביאו ברכה רבה לאחים נקש, אך ההצלחה שזכו מוצריה של חברת "גס" שברה כל שיאים דמיוניים אפשריים.

תוך שנה הפך הג'ינס של "גס" למוצר ה"לוהט" ביותר בשוק. החברה שהיתה שווה כ־10 מיליון דולר ב־1983, מוערכת היום בכ־400 מיליון דולר. מחזורה השנה נאמד ב־350 מיליון דולר ואת הרווח לשנה זו מעריכים ב־100 מיליון דולר. כשנה לאחר חתימת הסכם השותפות ביקשו האחים מרציאנו מן האחים נקש לפרק את השותפות אולם האחרונים לא היו מוכנים לוותר על עיסקה כה עסיסית שמילאה כיסיהם בזהב. כך החל המאבק. כל צד שכר סוללות של חוקרים פרטיים כדי לאסוף מידע המשמיץ את יריביו.

כל זאת הוביל למה שהוגדר בארה"ב כתהאבקות פומבית מסעירה בבוץ, כמאבק ללא פשרות בו אין לוקחים שבויים, מאבק בו ניסה כל צד להשחיר את רעהו במסכת של פעולות מסובבות שלא היו מביישות אף תסריטאי הוליוודי. האחים נקש טוענים, למשל, כי שכירים של משפחת מרציאנו היו בין עובדים של "גס", שדיברו עם עורכי הדין של משפחת נקש. עד היום סורקים בקביעות מומחים את משרדי חברת "ג'ורדאש" בניו־יורק כדי למצוא מכשירי האזנה וכאלה כבר נמצאו לא פעם. מבקרים במשרדיהם של האחים מרציאנו בשנה שחלפה סיפרו על אנשי בטחון ישראלים לשעבר חגורים אקדוחים, המסתובבים בהפגנתיות במסדרונות. עובדים לשעבר ב"גס" סיפרו כי המתקן הנפוץ ביותר בכל משרד הוא מגרסת מסמכים ועל הוראה מפורשת שלא להעביר כמעט מידע בכתב, אלא אם כן אין ברירה אחרת.

האחים מרציאנו גררו את האחים נקש לבתי המשפט בנסיון לפרק את השותפות וזאת בטענה שהאחים נקש הונו אותם. האחים נקש לא סמכו ידם בצלחת והתלוננו אצל הרשויות המשפטיות כאילו האחים מרציאנו מעלו, גנבו סחורות, נתנו שוחד והשמידו מסמכים של החברה. הצד השני טען כי האחים נקש פעלו מאחורי גבו, פגעו בדגמים של "גס", רימו אותם שוב ושוב, הזרו בהם מסיכומים עסקיים והבריחו מוצרים לשותפים עסקיים בפרמה. המלחמה בין שתי קבוצות האחים היהודיים משתרעת מהונג־קונג ועד מדינת דלוור בארה"ב ומחירה מגיע לשבעה מיליון דולר לשנה. לדיון בבית המשפט לא תגיע הפרשה לפני סוף העשור.

במהלך המלחמה, טוענים האחים נקש, גייסו האחים מרציאנו לעזרתם את ראשי מחלקת החקירות רבת ההשפעה של שלטונות מס הכנסה האמריקניים במחוז לוס־אנג'לס, המשרד הגדול ביותר במערכת מס ההכנסה בארה"ב. הם מאשימים בכירים במס ההכנסה בלוס־אנג'לס בשחיתות.

בעקבות ממצאי "פורבס" נפתחה חקירה נגד ראש מחלקת החקירות הפליליות במס־ההכנסה בלוס־אנג'לס בחשד שסייע לאחים מרציאנו "לטרטר" את האחים נקש.

האחים מרציאנו היכו ראשונים. בינואר 1986 פשטו סוכני המכס ומס הכנסה על משרדי חברת "ג'ורדאש" בניו־יורק. פשיטה רעשנית מלווה סיפורי צבע באמצעי התקשורת. החוקרים יצאו עם 450 ארגזי מסמכים ו־1350 סרטי מחשב. פרסומים אז קשרו את האחים נקש לתרגיל הונאה גדול של שלטונות המכס על ידי יבוא סחורה מהונג־קונג במחירים מוצהרים הנמוכים בהרבה מן המחיר האמיתי. עד היום לא הנישו שלטונות המס ולו תביעה אחת קטנה בגין החומר שאספו נגד האחים נקש. האחרונים טוענים כי הפשיטה בוצעה על יסוד מידע מפוברק שהעבירו האחים מרציאנו לשלטונות הפדרליים. מן הכתבה שהתפרסמה ב"פורבס" עולה כי האחים מרציאנו סיפקו לשלטונות הפדרליים מידע על עבירות לכאורה של האחים נקש כמו העלמות מס והונאת שלטונות המכס לגבי מכסות של יבוא מוצרי ג'ינס מהונג־קונג.

חבר מושבעים גדול בניו־יורק בודק עתה את נכונות ההאשמות. מקורות במחלקת החקירות הפנימיות במס ההכנסה, אמרו לכתב "פורבס" כי יש חשש שהמידע, שהוביל לחקירה של חבר המושבעים הגדול, נבע מפעילותם של פקידים מושחתים בלוס־אנג'לס.

פול מרציאנו הגדיר את ההאשמות שהעלו האחים נקש כשטויות. כתבנו בניו־יורק ניסה לשוחח עם ג'ורג' מרציאנו ולא הצליח. גם אנחנו התקשרנו למשרדי "גס" בבוורלי הילס. המזכירה השיבה בשמו כי "מר מרציאנו ישמח לשוחח עם כתב שיבוא לכאן. אין לו עניין להגיב על הפרשה בטלפון". האחים נקש טוענים, לעומת זאת כי לא הם אלא האחים מרציאנו הקימו מערכת מסועפת במליוני דולרים של חלוקת שוחד. "פורבס" מגלה כי ראשי מס ההכנסה בארה"ב מודאגים מן ההאשמות על שחיתות בקרב בכירים בחוף המערבי ובוחנים ברצינות רבה טענות כאילו השתמשו האחים מרציאנו באנשי מס הכנסה לפגוע באחים נקש וכן ביריבים עסקיים אחרים שלהם. ממסמכים שהוגשו לבתי המשפט בלוס־אנג'לס ומעדויות שנשמעו, עולה כי יחסיהם של האחים מרציאנו עם בכירי מס ההכנסה בלוס־אנג'לס היו מצויינים. שלטונות מס ההכנסה בודקים מידע לגבי הצעות עבודה בשכר יוקרתי שקיבלו מן האחים מרציאנו ראש מחלקת החקירות של מס הכנסה בלוס־אנג'לס וסגנו. זה האחרון אכן נתקבל לעבודה בחברת "גס" כאחראי על הבטחון עם פרישתו מן השירות הממשלתי באוגוסט 1986.

קשריהם הטובים עם שלטונות מס ההכנסה הניבו מספר פעמים תועלת, אומר "פורבס". בשני מקרים, למשל, נמחקו האשמות למעשים פליליים נגד האחים מרציאנו והפכו לתביעות "אזרחיות" וכן נעצרו חקירות נגדם במחוזות אחרים של מס ההכנסה בארה"ב. זאת לאחר התערבות מחלקת החקירות של מס ההכנסה בלוס־אנג'לס. במקרה אחר של תביעה פלילית נגד האחים מרציאנו, גילו אנשי מחלקת החקירות של מס ההכנסה בלוס־אנג'לס זריזות בלתי מצויה כאשר נחפזו להעניק להם חסינות.

סוכן לשעבר של חברת "ג'ורדאש" אמר לחוקרים כי שני סוכנים של מחלקת החקירות של מס ההכנסה בלוס־אנג'לס איימו להרוס את עסקיו אם לא יהיה מוכן להעיד נגד האחים נקש. במקרה אחר, העיד בעל זכיון של חברת "גס" כי לאחר שתבע את האחים מרציאנו, גילה כי עסקיו משמשים מטרה לחקירה מסועפת של שלטונות מס הכנסה בלוס־אנג'לס. כשהבין את הרמז, אמר, וביטל את התביעה – בוטלה החקירה נגדו בתוך כמה ימים "לאחר שראה את האור".

החקירה שמנהלת מחלקת החקירות הפנימיות במס ההכנסה האמריקני מתמקדת עתה במנהל מחלקת החקירות של מס הכנסה בלוס־אנג'לס. גם משרד המשפטים של ארה"ב החל לנהל חקירה משלו בנושא ההאשמות על שחיתות במשרדי מס ההכנסה בלוס־אנג'לס. לפני כחצי שנה החל חבר מושבעים גדול בלוס־אנג'לס לבדוק האשמות נגד האחים מרציאנו של מתן שוחד והעלמות מס. אין צורך בניחושים רבים מהיכן הגיע החומר המרשיע.

מעריב כלכלה

חלק ו'/יום ששי, כ"ח חשוון תשמ"ח, 20.11.87

תקציר

העיקר המאזן
כתבה בעמוד 2

חברת העובדים נאלצת להתגמש קצת בכל הקשור לאידיאולוגיה ולהתחיל להסתכל על השורה התחתונה. המדובר בשיתוף פעולה בין מפעלים וקונצרנים שעד כה התחזו קשות אלו באלו.

הצגה טובה
כתבה בעמוד 2

ההצגה הטובה ביותר בירושלים היא ישיבה של ועדת הכספים של הכנסת. עד כדי כך המהומהרב עד שהיה אפילו מי שביקש להשתודד מחברות בועדה החשובה ביותר. צבע בפרלמנט.

צליל מכוון
כתבה בעמוד 2

מוכרי התקליטים התארגנו והעלו את מחירי התק"לים ב־15%. משרד המסחר והתעשיה בודק אם אין זו התארגנות קרטלית.

חם בבית
כתבה בעמוד 3

כשיתקרר, נרוץ אל החנויות ואז, אולי, יהיה קשה להשיג תנור לדפראה, ולכן כדאי להזדרז. דנה הררי כתבה על מבחר המתממים.

כלכלה במשבר

הדולר והבורסות - בין יאוש לתקווה

מאת יובל אליצור

זה כחודש ימים, מאז "יום השני השחור" ב־19 באוקטובר עולים ויורדים שערי הדולר ושערי המניות בבורסות הגדולות בעולם המערבי מעלה ומטה כמטוטלת והעולם כולו עוצר את נשמתו בין יאוש לתקווה.

מדי פעם, באשר נדמה היה שחברי הקונגרס של ארצות הברית, שדנו בקיצוץ התקציב, מצליחים להגיע להסכם על קיצוץ ניכר בהוצאות עלה שערי הדולר והמניות. אך כאשר הגיעו ידיעות על חילוקי דעות והנשיא רייגן השמיע הצהרות נגד העלאת מסים – ירדו השערים.

אלה מאתנו, שכמו מאות מיליונים ברחבי העולם, מתרעמים על אוזלת היד של הנשיא ואינם מבינים כיצד חברי הקונגרס, המתקשים להחליט על קיצוצים של אחוזים בודדים בתקציב הענק של אמריקה, כשעתיד המשק העולמי נתון בספק, מוטב שיעצרו לרגע וישאלו את עצמם מה קורה אצלנו כאשר שר האוצר מציע קיצוץ צנוע יחסית של 750 מיליון דולר לתקציב. בארצות הברית, כמו בישראל, אין ששים לקצץ את תקציב הבטחון או את תשלומי הביטוח הלאומי.

מטוטלת זו, שבה נע העולם זה כחודש ימים בין יאוש לבין תקווה, מעוררת גם שתי שאלות נוספות:

א. האם באמת כל מה שדרוש היום כדי להחזיר את המשק העולמי ליציבות ולשגשוג הוא להקטין את ההוצאה הציבורית האמריקנית ב־80 מיליון דולר בשנים הקרובות? האין לדרוש גם מגרמניה ומיפאן, שיפעלו לצמצום העודפים במאזן המסחרי שלהן?

ב. מה יעשו הצרכנים ברחבי העולם? האם הם ישתכנעו שאין צורך לצמצם את הביקושים וכי אם ימהגו כמו שנהגו בשנים האחרונות – לא צפוי מיתון עולמי?

ההרגשה בקרב כלכלנים היא שקיצוץ התקציב האמריקני הוא רק תנאי ראשון, תנאי חשוב ובלתי נמנע, להבראת המשק העולמי. לאחר שתנאי זה יתגשם יש הכרח בביצוע התנאים הנוספים והם: פעולה יזומה להרחבת השוק הפנימי בגרמניה ויפאן ופעולה יזומה גם באמריקה וגם במדינות אחרות לשכנוע תושביהן שהמשק העולמי הוא בריא ביסודו ולא צפויה שואה הדומה לזו שמדינות המערב התנסו בה בשנות ה־30.

משום כך הקיצוץ בתקציב האמריקני, יותר משהוא חשוב כשלעצמו, היה למבחן. מבחן לאמינות ההנהגה האמריקנית. אם הקיצוץ יבוצע – אפשר יהיה להתקדם לשלבים הבאים של בלימת הזעזועים העולמיים כפי שציינו לעיל. אם חס וחלילה יוכח שהמשק האמריקני הוא חסר מנהיגות – עלולה ההתדרדרות הנוספת להיות בלתי נמנעת. כיוון שהפרשנים הכלכליים הם אופטימיים ביסודם – הם מאמינים שכל התנאים שהוזכרו לעיל יתגשמו. ואכן, מן הדיווחים האחרונים מתברר שאנו קרובים מאד לביצוע התנאי הראשון. אבל נשאלת כבר בחוגים שונים השאלה אם באמת נפילת שערי המניות באוקטובר, ובעקבותיה ההתדרדרות הנוספת של הדולר, היו אסון שאנו מצליחים בקושי להתגבר עליו? או אולי היה הזעזוע העולמי אירוע חיובי, שיביא ברכה למשקן של מדינות המערב ולישראל בתוכן? מוקדם עדיין לנסות לתת את התשובה לשאלות אלה. אך ניתן כבר עתה לקבוע בוודאות שלא הכל אבוד וכי המכה שספג המשק העולמי לא היתה אנושה – כפי שסברו רבים בימים הראשונים לאחר התמוטטות מחירי המניות.

כבר עתה ברור שהשפל העולמי, שאותו חזו רבים, אינו בלתי נמנע וכי טובים הסיכויים שמדינות רבות יצאו מהזעזוע המוכחי מתוזקות יותר. כמובן, אומרים אותם פרשנים אופטימיים, המאמינים שהכל יהיה טוב, צריך היה להעדיף פעולה יזומה. שתמנע משבר מעין זה העובר על המשק העולמי היום. היה טוב יותר אילו הקיצוץ בתקציב האמריקני היה מתבצע כבר לפני שנתיים. אך יש גבול לחכמת אנוש ואנו זקוקים לעתים למכות ולדחיפות כדי להחזיר אותנו אל הדרך הנכונה.

مكان الأصل

صكنا من الاجل

ועדת הכספים: ההצגה הכי טובה

מאת טל שחף

יו"ר הוועדה, ח"כ אברהם שפירא

מי שעבר במסדרונות הכנסת השבוע, לא יכול היה להתעלם: עוצמת הצעקות הרעידה את כוסות התה על השולחנות, הריצה פקידות מפוחדות אנה ואנה. לא היה מקום לטעות: ועדת הכספים שוב נמצאת בעיצומו של דיון. בחדר הישיבות היתה רמת הדציבלים בלתי נסבלת כמעט. ח"כים מימין ומשמאל התנגחו זה בזה, התעורו בהסחות עלבונות ונאצות. ולכל אלה נוספו קריאותיו לסדר של היו"ר, פטישו מכה ללא רחם בשולחן, תורם את תרומתו לקקפוניה.

מה שקרה השבוע היה רק אירוע קיצוני של מה שקורה בוועדת הכספים בכל דיון. הסיסמוגרף לעוצמת הדיון הוא יו"ר הוועדה, ח"כ אברהם שפירא. כאשר מגיעים מים עד נפש, הוא פשוט עוזב את החדר, כפי שעשה ביום ה' שעבר. כאשר מתדרדרים העניינים עד יותר, הוא מתרגז באמת: "זה בית משוגעים! זה מושב ליצים!" קרא השבוע. לפני מספר חודשים זה היה "גן חיות!".

לח"כ דן תיכון, למשל, יש תפקיד חשוב בישיבות. כאשר מתרגז שפירא, מאדים ונשימתו קצירה, תיכון הוא שטופח על כתפו ומרגיע אותו. "הוא מגיע עד סף התקף לב" מסביר תיכון. אבל יש גם ציניקנים: "הכל הצגות, בשביל העיתונות החודית !" מסביר ח"כ מהאופוזיציה.

ח"כ שפירא עצמו נראה השבוע נינוח יותר. "אני מתרגז פעם בחצי שנה, מה שחלק מהחברים מתרגזים כל יום" הוא מסביר. "הרעשנים לא נותנים לשקטים להתבטא ולדבר, וכשאלה מנסים להביע את עמדתם – נכנסים המפריעים לדבריהם. ואז אין לי ברירה ומפעם לפעם אני חייב לצעוק."

לדן תיכון יש תפקיד מיוחד: כשהיו"ר שפירא מתרגז ונשימתו מתקצרת - תיכון טופח על כתפו ומרגיעו.

אפשר לחלק את חברי הוועדה לפי עוצמת קולם. ח"כ יהושע מצא כבר קנה את עולמו כבעל הקול האדיר בוועדה. הח"כים פסח גרופר ודן תיכון אינם מפגרים בהרבה אחריו. מצידו השני של המתרס נמצאים ח"כ חיים רמון וח"כ דדי צוקר. השבוע, כשהגיעו הצעקות עד לב השמים, החליט שפירא לסלק מהישיבה את צוקר דווקא. "חכם על חלשים" מתלונן צוקר. "נראה אותו מסלק את חיים רמון."

פרקינסון היה חוגג

החברים השקטים בוועדה חרדים גם לתדמיתה הציבורית. הציבור אמנם שומע רק את הטונים הגבוהים, אבל בכנסת הפכו ישיבות ועדת כספים למרשג. לא פעם נוזף יו"ר הכנסת בח"כ מפריע במליאה: "פה זה לא ועדת כספים!" חברי הוועדה גם מפליאים לעשות ביכולם המילולית: "הולכת שולל", "מעשי נבלה", "פריצות", "שקרים" "התעללות" – פנינים במחרוזת האלימות המילולית, מונצחות בפרוטוקולים לתועלת הדורות הבאים.

"אם היה פרקינסון צופה בישיבות ועדת הכספים הוא היה יכול לאשש את התיאוריה שלו" אמר בישיבה ח"כ יאיר צבן. שפירא לא בדיוק הבין את כוונתו: "אף אחד לא יאמר לי שפה זה פרקינסון!" צעק, ועזב את חדר הישיבות בכעס. לאחר הטחת הכינוי "משוגעים" נעלב ח"כ יצחק ארצי ושרלח מכתב תלונה ליו"ר הכנסת. למחרת שפירא התרכך מעט: "התכוונתי רק לחלק מחברי הוועדה, אבל לגביהם אני לא אקח בחזרה את דברי!"

שפט: אני מתבייש

"הדיונים הם פשוט בושה וחרפה!" אומר ח"כ גרשון שפט. "לפעמים אני יושב ומתבייש כשבאים אנשים מבחוץ: פקידי ממשלה או משלחות. אם זו לא היתה ועדת הכספים, מילא. אבל זו הוועדה החשובה ביותר בכנסת. והדירנים מתארכים, לא דנים לגופו של ענין. הגיע המצב לכך, שחלק מהדוברים אינם לצורך הדיון אלא כדי לתפוס כותרות בעיתון. גומרים לדבר ורצים החוצה לעיתונאים. זה מגיע לידי גיחוך!"

"הוועדה נשלטת על ידי שלושה־ארבעה צעקנים, ועל פיהם חייב היו"ר לנהל את הישיבות" קובע ח"כ שלמה עמר, ומוסיף: "שפירא מאבד את שלוותו, כפי שהיה השבוע או בשבוע שעבר. הם רוצים להשתלט על הוועדה והוא נכנע להם. בתחילה ישבנו עם היו"ר בארבע עיניים, דיברנו על ליבו. הוא נסה להסכים איתנו אבל כשבאנו לשדה הקרב התברר שהסכמות אינן הסכמות." לדברי עמר, החלטות כבדות משקל נסגרות בחטף: היו"ר מעמיד פתאום להצבעה, וגומר. "ואח"כ מתפלאים שחוקים לא ניתנים ליישום. הם לא עברו דיון מספיק!"

השבוע נמתחה ביקורת על שפירא מכל עבר. טוענים כנגדו כי אותם חברים רעשנים מתנהגים בשלווה בישיבות ועדות אחרות. "באמת! אתה יודע מה קורה בוועדת ביקורת המדינה? ומה קורה בישיבות נשיאות הכנסת בין הסגנים והיו"רז" זועם שפירא. אפשר לדבר עימו על השתוללות הח"כים. אבל חלילה מלטעון שאין סדר! זה מרתיח אותו: "להשתוללות ולהתפרעות בועדה אין קשר לסדר. זו השמצה שאין לה שחר!"

שפירא מגיע באיחור לדיונים. הוא לא מוכן, יוצא לטלפן והראש שלו לא בישיבה

מפתיע בכל שישמע, אחת הטענות היא שאין לח"כ שפירא תדמית סמכותית. "הוא מגיע באיחור לישיבות. יוצא עשרות פעמים לטלפן, הראש שלו לא בישיבה." אומרים בוועדה. "הוא אינו יודע לנהל ישיבה. הוא אינו מתכונן לישיבות, אין לו קו. את החומר הוא לומד תוך כדי הישיבה. לפעמים הוא חוזר על הדבר האחרון ששמע."

שפירא אינו שבע רצון מהליחשושים. "הם הולכים ללמד את מי שיש לו נסיון בניהול חברות, איך לנהל ישיבה?" הוא מתרעם. אחר כך הוא מסביר: "יש טבע לאלה שמפריעים בניהול השוטף, שבכל פעם שהם מרגישים שעברו את הגבול, אז במקום להודות הם מאשימים את היו"ר.

מי שעוקבים אחרי הוועדה כבר שנים ארוכות יכולים להשוות את המתרחש לוועדות הכספים בכנסות הקודמות. אצל היו"ר הקודם, שלמה לורנץ לא ראו מחזות כאלה. אבל ועדת הכספים הזו שונה במובנים נוספים. כל חבריה, למעט תיכון, יושבים לראשונה בוועדה. אין מסורת, אין כללי התנהגות שעוברים מדור לדור.

סיבה נוספת: במושב הנוכחי מדובר בוועדה גדולה מאוד: 26 חברים. בכנסות קודמות היה מספר חברי הוועדה רק 21, "וגם זה היה יותר מדי". אמנם לא כל החברים מגיעים לכל ישיבה, אבל זה יוצר עוד בעיה: אלה שחברים בכמה ועדות מתרוצצים בין חדרי הישיבות, נכנסים בסוף דיון ומתחילים את כל הוויכוח מחדש.

ליו"ר שפירא הסבר נוסף: מדובר בממשלת אחדות ובוועדה אין רוב לצד כלשהו. מצב זה מביא למתח גדול יותר בנושאים פוליטיים. "זה תמיד קורה לפי הנושאים" הוא אומר. "למשל כשיש נושא על יהודה (במלעיל) ושומרון. השערוריות לא באות על נושאי חוק או על קופה, אלא התכתשות בין מפלגות. אפשר לאלף חתול לרקוד עד שבא עכבר. זה גם בעיה של החינוך שהאנשים קיבלו בביתם."

רמון: הוועדה מיואשת

האם יש פתרון למצב? "הוועדה מיואשת. אנחנו מחכים לסיום המושב" אומר ח"כ חיים רמון. יש מי שאינם יכולים לחכות. חבר ועדה אחר מספר כי פנה להנהלת סיעתו וביקש להחליפו, אבל לא נמצא מי שיסכים לבוא במקומו וכך נותר בוועדה. ח"כ עמר מציע פיתרון הפוך: "היו"ר צריך לבוא לסיעות ולהגיד: תחליפו את החברים האלה, ושלום על ישראל".

ליו"ר שפירא הצעה משלו: השבוע כבר הודיע לחברים כי ינהיג שיטת יד קשה: "השבוע נתתי לצוקר לחזור, אבל זה לא תקדים!"

בעתיד, הוא אומר, הוא יקרא חברים לסדר או שפשוט ינעל את הישיבה. את המשמעת צריך להחזיר לוועדה לקראת הדיון על התקציב: "אלה שמפריעים – יבינו שנגמרה הקדנציה של ההשתוללות."

אידיאולוגיה ענין חשוב, אבל מאזן - עוד יותר

ישעיהו גביש

ישראל קיסר

יצחק לנדסמן

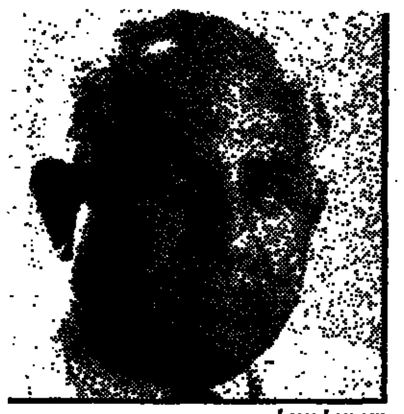

שמואל אייל

מאת אורי גינוסר

בסוף השבוע שעבר נפגשו כחמישים מראשי משק העובדים את עיסוקיהם השוטפים ושמו פעמיהם לקיבוץ קריית ענבים בהרי ירושלים. אוויר טוב היה שם, אבל החברים התכנסו דווקא כדי לדבר על בעיות. המשק הישראלי עובר שמיים, וגם למשק ההסתדרותי קורה משהו. צריך להיערך בהתאם. אחרי שני ימי דיונים ברור היום למשתתפים שכמה עקרונות מקודשים יצטרכו להשתנות. המילה פיטורים כבר אינה מעבירה צמרמורת כה גדולה וכשצריך לייעל – פיטורים הם לא השלב האחרון. גם בעלות על מפעלים ותברות לא תשאר לנצח רק בידי המשק הצבורי, כמה שותפים כולל אנשים פרטיים יתבקשו לבוא ולהצטרף. כסף. צריך כסף.

מתחילים לעכל את המפנה

במשך שנים פעל משק העובדים על פי כמה עקרונות מנחים: שמירת תעסוקה, מדיניות שכר, שהבטיחה שכר גבוה מן השכר המקביל בסקטור הפרטי ופיתוח והרחבת מפעלים באזורי פיתוח. עקרונות אלה נשמרו גם בתקופה של אינפלציה גבוהה, כשהסקטור הפרטי צימצם את השקעותיו.

כשהחלו המשברים פוקדים בזה אחר זה את סולל בונה, ההתיישבות ומפעלי כור, המיקצאים לגוש הדולר, גובשו תוכניות הבראה שדיברו על פיטורים וצמצומים בהקמתם של המפעלים החדשים. המפנה התקבל בצורה קשה על ידי האגוד המקצועי בהסתדרות ועל ידי המערכת הפוליטית. כעת, כך נראה, כולם כבר מעכלים את הדברים.

משפט המפתח הוא התאמת מפעלים לפעילותם הריאלית, תוך הקטנת ההוצאות והתאמת עלות העבודה לזו הנהוגה בסקטורים בהם פועלים המתחרים. בין ההצעות הנשקלות כעת, כחלק מהקטנת עלות העבודה, עומדת ההצעה להמיר הטבות סוציאליות של עובדים במפעלים באמצעות הקצאת מניות לאותם עובדים.

שותפים גם לקיבוצים

עובדי תדיראן, הסנה ובנק הפועלים קיבלו ורכשו בעבר מניות של מקום העבודה, הרשימה עוד פתוחה. בחברת העובדים גם רואים במכירת מניות לעובדים מצב המבטא לקיחת אחריות רבה יותר שלהם כלפי המפעל.

העובדים לא יהיו היחידים שיקבלו, או ירכשו מניות. כאמור הכיוון הוא שותפויות. בתנאים הנוכחיים קשה לשלם את הריבית הנדרשת כתוצאה מגיוס הון דרך אגרות חוב. את הכסף יצטרכו להביא שותפים חדשים והציבור. בחברת העובדים יצטרכו להחליט על מדיניות: עם מה עדיף להשאר. האם עדיפה אחיזה קטנה במספר רב של חברות, או אחיזה גדולה במספר מצומצם של חברות. המערכת כולה, בכל מקרה, תצטרך לקטון.

הון חיצוני ושותפויות יגיעו אפילו אל התנועות הקיבוציות, שהסתייגו עד כה מקשר "חוץ משפחתי". הקיבוצים בבעיה כספית קשה וכמה מהם יצטרכו להבניס הביתה, בנפרד, דרך אגוד התעשיה הקיבוצית או דרך התנועה, שותפים־קונים פרטיים.

המיזוג החדש בין סולל בונה לשיכון עובדים והשותפות הצפויה בין תיעוש לחברת ההשקעות של בנק הפועלים יוצרים ציפיה למיזוגים נוספים, על בסיס הרעיון של המנעות מתחרות מיותרת וחסכון בהוצאות. רשמית, על הפרק –' הצטרפות יובל גד לחברת הבניה המאוחדת, שיתוף פעולה בין מפעלי מזון בתעשיה הקיבוצית למפעלי מזון של כור ואולי אפילו שיתוף פעולה בין היריבים המושבעים של השנתיים האחרונות – קו־אופ והמנבה.

איך משתפים פעולה

בקריית ענבים ישבו המנכ"לים בני גאון ויצחק לנדסמן זה לצד זה. לנדסמן דבק בעמדתו שמטרתו למכור את התוצרת החקלאית וכל האמצעים כשרים לכך, כולל מכירה קמעונאית ישירה. גאון טען שאי אפשר לשתף פעולה עם גורם המתחרה בך.

הוויכוח עורר גם משתתפים אחרים. מנכ"ל כור ישעיהו גביש ומנכ"ל המשביר לצרכן שמואל אייל תהו בנוגע לתחומי העיסוק שבהם צריך כל אחד מן הקונצרנים לעסוק. גביש למשל מציין בסיפוק את המכירות הטובות של מוצרי הנעלים והקרמיקה, שלהם רשתות הפצה עצמאיות. אייל כמובן מודאג מפני הרעיון שכור תשרוק את כל מוצריה לבד. היכן אם כן השיתוף, היכן התאום?

גאון ולנדסמן יצטרכו להמשיך ולדבר זה עם זה. גם את הבעיות בין מפעלי ההשקיה של נען ושל חצרים עדיין לא ברור איך מיישבים, אבל הקו המנחה אומר שצריך לנסות ולהגביר את שתוף הפעולה, שאמור להגביר ריווחיות. השאלה כמובן היא איך עושים את זה?

מזכ"ל ההסתדרות, ישראל קיסר, התווה לפני זמן לא רב את הקו שלפיו המאזן הוא שיקבע. המנכ"לים השונים בקונצרנים ההסתדרותיים צריכים עכשיו להציג תוצאות טובות. כל אחד צריך עכשיו לדאוג לנחלה שלו ולתדמית שלו. למי יש זמן להתעסק עם אחרים? האווירה רחוקה מלהיות "ביחד".

עוד אין מטה

כשהסתיים הכנס, מיהרו עשרות המנהלים, כל אחד למכוניתו (בכמה מהן חיכה הנהג הצמוד) ואצו איש איש לענייניו. לא בדיוק יציאה בצוותא של חבורת אנשים שבילתה יומיים יחדיו כדי לדון בבעיות משותפות. התקופה הקרובה היא בגדר מבחן להנהגת חברת העובדים. בעוד מספר ימים יחנכו משרדיו החדשים של מטה חברת העובדים בבית סמואלוב, אבל גיבוש המטה וגיוס האנשים מתעכב בשום מה.

גם השמועות על ההצעות השונות המוצעות למנכ"ל שמעון רביד בסוכנות לא מוסיפות לתחושת היציבות. המטה, למי ששכח, אמור לעסוק בניתוח, בדיקה והכוונה של המתרחש בקונצרנים ובין השאר – לבחון את הרעיונות שהועלו בקריית ענבים. לרביד ולצוותו נזרקה כפפה.

מוכרי התקליטים: מנגנים בצליל אחד

משרד המסחר והתעשיה בודק אם החלטת בעלי חנויות התקליטים להעלות מחירי תק"לים בחמישה עשר אחוזים היא התארגנות קרטלית

מאת אדר אבישר

בשבוע שעבר התכנסו רוב בעלי חנויות התקליטים הגדולות לישיבת חרום. על הפרק עמד משא מתח הרווחים הנמוך ממכירת תק"לים (קומפקט־דיסק) ותקליטי יבוא. היו אלה ארבע שעות של דיונים, שלעיתים הגיעו לטונים גבוהים מאד.

עד עכשיו לא נקבעו מחירים לתק"לים וכל בעל חנות קבע לעצמו את המחיר שבו הציע את סחורתו לקונים.

רוב בעלי חנויות התקליטים הגדולות התכנסו לישיבת חרום ותוצאתה היתה עליה של כ־15% במחירי תקליטי הקומפקט.

בחנות התקליטים, שפע של תק"לים. (צילום: צביקה ישראלי)

התוצאה המיידית של הפגישה הלילית היתה עליה של כ־15% במחירי התק"לים ובחנויות מסוימות אף למעלה מזאת. "הבעיה היתה, שנפתחו המון חנויות קטנות, שבחרו לעבוד על מתח מחירים נמוך עד כדי מכירה במחירי הפסד", מסביר אריה אלמוג מבעלי חנות התקליטים אלגרו בתל אביב. "האינטרס שלהם היה למשוך אליהם קונים מהחנויות הוותיקות. הורדת המחירים הזאת גררה את השוק כולו למחירים שאינם ריאליים".

הדבר קרה על אף שחברות התקליטים לא העלו את מחירי המוצרים, להוציא את סי.בי.אס. ופונוקול, שייקרו את מוצריהם לפני כחודש בשעור של 8%. לגבי צרכני המוסיקה מדובר כיום בתשלום של בין 43 ל־45 ש"ח לתק"ל במקום כ־30 או 33 ש"ח, המחיר הישן.

בעלי החנויות קונים את התק"לים ב־26 ש"ח בהד ארצי, ב־28 ש"ח בסי.בי.אס. ופונוקול וב־24 ש"ח בחברת איסטרוניקס. (המחירים אינם כוללים מע"מ). חשבון פשוט מורה על רווח של כ־13־15 ש"ח לתק"ל.

חברות התקליטים מדגישות שצעדם של בעלי חנויות התקליטים נעשה על דעת עצמם וללא התייעצות עם היבואנים והיצרנים.

בישיבת בעלי החנויות שותף רק אבי בן־נתן, מנהל המכירות של פונוקול, שהוזעק על תקן של יועץ. לאחר הפגישה אמר: "הכוונה של בעלי החנויות היה לחסל את התחרות הפרועה בשוק, תחרות שהביאה חנויות מסוימות כמעט לפשיטת רגל. העליה במחיר נועדה לאפשר לכל החנויות לתמרן במחירים שבין 41 ל־45 ש"ח, מחירים המאפשרים מתח רווחים ריאלי. לכל חברות התקליטים לא היה עניין בעלית המחיר, האינטרס של כולנו הוא למכור יותר. מה שקרה הוא שבמשך השנתיים האחרונות ירד המחיר בצורה זוהלת יהסית למדד המחירים לצרכן. עד עכשיו התכבב מתח הרווחים בכ־20% מהמחיר הסיטונאי של המוצר. עכשיו הם ירוויחו בין 40% ל־50%. אני רוצה להדגיש שבענף הטבסטיל למשל, מתח הרווחים עומד על בין 50% ל־100%".

אבל עליית המחירים הגרום לירידה במכירות, וחברות התקליטים, שלא העלו את המחירים, תצאנה לבסוף ניזוקות.

"יתכן שהייתי מוכר יותר: אומר בן־נתן "אבל המצב הקיים היה גורם לנפילתן של חנויות, אנשים גילגלו כספים בלי להרוויח אגורה. לגבי, חנות שנפלת פירושה צ'קים באלפי דולרים שהוחזרו. יש להברות התקליטים אחריות כלפי החנויות. אני מאמין שהצרכנים יתרגלו למחיר החדש. התק"ל ביסס את עצמו חזק בארץ. באירופה הוכפלו המכירות תוך שנה, בשנת 1986 ל־1987. בארץ אנחנו נמצאים באיחור של שנה".

גם אודי הראל מסי.בי.אס מצדיק את ההתייקרות, אם כי הוא מדגיש שהצעד אינו מצדיק התייחסות של חברות התקליטים. "מחיר התק"ל בלונדון הוא כ־39 ש"ח. אני לא מבין למה עושים רעש בעוד 6 ש"ח שמשלמים בארץ. על בושם מיובא משלמים כמעט כפול ממחירו באירופה. אני מקווה שהקהל יבין את צעדם של בעלי החנויות".

עיון בקטלוגים של רשתות חנויות התקליטים באירופה העלה את הפרטים הבאים: בלונדון, נע מחיר התק"ל בין 12 ל־15 ליש"ט (כ־41 ש"ח). בצרפת כ־200 פרנק (כ־54 ש"ח). ובגרמניה, שוויצריה והולנד מחיר התק"ל מגיע לכ־60 ש"ח. רצוי גם להדגיש שהמכס על תק"לים ועומד על 5% בלבד.

יוסי לבנון, מנהל השיווק של איסטרוניקס, דווקא שבע רצון מהעליה האחרונה. "העלאת מתח הרווחים תאפשר לחנויות להגדיל את מלאי התק"לים שברשותם. אסור לשכוח שיש לבעלי החנויות הוצאות עצומות, מעמד לתק"לים עולה כ־1000 דולר".

אבל בחברת הד ארצי זועמו על צעדם של בעלי החנויות. מנהל המחלקה הבינלאומית, אבי ברגר, הגדיר את ייקור התק"ל כ"סיכסוך בוחלט". הוא חושש שצעד זה עלול לגרום לחיסול הענף. "חנויות התקליטים העלו את המחיר מעל ומעבר לעליה שהיתה במחירים הסיטונאיים. הם יהרגו את הקהל. אנחנו מתכוונים לדון בחברה בצעדים משפטיים כנגד זה. מה שעשו בעלי החנויות מנוגד לחוק, הם פשוט יצרו קרטל וגרמו אסון לענף. באף מקום לא כתוב שהם חייבים להרוויח 60% על התק"ל".

מנכ"ל החברה, מיקי שוחט, החליט, כשלב ראשון, להטביע על כל התק"לים המיובאים על ידי הד ארצי מחיר מומלץ לצרכן ולדון בצעדים, שיגרמו להורדה מיידית של המחירים. "עלינו המחיר הנוכחי לא מקובל ולא ניתן יד להרס הענף", אמר.

גם בעלי החנויות לא היו תמימי דעים לגבי ההחלטה, אם כי כולם הדגישו את החשיבות שיש להחלטה משותפת, ששמה קץ לתחרות המחירים הפרועה.

יש להדגיש שרשתות השיווק הגדולות כמו השקם והמשביר עדיין לא הצטרפו להחלטת בעלי חנויות התקליטים וכרגע מתנהלים איתם מגעים להגיע להסכם.

אביטל סגב, בעלת בית התקליט בתל אביב, מצדיקה את החלטת עמיתיה אם כי היא מציינת שלא מקובל עליה להעלות את המחירים בבת אחת. "בינתיים הקהל מקבל את רוע הגזרה. אני רק מקווה שכל החנויות יעמדו בהחלטה. לא אוריד מחירים כל זמן שכל השאר לא יורידו".

דורון גיל, הבעלים של חנות פאז, הצדיק את העליה בתק"לים, אך התנגד נמרצות לעליה במחיריהם של התקליטים המיובאים.

"למעשה, נכנענו לדרישות של בעלי החנויות הקיצוניים", הוא אומר ומדגיש: "תבעתי עליה מתונה ל־40 ש"ח בלבד".

הוא חושב שמצב המכירות לא יורע "מכיוון שהמצב גם עכשיו גרוע". לפיכך הפיתרון שלו הוא בהורדת המחירים של החברות וביבוא של סדרות זולות.

בהד ארצי זועמים על בעלי החנויות ואומרים: "הצעד הזה עלול לגרום להיסול הענף".

אריה אלמוג מאלגרו טוען שהעליה נובעת מכך שהחנויות ספגו את כל עליות המחירים: "הגיענו מים עד נפש".

להערכת אבי בן־נתן נמכרו בראשית שנת 1987 בין 150 ל־200 אלף תק"לים. בן־נתן משער שבארץ כיום מצויים קרוב ל־100 אלף מכשירים, אם כי קשה לעקוב אחר המספר המדוייק מאחר שמרביתם נמכרו בחו"ל. חנויות האלקטרוניקה מדווחות על מכירה חלשה של מכשירים.

לגבי ההשפעה על מכירת התקליטים הרגילים אומר בן־נתן שההשפעה כמעט שאינה מורגשת מאחר שרוב התק"ל הם קלאסיים, כ־70% אחוז ואין כמעט יצור של תקליטים קלאסיים בארץ.

במשרד המסחר והתעשיה נמסר בשמו של הממונה על ההגבלים העסקיים, זאב גילמור, שנפתחה חקירה בעניין, שכן פעולתם של בעלי חנויות התקליטים עלולה להוות עבירה על חוק ההגבלים העסקיים.

כסף קטן

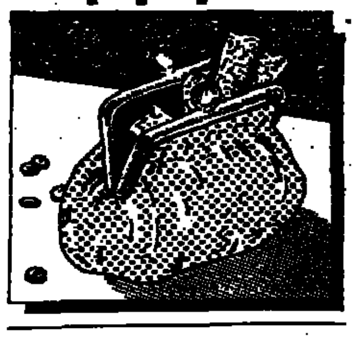

עודד שורר ויאיר זימן

איום בפיחות - חג לסוחרים

אתם זוכרים את הימים ההם כאשר כל רמז או ציפיות לפיחות היה מריץ אותנו לחנויות?

אנחנו מעדיפים לשכוח את הימים ההם. הסוחרים נזכרים בימים אלה בגעגועים כאשר הם יושבים על כוס תה עם עמית. "איך פעם כולם רצו וקנו את כל המלאי..."

הפיחותים בעבר היו מלווים בגלי התייקרויות, ולכן בכל פעם שעלה ענן קטן של פיחות בשמים הצחים, רצו כולם לחנויות. לא עוד. מי שזוכר עליות מחירים משמעותיות לאחר הפיחות בינואר 1987 – שיקום.

בינינו, על מה מדובר היום? – בסיכוי לפיחות של 10־5 אחוזים, אולי בדצמבר, אולי בינואר שאחריו צפויה הקפאה בשער החליפין של הדולר לתקופה ממושכת כדי להרגיע את מצפונם של מקבלי ההחלטות.

אין מה לרוץ. להערכתנו לא יהיה הבדל בין המחיר הריאלי של מוצר מסוים היום לבין מחירו הריאלי חודשיים שלושה לאחר פיחות (אם אכן יהיה פיחות). כלומר לא יהיה שינוי בכוח הקניה של השקלים בכיסך.

מצויידים בנקודת מבט מפוכחת, כדאי לעבור על "מודעות האיומים", שמפרסמות עתה חברות מסוכנות כמו אלקטרה בסגנון של "אם לא תבוא מיד הביתה יהיה לך רע...!"

נו באמת.

באותיות שמנות, זולגות הסטריה, צועקת החברה כי "לפני פיחות קונים אירכות" וכי "הפיחות צפוי בכל רגע (מה, גם בשבת), הבטח עצמך מפניו. קנה את מוצרי האיכות של אלקטרה במחירים שלפני הפיחות".

קראנו. ולא קנינו (את האיום).

בנק לאומי מצפה לעליות בריבית

המוצר החדש "מן התנור" של בנק לאומי נקרא פק"מ עולה, בתקווה שתבינו את הרמז.

בנוסף לפקדונות בריבית קבועה ופקדונות בריבית משתנה, המבוססים על הריבית הבסיסית ("פריים"), מציע עתה בל"ל פקדון נוסף המבוסס על התשואה של המק"מ (מלווה קצר מועד) שמנפיק בנק ישראל.

תקופה ארוכה הביטו הבנקים בזלזול לעבר המק"מ, שהוא יציר כפיו של בנק ישראל, וניסו לשכנע את לקוחותיהם להשקיע במכשירים פיננסים שלהם. עתה אפשר לומר שבל"ל הכיר דיפלומטית במק"מ, שהוא למעשה איגרת חוב ממשלתית שאינה צמודה ונושאת ריבית בשקלים, אשר מועד פדיונה נע בין ימים ספורים למספר חודשים.

הפק"מ העולה מציע למשקיע ריבית לפקדונות של שלושה חודשים בשיעור, המשקף את התשואה של המק"מ לשלושה חודשים (בחישוב שנתי) באותו יום בתוספת אחוז אחד (כלומר בתוספת 0.21 אחוז לכל שלושה חודשים). באפשרותו של הלקוח להאריך פקדון זה כל שלושה חודשים עד שנה מיום ההפקדה הראשון. הסכום המינימלי להפקדה הוא 2,000 ש"ח.

מדוע "עולה"? – בא בל"ל ומבטיח לך את הריבית ביום בו רכשת פק"מ עולה, כשיצפה שאין ירידה מכנה. אם תבקש להמשיך בפקדון זה לשלושה חודשים נוספים ובעת חידושו תהיה הריבית נמוכה מזו שלפני שלושה חודשים, עדיין תיהנה מן הריבית הגבוהה יותר. לעומת זאת, אם יתברר כי הריבית ביום החידוש גבוהה יותר מזו שקבלת בעת ההפקדה לפני שלושה חודשים, תיהנה מהריבית הגבוהה יותר. כלומר, הריבית שתקבל תשתנה רק אם היא עלתה בינתיים לריבית ברבעון הקודם.

לדוגמא, רכשנו בתחילת השבוע פק"מ עולה ב־2,000 ש"ח. באותו יום היתה התשואה השנתית למשקיעים במק"מ לשלושה חודשים 16.25 אחוז. בל"ל העניק לנו 17.25 אחוז. לאחר שלושה חודשים מתברר כי התשואה של המק"מ ירדה ל־16 אחוז לשנה, אך אנו נחדש את הפקדון ב־17.25 אחוז ולא ב־17 אחוז. לעומת זאת, אם מתברר כי התשואה של המק"מ לשלושה חודשים עלתה לשיעור שנתי של 16.5 אחוז, יחדש בל"ל את פקדונו על פי הריבית הגבוהה יותר של 17.5 אחוז. וכך הלאה עד תום השנה.

אם אתה צופה שהריבית הנומינלית במשק תרד, הרי המסלול החדש להסכון קצר־מועד, שמציע בל"ל, הוא מסלול מצוין. אם אתה צופה שהריבית הנומינלית תעלה, (ואז אתה נמצא בחברה טובה) הרי יש לראות את מסלול ההפקדות הנ"ל כמסלול מקביל למק"מ, המעניק לך תוספת תשואה על חשבון מילות.

אמנם אתה מקבל מן הבנק כרבע אחוז יותר ריבית לשלושה חודשים אך תמורת זאת אתה מתחייב לסגור בסכום לשלושה חודשים בעוד שהפקדה במק"מ אפשר למכור כל יום.

בנק המזרחי מקטין את הסיכון

בנק המזרחי – לו שמורה זכות הבכורה בעסקות עתידיות במט"ח – מציע ללקוח גם תמורה וגם כתפיות ("שלייקעס") כדי למנוע מן המכנסים ליפול.

עסקות עתידיות, כזכור, נועדו למי שיש לו התחייבות בדולרים, למשל, בעוד חצי שנה והוא מבקש להבטיח את השער לפיו יפרע את ההתחייבות. המזרחי יצא בתוכנית הקרויה עתידית שוק, שהציעה עסקות של קנית מט"ח ומכירתו בדצמבר, מארס, ויוני. עסקות אלה נעשו ביום ג', אחת לשבוע, בשער שנקבע על פי ביקוש והיצע ועל ידי ועדה ציבורית.

בא הבנק הבינלאומי ויצא בתוכנית לעסקות עתידיות בכל יום עסקים שבו מתפרסם שער יציג של הדולר. מועד ביצוע העסקות שמציע הבינלאומי הוא בין חודשיים לשישה חודשים, לפי שער הנקבע על בסיס ביקוש והיצע באותו יום ועל פי שער הריבית.

בתגובה יצא גם המזרחי בתוכנית דומה ושמה עתידית רציף, אך הוא הוסיף סוכריה: עסקות גם ביום ראשון.

גם תוכניתו מציעה לקשור עסקות עתידיות בכל יום בשבוע, כאשר הבנק קובע כל יום שערים לעסקות עתידיות לפי ביקוש והיצע ולפי שער הריבית באותו יום. הלקוח מגביל את השער שבו הוא מבקש לקנות או למכור דולרים ואת כמות הדולרים, למשל, לפי חישוביו וכל עסקה מוסכמת מתבצעת באותו יום. במסלול שהציע נערכות עסקות כל יום – כולל יום א' (שבו אין מפורסם שער יציג וכך אין הבינלאומי מקיים בו עסקות).

משבר גיל 26 ללקוחות בנק הפועלים

קשה המעבר מסטטוס של "צעיר" לסטטוס של "קשיש". המעבר, אליבא דבנק הפועלים חל בגיל 26.

הבנק מפעיל חשבון עו"ש חדש המיועד לצעירים עד גיל 26 ובו יתרונות לעומת מה שמוצע למבוגרים. המעבר מגיל 26 ל־27 ללקוח של בנק הפועלים כרוך, כך מתברר, במחיר לא קטן.

החשבון הצעיר הזה מקיף את כל תחומי השירות בבנק – עו"ש, הלוואות, תוכניות חסכון והשקעות. הצעירים יהנו מריבית זכות על חשבונות העו"ש שלהם בגובה שבעה אחוזים לשנה החל מן הש"ח הראשון ועד 5,000 ש"ח, לעומת שישה אחוזים לשנה שמקבלים המבוגרים. מחירה של משיכת יתר עד 1,000 ש"ח לצעירים הוא היום שני אחוזים לחודש (לבני 18 ומעלה) לעומת 2.25 אחוזים לחודש למבוגרים. חיילים ישלמו רק 1.9% לחודש על משיכת יתר.

כן יהנו הצעירים (עד גיל 18) מהנחות ופטורים מסויימים מדמי ניהול חשבון, רכישת פנקסי שיקים, דמי חבר של ישראכרט ועמלות שונות.

בנוסף לכך מוצעות הלוואות צעירות, צמודות למדד בריבית של 10 אחוזים לשנה לעומת כ־12 אחוזים למבוגרים. תוכנית חסכון חדשה לצעירים מוצעת לתקופה של 6־9 חודשים בתשלומים חודשיים שווים של 50 ש"ח ומעלה. החוסך הצעיר יוכל לבחור בין מסלול של ריבית קבועה לבין מסלול של ריבית משתנה – הגבוה מביניהם. לקוחות מבוגרים אינם נהנים מבחירה.

בעלי חשבון צעיר גם זכאים לעמלות מופחתות בעסקות של ניירות־ערך, (חצי אחוז במניות ו־0.35 אחוז באגרות־חוב) ופטור מעמלת חליפין על רכישת מטבע זר לצורך נסיעה לחו"ל.

בנק דיסקונט לא גובה עמלה

בהמשך לביקורת שפרסמו אודות המנהג המגונה של גבית עמלת פדיון מפרדי המניות הבנקאיות, מבקש בנק דיסקונט להבהיר כי אין חלקו עם אותם בנקים. בבנק דיסקונט, נאמר, לא היה כל צורך לפטור את המשקיעים מעמלת הפדיון מכיוון שהבנק לא העלה על הדעת בכלל לגבות עמלה שכזו.

מגרש ביתי

יואב יצחק

נמכרו 40% מבנין תעשיית היהלומים

חברת אביב, שבבעלות הקבלן משה אביב, מכרה כ־40% מן הבנין המיועד לחברי ההתאחדות תעשייני היהלומים, שייבנה בסמוך לבורסת היהלומים ברמת־גן.

השטחים המסחריים בבנין החדש נמכרו לחברי ההתאחדות בתנאים מיוחדים: 20% מהתמורה שולמה במזומן והיתרה בתשלומים חודשיים לתקופה של 36 חודשים. משה אביב אומר כי היחידות המסחריות הן בשטח ממוצע של 100 מ"ר והן נמכרות ב־1375 דולר למ"ר ועד מע"מ.

הבנין נועד לשמש למלטשות יהלומים והוא יכלול סידורי ביטחון מיוחדים מפני שוד או גניבה. הבנין יתנשא לגובה של 14 קומות – בצומת הרחובות אבא הילל־היצירה־בצלאל, סמוך לבנין בורסת היהלומים.

בשנתיים נרכשו כ־500 דירות יוקרה בתל־אביב

כ־500 משפחות רכשו בשנים 1986 ו־1987 דירות יוקרה במרכז תל־אביב בפרוייקטים היוקרתיים ההולכים ונבנים. זאת הסיבה המרכזית לעליית המחירים החדה, שהיתה בשווי דירות היוקרה באיזור תל אביב – כך מעריכים שמאי מקרקעין.

לדעתם, בשנים האחרונות היתה נהירה של משפחות מן הפרברים אל פרוייקטים יוקרתיים במרכז תל־אביב, שבונות החברות כדוגמת פרוייקט גן העיר, פרוייקט בזל, פרוייקט דקנר, פרויקס גולדה, פרויקס גשר ההלכה ועוד.

תופעה זו אינה ייחודית רק לישראל. בשנות הששים נהרו משפחות מן העיר אל הפרברים. בשנות השמונים נהרו משפחות מפרברי הערים אל מרכזי הערים.

דוגמאות לעליית המחירים:

- מגדל דיזנגוף סנטר – בשנים 85־84 עלתה דירה ממוצעת כאן כ־80 עד 90 אלף דולר. שוויה מגיע כיום ל־200 אלף דולר.
- מגדלי דוד המלך – דירה ממוצעת של 4־5 חדרים עלתה לפני כשנתיים כ־250 אלף דולר. שוויה היום – כ־400 אלף דולר.

שמאי המקרקעין מציינים כי כ־50% מעליית המחירים נובעת מן הביקושים החריגים שהיו לדירות היוקרה מצד משפחות שמכרו וילות וקוטג'ים והעדיפו את מרכז העיר. יתר העליה נובעת מנתוני המשק. הם צופים כי הביקושים ימשכו גם בשנה־שנתיים הקרובות, אולם דירות היוקרה יעלו בשיעור הצמוד "פחות או יותר למדד המחירים".

המינהל מציע שלושה מגרשים באיזור ירושלים

מינהל מקרקעי ישראל פירסם השבוע שלושה מיכרזים להחכרת מקרקעין באזור ירושלים:

- מגרש להקמת בנין מגורים בשכונת בקעה בירושלים. שטח המגרש – 977 מ"ר. ניתן להקים עליו בנין בן שלוש קומות עם אפשרות לשילוב חנויות בקומת הקרקע. מחיר המינימום – 425 אלף ש"ח ועוד מע"מ.
- בשכונת הר־נוף בירושלים מציע המינהל מיגרש להקמת מרכז בשטח של 2,450 מ"ר. מחיר המינימום הנדרש הוא 281 אלף שקלים. הוצאות הפיתוח מגיעות לכ־237 אלף ש"ח.
- בשכונת גבעת סביון בבית שמש מוצע למכירה מיגרש לבניה עצמית. השטח – 450 מ"ר. מחיר המינימום הנידרש, כולל הוצאות פיתוח, הוא כ־29 אלף שקלים. באותה שכונה מציע המינהל גם 40 תצאי מיגרשים לבניית קוטג'ים במסגרת פרוייקט בנה ביתך.

ירידה במחירי דירות

ירידה במחירי הדירות מסתמנת בכל חלקי הארץ. מתווכים מדווחים כי בשבועות האחרונים מסתמנת ירידה כללית במחירי הדירות, הן בדירות העממיות, המיועדות בדרך כלל לזוגות צעירים, והן בדירות היוקרה. מגמה זו קיבלה תאוצה דווקא בשבוע האחרון, במקביל לפירסום מדד מחירי הבניה לשלושת החודשים האחרונים, שהעידו כי מחירי הדירות עלו בשיעור מתון ביותר: באוגוסט עלו ב־1.3%, בספטמבר ירדו ב־0.6% ובאוקטובר עלו מחירי הדירות ב־0.2% בלבד.

מגמה זו מסתמנת בעיקר לאחר העליות החדות יחסית שהיו במחירי הדירות ביוני (+3.1%) וביולי (+5%).

חם בבית, קר בחוץ

להתחמם ליד ה"פיירפייס" הישן

מאת דנה הררי

בימים האחרונים, כשמזג האויר היה קריר ואפילו חמסיני, יצאנו אל השמש להתחמם. כשיגיעו ימי הקרה, נרוץ אל התנורים ואז, אולי, יהיה קשה להשיג תנור לרפואה, ולכן כל המדריך הזה משובח.

כדאי ורצוי כבר עכשיו, לבדוק את תקינותם של מכשירי החימום הנמצאים בבית כדי להפיק מהם את מירב התועלת בעונה הקרה. כדאי להדליק כבר עכשיו (מחוץ לחדר כמובן) את תנור הנפט הישן והטוב.

> בחירת מכשיר חימום היא שאלה כספית ותלויה באזור המגורים, במיקום הדירה וכו'.

חברות הגאז אמורות להעניק שרות של בדיקת תקינות גם לתנורי חימום, והחשמלאים מוסמכים יבדקו את תנורי החשמל. יד על הלב – מי דאג לבדוק את המזגן האם הוא מפיק חום, כנדרש? אם תפתחו את מכסה המסנן, תיווכחו בוודאי, שהספוג צבר אבק וזוהמה. רבים אינם יודעים כלל שאפשר וצריך לעשות בדיקה זאת.

ברור ששטחים גדולים דורשים מכשירים שהספקם גדול יותר, ובאזורים הקרים ההספק צריך להיות כמובן גבוה יותר. נעשה חישוב שבמישור החוף יהיו בשנה בממוצע 110 ימים קרים, שבהם צריך לחמם את הבתים, בשפלה הפנימית 120 ימים ובאזורי ההרים – 150.

לפני קניית אמצעי חימום זה או אחר יש לבחור במכשיר, המתאים לשטח שאותו רוצים לחמם. לא נקנה תנורי נפט או גאז לחדרי ילדים, לחדרי שינה או לבתיהם של קשישים, שהתפקוד קשה עליהם.

> איטום יעיל עשוי לחסוך עשרים אחוז מההוצאות

רצוי לבדוק אם הבית אטום די הצורך – קירותיו החיצוניים, דלתות וחלונות. יש לזכור, שדירה המבודדת על פי דרישות התקן צורכת מחצית האנרגיה לחימום מדירה שאינה מבודדת ואינה אטומה.

צריכת האנרגיה להסקה מותנית בכמות האויר החיצון החודר פנימה ובכמותו של האויר הפנימי המסתנן החוצה. ככל שגדלה כמות האויר החודר, כן גדלה ההוצאה על מתקני החימום. איטום יעיל עשוי לחסוך כדי עשרים אחוזים מההוצאות ולשם כך יש אמצעי איטום שונים – סרטים, מברשות, פסי איטום וחומר אטימה מירחד. כל זה אמור רק לדירות שבהן אין מפעילים תנורי גאז או נפט. בדירות כאלה חובה להשאיר פתחי איוורור.

אמצעי החימום הנפוצים ביותר הם אמצעי הסקה דירתיים מיטלטלים – תנורי החשמל, גאז ונפט. מצויים גם מכשירים קבועים כמו רדיאטורים וקונבקטורים דירתיים ויש אמצעי חימום מרכזיים קבועים כמו הסקה מרכזית ומזגן.

תנורי החשמל האינפרא־אדום טובים לחימום מקומי בשטח קטן כמו חדרי ילדים או אמבטיה. הם מחממים את האדם הנמצא בקו ישר מולם וההספק שלהם נע מ־750 ועד 3000 ואט, למכשירים כאלה אין וסת טמפרטורה. בשוק יש מיגוון גדול של תנורים כאלה והמחירים נעים בין 42 ל־100 ש"ח.

בחנות קטנה בגבעתיים מצאנו תנור עם שתי ספיראלות מתוצרת הארץ ב־56 ש"ח. תנור לאמבטיה עולה בשקם כ־79 ש"ח ותנור מתוצרת זק"ש – כ־52 ש"ח. בתנור סנסור בלב דיזנגוף עולה תנור קטן 46 ש"ח וגדול ממנו עם 4 ספיראלות מחירו 100 ש"ח.

גם מפזרי החום הקטנים ("תרמולופטר") עונים לדרישות החימום של שטח קטן. מפזר חום לתליה עולה בחנות סנסור 96 ש"ח. בשקם אפשר למצוא מפזרי חום קטנים ב־80 ש"ח או מתוצרת זק"ש ב־100 ש"ח עד 140 ש"ח (מפזר חום מסתובב). מפזר חום משל סימנס עולה במשביר לצרכן 105 ש"ח ושל קרופס 98 ש"ח.

הקונבקטורים הם תנורי הסקה חשמליים ויש בהם קבועים וגם מיטלטלים. ההספק שלהם נע מ־750 ועד 3000 ואט והם מחממים חדר ששטח הרצפה שלו מגיע ל־10 מ"ר.

החימום מהיר יותר בקונבקטורים עם מניפה ואפשר להפעילם בעוצמות חום שונות. המחירים – תוצרת סימנס במשביר לצרכן – 226 ש"ח במזומן. עם מפזר חום – 135 או 218 ש"ח. בשקם אפשר לקנות מכשירים מאותה תוצרת ב־205 ש"ח ואילו מתוצרת סלמור ב־230 ש"ח ושל דימפלקס ב־250 ש"ח. קונבקטור לתליה תוצרת אנגליה יעלה לצרכן בשקם 145 ש"ח. בחנות סנסור הציעו קונבקטור גדול ב־346 ש"ח.

הרדיאטור החשמלי מחמם באמצעות שמן. תנור כזה בחנות סנסור בתל־אביב עולה כ־342 ש"ח. בשקם – כ־335־385 ש"ח ובמשביר לצרכן – 325־353 ש"ח. בתנורים האלה החימום הוא איטי ויקר ויש להפעילם לפחות כשעה לפני שנכנסים לשבת בלכורסה עם העתון של שבת.

אפשר לקנות גם תנורי גאז או נפט עם בעירה פתוחה. תנור גאז יחמם ביעילות ובמהירות שטח רצפה של 25 מ"ר. תנור המוסק בנפט יחמם היטב שטח קטן יותר – 10־15 מ"ר.

תנור גאז מתוצרת אלקטרה מחירו בחנות בגבעתיים 330 ש"ח ובשקם 300 ש"ח. בעד קמין של פזגז תשלמו 233 ש"ח ותנור גאז מתוצרת איטלקית – 316 ש"ח. אגב, במכשירים החדשים ישנה הצתה אלקטרונית.

מזגני האויר הדו־תכליתיים מחממים שטח גדול למדי – עד 30 מ"ר. מחיר מזגן בן כ"ס וחצי 1800 ש"ח, שני כ"ס – 2000 ש"ח.

תנורי הגאז, הנפט או הסולר עם ארובה מחממים שטח גדול יותר, אבל התועלת מהם יעילה בעיקר בהפעלה רצופה של ימה.

אחד המרכיבים החשובים, כאמור, הוא הכלכלי. את ההוצאה לחימום אפשר לחשב על פי מכפלת שטח רצפת החדר במספר שעות ההסקה, ההספק של מכשיר החימום ועלות ההפעלה ל־1 קוט"ש.

המהנדסת עדה רזיטמן ממרכז הבניה ברמת אביב חישבה ומצאה עלות אנרגיה לשעת הפעלה של מכשירי חימום שונים והמחירים האלה תקפים לחודש אוקטובר 1987: הפעלת תנור חשמל בהספק 2.5 קו"ט לקילו/קלוריות (קק"ל) תעלה 25 אגורות לשעה. תנור גאז בהספק 2500 קק"ל יעלה 23 אגורות לשעה בשימוש בבלון ביתי ו־28 אגורות עם גאז מרכזי.

תנור הנפט בהספק 2500 קק"ל עולה 18 אג' לשעה ומזגן של כ"ס ורבע עם הספק של 2600 קק"ל יעלה 17 אג' לשעה.

ייעוץ בנושאים אלה אפשר לקבל בלשכות הייעוץ לחסכון באנרגיה במבנים, במשרד האנרגיה ובמרכז הבניה הישראלי.

> כל דייר יכול להינתק מן ההסקה המרכזית.

דיירים, שיבדקו את תקינות דוד הסולר בבית המשותף יקבלו מענק עד 80 אחוזים מעלות הבדיקה. המטרה – לשפר את נצילות השריפה של הדוד והסכון בדלק. המעוניינים יפנו אל הלשכה לייעוץ לחסכון באנרגיה במרכז הבניה, טלפון 03־425221.

ועד חידוש לדיירים בבתים משותפים, שבהם יש הסקה מרכזית – בחוק, שהתקבל בשבוע שעבר בקריאה סופית, נקבע שכל דייר יוכל להתנתק מההסקה המרכזית ולהתקין לעצמו דוד שמש או מתקן חימום ביתי. מטרת החוק – לחסוך באנרגיה, שכן הוכח שחימום כל דירה בנפרד חסכוני ויעיל יותר מההסקה המרכזית.

חדש

מדריך למוצרי טבע

משרד פרסום גדיר הוציא לאור את בריאות וטבע, המדריך המסווג למוצרים ושירותים טבעוניים.

המדריך כולל מידע כללי על אירגונים ולימודי טבעונות; מוצרים טבעוניים, מזון וקוסמטיקה; חנויות, תזונאים, ומרפאות. המחיר לצרכן 2.40 שקל.

רשת חנויות לחוטי סריגה

חברת פמדה לייצור ושיווק חוטי סריגה הודיעה, כי תשווק את מוצריה גם באופן ישיר לצרכנים. לצורך זה נפתחו בארבעת החודשים האחרונים 11 חנויות מפעל בערים שונות בארץ ובכוונת בעלי מפעל־האם בבאר־יעקב לפתוח בחודשים הקרובים 14 חנויות נוספות.

מנהל החברה, יצחק סטרוגו, אומר: "הגענו למסקנה, כי אם נפיץ בעצמנו את המוצרים נוכל לגרום הוזלת מחירים משמעותית".

מפה חינם לכל בית

כל בית אב בישראל יקבל במהלך השנה הקרובה מפה של עיר מגוריו ובה פירוט של כל הנתונים החיוניים של האזור.

המפות יכללו את נתוניהם של 60 הערים העיקריות במדינה. כל אזרח במדינה יקבל את המפה עם חשבון הארנונה או המים.

יוזמת הוצאת המפות היא הוצאת אריסטור אחזי ש.ח.פ. מפת ירושלים תהיה הראשונה בסידרה.

מה מתקלקל יותר?

מאת אבי דד

במחקר שנערך בבריטניה מצאו כי מכשירים חשמליים שמקורם מיצרנים גרועים עלולים להזדקק לשרות תיקונים פי ארבע ממכשירים, שמקורם מיצרנים אמינים. תופעת לוואי למכשירים מפוקפקים הינה ההמתנה הארוכה לבואו של הטכנאי ומחיר השרות הגבוה.

תוצאות המחקר מראות כי המכשיר הנזקק ביותר לתיקון הינה מכונת הכביסה, והאמין ביותר הינו המקפיא הביתי. מחשבים ביתיים ומכשירי ווידאו מתקלקלים כמו מכונת כביסה ואילו תנורי מיקרוגל ומעבדי מזון לסוגיהם קצת פחות טעוני תיקון.

הטבלה מציגה את מספר התיקונים בממוצע שנדרשו בארבע השנים הראשונות למכשירים הביתיים השכיחים. המחקר התבסס על 15,000 בתי אב וכלל את המכשירים הביתיים הנפוצים בבריטניה.

מה מתקלקל?	
מכונות כביסה –	1.48
מדיחי כלים –	0.97
טלוויזיות –	0.88
שואבי אבק –	0.70
מייבשי כביסה –	0.51
מקררים –	0.44
מקפיאים –	0.21

هكذا من الأصل

صكنا من الاحل

עליה ברווחי "פולקסווגן"

קונצרן פולקסווגן דיווח על רווח נקי של 393 מיליון מארק לחודשים ינואר־ספטמבר 1987 – עליה ב־6.5% לעומת התקופה המקבילה אשתקד. בזה"ת, שפורסם בימים אלה, מדווח קונצרן הרכב המערב־גרמני על מכירת 2,304,000 כלי־רכב בכל העולם – ירידה ב–1.3% בהשוואה לאשתקד, אך ההכנסה מן המכירות עלתה בשיעור של 2.7% לעומת ינואר־ספטמבר אשתקד והגיעה ל־38,338 מיליארד מארק.

הדו"ח מציין, כי בעוד שמכירות הקונצרן בארצות־הברית ירדו, הן ביחידות (15.4%) והן בהכנסות, בעיקר בשל חולשת הדולר, הרי המכירות בגרמניה עלו בשיעור של 7% ובאירופה – בשיעור של 9.6%. ההבדלים בין אירופה לשאר העולם מתבטאים גם בכמויות: באירופה עלה הייצור ל־006, 10 מכוניות ביום (4.6%+), הרי בשאר העולם – ירד השיעור והשפיע על נפח הייצור של כלל הקונצרן.

קולונל סאנדרס הגיע לפקין

רשת קנטקי פרייד צ'יקן הודיעה השבוע רשמית על פתיחת המסעדה המערבית הראשונה למזון מהיר בסין, אולם בן 500 מושבים הנשקף אל מוזיאון מאו טסה טונג, על הרקע המקודש של המהפכה הקומוניסטית. המסעדה בת שלוש הקומות, סמוך לכיכר טיאנמן, היא הגדולה ביותר של הרשת האמריקנית, שלה 7,000 סניפים ב–58 מדינות.

"השגנו את המיקום הטוב ביותר בעולם, לכן בנינו את ה'קנטקי פרייד צ'יקן' הגדול ביותר בעולם" אמר טוני וואנג, סגן נשיא איזור דרום אסיה ואסיה של הרשת.

את הפתיחה החגיגית של הפרוייקט הסייני־אמריקני כיבד בנוכחותו סגן ראש העיר של פקין סון פולינג, שגריר ארה"ב ווינסטון לורד ויו"ר מועצת המנהלים של קנטקי פרייד צ'יקן, ריצ'ארד מאייר.

מאייר אמר כי רשת המזון המהיר, שנוסדה על ידי קולונל הארלן סאנדרס המנוח לפני 35 שנים, תוסיף נופך למסורת הקולינארית המהוללת של סין. "סודנו הוא בתערובת הסודית של הקולונל סאנדרס, תערובת של 11 תבלינים ועשבי תיבול".

התגיגה נפתחה בהופעתו של דלי גדול של קנטקי פרייד צ'יקן בגובה שתי קומות, ועליו דמותו המחוקקת של הקולונל. 12 נערות ביצעו ריקוד אקרובטי סיני מסורתי.

ההסכם לפרוייקט המשותף נחתם בדצמבר האחרון, כש"קנטקי פרייד צ'יקן" מחזיקים ב–60 אחוזים משוויו ושני שותפים סיניים, החברה הפקינית לעיבוד מוצרים מבעלי חיים והסוכנות הפקינית לנסיעות ותיירות – מחזיקות ב–40 האחוז הנותרים. (איי.פי)

עיסקה משותפת ראשונה רוסית־אמריקנית

חברת קומבסצ'ן אינג'ינירינג מקונטיקט היתה ביום רביעי השבוע החברה האמריקנית הראשונה הלוקחת חלק בפרוייקט משותף (ג'וינט ונצ'ר) בבריה"מ כאשר חתמה על חוזה להשתתף בהקמת מפעל ליצור ציוד לתעשיית הדלק.

המפעל יעסיק עד 300 עובדים, רובם אזרחים סובייטים. היא מצידה תספק תוכנת מחשב ותשקיע סכום תחילתי של כשמונה מיליוני דולרים. "אנו מאמינים כי יש לנו טכנולוגיה ונסיון יחודיים שיוכלו לעזור על צרכים כלכליים מובהקים" אמר דובר החברה, ביל קונולי, לכתבים. ההסכם, לטווח של חמש שנים, נחתם על ידי נשיא החברה האמריקנית, צ'ארלס האגל, ונציג משפטי מטעם שר הנפט הסובייטי, ניקולאי לימאייב. על פי חוקי מוסקווה בעניין עסקות משותפות, הצד הסובייטי שותף בשיעור של 51 אחוזים בעיסקה.

החברה תישא את שמה הסובייטי, פריס, ותפתח מערכות פיקוח אוטומאטיות לזיקוק נפט ומוצרי דלק, אומר קונולי. תוכנת מחשב תסופק על ידי האמריקנים בעוד הצד הסובייטי יתרום ציוד הנדסי וכלי עבודה. השקעות הון תגענה ל–16 מיליוני דולרים בשנה הראשונה, שמחציתן תושקע על ידי הסובייטים ומחציתן – על ידי החברה האמריקנית. "אנו צופים שוק של 200 מיליוני דולרים במהלך חמש השנים הקרובות ולא בהכרח כולם סובייטים" אמר קונולי.

בריה"מ היא מפיקת הנפט הגדולה בעולם ונרבית הכנסותיה במטבע קשה הן מיצוא אנרגיה למערב.

קומבסצ'ן אינג'ינירינג, שרווחיה בשנה שעברה ממכירות שיא הגיעו ל–2.8 מיליארדי דולרים מפעילויותיה, בעיקר בארה"ב ובריטניה, כבר צברה נסיון מסויים בעסקות עם בריה"מ. היא כמעט תנבצה על חוזה לשמונה עשר חודשים לצייד מפעל לאתילן בביזנקאמסק, סמוך למוסקווה. (הלן וומאק, רויטרס, מוסקווה)

מראה חדש לאוליבטי

מאת דניאל ליפגרין,
כתב מיסר במילאנו

חברת אוליבטי חשפה השבוע קו יצור חדש של מוצרים עליהם היא בונה הרבה מתקוותיה להתחיל להרוויח. הנהלת החברה גם עומדת להודיע על אסטרטגיה חדשה. לדברי החברה, תציג בהודעתה בלונדון קבוצה מעודכנת של מוצרים המבוססים על משפחה חדשה של מיני מחשבים, שיהיו מצמרת המערכות הקיימות.

"הם ממש מנסים לשנות את תדמיתם, לקדם את המראה החדש של אוליבטי" אומר אלברטו אלונזו, מנתח שוק. "מוצרים חדשים אלה הם שיאה של אוליבטי לא רק כיצרני מחשבים, אלא כמציעה רשת של שירותים"

"הם עדיין מזוהים כחברה לאוטומציה משרדית, אנשים לא מקשרים אותם עם עיסקי המיני־מחשבים. הם יצטרכו לעשות כמה פעולות שיכנוע".

מנתחים אומרים כי אוליבטי, היצרנית השניה בגדלה באירופה של מחשבים אישיים, מתכוונת להציג אתגר בעל סיכון לחברות אחרות של מיני־מחשבים, כמו דיגיטל האמריקנית.

"לדיגיטל יש כיום השליטה בשוק המיני.. אוליבטי עדיין צריכה להוכיח את יכולתה" אומר סים אורצ'ארד, מנתח שוק מחברה לונדונית.

דובר חברת אוליבטי סירב להגיב מעבר להודעה הראשונית שמסרה החברה ביום ג' השבוע.

"הם עדיין מזוהים כחברה לאוטומציה משרדית, אנשים לא מקשרים אותם עם עיסקי המיני־מחשבים. הם יצטרכו לעשות כמה פעולות שיכנוע"

בחודש ספטמבר הודיעה אוליבטי כי מוצר חדש שלה, עליו תכריז השבוע יהיה "תחרותי לחלוטין במושגים של כוח עיבוד, מודולריות, תוכנה והתאמה לסטנדרטים בשוק".

אורצ'ארד הוסיף כי שיקום הרווחים של אוליבטי לשנת 1988 תלוי בעיקרו על הצלחת קו היצור של המיני־מחשב החדש. המנתחים צופים כי אוליבטי תסבול ירידה של לפחות 20 או 30 אחוזים ברווחים השנה.

הירידה ברווח נובעת בעיקר מירידה במכירות מחשבים אישיים לחברת אמריקן טלפון אנד טלגרף והגבלת מחירים גדולה יותר מהצפויה בחברת מכונות הכתיבה הגרמנית טריומף אדלר, אומרים המשקיפים.

הירידה ברווחי אוליבטי היא בעיקר בגלל הבעיות בחטיבת המחשבים של איי.טי. אנד טי. האמריקנית

אוליבטי רכשה את חברת טריומף אדלר המפסידה בשנה שעברה. יו"ר מועצת המנהלים של אוליבטי, קארלו דה בנדטי, אמר כי טריומף אדלר עתידה להיות רווחית בשנה הבאה.

"איי.טי. אנד טי. צריכה לזכות ביותר אחוזים מאוליבטי בשנה הבאה, השיעור תלוי בשיקום מחלקת המחשבים של איי.טי. אנד טי.", אמר אלונזו.

אוליווי היא שעשתה את פיתוח המחשב עבור איי.טי.אנד טי., המהווה 23.5 אחוזים מאוליבטי.

איי.טי. אנד טי. ארגנה מחדש בחודש שעבר את יצור המחשבים שלה, והקימה יחידה עצמאית, שיהיו לה אנשי מכירות משלה. בראש היחידה החדשה עומד מנכ"ל אוליבטי לשעבר, ויטוריו קאסוני.

השנה צפויה איי.טי. אנד טי. לרכוש כ–40,000 מחשבים אישיים מתוצרת אוליבטי, ירידה תלולה לעומת 180,000 בשנה שעברה.

אוליבטי היא השניה בגדלה בשוק המחשבים האישיים האירופי, הראשונה היא יבם.

בחוש יוני, הוציאה אוליבטי לשוק כמה דגמים חדשים של מחשבים אישיים. דובר החברה אמר כי לא ניתן לקבל את נתוני המכירות של המכשירים החדשים. לדבריו חברת מקדונלד התחייבה לרכוש את המחשבים החדשים מאיי.טי. אנד טי. לכל אחת מ–1,900 מסעדותיה ברחבי ארה"ב.

מנתחי השוק אומרים כי השאלה הגדולה לגבי אוליבטי היא איך תשפיע נפילת הבורסה על צריכת לקוחות וחברות. "אוליבטי היא חברה יציבה עם נזילות גבוהה. היא בנויה להתקיים גם בזמנים קשים" אמר אלונזו.

בששת החודשים שהסתיימו ביוני, היתה לאוליבטי הון נזיל בסך 558.3 מיליון לידטות. אך מנתחי שוק אינם צופים לתבערה גל של מכירות בעתיד הקרוב. החברה תמשיך, קרוב לוודאי, לחפש חברות תוכנה כדי לחזק את הצד החלש שלה. "הבעיה היא שאין טעם רב בקניית מיגזר התוכנה, מה גם שהדבר נוטה להיות יקר מדי" אומר אורצ'ארד.

ענקים יטוסו בשמים

מטוס הנוסעים העל־קולי העתידי של בואינג ונאס"א

מאת דן ארקין

התעופה האזרחית העולמית סובלת מעומס יתר. נמלי התעופה בארה"ב ובמערב אירופה וכן קווי התעופה באזורים אלו ובמזרח הרחוק צפופים. הצפיפות באוויר ובנמלי התעופה שהיתה בעבר הלא־רחוק תופעת קיץ עונתית, היא עתה תופעה קיימת ומדאיגה בכל עונות השנה.

הפעילות התיירותית והעיסקית מצויה בסימן עליה: עד סוף שנת 1987 יטיסו חברות התעופה בעולם כמיליארד נוסעים בנתיבי האוויר הסדירים בעולם. מומחי ארגון יאט"א צופים גידול שנתי בתנועה האווירית של 5 אחוזים עד שנת 2000, אז יוכפל מספר הנוסעים. נוכח גידול צפוי זה בתנועת הנוסעים קיים צפי זעום של נמלי תעופה חדשים – כאלו מתכננים בשנים הקרובות רק בדנוור, קולורדו, וכן במינכן ובאוסאקה. הצפיפות בתנועה האווירית בארה"ב הביאה בעקבותיה בקיץ האחרון לגל מחאות מצד נוסעים וארגוני צרכנים שקבלו על הירידה ברמת השרות על הקרקע ובאוויר, על המתנות ותורים ארוכים, על איחורים בהמראות ובנחיתות. בנמל תעופה אמריקני גדול, אתה עלול להמתין שעה ארוכה על מושבך במטוס עד שיגיע תור מטוסך להמריא אל על.

שבועון התעופה "אוויישן וויק" סרק את מכת הצפיפות האווירית ומסכם את הטענה הנשמע בימים אלו מפי הרצנים של מטוסים ומנועים.

יש בפיהם תשובה אחת ניצחת: מטוסים יותר גדולים. נראה שכבר עתה נחושה החלטתם של יצרני המטוסים לפנות לכיוון הזה ועל לוחות השרטוט כבר מתכננים ענקי שחקים שיטיסו 500, 600 ו־700 נוסעים. מרחיקי ראות חוזים מטוסי נוסעים שיטיסו 800, ואולי גם 900 נוסעים, בשנות ה־2000. הכיוון הזה כבר השפיע על כמה החלטות תשובות: בבואינג, למשל, הקפיאו את התכניות לפיתוח המטוס העתידי החדיש 7J7 ובמקום זה מתכננים דגמים חדשים וגדולים יותר של מטוסי הג'מבו. אצל הקונסורציום האירופי איירבאס נמצאים על לוחות השרטוט מטוסים גדולים בני 4 מנועים. באיירבאס סבורים כי בשנת 2006 יהיה מספר מטוסי הנוסעים בעולם 9,000; היום מספרם 6,236, מחציתם יהיו רחבי־גוף.

בארה"ב אין מזניחים את התעופה האזרחית העל־קולית. בימי הנשיא קארטר נגנז החלום של מטוס אמריקני על־קולי והקונקורד הבריטי־צרפתי הוא עדיין הכוכב העל־קולי היחיד המשייט בשמי העולם. אולם בסיגאר הארוך הזה יש מקום ל־100 נוסעים בלבד. בואינג, בשיתוף עם סוכנות החלל האמריקנית נאס"א, מתכננים מטוס נוסעים על־קולי מהיר שיטוס במהירות של 2 עד 3 מאך ויטיס 250 נוסעים.

הענק האווירי המרשים ביותר המתוכנן עתה הוא של בואינג. כינויו 747־XXX (שם זמני) והוא יטיס בין כ־600 נוסעים ואולי יותר. הספון העליון המוכר היטב של הג'מבו יוארך כמעט עד למחצית אורך המטוס וכך יהיה זה למעשה מטוס נוסעים דו־קומתי. בבואינג אומרים כי לפיתוח מטוס זה דרושות השקעות עקיות, בעיקר בפיתוח כנף ומנועים חדשים שיוכלו לשאת את העומס האדיר הזה. מהנדסי בואינג מתחבטים אם להאריך את הספון העליון או "למתוח" את המטוס כולו, דבר שיותיר מרחב רב להוספת מטענים.

במקדונל דאגלס מתקרבים לממדי הג'אמבו. את מטוס ה־DC־10 הותיק, שהטיס פחות מ־300 נוסעים, פיתחו במפעל שבקליפורניה ל־MD–11, בן 357 מושבים. ואילו עתה מתכננים "למתוח" את המטוס הזה ולהעמידו על 451 מושבים. אגב, חברה זו מנסה לחדש חידושים בתחום השרות לנוסע באוויר. הפטנט האחרון הנמצא עתה בניסוי: התקנת לוח בקרה על גבו של כל מושב שבעזרתו יוכל הנוסע להשתעשע בעת הטיסה במשחקי מחשב.

גם באירופה גדלים כלי הטיס. ראשי הקונסורציום האירופי איירבאס בטולוז מתכננים עתה את מטוסי איירבאס A־340 ו־A־330, שיהיו מטוסי נוסעים רחבי־גוף לטווחים הבינוניים והארוכים ובהם יטוסו בין 295 ל־328 נוסעים. במקביל, נערכים אצל כל שלוש החברות, יצרניות מטוסי הנוסעים, למבצעים צנועים של הגדלה והוספת מושבים במטוסים הקטנים יותר לטווחים קצרים־בינוניים וכן לפיתוח דגמים חדשים וגדולים של מטוסי "קומבי", המטיסים במשולב נוסעים ומטענים.

"שרשים"
מרכז לימודים יהודיים

משרד החינוך והתרבות
האגף לתרבות ואמנות

"יוספוס פלאביוס
או
שם הורד"

סמינר סוף־שבוע במלון "המלך שאול" – אשקלון
על
"ספרים חיצוניים"

תולדות כתיבתם, הפצתם, גניזתם, תרגומיהם, העלמותם ועקבותיהם של הספרים האסורים ביצירה היהודית. תולדות היצירה הפילוסופית והתרבותית שנגנזה, אבדה או הוחרמה במהלך הדורות ומקור ההעלמותם ותהגבות. סיפורי עקבותיהם של ספרים ומגילות שאינם נלמדים בבתי־המדרש ובישיבות.

מרצים ומשתתפים:
ד"ר אלון גושן – החוג לפילוסופיה יהודית, אונ' ת"א.
פרופ' שרה יפת – החוג למקרא, ראש המכון למדעי היהדות, האונ' העברית.
ד"ר חננאל מאק – החוג לתלמוד, האונ' העברית.
ד"ר מיכאל מאך – החוג לפילוסופיה יהודית, אונ' ת"א.

המועד: שישי־שבת, 4–5.12.87, י"ג–י"ד בכסלו תשמ"ח.
הסעה מסודרת הלוך – חזור.

פרטים והרשמה: רק במשרדי אגודת "שרשים", טל': 02/280873, 02/286749.

● המעוניינים בקבלת פרסומי "שרשים", ורשימת הסמינרים המתוכננים, יכולים לפנות טלפונית ולקבלם.

ערב עיון
"חשבון נפש – הרהורים על מדינת היהודים"

משתתפים: מר אורי אורן, ח"כ עוזי לנדאו, ד"ר מאיר פעיל, ד"ר אריאל רוזן צבי, מר אלעזר שטורם. ב־26.11.87, ברמת־השרון.

● לצערנו לא נותרו יותר מקומות לסמינר ה"חרדים" בטבריה, אנו מתנצלים בפני כל המסתיימים.

האוניברסיטה הפתוחה
תפנית – לימודי התמחות והעשרה • לימודי תעודה

המגמה לניהול

בחודש דצמבר 1987 ייפתחו הקורסים:

● הכנת תכניות עסקיות

מרכז אקדמי: פרופ' מיכאל אתגר
ימי ה' 16:30 – 20:00
פתיחה: 10 בדצמבר 1987

מיועד ליזמים, מנהלים ואנשי עסקים המבקשים לגייס הון כדי להוציא אל הפועל יוזמה חדשה, פרויקט או עסק חדש.

● ניהול השיווק לחו"ל

מרכז אקדמי: מר ישראל ציגלמן
ימי ב' + ג' 16:30 – 20:00
פתיחה: 1 בדצמבר 1987

מיועד למנהלים בתחומי השיווק, היצוא והמכירות במפעלים, לקציני צבא המכשירים עצמם לתפקידי ניהול, לבעלי נסיון בניהול המעוניינים להתמחות בניהול שיווק לחו"ל.

הלימודים ייערכו בכיתות הלימוד של האוניברסיטה הפתוחה, רח' קלאוזנר 16, רמת־אביב.

מידע נוסף ניתן לקבל במשרדי תפנית
בטלפונים: 410751, 422552, 03-422578

הנהג, עשה לך מנהג קבוע – קח עמך חייל לדרך

דרוש
שותף/משקיע
למפעל מאושר בדרום
השקעה דרושה
500,000–400,000 ש"ח
טל' 03־344701
בערב

הוועדה המקומית לתכנון ולבניה רעננה
הודעה
לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה התשכ"ה–1965
להלן החוק:
ב. חלמביץ
יו"ר הוועדה המקומית לתכנון ובניה

הוועדה המקומית לתכנון ובניה רעננה
הודעה לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה־1965
ב. חלמביץ
יו"ר הוועדה המקומית לתכנון ובניה

כתיבה במכונה
בבי"ס למסחר
"רימון"

משרד החינוך והתרבות , המרכז לשילוב מורשת יהדות המזרח

השתלמויות בנושא שילוב
מורשת יהדות המזרח

ציבור המורים והמחנכים מכל מסגרות החינוך מוזמנים להשתתף בקורסים בנושא "מורשת" המתקיימים ברחבי הארץ. להלן הפירוט: (בסוגריים היקף השעות השנתי).

1. מכללת "שאנן" חיפה, דרך הבנים 101. הקורס מתקיים בימי שני בשעות 8.30 – 13.00 (224 שע'). הרשמה בטלפון 04-212683.
2. ביה"ס להשתלמויות חיפה, רח' הגנים 7, יום שלישי 8.30 – 13.00 (224 שע') טל' 04-512293.
3. סדנא למנהלים ולמורים במרכזי חינוך ת"א, בית הדר־דפנה (30 שע'), אין הרשמה.
4. קורס למחנכות לגיל הרך ירושלים מרכז פדגוגי, רח' אוסישקין 38, יום רביעי 16.00 – 19.00 (112 שע') טלפון 02-817251.
5. קורס כולל למחנכים ולציבור הרחב, ראשון־לציון "בית אברוצקי" שיכון המזרח (שד' יעקב), (112 שע') טל' 03-9665333.
6. קורס למורים ולתלמידי מכללה, מכללת "אחוה" מועצה אזורית באר־טוביה, יום ג' 12.40 – 15.30 טל' 055-84154, 055-81970.
7. קורס למורים ולתלמידי מכללה, מכללת "ספיר" בנגב, קרית חינוך שער הנגב, היום טרם נקבע (112 שע') טל' 051-97161; 051-98201-4.
8. מורשת לכלל המורים, טבריה, יד שטרית, יום ג' אחה"צ (112 שע') טל' 06-588030.
9. מורשת לכלל המורים, בית־שאן, במרכז הפדגוגי, יום ב' אחה"צ (56 שע') טל' 06-588380.
10. קורס לעו"ה חולון, המרכז הפדגוגי ארלוזורוב, יום ב' 16.00 – 19.00 (180 שעות) טל' 03-882299.
11. קורס כולל, ר"ג אוניברסיטת "בר־אילן", יום א' 16.00 – 19.30 (112 שע') טל' 03-716445-6.
12. פיוט וטעמי מקרא, ר"ג אוניברסיטת בר־אילן (56 שע') בנ"ל.
13. קורס לכלל המורים, ירושלים, האוניברסיטה העברית, בביה"ס לחינוך יום ג' 16.00 – 19.30 (180 שע') טל' 02-882036-7.
14. המוסיקה של קהילות ישראל, רמת־אביב, אוניברסיטה פתוחה, קלאוזנר 16 יום ד' 16.00 – 18.00 (56 שע') טל' 03-770185.
15. כנ"ל בשיתוף האוניברסיטה הפתוחה, ירושלים (56 שע') היום טרם נקבע, טל' כנ"ל.
16. כנ"ל, חיפה (56 שע') היום טרם נקבע, טל' כנ"ל.
17. מורשת לעו"ה ולציבור הרחב, באר־שבע, בית יציב, שד' העצמאות 7, היום טרם נקבע (56 שע') טל' 057-77444, 057-75386.

– ההרשמה לקורסים נמשכת
– כל הקורסים מקנים גמול השתלמות או מוכרים לצורכי צבירת שעות לסורה בכיר.
– הקורסים מיועדים גם לסו"ים בשנת שבתון

השתלמויות מוסדיות, כל מוסד חינוכי רשאי להזמין השתלמות לצוות המחנכים בנושא אחד או בנושאים שונים מתחום "מורשת" בהיקף של עד 24 שעות בשנה"ל. באמצעות המדריך המחוזי ב"מורשת".

לפרטים נוספים אפשר לפנות למרכז מורשת, במשרד החינוך והתרבות ירושלים, רח' פארן 7 טל' 02-823430, 02-817251

סולל־בונה מנהל מגעים עם בנק הפועלים ובנק לאומי לגבי הסדר לחובותיו

היקף החובות של סולל־בונה לבנקים מגיע לכ־400 מיליון דולר ■ הקונצרן מבקש הסדר שיקל עליו להמשיך ולקבל אשראי מהבנקים למימון פרוייקטים שהוא מבצע

מאת דוד ליפקין

קונצרן סולל־בונה מנהל מגעים עם הבנקים הנושים, בנק הפועלים ובנק לאומי, לגבי הסדר המתייחס לחובות שלו. הקונצרן מבקש הסדר שיקל עליו להמשיך ולקבל אשראי מהבנקים למימון פרוייקטים שהוא מבצע.

היקף החובות של סולל־בונה לבנקים מגיע לכ־400 מיליון דולר. הוא מציע לבנקים הסדר שעל פיו יומר חלק גדול מהחוב לשטר חוב לזמן ארוך, הנושא ריבית, או לחילופין לאופציה לרכישת מניות. בדרך זו של הקטנת החוב יוכל סולל־בונה לקבל אשראי, באם יזדקק, כדי לממן ביצוע פרוייקטים, להגדיל את יכולתו לקבל עבודות בנייה חדשות ולשפר את הריווחיות.

במשך החודשים האחרונים הצליח סולל־בונה להגיע כמעט לאיזון בפעילות השוטפת. עדיין רובץ על הקונצרן עול החובות הגדולים ותשלומי הריבית לבנקים. הקונצרן מקבל עבודות חדשות והצליח לצבור מלאי המבטיח תעסוקה למרבית השנה הבאה.

במסגרת תוכנית ההבראה, שכללה פיטורי כחמשת אלפים פועלים, שילם סולל־בונה פיצויים של כ־100 מיליון דולר. בנוסף לכך שילם תוספת שכר לעובדים, שהסתכמה בסכום של 25 מיליון דולר. תוספת שכר זו פגעה בנזילות של סולל־בונה וחיסלה את עודפי הנזילות שהיו לו למימון התיפעול השוטף. עתה, במסגרת תכנית גג החדשה, מחפשים פיתרונות להבטחת האשראי השוטף, כדי שהקונצרן יוכל להמשיך ולהתחרות על קבלת עבודות בנייה גדולות.

ישראל תדריך את הקפריסאים בהנהגת מע"מ

ישראל תדריך את הקפריסאים להנהיג מס ערך מוסף.

מנהל המכס, מרדכי ברקת, ביקר באחרונה באי השכן כאורח עמיתו הקפריסאי והתברר לו כי הממשלה הקפריסאית מתכוונת להנהיג בקרוב מס ערך מוסף. ברקת הציע להעמיד את כל הידע שהצטבר בישראל בנושא זה מאז הונהג מע"מ בארץ ב־1976 ואנשי המכס הקפריסאים אכן מתכוונים להיעזר במכס הישראלי בהפעלת מס הערך המוסף.

מלונות דן מתכוונת לפרסם הצעת רכש ולמחוק המניות מהבורסה

מאת יואב יצחק

חברת מלונות דן הודיעה אתמול במפתיע על כוונתה לפרסם הצעת רכש ולהביא למחיקת מניותיה מן הרישום למסחר בבורסה.

הודעה זו נמסרה לבורסה במקביל להודעה נוספת שמסרה החברה, לפיה היא מבטלת את כוונתה לגייס הון בדרך של הנפקת זכויות. הבורסה הפסיקה בתגובה את המסחר במניות החברה. המסחר יתחדש רק לאחר שיתבררו פרטים נוספים בעניין מחיר הצעת הרכש שמתכוונת משפחת פדרמן להציע לבעלי המניות מקרב הציבור.

בחודשים האחרונים מנסות חברות רבות להצטרף לבורסה, אם משיקולי מיסוי ואם מתוך כוונה לגייס הון זול יחסית. לכן זו הפתיעה אתמול בבורסה מהודעתה של מלונות דן. שווי מניות החברה הסתכם ב־54 מיליון דולר. השליטה בה מוחזקת על ידי משפחת פדרמן. הדו"חות הכספיים שפירסמה החברה באמצע השבוע למחצית שנת העסקים שהסתיימה ביוני 1987 הצביעו על מעבר מהפסד לרווח של 2.7 מיליון ש'.

שערי קרנות נאמנות

הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי ב־%
אב	5688.57	5589.30	11.50	0.20
אבקה	516.80	506.72	3.24	0.64
אביב	-	-	-	-
אגד	259.26	257.68	0.05	0.01
אדיר	1726.24	1714.26	-1.43	-0.08
אדם	2560.54	2534.06	24.40	0.97
אופק	2026.79	2014.22	-2.89	-0.14
אור	433.59	430.21	-0.12	-0.02
אור 2	288.56	286.50	0.06	0.02
אורון	143.63	142.67	-668.75	-82.41
אורן	818.23	812.98	1.56	0.19
איל	5234.45	5138.34	-5.77	-0.11
אילת	-	-	-	-
אירוס	5581.46	5469.80	13.89	0.25
איתן	781.00	765.84	0.25	0.03
אלון	828.01	824.21	-0.37	-0.05
אלמג	691.00	677.52	-0.21	-0.03
אלפים	103.29	100.91	0.18	0.17
ארז	370.62	363.40	2.98	0.82
אשד	174.92	171.18	1.92	1.13
אשל	183.68	182.46	-0.44	-0.24
אתגר	104.36	103.74	0.68	0.65
אתרוג	257.79	256.13	0.32	0.12
בדולח	2415.07	2399.62	10.59	0.44
ברוש	557.01	553.42	1.84	0.33
ברק	531.33	527.67	3.05	0.58
ברקת	313.55	311.36	0.24	0.07
גביש	1582.38	1572.17	3.74	0.23
גבע	113.46	111.78	-0.07	-0.08
גדרון	453.99	445.49	0.30	0.08
גיא	103.26	101.73	-0.08	-0.07
גיל	3540.66	3473.30	6.43	0.18
גלית	641.00	633.61	-0.47	-0.07
דובדבן	390.99	388.40	1.11	0.28
דוכיפת	525.06	514.82	1.41	0.27
דולב	247.29	245.44	0.22	0.06
דורון	1552.30	1522.81	-1.96	-0.12
דוקף	266.58	263.35	-0.09	-0.03
דליה	609.64	599.38	1.54	0.25
דקל	-	-	-	-
דרור	365.96	359.56	1.89	0.52
הדס	410.80	406.99	0.71	0.17
הילה	416.22	412.48	0.62	0.15
הוד	557.66	548.42	0.91	0.16
הגבית	2843.78	2774.51	33.74	1.23
זוהר	107.14	105.56	-0.07	-0.06
זיו	133.38	131.44	-0.07	-0.06
זמיר	536.32	526.10	4.05	0.77
זהורית	165.59	161.98	-0.07	-0.04
חלפון	141.22	140.90	-0.16	-0.11
חצב	218.19	214.77	-0.33	-0.15
חן	148.56	147.97	0.10	0.06
טופז	1482.15	1469.81	-0.70	-0.04
טל	6544.58	6491.33	7.60	0.11
יובל	458.83	450.08	0.17	0.03
יהלום	2522.80	2506.78	27.97	1.12
יסודות	396.31	392.75	2.09	0.53
יערה	457.02	447.16	-0.32	-0.07
כוכב	364.06	357.07	2.95	0.83
כחל	136.96	134.30	0.19	0.14
כלנית	672.62	661.21	1.59	0.24
כספית	264.59	262.73	0.23	0.08
כרמל	153.30	151.07	0.08	0.06
כתר	1238.61	1220.92	1.02	0.08
להב	5065.79	4959.60	5.87	0.11
לשמעון	125.29	123.90	0.05	0.04

הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון	השינוי היומי בנקודות	השינוי היומי ב־%
לפיד	428.91	420.56	2.52	0.60
לשם	1885.84	1872.21	-3.03	-0.16
לטאה	366.54	364.10	-0.32	-0.08
מגדל	-	-	-	-
מגמה	-	-	-	-
מגן	-	-	-	-
מגנון	-	-	-	-
מגל	-	-	-	-
מור	-	-	-	-
מורן	912.97	904.50	0.42	0.04
מזל	26416.23	26005.78	169.72	0.65
מיתר	-	-	-	-
משוף	-	-	-	-
מעיין	-	-	-	-
מקשה	372.31	369.87	-0.93	-0.25
מרגלית	1446.48	1436.71	9.76	0.68
מרווה	-	-	-	-
מרום	-	-	-	-
נגה	148.12	145.97	0.20	0.13
נוף	328.60	326.48	2.82	0.87
נחל	522.56	514.68	0.92	0.17
ניל	161.64	158.19	1.09	0.68
נביון	698.70	686.74	2.52	0.36
נעלה	139.68	138.60	-0.26	-0.18
סלע	363.63	361.47	-0.60	-0.16
סנונית	531.11	520.72	0.12	0.02
סער	415.63	407.89	1.69	0.41
ספיר	181.04	180.57	-0.01	-0.00
סייף	398.78	391.32	2.21	0.56
עדית	831.44	826.19	4.36	0.53
עידן	497.09	489.99	0.48	0.09
עוגב	1264.94	1255.42	-1.79	-0.74
ענן	2629.63	2609.25	8.01	0.30
ספרדי	499.94	489.06	-0.42	-0.08
ערמון	136.34	134.56	-0.01	-0.00
פיא	1721.43	1709.88	7.33	0.43
צבר	574.68	563.40	0.65	0.11
צפית	610.00	600.04	1.56	0.31
צוק	127.06	126.56	-0.06	-0.04
צויר	1106.54	1098.42	-0.59	-0.05
צמרות	562.47	554.59	2.67	0.48
צמרת	1889.67	1877.58	1.59	0.08
קלע	2368.59	2353.82	12.49	0.53
קשת	105.20	103.23	-	-
רננית	19728.76	19570.17	19467.04	%40
רימון	132.28	132.05	0.05	0.03
רקפת	884.45	869.35	5.07	0.58
רשף	424.73	416.14	0.42	0.10
שביט	451.65	449.15	0.15	0.03
שוהם	345.58	342.56	-0.32	-0.09
שחף	100.77	100.32	-0.19	-0.18
שירה	472.32	469.02	1.40	0.29
שמיר	400.66	397.98	-0.20	-0.06
שנהב	824.79	813.11	4.51	0.55
ששון	906.90	894.36	6.13	0.69
שקד	185.56	184.92	-0.30	-0.16
תאנה	268.84	267.18	1.92	0.72
תבור	-	-	-	-
תדהר	-	-	-	-
תירוש	542.72	536.55	-0.61	-0.11
תמוה	103.88	103.34	-0.02	-0.01
תמר	240.22	238.78	-0.15	-0.06
תפוז	197.87	196.64	-0.14	-0.07
תרשיש	1484.85	1474.92	-0.59	-0.03
תשרי	533.56	526.14	-0.06	-0.01

* השינוי חושב לפי מחיר הפדיון

אלביט זכתה בעיסקה גדולה עם צבא ארה"ב

תספק מאמן וסימולטורים למערכת בקרת אש של טנקים ■ היקף המיכרז כולו הוא כ־100 מיליון דולר ■ לפי שעה זכתה בשלב א', בהיקף 12.5 מיליון דולר

מאת אורי גינוסר

חברת אלביט זכתה בעיסקה גדולה עם צבא היבשה האמריקני לאספקת מאמן וסימולטורים למערכת בקרת אש של טנקים.

היקף המיכרז כולו, שבו השתתפו עוד מספר חברות, הוא כ־100 מיליון דולר, אך לפי שעה זכתה החברה רק בשלב הראשון, שהיקפו 12.5 מיליון דולר. מדובר באספקת 16 סימולטורים. הראשון שבהם יסופק באמצע 1989. בתום השלב הראשון יחליט הצבא האמריקני אם להמשיך בעיסקה עם החברה, או לפנות לגורם אחר. אם התשובה תהיה חיובית, תמשיך אלביט לספק סימולטורים נוספים וכן את השירות עבורם ואז יגיע היקף העיסקה הכולל ללמעלה מ־100 מיליון דולר.

אלביט נחשבת כיום לחברה המובילה בעולם בתחומי האלקטרוניקה של טנקים. בחודשים האחרונים הופעל לחץ על הפנטגון מצד חברי קונגרס שונים, שלא להעניק לה את העיסקה, אלא להעדיף חברה אמריקנית. הלחץ, כאמור, לא עזר.

יקור המכוניות נדחה ליום ג' או ד'

יקור רוב סוגי המכוניות החדשות עד 1,600 סמ"ק נדחה בכמה ימים וייכנס כנראה לתוקף רק ביום ג' או ד' בשבוע הבא. העיכוב חל בגלל ביקור קצר שערך מנכ"ל משרד האוצר, ויקטור מדינה, בחו"ל.

צו המחירים החדש יאשר ליבואנים להעלות את מחירי המכוניות לצרכן, מלבד מכונית פונאו היפניות ודלתא התוצעיות, שיבואניהן רוכשים אותן מהיצרנים בדולרים. הצו נחתם על ידי שר התחבורה, חיים קורפו, והועבר ביום ג' השבוע למשרד האוצר, לחתימת שר האוצר, משה נסים.

הצו החדש מתבסס על שערי מטבעות חוץ כלפי השקל, שהיו בתוקף ביום ה' שעבר, 12 בנובמבר. הצו הקודם פורסם ב־1 בספטמבר השנה והתבסס על שערי מטבעות חוץ שהיו בתוקף ב־19 באוגוסט השנה. בתקופה שחלפה בין הכנת שני צווי המחירים פוחת השקל בשיעור שבין כ־4 לכ־7 אחוזים כלפי רוב מטבעות החוץ, בהם משלמים היבואנים ליצרני הרכב.

מרדכי אלקן

הריכוז המירבי של גופרית בדלק יופחת מ־3.2 ל־2.7 אחוזים

משרד האנרגיה והרשות הלאומית לאנרגיה קיבלו את תביעת משרד הבריאות לכלול בפרפורמה במשק הדלק את שיפור איכות הדלק מבחינת בריאות הסביבה. בעקבות החלטה זו נקבע ריכוז מירבי של גופרית במזוט ל־2.7 אחוזים, לעומת ריכוז של 3.2 אחוזים הקיים היום. מימוש ההחלטה יתחיל תוך חודש ימים.

נציג משרד הבריאות ברשות הלאומית לאנרגיה, מהנדס מחוז חיפה במשרד הבריאות, מנחם טל, דרש בחודשים האחרונים של הדיונים ברפורמה במשק הדלק להחליט בצורה חד־משמעית שהרפורמה תכלול גם את נושא שיפור הדלק. הוא התייחס לקביעת הגבלה בריכוז הגופרית בדלק, עם הפעלת הרפורמה. לאחר דיונים ממושכים בנושא נתקבלה החלטה חיובית בעניין ע"י משרד האנרגיה והרשות הלאומית לאנרגיה והשר בוע הוחלט על כך רשמית. ראובן בן־צבי

בנק הפועלים מבקש להקים סניף בספרד

בנק הפועלים מבקש להקים סניף בספרד.

בנק הפועלים מנהל עתה מו"מ עם ספרד במטרה לפתוח בשנה הבאה בפעילות במדינה זו, בין היתר כדי לקדם את המסחר בין שתי המדינות. זאת מסר ביום חמישי מקור ישראלי במדריד.

בנק הפועלים כבר הגיש בקשה ברוח זו לבנק המרכזי של ספרד.

כמעט שנתיים לאחר כינון היחסים הדיפלומטיים בין ספרד וישראל, בינואר 1986, עדיין הקשרים המסחריים הדו־צדדיים מצומצמים מאד: היקפם הגלגלי הגיע אשתקד ל־235 מיליון דולר בלבד, כאשר לספרדים מאזן עדיף ב־93 מיליון דולר. ההשקעות הישראליות בספרד היו כמעט אפסיות אשתקד והיוו רק 0.06 אחוז של ההשקעות הזרות במדינה זו, לפי הבנק המרכזי של ספרד. גם הספרדים כמעט לא השקיעו דבר בישראל. (ע"צ)

שערי מטבע־חוץ

ליום 19.11.87 | סל: (+0.0064) 1.7095 | דולר שחור: 1.73 – 1.72 | נוסעים: 1.86 | יציג: 1.5753

המטבע	השינוי בנקודים	בנקנוטים לאומי קניה	בנקנוטים לאומי מכירה	בנקנוטים הפועלים קניה	בנקנוטים הפועלים מכירה	בנקנוטים דיסקונט קניה	בנקנוטים דיסקונט מכירה	העברות והמחאות לאומי קניה	העברות והמחאות לאומי מכירה	העברות והמחאות הפועלים קניה	העברות והמחאות הפועלים מכירה	העברות והמחאות דיסקונט קניה	העברות והמחאות דיסקונט מכירה	שער יציג
1 דולר ארה"ב	—	1.53	1.60	1.53	1.60	1.53	1.60	1.5652	1.5848	1.5652	1.5848	1.5662	1.5859	1.5753
1 מרק גרמני	+0.02	0.91	0.96	0.92	0.96	0.91	0.96	0.9344	0.9461	0.9334	0.9450	0.9345	0.9462	0.9396
1 לירה שטרלינג	+0.03	2.72	2.84	2.74	2.87	2.74	2.87	2.7861	2.8209	2.7900	2.8248	2.7902	2.8253	2.8088
1 פרנק צרפתי	—	0.26	0.28	0.26	0.28	0.27	0.28	0.2746	0.2780	0.2745	0.2779	0.2752	0.2786	0.2768
100 ין יפני	—	1.13	1.18	1.14	1.19	1.14	1.19	1.1568	1.1713	1.1569	1.1713	1.1597	1.1743	1.1660
1 גולדן הולנדי	+0.01	0.81	0.85	0.81	0.85	0.81	0.85	0.8279	0.8383	0.8275	0.8378	0.8295	0.8400	0.8349
1 פרנק שוויצרי	+0.01	1.11	1.16	1.12	1.17	1.12	1.17	1.1371	1.1513	1.1392	1.1534	1.1399	1.1542	1.1469
1 כתר שוודי	—	0.25	0.26	0.25	0.27	0.25	0.27	0.2587	0.2620	0.2585	0.2618	0.2585	0.2617	0.2601
1 כתר נורווגי	—	0.24	0.25	0.24	0.25	0.24	0.25	0.2444	0.2474	0.2447	0.2478	0.2447	0.2478	0.2464
1 כתר דני	—	0.24	0.25	0.24	0.25	0.23	0.25	0.2421	0.2451	0.2420	0.2450	0.2423	0.2453	0.2435
1 מרק פיני	—	0.37	0.39	0.37	0.39	0.37	0.40	0.3804	0.3851	0.3807	0.3855	0.3810	0.3858	0.3833
1 דולר קנדי	+0.01	1.17	1.22	1.17	1.23	1.17	1.23	1.1948	1.2098	1.1930	1.2079	1.1935	1.2086	1.2007
1 דולר אוסטרלי	+0.01	1.04	1.14	1.05	1.13	1.06	1.13	1.0894	1.1030	1.0885	1.1021	1.0889	1.1026	1.0955
1 רנד דרא"פ	—	0.51	0.61	0.48	0.80	0.50	0.70	0.7901	0.8000	0.7926	0.8024	0.7943	0.8043	0.7966
10 פרנק בלגי	—	0.43	0.45	0.43	0.46	0.43	0.46	0.4452	0.4507	0.4457	0.4512	0.4457	0.4513	0.4484
10 שי' אוסטרי	+0.01	1.30	1.35	1.30	1.37	1.30	1.37	1.3249	1.3415	1.3265	1.3430	1.3284	1.3451	1.3353
1000 ל' איטלקיות	+0.01	1.23	1.30	1.24	1.32	1.25	1.34	1.2663	1.2822	1.2699	1.2857	1.2720	1.2880	1.2777
1 דינר ירדני	—	4.32	4.59	4.43	4.72	4.34	4.64	—	—	—	—	—	—	4.5762
1 לירה לבנונית	—	—	—	0.09	0.10	0.02	0.03	—	—	—	—	—	—	0.0279
1 לירה מצרית	+0.05	0.65	0.69	0.64	0.68	0.63	0.69	—	—	—	—	—	—	0.7325

אשנב לבורסה

	מ. חופשיות	ב. בהסדר	אג"ח כללי
מדד (שינוי)	(+0.85%) 132.73	(–0.01%) 121.80	(–0.16%) 122.44
מחזור אלפי ש"ח	12,784.2	1,586.8	5,443.6

50 מיליוני שקלים להנפקת קרגל; התחדשו העליות במניות החופשיות

הנפקת קרגל זכתה להצלחה גדולה מהמשוער; חתימת יתר של פי 4.5; המזמינים במחיר ההנפקה יקבלו רק 24% מהזמנתם ■ עוד 1.9 מיליון שקלים - לאתגר ■ גוברת הפעילות הספקולטיבית בחופשיות

מאת יואב יצחק

המגמה שאיפיינה את המסחר בתחיל השבוע הסתמנה גם אתמול: ירידות מחירים באגרות החוב הצמודות למדד; פעילות דלה במניות הבנקאיות שבהסדר ועליות מחירים במניות החופשיות. במק"מ היתה פעילות ערה למדי, שהסתכמה ב־16.5 מיליוני שקלים. פעילות זו נובעת מהריבית הגבוהה הגלומה במק"מ, המגיעה לכ־17.5% (בחישוב שנתי).

ירידות המחירים באגרות החוב באות לידי ביטוי בעיקר באגרות החוב הצמודות למדד המחירים ובעיקר באג"ח בעלות מועד פידיון ארוך (8 עד 10 שנים). באג"ח אלה נרשמו אתמול ירידות של עד 2%, לאחר שחיקה של 3% עד 4% במהלך השבוע ברבות מאגרות החוב הצמודות למדד. תהליך זה הואץ באמצע השבוע, בתגובה למדד אוקטובר (+1.5%), שעלה בשיעור נמוך מהציפיות/חששות.

■ **ביקושים למזוהות עם פיא**

לאחר שני ימי מסחר של מימוש רווחים, תוך נסיה לירידות מחירים, התחדשה הפעילות החיובית במניות החופשיות. עליות מחירים של עד 3% נרשמו במרבית המניות הנסחרות בשיטה החדשה. למגמה זו תרמו לקוחות הפועלים באמצעות בטוחה, קרנות בנק הפועלים וקרנות לאומי־פיא, שהגבירו את פעילותם בעיקר במניות דיסקונט השקעות (+2.25%), נייר חדרה (+1.5%) וכלל סחר (–1.1%). כן בלטה במיוחד הפעילות בניירות ערך בבדים המזוהים עם לאומי־פיא, כדוגמת ים המלח (+2%), שנסחרו במשתנים במחזור כספי של 855 אלף שקלים; במניות אפריקה 1 (+3%) ובפולגת 0.4 (+2.5%), שנסחרו במשתנים במחזור כספי יוצא דופן בסך 359 אלף שקלים. נדגיש כי קונצרן כלל ישראל, שהיה ונותר מאדריכלי הסיבוב הנוכחי בשוק, עומד עתה מן הצד ואינו מזרים ביקושים נוספים לשוק המניות. הביקושים מוזרמים בעיקר על ידי קרנות בנק הפועלים, הנאלצים להזרים ביקושים למניות החופשיות במקביל לזרימת הכספים הנמשכת לקרן אתגר שבניהולם. קרן זו זוכה להצלחה רבה. אתמול גייסה הקרן עוד 1.9 מיליוני שקלים, זאת בעוד שביתר קרנות המניות לא ניכרו יצירות משמעותיות. אגב, היצירות מלבות את הפעילות בניירות הערך שזוהו בשבוע שחלף עם קרן זו. כך במניות החברה הכלכלית לירושלים (ב"ש), פריקלאס (+2%) ופרוטארום (+1.7%).

■ **ספקולציות בחירון; קונסורטיום: מתכת סדום; אנרגין והתכוף**

המגמה החיובית היוותה קרקע פוריה להצלחת גיוס ההון של חברת קרגל. ההנפקה, שהיתה מתוכננת להיסגר ביום א', נסגרה אתמול, נוכח החתימה היתר הגדולה (4.5) שהיתה, בעקבות הזמנות בסכום כולל של כ־50 מיליוני שקלים. חתימת יתר זו מעידה על הצלחה גדולה להנפקה, גם אם חלק מההזמנות הוזרמו על ידי גורמים המקורבים לבעלי השליטה ולחתמי החברה. התרחבות ניכרת היתה אתמול בפעילות הספקולטיווית בבורסה. בשורה ארוכה של ניירות ערך בעלי סחירות בינונית או נמוכה נרשמו עליות שערים של עד 10%, בתגובה לפעילות אקטיווית יזומה מצד מנהלי תיקים, סוחרי בורסה ומקורבים. כך, לדוגמה, עלו מניות מתכת סדום וקונסורטיום 1 ב־10%, על רקע פעילות אקטיווית מצד מנהל תיקים הפועל באמצעות החברה המרכזית. מניות חירון 1 עלו ב־10%, כפי הנראה על רקע פעילות ספקולטיווית הקשורה באיש העסקים מניה שפירא. עליות של 10% נרשמו גם במניות אנרגין והתכוף 1.

הפעילות הענפה במניות מסוג זה באה לידי ביטוי גם בהעברת סחורה בין גורמים שונים, הן בעיסקות מחוץ לבורסה והן במהלך המסחר, במקרים רבים כשלב מקדים להזרמת ביקושים ולהגברת הפעילות במניות.

על רקע זאת ניתן בימים האחרונים לזהות העברת סחורה הנמשכת כבר מספר ימים – ללא שינוי בשער – במניות לוינשטיין 5. כן נמשכת, כפי הנראה, העברת מניות מסויימת במניות ובכתבי האופציה של מישנאל.

כלל ישראל תקים חברת גג לעיסקי ביטוח

כלל ישראל החליטה להקים חברת החזקות לעיסקי ביטוח ולהעביר החזקותיה במניות כלל חברה לביטוח, אררט, ואיתן, לחברה החדשה.

בכוונת החברה להציע לציבור בעלי מניות אררט להמיר את מניותיהם במניות החברה החדשה.

● זוכק – ב־6 חודשים שהסתיימו ביוני הפסידה 148 אלף ש', לעומת רווח בסך 2.2 מיליון שקלים בתקופה המקבילה.

● קיתו והספקה – דירקטוריון החברה החליט על הנפקת הון בדרך של זכויות בסכום של 4.5 מיליון שקלים.

● אקרשטיין – חברת בת בבעלות מלאה חתמה על הסכם עם יצרן ציוד אמריקני לייצור אבנים משתלבות בקליפורניה בסכום של 2.5 מיליון מרקים.

● הדר – מועצת המנהלים של החברה קיבלה את ההמלצה להשקיע 2 מיליון ליש"ט בחברת סיטי פאייר באנגליה.

תשואות המניות (ב־%) השבוע ומתחילת השנה

שם הנייר	תשואה השבוע	תשואה שנתית
בנקים מסחריים		
בנק הפועלים 0.1	-0.66	37.29
הבינלאומי	5.06	145.38
פ.י.ב. מד 0.5	4.51	95.00
בנקים למשכנתאות		
לאומי משכ' 0.5 מ"ש	12.70	34.00
פיתוח משכ' מד 0.1	7.14	54.21
טפחות רגיל 1	7.78	54.46
מרב מד 1	6.01	38.18
מוסדות מימון ענפיים		
מלונאות מד א 1	-1.40	62.34
רשות ב 0.5	1.39	63.19
חברות וסוכנויות ביטוח		
הדר מד 1	1.58	-31.80
הסנה מד 1	5.79	-24.71
הפניקס מד 0.1	1.13	5.65
סהר מד 1	2.82	10.38
ציון מד 5	26.42	-49.43
מסחר		
אלקטרה מד 5	3.81	676.22
כלל סחר מד 1	1.53	86.00
קריסטל מד 1	16.44	21.43
שופר סל מד ג 10	6.92	62.77
שירותים		
דלק מד 0.1	4.31	44.11
מגשות הזהב 0.5	-2.85	58.60
קווי הסעה	-0.79	27.55
מחשבים שירותי מחשב		
ארכה מחשבים 1 מ"ח	-6.60	-74.08
רשה מד 1	6.23	0.09
מ.ר.ל מד 5	5.09	15.61
נדל"ן בינוי והקלאות		
אמרים מד 1	4.60	-26.20
אליהו מד 1	-2.52	32.82
אפריקה 1 מ"ח	6.81	22.22
אזורים מד 0.1 מ"ח	6.41	21.37
בינוי 1	1.75	-7.64
הרי־תעשיה השק	4.65	54.59
כוכבים ובנין	11.30	23.21
ג.ב ים מד 0.1	9.11	41.79
הכשרת הישוב	8.77	20.87
יפרח מד 0.1	-1.37	2.95
ישרס מד 10	1.01	35.14
כלל נדלן 0.1	3.18	60.08
רסקו מד 5	-0.92	22.34
מ.ה.מ מד 1	1.25	-24.10
מאגר בניה מד 1	3.90	-25.78
מישמאל א 5	3.09	20.68
מלונות לינשטיין 5	0.46	-11.57
פאת אביב 0.5	6.06	-2.53
נכסי אמרים 1	0.58	109.79
סהר החזקות 5	3.03	44.26
רסקו מד 1	0.00	-74.75
שמשר הדר 0.1	1.73	-6.78
מהדרין 0.1	9.71	37.31
אבנר הדרים 1	8.96	38.10
חברות תעשיה		
דובק מ"ח	-9.26	34.10
יואל מד 1	-1.02	-28.56
טמבורים מד 1	1.01	48.31
אליון מד 0.1	5.55	-2.18
טבעס מד ג 0.5	12.42	3.92
ארסנן מד 0.8	1.08	-39.72
דלתא־גליל מד 1	3.67	91.01
דשנים מד 5	4.37	14.91
לודזיה מד 0.4	-1.11	32.81
ליבנה מד 1	6.10	6.18
מים מד 1	1.82	-4.84
מלט מד ב 0.4	8.46	10.54
פולירון א 0.5	11.06	17.18
כבד עבריה	0.00	-53.59
רפואה מד 1	3.90	-9.43
ארגמן מד 50	5.21	27.57
קפוטות פז מד 1	1.27	36.99
כבלי ציון מד 5	6.01	13.17
משאבים מד 0.5	14.29	29.89
פקר פלדה מד 1	2.18	-30.66
קליל מד 1	8.41	8.90
המסלים לבניה מד 5	-7.55	-22.81
אלביט 5	3.12	-14.13
אלקו 0.25 מ"ח	11.25	19.18
אלקטרה א 0.5	3.85	73.21
אלרון 1	0.39	-30.26
כלל תעשיות אלק	-0.89	28.80
טכנאותקס מד 5	1.91	42.93
ת.ע.ש מד 5	-3.25	-39.69
תדיר מד 1	3.49	27.01
תעשיות מתכת	-1.05	14.90
אמן מד ב' 5	5.20	35.43
כל תעשיות 5	-9.55	-7.26
נשרים מד 0.5	7.66	28.79
חירה ב"מ א 10	1.86	135.95
מכון מד 1	5.58	26.54
ים המלח 0.1	10.40	45.84
פטרוכימים 10	2.14	70.75
עקה מד 1	1.85	-36.54
רם מד 1	2.15	31.86
פריקלאס מד	9.94	15.00
תיש מד 5	2.24	36.73
פרוטארום מד 10	17.81	260.46
תדז מד א 5	-4.63	-41.86
תמן מד 1	-0.45	20.61
סנאורי יד 10	-4.27	25.22
רים מד 0.4	6.25	-13.73
חרושת יד 1	0.63	-7.84
הג. פולק 5	-2.99	2.13
מרכזית ב 0.1	9.85	84.29
כלל תעשיות 1	-0.82	83.34
חברות להשקעה		
ערק א 10	1.95	9.15
ש ד ב' פיתוח	9.27	64.99
אמן מד 1 מ"ח	8.22	42.44
החברה לישראל 1	4.80	134.93
אלפסון מד 1	0.91	-14.29
אמפא השקע 0.5	1.33	36.51
פועלים השקע 1	1.36	45.27
דיסק השקע 0.5	10.51	47.57
חירון מד 1	53.74	0.03
צים השקע מד 1	2.54	11.93
כלל ישראל 10	3.19	49.74
פז השקע 10	26.61	1.73
כשה השקע 0.5	10.26	1.73
פרין מד ב 25	5.62	162.08
חיפושי נפט		
דלק נפט מד 1	-1.82	1.59
חפושי נפט מד	3.79	5.14
יבנאל מד 5	-2.05	21.15

הנתונים חושבו על ידי כלכלי בטוחה ניירות ערך והשקעות

مكان الأصل

הקשר האמריקאי

השילוב השבועי

בכל יום שני מצורף לעתון ג'רוסלם פוסט המוסף השבועי של הניו־יורק טיימס, הכולל מבחר מהמאמרים והכתבות שהתפרסמו בניו־יורק בעתון יום א'.
קנה מנוי של עתון יום ב' תמורת 54.60 ש"ח (המחיר כולל מע"מ) ותהנה מהעתונות הטובה ביותר בארץ ובארה"ב במשך 52 שבועות ‏ואת כמובן באנגלית. חתום עד היום.

לכבוד: ג'רוסלם פוסט, ת.ד. 81, ירושלים 91000.
כן! אנא שלחו בכל יום שני כולל הניו־יורק טיימס

שם ______ כתובת ______
עיר ______ מיקוד ______ טלפון ______
רצ"ב שיק על סך 54.60 ש"ח

התקשר 03/611001
24 שעות שרות מודעות טלפוני של
דחף
'בעלי כרטיסי אשראי'

הצעות מחץ בלוח מעריב
אל תתקנה לפני שתראה!

חדש!
הצעות מחץ -
הצעות מיוחדות של יצרנים וחברות במודעות מחץ בולטות לעין, שאי אפשר להתעלם מהן.
הצעות המחץ מסודרות לפי מדורים בלוח מעריב "מכירה ושרותים".

בהצעות המחץ *תמצא מבצעי הנחות, מחירים מיוחדים, מכירות סוף עונה ושרותים ייחודיים בכל התחומים: מתנות, כלי נגינה, אביזרים לרכב רהיטים, שיפוצים, מזגנים, מכשירי חשמל, הדברה ועוד ועוד...*

אתה יכול לחסוך הרבה כסף וזמן!
הצעות מחץ בלוח מעריב -
דבר שחייבים לראות לפני שעושים קניות.
הצעות מחץ. שרות מעודכן, חיוני וחסכוני, כל יום בלוח מעריב.

לפני שאתה מבצע רכישה או שרות - תן מבט במחץ. זה משתלם.

לוח מעריב הלוח הגדול במדינה.

וילה 3 חד' + סלון, נוף מרהיב. 08"475611, 08"452911 (17053)

וילה 3 חדרים קד. 1114/25. 052"449838 (3997)

עסקים
2000

דיסקוטק להשכרה/מכירה – במרכז תיירות באילת. מוכן לעבודה. 04"643391 (24289)

לוח באר שבע

דירות
1000

כולם זכאים להלוואות בבנק טפחות
*
לפרטים:
מצדה, מרכז הנגב
057"76183
(25018)

3½ חדרים
3500

לוח אשדוד

דירות
1000

בהלוואה מבנק טפחות
אתה יכול לקנות, לבנות, לשפץ או להרחיב את הדירה
*
לפרטים:
מרכז מסחרי ד', רח' ס.ת. שפירא
08"552335
(9293)

4 חדרים
3-3½ חדרים
דירות בשכר מפתח
דירות מרוהטות

עסקים
2000

3-3½ חדרים

קבלת מודעות!
21.00 עד 8.00 מ־
לוח מעריב
• מבצע מיוחד!
03"735588

רכבי שטח
שיש ושנהב
שעונים
תכשיטים וכלי כסף

מרכז היהלומים עם יבואים וסוכנים בלעדיים לתכשיטי זהב יוקרתיים

שידוכים
7000

לוח נתניה

דירות
1000

כולם זכאים להלוואות בבנק טפחות
*
לפרטים:
הטמע 16
053"337523-4
(24964)

עם הלוואה חופשית מבנק טפחות תוכל להגיע לדירה שאתה באמת רוצה
*
לפרטים:
הטמע 16
053"337523-4
(17981)

המשך לוח חיפה מעמ' 16 ז'

חימום והסקה
5290

990, תנורי ארובה דקורטיביים 350/ משאבת יניקה לדלק אקליפס. 04"673090/1 (13668)

מדהים!!!
שלם 1,000 ש"ח
וקח מערכת הסקה מובחרת. היתרה בתשלומים נוחים
מרסול בע"מ – היבואים הבלעדיים, רח' הנביאים 64, חיפה. 02"520375, 04"524403
(23174)

חקלאות
5320

מרקסורים
5300

מוסכים
5400

מוצרי חשמל
5440

מחשבים
5460

בהדרכות מחשב מקינטוש עם תוספות

מכונות תפירה
מסעדות וקייטרינג
מעדנים
עסק והזדמנות
עתיקות
ציוד בנין
צילום
צמחים
קוסמטיקה
קרמיקה
קורסים
תחביבים

מציעים למכירה
5010

למכירה, מכונת סוכר, במצב מעולה. 04"990887, בערב. (13157)

משומשוק
5015

מדור זה מיועד למכירת חפצים שמחירם הכולל עד 750 ש"ח. מחיר המוצר חייב להופיע בתוכן המודעה. כל מודעה מתפרסמת שבעה ימים ברציפות. מחיר מודעה (עד 10 מילים) 20 ש"ח כולל מע"מ.

אופנה
אומנות
אלקטרוניקה
בריאות
גדרות
דודי שמש וחימום
הלוואות
5280

סוכן ביטוח והשקעות מעוניין בחברה להשקעה מתן הלוואות לכל מטרה

וילונות
5250

בבית המלאכה לתפירת וילונות אבו סלח סעדי
• ער כל קניה מעל 1,500 ש"ח – שי יקר ערך!!
• תפירת וילונות מכל הסוגים

חיפוי והדבקה
5300

בורסה

שערי המניות

בנקים מסחריים

בהסדר הצמדה ל־88

בהסדר הצמדה ל־89

בנקים למשכנתאות

מוסדות מימון עניים

חברות ביטוח

מלוואות ושרותי תיירות

מושבים ושרותי מחשב

נדל"ן בינוי ופיתוח

מסחר

שרותים

מתכת ומתכתיה

אלקטרוניקה ואופטיקה

מוצרי בניה

מוצרים כימיים, גומי ופלסטיק

עץ ומוצריו, נייר ודפוס

תעשיות שונות

השקעות תעשיה

השקעות ואחזקות

מניות הנסחרות במסה"ח

רשימה מקבילה

חקלאות

מזון וטבק

טקסטיל והלבשה

חיפושי נפט

שערי איגרות חוב

מסחר משתנים ומ.ר.צ.

תשואות שנתיות (דולריות) לפדיון במניות הבנקים שבהסדר

שם נייר ערך	תשואה שנתית	תשואה חודשית	שם נייר ערך	תשואה שנתית	תשואה חודשית
א.ד.ב' רג'	11.71%	0.97%	הפועלים סבב.	10.43%	0.86%
א.ד.ב' ב	10.71%	0.89%	הפועלים ע"ש	11.82%	0.98%
א.ד.ב' בב א	08.40%	0.70%	הפועלים מוכר	11.92%	0.99%
אגוד	11.15%	0.92%	כללי א'	12.00%	1.00%
דיסקונט ב'	11.36%	0.94%	בנ"ל סמוק	12.00%	1.00%
דיסקונט א'	11.63%	0.96%	סימון ומסחר 1	11.74%	0.97%
המזרחי ע"ש	12.18%	1.01%	סימון ומסחר 5	12.27%	1.02%
המזרחי מוכר	12.09%	1.00%			

התנודות הבולטות והמחזורים הגדולים במניות

עליות בולטות: שם ני"ע	שינוי	ירידות בולטות: שם ני"ע	שינוי	נפח עיסקאות בולט: שם ני"ע	מחזור
תבל	10.2%	מגור אופ' ב	−11.9%	ים המלח	927.3
אגרין 5	10.1%	גולדפרוסט 5	−10.0%	פולות ב'	388.3
קונסורציום 1	10.0%	כנס	−10.0%	הכשרת הישוב	379.6
חירון 1	10.0%	שרהד	−7.1%	נייר חדרה	371.6
התבוף 1	10.0%	אלומית 1	−6.7%	אגרין 1	346.7
אגרין 1	10.0%	סר כ"ן	−5.6%	כלל סחר	320 7
חויה ישראל	10.0%	אופי ברוך 1	−5.5%	נכסים בנין	316.5
מתכת סרום	10.0%	סקם 5	−5.2%	כלל תעשיות	312.4
ת.ג.ל. 5	10.0%	ציון אופ'	−5.0%	דיסקונט השקעות	310.5
דובאר 5	9.9%	נל תעשיות 5	−4.8%	כלל ישראל 10	302.6

תוצאות מסחר באג"ח קצרי מועד באלפי ש"ח

מס. קבוצה	ימים (1) לפדיון	שער	תשואה (2) שנתית	תמורה (3) כספית	היצע/ (4) ביקוש
1147	5	99.80	+16.00%	998.0	990.3
1217	12	99.51	+16.00%	——	——
1227	19	99.23	+16.00%	496.2	−1000.1
1237	26	98.95	+16.05%	494.8	−1000.0
1247	33	98.68	+15.80%	5001.1	5068.0
1257	40	98.41	+15.75%	984.1	——
118	47	98.13	+15.80%	981.3	----
128	54	97.85	+15.80%	978.5	——
138	61	97.50	+16.35%	5850.0	6000.0
148	68	97.16	+16.70%	——	——
218	75	96.85	+16.85%	——	100.0
228	82	96.53	+17.00%	----	100.0
238	89	96.22	+17.10%	17.1	117.8
248	96	95.92	+17.15%	95.9	100.0
318	103	95.62	+17.20%	95.6	100.0
328	110	95.32	+17.25%	95.3	100.0
338	117	94.99	+17.40%	——	——
348	124	94.70	+17.40%	0.1	0.1
538	180	92.36	+17.50%	3.0	3.3
			סה"כ בשקלים	16,510.1	

1) מספר הימים לפדיון – מיום שלמחרת יום המסחר עד ובכלל יום לפני הפדיון; 2) תשואה שנתית עפ"י אג"ח לפדיון; 3) התמורה הכספית של המחזור; 4) היצע/ביקוש באלפי ערך נקוב.

مكان الأصل

פרס ראשון!
$100,000

אם תמצא בישראל עוד מכונת כביסה כמוה!
העונה על 6 השאלות שחייבים לשאול לפני קניית מכונת כביסה:

בישראל יש רק מכונת כביסה אחת
העונה על 6 השאלות.

1. במשך כמה שנים כבר נמכרת מכונת הכביסה בישראל ובאיזו הצלחה?
רק מכונות הכביסה של קריסטל נמכרות בישראל מזה 32 שנה, ובהצלחה גדולה.

2. כמה מכונות כביסה של אותה החברה נמכרו בישראל עד היום?
רק לקריסטל כ־600,000 לקוחות מרוצים, הממליצים על מכונת הכביסה שקנו.

3. האם השרות הניתן למכונה הוכיח את עצמו ובמשך איזו תקופה?
רק קריסטל מעניקה לך שרות מעולה, 24 שעות ביממה, שהוכיח עצמו כבר 32 שנה.

4. במשך כמה שנים פועלת בארץ, ללא הפסקה, החברה המוכרת לך את מכונת הכביסה?
קריסטל היתה הראשונה שיצרה ומכרה מכונות כביסה בישראל (כבר 32 שנה).

5. כמה פעמים קיבלה מכונת הכביסה את התארים: מס' 1 בישראל והקניה הטובה ביותר?
רק מכונת הכביסה והשרות של קריסטל זוכים בכל סקרי דעת הקהל במקום ה־1 מידי שנה.

6. איזוהי מכונת הכביסה הנמכרת ביותר בישראל?
מכונות הכביסה של קריסטל נמכרות בממוצע פי 10-5 יותר מכל מכונת כביסה אחרת.

אם תוכיח לנו שיש עוד מכונת כביסה אחרת העונה ל־6 היתרונות הבאים גם יחד, אנחנו משלמים $100,000

גם אם לא זכית ב־$100,000, קיבלת מידע חיוני ביותר על מכונת כביסה שאין שניה לה.

ועכשיו עוד חידוש עולמי מבית קריסטל:
סופר לורד 2000.

* מכונת הכביסה היחידה מסוגה בעולם המאפשרת לכבס כל ק"ג בנפרד, מ־1 ק"ג - 5 ק"ג כביסה.
* מכונת הכביסה היחידה החוסכת לך עד 50% מהוצאות החשמל, המים, חומרי הכביסה וזמן הכביסה.
* סופר לורד 2000 - עם כל השכלולים והחידושים של שנות ה־2000.

קריסטל - מוצר איכותי ואמין, ניתן להשיג אך ורק בחנויות המובחרות - סוכני קריסטל המוכרים:

ת"א - אולם תצוגה והדרכה - גאולה 40, סופר אבי - אלנבי 122, שאול סופר - אלנבי 111, גרינולד - הרצל 68, סלון סוקיו - אלנבי 66, אלטור אלקטרוניקס - ברודצקי 43, רשת סנסור - דיזנגוף סנטר ובסניפים, פרידמן - גורדון 39. **חולון** - סלון סבוי - סוקולוב 77.
בת-ים - רשת מ.ש.י. - רוטשילד 34 ובסניפים, ליפשיץ - בלפור 33, סלון הוד - בלפור 48. **ירושלים** - שיר יחזקאל - יפו 117, סטרון - אבן ישראל 2, סלון ירושלים - יפו 97, ליאור שירזי - שמאי 23, לסטיג - שטראוס 29, סביטאני - צאלח א-דין 32, פאר לוי - ככר השבת.
חיפה - רשת טרקלין חשמל - הנביאים 25 ובסניפים, רשת הוד 2001 - מפרץ חיפה - שד' ההסתדרות 251 ובסניפים. **צפת** - הוד עמוס - ירושלים 177. **ק. שמונה** - פרס - מרכז מסחרי. **נצרת** - סרוג'י - רחוב 114. **נ. תמרה** - דיאב מוחמד סולימן. **טבריה** - קובי יוסף - מרכז מסחרי.
עכו - סט ראובן - בן עמי 27, סלון כרמלי - בן עמי 17. **נהריה** - ליבוביץ - הגעתון 3. **ק. אתא** - סלון אורלי - זבולון 3, אחים סייג - דרך חיפה 11. **טבעון** - אלקטרו טבעון - מרכז מסחרי. **ט. הכרמל** - אחים ברזני - מרכז מסחרי. **חדרה** - שוייצר - הרברט סמואל 68, פ.ר. חדרה - הנשיא 21
נתניה - סלון קסם - הרצל 30, בר משה - שד' ויצמן 26, סלון פרץ - ליה 7, אלחוט - שד' ויצמן 5, חשמלית - שמואל הנציב 5. **הוד השרון** - המד אלקטרוניקה - מרכז מסחרי. **רעננה** - אלקטרו קול - נ.ג. - תנקין 2, רזוני אבי - אוסטרובסקי 11. **כ"ס** - סלון מוטי בן שלוש - ויצמן 101.
הרצליה - רדיו סי.וי. - סוקולוב 53. **פ"ת** - אורון - חיים עוזר 10, ברק - חובבי ציון 30, וייסמן - חובבי ציון 23. **ר"ג** - מרכז אלקטריק - ביאליק 76, רשת סנסור - קניון איילון ובסניפים, רדיו אשר - הרואה 24, מרכז מכירות לעובד - שד' ירושלים 16. **גבעתיים** - מיכאל - ויצמן 16.
בני ברק - לסטיג - ירושלים 12. **ק. אונו** - עודי אלקטרוניקה - מרכז מסחרי. **אור יהודה** - סלון הכוכב - מרכז מסחרי. **יפו** - לבל - שד' ירושלים 29. **ראשל"צ** - גל אלקטריק - רוטשילד 22, סטריאו כף - ביאליק 10. **רמלה** - אסתר אוניברסל - ביאליק 2. **לוד** - סלון פאוזי - הרצל 66.
יבנה - עיני אפרים - דרך רחובות 5. **אשדוד** - סוכנויות הדרום - רוגוזין 25. **ק. מלאכי** - עובד ניסים - מרכז הוד 8. **אשקלון** - קרן אור - הרצל 37. **ק. גת** - רשף - שד' לכיש. **באר שבע** - א.א. אלקטרוניקה - עבנאות 48, מיטון אלקטרוניקה - הרצל 82. **אופקים** - סיזר - מרכז מסחרי.
נתיבות - בן נעים יצחק - מרכז מסחרי. **אילת** - סלון חן - מרכז מסחרי. **כמו כן ברשתות השיווק: שק"ם, קר-און, המשביר לצרכן (רשימה חלקית).**

אין מה לדבר קריסטל הטוב ביותר!

לוח מעריב

לך על בטוח

בשיתוף עם THE JERUSALEM POST

המשרד הראשי: בית מעריב, רחוב קרליבך 2, תל-אביב מיקוד 67132. טלפון ישיר למסירת מודעות: 5611111 (רב קוי). מחיר מודעת מינימום (8 מילים): 80 ש"ח. כל מילה נוספת: 10 ש"ח (המחירים כוללים מ.ע.מ). מחיר אחיד לכל ימי השבוע (כולל ערב שבת וחג) מחיר מודעות "מחל" בגודל 1 אינץ' למשך שבועיים 287.50 ש"ח (כולל מ.ע.מ.)

דירות

1000

שטיחי ארבל
★
שטיחים בעבודת יד
*
שטיחים מקיר לקיר מצמר מקורי טהור
*
מכירות מהמלאי
אפשרות לתנאי תשלום נוחים
*
נמל ת"א
03-458665, 03-5463314
*
פתוח כל מוצאי שבת.
(25221)

ל"הוסטל"
דרושות דירות בבל הארץ
עבור
אורחים מחו"ל
לתקופות קצרות וארוכות
★ שכ"ד גבוה ★
אמינות ★ אחריות

"בדק בית"
ביקורת איכות בניה
לרוכשי דירות

בית עץ סקנדינבי
משווק ומיוחד בסוגו
באזור

ברעננה!!!
קוטג'ים ספוארים
בגני הנשיאים

באלפי מנשה קוטג'
דו-משפחתי שני מפלסים
100 בנוי + גג
+ תוכנית להרחבה + גינה

"בנ" – בקורת מבנים
★ לפני קניה!
★ בעת בניה!
עם נסר שנת אחריות

בשכון צמרת!!!
(בבניה)
300 מ"ר בנוי

ברמת השרון
רח' אז"ר
קוטג'ים
בני 5 חדרים + מרתף
פרטים:
שירלי בנ"ם הפרדס 4
ת"א 03-238618,
03-245140
(17112)

ברעננה, חדשים!!!
קוטג'ים
דו משפחתיים
באזור יוקרתי

קוטג'ים
ספוארים
ברמת השרון

"עצמאי בשמחה"
4
מגרשים נוספים
דגם חדש!!!
בנווה הברון
זכרון יעקב
משרד המכירות באתר:
פתוח בימים: א, ה-ו,
ב- 09:00 – 13:00;
17:00 – 19:00.
ביום ו': ב- 09:00 – 15:00
06-396817
משרד המכירות
(25188)

"חיים שמי"
השקעות בע"מ
גאה להציג בפ"ת:
מגדלי הנשיאים
פרויקט היוקרה
בכפר גנים פ"ת
2 בניינים בני 6-7 קומות
דירות בנות
4½, 5, 5½, 6 חדרים
חיים שמי
03-900089, 03-918792
(11275)

לתשומת לב המפרסמים בלוח מעריב

כל המנויים להמשיך לפרסם את מודעותיהם לאחר הפרסום הראשון, מתבקשים להתקשר לטלפון 03-5611111 (רב קוי) ולמסור את מספר הפרסום הרצוים וכן את מספר הקוד כפי שמודפס בתחתית גוף המודעה.
הזמנת לפרסום חוזר הנה ללא תשלום ותוקפה עד 4 שבועות מיום הפרסום הראשון.
בקשות לפרסום חוזר מתקבלות כל יום עד שעה 18.00 ובערב שבת וחג עד שעה 11.00 בלבד.

הנהלת מעריב

למכירה בהרצליה ב'
קוטג' פינתי
410 מ' מגרש
200 מ' בנוי מושקע

"סמקר" – שירותים
שרות תיקונים 24 שע'
למקררים ומקפיאים
אמריקאיים

בצהלה
5 חדרים
+ גג
150 מ"ר בנוי
(24543)

ברמת השרון
רח' אז"ר
דירות גג
בנות 5 חדרים
דירות גן
בנות 4 חדרים
פרטים:
שירלי בנ"ם הפרדס 4
ת"א 03-238618,
03-245140
(17073)

פנטהאוז יפהפה
בגני צהלה
נוף מטעע
מהרי יהודה
ועד לים
03-482451
(22073)

בנתניה
6 קוטג'ים
ספוארים
5/6 חדרים
מחסן וחדר כביסה
חניה פרטית וגינה
גג פרטי 30 מ"ר
4 כיווני אויר
ברח' אצל 13
ביצוע ע"י:
זית אברהם
חברה לבניין בע"מ
משרד: שער הגיא 10
טלפון: 053-28844
(24636)

בנתניה
לז-רום
בע"מ
בונה את:
הקלאסה
של נתניה ברח' ראשון לציון
דירות
4 חדרים
118 מ"ר
קרוב לים ולמרכז
בשלבי בניה מתקדמים
משרד: סמילנסקי 24
טל. 053-333818,
053-23867
(15569)

רמות גן
מציעים
דירות פאר
בנות 4, 5 חדרים
(22078)

ברעננה
ברח' בר אילן
דירות פאר בנות
4½–5½
חדרים
בפרטים לפנות
ציטרין – וטקביץ
חברה קבלנית לבנין בע"מ
ה' באייר 28 ת"א
(כבר המדינה)
03-251329
(11:00–13:00, 14:00–16:00)
פרט ליום ב' אחה"צ
(11821)

חלמיש
יבואי
● קרמיקה
● חרסינה
● ברזים
● קוטו
כלים סניטריים
נמל ת"א, כניסה מרחוב יורדי הסירה
03-451553, 03-452599
(26368)

לויתן ל.פ.
מציעים
קומג"ים בבניה
עודאו 14 בוזים.
קומג' + דירה חדר על הגג
★ קומג'
אנו קונים ומוכרים דירות
מיד שניה
אפשרות החלפת דירה
אפשרות למשכנתא גבוהה
50% מערך הדירה
★
שד' השמאות 67 (מגדל נחום) בת-ים
03-583067, 03-583677
פתוח בין השעות 09:00-19:00
מתקבלות הודעות 24 שעות ביממה
(23406)

שנה נקיה
מתחילה עם
אל רבב בע"מ
ניקוי כל סוגי
השטיחים בדי ריפוד
★
ניקוי דירות לאחר שיפוץ
ווקס אקרילי + קריסטל
★ הדברת מזיקים
03-5464186, 03-5463761
ריינס 227 ת"א
(23168)

הקבלן
י. אדלר
ובנו בע"מ
בונה דירות
באיכות מעולה!!!
3, 4, 5 + חדר גג
ברמתגן, בניברק,
גבעתיים
03-705811, 03-781640
לפנות: רח' הרב קוק 10, בני-ברק
(25760)

גן חן
בונה ברמת גן
דירות מפוארות
★ ברח' ברקאי
4, 4+1+גג
תשלומים נוחים
משרד: ד"ר כהן 2,
רמת גן, 03-730967,
בערב: 03-7518312
03-728924, 03-955814
(22006)

החלפת דירות

תל-אביב

בהלוואה
מבנק
טפחות
אתה יכול
לקנות, לבנות, לשפץ
או להרחיב את
הדירה
★
לפרטים:
החשמונאים 123
03-5614081-6
(9291)

"אנגלו סכסון"
ה' באייר 44
נושמח לשרתך
במשרדנו החדש
ליד הבימה
3.5 חדרים, ק"א, שרפית, שקטה, חניה
בשכונת מונטיפיורי
2 חדרים, מ"ר 45,000 דולר
ליד עמק ברכה
3.5 חדרים, שקטה, מטבח, מושקעת, 130,000 דולר
3.5 חדרים, גדולה, 115,000 דולר
אנגלו סכסון 03-217256,
03-286181
(7706)

ל"מידע דירות"
דרושים דירות ונכסים
למכירה/להשכרה
03-246242-3-4

דירות למכירה

4 חדרים ויותר

דירה יוקרתית, 4 חדרים
עיר חן

דירות נופש

שכונות צפוניות

אנגלו סכסון
ה' באייר 44
נושמח לשרתך
במשרדנו החדש
★
בצפון היוקרתי
קי"צ 4.5, מעלית, חניה, שקטה
$275,000
★
ברח' מאפו ליד הים
4, 140 מ"ר אחרי שיפוץ לשהדי
$150,000
★
בצפון היוקרתי דירת גג
ענקית + כל
השיכלולים $1,000,000
★
ליד כיכר דיזנגוף
2.5 משופצת ק"א חזית לשהדי
$110,000
★
אנגלו סכסון 03-286181,
03-217256
(22619)

בשכון ל'
דירה אחרונה
לאיכלוס מיידי
5 חדרים
ברח' לוי אשכול 40, לפרטים: "אביב",
03-7512303
(21264)

דירות למכירה

4 חדרים ויותר

דירות מרוהטות

דירות להשכרה

לך על בטוח לוח מעריב נדל"ן

משהב

חברה לשיכון, בנין ופיתוח בע"מ

מציעה למכירה:

בבני-ברק
לציבור החרדי
בקרית הרצוג
4-3 חדרים
רק 5 חדרים + גג

*

בגבעתיים
לציבור הרחב
במודיעין - ריינס
דירות פאר
5 חדרים
ופנטהאוזים
לכניסה מיידית

*

ברעננה
לציבור הרחב
ברחוב שברץ
5-4 חדרים
לכניסה מיידית

*

בבני-ברק
לציבור החרדי
ברח' מודיעין-מנחם
5-4-3 חדרים
דירות + חדר
על הגג

*

בפתח תקוה
לציבור הרחב
שלב חדש בבניה
ברח' יונה ערין - אונטרמן
4-3 חדרים
נותרו דירות 3, 4 חדרים
לכניסה מיידית

*

בהרצליה
בשכונה חדשה,
מרכזית ושקטה
5-4 חדרים
גדולים ומרווחים
בסטנדרט גבוה

*

פרטים בטלפון
03-664631

(22088)

דירות בשכר דירה 1500

פתח-תקוה

עם הלוואה חופשית מבנק טפחות
תוכל להגיע לדירה שאתה באמת רוצה
*
לפרטים:
חובבי ציון 29
03-904703

---

4 חדרים

3-3½ חדרים

2-2½ חדרים

1-1½ חדרים

דירות בשכר דירה 1500

דרושה דירה
במרכז רמת-גן
קרוב
לכבר אורדע

גבעתיים

תיווך גנה
וייצמן 12, גבעתיים
מציע:

בני-ברק

בבנות רסכים דירות
פאר 4 חדרים
+ דירת גג

חינם חינם חינם
שכיר את דירתך
בדמת-גן ובגבעתיים
"לי-רם"

גוש-דן

רמת-גן

עם הלוואה חופשית מבנק טפחות
תוכל להגיע לדירה שאתה באמת רוצה
*
לפרטים:
ביאליק 12
03-721644

שכונות דרומיות

לך על בטוח לוח מעריב נדל"ן

דירות מרוהטות

1550

מרכז העסקים 2½ ח', תלק' + טל' + מלפון. 300. 03"4590049 (15136) 03"900302 03"656350

משותפה לדירה מרוהטת + מלפון, מרכזית ושקטה, פתח קוה. (22290) 03"9229193

חולון/בת-ים

חולון

3, בשדרות קוגל, ק"ק, חזית, 3 כיווני אוויר. 03"842065 (13150)

מעוניין בדירת 4 – 3½ בשלה לא או במרכז השוק. 03"454708, 03"5052866 (20578)

3 חדרים בבניה בזוגה 30000 "כרכור" 03"845349 03"856194 (12720)

דירה בת 3, פרטית, לא בשכונה. 08"438515, 08"416038 (25399)

בקריית-שרת, 3, משופצת, ק"ק, פינוי 7 חודשים. 03"5593444 (15765)

כולם זכאים להלוואות בבנק טפחות

*

לפרטים:
שד' קוגל 25
03-8814712

(24893)

4 חדרים ויותר

1300

עם הלוואה חופשית מבנק טפחות תוכל להגיע לדירה שאתה באמת רוצה

*

לפרטים:
שדרות העצמאות 64
03-587924

(24703)

משכנתא עד 60,000 ש"ח
מזרחי ובנין
קבלני בנין
בונים בחולון/בת-ים
דירות פנטהאוזים חנויות ומבני תעשייה

(26124)

ראשון-לציון

עם הלוואה חופשית מבנק טפחות תוכל להגיע לדירה שאתה באמת רוצה

*

לפרטים:
הרצל 44
03-948844

רחובות

בהלוואה מבנק טפחות
אתה יכול לקנות, לבנות, לשפץ או להרחיב את הדירה

*

לפרטים:
בית הפועלים 4
08-451861

(25048)

רמלה

כולם זכאים להלוואות בבנק טפחות

*

לפרטים:
שד' הרצל 65
08-230939

בהלוואה מבנק טפחות
אתה יכול לקנות, לבנות, לשפץ או להרחיב את הדירה

*

לפרטים:
שד' הרצל 65
08-230939

איזור השרון

הרצליה

בהלוואה מבנק טפחות
אתה יכול לקנות, לבנות, לשפץ או להרחיב את הדירה

*

לפרטים:
סוקולוב 11
052-88017

(25840)

כפר-סבא

אזור

איזור הדרום

גבעת-שמואל

קרית-אונו

יהוד

אור-יהודה

בת-ים

בפסגת בן גוריון
3½ מ-58,000
3½ + גג
מ-100,000 דולר
הרשמה 1000 ש"ח
חוזה 5000 ש"ח
משכנתא עד 50,000

"ארמון סופר"

סוקולוב 41, חולון. רוטשילד 32 בת-ים.
(26240)

3-3½ חדרים

1350

2½, בחולון, ק"ק + חדרים, מסודרת + מלפון. 03"846977 במרב (6721)

בחולון, בדרום השוק, 3, ק"א + טל' ... 03"846072 (7989)

בקראוזה 3 + פ"א + חניה + מלפון, ק"ד (בכ"י). 057"923085 (24027)

"מעריב למנוי" – הצעד הנבון בכיוון הנבון

★ תוך 24 שעות ★
שלטים בהרימה
ע"י מחשב
חותמות מכל הסוגים

איכות ויופי ללא תחרות
טלפון 052"21030
(25388)

י.ר. ציוד
בטחון
בע"מ
כספות!!
למשרדים
מפעלים
ויהלומים
ולכל מטרה!
קניית ומכירת
כספות משומשות
03"7518504-5
זבוטינסקי 35 ר"ג.
(22517)

"סונספורט"
מכירת
עודפי ייצור
וסוג ב'
טרנינג ילדים – 5 ש"ח.
טרנינג מבוגרים – 8 ש"ח.
(26615)

שותפות בחברת
נסיעות ותיירות
בירושלים
בעלת רשיונות ר.י.א.ט.א.
מוצעת למומחה בניהול
תיירות יוצאת ונכנסת
★ סודיות מובטחת ★
(22107)

לחברה המובילה
בענף הרכב
דרוש מגרש
במקום מרכזי
טלפון: 03-332208
(19718)

למסירה
חנות
רהיטי ייבוא +
מוניטין

דרוש
משקיע

בעל עסק
אל תסגור את השנה!!!
(26216)

מעצבת
פרחים
מלאכותיים

אתה זכאי
להחזר ריבית
(9268)

יצואנים
מוצר זול!
בעל פוטנציאל
(15246)

סימפונות ידועה
למוצרי בשר ובקניקים
תוך לקוחות רחב
בגוש – דן
(26518)

חיסכון בכסף?
מכירת דיסקטים וייד
סרטים למדפסות ולמחשבים
במחירים זולים!!!
(26627)

עבודה חובות
בארץ בעצמים
ובחו"ל
"ארז אינטרנשיונל"
(14742)

אין לך זמן לקנות
מחשב באמצע
השבוע בשעות
העבודה?
ב"איטל
מחשבים"
יעזרו לך בשבת
(פתוח בשבת 10:00-23:00 ובאמצע השבוע עד 20:00)
מבצע עיסקי מיוחד
מערכת עסקית מלאה הכוללת
מחשב PC/XT מורכב עם
דיסק 20BM + מדפסת רחבה
180 BROTHER 1509 סל"ש
+ "שפר" תוכנה להנהלת
חשבונות + "דיוה עסקי" –
תוכנה מלאה לניהול עסק
ומלאי
כל זה
ב-2,700
דולר
לפני מע"מ
★
איטל מחשבים
רח' גלגלי הפלדה 9/16
(בית דלתא) אזור התעשייה
הרצליה פיתוח
,052"552246
,052"552126
(15243)

דרוש
שותף פעיל
בעל יכולת
ניהולית שיווקית גבוהה

דירות בשכר חודש
1500

דירות מרוהטות

הוד השרון
(7725)

תיווך
השרון
מציע:
בהוד השרון
פרוייקט יוקרתי
דירות 4½ + 5 חדרים
ופנטהאוזים
מפרט טכני משובח
בימחונות מתאימים
אפשרות למרייר אין
ובתשלומים
רח' הבנים 5, הוד השרון
,052"25048 ,052"24487
(26722)

עסקים
2000

★ רעננה נרדס ★
הבטח את כספך!!!
פרוייקט חדש
מרפסות פתוחות
דירות 4–5 חדרים
3 דיירים בלבד
בכל קומה
בלעדי!!!
אנגלו סכסון רעננה
רח' אחוזה 117
טלפון: 052"454133
(26022)

רמת השרון

רעננה

דפוס דף רץ
הדפסה במכונת
חדישה G.T.O
לעסקים ולבתי דפוס
בן יהודה 144 ת"א 03"235926
(20965)

בעל עסק/מפעל
חסוך 40%
במחירי הובלה
מחיפה לת"א
(26470)

עצור!!!
לפני רכישת עסק
בדוק מצבו הכלכלי
משה גרין

מלשוחי פרי הדר ואבוקדו לחו"ל דרוין עוזי כפר סבא

רח' ויצמן 125 052-916758, 052-31237

(24230)

למכירה מפעל ליציקות שומר זקי בלתי גולית, המיועד שמאוחר לשוק המקומי, השקעה 55,000 דולר בתוך אים חודש. 059-78208

(11429)

למכירה בפתח־תקוה סופרמרקט מצוי + מאבו 03-9223653, 21.00 מ־

(11458)

דרוש שותף לסופרמרקט באריאל 03-9365062, 03-9366766

(11726)

NEWSWEEK מבצע מינויים חסר תקוים למגוון המספרים 03-621686

(11802)

א.ט. אלקטרוניקה מבצעים

הרכבת מעגלים מודפסים. חיום בכלים, הרכבה מכשורים מרכז צבר אזור 16 ק באזריק 04-724030, 04-716755, 04-719466

(25219)

אניש סקאי ספיד
תובלה בינלאומית
בלעדי בארץ!
CARGO
SPEED
שרות אווירי
מאיטליה!
יום יום קונסולידציה
03-371282
מר עוזבי.

(26426)

זיכיון של "ציינה טאון אקספרס" זה עסקו!!!

הצעה לעסקיים ולבעלי מסעדות - הצטרפו לרשת פיצריות "דימיני" בע"מ
מיכה קין 03-281308

(22843)

בתי מלאכה

אולמות

להשכרה אולם בגודל 165 מ"ר, לכו לאכה או תעשיה זעירה, בקרית המלאכה בתל־אביב 03-9341315, 052-452875

(16196)

להשכרה אולם לתעשיה, כוח + טלפון, בעמק־יזרעאל בתל־אביב.

03-225129 (19783)

תעשייה להשכרה

אולמות תעשייה + משרדים בבניין מקום נקי בקרית המלאכה ח"א, 350 מ"ר טלפון 03-5101285/6, פל"ס.

(21879)

בבנין "ארגמן" דרך ז'בוטינסקי 9, ב"ב אולם 700 מ"ר קומה א'

לפרטים 03-2973736

(21921)

חנויות

למכירה משרדים חנויות בקניון "לב העיר" במרכז פתח־תקוה 4 קומות של מיזוג שטיחים מקיר לקיר הכנה לטפרות טלפון ומחשבים + שרותי אחזקה חניון תת־קרקעי 03-914994 אחים א.ע. כהן ההגנה 17, פתח־תקוה.

(25089)

להשכרה בשכ"ח קומת משרדים

ברחוב יהודה הלוי 14 תל־אביב. פרטים בטלפון 03-627111 שרדיין · בערב.

(26314)

דרושות בשכ"ח חנויות לרשת מסעדות מזון מהיר

★ בגוש דן
★ מקום מרכזי
★ מינימום 55 מ"ר
★ חוזה שכירות לטווח ארוך

לפנות לטלפון: 03-763412 לבקש את חביב

(22600)

דרוש 200 מ"ר במבנה תעשייתי בגוש דן בקומת קרקע

ציר הדסי טלפון: 03-333302, 04 לאציק

(26119)

להשכרה בנין בצ'ק – פוסט

+ 4 קומות, 1,600 מ"ר + 2 מעליות + מלפונים מיידיים + 2 קומות, 750 מ"ר + משרדים + טלפונים ומעלית, במשרד: 03-831193

(26544)

למכירה/השכרה מבנה תעשייה במחסום ארזן 43

250 מ"ר, מרצף + כוח, חצר גדולה כוללת מחסנים חניות. אפשרות לשותפות, מיידית בבית: 052-24903, 052-348571, 051-899144, 051-891030

(26961)

בהזדמנות!!! להשכרה מבנה תעשייה

1,200 מ"ר, קיק, 3½ דולר למטר קרוב לדרך ז'בוטינסקי "רמשף ובסים" 03-5742777

(18652)

בנקדימה מגרשים לוילות

ארסה פרטית, החל מ־24,000 דולר, כולל מגרש ופיתוח, 2,000 בחוזין. היתרה בתשלומים במשרד: 08-574335, בערב: 08-574587, 08-574823

(26419)

חברת מישור לבנייה מעוניינת במגרשים בגבעתיים וברמת־גן

טלפון: 03-7520347 13:30-08:30

(26531)

למכירה בת"א ליד הבימה 272 מ"ר לבנית 3 דירות + דירת גג

+ היתר בניה, 550,000 דולר, אצלו טלפון 03-2172566, 03-286181

(7624)

לחברה המובילה בענף הרכב דרוש מגרש במקום מרכזי

מ"ר אם הדרוך לקניה ו/או השכרה מ־1000 מ"ר ומעלה, הכולל משרדים וסככות.

טלפון: 03-332208

ת.ד. 51553 ת"א לפנות לאילן.

(19718)

בניה ובדק

חברה קבלנית בונים רשומה אצל רשם הקבלנים בעלת ותק ונסיון של מספר שנים

מעוניינים במגרשים לבניה

בקניה או בעסקת קומבינציה

מקבלת לביצוע עבודות תוספות בניה

מכל סוג ומין

טלפון: 03-888083, 03-5565557

(21850)

ברעננה בגוש – 7651 באזור בנוי

מספר מגרשים חקלאיים מבפשיטות השקעה בטוחה ומבטיחה. טל' 052-570228 16.00 מ־

(11256)

להשכרה בקריה מרכזית מבנה 400 מ"ר קיק, בית + 2 מפלסים. 052-23010

(19257)

למכירה, בהרצליה, מגרש 1,600 מ"ר ל־4 קוטג'ים, קרוב לים. 053-346652

(3956)

ברעננה, מגרש ל־3 קוטג'ים, מיקום מעולה בלעדי, "דני־דירות". 052-912958

(7041)

מעוניין לקנות/קומבינציה מגרש באזור רמת־גן – גבעתיים. 03־5742103, 03־5742042 (15195)

בקריית־שלום של הצ"ע המערבית, מגרש 54 דונם, מיועדים לבניה. 03־5461343, 03־344380 (14948)

בהרצליה!!! במרכז, מגרש 150 מ"ר, דור. 03־243539, 03־232518 (17368)

ברמת־גן, במקום הכי יפה, 450 מ"ר. לקשר: 03־729131 (17476)

בהרצליה 500 מ"ר ל־2 יחידות, "דיור אקספרס". 170,000 052־88583/5 (7668)

שותף למגרש, 2 יחידות דיור בהרצליה, מהבעלים. 052־81737 (7861)

בחולון, למכירה, 50 דונם לתעשייה, אפשרות לחלוקת קטנות. "לחוזה אביב". 03־499263, 03־490289 (10195)

להשכרה מגרש 500 מ"ר בבית אכף סניף 49. 03־458529, 03־449308 (11337)

נמכר מגרש במחיר הגבוה באזור, ללא תיווך, "פרדוך". 783228 (15518)

מעוניין במגרש כ־2 דונם, באזור תל־אביב. ת.ד. 4320 תל־אביב 61043 (21971)

להשכרה דחוף 8 דונם באזור תעשיה רמלה, לכל מטרה. 08־225037, 03־997073 (25086)

בראשון־לציון, 1½ דונם (לשלושה בתים), מכבית לאתר. 03־248082 (8016)

לקבלנים ומשקיעים, מגרשים למגורים, תעשיה ומלון רדיוה. 03־721047 (25875)

מכירה, 70 דונם פרדס + באר פרטית, קרוב למרכז, אפשרי בחלקים (מאבו). 03־831264, 03־862745, 03־650072 (11639)

אויס

03־378317

לקנות מכונית ב"אויס" זה הרבה יותר כדאי

דגמי 86

אוטוביאנקי ג'וניור

★ פיאט אונו 45
★ פיאט אונו 60
★ סובארו 1300 DL אוט'
★ לנצ'יה פריזמה 1300
★ אופל אסקונה 1300 אוט'
★ וולוו GL 240 אוט'
★ פיג'ו 505 סטיישן 1800

★

עם מזגן אויר ורדיו טייפ

המכירה:
רח' המסגר 29
תל־אביב
(22899)

יציל מימונים

הלוואות לרכישת רכב חדש
בחברה ותיקה ואמינה
בתנאים נוחים

03־221161

לטלפן עד שעה 14.00, יהודה הלוי 147 תל־אביב
10 סניפים בכל רחבי הארץ
(25796)

רוצה שקט עם 12 חודשי אחריות?!

א. פ. ל. אגזוזים

במוסכים ובסניפים

בהמנחת מכון התקנים
★ הרכבה במקום ★

03־336262

(26871)

בפתח המפתח בע"מ

תיקון והרכבת מעולי רכב + רב בריח להילוכים

(16203)

מכון הדרום

רישוי שנתי לכל סוגי הרכב
טסט ללא המתנה
בדיקות ממוחשבות לפני קניה
ע"י בעלי מקצוע מעולים
★
יפו: (מרכז) שד' בן צבי 41 03־826844
פתח תקוה: רח' סטלה 51, 03־902620
רחובות: א. התעשיה כביש יבנה 08־467444
(25167)

רישוי שנתי ללא תור

"קומפיוטסט" ראשון־לציון

בדיקות קניה ממוחשבות
8 דקות מת"א בכביש בית דגן
03־941247
תל־אביב 03־330418
(15444)

אגזוזים לכל סוגי הרכב

★

"יצור שיווק הרכבה" (במחיר המפעל)

ה.פ.ו.ל.ס. ת"א 1984

★

03־381373
03־381375
דרך 1276 סט 1
(26391)

מכוניות

4000

גלגלים

חברה למימון וסחר ברכב

מבצע מימון
כל סוגי הרכב
חדש או משומש עד 60 חודש
הספקה מהמלאי דגמי 1988 ב.מ.וו., אופל, פורד סובארו, פולקסווגן
פרטיות ומסחריות
★ אפשרות החלפה TRADE IN

גלגלים

צ'ק פוסט, חיפה
04־721107/8
(9271)

הגיעו לרכבו!!! רדיופיפ סאניאנג

(9275)

מכוניות פרטיות ומסחריות + פרטיות 80% בתשלומים. 03־824924, 03־824055 (8975)

מבצע!!! מיידי!!!

03־5462747

אאודי וכל סוגי הרכבים!!! 88־87

(18572)

פיאט היבר 74 + פרטים דיזל 83. 02־917813, 02־914507 (21699)

אל תתאמץ יותר למכור את מכוניתך

אף פעם אין ידוע מי נכנס לביתך

פנה מיד "למכונית אפשטיין" ותקבל כספך תוך 24 שעות!!!

פרטיות – מסחריות
משאיות – טנדרים

03־411000
03־429695

(18711)

אסקונה אס, 1300/83, 35,000 ק"מ, כחדשה. 03־784562 (19202)

هكذا من الأصل

לך על בטוח לוח מעריב מכוניות

ד'

טוב גל

סוכנות ב.מ.וו.
קח דגמי 88
*
אפשרות החלפה
*
למכירה כל סוגי הרכב
03-5466337,
03-5466008
* דיזנגוף 274, ת"א
* תצוגה בן יהודה 208, ת"א 03-5462725
(14947)

אל תהיה פראייר של אף אחד

★ המרפד

אביזרי רכב
רדיו טייפ
ROADSTAR
זוג רמקולים 50W
כיסויים למושבים
הכל
ב־385 ש"ח
חידוש מושבים
★ 03-379630 ★
מסילת ישרים 4, ת"א (בתוך הסימטה שים לב לשלט "הסורפד" — המרפד המקורי)
(11886)

טופ קאר

*
סוכנויות ב.מ.וו
תל־אביב ונתניה
*
הספקה מהמלאי לדגמי 1988
*
אפשרות החלפה
TRADE IN
אביזרים מקוריים לב.מ.וו.
מחלקה מיוחדת לרכב משומש
סוכנות תל־אביב:
יהודה המכבי 4, 03-442842
סוכנות נתניה:
סמילנסקי 10, 053-349197
(11428)

★ גירמוביל ★

תיקון, שיפוץ
ושרות
לגירים אוטומטיים
רח' החרושת אזור התעשייה רעננה
טלפון: 052-448310.
(25130)

רוברומן

B.M.W

חלקי חילוף
מקוריים לכל
דגמי B.M.W

מבצע

ג'נט מגנזיום 88
160 ש"ח
אספקה מיידית לכל חלקי הארץ.
חלפים מכניים, פח ותאורה. בן אביגדור 1 פינת המסגר 64 ת"א
.03-334788
(26258)

המכון הנכון

בטוב

תיקון:
רדיאטור
אגזוז
ומערכת
חימום
03-337950, 03-335019
תל־אביב, רח' נירים 12,
ליד היכל־הספורט
יד־אליהו.
(18929)

מבצע!!!

★ מצברים ★

תוצרת הארץ וחוץ
החל מ־85 ש"ח
★ כולל פרוק והרכבה
★ מרכז החשמל
סלמה 7 ת"א
.03-826497
(26031)

אמריקאיות

4340

אולדסמוביל קטלס, 73, 8 צילנדר, 4,200. 03-861983 (7150)

אומגה, ראשונה, 1980 + סטריאו + הגה כח אוטומטית, חלונות חשמליים, מצוינת. 03-321512 (22606)

אספן סטיישן 76, מנוע מחודש מוכה מאוד. 052-546745 (23456)

שברולט קפריס
קלאסיק
1984 מפוארת
פול אופציה חשמלי במצב מצויין עם אחריות ל־6 חודשים 03-499301, 03-479996
(24461)

שברולט מליבו קלסיק
1982 יד ראשונה
מצב חדשות דה־לוקס
03-484244

רכב אנא בע"מ

ג'יפים מסחריות רנג'ים, מרצדסים טנדרים, פרטיות
*
כביש ים (מזרח) לפני צומת מסמי 03-804943
(22986)

ב"קומפיוטסט"

ראשון־לציון
רשוי שנתי
ללא תור
8 דקות
מתל־אביב
(א. התעשיה ישן)
בדיקות קניה
ממוחשבות
03-941247
תל־אביב 03-330418
(15442)

סע – גל

מוציאה למכירה
מרצדסים 85
פיאטסות 86
סע גל חברה להשכרה, שאנצר 9 ת"א 03-810245
(9274)

תשלומים

סוכנויות

לנציה

דייהטסו

מאזדה

טויוטה

ניסאן

סובארו

פיג'ו

רנו

פורד

פיאט

סקודה

לך על בטוח לוח מעריב מכוניות

אגד
התנועה של המדינה
*
מה מחבר את ירושלים לת"א
?
קו 405
בקו 405 של אגד מירושלים לת"א אתה משלם רק 4.80 ש"ח והנה מוסיעה עוזה, חסכונית ובטוחה וב־50 דקות פעויות
★ ★ תחילת שרות מ־05:45 בבקר ועד 23:00

אגד
התנועה של המדינה
*
קו 900
מחבר את חיפה לתל־אביב!
בקו 900 של אגד מחיפה לת"א אתה משלם רק 5.20 ש"ח והנה מוסיעה עוזה, חסכונית ובטוחה וב־85 דקות פעויות
★ ★ תחילת שרות 05:45 בבקר ועד 20:00
★ קו 901 מסתיים בשעה 23:00

אגד
התנועה של המדינה
*
את באר שבע לתל אביב מחבר קו 370
בקו 370 של אגד מב"ש לת"א אתה משלם רק 5.50 ש"ח והנה מוסיעה נוחה חסכונית בטוחה וב־90 דקות פעויות
★ ★ תחילת שרות מ־5:45 בבקר ועד 20:00
★ קו 369 מסתיים בשעה 21:30
★ קו 371 מסתיים בשעה 22:30
בכל הקווים ב־100 נסיעות ליום
מחירים מוזלים בכרטיס הלוך ושוב
*
אגד
התנועה של המדינה
(19408)

מכון הדרום
רישוי שנתי לכל סוגי הרכב
טסט ללא המתנה
בדיקות ממוחשבות לפני קניה
ע"י בעלי מקצוע מעולים
*
יפו: (מרכז)
שד' בן צבי 41
03-826844
פתח תקוה:
רח' סטלה 51, 03-902620
רחובות:
א. התעשיה כביש יבנה
08-467444
(25167)

רפיד
חידוש ריפוד פנימי לרכב
תקרה, דפנות רצפה וכסאות משענות ראש אורגינליות
כיסויי מושבים
לדגמי 88
03-370823
03-373007
דרך פ"ת 62, ת"א.
(24162)

סמייזן 1300, 1986 + מזגן (7270) 08-223430

1600, אוטומטית, 1984 + מזגן, ראשונה. 052-552928, ובבית: 052-88953 (25948)

1600, אוטומטית, 87, כחולה, חגורות + תוספות. 03-642400, 03-776645 (19253)

לתשומת לב המפרסמים בלוח מעריב
כל המעוניינים להמשיך ולפרסם את מודעותיהם לאחר הפרסום הראשון, מתבקשים להתקשר לטלפון 03-5611111 (רב־קווי) ולמסור את מספר הפרסום הרצוי וכן את מספר הקוד כפי שהודפס בסוף המודעה.
הזכות לפרסום חוזר זה ללא תשלום תקפה עד 4 שבועות מיום הפרסום הראשון.
בקשות לפרסום חוזר מתקבלות בכל יום עד שעה 18.00 ובערב שבת וחג עד שעה 11.00 בלבד.
הנהלת מעריב

בסחוקי ראשל"צ
למכירה מהשכרה! במצב מעולה!!
(24188)

בסחוקי ראשל"צ
כמו בימין!
88 הספקה מיידית!
(11896)
03-995643, 03-942770

מבצע!!!
מוסך נאוים נצרת
שיפוץ מנוע סובארו
(24251)

"צמיג והקר"
צמיגים ואבזרים
קרליבך 10, ת"א

פורד 1717 ירדי, 1982 + אשכרת, ארגז סגור + מעקים. 067-56388 (20538)

לינקר מגדירה, 1971 + פירים. סגור 904, 1983. 06-951917 (21312)

למכירה מנוף
"אפלס" גרמני
למשאית
12 טון מטר
03-922888 (ערים) מנוף: 03-863604
(26530)

פורד. 12/10, 78, ללא ארגז. 03-621448, בבית: 03-332269 (8448)

פורד קרגו, 911, 30,000, 1987. מצויין, מחירון. 03-399344 (8297)

1600 ד"ואל, 1978, אוטומטית, שמורה (המרפסה). 03-798098 (6948)

1600 סמייזן, 1982, 5 הילוכים + מזגן. 053-610943 (20636)

1800 GLF אוטומט + מזגן. 053-686428, 053-686290 (22415)

"ארה-טלקאר"
מציג
ללא תשלום!!!
תוכל לקבל עוד היום לפי רצונך פרטים על מכוניות למכירה מכל סוג דגם ושנה
מאגר הרכב הגדול במדינה!!!
טלפון: 03-283151/2
(23500)

מהפך ברכב המשומש במכונית אפשטיין
20% במזומן
80% ב־36 תשלומים
פרטיות, מסחריות, טנדרים ומשאיות
03-411000
03-429695
קונים במזומן ובמחיר הוגן
פרטיות, מסחריות, משאיות וטנדרים
(ראה מודעות בכל הסוגים)
(18694)

مكان الأصل

לך על בטוח לוח מעריב מכוניות

סמיטה 1000, 3 דלתות, מיסאלית 1987, 03'5301718, 03'9643389
(26085)

אלפה 800, 1984, כחולה + מזגן + תוספות, יפיפיה. 03'5324135 (19051)

ג'יפ מחוזק סופר, 1984, לבן + מזגן האלבה. 03'222450, 052'23320
(21152)

אלטו, 1984, אוטומטי + מזגן, 63,000 ק"מ, מהמכורה 03'584896 (21935)

סמיטה, 1000, 86, ראשונה, 26,000, 5 דלתות. 052'451108 (26050)

בסוכנות סחוקי
הרצליה!!!
הספקה מידית, נסיעת מבחן, אפשרות החלפה, אשראי.
מבחר מכוניות מטופטפות
ומבחר אוטומטי + רדיו + מזגן מהשורה
קונים סחוקי
במזומן
דגמי 88
לאספקה מידית
סוקולוב 99, הרצליה
052'87686 052'86966.
(21950)

סוסיתא

4600.

בהזדמנות כרמל 1971 מסיוות שמורה 03'5521962, 03'5204875 בערב (6746)

כרמל טובה ומטופטפת + 74 טסט לשנה, טלפון 03'9663513. (6738)

רנכירה כרמל, 1971 + טסט + תוספות, מצב מצוין 03'580577 (25348)

דוס 78, מנוע פורד, מטולה, לאחר אוברול. 03'301381 (6964)

פיאט סלון, 1987, 1300, 9700 ק"מ + תוספות. 052'34115 (18026)

מלף 1100, 81, שנית, מכני מצוין. 052'31216, 057'422468 (12682)

מרכז לשיפוץ מנועי
פולקסוואגן ונייד"ם +
מבצע אחזים
03'333465

(22362)

1977, אסקורט ספרינט 1300, הדרוה "מכוניות צמרור". 03'373393 (8650)

XR3i 1984, ראשונה, מטולה, במצב ... 03'980481, 03'805948 (22311)

אסקורט 1100, 1975, 2 דלתות, 3,250 ש"ח. 03'867681 (7188)

אסקורט 1974, 1100, במצב טוב מאד + טסט. 03'741752 (16894)

אריקה 1400, 1987 + מזגן, ראשונה 06'96273, 06'766927 בערב. (11544)

אריקה 86, ראשונה, ספורט, 4 פנסים + אזעקה. 06'454203 (24941)

אריקה אל.אייקס. 1985, מהשכרה, כחולה. 65,000 052'23769, 03'834442 (20552)

בנטוב
ושות'
תיקוני רדיאטור
"פלסטיק"
פגושים
וחלקי פלסטיק
03'337657, 03'331656
תל-אביב רח' מסד 1 ליד
היכל הספורט יד אליהו
(23973)

ברטה, 1980, אוטומטית, יד שניה, יפיפיה, 84,000 03'316346 (8112)

ברטה 79, 1300, טסט 9/88 08'357417 (13160)

גראנדה 2000 (קורטינה), 1976, אוטומטית + מזגן, מצויינת. 03'889432 (17137)

פיאסטה 85, 26,000 ק"מ, במצב טוב + מזגן. 03'5564073 (22732)

פיאסטה 86, ראשונה + מזגן, 23,000 במצב מטולה. 03'760319 (8735)

פיאסטה 957, 1981, מהשכרה ראשו־נה, במצב מצוין. 03'808866 (11094)

פיאסטה 957, 1983, שניה, 50,000 713660, 9221976 (20555)

128, 1982, 86,000 ק"מ, במצב טוב 03'584283 (9028)

אונו 70, 1985, ראשונה + טסט. 03'9241126 (9055)

אונו 70, 1986 + מזגן, יד ראשונה, שמורה. 03'958338 (9072)

בהזדמנות ריטמו 60, 1981, 56,000 ק"מ שמורה, בעבודה: 03'332927, בבית 03'210307 (9102)

131, 1981, אוטומטית. 03'5336934 (9227)

מלי פרסס
"העוסק המבחר" 86 ר"מ
חלקי חילוף מקוריים
FIAT (ותחליפיים)
★ חלקי פח וחלקי מנוע
★ שיווק והפצה
למוסכים
חלקים מפורים למוסים
037512837,
035708136
037512473, הירקון 8 בני ברק (ליד ...)
(9273)

פיורים 1981, בהזדמנות, 41,000 ק"מ, במצב מצוין. 03'348651 (9231)

ראנה 84, 1300, אוטומטית, יד ראשו־נה, מצויינת. 03'418926, 052'441178 (9251)

רגטה 70, 87', מצויינת, מודרן. 03'9341176 (8166)

131, 1980, 1300, אוטומטית, 82,000 שמורה בהחלט. 03'783228 (7961)

127, 1979, 88,000 ק"מ + רדיו טייפ. 7,200 שקל. 03'249958 (8664)

127, סוחר מכר לשמכר, 1983, במצב מצוין. 08'247738 (6920)

מבצע!!!
פיאט 127 87
מהשכרה, 1050 קילומטר נסוך
4,300 ש"ח במזומן
+ 10,000 ש"ח
בתשלומים
עד 25 תשלומים בריבית בנקאית
"דיבכיז" ניהול ופיננסים בע"מ,
רחובאום 5, תל-אביב
03'280841, 03'286434
(24459)

לך על בטוח — לוח מעריב — מכוניות

★ מוסך מרחון ★
שרות מוסמך רנו
פורד ופג'ו
מבצע חורף
וטיפולי 10,000
15% הנחה!!!
תאום מנוע במיכשור
אלקטרוני חדיש
(26761)

רנו 12, צרפתי 1973 + טסט, מצב מצוין. 03-5708589 (7681)

18. 1980, 1600 + מזגן, מחברה 03-5512661, 03-5514042 לא בשישי שבת. (19243)

רנו 18, 1979, פרטי, אוטומטית 1647 + טסט. 03-832844 (19244)

5. 1981, שניה, מצוינת, לא בשבת. 03-456779, 03-637260 (21287)

13. אוטומטית, 1978, שניה, טבי מצוין. 08-542790, 08-553341 (11648)

18 1982. אוטוטס + הגה, שניה. 100,000 051-889635, 07-914293 (11723)

טומי קאר
סוכנות פיאט
צפון ת"א
הספקה מיידית לדגמי 88
החלפת רכב ישן בחדש
אבן גבירול 168 ת"א
03-449139,
03-446743
(25969)

131. 1983, ראשונה, 5 הילוכים, מצוין. 06-941994, בערב: 06-951902 (17124)

124. 1200, 1972, שניה, 4100 שקל. 052-545340 (8115)

127. 1982, 78,000 ק"מ, במצב מצוין, מודרן. 03-262549 (16655)

127. 1987, 1050, 057-424570, 057-73823, בשרשרת: 03-5561298 (16236)

פיאט 127 '81 85,000 ק"מ, יד שניה. 03-350408 (24801)

פיאט 127 – 1982, 60,000 ק"מ, במצב מצוין 03-806697 (10071)

פיאט פנדה, 1982, מצב מצוין, טלפון: 03-441507 (17195)

פנדה 4x4, 1987, 2500 ק"מ. 03-330971 לשלום. (17249)

127. 4 דלתות, 1980, 80,000 ק"מ, 03-9320407 (25871)

שמסי
אופנועים
סוכנות סוזוקי ופינ'ו
לעפולה והצפון
מציע למכירה
בהזדמנות
טלפון: 06-596273
(9282)

0 בינוד לאופנועים 0
במרכז לסקי שלג
קנה ישר מהיבואן
BELSTAFF
ביגוד סטור בקר אמיתי, כפפות חמות. מגפיים תיקים ומשקפיים. רחוב סומייל 43 תל-אביב. טל. 03-290645 פתוח 11:00–17:30.
(25800)

"פאסט –
קאר"
השכרת רכב
מכוניות 88
מחירים מוזלים!!!
★ תנאים מיוחדים
לתקופות ארוכות
03-236942
(16133)

פעם שחר!
תמיד מ. שחר
03-9663939–42
03-995643
(24 שעות ביממה)
השכרת
מכוניות
חדשות 88
תנאים מיוחדים לתקופות
★ שרות ★ אמינות ★
★ מחירים סבירים ★
★ בלעדי ★
מיניבוס 6 נוסעים
מגדר סוזוקי
+ ארגז + מזגן
★
הרצל 2, ראשל"צ
★
סוכנויות:
לוד, סוקולוב 2,
08-241879
★
רמלה, הרצל 104,
08-220602
(26946)

אופנועים קטנועים

B.S.A, 1942, טוריום B.M.W 1951 + סירה אורגינלית (22279)

ג.א.ל.
מודיעה
מבצע 88
מוטוגוצי 650
רק 12,500 ש"ח
היבואן ג.א.ל. 03-339364
(18815)

הניעו קסדות
"נולן"
הספורטיביות בעולם

"דינמית"
בית האופנועים
הגדול בישראל
★ שלם 1/3
ועלה לכביש!!!
היתרה עד 30 תשלומים
מבצע לדגמי 88
אופנועי "דוקטי" כביש:
★ אלזורה 350–650!!
★ "דוקטי" "אליפנט" 200
★ "דוקטי" 500
אוף-רוד 4T
★ קניבה 125
★ פיאג'יו סי 1988!!
★
★ לחוכים האחרונים!
★ במחיר שלא יחזור
★
צ'לנוב 37 ת"א
03-383151, 03-372890
(21138)

ב"קומפיוטסט"
ראשון-לציון
רשוי רכב
בדיקות-קניה
"הרצות" לרכב
ובדיקות "עשן"!
8 דקות מת"א
03-941247
תל-אביב 03-330418
(19282)

مكان الأصل

הונדה ויזשבתק 450, 1982. בעבודה: 03"790317 בבית: 03"204593 (17813)

סוזוקי XFG SE 550, 1985. 053"27317, 053"330872, 053"335907 (13035)

"שחר אופנועים" – הגיעו! מעולה אביזרים מגרמניה גלגלי שיניים מאיטליה 03"372170

מצברים לאופנועים בגדלים שונים. צמיגי DUNLOP במבחר מידות. רחוב ראשון פינה 23 ת"א (26868)

"אופנועית" המרכז לאביזרי אופנועים

• הכול לאופנועים קסדות איכות – ועוד סיבל ועד – מגפי קריסטופים תוצרת ארה"ב – ריסקות כלל ומעבר – מסנן שמן אוויר – גלגלי שיניים – שרשראות DID – צמיגי כביש – השוואות לקסדות – משחקים אופנועים סלמה 19 תל-אביב 03"820276, 03"825018 (14765)

אופנועים
4860

1800, 1981, ג'י.אל.אף. 5 הילוכים. 03"883680, 052"540320 (60971)

איתור רכב גנוב
4880

03"625160 ב"גלגלים" טועים ש... הכסף מתגלגל ברחובות ★ פרס 50 ש"ח ★

מכור מידע שיביא לאיתור כל אחד מכלי הרכב הגנובים אותם אנו מחפשים 03"625160 (26902)

ביקוש רכב
4900

מעוניין לבנות אופנוע, ללא רשיונות, אפשרי מרכזון 04"729665 (24385)

אוטה בית צחק – שער הפר, 1985... (8026) 16.00-7.00

בתי-ספר לנהיגה
4910

דוגה 85 + מגן, מצויות. אפשרות שותפות + חלפיזים. 03"9221398 (15253)

סובארו, 1984, אוטומטית + מקום מבורה ביה"ס "הוד" 057"441048 (25000)

סוגים 1300, 87. מכירים, מכונית + תוספות + 03"845356 (22730)

סובארו 84, 85, 86. ביה"ס "הוד-צופר". 03"942777, 03"957117 (3932)

לביה"ס "הוד-להב" דרוש מורה מתחיל בשותף. 06"228198 בערב. (24917)

חלקי רכב
4920

גינוס חלפיזר חלקי פח, מנועים, גירים, מירכב לאחר תאונה, משלוחים לכל חלקי הארץ. 03"377654 (22592)

א.א. חלקי חילוף משומשים ומחודשים לכל סוגי הרכב קניה מכירה והחלפה

אזור התעשייה כפר סבא. טלפון עבודה: 052"444041. בית: 057"36752 (20660)

בסחוקי ראשל"צ חלפים ואביזרים! הספקה לפחחים מוסכים וחנויות!

הרצל 2, ראשל"צ 03"9662388. (24 שעות ביממה) 03"995643 (26919)

שירותי רכב ומוסכים
4950

ריאנוצה של "אלפו מערכות" (ארל מסוף מוסף הצפון. 06"588384 (24355)

"ECONOCTAN" מגביר תאוצה והספק בפחות דלק לכל רכב... 1985 –70.– 80.– ש"ח 057"414676 (26055)

ביקוש – סחוקי ראשל"צ (שחר ויונה בע"מ) מוסך מורשה + מחשב לסחוקי

מוניס מקוריים שירות והרכבה 2 ראשל"צ הרצל 03"942770 (26847)

מכירה ושרותים
5000

למכירה, ציוד חדר כושר גלדיאטור. מירה מבורים. 03"472994 (22594)

חדש באגן רן "סרסיגי" ציוד ... לתמרים ומכונות כביסה למבטאים ... 03"7515308 (10345)

מציעים למכירה
5010

ציוד סרא לתינוק, במצב מצוין כמו רת. 1250. 03"868331 (7125)

בהזדמנות פריטי קשות עתיקים וסמלים. 03"414595 (7202)

מקרר "אמנה" 16, חדש + מסגרי חשמל. 03"878912 (7254)

(86771)

לתשומת לב המפרסמים בלוח מעריב

כל הספוונים להמשיך לפרסם את מודעתם לאחר הפרסום הראשון, מתבקשים להתקשר למלפון 03"5611111 (רב-קווי) ולמסור את מועדי הפרסום הרצויים וכן את מספר הקוד כפי שמופיע בסוגריים בסוף המודעה.
הזכות לפרסום חוזר הזה ללא תשלום מוקצבת עד 4 שבועות מיום הפרסום הראשון.
בקשות לפרסום חוזר מתקבל לוח כל יום עד שעה 18.00 ובערב שבת וחג עד שעה 11.00 בלבד.

הנהלת מעריב

משומשק
5015

"שחר-הלפ" (25023)

ש.ל.ב שרותים לקשישים בביתם ארוחות, נקיון, ליווי לחצן מצוקה השגחה רפואה חברה ועוד 03"287256, 03"332202/6

ש.ל.ב בע"מ, רחוב סיבל 16 ת"א. (22233)

אם התיאשתם ממשות הטיפול הרגי... 03"791301 (7323)

"מדיק-הלפ"

לפי אישפוזיתות. הכרות הולמת... 12.00-08.00 ... 052"29621 (24046)

הקץ לכאבי הגב מכשיר העיסוי היפני לשכוך כאבים והרפיית שרירים ★ מלפון 24 שעות ביממה: 03"228642, 03"241478 בריאות ונחות בע"מ (26000)

רפלקסולוגיה, מבדיקת אלכסנדר: לשיפור השימוש בגב ובגוף. 052"445441 (20705)

בית אבות "חיים טובים" פיזיותרפיה, ריפוי בעיסוק 03"778052/3/4

הורים תשובים? אצלנו הפיתרון "מעונות מרגוע" 03"734121/4"5"6

"פוסין לקשישים" ת"א לעצמאים ותשושים ★ מחירים עממיים!! 03"661632

בית אבות רעננה!!! מרגוע ומנוחה להורים

אווירה ביתית, טיפול אישי ומסור, פיקוח רפואי, ריפוי בעיסוק, פעילות חברתית ותרבותית. רחוב ברנר 39 רעננה 052"21031 (22966)

מבצע בסקירמי הלוואות מיידיות בתנאים המובים ביותר לעצמאים ושכירים

מלפון: 03"289845, 03"290091 (24185)

לוזין ל.פ. בע"מ לכל המעוניין הלוואות בתנאים נוחים לעובדי מדינה ומוסדות מאורגנים המחזרות בלתי מוגבלות ללא הגבלה

מקור ההלוואות הלוואות לשכירים קבועים

חבר הסתדרות ושכיר אל תשלם יותר!!! 052"543202, 03"773214, 03"346069

בדוק! בדוק! הלוואות לשכירים השווה ותיווכח אנו הזולים ביותר! עד 38 תשלומים כנגד ערבים בלבד ביצוע מיידי!! 03"6603414

מבצע!!! הלוואות עד 15,000 ש"ח לעובדי מדינה וכוחות הבטחון 03"734133, 03"722315

"בראשית – קול" במבצע: נדרות עבודים רשמות וחזוי הדלקה

פרסם מודעה ב"משומשק". גזור, צרף המחאה ע"ס 20 שקלים לפקודת מעריב ושלח אל "משומשק", לוח מעריב, ת.ד. 20050 תל-אביב. או מלפון: 03"5611111

עם המזמין וכתובתו:____________________

שם המשפחה	שם פרטי	רחוב	מס' בית	ישוב

אבקש לפרסם את המודעה הבאה ב"משומשק" למשך שבוע ימים, החל מיום ______ / מייד עם קבלתה

שים לבו המחיר המבוקש חייב להופיע במודעה. המודעה עד 10 מלים בלבד, אל תשכח להוסיף למודעה את מספר הטלפון שלך!

מצ"ב צ'ק מס'__________ בנק__________ חתימה__________

גזור ושלח

ייעוץ בכלכלי חקלאי למושבים לאגודות ליחידים

ניתוח כדאיות, השקעות והרחבה, יידות עבודה, בורדויות (מושבים, אגודות ויחידים) ייצוג בשומות, מוסדות ובנקים. שמאות, ועדת רכיד – לקביעת פגישה בערב: 06-365865, 06-366735

(25859)

מערכות טלפון חדשות ומשומשות באספקה מיידית "גולן תקשורת"

טלפון: 03-499588

(26670)

ג'אזוזק כלי נגינה

(20964)

"מרכז הפסנתרים" נאה להציג:

"טליק פסנתרים" איכות אמינות אחריות
דיזנגוף 125 ת"א
03-220303

כספות-רומשס תעות' קניה ★ מכירה משומשות חדשות ★ כולל הובלה ★

(25133)

מדיחי טלסה "פרינסס"

משופצים עם אחריות מקורית של "טלסה" לשנה

בהזדמנות!

טלפון בשעות העבודה

03-7518249

(20264)

בר טל

מיזוג אויר

שיווק שרות והתקנה

מזגני אוויר

אספקה מהירה מהמלאי

התקנה ע"י מומחים

צלצלו לפני שתקנו.

נחלת יצחק 58 ת"א

03-263059

(26238)

מזגנים מפוצלים 2½ כולל התקנה סטנדרטית

2,300 ש"ח

"ביתן המזגנים"

טלפון: 03-474556

(9277)

גל קור

מיזוג אויר בע"מ

מבצע:

ליובל 30 השנה!

★

עד 19 תשלומים!

★

הנחות למזומן עד 25%!

★ אלקטרה ★ אמקור ★ תדיראן ★ פרג' ★

מזגן מרכזי קטן!

(17582)

מבצע מזגנים מפוצלים! קירור + חימום 2.5 כ"ס

2300 ש"ח

כולל הרכבה סטנדרטית

★ צנות קור ★ סלמה 123 ת"א
03-381877

(18507)

למכירה מחשב תואם "אפל" בהזדמנות!!!

לפנות במעריב לאחי פרוזי:
טלפון: 03-439358

(18399)

מבצעים ב"איטל" מחשבים

פתוח בשבת כל היום (23:00–10:00) ובאמצע השבוע עד 20:00

מערכת עסקית מלאה הכוללת מחשב PC/XT תואם עם דיסק 20MB + מדפסת רחובה 1509 BROTHER 180

סל"ש + "שוד" תוכנה להנהלת חשבונות + "זיהה עסקי" תוכנה מלאה לניהול עסק ומלאי

כל זה ב-2,700 דולר

לפני מע"מ

★

איטל מחשבים

רח' גלגלי הפלדה 9/16 (בית דלתה) אזור התעשיה הרצליה פיתוח

052-552246
052-552126

(15959)

להנהח"ש אוליבטי 1513 עם ראש רחבי ★ מכשיר טלקס שאובלורנץ

(26621)

מקררים חשמליים להשכרה, מכירה, קניה והחלפה

שכטר

ריינס 37 תל-אביב

03-224627

פתוח עד 14.00

(22064)

"ציק" מספר 1 בישראל וי גרירה וגררים תקניים

(11604)

★ המריץ פרנסליינס ★ ראש שקט בחברה טובה אריזה והובלה לחו"ל

קורסים לצילום בשחור לבן וצבע

(15980)

חדרי קירור זה "פינוס 5"

04-526579

מכאן הלאה

صكنا من الاهل

לך על

לך על בטוח לוח מעריב מכירה ושרותים/שידוכים

ז'

במבצע, רירת חדר מהגוני + סלון, לעבודה ותרופית. 053"666756
(25268)

רהיטים

5870

סט מחיק, 3 כורסאות וספה ריפוד חדש 03"615193 03"5412050
(7776)

מהיצן לצרכן, רהיט במבצע, אילת 8, צד תל־אביב 03"815385
(8660)

סלון עתיק, נדיר ויפיפה בהזדמנות, 6000 בלבד 03"234970
(8817)

בהזדמנות חדר שינה קומפלט. 03"901071
(8930)

שולחן אוכל (2 מטר) + הגדלה + 6 כיסאות. 03"841783
(16057)

שולחן ל־12 משיש איטלקי, יחיד בארץ 4200 דולר 03"457085
(8264)

למכירה, דחוף, סלון קטיפה + שולחן, 750 03"457946
(93691)

עד 50% הנחה — בפינוי מלאי!! סלוניים חדרי־שינה, פינות־אוכל, מיטות, ס־פריות. 03"791461 15 ישעיהו
(26395)

פ"א, חדשה + ארון קיר חדש 053"666385 בערב
(21272)

מערכת ישיבה + פינה, במצב מעולה, בצבע בז' 03"889824
(6579)

לא תאמין
ישן
הופך חדש!
"להיט"
חידוש רהיטים
בצבע
ופוליטורה
במבחר גוונים.
מחירים מיוחדים
לארכיטקטים
הובלה וייעוץ חינם
03"383027
03"884992 (בערב)
רח' הארבעה 32 תל־אביב
(26523)

שיפוץ ושיחזור
ריהוט עתיק
ומבחר עתיקות

רהיטי משרד

5880

רהיטי משרד, במצב טוב מאוד, ממשרד יוקרתי, במחירים אטרקטיביים, שולחנות, כיסאות כורסאות, ארונות ועוד. 03"810332
(16702)

למכירה ארונות פח בסירות 150X90X110, רב מגירות, כסאות לאחסון תכניות, מפות, אמסים. 13:00 עד 03"961104
(18700)

ריפוי ועיצוב

5885

לשיפוץ לאי דרושות נשים מעת עד ויר 20 מרכזי 03"411597
(91491)

שעונים

5900

סיר מקורי, ארנזקניאק 3 x 2.5. 03"484810 בערב
(17123)

ויקי שעונים וריפורים בגיזרה חדשות בבית הלקוח. 052"551296 052"346079
(15231)

שמלות

5910

חדשות!! רדונות ברמצווה לאיציק. 03"621188 לא בשבת
(20137)

יש חדש
בבתים!!
אולמי
מוניטין
★
אולמות
חדשים
★
★ לחתונות
★ בר־מצווה
★ ברית מילה
★ אירועים
שונים
★ כשר למהדרין ★
חמשילד 27 בת־ים (מגדלי חמשילד) טלפון: 03"868235
(9292)

שמלות כלה

5920

למכירה שמלת כלה צרפתית מאיליה רבל המידות. 052"87856
(16213)

יהודית, חדשה, תחרה תוצרת חוץ, תוספת 40–38 03"234907
(21755)

תכשיטים כלי כסף

שיעורים

פיתוח קול בהדרכת צבי כספי לוםריסעת לבוחנת להתקבל צבאית וכיתות. דרושה פסנתרן/ית לליווי. 03"658184
(8923)

מורה לציור נותן שיעורים בציור ורישום, בתל אביב. 03"5460262
(23460)

שיעורים פרטיים באנגלית לכל הרמות, מחירים נוחים. 03"234453
(23752)

מורה לחינוך מיוחד, נותנת שיעורים פרטיים. 03"725263
(23860)

שיעורים פרטיים במתמטיקה, בשיטה חדשה, ע"י מורה אקדמאי, בכל גיל. 03"5791843
(22504)

הדרכה באנגלית, שיעורים פרטיים ע"י מורה מנוסה. 03"783096
(16067)

מתמטיקה, פיזיקה, אלקטרוניקה, מחשבים, מהנדס לכל הרמות 03"298089
(9124)

לשון עברית ואנגלית (אם אין לתיכון והתפיכות בגרות). 03"288474
(13057)

אורגן, פסנתר ואקורדיון, בבתים של התלמידים, שיעור ראשון חינם. 03"495078
(26641)

מטפלת מלמדת פסנתר ועוגב. מליצה מחירים הוגנים 03"223864
(26790)

טליה בורלא
מורה מדופלמת
חזרה מחו"ל
נותנת שיעורים לגיטרה
למתחילים ולמתקדמים
טלפון 03"416757
(22165)

שעשועים

5930

"ארץ שיפצים" – מטבור מקס איזור מלציה, ביה ריצוף וכו' 03"5593980
(7111)

פרסום

6030

שידוכים

7000

"הכן לוקחים את החיכה המוא" וקצת אושר, רק כאן תמצאו את אושר אתם מחפשים, אם בתמציאות 30 שנות נסיון (וכוהתאנשות) עד סוף הדרך – ולפני לוח משותפת שבורכם מקבוצה מוד מדינים/ות בארץ ובחו"ל, בבקורי בית בכבוד אלא מחוד ושמעו הצעות מוד "רים/ות + אמצעים, הזקוקים לנו בהתמסורת מיוחדת שוקה לתכונות ומקבלי קצבה מבימה לאומי. ת.ד 245 ראשון לציון 03"9613105
(8733)

יצאתי" איפקים חדשים להכרויות!! לקבלת פרטים 03"624921 03"338490
(8508)

יש לך "ראש פתוח"?
"ALEXCIS"
בראש שלך
חברת ליווי ואירוח אקסקלוסיבית ברמה בינלאומית בכל חלקי הארץ
אמיגות ודיסקרטיות
"אלקסיס"
03"204316
דרושות מלוות ברמה גבוהה בכל הארץ, שעות גמישות.
(26753)

"אקטי", משרד הכרויות היחיד לצעיר לבבים/ות. אמין ודיסקרטי!! 03"479944
(6392)

אמהות מלמדות, הכרויות, יחד לידע ברמה. 03"533119
(11304)

נאה, 35/175, בדירות איסמית עם אשה בין 50–40 (לא נשואה), ת.ד. 2673 ת"א
(15741)

רופאים אקדמאית, 48/173, בידור ... ת.ד 10666 רמת גן
(21783)

אקדמאי 42, לא פנוי, בקשר רציני עם פנויה. ת.ד 7212 פתח תקווה
(17203)

"ורקיס" לשירותי ליווי ואירוח בחוץ מסלולים אינטרנציונלים, ברמה גבוהה. 03"204614
(17485)

ליווי סטודנטיות, הודיות, כ־80 ש"ח לשעה. 03"377911 + 14:00 רמושות.
(19083)

2 בוגרים, 23, מרצים, לבילויים ת.ד. 2849 רמת גן
(17752)

לא פנוי, 43 נאה אקדמאי. לקשר דיסקרטי ת.ד 17562 ת"א
(24953)

תורים

2040

HOLIDAY
מייקל
סטייל

"פרסון"
סוכנות
ליווי ובילוי
הכך אין טעם
בעניני נשים?
הדרך הבטוחה בידך
שאל את מי שהיה...
שרות אמין ודיסקרטי
★
דרושות בחורות צעירות, יפות והרפתקניות מכל הארץ
הכנסה גבוהה מובטחת!
★
03"5101929, 03"5101331
03"657566
מצ"ע החל מ־18:00
אפשרות לכרטיסי אשראי
(15158)

UNIVERSE
יוניברס
סוכנות ליווי ותיור
לאנשי עסקים
ותיירים
אינטליגנטיות ברמה
גבוהה.
תל־אביב: 03"7526045
(25567)

MONITIN
אסקורט אקסקלוסיבי
שירותי ליווי ואירוח
03"905373
24 שעות ביממה + דרושות צעירות
(21689)

לוח ירושלים

דירות

1000

לך על בטוח לוח מעריב ירושלים

ז'

עם הלוואה חופשית מבנק טפחות תוכל להגיע לדירה שאתה באמת רוצה
★
לפרטים: הלני המלכה 9
02-219111
(24633)

בבית הכרם/ארנונה: קוטג', 6, מטבח + בריכה פרטית + מרפסת ושמש. "בן צבי". 02-669111, 02-631664 (17244)

בנבות הראשי וילה יפהפיה, 230 מ"ר בנוי. 02-424575 (16009)

קוטג' בטלביה/ארנונה, 3, אפשרות בבניה, גינה. 02-352914, 02-352006 (17872)

בגילה, קוטג' 4½, דו-משפחתי, גינה. 111,000. 02-766513 (24743)

בבית וגן (בטבריאל) 7, קומה 200 מ"ר + גינה 300 מ"ר, 5 + גג, בנויה 02-341827 (18675)

בבקעה אורנים, קוטג' מפואר עד יוני, 5 חדרים, 265,000 דולר. 02-664397, 02-225904 (21477)

וילה דו משפחתית, ברמות, ארנונה ונבות המבחר. "טובי ה ביר" (25039) 02-226231 (סלי"ן)

בארנונה!! קוטג', 5, מ"ר + גינה, 5 + כל"ח 11, מחסן. "בן צבי" 02-669111, 02-631664 (25197)

וילה חדשה להשכרה באלקטרונית. לפרטים: 02-931922, 02-931403 (20656)

בטלביה/ארנונה 260 מ"ר בנוי + חניה + ארונות, 02-354013 (20663)

וילה מפוארת לנבות מערב, 400 בנוי + בריכה + חניה מקורה, מתאים לשתי משפחות. 02-913281 (19574)

בטלביה וילה מיוחדת + 11 דונמים, 4 מפלסים, 02-343382 (20691)

בטלביה (ליד באקה), וילה, 200 מ"ר בנוי + גינה 300 מ"ר, 02-221161 (7790)

בטלביה מיוחדת באנונה, 240 מ"ר + מרפסות, חצר. 02-714352 (11063)

בבקעה, בין חוף והר. 02-664551, 02-342780 (15517)

בגבעת-זאב, דו-משפחתית, משולשת מפלסים, 200 מ"ר + גינה. 02-526074, 02-383491 (21329)

בית הכרם!! 4 + 11, 360 מ"ר, בלעדי לתיווך. 02-243386, 02-244716 (22033)

למכירה בית ערבי 2 קומות, בקטמון הישנה. 02-661722 (22671)

בגבעת אורנים, קוטג' פינתי, בכר צב הרצוג. 02-664397 (23548)

דירות וגנים

בבקעת בית בארנונה, קוטג' 5 חדרים + גינה. 02-720798 (6666)

בבקעה, כגבעות, 150 מ"ר + מרפסת גדולה + מחסן. 02-715424 (6730)

בגבעת זאב, קוטג', 3, בתשלומים, אפשרות הוספה, פינוי מהיר. 02-361557 (6749)

וילה, מושלמת ברמות 6 + גינה — 350,000 "לגור ברמות" 02-863475 (7294)

בשערי חסד קוטג' גדול, וחניה 5, שירים במקום טוב. 02-228371 (7332)

בגבעת זאב קוטג'ים חדשים בבניה 5-7 חדרים, מחיר 225,000–250,000 בלעדיות 233211 (7355)

בבקעה, בסביבה חדשה 150,000 "אהוד וכנסיה" 02-341827 (8844)

בתלפיות, ביחידות 3 קומות, רק 120,000. בלעדי לברקת 245117 (15503)

קוטג' ברמת-ספרא, 4 + חדר. 057-923560, 051-48569 (19277)

בבקעה, ברחוב יהודה פינת... 260 מ"ר, 750,000 דולר. 714042 (22327)

בבקעה (גבעת הורדים), קוטג' 4 חדרים... 2½ שירותים, 2 מרפסות ... 200 מ"ר ברוטו, מחיר 260,000 דולר. 714042, ביקור בימים א, ג, ה, 08:00–11:00 (22353)

בהצלחה בית + גינה גדולה במרכז העיר. 02-717876 (25463)

לאחר הכנס וילה במבשרת + גינה מטופחת, 220,000 דולר. 02-361046 (25963)

במבשרת הגרעינית 5 + חניה + גינה + מחסן + שרותים כפולים. 02-720768 (26120)

להשכרה קוטג' בבית הכרם, 7 חדרים. מלפון, מחסן, חניה תת קרקעי. 02-427303 (8603)

למכירת קוטג' בשכונת יפה-נוף. 03-747402 (8420)

בגבעת שאול 7 מפוארים + בריכה + גינה מטפחת. "יזמי מקבץ". 02-342006/7 (9409)

ברמות ב', פינתי בסוף ... 02-367819 (8431)

דו-משפחתי + גינה + רשיון בניה, במרכז ... 02-721429 (8506)

למכירה וילה בבית וגן ... 02-521990 (20718)

ברמת-שרת, קוטג' בית משפחתי, 4 + גינה, 155,000 דולר.

קוטג'ים מפוארים
באזור יוקרתי
רח' שי עגנון
בהמשך הפלמ"ח
"רמת סלים"
4 מפלסים, 6 חדרים
קומת מרתף ועליה לגג
מרוצף. גינת חצר
צמודות + חניה. פיתוח
סביבתי מושלם
$ 300,000
תנאי רכישה נוחים
בכיסה מיידית פרטים:
.02-431930
(25191)

3 קומות, אפשרות לדו-משפחתי + בריכה. 02-343614, 02-344513 (10001)

במושב אבן ספיר בית + משק + אדמה, אפשרות להתפצל. 02-421890 (10123)

בתלפיות הישנה, פנטהאוז חדרים, 4 ובבקעה, פנטהאוז בבית ערבי, 4, מחסן, "אהוד וכנסיה". 02-341827 (8837)

פנטהאוז מפואר בבית וגן, 5 + הסקה + מחסן. 02-527590, 02-234373 (25804)

מ.אביב
מפעלי בניה בע"מ
בונה בירושלים
במבשרת
קוטג'ים 5 חדרים עם מחסן
חניה וגינה, דירות 5 חדרים עם
BASEMENT יציאה לגינה
הוף מקסים
בתלפיות
קוטג'ים מדורגים 5
חדרים כניסה נפרדת
וגינה פרטית.
מסלול תשלומים נמיש
וערבויות משרד מכירות:
כורש 10, ירושלים
,02-231331/2
.02-246535
(26341)

דירות 3, 4 ו-5 חדרים
דירות מיפלסים גדולה
החל
98,000$
מע"מ + שע"ח
ב"נוף גילה"
רובע מגורים מהודר של רובינשטיין
בגילה ירושלים ★ קרקע פרטית
★ משכנתאות נבוהות
פרטים במשרדי רובינשטיין
03-622621, 02-435514/5
(25681)

3½ חדרים ברחביה, תמורת דירה בתל-אביב והסביבה. 03-350730 (21615)

משהב
חברה לשיכון,
בנין ופיתוח בע"מ
מציעה למכירה:
בבית וגן
לציבור הדתי
6 דירות מדורגות
ומיוחדות
5–4 חדרים
בסטנדרט גבוה
ברח' עוזיאל
★
בהר נוף ב'
לציבור הדתי
5–4–3 חדרים
ופנטהאוזים
ודירות צמודות
קרקע
★
בשכונת
בקעה
משכנות פאר
קוטג'ים
5–4½ חדרים
בסטנדרט גבוה
★
משהב
02-224181

בונים ושומרים משכנתאות (שילוב תרגומי): ...

ברחביה, למהירי החלטה, מפוארת, מרפסות, "זיתוך שמחי". 02-639811 (7297)

ברחביה דירה בקומת ערבי 4 חדרים (נבנתה 1929) תקרה גבוהה, 150,000 דולר. מתאימה במיוחד לבעלי טעם, הפנטהאוז אצל "מונשיין" MOONSHINE" 02-247388, 02-222578 (19858)

בקטמון-היישנה, 4 + פ"א, ק"ב + מרפסות, מטודרת, "ויינשטוק". 02-665534, 02-666943 (15474)

ברמות ב', אורנים, מטודרת + מרפסות + חדרים + הסקה. 02-863146 (16118)

בקרית-משה, 4½, ק"ב, מעלית + מרפסות + ארונות, חניה, 120,000 דר. 02-526073 (16925)

ברמות ב', מעלית, 4 + קומה 4, גינה. 02-867263 (23178)

בבית וגן בגבעה רמת, 4 + פ"א, ק"ב, בהזדמנות "יובל-זכר". 02-915418 (16903)

בגילה 4, כניסה נפרדת מרפסת גדולה + נוף + שקט. 02-769966 (24738)

בבית-הכרם 4 ... 116 מ"ר + מחסן. 02-816633 (17938)

ברחביה 4, ק"א, דירות, משופצת, "אורמל". 02-288586, 02-287973 (18187)

בגילה ג', 4 חדרים, ק"ב, 02-664551 (20908)

בהר נוף, 5 מפוארת, 4 מרפסות עם מעלית. 02-531039 (24637)

תלפיות מזרח 3 + חדר עבודה, נוף, יציאה לגינה, בלעדי "קרן-דור". 02-723381 (25065)

ביפה-נוף, מטודר, 4 + מחסן, יפה + כל המעדכונים. 02-438089 (25097)

קריית משה, 4, ק"א + מרפסות + מחסן, מוקפה, מ"ר. 03-9665168 (5004)

בבית הכרם!! דירה 4, ק"א, ארונות. 02-813774 (13948)

במושבה היוונית, 5, ק"ב + מרפסות + ביחדים, 170,000 "ירושלים א.א". 02-539087/8 (18565)

בהר נוף, 4 + נוף פתוח + מחסן, "ירושלים א.א". 02-539087/8 (18566)

בגילה ב'!!! 4½ + כניסה נפרדת + מחסן, מפתחות ב"זיתוך זהר". 02-243386, 02-244716 (23268)

מלכיה!! 4 + פינת אוכל, ק"א + מרפסות + אפשרות לגינה, "בן צבי" 02-631664, 02-669111 (24384)

קוטג', 6, בגבעת שאול, בית שמש, 03-200935, 03-238437 (24393)

בגילה, 4 מרפסות + מחסן, נוף מטבח. 02-816285 (24420)

בקטמון ישנה, 4, ק"ב, מרפסות, 85,000 דולר. 02-342687 (6712)

קוטג'ים ודירות 3, 4, 5 תוך "מטלה אדמיניסטר". 02-353177 (6870)

רמות א', בפנטהאוז 4½, מטבח כל, נוף. 02-665213, 02-862508 (6978)

בבית אבות, בבית חזרה, 4 מטודרת + חדרים מושלמת. 02-912990 (7166)

בקרית שמואל, 5, ק"ב + מרפסות + תוספות + מחסן וחניה. "ציונות" 02-221451 (7346)

בהר נוף, 4, יד שניה, "מיכאל טטאר". 02-228371 (7370)

בבית הכרם!!! 4 מרפסות ק"ב, שמש ושקט בבלעדי "בן צבי" 02-631664, 02-669111 (8607)

בצמרת הבירה 4, מפוארת + מרפסה מושקת. "סיטי" 02-690560 (8700)

בארנונה 4 מפוארת ק"ב מרפסות + מחסן. "סיטי" 02-690560 (8711)

בטלביה (בית ערבי) 4 ק"ב, מיוחדת תקרה לשיפוץ!!! "סטופ" 242006/7 (8717)

קטמון הישנה, 4 קרוב לנבחרת, מרפסות, מוכה, יופי של דירה. אמבסדור 02-668101 (8731)

בתלפיות קרוב תרזח 4, ק"ב, מטבח מחסן + חניה. 02-714550 (8741)

בבית הכרם, שקטה, 5 + מטבח, פינת נשיא, "אלפא נכסים" 02-667263, 02-665806 (8793)

בסנהדריה 4 חדרים + מחסן דוד, 95,000 "ימר נחה" 02-816033 (8834)

בשכונות, 4, מפוארת, קומה גבוהה + נוף + מעלית. "אהוד וכנסיה". 02-341827 (8842)

בסמל מניחה!! 5 מפוארת + נוף פתוח + מעלית מבלי חניה ומחסן, "בן צבי" 02-669111, 02-631664 (15044)

בשכונה 4, ק"ב + מרפסות, מעקות, בהזדמנות!!! "אבא נחה" 02-231604, 02-231317 (15541)

בארנונה, 4 מרודות + פ"א, ק"ב, "יאהי" 02-248012 (20634)

בתעקה, קרית היובל, 4, משופצת + נוף, יציאה לגינה, 02-631764 (22297)

בהרדופות ודירה, בארמון הנציב, 4, מיידית, נוף, 02-631764 (22303)

פנטהאוז בהר נוף, 4 חדרים, ביותר. 02-525974 (22361)

בית וגן, 4½, ק"ב, סלון גדול, נוף, 145,000. בלעדי ל"ראשי" 02-243951 (22724)

מושב-חרשה בבית ערבי, ק"ב, 200 מ"ר + גינה "קפיטל" 02-249199 (23751)

ברחביה!!! (מטבחבל) 4 + פ"א, ק"א מחסן וחניה. 02-244716, 02-240727 (23799)

ברמות-אשכול 4½, מיקום מדהים מעולה + כיתות. 02-812343 (24055)

ביפה-נוף, 5, מפוארת, ק"א + הסקה פרטית + מרפסות. 02-535718 (24070)

בני-שמש
ליד בית שמש
4 חדרים חדשה
מטבח לנוף + מחסן צמוד
כ-20 מ"ר. טלפון: 052-540172,
ובשבת: 03-473666, 03-499301
(24450)

באפרת
משכנתאות מוגדלות
ללא הגבלת עסקת הדירה
לזוגות צעירים 52,000 ש"ח.
בעלי דירה 28,000 ש"ח
לנשלים חדשים 72,000 ש"ח
דירות גן מדורגות
4 חדרים + מרפסת + גינה +
אפשרות הרחבה החל מ-58,500$ דולר
+ מע"מ
וילות דו משפחתיות
6-5 חדרים, 218-140 מ"ר + גינה כולל
הכניסות ונדרות. החל מ-88,000$ דולר
+ מע"מ
★
משרד מכירות: "בוני אפרת" וישמעאל
02-666943, 02-665534
(24550)

בטלביה, 4½, מחסן וחניה, כמו חדש, 240,000. 02-208332 (9247)

בקרית-אורנים, 7 חדרים, ק"ב, במציאות, משוכללת + תוספות. 02-522517 (9294)

מ. אביב
מפעלי בניה
בונה בירושלים
בהר נוף
דירות 4, 5, 6, חדרים
וקוטג'ים
בקרית ארבע
קוטג'ים 4 חדרים וחנויות
מסלול תשלומים נמיש
וערבויות
משרד מכירות:
רח' כורש 10 ירושלים
,02-231331/2
.02-246535
(26359)

קוטג'ים, בארנונה, 5-4 חדרים, נוף יפה, מליון גג, וחניה מקורה, "מעצמר כר". 02-534177 (7287)

בקרית היובל, 5 חדרים, מפוארת ומיוחדת. 02-531039, 02-523985 (24631)

ברמות, דירות 3 חדרים (יקבוגים) ל-5 חדרים, וקוטג'ים 4 חדרים, "ש"י", שלומציון המלכה 4. 032-227275, 02-223840 (19132)

בשכונות-ירושלים, קוטג'ים דו-משפחתיים, 250 מ"ר, בנוי + גינה צמודה, "ש"י", שלומציון המלכה 4. 02-227775, 02-223840 (22846)

בשכונת, שכונה ל 3 מפלסים + מרתף + גינה, 12 חדרים, 350,000 דולר. 02-343866 (19751)

בבקעה בשכונות ישר, קוטג' 5½ מרוחת + מרפסות + גינה + מחסן. "יאהי" 02-248012 (19972)

במבשרת בפרוקט לישוע, קוטג' 5½ מפואר + גינה, בלעדי ל"יאהי". 02-248012 (20148)

משכנות אך עתיקה!! קוטג' משוכלל, בשלושה מפלסים + גינה + מרפסת!!! "ביצירותי". 02-2444008, 02-232742 (7097)

בבית וגן, מחוא, קוטג'ים, 6-7 חדרים לבנין הנוף. 02-423869, 02-414406 (13788)

בגבעת זאב, 5 חדרים, דירת גן + חצר ב-200 מ"ר, במקום חשוב. 02-242331, 02-242340 (13997)

וילה 7 חדרים בגבעת הזורים ... 350,000 דולר. 02-867350, 02-827354 (14013)

ברמות-אשכול (רמת הגולן), דירת פאר, מרוחת, בגילה!!! + כניסה נפרדת!!! 180,000. 02-813548 (7135)

בקרית-היובל!!! בארנונה, 6, נוף משגע!!! באבו טור, בית ערבי מיוחד, 200 מ"ר. "הבורסה לנדל"ן" 02-245117 (8845)

בירושה קוטג' 6 חדרים 3 מפלסים, מרפסה ענקית, 240,000, מפתחות ב"אורים ובית" 02-247853, 02-247833 (26168)

בבית הכרם, דו מפלסי אפשרות לדירה נוספת, 230,000 "אורים ובית" 02-247853, 02-247833 (26199)

קוטג'ים + גינה + מרפסות ברמות, בגילה, ארמון הנציב!!! "בית ברמה" 02-247999 (26294)

בתלפיות, בית פרטי, 4 + חצר גדולה, הבורסה לנדל"ן 115,000 דולר. 02-245117 (8935)

הקוטג'ים הכפריים
בירושלים
★
הגן הבוטני (עין כרם)
4½ חדרים, 2 מפלסים, שטח רצפה
220 מ"ר
★
תלפיות (רח' קלאוזנר)
5- חדרים דו-מפלסי, 145 מ"ר
★
משרד מכירות בלעדי:
אמבסדור 02-668101
(26894)

רם
רשת משי
תויות ומדבקות
לכל עסק
02 – 719362
הכתובת לכל תוויות ומדבקה. "ייצור כל סוג מדבקה בהדפס משי ובגליל. 12 שנות נסיון אזור תלפיות התעשיה 2, (מול בית הדפוס) ירושלים.
(23646)

בהזדמנות, ציוד לבית קפה ומאפר לאר פיח במלים. 02-228967 (25563)

לעוף ולקרוע נכסים: ... בסך 50,000 דולר. מול קולנוע כפיר. או שותף פעיל במטבח ובית קפה מול קולנוע כפיר בסך 30,000 דולר לשנה. 02-225057 (22379)

רשיום חברות תוך שבוע, בישראל או ארצות הברית. 02-813733 (22396)

כשרים מסעדה אולם אירועים לטווח ארוך. 02-719920, 02-233534 (24018)

למסירה במרכז, אולם 240 מ"ר, קרקע, מתאים לכל מטרה. 02-424791, 02-521487 (8469)

מכוניות

4000

עסקים

מקום הארכיב

مكان الأصل

לך על בטוח לוח מעריב ירושלים/חיפה

הלוואות לרכב לשכירים
ב־1% לחודש
02־233972
לשכירים עד 10,000 ל־36 חודש
לרכישת רכב כל סוגם לכל מודל עד 60 חודש
(24487)

אזורים
חברת בניה של קבוצת כלל
מציעה למכירה
קוטג'ים מפוארים
בחיפה
בבת הרים
בכרמל החדש של חיפה
בכרמיאל
הקוטג' המושלם.
משרד מכירות ראשי:
ת"א 04־528211
(16209)

שרביב
בע"מ
מציעה למכירה
באחוזה
ברחוב הנטקה
דירות 4 חדרים
דירה לדוגמא פתוחה
רח' הנטקה 72
בימי ג': 18:00־15:30
בשבת: 13:00־10:00
טלפון: 04־241639
*
בגבעת אורנים
דירות 5 חדרים
גינה ונוף
פרטים
במשרדי החברה:
דרך העצמאות 120,
חיפה 04־536234
(18158)

לוח חיפה

דירות
1000

עם הלוואה
חופשית
מבנק
טפחות
תוכל להגיע
לדירה
שאתה באמת רוצה
*
לפרטים:
פל־ים 9 (בית צים)
04־668177

שידורים
7000

משומשק

מכירה ושרותים
5000

מכוניות להשכרה

מכוניות
4000

עסקים
2000

מוסף
ספקטור
במרכז העיר
שרות מוסמך
וחלפים
פולקסווגן –
אאודי
הנביאים 29, חיפה
04־534303
04־527413
(18938)

דרושה
משאית סק
לקניה
משנות ייצור 1980

ב.מ.וו. 316
1986
מפוארת!!!

אדרת
B.M.W
סוכנות חיפה
והצפון.
ההסתדרות 202
מפרץ חיפה
04־725297/8

"חלפים וציוד"
חלקי חילוף
ואביזרים לרכב

מכירה
ושרותים
5000

סאפיית פיתוח "שחאדי"
שפרעם
04־866397, 04־866837
כל סוגי המאפה

המשך לוח חיפה בעמ' 16

דיוקן

דוד מימון: 40 שנה ו־11 חודש

מאת דב גולדשטיין

דוד מימון כאילו ניער מכתפיו גל של אבנים, שנתייגע בשיאנו במעלה ההר עד כלות־כוח. פתאום שיווה רגליו כאיילה. חיוך רחב מתפשט מתחת לשפם הדס"די שלו, שהצבע השחור מנהל בקצותיו מלוך מת־מאסף נטולת־תקווה נגד נטייתו השוד לטונית של הלבן.

40 שנה בצה"ל. ניצח בקרבות, במירדפים. 11 חודש נציב בתי הסוהר. אדישות הממסד ובריחת המחבלים הכריעו אותו

עתונאי פותז־עט אחד כינה את מי ששימש עד השבוע כנציב שרות בתי הסוהר, בתואר המרושע: "בלון נפוח".

אני משתעשע לי בהנחה שהכותב חטא בבורות ולא ברשעות... הרי לא יתכן אחרת. מה, אולי העתונאי הכיר את קורותיו של דוד מימון ולא התרשם? בלון נפוח? מי שהיה קצין מבריק בצה"ל? מי שבנה את עצמו נדבך על גבי נדבך, בעיקשות מעוררת השתאות, מילדות שובבית בראשון לציון למעמד של אלוף בצה"ל, נשיא בית המשפט לערעורים?

בלון נפוח?

מי ששירת ארבעים שנה בצה"ל ומתנסה במאות קרבות ומירדפים ורק מסך קטן, דקיק ("מזל ותפילותיו של אבא" – יגיד מימון) הציץ בינו לבין המוות? מי שהיה מפקד החטיבה ברצועת עזה ואחר־כך מושלה, בזמנים הקשים ביותר ויכול למחבלים ולרוצחים? מי שהיה מפקד הערבה ויצק את תורת המרדפים במדבר – בלון נפוח?

ילדותו, על דרך ההיפוך, "ביישה" את זיקנתו. יליד ראשון־לציון (1929) השביע את אביו, אהרון, מרורים. ללימודים לא היקצה אלא שעות שוליות. רק בלשון מר בהקת של חיבה ומפני שאחריתו לא היתה כראשיתו, אפשר לנטות לו חסד ולכנות את תעלוליו כמעשי משובה נעורים.

את אביו כבר פייס מזמן ואף גמל לו ביד נדיבה על מה שהחסיר ממנו בצעירותו.

"אתה זוכר את אבא?" – דוד אינו שואל. הוא קובע עובדה – "הוא בא לראשון כשהיה בן תשע. כעבור שנה מתקבל לעבודה ביקב. 55 שנה חצב שם פרנסה קשה. הוא היה איש נפלא. כשפרש לפנסיה, בן 65, עשה את חייו קודש לעבודה הציבורית. בן 88, לפני שנתיים, פרש לעולמו.

"כאשר היה מתהלך אתי ברחובות ראשון־לציון, איש גבוה, יפה, חזק, ואני במדי צה"ל, עטוי דרגות אלוף, לא אמר מלה. עקבתי אחרי מבטיו. האם כולם רואים? האם כולם יודעים? ידעתי שלבו נמאה בגאווה. חשתי, כי סלח לי על השיחות שהיו לו עם המורים שלי ועל מה ששמע מפיהם".

כשהיה ילד, השביע את אביו מרורים. אבל כשהלך אתו ברחוב, בדרגות אלוף, ידע שאבא סלח לו

מאז מות האב, חידש דוד מנהג שהיה נקוט בידיו בילדותו: שבת־שבת הוא הולך לבית־הכנסת ומודה לאביו שלא ייסר אותו בשוט לח בגין "משובות" ילדות שלו ולא הניח ללבו לגבוה, כאשר כבש לו מסלולים של הצלחה ומעמד.

אין אדם מיושב נוטה, בדרך כלל, לספר על חלומותיו וציפיותיו. ביחוד הוא נוהג זהירות מפליגה בחלומות שלא נתגשמו. לפיכך מבכר דוד מימון להצניע, שדבריו של דוד בן־גוריון על ה"רמטכ"ל התימני", הדליקו להבה בלבו: "לא, בחייך, רמטכ"ל... טוב, היו לי חלומות שונים. חלומות אינם דבר שצריך להתבייש בו או להצטער ממנו.

"פעם מפקד שלי בצה"ל קיבל דרגת רב־סרן. אני הייתי אז רב־סמל. כאשר ענדו לו את הפלפל של רב־סרן, ביקשתי שיתן לי את דרגת הסרן שלו. נתן בי מין מבט, קצת משתאה, קצת חוקר: 'מה, כל־כך רחוק אתה מתכוון ללכת?'

"כל־כך רחוק? – אמרתי – כל־כך רחוק ויותר רחוק. ושמרתי את הדרגות של סרן עד שיכולתי לענוד אותן ואחר־כך, כהבטחתי, הלכתי קצת יותר רחוק, עד לדרגת האלוף".

הוא לא היה ה"רמטכ"ל התימני הראשון" ונאלץ להסתפק בפחות: "האלוף התימני הראשון".

בימים שהיה רק רב־סרן נקשרו יחסים בין דוד בן־גוריון לדוד מימון. שני הדודים שירתו באותה גיזרה: בן־גוריון היה מזדמן לשדה־בוקר כאשר שימש כשר הבטחון. מימון, מפקד גוש באר־שבע, נשא באחריות לבטחונו של שר הבטחון.

החייל: כל כך רחוק?

הנציב: אילו רק ידעתי

עינו של בן־גוריון צדה את הצעיר השחרחר, ההדור במדיו. אחת ושוב הזמין אותו לסעוד במחיצתו בחדר האוכל של הקיבוץ.

פעם, בשעת ארוחה שכזאת, שאל "הזקן": "רב סרן תימני? דע לך שאתה רב סרן תימני יחיד בצה"ל!".

"ישנם עוד ארבעה" – מחה דוד בתקיפות.

אתה רב־סרן תימני יחיד בצה"ל, אמר לו דוד בן־גוריון. יש עוד ארבעה, מחה דוד מימון

"עוד ארבעה?" – נשתרבבה נימה של כעס לקולו של בן־גוריון – "אתה רוצה לומר, שמדווחים לי לא־אמת?!"

עד כדי כך לא התכוון מימון להרחיק לכת. אפילו ניחם שהרגיז את שר הבטחון. אולם "הזקן" לא הירפה. כעבור שעות אחדות חזר והעניק את מימון – ועדיין לא סר זעפו: "איפה נולדת?". מימון הסגיר את סודו: "בראשון" "ולכן – נתן בו בן גוריון עין־של־חיבה – אתה אינך תימני. אתה ישראלי!".

שוב ניצח בן־גוריון בויכוח. כמו תמיד.

אחר־כך גילגלו הלשונות כי "הזקן" התרשם עמוקות משיחותיו עם דוד הצעיר ודיבר על "רמטכ"ל תימני".

בין שנשבה בקיסמו של החלום הגדול הזה, בין שהסתפק מלכתחילה בפחות, נמנה מימון וגמר למלא את כל הבקיעים ולגשר על פני הפערים בין החלומות לבין הסיכויים להגשימם. הוא התנדב לכל קורס צה"לי. שילב בשורות הצבאי הקשה והתובעני לימודים להשלמת תעודת הבגרות ואחר־כך לימודי תואר (ההיסטוריה של המזרח התיכון) באוניברסיטת תל־אביב. הוא סיים בהצלחה את המכללה לבטחון לאומי.

"רק אז", הוא אומר, "בדרך הקשה, בהתמסרות רבה, ברעב להשכלה שלא ידע שובע, רק אז הרגשתי, שאני מוכן להסתער על הלאה. היה לי דחף פנימי בלתי־נשלט להוכיח שאני יכול. שאני ראוי. שאני ממלא את מצוותו של אבא: 'דוד, הכל תלוי בך!'.

"לא כל־כך האמנתי בדברים בשעה ששמעתי אותם לראשונה, אבל אחר־כך האמנתי בהם מאוד. הפגישה עם החברה הדגישה והבליטה את הפער הגדול שאני נתון בו והרצון לסגור את הפער הזה היה הכוח המניע בחיי".

הוא לא שמע לעצת אשתו. "הייתי מוכרח. לא יכולתי לתקוע את הרגליים בנעלי־בית"

לקח תשוב הפיק מנסיונו – והוא שוקד מאז להנחילו לאנשים הצעירים בצה"ל ומחוצה לו: "תלמד כשאתה צעיר. אל תגיד מחר. אל תגיד שיש לך זמן. לא תמיד יש לך".

לפני כשנה וחצי נגמר המסלול הצה"לי שלו. מימון לא הסתתר מאחורי תירוצי־סרק ולא גלגל טענות־שווא על אשמתם של אחרים ועל קיפוח מדומה. נגמר. מישהו צריך להחליט אם קצין בכיר יתמנה לאלוף פיקוד או למפקד חיל. החליטו שמימון לא יתמנה. הועידו לו מה שנחשב כתחנה הצה"לית האחרונה: נשיא בית הדין לערעורים.

הוא רווה נחת כאשר הניחו על כתפיו את דרגות האלוף. בכך נתמצו יומרותיו. כבעל נסיון עשיר בגישור על פני פערים,

"בין הבורחים היו מחבלים שאני לכדתי. זו היתה בושה אישית. לא חשוב אם קיימו את ההוראות שלי או לא"

גישר גם הפעם על הפער בין החלום ושיברו, בעזרת רוחה הטובה של רעייתו שרה.

אלא שהפעם, שלא כבעבר, התעלם מעצתה: חזרה והפצירה בו שלא להירתם ביצול השבור של שרות בתי הסוהר.

לא שמע.

"הייתי מוכרח. תיפשתי אתגר. לא יכולתי לחיות בגיל 57 כפנסיונר. לא יכולתי לתקוע את הרגליים בנעלי הבית ולשחק עם הנכדים. זה נפלא. אבל זה לא מספיק. ידעתי על הקשיים בבתי הכלא. אולי לא במלואם. אבל מה ששמעתי יותר על הקשיים – דווקא נמשכתי לזה יותר".

אחד עשר חודש. זמן קצר מאוד בשביל לתקן ליקויים. זמן ארוך מאוד כאשר האדישות ושוויון־הנפש והלא־איכפתיות מבלים לך את הפנים המכוערים שלהם.

"אילו רק ידעתי, אילו רק יכולתי לשער שלאיש לא איכפת. כלום. 80 אחוז מהאסירים מכורים לסמים – שיהיו. הצפיפות היא שערוריה בלתי נסבלת (פחות משלושה מטרים רבועים לאסיר, בהשוואה לעשרים בארה"ב וכעשרה באירופה) – שתהיה. זו תבית של אבק־שריפה, שמוכרחה להתפוצץ – שתתפוצץ.

"רמתם של רבים מהסוהרים נמוכה עד כדי להזדהם, עד כדי לייאש – שמענו. הסוהרים פוחדים מהאסירים – שיפחדו. מאות נוטשים את השדות – שינטשו. הבאים תחתם רמתם נמוכה עוד יותר – בסדר. כל הוועדות שהתריעו במשך שנים והזעיקו והזהירו והמליצו איך לתקן – שיתריעו. נקים עוד ועדה. ולאיש לא איכפת. בן תורג הוא שרות בתי הסוהר. תשעת אלפים אסירים, מופקרים לגורלם ועוד רבים שיבואו לשם אחריהם".

"אילו רק ידעתי. אולי לא הייתי נרתע, אולי לא הייתי נסוג מפני האתגר, אולי הייתי מתמודד אתו. הלא רציתי אתגר. אבל הייתי מציב תנאים, ברורים ומפורשים, הייתי אומר שבלי קיום התנאים אינני מקבל את התפקיד: מעורבות – במקום אדישות. עניין – במקום לא־איכפתיות. משכורת הוגנת לסוהרים ולקצינים – במקום קיפוח מתמשך, שמבריח מהשרות כל מי שיש לו ברירה. אילו רק ידעתי"...

רק אחד־עשר חודש.

הכהונה הקצרה ביותר בתפקיד, שקודמיו נאחזו בו וסירבו לפרוש ממנו. אולי היה מגייס עוד כוחות־נפש. אולי היה מחזק את לבו בתקווה, כי סופם של קהי התחושה והאדישים להבין את חומרת המצב ולסייע לו בהתמודדות הקשה. אבל בריחתם של המחבלים מעזה ומכלא נפחא שברה את רוחו:

"זו היתה בושה. לא, לא בושה של המערכת. לא של החברה. בושה אישית, פרטית, שלי. לא יכולתי להרים את ראשי. וזה לא חשוב אם קיימו את ההוראות שלי או זלזלו בהן ואם קיימו אותן במלואן, או רק בחלקן. לא חשוב. אני נושא באחריות אישית.

"בין הבורחים היו מחבלים שאני לכדתי. התוצאות של הקרבות שניהלתי נגדם יכלו להיגמר אחרת. הכרעתי אותם בתנאים קשים מאוד. אחר־כך הם ביישו אותי והצליחו לברוח. הם כאילו סגרו איזה חשבון אישי אתי. זאת לא יכולתי לסבול. ומפני שידעתי ואני יודע, שזה יכול לקרות שוב – לא יכולתי להרשות לעצמי עוד בזיון אחד.

"אני יודע, ילעגו לי. אני אתגבר. אבל אולי קבעתי נורמה חדשה: לקבל אחריות אישית"

"כן, אני יודע. ילגלגו לי. ילעגו לי. אני אתגבר. אולי קבעתי נורמה חדשה, שאינה מקובלת: לקבל אחריות אישית. לא לגלגל על שכם הזולת. כך רציתי לנהוג כל ימי חיי".

בנו של דוד מימון, אמיר, הוא סגן אלוף בצה"ל. כאשר הוא מזדמן עמו ברחובות של ראשון־לציון, אין דוד מצפה שמבטים של הערצה ילוו את הקצין הצעיר. הזמנים השתנו.

אבל כאשר בא וסיפר כי החליט להתפטר, מפני שזו המשמעות האמיתית של הכרה באחריות והבן לחץ את ידו בלפיתה גברית, היה נדמה לו, לדוד מימון, שבנו מתגאה בו ובהחלטתו – וזה שקול בעיניו עשרה מונים כנגד כל מי שמשלחים בו לשון־של־לגלוג.

צרכנות נבונה...
איך קונים נעלים וזוכים במכונית?

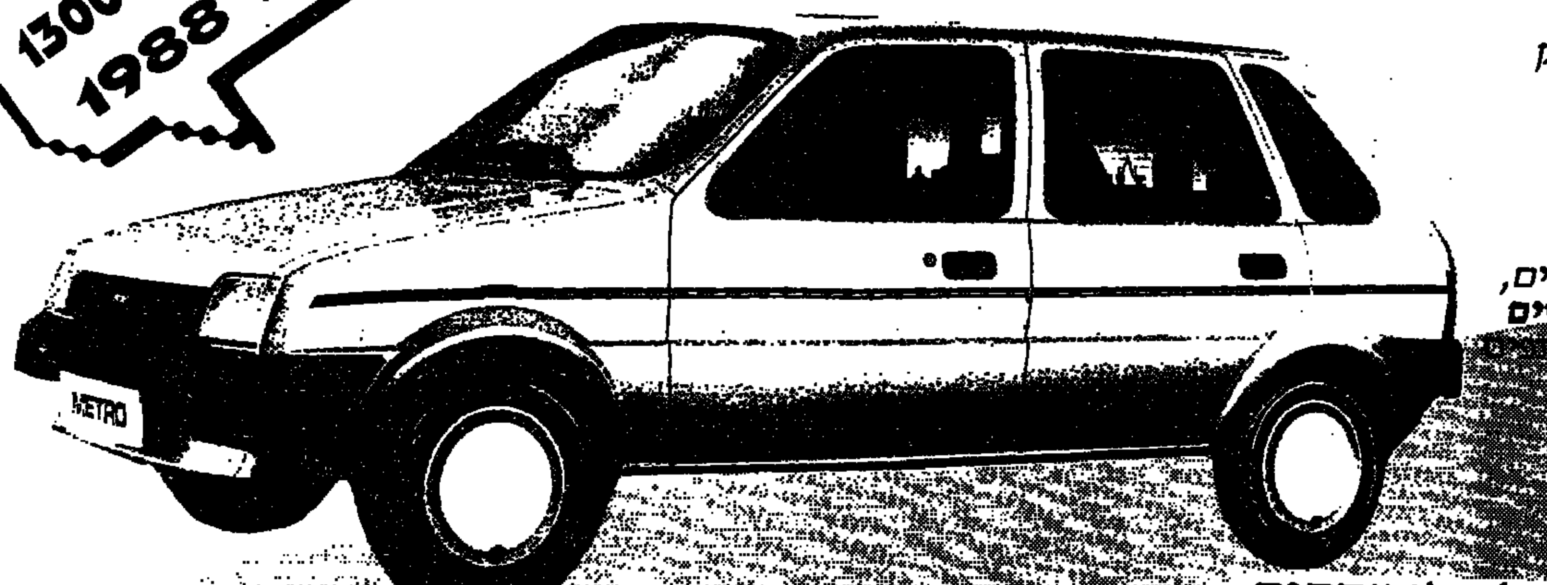

הפרס הגדול
אוסטין מטרו 1300 מפוארת 1988

מבצע הפרסים הענק
של מועדון צרכנים
לקוראי מעריב

קונים בבתי העסק
המשתתפים

הודעה חשובה לבעלי עסקים
הזמן מקום מהר פן תאחר
לפרטים והרשמה טל:
איזור תל־אביב — 204494, 03-204406
איזור ירושלים — 02-226514
איזור חיפה — 670022, 04-674365
איזור הרצליה והשרון — 03-337125/9

מבצע
מועדון צרכנים לקוראי מעריב
בחסות גרין קארד ישראל בע"מ

עוד יותר בריאות!

שבוע החינוך לבריאות לחברים בקופת חולים הכללית

החל מיום א' 22.11 ועד ליום ו' 26.11

קופת חולים הכללית המקיימת בכל שנה פעילות חנוך לבריאות ענפה במרפאותיה בקהילה ובבתי החולים, מזמינה את ציבור החברים להשתתף בשבוע החנוך לבריאות במלאת לקופ"ח 75 שנה.
בכל השבוע הבא יתקיימו מאות פעולות הדרכה בנושאים מגוונים ע"י רופאים, אחיות, דיאטנים, סייעות, שיניים, פיזיותרפיסטים, פסיכולוגים ומורים. יערכו בדיקות לגילוי מחלות שונות ויחולק לציבור חומר הדרכתי רב ומגוון.
שבוע החינוך לבריאות מאורגן על ידי המחלקה לחנוך לבריאות באגף הרפואי.

קווים פתוחים בכל הארץ

קו פתוח לתושבי ראשל"צ לוד והסביבה

יתקיים ביום ב'-ה' בין התאריכים 23-26.11 בין השעות 16-00-19.00 בטלפונים 994725, 948953, 03-948944.
צוות מומחים ישיב טלפונית ביום א' ו-ב' בנושא רפואה פנימית, ביום ג' בנושא רפואת ילדים וביום ה' בנושא מיהלה הזכויות חברים.

קו פתוח במחוז השרון

יתקיים ביום א', ד', ה' בין התאריכים 22-26.11 בין השעות 19:00-17:00 בטלפונים 052-454131 (מרכזיה רב קווית). ביום א' ישיבו המומחים על נושא בריאות הנפש, ביום ב' בנושא רפואת נשים, ביום ד' בנושא שרות תחנות אם וילד ושרות רפואי בבתי ספר, ביום ה' בנושאי מחלות ילדים.

קו פתוח במחוז הנגב

יתקיים ביום א-ד בין התאריכים 22-25.11 בין השעות 19:00-17:00 במספרי הטלפון 34145, 057-38188.
צוות המומחים ישיב ביום א' על מחלות דרכי הנשימה ושפעת אצל מבוגרים, ביום ב' על מחלות דרכי הנשימה ומחלות מעיים אצל ילדים, ביום ג' על בעיית בלוטת הערמונית וטיפול באין אונות (אימפוטנציה) וביום ד' בנושאי יתר לחץ דם טיפול ומניעה.

קו פתוח מחוז יהודה

יתקיים ביום ד' בתאריך 25.11 בין השעות 16:00-19:00 בנושא מעגל החיים (מילדות ועד הזקנה) צוות מומחים ישיב בטלפונים 411105, 441432, 08-441410

קו פתוח מחוז חפר

יתקיים ביום ג' 24.11 בין השעות 16:00-18:00 בטלפון 053-337641 בנושא רפואת ילדים ורפואת משפחה.

קו פתוח לתושבי ר"ג והסביבה

יתקיים ביום ג' 24.11 בין השעות 15-30-18:00 בנושא גריאטריה כללית צוות מומחים ישיב בטלפון 03-789121.

קרית עקרון

מרפאה
ב-24.11 ב-00-20 הרצאה על הריון ולידה.
ב-25.11 ב-00 11 הרצאה על בעיות שכיחות בדרכי הנשימה אצל ילדים

יבנה

מתנ"ס
ב-23.11 ב-00-10 תשיבות הגילוי המוקדם של סרטן צואר הרחם - שאלות ותשובות.

עוד יותר בריאות!

לשכת הדובר/קופ"ח

75 שנה לקופת חולים של ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל

1912-1987

הסטודנט הראשון מסין לומד במכון ויצמן

מאת אברהם פלג

"שעה שבסין שוקעת השמש – היא עולה בישראל". זאת היתה ההתרשמות הראשונה של סונינג טנג בבואו ארצה. הצעיר הוא הסטודנט הראשון מסין העממית בישראל ומקום הלימודים שבחר לעצמו הוא מדרשת פיינברג במכון ויצמן למדע.

סונינג טנג קרא בנקינג את עבודותיו של פרופ' אשר פריזם והחליט להיות תלמידו. שנה בקירוב הוא במדרשת פיינברג

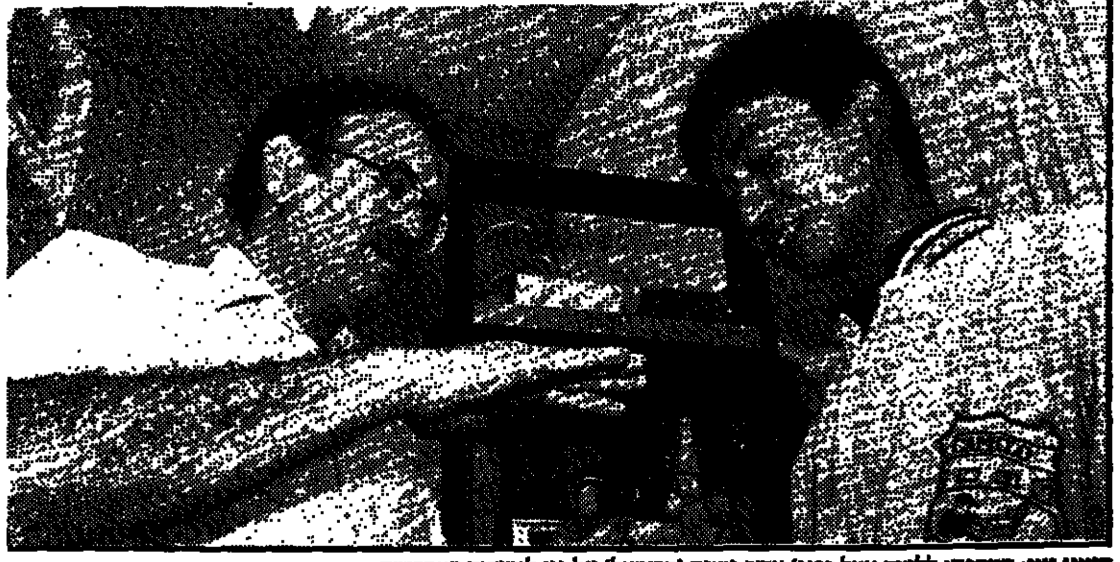
סונינג טנג: העדפתי ללמוד אצל פרופ' אשר פריזם (משמאל) על פני לימודים באמריקה

לא רק במובן הגיאוגרפי נמצאות בעיניו ישראל בצד השני של כדור הארץ. "השפה קשה מאד, ביחוד הדקדוק העברי שונה לגמרי מן הסינית. האנשים שונים, ובכלל"... אומר סונינג.

אף על פי כן יש לו כבר הרבה ידידים בקרב הסטודנטים שלומדים אתו במדרשה. במכנסי הג'ינס ובחולצה הבהירה הוא נראה כמעט כסטודנט ישראלי.

עמד לרשותו זמן רב, יחסית, להתאקלם בארץ. שכן הוא בא אל המדרשה אשתקד, אך מכון ויצמן הצליח "להסתיר" כמעט שנה את הסטודנט בקרב אוכלוסיית התלמידים הבינלאומית שלו.

סונינג נולד בעיר נקינג. אביו מהנדס. הבן ממשיך במסורת במובן זה שפנה ללימודי טכנולוגיה. "במיוחד אני מתעניין באלקטרוניקה ואופטיקה", הוא מספר. "למדתי במכון הטכנולוגי של נקינג, שהוא אחד הגדולים והחשובים ברפובליקה העממית של סין. אחרי שסיימתי את התואר הראשון החלטתי להמשיך את לימודי בחוץ לארץ. למעשה, ישראל היא המדינה הראשונה שבאתי אליה".

מה מעורר צעיר סיני לבוא דווקא לישראל? האם שמע על מכון ויצמן?

"אתם מוכרים לתושבי סין יותר משאתם סבורים", אומר סונינג. "כמעט יום יום מתפרסמות ידיעות וכתבות בטלוויזיה ובעתונות על ישראל והמזרח התיכון, ומכון ויצמן מפורסם בקרב המדענים.

"עבודותיו של פרופ' אשר פריזם, שהתפרסמו בכתבי-עת מדעיים, מוכרות אצלנו. כשעיינתי בהן, העדפתי את הלימודים אצלו על פני אוניברסיטאות באמריקה, וביקשתי להתקבל למחלקה שלו".

סונינג שלח מכתב למכון ויצמן בצירוף המלצות מוריו.

"אתם מוכרים לתושבי סין יותר משאתם סבורים. ומכון ויצמן מפורסם בקרב המדענים בסין"

פרופ' פריזם השיב לו שישמח לקלוט אותו במדרשה. "הכל הלך מהר וקל", מספר הצעיר מסין. "פרופ' פריזם נהג בי בידידות רבה. הוא הסכים להיות המנחה שלי בלימודי מוסמך, וגם את עבודת הדוקטורט אעשה כאן, כך שאשהה במכון כמה שנים".

סונינג מתגורר בפנימיה של המדרשה, שבה 25 אחוזים מהסטודנטים באו מחוץ לארץ. במדרשת פיינברג של מכון ויצמן מכשירים תלמידים לקראת התארים מוסמך ודוקטור. שפת הלימוד הרשמית היא אנגלית. מי שיש להם, לפעמים, בעיה בהבנת השפה הם דווקא סטודנטים ישראלים...

אבל סונינג מנסה לקיים תקשורת בעברית. הוא כבר יודע לומר: שלום, מה השעה? מה נשמע? והוא שואל בידידות רבה: "מה שלומך?" אבל מעבר לזה הוא נזקק לאנגלית, שלמד עוד בסין.

מובן שניצל את ההזדמנות לבקר בארץ. "כבר ביקרתי", הוא מספר, "בתל-אביב, ירושלים, חיפה, הגליל ועוד. לדעתי, ישראל יותר יפה בחורף. זה נכון שבירושלים לפעמים יורד שלג?".

סונינג, בן עשרים וארבע, סבור גם לאחר שחי כאן בשנה, שישראל היא "ארץ מיוחדת ואנשים מיוחדים".

הצעיר מסין הוא שתקן מופלג. ואולי הוא מצטייר כך בהשוואה לסטודנטים הישראלים... על עבודתו הוא מוכן לספר ביתר אריכות. הוא מתמחה באופטיקה לא לינארית, לייזרים. אף את הדוקטורט הוא מבקש לעשות בתחום האופטיקה.

מחקר מדעי מתקדם הוא, לדבריו, כיום מלת המפתח בסין. הממשלה הסינית מעודדת לימודים בחוץ לארץ אפילו עולה הדבר כסף רב, יחסית. לפי הערכת סונינג עשויה להגיע עלות שנת לימודים של סטודנט סיני בחוץ לארץ, לשווה ערך של הכנסות 50 איכרים לשנה.

סונינג מכיר תודה לארצו ורוצה, בתום לימודיו, לעבוד בתעשיות עתירות-הידע בסין אשר צומחות שם לרוב.

הוא גאה על שבמולדתו כל מוצרי הצריכה הם תוצרת מקומית, שלא כמו בישראל שבה רואים מוצרים מכל העולם. המוצר הכי פופולרי בסין הוא האופניים. "ולפי דעתי התוצרת שלנו יפה מאד".

הוא אומר שנשים בסין זוכות בשוויון מלא בעבודה. נשים הממלאות תפקיד שווה לגברים מקבלות שכר שווה. "אבל", הוא מוסיף ואומר, "אני מניח שעוד לא היכרתי היטב את החיים בישראל ועוד יגום לימודי אכיר אותם יותר טוב".

"לדעתי, ישראל יפה יותר בחורף. זה נכון שבירושלים יורד לפעמים שלג?"

פרופ' אשר פריזם אומר: "סונינג בא אלינו עם פחות רקע בהשוואה לסטודנט הישראלי המצוי. אולם במשך השנה הוא גילה חריצות, עבד עבודה קשה ואני חושב שהוא התגבר על החסר".

הפרופסור מוסיף ואומר: "צריך להבין, שסונינג בא אלינו עם תרבות ושפה אחרות. למשל, הוא מתקשה להבין את בעיית החגים והשבתות. גם התיאטרון כאן הוא אחר. אבל בסך הכל הוא פיתח יחסי חברות טובים".

מחסור בבדיחות טובות

מאת ארתור שפיגלמן, סופר "רויטר" בניו-יורק

ארט בוכוואלד, מחריפי ההומוריסטים הפוליטיים בארצות-הברית, אומר כי הבדיחות במהלך מערכת הבחירות הנוכחית לנשיאות מעטות ונדירות מדי – וזה לא טוב לעסקים. בוכוואלד כותב מאמרים הומוריסטיים למן 1952, ולדבריו – לא זכורה לו תקופה יבשה יותר.

איך אפשר לצחוק עכשיו על רונלד רייגן, כשנראה כי הנשיא עצמו איבד את חוש ההומור שלו? איך אפשר ללעוג לעדר של דמוקראטים המנסים להשיג מינוי מטעם מפלגתם, שעה שאיש אינו מכיר את שמותיהם? מה כל כך מצחיק במי שמבקש להיות מועמד הרפובליקנים לנשיאות, רוברט דול, גיבור מלחמה שזרועו נפגעה קשה בקרב?

בוכוואלד אומר, כי מהבציר הנוכחי של בעלי השאיפות להגיע לנשיאות, רק סגן הנשיא, ג'ורג' בוש, מצחיק אותו.

בוכוואלד, שהטורים שלו, מתפרסמים שלוש פעמים בשבוע בעתונים רבים ונקראים על-ידי מיליונים בארצות-הברית ומחוצה לה, מודה כי הוא זקוק לחומר, וכי הפוליטיקה הנשיאותית אמורה לספק לו חלק ניכר מחומר הגלם. אך הוא מקמט את מצחו ואומר, כי בזמנים כאלה קצת קשה לשמור על חוש הומור: "אף אחד לא מכיר את השמות של המועמדים הדמוקראטים. אני חושב שאני צריך לתת להם מספרים סידוריים"...

"אם הם רוצים שיצחקו עליהם, הם מוכרחים לסדר שיכירו את שמותיהם. היחיד ששמו מוכר הוא ג'סי ג'קסון (המנסה להתמודד מטעם הדמוקראטים), אבל אם אצחק עליו, האנשים יגידו שאני גזען, משום שהוא שחור".

ארט בוכוואלד, מחריפי ההומוריסטים הפוליטיים בארה"ב, אומר כי הבדיחות במערכת הבחירות לנשיאות מעטות ונדירות מדי - וזה לא טוב לעסקים: "אותי מעניין רק לעשות מהם צחוק. אני לא מתכוון להיטרד בשאלה, אם זה טוב או לא טוב למדינה. אמריקה זקוקה למסע-בחירות כסאח"

בוכוואלד אומר, כי אילו היה הדבר תלוי בו, הוא היה מחזיר למירוץ את הסנאטור הדמוקראטי גארי הארט, יחד עם דונה רייס, שיחסיו איתה נהפכו לשערוריה פוליטית מרכזית ואילצו אותו לפרוש.

ארט בוכוואלד היה גם סולח לסנאטור ג'וזף בידן, שפרש מהמירוץ הדמוקראטי כשנתגלה כי כותבי-הנאומים שלו "שאלו" קטעים נרחבים מנאומים של פוליטיקאים אחרים, בהם ניל קינוק, מנהיג מפלגת הלייבור הבריטי.

"אותי מעניין רק לעשות מהם צחוק. אני לא מתכוון להיטרד בשאלה, אם זה טוב או לא טוב למדינה. אמריקה זקוקה למסע-בחירות כסאח", אומר בוכוואלד.

בוכוואלד, שבדרך כלל פועל מוושינגטון, כדי להיות קרוב יותר לקורבנותיו הפוליטיקאים, נמצא כעת בניו-יורק, לצורך קידום מכירות ספרו החדש, "חוששני שאינני זוכר". שם הספר לקוח מטור שכתב, כאשר הנשיא רייגן לא הצליח לזכור שחתם על צו מינהלי המאפשר לישראל למכור נשק אמריקני לאיראן.

הנשיא הזמין כל מאן דהוא לנסות להיזכר מה עשה ב-8 באוגוסט 1985 – כדי להראות כמה קל לשכוח דברים. לדעת בוכוואלד, זה היה מצחיק.

ארט בוכוואלד, שעל עטיפת ספרו החדש נראה מחייך חיוך זדוני ולראשו צילינדר, אומר כי איננו זוכר אם "חוששני שאינני זוכר" הוא ספרו ה-23 או ה-24.

אבל הוא דווקא זוכר טוב מאוד, איך זה כשקורים דברים מצחיקים בזירה הפוליטית: "ניקסון היה הטוב ביותר, כי הוא נתן לנו את ווטרגייט. המשפט שלו, 'אני לא נוכל' זיכה אותו במקום של כבוד בהיכל-הנשיאים שלי: לניקסון הייתי נותן ציון של 11 מתוך 10. לרייגן הייתי נותן 10 בעד אירנגייט".

בוכוואלד גורס, כי להיות מצחיק זה עסק רציני ביותר: "אני מחשיב את עצמי קריקטוריסט פוליטי במלים. הייתי רוצה לצייר את רונלד רייגן, שומר על המדשאה בבית הלבן, ליד מסוק מטרטר וכלב נובח, וצורח לעבר כתב הטלוויזיה סאם דונלדסון או כתב אחר כלשהו: 'אנחנו לא במצב מלחמה'. לזה אני קורא חייתתקשורת אמיתית".

זכר סצנה עסיסית בסכלותה על מדשאת הבית הלבן גורמת לבוכוואלד להיראות עגמומי עוד יותר. "עד כמה שנוגע לי, מלחמת העולם השניה היתה הכי טובה. היא סיפקה את ההומור המוצלח ביותר. אולי הפסגה תהיה מצחיקה. אני מצפה לכמה בדיחות טובות על גורבאצ'וב ועל רייגן", הוא אומר בתקווה.

פסוק השבוע

הרבי מלובביץ': לאחר הרעש שהיה לאחרונה בוול סטריט, יתברר ויתגלה שהיה זה ירידה לצורך עלייה. הכוונה הפנימית היא שיהודים יגיעו לעשירות גדולה ביותר.

אומרים השבוע

אלוף (מיל.) חיים נדל: הדחה - מכשיר אכיפה קיצוני אך נחוץ

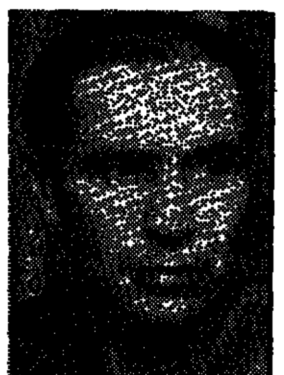

אלוף פיקוד הצפון, יוסי פלד, הדיח השבוע מתפקידו מפקד יחידה סדירה בגבול הצפון בשל תקלות במשמעת מיבצעית. הידיעה עוררה התעניינות רבה בצה"ל, שכן לא בכל יום מודח קצין בדרגת סגן-אלוף.

אלוף (מיל.) חיים נדל רואה בצעד של הדחה מכשיר אכיפה קיצוני של המערכת הצבאית, אך נחוץ, כדי לאכוף פקודות, נהלים ומשמעת.

"הדחה באה כאשר אדם לא עומד בנורמות, כפי שהחברה קבעה וכפי שמצפים ממנו לנהוג. כאשר אדם שנושא בתפקיד בכיר מפר את ההוראות ואינו נוהג לפי הציפיות, פעם אחר פעם, אז בא השלב שבו הדרג הבכיר צריך להחליט לגבי אותו בעל תפקיד", אומר נדל.

– האין פירושה של הדחה חיסול הקריירה הצבאית של אותו קצין?

"הדחה מתפקיד מסוים איננה פוסלת אדם לתפקידים אחרים. ההחלטה להדיח מתייחסת רק למקרה ספציפי. לדוגמה: מפקד פלוגה מתרשל במילוי ההוראות ובכך מסכן חיי-אדם. אז אני, כמפקד, מחליט להדיח אותו. הגישה הזאת של הדחה כאשר מדובר בחיי-אדם, מובנת לי ומקובלת עלי".

– מתעורר הרושם שהמודחים הם, בדרך כלל, קצינים בדרגי הביניים וכי אין ממצים את הדין עם קצינים בכירים.

"אינני סבור שאין ממצים את הדין עם בעלי הדרגות הגבוהות. גם זימונו של קצין בכיר לשיחה בארבע עיניים כדי לנזוף בו, הוא תהליך קשה דיו לגבי הנזוף והנוזף גם יחד".

– האם היית מגדיר את ההדחה כעונש הקשה ביותר?

"אין ספק שזהו הצעד הקשה ביותר שאפשר לנקוט כלפי מפקד. ההדחה היא קשה גם למודח וגם למדיח. צריך לחשוב הרבה עד שמחליטים להדיח. אני אישית כבר עמדתי בפני החלטות כאלה והיה לי קשה מאד".

גברי בנאי: כאשר בן 75 גומר בקבוק - אולי לא יוכל לעשות כלום

שתיית אלכוהול פוגעת בפוטנציה – קבעו הרופאים בתכנית "קו פתוח", שערכה קופת חולים הכללית, השבוע, בנושא האלכוהוליזם.

מתברר, שקביעה זו, היא זרה לחלוטין לאוהבי הטיפה המרה. את גברי בנאי, אחד משלישיית "הגשש החיוור", זה מצחיק. מימיו לא שמע על דבר כזה.

– גברי, אתה אוהב לשתות?

"אני אוהב לשתות וליהנות מן החיים. אצלי זה עניין פסיכולוגי. אני ביישן מטבעי ואחרי שתי כוסיות אני מרגיש חופשי. זה אולי מפליא. אנשים בטוחים שכשאני בא למסיבה אני תוקע בדיחות ומצחיק את כולם. זה קשקוש. אני צריך לשתות איזה כוסית או שתיים כדי להרגיש טוב".

– לא יותר מכוסית או שתיים?

"באמת שלא יותר. יש לי חברים שעימם אני נפגש אחת לשבוע, בדרך כלל, בימי רביעי, למה שקרוי "ליל גברים". אז אנחנו יושבים, מדברים ושותים קצת. יכול להיות שפה ושם שותים יותר משתיים-שלוש כוסיות".

– מה אתה אומר על קביעת הרופאים ששתיית אלכוהול גורמת לאימפוטנציה?

"אולי הם אומרים את זה מנסיונם האישי. אני אישית לא יכול לומר לך. אולי תשאל את אשתי?...

"אבל, באמת, צריך לשאול את הרופאים. אולי הבעיה היא אצלם".

– אולי נתקלת במישהו ששותה ואינו מתפקד מבחינה מינית?

"לא נתקלתי באף אחד כזה. אני לא יודע על מה הרופאים האלה מבססים את הקביעה שלהם.

"יכול להיות שאם אדם אחד, שהגיע לגיל 75, גומר בקבוק, הוא לא יוכל לעשות כלום"...

יוסי עברון: עצי אשוח מקדומים בשומרון - לארצות ערב

צילום: רחמים יעקב

"קשרי המסחר חוצים לפעמים קווי אידיאולוגיה": משתלת מאירה בקדומים שבשומרון מייצאת צמחי-נוי לירדן וללבנון באמצעות מתווכים ערבים מהגדה ומלבנון, דיווח השבוע אבי גנאור ב"הארץ".

יוסי עברון, הבעלים של משתלת מאירה, מתנחל ותיק, שפגשנו בסיומות ההתנחלות של גוש אמונים בסבסטיה, בתחילת שנות השבעים, אינו מרוצה מן הפירסום.

"מישהו פירסם את זה בלי ידיעתי. זה אמור להיות סודי" – הוא אומר.

– אולי תגלה מה אתה מייצא לארצות ערב?

"אנו מייצאים צמחים שונים כמו מונסטריה, פיטוס שכינויו בערבית מחמה, ואראוקאריה שהוא למעשה עץ אשוח בחג המולד. הוא מכונה אצלנו כריסמס או חנוכה-טרי".

– אשוח לחג המולד? איך זה מתיישב עם העבודה שאתה אדם דתי וחי ביישוב המאוכלס רובו ככולו בחובשי-כיפות?

"מבחינה הלכתית אין שום בעיה. הרב וכל מהיישוב עצמונה נתן היתר ומבחינתנו ההיתר הזה תקף כמו היתר שהיינו מקבלים מהבית דין צדק.

"גם ביישוב עצמונה מגדל כמאתיים אלף אראוקאריות, ששווק לאירופה".

– אומרים שאתם מייצאים גם לסוריה.

"כידוע, יש לישראל קשרי מסחר עם לבנון. אם סוחר לבנוני מוכר גם לסוריה, זה עניינו".

– ובאן, בגדה, יש שוק גדול?

"סוחרי הסביבה קונים. אין בעיות. אנו מקיימים קשרי מסחר עם סוחרים מכל רחבי יהודה ושומרון".

– אתה מתנחל, המסחר הזה עם מדינות ערב איננו עומד בסתירה לקו האידיאולוגי שלך?

"אני עושה את שלי כדי להתפרנס. במסחר אין סנטימנטים".

ד"ר רות כץ: אצלנו היציבות המשפחתית - גבוהה מאוד

ככל שחולפות השנים, הולך ומתערער מעמדו של מוסד הנישואין. בשנות האלפיים ימצאו צעירים רבים דרכים חליפיות לחיים משותפים ולא יבחרו בדרך הנישואין – זוהי התחזית, שהשמיעה השבוע ד"ר רות כץ מבית הספר לעבודה סוציאלית באוניברסיטת חיפה.

ד"ר רות כץ בנתה את התחזית שלה על סמך מחקר על מוסד הנישואין מאז שנות החמישים. היא גילתה כי מוסד הנישואין כבר החל להתערער או התהליך נמשך עד היום: יותר מתירנות, יותר גירושין, ירידה במספר הזוגות הנשואים, יותר נשים עובדות ומבוצע הולך ופוחת של ילדים.

היא מסבירה: בשנות האלפיים יקומו מסגרות שונות של חיים משותפים: יהיו כאלה שירצו להיות בקומונות, יהיו יותר נשים שירצו ללדת ללא נישואין. בארה"ב יש כבר היום מדינות שמכירות בנישואין חד-מיניים. בחוגי העולם כבר יש נישואין קבוצתיים. יש גם נישואי-תחזה. אני סבורה שהמסגרות הללו יפרחו בעתיד. מסביב לצורה השכיחה של נישואין בין גבר לאשה יפרחו צורות חדשות שהחברה תכיר בהן.

– האם התחזית הזו טובה גם לישראל?

"ישראל היא חברה מודרנית המושפעת מאוד מארצות-הברית. אף-על-פי-כן המגמות הללו מצויות כאן הרבה פחות מאשר במקומות אחרים. בישראל, 98 אחוז מהחברה נכנסים למסגרת נישואין וזה מצביע על החשיבות שמייחסים כאן לתא המשפחתי. גם הילודה כאן היא בין הגבוהות בעולם המערבי – ממוצע של 2.8 ילדים למשפחה לעומת 0.8 בבריטניה, למשל. נכון שנרשמת עליה במספר הגירושין, אבל יחסית היא מתונה מאוד והיציבות המשפחתית אצלנו היא גבוהה מאוד. הוסף לכך את גורם הדת ואת העובדה שאנחנו מדינה במצור והרי לך מדרשם כמעט בדוק מדוע בישראל התהליך הזה יהיה מתון בהרבה מאשר במקומות אחרים".

יוסף ולטר

75 שנה לקופת חולים
1912-1987

مكان الأصل

עולם יהודי

ארה"ב: 20 אלף דולר פיצוי למפוטר בגלל כיפה

מאת רן דגוני
סופר "מעריב" בניו־יורק

יהודי ומוסלמי, תושבי העיר ניו־יורק, שטענו, בנפרד, כי הופלו לרעה במקומות עבודתם בגלל דתם, זכו בפיצויים בעקבות התערבות הוועדה לזכויות האדם של מדינת ניו־יורק.

ויליאם במברג, יהודי שומר מצוות, שעבד כאיש בטחון במוסדות חינוך, עשה חיל בעבודתו במשך 11 שנים. הוא חבש כיפה גם כאשר היה בתורנות שמירה או סיור בבתי־ספר בניו־יורק. במקביל, שימש גבאי בבית־כנסת.

ב־1983, כשכה הכיפה את תשומת לבם של הממונים על במברג. איש הבטחון היהודי נצטווה להופיע בלי "הפריט הדתי".

במברג סירב, הושעה מעבודתו ולבסוף פוטר.

הוועדה לזכויות האדם של מדינת ניו־יורק התערבה. כשנתיים חלפו עד סיום החקירה. בדיקת הוועדה העלתה כי הפיטורין נבעו במישרין מסירובו של במברג להסיר את הכיפה ולא היו קשורים ברמתו המקצועית.

הוועדה קבעה כי מעסיקתו של במברג, מועצת החינוך העירונית, חייבת להחזירו למקום עבודתו, להתיר לו לחבוש כיפה ולפצותו ב־20 אלף דולר.

מועצת החינוך החליטה לשלם, אך בלי להודות באשמה.

חוקי זכויות האדם של מדינת ניו־יורק אוסרים על מעביד להפלות אדם בגלל דתו. כך, למשל, אין מעביד יכול לחייב עובד יהודי לעבוד בשבת.

כמו כן פסקה הוועדה פיצויים בסך 20 אלף דולר למוריס ג'יימס פיוני, מוסלמי, לאחר שהמכון הפוליטכני של ניו־יורק התנה את קבלתו לעבודה כלבלר משכורות זוטר בגילוח זקנו.

פיוני טען כי דתו אוסרת עליו לגלח את זקנו.

הוועדה לזכויות האדם קבעה, כי הזקן אינו יכול להשפיע על ביצועי פיוני במקום העבודה.

גורמים יהודיים הביעו תמיהה על שבמברג היה קרבן לאפליה דתית דווקא בעיר בעלת האוכלוסיה היהודית הגדולה ביותר בעולם, שבה כיפות אינן מושכות תשומת לב יותר מאשר מגבעות.

אין זו הפעם הראשונה שכיפה משמשת נושא למחלוקת בארה"ב. זה לא כבר פסק בית המשפט העליון של ארה"ב, כי חיל האוויר האמריקני אינו יכול לאסור על חייל יהודי לחבוש כיפה, אם החבישה אינה פוגעת בבטחונו של החייל.

הונגריה: "מי שרוצה להתפלל שישלם"

מאת נפתלי קראוס

"מי שרוצה ללכת לבית־הכנסת ולהתפלל – שישלם", הכריז לא מכבר יו"ר הפדרציה של הקהילות היהודיות בהונגריה, הד"ר אנדראש לושונצי.

באסיפה הכללית השנתית של הנהלת הקהילה, בה הודיע היו"ר על גרעון שנתי של 13.5 מיליון פורינט בתקציב הפדרציה, אמר ראש הקהל, כי לא תהיה עוד אפשרות לממן את הוצאותיהם של המתווזות, המחזיקים את 22 בתי־הכנסת הפועלים בבודפשט: "יש לנו קשיים כספיים הולכים וגוברים ואין עוד בניינים או מגרשים שאפשר למכור. המסקנה היא שעל המתווזות להיות עצמאיים ולכלכל את מעשיהם מתרומות המתפללים".

דבריו של לושונצי עוררו תדהמה בקרב משתתפי האסיפה הכללית. מנתוני הדו"ח שנמסר באסיפה מתברר, כי כעשרה אחוזים מהגרעון של הקהילה – 1,342,353 פורינט – הם הוצאות של הסעיף "נשיאות" (יו"ר, שני סגנים, מזכ"לית), ומזה 823,832 פורינט, הוגדרו כ"הוצאות אישיות".

בהונגריה כ־80 אלף יהודים, אך מס לקהילה משלמים לא יותר מ־12 אלף.

בשנה האחרונה הורגשה מתיחות רבה בין רבני הקהילה ובין הנהלתה. הרב הראשי ד"ר אלפרד שונר, דורש להקצות משאבים להעסקת משגיחי כשרות, חזנים, בעלי קריאה ובעלי תקיעה בחגים, ואילו ה"נשיאות" מנסה לחסוך בתחומים אלה ולהקצות יותר משאבים לצרכי ייצוג, וסיעות לחו"ל ושיפוץ בית־הכנסת הגדול ברחוב דוהאני, שנשקפת לו סכנת התמוטטות.

בשלב מסויים הגיש הרב שונר את התפטרותו, אך חזר בו, לאחר שהובטח לו, כי ייענו לתביעותיו בענייני שמירת הכשרות וטיפוח תלמוד־התורה בבודפשט, בהם לומדים עתה יותר מ־300 ילדים.

רב ראשי שונר: הגיש התפטרות וחזר בו

בריטניה: השחיטה לא נאסרה אך היא תתייקר

מאת י. פינקלסטון
סופר "מעריב" בלונדון

לפי שעה החליטה ממשלת בריטניה, כי אין להמם את הבהמות לפני השחיטה. אך בקרב יהודי המדינה שוררת תחושה כי אין זה קץ המאבק.

הקבוצות החזקות שמאבקו למען הפסקת השחיטה הכשרה בטענה שיש בה התאכזרות לבעלי־החיים, זכו בנצחון כלשהו: בתוך שנתיים, יצטרכו להחליף את המכלאות המשמשות לאיכסון הבהמות לפני שחיטתן.

כל מכלאה עולה כ־50,000 ליש"ט, כך שעל הקהילות יוטל עול כספי ניכר. במכלאות הנוכחיות, הופכים את הבהמה לפני שחיטתה. במכלאות החדשות, הבהמה תישאר זקופה.

להחלטה בדבר הימום הבהמה קודם לשחיטתה נודעת משמעות, שכן ההמלצה באה מפי גוף שמינתה הממשלה – המועצה למען חיות המשק. צעד זה הראה, כי המאבק המושך שמנהלת האגודה המלכותית למניעת התאכזרות לבעלי חיים, השיג את מטרתו.

האגודה המלכותית התקרבה להישג נוסף בנושא השחיטה. במשך שנים רבות היא טענה כי בעלי חיים שנשחטו בשיטת השחיטה היהודית או המוסלמית צריכים להיות מסומנים בהתאם, כשהם מוצעים למכירה. הרעיון העומד מאחורי דרישה זו הוא שיש לאפשר לנוצרים להימנע מקניית בשר כזה – כצעד מחאה.

טיעון זה נתקבל על־ידי המועצה שמינתה הממשלה, אך נדחה על־ידי הממשלה עצמה כבלתי מעשי. עם זאת, הודיעה הממשלה ליהודים ולמוסלמים, כי עליהם לצמצם את כמויות הבשר הכשר המועבר לשוק הכללי.

גם זה ייקר את השחיטה.

זה שנים רבות נאבקים הארגונים היהודיים נגד ניסיונותיהן של אגודות צער בעלי חיים להפסיק את השחיטה הכשרה. הטיעון של הארגונים היהודיים הוא, שהשחיטה הכשרה אינה אכזרית יותר מזו המקובלת על הנוצרים.

מדענים בכירים גוייסו למען התמיכה בטיעון היהודי.

הרב הראשי של בריטניה, עמנואל יעקובוביץ, קידם בברכה את החלטת הממשלה. "אנו רואים בהחלטה תמיכה בקביעתנו כי השיטה היהודית אנושית לפחות כמו כל האחרות שהומצאו עד כה", אמר.

בדתיית ההצעה להמם את בעלי החיים לפני שחיטתם, לא התייחס השר המופקד על תיק החקלאות, ג'ון מקגרגור, למידת האנושיות של צורת שחיטה זו או אחרת. הוא רק העיר, כי הממשלה אינה סבורה שיש לה זכות להטיל עול על הקהילות היהודיות והמוסלמיות, בכך שלא תאפשר להן להתקין את הבשר בהתאם למצוות דתן.

אין ספק כי השדולה נגד השחיטה, לאחר שרשמה לזכותה הצלחה מסויימת, ובהיותה מאוכזבת מכך שלא ניצחה במאבק כולו, תכפיל עתה את מאמציה.

הואיל ובבריטניה הדאגה לבעלי־החיים היא עניין לאומי חשוב, אירגונים אלה עשויים לגייס לעזרתם כוחות נוספים למלחמה בשחיטה הכשרה בהסתייעות בדעות קדומות.

דו"ח הייט: רבי־מכר ושערוריות

מאת אליזבת מהרן
סופרת "לוס אנג'לס טיימס" בניו־יורק
מיוחד ל"מעריב"

המחלוקת סביב מי שמכתירה את עצמה כהיסטוריונית של התרבות, שיר הייט, מחברת רבי־המכר "דו"ח הייט" בנושא מיניות האשה והגבר, קיבלה לא מכבר תפנית חדשה: צצו מחדש שאלות בדבר המתודולוגיה שלה ובדבר התנהגותה האישית.

מחברת "דו"ח הייט" על מיניות הגבר והאשה נמצאת באש צולבת: מדענים מערערים על שיטת המחקר שלה, עתונאים שואלים על התנהגותה האישית

שאלה אחת קשורה בזהותה המסקרנת של אשה שהציגה עצמה בשם דיאנה גרגורי וטענה שהיא עובדת־לשעבר אצל הייט. אשה זו התקשרה לכמה עתונאים ולסוכנויות חדשות בשמה של הייט, בקשר לספרה החדש, "נשים ואהבה: מהפכה תרבותית בהתהוותה".

החידה התחילה כשניסו העתונאים, בלי הצלחה, למצוא את גרגורי. אז התברר כי שמה האמיתי של הייט הוא שרלי דיאנה גרגורי.

תשומת־לב חדשה התמקדה גם בשתי תקריות, שאירעו לפני יותר מחודש. באחת מהן, הודתה הייט כי תקפה נהג לימוזינה שהיה אמור להוביל אותה להקלטת תכנית ראיונות בטלוויזיה. בתקרית השניה היא חבטה במצלמת טלוויזיה בעת שעזבה את זירת הצילומים לאחר הקלטה אחרת.

הייט תקפה נהג מונית ו"הכניסה אגרוף" במצלמת טלוויזיה. הנהג: היא ניסתה להפריד ביני ובין קנה הנשימה שלי

אחר כך, התפטר סטרלינג לורד, הסוכן הספרותי של הייט. אליזבת קפלן, העובדת אתו, עמדה על כך שההחלטה לסיים את קשרי העבודה של החברה עם הייט "היא בסך הכל עניין עסקי" וכי אין לה קשר עם השערוריה.

לאחר מכן הודיעה הייט כי בכוונתה להתחיל לעבוד עם הסוכן הספרותי המפורסם ארווינג לאזאר, מבוורלי הילז.

וכאילו לא די בכך, במאמרים שנתפרסמו ב"וושינגטון פוסט" ובעתונים אחרים, תקפו בכירי המומחים לסקרים וסוציולוגים את טכניקת המחקר של הייט.

א. לואיס, מנהל הסקרים של "לוס אנג'לס טיימס", טען בראיון כי המתודולוגיה של הייט "גורמת נזק־רב לחקר דעת הקהל". לדבריו, היא "מקשה עלינו עוד יותר לעשות את מלאכתנו, שכן ההתנגדות בקרב הציבור גוברת נוכח ההתעסקות השרלטנית של כל דיכפין (במתודולוגיה)".

הייט, בהפסקה של הקלטת ראיון לטלוויזיה האיטלקית מדירתה בניו־יורק, אמרה בראיון טלפוני, כי כל הפולמוס מייצג "דפוסים של פעולת הסחה". זהקורה, אמרה, "עם כל ספר חדש" שלה.

היא הכריזה: "אין בכוונתי לדון בדיאנה גרגורי" וסירבה לענות על שאלות בנושא. אך היא הוסיפה לגונן על השיטות שבאמצעותן הגיעה למסקנותיה לגבי הנשים והשקפותיהן ביחס לגברים ולאהבה. את המתקפה המתמשכת על הגישה שלה הגדירה "זה באמת קישקוש".

גרגורי המסתורית, נוסף על כך שהתקשרה לאמצעי התקשורת, העבירה, כביכול, גם חומר למו"ל של הייט. אבל איש אינו זוכר שנפגש אתה, או אפילו שמע על אודותיה.

ויליאם לאוורד, סגן נשיא חברת ההוצאה לאור "קנופף", אמר כי לא ראה ולא פגש מישהי בשם זה. קארין ליפרט וקאתי סייפל, נשות יחסי־ציבור עצמאיות, שעבדו בצמוד להייט בקשר לספרה החדש, הביעו הפתעה נוכח העובדה, שאותה אשה עלומה יצרה קשר בדיוק עם אותם עתונאים שאליהם התקשרו הן עצמן.

אשר לתקריות, הייט הגדירה את ההיתקלות עם נהג הלימוזינה כ"עימות קטן", שקרה "ביום מתוח מאוד".

לדבריה, התפרסם באותו יום סקר של העתון "וושינגטון פוסט" ושל רשת אי.בי.סי., שבו חלקו על מימצאיה. הייט אומרת, שהיא גם לא ידעה שהעיר ניו־הייבן בקונטיקט – שם היתה אמורה להשתתף בתכנית טלוויזיה – נמצאת במרחק של שעתיים נסיעה מניו־יורק. נוסף על כך, היא היתה לחוצה כשהתברר לה שהיא מאוחרת.

שיר הייט: עימות קטן ביום מתוח מאוד

לכן, כשהנהג, פראנק ניקולסי, קרא לה "מותק" ואמר לה שלא תצליח להגיע להקלטת התכנית בזמן, "היא תבטה בו, תפסה בגרונו וניבלה את פיה", לדברי מפיק תכנית הראיונות, ברט דאבראו.

ניקולסי, שתיאר את התקרית בתכנית טלוויזיה, אמר: "היא ניסתה להפריד ביני לבין קנה הנשימה שלי".

הייט היתה אמורה להגיב על דברי הנהג באותה תכנית, בשידור חי של לריין מושינגטון. אך לדברי מודי פביץ', מנחה התכנית, היא התרגזה כששמעה שניקולסי נמצא באולפן בניו־יורק. היא קמה, הסירה את האוזניות ואת המיקרופון, וכשהבחינה שהמצלמה עדיין מכוונת אליה – "הכניסה אגרוף" למצלמה, לדברי פביץ'.

דיאנה גרגורי התקשרה לעתונאים בעניין ספרה החדש של הייט. העתונאים לא הצליחו לגלות אותה אך גילו ששמה האמיתי של הייט הוא שרלי דיאנה גרגורי

מסף על כך, לפני שתי התקריות עם הטלוויזיה, תיאר מפיק של תכנית הראיונות הרדיופונית של אי.בי.סי., אואן ספאן, כיצד הייט "התעצבנה" בגלל שאלה ששאל אותה לפני התכנית. היא יצאה בסערה מהאולפן ארבע דקות לפני השידור, והמפיק נאלץ לקרוא לשומרים כדי שיוציאו את בעלה של הייט מהאולפן רגעים אחדים לפני השידור החי.

אף שסוכן ספרותי מסויים מניו־יורק אמר כי אין זה מקובל שסוכן ינתק את הקשר עם לקוחה, הייט אומרת כי היא ולורד פשוט הסכימו ביניהם, "שהוא ימכור את הזכויות להוצאת 'נשים ואהבה' בבריטניה רכה".

לאזאר אמר כי הוא מייצג את הייט "רק שבוע לפי שעה", וכי הוא יטפל במכירת הזכויות להוצאה בבריטניה רכה.

בשבתו את הישגי העבר של הלקוחה החדשה שלו, אמר לאזאר: "איני מסוגל להעלות בדעתי את הסיבה לפולמוס הזה".

מרצה לסוציולוגיה: בתחום הסקרים, השיטה של הייט שוות־ערך לרשלנות רפואית. הייט: פעולת הסחה הנעשית עם כל ספר חדש שלי

הוא העלה את האפשרות, כי הסערה קשורה לעובדה "שכל הספרים האלה הנקראים 'דו"ח' – על דיאטה, על בריאות, על נושא זה או אחר – משמשים בימים אלה קורבן להתקפה".

וההתקפות נמשכו.

אלינור סינגר, נשיאת ההתאחדות האמריקנית לסקרי דעת קהל, אמרה ממשרדה באוניברסיטת קולומביה, כי "סוג המחקר של הייט, אם מתייחסים אליו כאל סקר, פוגע בכל תחום חקר הסקרים. שום חוקר של דעת קהל לא היה מתיימר להציג את זה כסקר דעת קהל".

רוברט גרובס, מרצה לסוציולוגיה באוניברסיטת מישיגן ומנהל המחקרים של המכון לחקר סקרים, תקף את המתודולוגיה של הייט כ"שוות־ערך לרשלנות רפואית" בתחום הסקרים.

בראיון טלפוני ממשרדו כינה גרובס את הדו"ח החדש של הייט "התגלות פומבית כזו של היעדר כישורים, עד שכל המעורבים האחרים בחקר סקרים מוצאים את עצמם מושמצים קשות".

גרובס טען, כי המדגם של הייט אינו מקרי, וכינה את 4,500 התגובות שקיבלה מתוך 100,000 שאלונים שנשלחו בדואר "שיעור היענות נמוך מאוד".

לואיס אמר, כי הוא הופתע לא רק מהתוצאות שאליהן הגיעה הייט, אלא גם מטכניקות המחקר "המחוספסות מאוד" שלה. "בעשרים השנה שאני מתעסק בסקרים, לא ראיתי מימצאים כאלה", אמר לואיס.

בהמשיכה להגן על המתודולוגיה שלה, אמרה הייט כי בעוד "מעטים מאוד מהעוסקים במדעי החברה הם מתודולוגים", רוב המבקרים שלה מודים כי לא קראו את ספרה, או את ההקדמה לספר בנושא המתודולוגיה. לדבריה, זה "מזעזע".

"אני באמת לא מבינה למה אנחנו מתווכחים על סטאטיסטיקות", אמרה.

הייט אומרת כי היא מרגישה, בו זמנית, "נעלבת" וגם מרוצה, משום ש"מתייחסים לנושא ברצינות" – גם אם ההתייחסות מוטעית.

ברחוב הנמל בהמבורג נערכים "השחורים" לקרב

מאת שאול בן־חיים
שליח "מעריב" באירופה

רחוב הנמל של המבורג דמה לשדה־קרב. דמויות לבושות בגדים שחורים, קסדות אופנוע שחורות לראשן ועל פניהן מסכות שחורות נעו בסדר צבאי. הם חפרו שוחות, הקימו מיתרסים משלדי מכוניות, פחי אשפה וצמיגים. צמיגים רבים הוכנו לבערה.

ממול, מעבר למחסומים, נערך כוח משטרה. חמושים לקרב ובלבם שנאה יוקדת. ימים אחדים קודם לכן נפלו שניים מעמיתיהם בקרב כזה ליד נמל התעופה של פראנקפורט, שם לא הסתפקו לובשי השחורים רק במטר אבנים או פצצות־נפט. שם הופעל גם נשק חם, ושני שוטרים נהרגו.

גרמניה ניצבת בימים אלה לפני התגברות טרור פנימי של קבוצות קיצוניות בעלות אופי אנרכיסטי. חבריהן מכנים עצמם "אוטונומים", מנדפים ומחרפים כל סמל של שלטון, מפלגות וחברה מאורגנת. דעותיהם הפוליטיות־כלכליות שמאליות, אך מעשיהם מסווגים אותם בשורות אנשי הטרור העידוני.

"מטרתנו למנוע מלחמת עולם חדשה ולסלק כל נשק גרעיני, ואנו גם שואפים לשתק את השיכבה השלטת", הם מכריזים.

כ־1500 מהם מיישבים שורה של בניינים רעועים ברחוב הנמל בהמבורג. הבניינים שייכים לעירייה, אך זו הניחה לקיצונים אלה להתגורר בהם לפני כמה שנים. מאז מנסה העירייה להניע את הדיירים, שהקימו שם את הקומונות שלהם, לפנות בניינים מסוכנים, ולעבור לדיור חליפי, או לפחות לאפשר שיקום הבניינים המטים ליפול.

"השחורים" מסרבים. הם רואים בצו השלטון עוד התנכלות של החברה הרקובה. הם הניחו כי ראש העירייה, איש מפלגת העבודה הגרמנית, לא ירצה להסתכסך עמם, בוודאי לא בשעה שכל גרמניה רוגשת אחרי רצח השוטרים בפראנקפורט.

הרצח שוב עורר את הוויכוח המתמשך אם יש לשנות את החוק כך שיאסור על מפגינים להסתיר את פניהם בעת הפגנה. הכיסוי מקשה על זיהוי המתפרעים, אך בדיוק לזאת נועדה המסכה המפחידה, המעניקה ללובשיה דימוי של פורץ החודר לכספת בנק.

"השחורים" נגד "הפרים": הרחוב עלול להאדים מדם

עד כה היה המחנה הליבראלי בגרמניה נגד שינוי החוק. הסוציאליסטים ואף הליברלים של גנשר ראו בשינוי החוק התנכלות לזכותו של האזרח להפגין. עתה, כך נראה, שינו לפחות הליבראלים את דעתם, והם מוכנים לתמוך חלקית בהצעת החוק.

כך מצאו דיירי רחוב הנמל עילה חדשה להילחם ב"פרים", כפי שהם מכנים את השוטרים.

ראש עיריית המבורג, קלאוס פון דוהנאנוי, בן אצילים שהיה לסוציאליסט, מהסס. אבל עכשיו אין לו ברירה אלא לאיים בנקיטת צעדים תקיפים נגד דיירי הרחוב. אך הם, 1500 קיצונים, ששים לקרב.

עד כה הקרב לא פרץ. לפחות לא בממדים רציניים. עיריית המבורג שהגישה קודם לכן הצעת פשרה ביטלה אותם.

רחוב הנמל, השוכן לא רחוק מרובע האורות האדומים סנט פאולי, במתין עתה לצעד הבא של השלטונות. יושביו מנצלים היטב את פסק הזמן ומוסיפים לעבות ביצורים, גדרי תיל ומתרסים.

אם תעבור המשטרה להתקפה, עלול הרחוב להאדים מדם נפגעים. זאת רוצים ראש העיריה ושאר הפוליטיקאים למנוע. איש אינו יודע לאן תוביל התפרצות כזאת.

עולם קטן

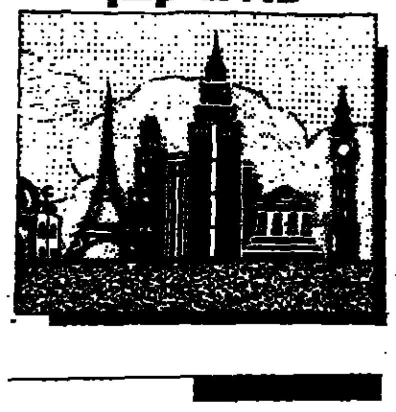

ארה"ב: חוטפת התינוקת עדיין חופשיה

מאת סונדרה סאפרסטין טורי
סופרת "וושינגטון פוסט"
מיוחד ל"מעריב"

ג'ניפר סאטון, שפירסמה מודעה לחיפוש אשה שתטפל בתינוקת שלה, אך קיבלה חוטפת במקום מטפלת, היא אחת מבנות המזל. מכל מקום, כך אומרים לה.

היא קיבלה בחזרה את התינוקת שלה חודש ויום אחרי שנחטפה מביתה בפרברי דאלאס, בידי האשה שהתחזתה למטפלת. כעת, כעבור שנתיים, אומרת סאטון שמאלורי הקטנה מרגישה מצויין – אבל היא עצמה עדיין לא נרגעה.

"יש דברים מסויימים שלעולם לא יישכחו", אומרת האם, בת 22. "האירוע הזה השפיע על היחס שלי לאנשים, על הרגשות שלי. אני כבר לא יכולה לבטוח לחלוטין באיש".

פרשת סאטון דומה מאוד לתקריות אחרות שקרו בזמן האחרון בבלטימור ובוושינגטון הבירה. באיזור זה נחטפו התינוקות ג'רמיה תייט וקנדול קרנס מבית החולים, הוחזקו על־ידי החוטפים, נתגלו והוחזרו להוריהם כעבור חודשים מספר.

לדברי מומחים לפסיכיאטריה, תגובתה של ג'ניפר סאטון טיפוסית.

"אנחנו מדברים על דבר שאינו שונה בהרבה מאונס, משוד מזויין או מפשע אלים אחר", אומר מאקס סינל, שהיה נשיא התאחדות הפסיכולוגים באה"ב. "התגובות הן של חוסר אונים, זעם, המציאות הברוטאלית של היות אדם קורבן לתקיפה, בחברה שבלי ספק מיטיבה עם הפושע יותר מאשר עם הקורבן".

סאטון היתה ודאי מסכימה. אם כי מאלורי נמצאה, והחוטפת הועמדה לדין, הורשעה ודינה נגזר, מאמינה האם כי המערכת המשפטית עשתה לה עוול.

לדבריה, השלטונות לא עשו מאמץ מיוחד לגלות אם גם אחרים היו מעורבים בפשע לצד סוזן אוגלסבי מילר, האשה הטקסאית שהורשעה בחטיפה.

התביעה לא גילתה כלפי סאטון אהדה רבה. פרקליטיה של מילר הורשו לחטט בעברה של סאטון ובעובדה שהיא אם בלתי־נשואה, כדי לנסות להפריך את עדותה – מכות סאטון בבחירות.

העונש שנגזר על החוטפת, מאסר של עשר שנים וקנס 5,000 דולר – העונש המירבי המותר לפי החוק הטקסאי בעבירה של חטיפת ילדים – "אינו מספיק", לדעת סאטון. לא זה בלבד, הואיל והוגש ערעור מצד החוטפת, היא עדיין מתהלכת חופשיה.

"אני מקווה שישימו אותה בכלא, שהיא לא תצא משם", אומרת סאטון, "גם אם תתנצל – לא אסלח לה".

בנובמבר 1985 פירסמה סאטון מודעה בעתון. סוזן מילר השיבה, בשם בדוי, למודעה. סאטון, שעמדה להתחיל במקום עבודה חדש, ראיינה אותה, התקשרה לשני האנשים שאת שמותיהם מסרה המועמדת כממליצים – ושכרה אותה.

"היא נראתה מושלמת", אומרת סאטון.

ביומה הראשון של מילר בעבודה, ב־13 בנובמבר, התקשרה סאטון הביתה, כדי לוודא שהכל בסדר. לא היתה תשובה.

המטפלת והתינוקת מאלורי, בת עשרה שבועות, נעלמו.

המשטרה, הבולשת הפדראלית והמרכז הארצי לילדים נעדרים, נכנסו מיד לפעולה.

ב־14 בדצמבר נמצאה מאלורי, בבית של זוג המתגורר בטאמפה, פלורידה.

לפני כן, לאחר שראתה את תמונתה של מאלורי הנעדרת בתכנית חדשות הבוקר בטלוויזיה, התקשרה אשה לקו הפתוח של המרכז הארצי לילדים נעדרים, לומר שמאלורי אולי נמצאת אצל חברה שלה. תוך זמן קצר הוחזרה התינוקת אל אמה.

לדברי סאטון, התינוקת לא ניזוקה גופנית, ואפילו עלתה במשקל, אך היא היתה עצבנית מאוד.

העצבנות של התינוקת חלפה תוך חודשים מספר – אך הצלקות של האם עדיין לא הגלידו.

בריטניה: "קטלנית" בת 90

מאת קנוט פריס
סופר "דויטר" בלונדון

סבתות בנות 90 אינן בהכרח טרף קל, במיוחד לא האמריקנים לוסיל ("הקטלנית") תומסון. היא האדם הקשיש ביותר המחזיק בחגורה שחורה בג'ודו.

תומסון, מדנוויל, אילינוי, זכתה להופיע בספר השיאים של גינס. הסבתא הלוחמת, ילידת 1897, מופיעה בספר השיאים לצד

מאדונה: "כחול אמיתי" בפיסגת המצעדים

האמטע הקנדי וסטלי צ'ארנלה, שבגיל ארבע כבר זכה בחגורה שחורה.

המהדורה האחרונה של ספר השיאים, היוצא לאור בלונדון, כוללת כ־15,000 שיאי עולם, החל בעשיית בלונים ממסטיק (השיא הוא קוטר 55.8 ס"מ) וכלה במספר הגדול ביותר של עקירות שיניים (2,000,744 עקירות במשך קריירה שנמשכה 36 שנה).

במהדורה הבריטית של שנת 1988 יש כ־3,000 שיאים חדשים.

הם כוללים, למשל, את זמרת־הפופ האמריקנית מאדונה, שתקליטה "כחול אמיתי" הגיע לפסגת המצעדים ב־28 ארצות; את הבריטי ריצ'ארד ברנסון, שחצה בראשונה את האוקיאנוס האטלנטי בבדור פורח; את המתאגרף האמריקני מייק טייסון, שהיה למתאגרף הצעיר ביותר בעולם במשקל כבד – בגיל עשרים ו־145 יום.

שיא פחות ראוי לקנאה הוא של איש הכספים הניו־יורקי איוון בוסקי. הוא נכנס לספר השיאים בזכות הקנס הגבוה ביותר שהטיל בית משפט – מאה מיליון דולר – באשמת שימוש בלתי חוקי במידע פנימי.

האנשים הקנים ביותר בעולם המצעדים ברישומים הם ג'ון אוונס (110) ואנה ויליאמס (114), שניהם תושבי העיר סוואנסי שבוויילס.

ההישג הטוב ביותר בתחום הזכרון שייך להידאקי טומויורי, בן 55, מיוקוהומה, שדיקלם את הערך של הסימן "פאי" עד 40,000 מקומות אחרי הנקודה, בתוך 17 שעות ו־21 דקות.

אך דווקא התחומים הפחות מוכרים הם שהופכים את ספר השיאים לאוצר בלום של ידע בשביל חובבי הזוטות.

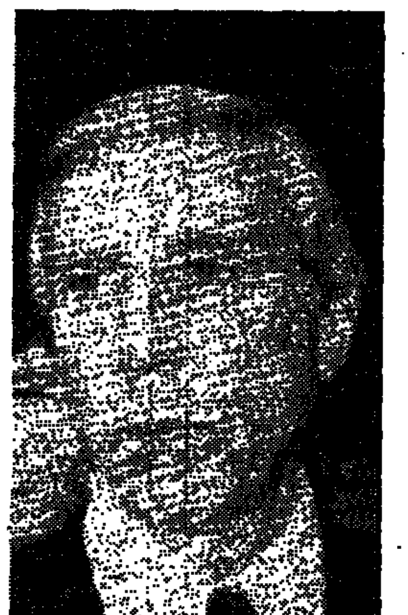

איוון בוסקי: מאה מיליון דולר קנס

ההמבורגר הגדול ביותר:

קציצת בשר בגודל של בריכה, שניצלתה בקייפטאון שבדרום־אפריקה, באוקטובר 1985. משקלה היה 2,270.66 ק"ג, קוטרה היה 7.10 מטרים ונחתכו ממנה כמעט 16,000 מנות.

אין לשכוח גם את האמריקני ריק קראוס, ששבר את השיא בריקה והתיז מפיו למרחק של 20.26 מטר.

אך הספר, הטוען בעצמו לשיא במכירות – הוא נמכר ב־55 מיליון עותקים ב־35 שפות מאז פורסם בראשונה, ב־1955 – מציע גם מידע שימושי.

רווקים גלמודים ירצו אולי לשקול הגירה לברית־המועצות, בה נרשם המחסור הגדול ביותר בגברים: 1,132.1 נשים לכל 1,000 גברים.

שתיינים אולי יבקשו להימצא במחיצתו של האמריקני פול דיל, שנכנס להיסטוריה על שהזמין משקאות למספר־שיא של בני־אדם – 1,501.

אך יש לכך גם תוצאות – האוסטרלי טוני ג'ונס עומד בראש לינת השתיינים, לאחר שצבר 2,000 הרשעות בשנים 1957־1982.

ארמניה: 200 סוגי ענבים

מאת אברהם תירוש

לרגע לא היינו בטוחים היכן אנו נמצאים. עמדנו שם ליד אש התמיד הבוקעת מהאדמה, כשמוסיקה אבל חרישית מתנגנת ברקע ודימינו שאנו בארץ אחרת, בעיר אחרת, באתר הנצחה אחר לשואה אחרת.

אנדרטה, אש־תמיד, אתר הנצחה לשואה הארמנית. התורכים מתכחשים, העולם שוכח. בעיה מוכרת

אבל היינו שם, בירוואן בירת ארמניה, באתר ההנצחה למיליון וחצי הטבוחים בידי התורכים בשואה של הארמנים, ב־1915. פיספוטי התיירים הגרמנים שעמדו בקרבתנו רק בלבלו עלינו את דעתנו עוד יותר.

הארמנים אינם שוכחים את השואה שלהם ואינם סולחים.

התורכים, השכנים שמעבר לגבול, מכחישים אותה.

העולם נוטה לשכוח ולהשכיח.

בעיה מוכרת. ומשום כך, חשים לא מעט ארמנים שותפות גורל עם היהודים, שרק אלף מהם חיים בארמניה, וישראלים זוכים בארמניה ליותר מאור־פנים מאשר במדינות אחרות בברית־המועצות.

אתר ההנצחה הארמני, על גבעה בשולי הבירה ירוואן, נשקף אל מול הרי צפון־תורכיה, כמו מתריס כלפיהם. ביום בהיר וצח, אין שום בעיה, אם רק רוצים, לראות אותו משם. לפחות את האובליסק הגבוה, המתנשא כמה עשרות מטרים. אובליסק מפוצל – קטן בתוך גדול – סמל פיצולו של העם הארמני.

במרכז האתר המוקף נטיעות – אולם עגול שנוצר מ־12 קירות אבן חומה־אפורה שניבנו במעגל ומטים פנימה. ובאמצע האולם אש התמיד העולה מתוך בור. מוסיקה אבל ברקע ודממה מסביב. בדרך לאולם, לאורך השביל הרחב – חומת אבן אפורה.

התורכים הם כמטלית אדומה בארמניה. הבדחנים אומרים, שמי שיבקש במסעדה קפה תורכי מסתכן שישליכו אותו החוצה. חלק מארמניה המקורית מצוי היום בתחומי תורכיה וחיים שם כ־300.000 ארמנים, שהדיאלקט שלהם קצת שונה ורמת חייהם נמוכה מזו של אחיהם בארמניה. בארמניה עצמה כ־3.5 מיליוני תושבים – קרוב ל־90 אחוז מהם ארמנים – ועוד 1.2 מיליון בני העם הזה חיים בארה"ב. כ־50 אלף באיראן.

"כל הארמנים בכל העולם מודהים עם ארמניה, מפני שפה יש לנו ארץ ושפה ותרבות", אומרת אלזה, מדריכת תיירים מקומית. "יש גם ביקורי קרובים מדרגה ראשונה בתורכיה ובארה"ב ומשם באים לביקורים כאן. היו גם שהיגרו ברשות השלטונות מארמניה".

היתם רוצים ארמניה מאוחדת? – אני שואל בזהירות.

אלזה והירה עוד יותר: "את החלק התורכי ניתן לשחרר רק במלחמה וזה איננו אקטואלי עכשיו".

ארמניה היא ארץ הררית שחלקים ממנה מזכירים את הגליל והגולן. הארמנים קוראים לה בשפתם איאסטן ולעצמם אי. יש המכנים אותה ארץ השמש והסלעים.

פירות, פרחים, יינות וקוניאק וגם תעשיה כבדה. כפרים עלובים ובירה יפהפיה

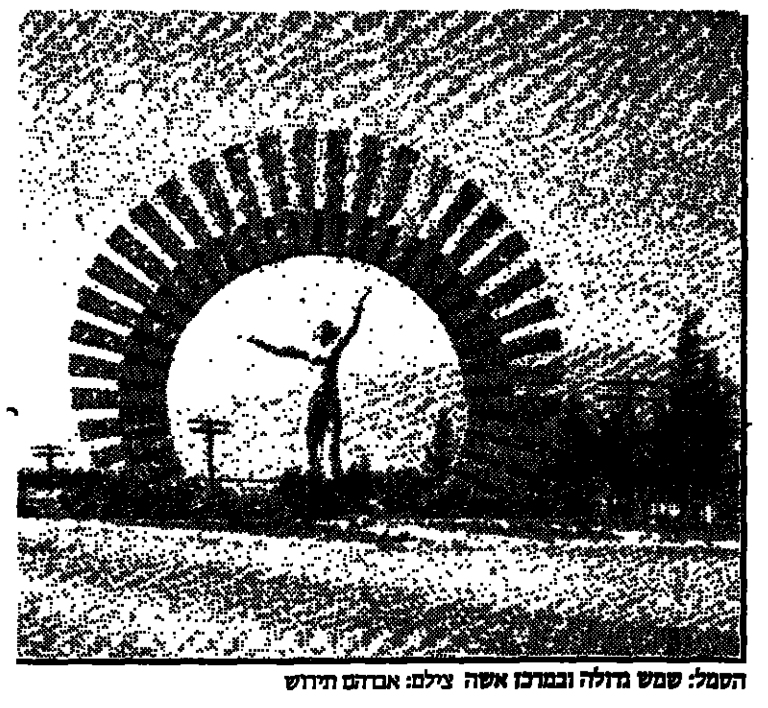

הסמל: שמש גדולה ובמרכז אשה צילם: אברהם תירוש

כשבאים בשעריה היבשתיים, בכביש ההולך מגרוזיה דרך אורבאינג'ן, מקדם את פני הנוסעים בכניסה סמלה: שמש מתכת גדולה ובמרכזה דמות אשה מניפה את ידיה.

הדרך לירוואן מטפסת על הרים עם צמחיה סבוכה, תוצה נהרות ויורדת אל אגם סיוואן ש־28 נחלים זורמים לתוכו. הוא, ובעיקר ההרים שמעברו האחר, מזכירים את הכנרת וסביבתה, בהבדל אחד: כאן שממה מסביב. אין מזחים, אין חופי רחצה מסודרים, אין סירות, אין מסעדות־חוף, אין אנשים, אין מנגלים, אין כלום. הכל נראה עזוב.

איזו פנינה היתה עושה מהאתר הזה מדינה אחרת.

בצד מראות נוף נהדרים יש גם כפרים עלובים עם חקלאות די מפגרת. כפר שאנו חוצים ליד האגם מזכיר את מחנה הפליטים בלטה. הרבה צריפים ופחונים, אבל במרכז מתנשאת אנדרטה של לנין.

יש בדרך הרבה עצי פרי. יודעי דבר מספרים שבארמניה 200 סוגי ענבים. היא משתבחת ביין ובקוניאק שלה. היא גם מייצאת פירות ופרחים לרפובליקות אחרות בברית־המועצות ויש בה גם תעשיה כבדה. המשכורת הממוצעת היא 200 רובל לחודש, יותר מאשר במדינות סובייטיות אחרות.

ירוואן, הבירה, היא ניגוד לעיירות ולכפרים העלובים. עיר יפה וציורית, שנוסדה בשנת 782 לספירה ויש בה 1.2 מיליון תושבים. עיר של גנים וגינות, הרבה גפנים ו־3.000 מזרקות(!).

הבניה בעלת אופי מיוחד: אבנים גדולות ובכל אחת עשרות גונים של אדום־וורוד־חום־צהוב־בורדו. יש בה כיכרות יפות, ובראשם כיכר לנין המרכזית, ופארקים ומיבנים מפוארים ומוזיאונים רבים. סופרים, ציירים, מוסיקאים, אמנים, זוכים פה להערכה רבה.

במוזיאון ציורים של ילדים מישראל וילדים פלשתינאים. המדריכה משבחת את ציורי הילדים מישראל

אחד המוזיאונים המושכים ביותר הוא המוזיאון לציורי ילדים. יש בו עבודות נהדרות, מפתיעות בבגרותן, של ילדים מכל העולם – בציור, בשירטוט וברקמה. יש גם 12 ציורים של ילדים מישראל וכנגדם של ילדים פלשתינאים. אצל האחרונים, כמו גם אצל הילדים מסוריה ומכמה מדינות ערביות אחרות, מוטיב המלחמה וכלי הנשק, בעיקר מטוסי קרב, הוא דומיננטי.

ובלי הנקודה היהודית אי אפשר. המדריכה המסיירת אתנו במוזיאון כשעה, ויודעת שאנו מישראל ואף משבחת במיוחד את ציורי הילדים הישראלים, מתוודה בסוף הסיור באזני חברי אריק שהיא בת לאם יהודיה.

אמי יהודיה, מתוודה המדריכה. "אם כך, לפי ההלכה את יהודיה". "לא, כאן אני ארמנית". אך מבקשת: דברו קצת עברית

"אם כך, את יהודיה לפי ההלכה היהודית", הוא אומר לה.

"לא", היא נרתעת, "פה אני ארמנית".

אריק אינו מהסס ועונד לצוארה תליון עם מגן־דוד.

"דברו קצת עברית", היא אומרת בתחנונה. "אף פעם לא שמעתי את השפה הזאת".

מי ערך את התורה

מאת רן דגוני
סופר "מעריב" בניו־יורק

התנ"ך הוא רב־מכר עולמי. אנשים קוראים בו, לומדים אותו, חולקים עליו ושואבים השראה ממנו. רבים חיים לפיו. רבים מאוד הקריבו חייהם למען העקרונות הגלומים בו. התנ"ך הוא תשתית התרבות המערבית, אך מי כתב אותו?

אמנם המסורת השיבה לשאלה: משה רבנו תיבר את חמישה חומשי תורה. מגילת "איכה" היא פרי נהמת לבו של ירמיהו הנביא. דוד המלך תיבר חלק גדול מספר תהילים. אך האם יש לקביעות האלה יסוד מדעי?

ספר חדש, שראה אור בניו־יורק, מוסיף נופך למאמצים לפתור את החידה, שחוקרי תנ"ך, היסטוריונים, ארכיאולוגים ואנשי דת עמלים לפתור קרוב לאלף שנה: מי ה"אבא" של כתבי הקודש?

הספר "מי חיבר את התנ"ך?", פרי עטו של פרופ' ריצ'ארד פרידמן, בלשן וחוקר תנ"ך באוניברסיטה של קליפורניה, מכה גלים. המו"ל עדיין מתקשה להאמין, שבתוך פרק זמן קצר הולכת ואוזלת המהדורה השלישית של הספר, שאמור היה לעניין אנשי מקצוע בלבד.

הסיבה להצלחת הספר אינה נעוצה רק בסגנונו, הגורף את הקורא אל נבכי העבר, אלא גם באקלים החברתי בארה"ב, שבו הולך ומחריף המאבק בין פונדמנטליסטים פרוטסטנטים לבין "חילוניים" ליברלים. הכנסיות הפונדמנטליסטיות, שקראו תיגר על הכללת ספרי "הומניזם חילוני" בתכנית הלימודים של בתי־ספר בדרום ארה"ב, יצאו בהתקפה חריפה על הספר, המנסה להוכיח שמשה לא כתב את חמשת חומשי התורה.

המטחים הראשונים כבר נורו: התיאולוג האוונגליסטי, קארל הנרי, גורס שספרו של פרידמן "נושא אופי ספקולטיבי מאוד. עשרות שנות מחקר לא העלו שום הוכחה שתתמוך בהשערותיו של פרידמן", אמר הנרי בראיון ל"וול סטריט ג'רנל".

ג'ון לוונסון, פרופסור לתיאולוגיה באוניברסיטת שיקאגו, ציין: "אנשים כל־רי פלוול (מנהיג 'הרוב המוסרי') ואלה שנמצאים ימינה ממנו, יתארו את הספר כפוגע".

אכן, פרופ' ריצ'ארד פרידמן, הצליח להרגיז אנשים רבים בטענה כי "גילה" את המחבר – או יותר נכון את העורך – של ספרי התורה. הוא חושף את זהותו בסגנון של מותחן בלשי.

על מה כל המהומה?

הספקות בהיות משה רבנו מחבר התורה, לא החלו בספרו של פרופ' פרידמן ולא יסתיימו בו. כל סטודנט הלומד תנ"ך מכיר את התיאוריה, שחמשת חומשי תורה מורכבים מכמה טקסטים, שחוברו, כנראה, בזמנים שונים על־ידי אנשים שונים ואוחדו יחדיו על־ידי "עורכי־על", דורות רבים לאחר משה.

פרופ' ריצ'ארד פרידמן, חוקר תנ"ך באוניברסיטת קליפורניה, הרגיז רבים בטענה כי "גילה" את העורך של ספרי התורה. הוא חושף זהותו בסגנון של מותחן. בספרו "מי חיבר את התנ"ך?" טוען פרידמן כי עזרא הסופר, שחזר ליהודה מבבל, כשבידו נוסח מלא של התורה, הוא עורך־העל שלה, שמשה "גזל" ממנו את זכות היוצרים

נקודת המוצא של פרידמן משותפת לחוקרי תנ"ך רבים: בספרי בראשית, שמות, ויקרא, במדבר ודברים יש כפילויות רבות, אך שום סיפור אינו חוזר על עצמו בדיוק נמרץ. תמיד יש הבדלים משמעותיים.

כבר בשני הפרקים הראשונים בספר בראשית מובאות שתי גירסות לבריאת העולם, זו אחר זו. בכמה פרטים הן זהות, אך בפרטים אחרים יש ביניהן ניגודים – בסדר הבריאה, למשל.

בגירסה הראשונה, (פרק א' ושלושת הפסוקים הראשונים של פרק ב'), בורא אלוהים תחילה את הצמחים, אחר כך את החיות ואחריהן את אדם ואת חוה. בגירסה השניה (פרק ב', פסוק ד' ואילך), נברא האדם תחילה. אחר־כך באים הצמחים. כדי שהאדם לא ישב בודד, בורא האל את החיות. אחר־כך נבראת האשה. הבדל אחר: בגירסה הראשונה נקרא הבורא אלוהים (35 פעמים). בגירסה השניה נקרא הבורא בשם המפורש (11 פעמים).

דוגמה נוספת: שתי גירסות לתיאור הברית בין האל לבין אברהם – בגירסה אחת נכרתת הברית בין אברהם לאלוהים. בגירסה האחרת, בין אברהם לשם המפורש. פעמיים מתארת התורה כיצד היכה משה בסלע ויצאו ממנו מים. בשמות, פרק י"ז, מכה משה בצור "לעיני זקני ישראל". בגרסה המופיעה בספר במדבר, פרק כ', אהרן ממלא תפקיד פעיל.

"יש הוכחות שחמשת חומשי תורה נוצרו ע"י איחודם של ארבעה נוסחים שונים לטקסט רציף אחד", כותב פרופ' פרידמן, "הנוסח שבו מופיע השם המפורש, נקרא נוסח י'. הנוסח שבו יש התייחסות ל'אלוהים' נקרא נוסח א'. הנוסח הגדול ביותר, הכולל מידע על חוקים והעוסק בעניינים הקשורים בכוהנים, נקרא נוסח כוהני או נוסח כ'. הנוסח שנמצא רק בספר דברים נקרא נוסח ד'".

לדעת פרידמן וחוקרים אחרים, ההבדל בין נוסח א' (אלוהים) לנוסח י' (השם המפורש) נעוץ בהיווצרות מדינות ישראל ויהודה, לאחר מות שלמה המלך. בשתי הממלכות היהודיות נוצרו מנגנוני כהונה נפרדים – וגירסות שונות על עברו של העם. נוסח א' מקורו בממלכת ישראל, שבה ביטוי השם המפורש היה חילול הקודש ואילו נוסח י' נוצר בממלכת יהודה.

בדרכו להוכיח, שעזרא הסופר "תפר" את ארבעת הנוסחים לנוסח אחיד, מתפתל פרידמן במבוכים רבים. הוא מראה, למשל, שהנוסח הכוהני של התורה נכתב לפני חורבן בית ראשון, ע"י שחזור ארכיטקטוני של אוהל המשכן.

הגירסה המקובלת על חוקרי תנ"ך היא, שהנוסח הכוהני של התורה חובר ע"י כוהנים זמן מה לאחר הקמת בית שני, ב-516 לפני הספירה. הכוהנים, שתזרו ותיארו את נדודי בני ישראל במדבר, ללא מקדש של קבע, פשוט "פיברקו" את אוהל המשכן כסמל למקדש, טוענת גירסה זו.

לא כך, גורס פרופ' פרידמן. לדבריו, היה אוהל המשכן שריד וקיים. "בנוסח הכוהני יש יותר מ-500 התייחסויות למשכן", הוא אומר.

פרידמן התייעץ עם ארכיטקטים ושרטט את אוהל המשכן על פי מידותיו, כפי שהן מופיעות בתורה. מסקנתו: לפי מידות בית ראשון ושני, יכול היה המשכן לשכון רק בקודש הקודשים של המקדש שבנה שלמה, בין שני הכרובים.

בנוסח הכוהני נאמר לא אחת, שיש להעלות עולה ולערוך טקסים אחרים רק בפתח המשכן. זה חוק שנועד לדורי דורות, אומר פרידמן. ביצד היה אפשר לכתבו לאחר חורבן הבית?

פרופ' פרידמן מסביר, ששזירת הנוסחים השונים של ספרי התורה נעשתה בהדרגה, בתקופות שונות וביטאה מאבקי־כוח בין קבוצות כהנים שונות. לא אחת נשזר לתוך נוסח אחד משפט או מלה, שתוכנם או מיקומם משייכים אותם לנוסח אחר. תחילה נשזרו זה בזה מסמכי א' ו־י' (אלוהים והשם המפורש). הנוסח הכוהני נשזר בנוסח המשולב של א' ו־י' כעבור מאות שנים.

על עזרא הטילה ההיסטוריה את התפקיד הקשה ביותר – שילובם של שלושת הנוסחים הראשונים עם נוסח דברים, אומר פרידמן. עזרא הסופר, מצאצאי אהרן, שחזר ליהודה מבבל, כשבידו נוסח מלא של התורה, הוא עורך־העל, שמשה "גזל" ממנו את זכות היוצרים על חמשת ספרי התורה.

"עזרא", אומר פרידמן, "היה חבר במשפחת הכהונה הנכונה, במקצוע הנכון, בזמן הנכון; עם הסמכות המתאימה ועם ההעתק הידוע הראשון של התורה".

לאחר שהוביל את הקורא במבוכים מסועפים כדי להגיע למטרה הנכספת של חשיפת מחבר התורה, מסיים פרידמן את ספרו במלים: השאלה אינה רק מי כתב את התנ"ך, אלא גם מי קורא אותו.

صورة عن الأصل

هكذا من الأصل

סימני נפט

יואב שנצר, איברהים הכט ויורם נאמן

הנמר של עין־גדי תפס מתנדבת

לפני כחצי שנה הגיש הנמר את מועמדותו לחברות בקיבוץ עין־גדי - אבל עתה נראה כי סיכוייו להתקבל פחתו מאד. הסיבה: דרישתו לצאת לשנת חופש ולנסוע לחו"ל ביחד עם חברתו אינגה - מתנדבת בת 18 מדנמרק. הנמר תפס את אינגה לפני כשבועיים, וחברי המשק מספרים כי הוא ממש נלחם עליה בשיניים נגד לפחות 5 חברים אחרים. מספרים עליו שהוא תפס אותה חזק מאד, ושאינגה קרועה עליו לגמרי - בגלל שהוא כזה חיה

נסתיימה האליפות בירית באויר

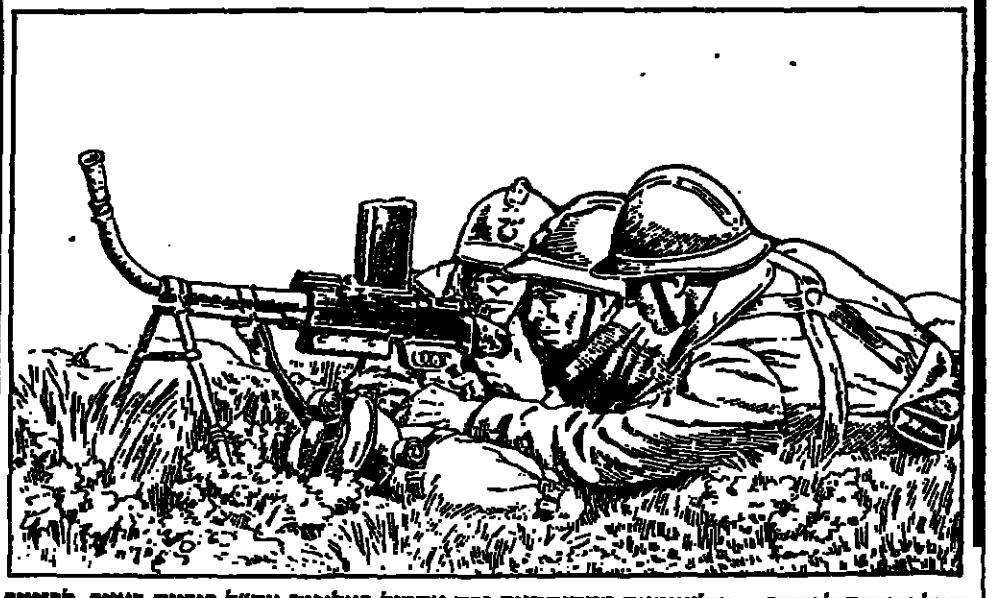

סמל אברהם לב־טוב – מילואימניק מהותותחים זכה אתמול באליפות צה"ל בירית באויר. לב־טוב הצליח לצבור 52 פגיעות בול באויר מתוך 60 אפשרויות וזקף לחובתו רק 8 פגיעות במטרות הדמות של המפגינים. לב־טוב משתמש ברובה צלפים קרקע־אויר חדש, מתוצרת התעשיה האוירית, שתוכנן מראש לפיזור הפגנות.

מתנחלי גוש־חשיש מאיימים לנתק את הקשרים עם המשטרה

מזכיר מתנחלי גוש־חשיש, אבי פראת, חסף אתמול כריזה והפך שול־חן בלשכתו של מפקד המחוז הדרומי־מערבי של המשטרה. "לא יתכן שמתישבי גוש־חשיש יחששו לשלומם, הסביר המזכיר, כל רצוננו הוא לתפוס ראש ולמסור את התוצרת שלנו בכבוד. אבל בזמן האחרון כל מיני סוחרים ערבים התחילו להכניס לשוק חשיש זול מאיכות ירודה, שפוגע לנו בפרנסה. אני חוזר ואומר: הגוש שייך לנו ותפקידה של המשטרה לשמור עליו. אני יודע שיש אנשים שרוצים לפורר את הגוש ולעשן אותו, אבל הם יצטרכו לשלם על כך מחיר כבד."

ועדת ששינסקי מגבשת המלצות לבטל את בנק ישראל ולהחליף את המנגינה של ההמנון

ועדת ששינסקי המשיכה אמש בגיבוש מסקנות חשובות ומעניינות, שיביאו לרפורמה משמעותית בחיי היום־יום של אזרחי המדינה. בין ההמלצות של אתמול בולטות ההמלצות הבאות: איסור יבוא מלח שולחני לארץ. חובת התקנת חגורות בטיחות בעגלות תינוקות. איסור הזרקת ריבה לסופגניות. ביטול בנק ישראל. ביטול הלחן הישן של ההמנון וחיבור לחן חדש (המשך המסקנות – מגובש לקראת עמוד 24).

עוד ערבי שב"כ חיים במהלך חקירה

אמש בחצות, ללא כל סיבה טובה, סתם ככה, חש הערבי אחמד ברע. ניידת השב"כ שהוזעקה למקום מיהרה להגיש לו טיפול בלחץ פיזי נמרץ, אולם הרגשתו של הערבי לא השתפרה, וגם שוק חשמלי קטן לא עזר. לאחר הטיפול הוזעק הערבי אחמד לקבורה. מהמשטרה נמסר כי מותו של אחמד אינו קשור כלל לטיפול – והוא נובע ממצב בריאותו הרשע.

שירות בתי־הסוהר

החלה ההרשמה לעונת הבריחות '88

ברשות המצטרפים – מבחר גדול של בריחות והרפתקאות – החל מ־70 אגורות לכרטיס.

- **אירופה הקלאסית:** יציאה מכלא שאטה; הסעה לנמל אשדוד, ובאנית סוחר ישירות לונציה. מומלץ לשוחרי תרבות. לא מומלץ לסובלים ממחלות ים.
- **סמבה בדרום אמריקה:** בריחה מכלא איילון באמצע מסיבת חנוכה; המשך ריקודים באוטובוס לשדה התעופה, ושיא המסיבה בקרנבל בריו.
- **עזה הקסומה:** מכלא באר־שבע, במונית ערבית הישר לעיר הנמל השלווה לחוף הים התיכון. אוירה פסטוראלית ודגים על האש.

הכנס עוד היום לבית המעצר הקרוב ותבטיח לך מקום.

הערוץ החי של הטלוויזיה מעתה גם בטלפון

הטלפון הלוהט של הערוץ החי:

- **שירות הקראת חדשות טלפוני;** לבחירתכם: חיים יבין או שרי רז – לוחשים את החדשות הלוהטות ביותר.
- **לא נעים לא נורא:** תשדירי השירות של רשות השידור.
- **שירות פסוקו של יום** – עם אצבע התאווה הסיני.

כל שעליכם לעשות – להתקשר לטלפון 02־557111 ולמסור את מספר כרטיס האשראי שלך (ניתן לשלם מראש עבור שלוש שיחות, או לרכוש מנוי חדשי ללא הגבלה).

הערב ובכל ערב, תפצל מפלגת התחיה את שידוריה:

- **ב־איי.אם.:** קרשים רבותי קרשים – בהנחיית רפול.
- **ב־אפ.אם:** בבייה פומבית עם גאולה כהן.

שני ערוצים לירדן — זה שלנו, זה גם כן.

עמוס לבב
לשון הרע

אדוני מפכ"ל המשטרה,

אני שב ומבקש ממך לקבל אותי למחלק המוסר שלכם.

קראתי בשבוע שעבר על הצלחתם המופלאה של החבר'ה מה־מחלק בחשיפת רשת נערות הטלפון ההיא, איך קראו להן? "וי. אי. פי." או משהו... זה חימם את הלב להיווכח שיש עוד אנשים מו־צלחים כל כך במשטרה. ואני חשבתי, לתומי, שהסמ"ר ההוא שמ־תחבא אצלנו ברחוב ליד שלט "עצור" הוא המצטיין האחרון של־כם.

זה היה נפלא לקרוא על החבר'ה ההם, איך הם התחפשו לתיי־רים עשירים ושכרו חדרים במלונות־פאר והזמינו אליהם את הנו־תיכות של "וי. אי. פי.".

זה לקח ימים, למסורים ההם ממחלק המוסר, עד שהם עלו על נערות הרשת. ימים ולילות, כתבו בעיתון.

והשוטרות החרוצות ההן, שהתחפשו לנערות והלכו אל תיירים עשירים במלונות היפים של תל־אביב, וירדו איתם לבר ולגמו פה ושם, וטיילו איתם ברחובות הכרך. ואיך שהפראיירים ההם דרשו "שירות מסף" – פראק, נשלפה תעודת השוטר.

מה אני אגיד לך, אדוני המפכ"ל? הייתי על הרצפה. שיידעו להם, התיירים העשירים האלה, שבארצנו יש סדר. תל־אביב אינה סן פרנציסקו או לונדון. פה תייר צריך לדעת שאם הוא יוצא קצת לבלות עם איזו תתיכה, הוא צפוי להפתעות.

אמנם איידס הוא לא יקבל כאן, גם לא הרפס. מכסימום תעודת שוטר בפרצוף.

החזה שלי התנפח מגאווה, אדוני המפכ"ל, ולכן החלטתי להתנ־דב למחלק. לדעתי, אני יכול לתרום רבות למלחמה בנגע. אני מוכן אפילו לשבת שבוע במלון־פאר וללכוד נערות טלפון. יש לי מכשיר וידאו בבית, ואין לי שום בעיה לצפות, בשליחות מחלק המוסר, בעשרה סרטים כחולים ביום.

אני יודע, אדוני, שאתם לוקחים פנסיונרים רק במלשיני־תנועה או כדי לרשום דו"חות על חניה בלתי־חוקית. אבל אני מסוגל להרבה יותר. יחד נשמור על המוסר ברחובות עירנו!

לתשובתך איחל ברסט,
שומר מוסר

שוכללה מחלבת הכספים מהאזרח

על שיפור ניכר בעבודת מחלבת הכספים מהאזרח, נמסר בטכס חגיגי שנערך בבית הנשיא בירושלים.

מר הרצוג אמר בדברי ברכתו הנרגשים כי שמח לערוך ביקור קצר בישראל ולהיווכח שבצד מנגנון ההצקה לאזרח משתכללת גם מחלבת הכספים ממנו.

בטכס המרגש צויינו לשבח שלושים חלבנים מצטיינים. במיו־חד התבלטו צוות המסנדלים ממס־אביב (מקום ראשון), פקיד שו־מה א' מפתח־תקווה (הצליח לרושש שמונים עוסקים זעירים בחו־דש), אחראי איזור ד' של דמי הסכמה במינהל מקרקעי ישראל באיזור אשדוד (עצר סבירת 300 דונם במשך 25 שנה והותירם כשדה־בור).

נציג החלבנים הבטיח לכבוד הנשיא, כי בביקורו הבא בארץ ייערך טכס נוסף. הוא הרשה לעצמו להתנבא שאז יזכו במקום הראשון שוטרי גוש דן, שישברו שיאים בחליבת נהגים אשר יעכ־חו לחגור חגורת בטיחות בעיר.

נציג מנגנון ההצקה לאזרח אמר בטכס כי שמח לגלות בין החו־לבנים כמה אנשים שיצורפו לאלתר למנגנון שלו. "אנו זקוקים לדם חדש", אמר, "עד כה הסתפקנו בכניסה לעצמותיהם של הא־זרחים. מעתה נסחט מהם גם כספים".

ישראל דורשת את הסיוע ביינים יפאניים

משרד האוצר הודיע לשלטונות ארה"ב כי מעתה ואילך תסכים ישראל לקבל את הסיוע שלה אך ורק ביינים יפאניים. ההודעה נומקה בירידה המתמשכת בערכו של הדולר האמריקני.

ממשלת ארצות־הברית קיבלה את ההודעה בהבנה. "ידענו שזה עומד לבוא", אמר דובר ה"סטייט דפרטמנט". הוא שיבח את סבלנותה של ישראל, שלא לחצה על ארה"ב עד כה בענין זה ושתקה גם כאשר איבד המטבע האמריקני עשרות אחוזים מערכו. "ידידים מתגלים בעיתות צרה", התרגש הדובר, "הם היו סבלנים מאוד שם, בירושלים. אבל גם הישראלים צריכים לחיות ממשהו, לא כן?".

בכינוס חרום של 67 נציגי האוצר בארצות־הברית הוחלט לתת לאמריקנים ארכה של חמישה ימים לגיוס הכסף, כמחווה נוספת של רצון טוב.

שידורי נסיון בערוץ 1

הממשלה אישרה ברוב קולות שידורי נסיון בערוץ 1'.

השידורים יכללו בעיקר וידאו קליפים, שערוץ 2 הסכים לספק לערוץ 1, בתמורה לשיקופית "סליחה תקלה" עם טחנת הרוח.

על שידורי הנסיון יהיה ממונה גד יעקבי, שר התקשורת.

ראשי העתונות הכתובה כבר הודיעו כי יתנגדו להפעלת ערוץ 1 בטלוויזיה, מחשש לגורל הדמוקראטיה ולחופש העתונות.

צופים כי שידורי הנסיון ימשכו כעשר שנים, שנתיים יותר משידורי הנסיון של ערוץ 2.

תושבים הגרים בקרבת מקום לבתי־אבות באיזור המרכז, התנג־דו אף הם לשידורי הנסיון, המורכבים מקליפים פסיכודאליים. הם התלוננו על הרעש הבלתי נסבל הבוקע מבתי האבות.

"אי אפשר לישון", אמר אחד השכנים, "הקשישים כל הזמן צורחים ורוקדים ריקודים סלוניים. הם התחילו להתלבש בצורה פרובוקאסיווית ומגרה, מגדלים שיער והולכים עם גיטרות. שידו־רי הנסיון האלה הורסים לנו את גיל הזהב".

דוש
שלישות באור

1

מסך הברזל

פגשתי את הציבור בשבוע שעבר באי־זה פאב על כוס בירה. הוא נראה טוב, מרוצה, רגוע.

– שמת לב? שאל הציבור, השעה מת־קרבת לתשע. בימים כיתקונם היינו שנינו רצים הביתה כדי לא להפסיד את החד־שות בטלוויזיה. במקום זה אנחנו יושבים כאן ומשוחחים בנחת. המה לך, אחד היתר־רונות של השביתה הגדולה. ויש עוד ועוד. למשל, העובדה שנפטרנו מכמה אשליות ומוסכמות מדומות. אמרו לנו שאני – כלומר הציבור – לא מסוגל לחי־ות בלי התקשורת האלקטרונית. הם הצ־ביעו על תוצאות מחקר בחו"ל לפיו הצי־פה המצוי יוצא מדעתו אחרי חודש של התנזרות מן המרקע. עכשיו מתברר שזו שטות גמורה, או שאנחנו, הישראלים, בריאים הרבה יותר מאשר חשבנו. אמרו לנו שהפוליטיקאים מכורים למסך ולמיק־רופון, אחרי שבוע־שבועיים הם יבואו על ארבע אל הרשות, כדי לחדש את השידו־רים. לא דובים ולא יער? נבחרינו נשארים רגועים בלי המנה היומית של סם הפירסו־מת. בתנאי שגם היריב יוסיף להיות בל־תי־משודר.

– כעת מאיימים עלינו עם הרחליל הר־שן: "הדמוקראטיה בסכנה! אדישות הצי־בור למתרחש פוגעת במעורבותו האזר־חית". זו דוגמה נוספת ל"אמיתות" מפוברקות. מה פתאום אני אדיש? אני ער־קב אחרי המתרחש והפרשנות באמצעות העתונים ובתוך השגם יש מה לקרוא בז'ורנאלים השמנים. על האירועים הדוח־פים מדווחים ההבוקים. ללא פרשנות חפוזה, שטחית, מגמתית.

– הסכנה האמיתית תביבי, המשיך הציבור, שהתקשורת, כולל העתונות הכ־תובה, לא תסיק את המסקנות המתבק־שות מן השביתה. ראשית, לא להמציא השערות נחות לגבי ההרגלים והעדיפו־ת שלי, ואחר־כך להאמין בהן כתורה מסיני. שנית, במקום אגו־טריפים משכ־רים, צריך להקפיד על טיב המוצר. מידע בדוק ומאוזן, יצירה מקומית, סרטי־חוץ מובחרים בקפדנות, בידור על רמה – אילו היו נעלמים מן המסך לזמן ממושך, היו משאירים אחריהם חלל ריק אמיתי.

– הם משוכנעים שמספקים לך את כל זה, הערתי.

– אתה רואה? – השיב הציבור.

הוא הזמין עוד בירה ועברנו לשוחח על נושאים יותר מעניינים.

2

במה להשקיע

תיסכול קשה מלווה אותי במשך כל שנות בגרותי כלפי היבט אחד של המצי־אות. יש לי הבנה סבירה בענייני חברה, תרבות, מדיניות, יחסי אנוש, טכנולוגיה ועוד אי־אלה תחומים. רק בנושא הכלכ־לה הגדולה אני שרוי בערפל סמיך.

עם הכלכלה הקטנה, היום־יומית, אני מסתדר איכשהו. אני מאזן את הוצאותי עם הכנסותי, קונה מה שנחוץ, מוותר על מה שאינני משיג ומקבל את העיקרון שלמען קיום צריך לעבוד. אבל מה קורה ב"מאקרו"? בתחום החשוב והקריטי של הכלכלה הלאומית והבינלאומית?

באיזה שלב בנעורי הקדשתי מאמץ רב ללמוד את החשיבה המארקסיסטית, המ־בוססת על עקרונות כלכליים. אבל התב־רר שיש פער גדול בין תורה זו לבין המצי־אות.

היום אני ניזון, כמו רוב הציבור, מן הפירושים הסותרים והמסותרים שמתפרס־מים בתקשורת. כך קרה שלא הבנתי עד הסוף את הסיעון הפיננסי בנושא ה"לביא".

בימים אלה אנחנו עדים לתמורה עצו־מה בכלכלה העולמית. השוק הבינלאומי התמוטט, הדולאר מתרסק, ולפי המומחים המצב הפיננסי לעולם לא יחזור לקדמותו. האומנם? מה תעשה לנו העובדה(?) שאלף מיליונים הפסידו(?) אלפי מיליארדים(?).

במשבר הכלכלי הגדול שהתרחש ביל־דותי, לפחות היה הגיון. עוני נורא ירד על העולם וזה הורגש בכל בית. האם גם הפ־עם צפויה מצוקה דומה? לא ברור והדעות המוסמכות חלוקות.

אינני אוהב לעשות ערך ומעלה מתול־שותי. קיפשי לטעון שאני אוש־דות, אמן, או אסטרונאוט, שמרחף מעל העניינים הפרוזאיים האלה ובז למפון. אני משתדל להבין מה הולך וזה לא הולך.

בפעם הראשונה נתקלתי בנושא של הפיננסים הגבוהים זמן קצר אחרי שעלי־תי ארצה. מכרי יעצו לי לקנות דירה. מה פתאום? מניין? הרי זו השקעה של הון עתק. לקחת הלוואות, משכנתאות להש־תעבד לתשלומים כבדים למשך שנים רבות? מפני שכולם עושים זאת? למה, למען השם? מדוע אי־אפשר כאן, כמו בכל מקום אחר, לשכור דירה ולהחליף אותה מדי פעם בפעם לפי היכולת?

לבסוף, עשיתי מה שאמרו לי. גם בני המסכנים מנסים לעשות זאת במאמץ עצום, בהקרבה רבה, במחיר יקר של לחץ כלכלי כבד בשנותיהם הטובות.

עד היום הזה לא הצלחתי לקבל הסבר משכנע, למה זה נחוץ באמת.

יתכן שאני "פראייר", יחד עם כמה מיליונים מבני עמי. כל חיי התקיימתי ממשכורת. לא זכיתי בירושות ובהגרלות. לא השקעתי, לא הרווחתי, לא הפסדתי. עבדתי בעד כל אגורה. ואינני מתלונן. זה בסדר. שום דבר חומרי משמעותי לא חסר לי. רק לפעמים אני חושב: חבל שאינני מבין בפיננסים. למען ההשכלה.

למעשה, היה לנו במשפחה דוד אחד, מומחה לכלכלה. הוא שיחק בבורסה והיה לעשיר מופלג. כעבור כמה שנים הפסיד את הכל. פעם אחת החלטתי לשוחח עם הדוד הזה על פיננסים והשקעות.

– לקחת ריזיקו! אבל הכי טוב אבנים יקרות, נכסי דלא ניידי וזהב – אמר הדוד והביט בחלל עם עיניים חולמניות.

לא שמעתי בקולו.

3

התמר כמשל

יש לי סיפור שמחפש לעצמו לקח.

היו זמנים – כך מספרים לי – שתושבי הארץ היהודים נהגו לנטוע עצי תמר בחצרות בתיהם. הם עשו זאת בגאווה, כי העץ הזה, יליד המזרח והדרום, העניק לסביבה אופי אוריינטלי הולם. השתילים צמחו במהירות. הגזע המחוספס הזדקף ישר כחייל. הצמרת הקשתית הירוקה הטילה צל עגול, נאה, ולעתים נשאה פרי מתוק.

התמר עץ יהודי. בעל הופעה אצילית, אלגנטית, מטופחת, לעומת שאר בני המ־שפחה הבלתי־מסורקים. המשורר הצרפ־תי הדגול, פול ואלרי, ממש התאהב בו. הוא כתב על ה"פלמה" שיר הלל, אחד מפניני השירה הצרפתית המודרנית. המ־שורר ראה בעץ המלכותי כליל היופי הק־לאסי, השליו והמאוזן, ניצב בין שמים וארץ.

הדקלים הביתיים קישטו לתפארת את תל־אביב הקטנה, עד שהם נעשו גדולים עליה. כי התמר גדל וגדל. כאשר מגיע לב־גרות – והוא עדיין בריא ושלם – מגיה כל כך גבוה, שמאבד כל קשר עם הסבי־בה. הצמרת נעלמת מעיני הבריות. אפילו הציפורים נוטשות אותה, כי הן מעדיפות לנוח יותר קרוב אל הקרקע. הקשתות משקיפות איש אל על, מעל הגגות של הבתים הישנים ומשוחחות רק עם הברי־זה בן הים.

הגזע המופקר נשאר תקוע למטה, באדמת החצר. נחוש בין גרוטאות. עטור אפור, חסר תכלית ותועלת, כמו רגל של פיל ענקי. הילדים המעטים שמזדמנים למקומות העצובים האלה, נוגעים בו ושואלים: זה עץ זה? אי־אפשר לטפס עליו!...

אבל התמר הגיאטורי עדיין חי וקיים. יודע הכל, זוכר הכל.

מה אפשר לעשות איתו?

ישראל והתפוצות

הלכה כאורתודוכסים של בית הלל

מאת הרב ד"ר סידני בריכטא

הרב ד"ר סידני בריכטא הוא יו"ר ועידת הרבנים הליברלים באנגליה ומשמש כמנהל וסגן הנשיא בפועל של איגוד בתי הכנסת הליברליים והפרוגרסיוויים.

הרב בריכטא הוא גם המנהל של האיגוד ישראל־התפוצות באנגליה, השותף הבריטי של "המכון לתכנון מדיניות ביחסי ישראל והתפוצות" בישראל.

במסגרת שיתוף הפעולה שבין המכון ל"מעריב" אנו מציגים הצעה מהפכנית של הרב בריכטא. הצעתו מופנית למנהיגותה של הקהילה האורתודוכסית ובאמצעו־תה הוא מבקש להתמודד עם סכנת הקרע המאיימת על הקולקטיב היהודי בישר־אל ובתפוצות.

עמדה זו היא עמדתו האישית.

ד"ר אריק כרמון
ראש המכון

איש אינו חולק על הצורך בחוקים והל־כות שיקבעו מיהו יהודי וכיצד לנהל אור־רח־חיים יהודי. הפיצול הקיים בחיים הי־הודיים וסכנת התוהו ובוהו המרחפת עלי־הם נובעים מכך, שלכל אחד מן הזרמים ביהדות יש חוקים והלכות משלו. האורתו־דוכסים טוענים כי רק ההלכה שלהם אר־תנטית, ואילו הלא־אורתודוכסים לסוגיהם סבורים כי רק חוקיהם עונים על צרכיו של היהודי המודרני.

מספרם הגדול של החסידים התומכים בכל אחד מן הזרמים מאפשר להם להטביע את חותמם על החיים היהודיים, ומונע הר־קעתם כמחללי הקודש וכהורסי המורשת היהודית.

סלע המחלוקת בחיים היהודיים הוא חוסר ההסכמה בתחומי ההלכה המשפיעים על חיי האישות, בעיקר נישואים וגירושים

סלע המחלוקת בחיים היהודיים הוא חוסר ההסכמה בתחומי ההלכה המשפיעים על חיי האישות, בעיקר בתחום הנישואים והגירושים. חוקים שונים בעניינים אלה פירושם כי מי שנחשב יהודי בעיני אחד הפלגים אינו יהודי בעיני הפלג האחר.

האורתודוכסים טוענים שיכולה להיות רק הלכה אחת, היות שיש רק דרך אחת לקביעת יהדותו של אדם. לפיכך, לדעתם, רק להלכה המסורתית יש תוקף משפטי. אכן, טיעון זה נשמע משכנע.

לעומתם, זרמים אחרים ביהדות טוענים כי מסיבות מוסריות אין הם יכולים לחיות על פי ההלכה האורתודוכסית. לדעתם, הי־הודי המודרני אינו יכול לקבל את דברי התורה או התלמוד שלפיהם תיחשב ילדה ליהודיה אם נולדה לאם יהודיה, אפילו גד־לה והתחנכה כקתולית במנזר. לעומת זה, אם רק אביה של הילדה יהודי היא תיחשב ללא־יהודיה, גם אם גדלה והתחנכה כיהו־דיה.

הם שואלים גם איך יכולה היהדות לש־את מצב שבו אשה מסורבת־גט בלי סיבה מוצדקת, אינה יכולה להינשא שנית. ומ־דוע אם תינשא ליהודי, יהיו ילדיה מנישו־איה השניים ממזרים שאסור להם להתחתן אלא עם ממזרים כמותם?

מצב בזה מעמיד את העם היהודי לפני סכנה גדולה, היא סכנת הפילוג והפירוד.

אהדתי נתונה לשני הצדדים, ואני מניח שיהודים נבונים וחסרי פניות מכל הפלגים עשויים להרגיש כמוני. אך האם אין לפי־צול זה תיקון?

דווקא כיום, בעקבות השואה ולאור תקומתה של מדינה יהודית עצמאית אחרי אלפיים שנות גלות, יהיה זה מעשה של הרס עצמי, מעשה בלתי נסלח, אם לא נמ־צא את הדרך להסכים על הלכה משותפת ומאחדת בתחומים המפרידים בין יהודי ליהודי ואף מוליכים לעוינות בין מי שמכו־נים דתיים וחילוניים.

העדר פתרון עלול לגרום לפילוגה של מדינת ישראל, לבידודה מקהילות גדולות של יהודים בתפוצות ולהחלשתה לעומת אויביה.

איני מאמין שאלהים הכתיב את התורה למשה בסיני. למען שלמותו של כלל ישראל אני מוכן להפקיד את ההלכה בידי האורתודוכסים

לפיכך אני מצהיר שלמען שלמותו של כלל ישראל אני מוכן להפקיד את ההלכה בידי הזרם האורתודוכסי. זאת, בעיקר משום שאין שום זרם אחר ביהדות היכול לפסוק לפיה.

רצוני להסביר את דברי. כרב ליברלי אינני מקבל את הבסיס ה"מיתולוגי" של ההלכה – אינני מאמין שאלוהים הכתיב את התורה למשה בסיני. אינני מאמין גם כי מקורה של התורה שבע"פ, המרוכזת בתלמוד, הוא באלוהים שהעבירה למשה, וממשה לזקנים וכך הלאה מדור לדור עד עריכתה וכתיבתה.

אבל אפילו כרב ליברלי אני יודע את ערכה של תפיסת עולם זו: היא יוצרת שי־טה ומספקת מבנה חוקי המקיים את העם. וכמבנה חוקי המעצב מסגרת מחייבת אני מוכן לקבל את ערכו של המיתוס הקובע כי כל חידושי הרבנים הקדמונים הם תוצ־את שיחותיו של משה עם אלהים על הר סיני.

מייסדי היהדות הרפורמית, תחילה בגר־מניה ואחר־כך בארה"ב, הרגישו צורך לפ־עול מחוץ למסגרת מחייבת שכזו משום שהזמנים שבהם חיו תבעו, לדעתם, הגמ־שת המסגרת באופן רדיקלי. זאת, כדי שהיהדות, כבוח דתי, תוסיף להתקיים גם בזמנים המודרניים.

דעתם של הרפורמים הוכחה כנכונה. אבל היות שהאורתודוכסים המשיכו בש־מירת מבנה ההלכה למען כלל ישראל, אני מוכן להטיל עליהם את האחריות למצוא את הכלים שיאפשרו לכל הזרמים הדתיים להגיע לנוהג אחיד באותם התחומים תשו־בים שהזכרתי.

עם זאת, עליהם להבין, שלנו, הפרוגר־סיווים, הליברלים והלא־אורתודוכסים, יש עניין רב בדבר. הרבנים האורתודוכסים שבידיהם מופקדת ההלכה, חייבים לקבוע את קביעותיהם ברוח בית הלל, היינו בענ־ווה, ברחמים, בחכמה, ביצירתיות ומעל לכל – באהבה לכלל ישראל.

● בענווה: לא להתנשא כלפי האחרים, אלא להשתמש בדחילו ורחימו בכוח שני־תן להם לקבוע גדולות.

הרבנים האורתודוכסים חייבים לקבוע ברוח בית הלל - בענווה, ברחמים, בחכמה, ביצירתיות ומעל לכל, באהבה לכלל ישראל

● ברחמים: להשתמש בסמכותם כדי להקל על סבלות היחיד ומצוקותיו.

● בחכמה: ל"כופף" ולהגמיש את החוק עד כמה שאפשר ולמען מטרות מוסריות. זאת, מתוך ידיעה שהאל נתן לנו את החוק לחיים ולא למוות.

● ביצירתיות: לחפש דרכים שיפתיחו את חומרת החוק ויאפשרו לפסוק לקולא ולא לחומרא.

● באהבה לכלל ישראל: לקבל כל יהודי הבא אליהם בסבר פנים יפות, בחיוך וברצון, להביא כבוד ואהבה ליהדות בעזרת הדוגמה האישית שיתנו בהתנהגותם כרב־נים הדואגים לקהילתם.

בשאלת הגיור, מן הראוי שבית הדין ידרוש רק ידע בקיום המצוות ולא הוכחה לביצוען. לדעתי, אלהים יגיב בחיוך, לא בכעס

התחומים הבוערים שבהם דרוש שיקול דעתם המיידי הם: גיור, גט, נישואים יהו־דיים שניים במקרה שקשה להשיג גט, וממ־זרות.

בשאלת הגיור יצטרכו הרבנים לשקול מחדש את התביעות שהם תובעים מן המ־בקשים להתגייר לפני קבלתם לקורס ואת אורכו ודיכוזו של קורס כזה. גישה מקלה כזו תביא לריבוי הגיורים האורתודוכסיים. גישה כזו תמנע מצב שבו רבים פונים אל בתי הכנסת הפרוגרסיוויים בגלל תביעות בלתי אפשריות שתובעים האורתודוכסים לא רק מן המבקשים להתגייר, אלא גם ממשפחת בן־הזוג היהודי של המבקש להתגייר.

מן הראוי שבית הדין האורתודוכסי יד־רוש רק ידע בסיסי במנהגים האורתודוכ־סיים, ולא הוכחה לביצועם. אם דבר זה נראה כפשרה שאי־אפשר לקבלה, אפשר להחליט שהדיינים יצטרכו רק להודיע למועמדים מהן המצוות ולא לבדוק את קיומן.

לדעתי, אלוהים יגיב על גישה זו בחיוך ולא בכעס.

מעניין מה נדרש מרות המואביה, אם סבתו של דוד המלך, אם בכלל נדרש ממנה דבר מה קודם שהתקבלה כיהודיה. אחרי הצהרת הנאמנות שלה לעם של חמותה?

אשר לגט, במקום שבו שני בני הזוג הי־הודים הפרוגרסיוויים מוכנים לתת גט ול־קבלו, צריכים הרבנים הפרוגרסיוויים לד־רוש מהם לעשות כן בבית דין אורתודוכ־סי. כאשר אי־אפשר להשיג גט, ידרוש דבר זה חכמה ויצירתיות.

בית הדין האורתודוכסי יצטרך למצוא תחבולות לביטול הנישואין – לדוגמה: לקבוע שהעדים לנישואין לא היו שומרי מצוות, או שהטבעת לא הייתה שייכת לחד־תן ועל כן לא יכלה לשמש למטרות קידו־שין. כפעולת מנע, אפשר לכלול בכתובה קטע המסמיך את בית הדין להיות שליחם החוקי של החתן והכלה כאחד על מנת להבטיח את השגת הגט ולהשיגו בשמם.

אותה מידה של חכמה תידרש גם לעניי־ני ממזרות, לצורך הסרת אות הקלון המע־ליב מאדם כלשהו: את הנישואין שקדמו ל"ניאוף" צריך לבטל. האורתודוכסים גם חייבים להביא בחשבון את העובדה שעל פי המסורת יש לאסור חקירות שיגלו את זהותם של ממזרים.

המוסדות הדתיים האורתודוכסיים החוששים באמת מפני פילוג בקהילתנו יכולים גם לשקול צעד שיבטיח כי כל ני־שואים יהודיים יכללו סעיף המאפשר את הבסיס הסבכי לביטולם.

אינני קובע הלכות, והצעותי מוצעות בענווה רק כדי להראות כיצד אפשר לטפל בעניין. יהיה זה תפקידם של גדולי ההלכה למצוא את התשובות לסוגיות שהעליתי.

ניסיון מסוג זה ידרוש מידה עצומה של רצון טוב והבנה הדדית משני הצדדים.

אם יהיה בית דין אמין שפרוגרסיווים ולא־אורתודוקסים אחרים יוכלו להתדיין לפניו, ניאלץ – מבחינה מוסרית – להפעיל לחץ על אידגונים פרוגרסיוויים, ליברליים ורפורמיים למיניהם ברחבי העולם כדי שי־פעלו נגד חברינו שאינם מציייתים להלכה בעניינים של סטאטוס יהודי והמכהנים בטקסים בלי להקדיש תשומת לב מספקת לאחדות העם בעתיד.

התנאי החשוב ביותר להצלחה הוא דחי־ית כל השיקולים הפוליטיים והכיתתיים. אין לחשוש פן הסכמה לדעת הזולת עלו־לה להחליש אותנו. כל קהילה דתית חיי־בת להתפתח לא על חשבון כשלונה של האחרת, אלא מתוך אמונתה היא ועל מסך יכולתה ללמד אחרים.

מי שבשבילם המשך קיומה ואחדותה של הקהילה היהודית הוא גורם בעל חשי־בות עליונה, יאחזו את השור בקרניו ויגשו לפתרון הבעיה.

בית הדין האורתודוכסי יצטרך למצוא תחבולות לביטול נישואים. לדוגמה: העדים לא היו שומרי מצוות או שהטבעת לא היתה שייכת לחתן

ומי שאינם מוכנים לעשות זאת – יהיו אלה אורתודוכסים, פרוגרסיווים, קונסר־וואטיווים או יהודים חילוניים – שיחדלו להעמיד פנים כאילו חשובה להם אחדות ישראל ונדע כי כל מבוקשם הוא רק הגנה על האינטרסים הכיתתיים הצרים שלהם, יהיו סיסמאותיהם הדתיות אשר יהיו.

עובדי המרכז הרפואי ברזילי – אשקלון
בשיתוף עם
הפדרציה הציונית דרום אפריקה (ישראל)
מזמינים בזה לטקס חנוכת היחידה לשיפול נמרץ ילודים
ע"ש לוינסקי – גורדון
לזכרה של
ד"ר מרי גורדון ז"ל
הטקס יתקיים במרכז הרפואי ברזילי, אשקלון, ביום שלישי, 1 בדצמבר 1987, בשעה 3 אחה"צ.
אנו מקווים שתוכל להצטרף אלינו לפתיחה החגיגית.

משרד החינוך והתרבות אגף הנוער
נוער מוסיקלי בישראל
הודעה על הענקת מילגות
שתי מילגות בתוספת נסיעה והשתתפות בכנס התזמורת הבינלאומית של הנוער המוסיקלי שיתקיים בשוודיה בימים 5-7.7.88 בניצוחו של סיקסטן אהרלינג יוענקו לנגני קשת; כינור, ויולה וצ'לו; עד גיל 23.
בדבר פרטים והרשמה נא לפנות למשרדי הנוער המוסיקלי בישראל, היכל התרבות, תל־אביב
טל': 03-202333
מועד אחרון להרשמה 30.11.87

המכון הישראלי לקולנוע
משרד החינוך והתרבות האגף לתרבות ואמנות המועצה לתרבות ואמנות
מכריזים על
תחרויות לשנת תשמ"ח
תחרות הסרט הקצר
יתקבלו סרטים שהופקו בשנים 1986/87 ב־16 מ"מ וב־35 מ"מ.
תחרות התסריט הקצר – לסרט בן 10 דקות
התחרות מיועדת לבמאים, תסריטאים ויוצרי סרטים.
מועד נעילת ההרשמה ומסירת החומר 29.11.87. תקנון ופרטים נוספים ניתן לקבל במשרדי המכון הישראלי לקולנוע, שדרות רוטשילד 7 תל־אביב, טל: 656293, 03-658959.
טקס חלוקת הפרסים ייערך ב־23.12.87 באודיטוריום דוהל (בית דני), בשכונת התקוה.

משרד החינוך והתרבות
לשכת הדובר
שינויי כתובות במשרד החינוך והתרבות
בימים אלה משנות מספר יחידות במשרד החינוך והתרבות את מקומן ואת מספרי הטלפון שלהן.
במהלך תקופה זו עלולה להיגרם אי־נוחות לציבור.
עם סיום ההעברות נפרסם את הכתובות ומספרי הטלפון המעודכנים של היחידות.
עם הפנים הסליחה.

مكان الأصل

صكذا من الاجل

שמואל שניצר

על אהבה ושינאת ישראל

בשבילי אחד מסימני ההיכר המובהקים של היהודי הוא הנכונות לבוא לעזרת יהודי אחר, השרוי במצוקה והנצרך לתמיכה או לסיוע. היא מיוחדת במינה מפני שאין עמה תנאים. אין היא נזקקת לבדיקה של נסיבות, או של זהות אישית, או של זיקה לרעיון זה או אחר. כיוון שאדם שרוי בצרה, שייכותו לעם היהודי מזכה אותו בעזרה מצד יהודים אחרים, יחידים או גם ציבורים. איזה מנגנון רגשי מיוחד הוא המופעל במקרים כאלה. בין יהודי ליהודי קיימת קרבה אינסטינקטיווית, שאינה צריכה הנמקה. המנגנון הזה פועל גם אצל יהודים שאינם נוהגים בדרך כלל להטעים יתר על המידה את יהדותם. גם אם נדמה להם שנטמעו בהצלחה בחברה הלא־יהודית, גם אם אינם מקפידים על קיום מצוות, גם אם אינם מצטיינים בנדבנותם, הפגישה עם יהודי נזקק מעוררת בהם אינסטינקט של סולידריות, חמלה ושותפות גורל, שלפעמים הוא מעורר פליאה גם בלב הנחלץ לעזרה: נדמה היה לו, שיהדותו החוורה והקלישה עד שאינה ממלאה עוד תפקיד חשוב בחייו. אבל יהודי נרדף, יהודי רעב, יהודי מופלה לרעה מציתים בו איזה זיק של אחווה ואחריות, הגובר על כל אדישות.

על סמך האינסטינקט הזה יצאו שד"רים מארץ־ישראל, שליחי מוסדות תורה, נציגי ציבורים יהודיים נידחים, אל קהילות ישראל האמידות לבקש עזרה – ונענו. על סמך הזיקה הזאת תרמו יהודים בכל הדורות לפדיון שבויים, פירנסו את עניי ארץ־ישראל, הקימו ארגוני שתדלנות, ניצלו את קשריהם בשלטון – ועזרו. בדרך כלל לא טרחו לבדוק איך נקלע הנצרך לצרה, שממנה צריך לחלצו, אם באשמתו היה הדבר או מכוח נסיבות שלא היתה לו שליטה עליהן. ובוודאי שלא טרחו לבדוק אם הזקוק לעזרה שמר מצוות, או נמנה עם זרם רעיוני, המקובל על הממסד התורם.

בכל מקום שישבו יהודים היתה ליהודי הנודד, לגולה ולמגורש, כתובת לפניות לסיוע. לשונו לא היתה מכשול, למזמותו לא היתה תנאי, צדקנותו לא נבחנה. כיוון שידע את סיסמת הקסם "שמע ישראל", היתה הקירבה מובנת מאליה וזכותו לבקש ולתבוע – לא מעוררת. אני סבור, שמכל התכונות היהודיות זו האופיינית ביותר, וגם המזהה ביותר. מיהו יהודי? מי שחש בלבו שכל יהודי אחר בעולם הוא אח, וכל עניין יהודי בעולם הוא עניינו.

•

מוזר הדבר, אך האחווה היהודית הזאת, שעברה בירושה מדור לדור ונתקיימה תרף כל ריחוק וניכור, האהבה האינסטינקטיווית של יהודי ליהודי, התמוטטה בדורנו דווקא במחנה, שבו היהדות נחשבת לערך עליון והזיקה למורשת היהודית עזה מכל מחוייבות אחרת. אני קורא את הכרוזה, שתלו חרדים בירושלים עם מותו של יגאל שילה, הארכיאולוג של עיר דוד, שנפטר בשנתו ה־50 אחר מחלה קשה. אני קורא את הדברים ומתקשה להאמין למראה עיני:

"בשבח ובהודיה להשי"ת הנני לבשר לציבור החרדי כי אותו האיש הרשע מרושע הכומר הטמא ומטמא העוכר ישראל שהרס קברות ישראל ובמורד הר הבית האפיקורס יגאל שילה ימח שמו שנפל פגר מת אחרי שהתפתל ביסורים קשים מאוד בעודו בחיים ועתה השאול ואבדון ישליטו את החלק המגיע לו בקבר וישלכו עצמותיו כדומן בכף הקלע עדי עד".

אינני מכיר בספרות האנטישמית של העמים הרבה דוגמאות של שינאה יוקדת כזאת ליהודי, של התמוגגות סאדיסטית כזאת מיסוריו ושל לשון מופקרת כזאת בהערכת אישיותו של יהודי שהלך לעולמו. ומאוד הייתי רוצה להאמין, שלפנינו מקרה יחידאי, מין השתפכות חדפעמית, קיצונית עד להחריד, אבל יוצאת דופן, של יחסים בין־יהודיים מעורערים: שינאה התלויה בדבר, שכן יגאל שילה המנוח עמד בראש המאבק נגד נסיונם של החרדים (ואולי של קצת חרדים) להפסיק את החפירות הארכיאולוגיות בעיר דוד בטענה, שיש שם בית־עלמין יהודי, שאת העצמות אשר בו מטלטלים החופרים ממקומם, בהסתר ובחשאי, שכן בדו"חות על החפירות אין זכר לקברים, של יהודים או של אחרים.

ואולם שום לימוד זכות לא יעזור כאן: אין כאן שנאה ליחיד. יש כאן תיעוב מקרב לב, המופנה אל רובו של עם ישראל, רוב מנינו ובנינו של הישוב היהודי בארץ־ישראל, ובעצם לכל מי שאינו נמנה עם עדת החרדים ואינו חי על־פי מנהגיה. על כולנו, או במעט על כולנו, חלה אותה כותרת מדהימה־באכזריותה, המתנוססת מעל לכרוז־השמחה־וההודיה על מותו של יגאל שילה: "באבוד רשעים – רנה".

•

יום אחד בא אלי קורא והניח על שולחני ספר ששמו "קריינא דאגרתא" והוא קובץ אגרות של הגרי"י קניבסקי "בענייני חיזוק לתורה, אמונה ויראת שמים ועוד עניינים שונים". בייחוד היפנה את תשומת לבי למכתב אחד שנכתב בתשובה לבן חו"ל, ששאל בעניין פרנסה, מה עדיף – רבנות או חכמת הרפואה? תשובת הרב קניבסקי היתה חד־משמעית: "רבנות עדיפה יותר ויותר, כי להיות רופא קשה מאוד־מאוד לשמור את התורה וכמעט שאי־אפשר בכלל בזמננו כי ראשית, בבוא אשה חולה הלא צריכים להסתכל וליגע ולמשמש אפילו במקומות המכוסים זה איסור דאורייתא, כל שכן כשהיא אשת איש ונכרית וכו' וכו'". ובהמשך: "בעוונותינו הרבים נמצאים הרבה שהם בגדר רשעים גמורים והוא בדין לא מעלין ולא מורידין דאסור לחלל שבת עליהם והאם אפשר לרופא בזמננו לשמור על זה? ועוד חולים נכרים, ואף שיכתוב על הדלת ביום שבת קודש אין מקבלים חולים הלא באופנים נחוצים אי־אפשר להמלט בלא לגרום שנאה ורדיפות והנסיון גדול מאוד".

אני מתנצל על המובאה הארוכה. הייתי נמנע מן הציטוט אילו ידעתי דרך אחרת להבהיר את מכלול התסביכים שמדובר בו. הציבור החרדי יודע מה שכולנו יודעים, שפיקוח נפש דוחה שבת ולמען הצלת חיי אדם מותר לעשות כל מלאכה. בא הפוסק המובהק הזה של החרדים ומלמדנו, שהצלת חיין של מי שהוא בחזקת רשע גמור אינה דוחה שבת. וזו אחת הסיבות מדוע רצוי לו לאדם צעיר ומוכשר כמו החרדים שלא ללמוד רפואה. תאמרו, אם זה המצב ולחרדים אין רופאים משלהם, כיצד הם מתרפאים? התשובה ברורה – הם הולכים אל רופא חילוני, שהקוד האתי שלו מחייבו להגיש עזרה לכל סובל, בלי לבדוק אם הוא מתפלל שלוש פעמים ביום או לא. חילוני הוא בחזקת רשע גמור ואין חובה להצילו מסכנה (ואולי צריך, על־פי דעת הרמב"ם, לנצל שעת כושר לגרום את מותו). אבל מותר ליהודי כשר להסתייע ברשע גמור כדי לקבל עזרה רפואית, כדי לקבל שרותי מומחים בתחומים, שחרדים אינם עוסקים בהם, גם כדי לקבל בטחון והגנה, ואין צורך לומר – כדי לקבל תקציבים לצורכי חינוך. אין, על־פי התפיסה החרדית, עם יהודי בעל גורל משותף ואחריות קולקטיווית, אלא יש מחנה קטן של נאמני התורה ושומרי המצוות ומחנה גדול של רשעים גמורים, שעליהם לא חלה מצוות עשה של "ואהבת לרעך כמוך", שלמענם אין יהודי חרד מוסר את נפשו ושאותם הוא רואה בחלק מכלל ישראל רק כאשר כלל ישראל נתפס כמנגנון־שרות, המעמיד להם, לחרדים הקיצוניים, רופאים, ומהנדסים, ובעלי מלאכה, וחיילים ושוטרים לבטחון חייהם.

יש כאן מידה של התנשאות. אבל יש גם דחיה של אחדות העם היהודי; יש הסתלקות מן הערבות היהודית הכל־עולמית: יש שמיטת המחוייבות שיהודים בכל מקום, שומרי מצוות ומתפקרים, מתבדלים ומתבוללים, קיימו וקיבלו עליהם בכל הדורות. פה ושם נשמע עדיין צירוף המלים "אהבת ישראל". אבל אין לו משמעות בציבור, ששינאתו קשה כשאול ואהבתו נצטמקה לחוג קטן וצר, שרק עליו חלות כל מצוות עזרה הדדית ואחווה ואחדות.

לוי יצחק הירושלמי

החרדים - וכל השאר

מודעת־התועבה על מותו של פרופ' יגאל שילה, שפורסמה בחוצות השכונות החרדיות בירושלים, מעוררת שאט נפש. אך כבר היו דברים מעולם – ולמרות היותה מבחילה היא נשארת תופעה שולית.

האיומים שהשמיע השבוע הח"כ החרדי אברהם ורדיגר, שהתוק, המחייב גם ישיבות לא־ציוניות (המקבלות כספים מתקציב המדינה) להניף את דגל הלאום, לא יקויים – אינם דבר של מה בכך. ישראל היא פחות מדינה בשביל החרדים מאשר ארצות־הברית, שם הם לא רואים כלל בעייה כלשהי בהנפת הדגל. ואף־על־פי־כן, לא נשקפת מכך סכנה למדינה.

לעומת אלה – שחרורם המלא של חרדים מחובת שירות בצה"ל יוצר ומגביה חומות מפרידות בין חרדים לבין כל השאר (דתיים וחילונים), עד כדי חלוקה בין שני עמים: עם חרדי ועם יהודי.

וזו אינה סכנה מאיימת, אלא סכנה שהיא בבחינת עובדה קיימת.

•

"עד מתי יהיו היהודים בישראל מחולקים לשני סוגי אוכלוסיה: מצד אחד – אוכלוסיה המקריבה הרבה קורבנות במלחמות ישראל (בנים, אבות, אחים, בעלים) והם זקוקים לניחומים, ומצד שני – אוכלוסיה שבה אין נפגעים ולכל היותר יוצאים ממנה רק מנחמים, ולפעמים גם זה לא?" – שאלה כזאת הוצגה בפני פעמים הרבה בפגישות שונות עם אנשים משכבות ועדות שונות. הדברים נאמרים במרירות רבה, ולעתים בלשון בוטה ביותר. במיפגשים, שבהם השתתפתי בחודש האחרון, במסגרת שאלות־ותשובות בסוגיות דת־מדינה ודתיים־חילונים, לא הירפו השואלים מנושא שחרורם של תלמידי הישיבות החרדיות מהשירות בצה"ל.

"מה המשותף בינינו לבינם?" שואלת אם שכולה בזעם. "הם (החרדים) מתבדלים וחיים בנפרד מאתנו. אזורי המגורים שלהם סגורים ומסוגרים. הם נוהגים לפי הכלל 'שלך שלי ושלי שלי'. הם נהנים מכל הזכויות, שהמדינה מעניקה לאזרחיה. אבל החובות – רק עלינו. האמהות והאבות אצלנו מלאי חרדה כאשר הבנים משרתים בצה"ל. יש אבות ואמהות שאינם יוצאים את הארץ, גם כשעבודתם מחייבת, כאשר הבנים משרתים בצבא. בימי מלחמה – כולנו חיים בחרדה לגורל הבנים. אבל החרדים הלא־ציוניים והאנטי־ציוניים – הם ישנים תמיד בשקט. הם אינם צריכים לדאוג לחיי ילדיהם. בכך הם סומכים עלינו, החילונים, הטמאים והמשוקצים. איך אפשר לקיים עם אחד במצב תהומי כזה?"

אי־אפשר.

אך לא די באמירה בלבד. ההתנצחות בנושא זה לא תחולל שינוי. "העדה החרדית" היא עדה קשת־עורף. אולי היא מעוניינת במהומות. בחוגים הדתיים הציוניים ידועה האימרה, המיוחסת להרב אברהם יצחק הכהן קוק ז"ל, שהיה הרב הראשי בארץ־ישראל: "אלמלא היו חילולי שבת – הללו היו יוצרים אותם כדי שיהיה להם במה להילחם". אחרים אומרים: "הם זקוקים למלחמות – הן מהוות דלק המתניע את מכונת המגביות שלהם ומגדילות את ההכנסות בשיעורים ניכרים".

צריך לשנות את הדברים. פחות לבכות – יותר לפעול. לא בבחינת "זבנג וגמרנו", אלא בשיטתיות, ואולי גם בהדרגה. לפי מאמר חכמים: תפסת מרובה לא תפסת.

העניין הוא קשה, מנסים להלביש עליו שק של איסורים. צריך לפרק אותם לאט לאט למען לא ישמשו מטען כבד מדי של חומר נפץ. צריך להתחיל מנקודה כלשהי. וכל התחלה בכיוון אל היעד הנכון – רצויה.

ונראה לי, שנקודת ההתחלה יכולה לשמש הצעה, שהעלה דווקא אדם, שבשנים האחרונות "כבש" את לב החרדים וביני לבין שליחיהם קיימת מעין ברית־אחים והם ממש צמודים אליו: אריק שרון.

•

בפגישה עם ההנהגה העולמית של "אגודת ישראל", שנתקיימה לפני כעשר שנים בירושלים, הציע אריק שרון – אז שר בראשית צעדיו – שכל תלמיד־ישיבה, המגיע לגיל שירות־חובה, יעבור אימונים במשך 6־4 שבועות, אפילו במסגרת הישיבות, ואחר־כך ישרת במילואים חודש בשנה. הסדר זה יחול עליו רק כל עוד הוא לומד בישיבה באופן מלא (ולא חלקי).

ההצעה הועלתה – ועברו עליה לסדר. לא נדחתה, אך גם לא נתקבלה. לא התייחסו אליה כראוי. מאז גם לא חזר עליה השר שרון ולא העלה אותה בפני פורום כלשהו.

חבל מאוד.

תוך בירור העניין גילה לי השבוע ראש־ישיבה ידוע בארץ – שלמרות היותו בקי ומעורב ביותר בנושא גיוסם של בני הישיבות על כל צדדיו, לא ידע דבר על הצעת השר שרון – כי בפגישה עם ראשי הישיבות לפני כ־30 שנה הציע ראש־הממשלה ושר־הבטחון, דוד בן־גוריון ז"ל, להטיל על כל תלמידי הישיבות חובת אימונים – אפילו במסגרת הישיבות – כדי שידעו להחזיק בנשק בעת מיבחן. ראשי הישיבות דחו אז את ההצעה – ובן־גוריון לא חזר עליה.

אמת, גם הצעה זו מותירה את האפלייה המעשית והמשמעותית הגלויה והברורה בין צעירים חרדים – שכל אחד מהם, אם רצונו בכך, יכול למצוא מחסה בישיבה חרדית לא־ציונית – לבין כל הצעירים האחרים (חילונים ודתיים) במדינה. אבל אם היתה מתקבלת ומתבצעת – היתה בכך משום פריצת חומה ודרך. שיטת "זבנג וגמרנו" אינה טובה לגבי שום נושא כבד ואינה יעילה לגבי שום ציבור קשה. בגיוס בני הישיבות – הנושא הוא כבד ביותר והציבור הוא קשוח ופנאטי ביותר. אם רוצים לשנות דברים – כאמור – צריך להתחיל מנקודה כלשהי.

אפשר לבחור באחת משתי האפשרויות: להשלים עם קיום שני עמים – חילונים ודתיים מזה וחרדים מזה – שהראשון מקיים את כל החובות והשני נהנה רק מכל הזכויות ופטור מהחובה שבראש סולם החובות: הגנה על המולדת – או נסיון רציני למנוע התבדלות והשתמטות ממילוי חובות. אפשרות אחרת – אין.

אני סבור, כי האפשרות השנייה עדיפה. בתנאי, שהנסיון יהיה רציני וייעשה בכל הכנות. החומות מתרחבות ומתגבהות והאוכלוסיה המתקבצת ביניהן גדלה והולכת, לא רק מתוך הכוח של יצר ההסתגרות וההתבדלות שלהם, אלא במידה רבה מאוד גם בגלל החולשה של יצר החילונים והדתיים לקיים כאן עם אחד ולהילחם על כך.

ומחירה של חולשה כזאת הוא כבד מאוד.

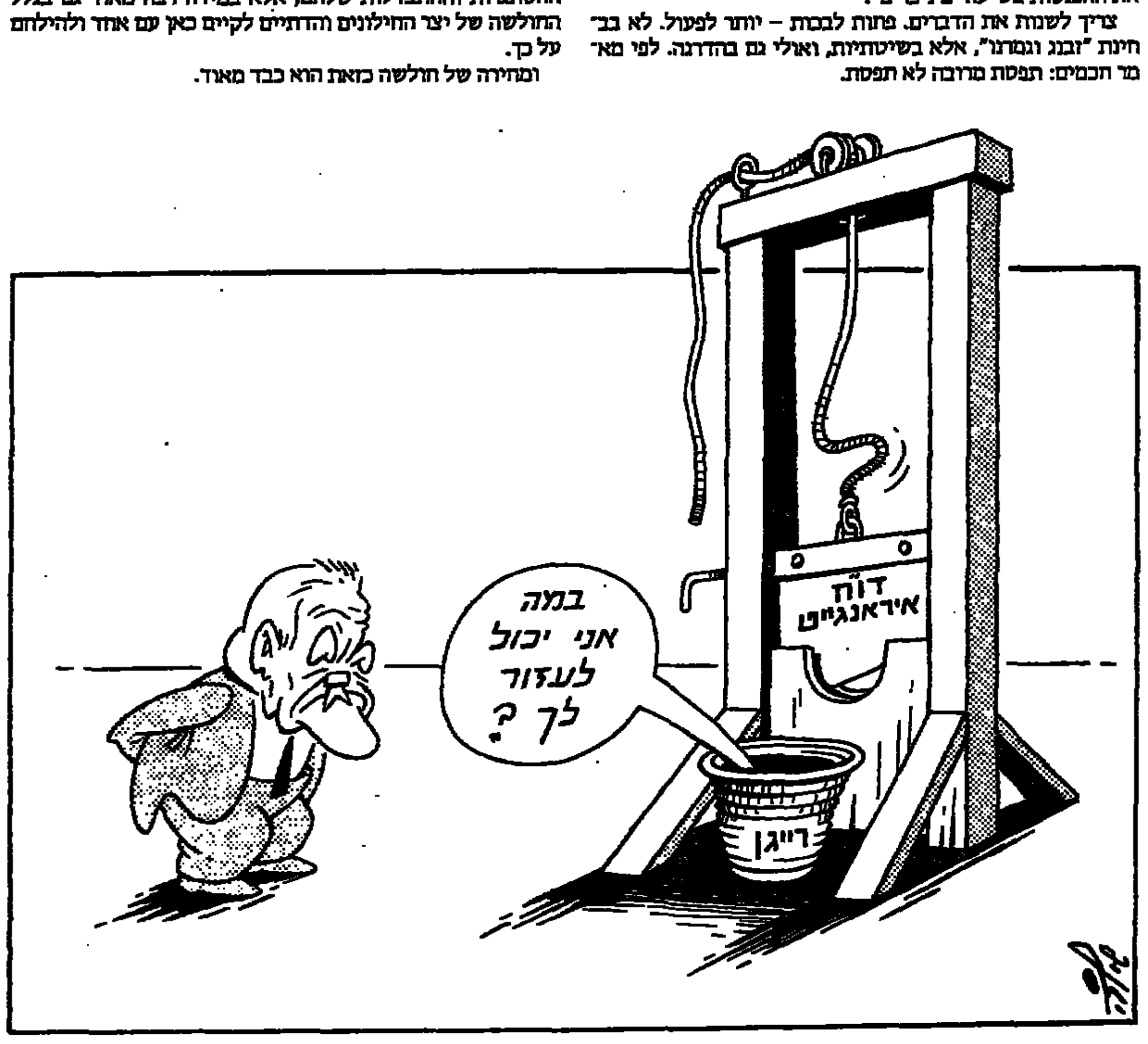

יוסף לפיד

הזכות לדעת

כמו שצבא קיים כדי להגן על המולדת, כך קיימת עתונות כדי לידע את הציבור. זכותו – וחובתו – של הציבור לדעת הן הבסיס הרעיוני לקיומה של עתונות חופשית. זרימה חופשית של אינפורמציה היא סם החיים של חברה דמוקרטית. זכותו של הציבור לדעת – זו כל התורה העתונאית על רגל אחת.

כאשר עתונאים קוטעים רגל זו, הם יהיו נכים. השביתה תיגמר, הנכות תישאר. האיגוד הארצי של עתונאי ישראל פנה השבוע לארגוני עתונאים בארה"ב ובאירופה המערבית בבקשה שלא יסקרו את ביקורי ראש־ממשלת ישראל וממלא־מקומו בארצותיהם ושלא יראיינו אותם. העמיתים הזרים מתבקשים לסייע בכך במאבקם המקצועי של העתונאים השובתים בכלי התקשורת האלקטרוניים בישראל. שמיר ופרס אמורים לשאת באחריות על אוזלת ידה של הממשלה, האמורה למצוא פתרון לסיום השביתה, האמורה להצליח.

נניח לשאלת צידוקה או אי־צידוקה של השביתה. נניח לשאלה, אם נכון הוא לפגוע בהסברת עניינה של ישראל בעולם. נניח אף להוסר התועלת שבפנייה – כלי התקשורת המערביים אינם פועלים על־פי עקרונות של פועלי הדפוס והמחסן. ונניח גם לשאלה אם עתונאים בישראל היו נענים לפנייה דומה, אילו היא באה מהכיוון ההפוך.

נשאל רק שאלה אחת: כיצד יגייסו בעתיד עתונאי ישראל את עיקרון "זכות הציבור לדעת", כאשר יתבקשו שלא לפרסם, למען האינטרס המדיני, הבטחוני והציבורי? והרי תחינות כאלה חוזרות ונישנות כמעט יום ביומו: "אל תפרסמו זאת, אם השלום יקר לכם"; "אל תפרסמו זאת, אם העלייה חשובה לכם"; "אל תפרסמו זאת, למען יחסינו עם אפריקה"; "אל תפרסמו זאת, כדי לא לעודד את המחבלים". אבל אנחנו מפרסמים, אנחנו חייבים לפרסם, כי זכותו של הציבור לדעת. והשאלה היא: איך נוכל עוד להסביר לממשלה ולציבור, שזכותו של הציבור לדעת היא עיקרון מקודש, החשוב מכל שיקול אחר – לבד משיקולי הצלחתה של שביתה?

רק לפני שבועות מספר נאלץ האיגוד הארצי של עתונאי ישראל להתקפל מהחרם שהכריז על קבוצת ביתר ירושלים. גם אז שלף האיגוד החלטה, הנוגדת את עיקרון הזכות לדעת. עכשיו חוזר האיגוד לסורו – בגדול. לא עוד מלמיאליאן, אלא שמיר; לא עוד יוסי מזרחי, אלא שמעון פרס.

"זכותו של הציבור לדעת" אינה תירוץ ריק מתוכן; היא גם לא אמתלה צבועה לרדיפת סנסציות – זוהי תמצית חיינו כבני חורין. אך בניגוד לכל זכות אחרת, היא מוקנית לעתים על אפו ועל חמתו של הנהנה ממנה. הציבור מוכן שלא לדעת. יחסו לשביתה הנוכחית הוכיח זאת.

סהדי במרומים, שאין מה לקנא בהכנסות העתונאים בכלי התקשורת הממלכתיים. אך ישיגו בשביתתם מה שישיגו, שכרם ייצא בהפסדם, אם על מזבח המאבק המקצועי יקריבו את עקרונות המקצוע.

משה ז"ק

גם לא עיראקגייט

הבית הלבן על הקו – נאמר בקריאת הטלפון שקיבל בשבת שעברה ראש־הממשלה, יצחק שמיר.

מה פתאום באמצע השבת? תמה שמיר, עד ששמע מעבר לקו, כי הקורא הוא ג'ימי קרטר, שבהיותו נשיא לשעבר זוכה לשרותי הבית הלבן. בפיו בקשה. הוא מבקש מאוד משמיר, שיסיר את התנגדותו להשתתפות ח"כ דן מרידור בסימפוסיון שהוא עורך באטלנטה במלאת עשר שנים ליוזמת סאדאת.

שמיר הופתע. יומיים קודם דווח לו, שבאחת מהרצאותיו מתח קרטר ביקורת על מנחם בגין, על שהוא בולם את כינוס הוועידה הבינלאומית. כשהעירו מאזיניו שזה ארבע שנים בגין אינו משמש ראש־ממשלה, התנצל קרטר ותיקן: שמיר הוא המונע.

זאת ועוד: שמיר לא אסר על מרידור להשתתף בוועידתו של קרטר. מרידור התייעץ אתו ועם אחרים, שהמליצו, כי אם יבוא לכנס יורש־העצר הירדני, כפי שהובטח, על מרידור לנסוע לאטלנטה. משהתברר שהנסיך לא יבוא, ביטל מרידור את השתתפותו.

ואכן, היה משהו אירוני בבקשת קרטר: הוא מתחנן בפני שמיר למען כנס, שבא לציין מלאת עשר שנים לביקור סאדאת בירושלים; יוזמה, שקרטר הסתייג ממנה בהתחלה. עוזרי קרטר חששו בזכרונותיהם את חששותיו של הנשיא מפני צעדו של סאדאת, שאמור היה להכשיל את השיתוף האמריקני־סובייטי למען הסדר בסכסוך הישראלי־ערבי. קרטר ניסה להחזיר את המו"מ הישראלי־מצרי למסלול ועידת ז'נווה, אך בגין וסאדאת הכשילו את מאמציו. כעת, לאחר עשר שנים, הוא מנסה לגייס דעת־קהל בארה"ב למען חזרה לאותו מסלול של ועידה בינלאומית, ולשם כך הוא מבקש את עזרת שמיר, המתנגד תכלית־ניגוד לוועידה.

היה זה סם לואיס, שגריר ארה"ב לשעבר בישראל, שציגן את התלהבות קרטר. באומנו יעץ להעדיף שנה־שנתיים של דיפלומטיה שקטה על פני ועידה, שאיננה ניתנת כעת למימוש.

•

קשה לקרטר להשלים עם העובדה, שמאורעות המזרח־התיכון חולפים על פניו, בלא שהוא, המצליחן מקמפ־דייוויד, ישותף בהם. הוא מנסה להיות מעורב באמצעות הכנס באטלנטה. הוא הדין ביחס לח"כים מסויימים, המרגישים תסכול על שאינם שותפים בעיצוב פני האיזור.

הזדמנתי השבוע לאולם הכנסת, הריק למחצה, בעת דיון על פיסגת רבת־עמון. התרשמתי, שמרבית הח"כים לא קראו את החלטות הפיסגה הערבית. קשה להבין למה חייבת כנסת ישראל לקבוע עמדה לגבי החלטה ערבית הוזרת על ועידה בינלאומית, או על ייצוג אש"ף. פחות מובנים דברי שר־החוץ, שהציג את הממשלה, שבה הוא יושב, כאילו היא אומרת "נייט" למו"מ, בעודו יודע, שה"נייט" למו"מ הוא של הערבים, הרואים בוועידה הבינלאומית כסא מפלט מהסכם ישיר עם ישראל, בלא שתגובש תחילה חזית ערבית מאוחדת עם כל גורמי הסירוב.

הרושם שהותיר הדיון בכנסת הוא, שהמתווכחים ניסו לרענן את הוויכוח המעייף על הוועידה הבינלאומית ומצאו את קולר הפיסגה ברבת־עמון כדי להיתלות בה. איש ביניהם לא היה רהר לרגע למה בעצם חייבת הכנסת להתווכח על הפיסגה הערבית. האם היא הציעה משהו המחייב תשובה מידית? האם לא היה רצוי להתעמק תחילה במשמעותו של שיתוף־הפעולה המוסלמי־נוצרי בעניין ירושלים, שעליו הוחלט בפיסגה?

קריאות הביניים הקולניות, שכיסו על חוסר התוכן של הדיון כולו, רק הבליטו את הניגוד בין האחדות שהופגנה ברבת־עמון והמחלוקת המסופתת בירושלים.

•

לא רק הח"כים, גם רבים משרי הממשלה סובלים מתסמונת של "לא להיות בעניינים". לכן הם מנסים לעורר פולמוס סביב שאלת האוריינטציה הישראלית במלחמת המפרץ. בראשית פרשת "אירנגייט" נמתחה ביקורת על פורום ראשי הממשלה, כאילו בשל "תסביך מעצמתי" התערב במלחמה, שאין לנו עניין בה. שרים, ח"כים ופרופסורים לענו לתסביך הגדלות שדבק בראשי המדינה בתחיבת־אף במלחמות הרחוקות מגבולנו. עכשיו נתהפכו היוצרות: מותחי הביקורת על המעורבות הישראלית העקיפה במלחמת המפרץ מציעים, שישראל תשנה כיוון ותתחיל לתמוך בעיראק, כאילו אוריינטציה היא זוג גרביים, שיש להחליפה יום־יום. מאחר שכל העולם מטפל עכשיו במלחמת המפרץ זוכות ידיעות על שינוי באוריינטציה הישראלית לכותרות בעתונות העולמית.

איראן היתה פעם שוק נכבד ליצוא הנשק הישראלי. זה היה היסוד לקשר עם איראן, אבל עיראק איננה נזקקת לנשק ישראלי. מה, איפוא, אמור להריץ אותה אל ישראל?

לפני שנים אחדות ניסתה עיראק לשתף את ישראל בגיוס תמיכה מדינית אמריקנית. לדוגמה, עיראק ביקשה שישראל תבטיח רשמית, באמצעות ארה"ב, שלא לפגוע בצינור הנפט העיראקי לעקבה, סמוך לגבול ישראל, אם יונח במימון אמריקני. ישראל השיבה, שהיא מוכנה להעמיד לרשות עיראק את הצינור הקיים לחיפה, אך העיראקים זנחו את הצעתם והעדיפו להניח את הצינור לסעודיה. למרות שמשלוחי הנשק לעיראק דרך עקבה עוברים סמוך לגבול ישראל, היה השליט מבגדאד בטוח כל השנים, שישראל לא תפריע למעברם. כעת אין עיראק נזקקת עוד לתמיכה ישראלית בוושינגטון. השערים פתוחים לפניה.

•

האם רב־אלוף משה לוי נולד בבגדאד, או בתל־אביב? – שאל מזרחן עיראקי את עמיתו הישראלי בכנס בהמבורג לפני שנתיים. האיש מבגדאד גם מתח ביקורת על ישראל, שלא נענתה למישושים העיראקיים. עכשיו אנו יודעים את הסיבה: זה היה בעיצומו של המו"מ האינטנסיווי עם איראן.

הוויכוח בין הרוב והמיעוט בוועדות הקונגרס בפרשת אירנגייט נסוב גם על השאלה מי הציע לראשונה את הטיית הכספים ל"קונטראס", עמירם ניר לאוליוור נורת, או להיפך. אך אין חילוקי־דעות בשאלה, שדוד קמחי היה זה ששיכנע את היועץ לבטחון לאומי לתמוך ביוזמה האיראנית. ואין חילוקי־דעות ביחס למידת המעורבות הישראלית הפעילה בשכנוע הממשל האמריקני לבצע את עיסקת הנשק עם איראן. הדו"ח מצטט אפילו "הצעה מושכת" של עמירם ניר, כי "אם איראן לא תשחרר את בני־הערובה האמריקניים, אחר אספקת 500 טילי "טאו", תישא ישראל בנזק וארה"ב לא תצטרך למלא את החסר בפלאי הישראלי.

לשון אחר: ישראל הציעה לארה"ב ערבות להבטחה האיראנית. עד כדי כך הגיעה המעורבות הישראלית. אחר שניכוו אצבעותיה של ישראל באיראן, ניתן לחזור לאי־מעורבות, לנייטראליות בבחירה בין הכולירה והדֶבר במפרץ הפרסי. ברם, יקשה לעכל את המהפך של הקמת עיראקגייט על הריסות אירנגייט. כאילו שכחנו, שבמלחמת יום הכיפורים שיגרה עיראק שתי דיוויזיות משוריינות לרמת־הגולן ועוד 4 להקי מטוסים נגד ישראל. לפי עדות קיסינג'ר היתה עיראק שולחת דיוויזיות נוספות, אילולא רותקו אז לדיכוי מרד הכורדים, שארה"ב, איראן וישראל עודדו אותו.

•

השרים שביקשו לקבוע עמדה במלחמת איראן־עיראק, כמו הח"כים שנחפזו להסיק מסקנות מפיסגת רבת־עמון, סובלים מארור תסביך, כאילו ישראל חייבת תמיד "להיות עם מישהו" בכל סכסוך באזור. ולא היא. אין הכרח שישראל, שהסתבכה אתמול באירנגייט תסתבך היום בעיראקגייט. אין גם בושה באמירה, שלא איכפת לנו שהמלחמה במפרץ נמשכת.

כבני־אדם אנו מזדעזעים ממוראות המלחמה, של כל מלחמה, אך המישטרים בעיראק ובאיראן כאחת מושתתים על הרג ורצח, קנאות והרס. המלחמות הן להן כאוויר לנשימה. ועדיף שהקרב ייערך על בצרה מאשר על ירושלים.

אפרים סידון

הסוס והפישפש

(למליאת מועצת חבל עזה)
פישפש אחד חי לו בשלווה ונחת,
מתחת לזנבו של סוס־קרבות אביר.
וטוב היה לו שם וחם ונוח,
הרבה מאוד מזון וגם הרבה אוויר.
ומה שהכי חשוב, לבד מן המזון,
זה שהסוס היקנה לו הגנה ובטחון.
כי, כאמור, היה זה סוס־קרבות גיבור.
והזנב שהתנפנף שם מאחור
היה, כמובן, בלי הרף מגרש
את כל אויביו ומשנאיו של הפישפש.
וכך הם חיו בשלום השניים,
הסוס והפישפש, כמו בני זוג שלווים.
עד שפתאום אותו פישפש החליט לו,
שהוא וגם הסוס בעצם הם שווים.
לכן, כמו שהסוס חשוב לי,
החליט אותו פישפש, ללא היסוס,
גם הוא ודאי מאוד־מאוד זקוק לי –
ובלעדי הוא לא יכול, הסוס.
אני מגן עליו ועל שלומו,
אני הערובה לקיומו.
והוא ניפח את חזהו בגאווה
וגם החל להשתחצן ולעלוץ.
היה מטריד בלי הרף את הסוס –
וגם החל, אפילו, לעקוץ.

ויום אחד, כשהסוס כהרגלו שעט לו,
היה נדמה אז לפישפש פתאום,
שזנב הסוס יותר מדי מונף לו
והוא מפסיד קצת הגנה וחום.
וכי הסוס (כך הוא החל להיעלב)
אינו מקדיש לו את מלוא תשומת־הלב.
והפישפש הנעלב והנפגע
החליט, שעם הסוס הוא מנתק מגע
בקול גדול ובפומבי דרש התנצלותו.
מן הפרש והסייס דרש החלפתו.
ואף איים וגם הזהיר בקול כעוס,
שהוא עומד אפילו לעזוב ת'סוס!
כך רבותי, הוא נוטש והוא פורש –
ואיך יחיה הסוס ללא פישפש?
אין לו ספק, הסוס ישוב ויתקפל.
שובה פישפש, יבכה מרה – ויתנצל.

לקח לו, לפישפש, בערך כיומיים,
כדי להכיר ולהבין את המצב.
סוסים בלי פישפשים חיים די טוב, בינתיים –
אך איך יחיה פישפש בלי סוס ובלי זנב?

אפרים קישון

חד גדיא סיבוב שני

לרגל ריבוי הפניות אל עסקנינו לצמצם את גיחותיהם לחו"ל

איגרת מיועץ

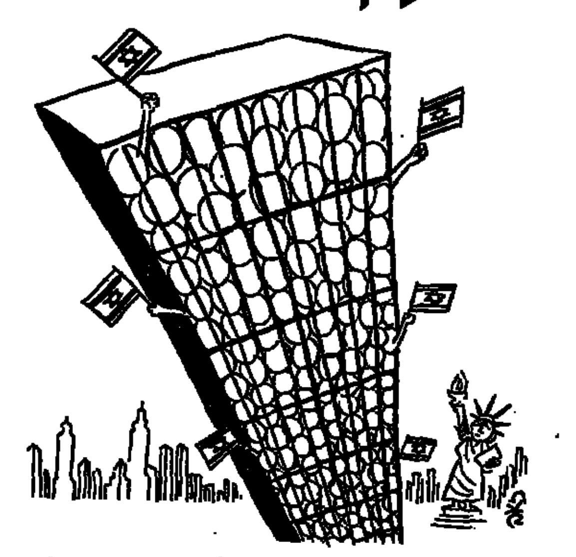

אני כותב לך את המכתב הזה מניו־יורק ממש, ציפורה חביבתי.

אומנם, שבוע ימים בלבד עשיתי פה עד כה, אבל אני יכול לומר לך, שרק בשביל זה כבר כדאי היה להיבחר כחבר־כנסת. הכל מאורגן פה להפליא. בשדה התעופה קיבלו את פנינו עם שלטים: "ברוך בואכם המוני יועצים עבריים למשלחת האו־מות המאוחדות" ומזה הבנו, שאנחנו עכשיו יועצים. עלינו לששת האוטובוסים שחיכו לנו ביציאה, ונסענו ישר למלון. איש־השגרירות הודיע לנו, שדמי־כיס מחולקים בכל יום ששי, ואיחל לנו בילוי נעים. אמרתי לו: "אדוני, להתנבטל אני יכול גם בכנסת. אם יש לכם צורך במגבית קטנה, או חסר קול אחד באיזה מקום, אל תחששו לעורר אותי אפילו משנתי". אז הוא אמר, שאני יכול לישון בשקט. הם מאוד אדיבים, אני מוכרח לומר.

מקץ שלושה ימים כבר ערכו סיור מאורגן בבניין האו"ם. מה להגיד לך, ציפורה, זהו בנין עצום, אין לו במה להתבייש לעומת הוועד הפועל שלנו. כאשר המשלחת שלנו זרמה פני־מה, רצו כל שאר היועצים הישראלים לכסאותיהם והתישבו חיש־מהר, פן נתפוס את מקומם. הסדרנים הביאו לנו כארבעים כסאות נוספים, וגם כך נאלצתי לשבת על קצהו של כסא עם עוד משקיף אחד. הסתבר, שהוא צורף למשלחת האו"ם בתור פרס של תחרות "הנהג הזהיר". הלכתי מיד אל הצגורת והתלר־גמתי, שלוקחים כל אחד בלי לבדוק אם הוא מומחה ביחסים בינלאומיים או סתם חבר בתנועה. אז שאלו אותי: "ומי אתה, מה אתה עושה פה?" עניתי בגאון: "אני יועץ. הבוקר יעצתי לאשת הקונסול הכלכלי לקחת מטריה לבל תירטב בגשם, ותשאלו אותה". על כן התחיל איזה מזכיר לצעוק, שהוא כבר לא יכול להשתלט על ההמון הזה, צריך לעשות פעם רשימה, שמי שייך למשלחת ומי מסתובב סתם. ברגע זה התחילו הדיו־נים בעצרת, נישאו הרבה נאומים, אבל את זה כבר לא כל כך הבנתי, מפני שלא מתרגמים שם לעברית או לידיש, חבל.

למחרת בבוקר עשו מיסדר־זיהוי בחצר הקונסוליה כדי לק־בוע סופית את הרכב המשלחת. התאספו כמה מאות עסקנים עבריים מכל שדרות האוכלוסין. פה ושם התרחשו פגישות מרגשות בין ידידים ותיקים, שצורפו לפני שנים למשלחת ובפ־עם הראשונה גילו זה את זה. לעומת זאת, סולקו לאלתר שני פרחחים פורטוריקאים, שהסתננו לתוך שורות המשלחת הישראלית, התערבבו בצנעה בין ההמון ונגררו אתנו יום־יום לעצרת. מזכיר שני אחד גילה לנו, שמזמן שם עין על שני הפרחחים האלה, מפני שתמיד ישבו בספסלים הראשונים באמצע ודיברו ספרדית ביניהם, אלא שהוא, המזכיר השני, חשב אותם לנציגי בנק דיסקונט מתל־אביב, ולכן לא נקט צעדים נגדם. עכשיו סולקו שני הפורטוריקאים בלי רחמים, לא עזרו להם התנונים. אף הוחלט במקום לצמצם את מספר יועצי המשלחת עד כדי חצי, וביקשו מן העסקנים, שכבר הספיקו לסייר בבנין האו"ם וגמרו את הקניות, שייסעו הבי־תה. אותי שוחחו באופן אישי ורמזו לי, שאשתי בוודאי כבר משתוקקת לראות אותי. בזה מצאתי הרבה מן הצדק, על כן אני מבקש אותך, ציפורה חביבתי, לטוס מיד אלי לניו־יורק. תוכלי למצוא אותי בהוטל וולדורף־אסטוריה, קומה 72, הסו־ויטה המלכותית.

שלך בצפיה, זלמן

ארז ביטון

פעמי בחירות

דיווחים על ביקורו של מר פרס בשכונת התקווה באחרונה מסרו, בין השאר, שבאותו מיפגש היה נתק בינו לבין אנשי השכונה. הוא ביקש לדבר על ועידה בינלאומית, ואילו התושבים השמיעו באוז־ניו את מצוקותיהם השכונתיות והאישיות, נושאים שלא עניינו, כנראה, את מר פרס. התוצאה – תיסכול ואכזבה.

אם ננקוט מטבע לשון של מר פרס עצמו – הרי "בסך הכל" שונתה תדמיתו ללא הכר בערי הפיתוח ובשכונות. נעדרת כיום אותה משטמה לאדרציונאלית, שבה היה נתקל במקומות הללו. גם מפלגתו, המערך, נעשתה נסבלת יותר בשכבות שרצו להקיא אר־תה מתוכם. נדמה, שהמרוויח העיקרי מממשלת האחדות הוא דוו־קא המערך, אבל לעת בחירות לא סוגיית השלום היא שתעמוד בראש מעייניהם של אנשים, המתחבטים עדיין בשאלות קיום אלמנטאריות. ממשלת האחדות השינה שקט מבורך ביחסים בין העדות, אבל הרדימה במידה רבה צרכים אמיתיים של שכבות חלשות.

סקרים חברתיים חדשים מדווחים על פער כלכלי וחברתי גדול יותר מבעבר. ריבוי יחסי של אקדמאים בני עדות המזרח מגביר דווקא תחושות של קיפוח, מפני שהציפיות אצלם גדלות, נוכח רצונם לקחת חלק ראוי יותר בעמדות כלכליות מספקות. שיתופם המאסיווי של יוצאי המזרח במערכת הפוליטית ואפילו מחריף תחושות אכזבה בקרב השכבות למטה. פוליטיקאים מבני עדות המזרח נתפסים לרוב כבני מזל אם נהנו מקונסטלציות פוליטיות מזדמנות.

•

דוגמה מובהקת לשאננות חברתית, שהיא מחלת המערך והליכוד כאחד, היא פרוייקט שיקום השכונות. אור־יהודה היא דוגמה מבריעת לכך. נאמר מה שנאמר על שיקום שכונות: נכון, הרבה טיח על הבתים ופחות מדי פתרונות מהותיים. ואף־על־פי־כן, מי שמס־תובב באור־יהודה אינו יכול שלא להיווכח בשינוי הדראמטי לטו־בה. אותה עיירה, שנתפסה תמיד כמיצבור של בעיות, היא כיום אחת הדוגמות הבולטות להצלחתו של שיקום השכונות. השינוי המהותי מתבטא באיכפתיות של התושבים. נוצר מין זן חדש של תושב, המשתף את עצמו בקביעות משמעותיות בחייו, כגון מה צורת הדיור הרצויה לו ומה הן הפעולות הקהילתיות הנחוצות לילדיו. הרבה מן התושבים רכשו את דירותיהם ובדרך זו גברה אחריותם לנכס. פני אור־יהודה אינן עוד מה שהיו.

לא אכחיש, שיש לי יחס מיוחד לאור־יהודה, שם עבדתי חמש שנים כעובד סוציאלי. עדיין זוכר את מפח הנפש שהיה לי כאשר ניסיתי להקים קבוצה של סטודנטים תושבי המקום כדי לחדד אצלם אחריות לישוב. כל הסטודנטים, בלי יוצא מן הכלל, הצהי־רו בפני, שעם תום לימודיהם יעזבו את אור־יהודה. חיפשו להימ־לט מדימוי שלילי, שדבק אז למקום. כיום המצב הפוך – צעירים משכילים מחפשים עתיד באור־יהודה. חומר אנושי מעולה קיבל פתאום יכולת לממש פוטנציאל רדום.

ראש המועצה, יצחק ברכבוה, שייך לדור החדש של ראשי ערי הפיתוח. נולד באור־יהודה ובגיל 16 כבר חלם להיות ראש מועצה ולחולל מהפכה תרבותית בישוב. מקדיש מאמץ בלתי־נלאה להזיז את עגלת שיקום השכונות, התקועה בבוץ עד צוואר. הוא אומר: "לאחר השנים כל כך חשובים אסור להפסיק את הפרוייקט באר־מצעו. הפרוייקט בכל הארץ זקוק לעוד 200 מיליון דולאר ל־4 השנים הבאות, אחרת תחול נסיגה חמורה".

•

נשיא המדינה, חיים הרצוג, וסגן ראש־הממשלה, דוד לוי, שי־בקרו באור־יהודה בשבוע הבא, יופתעו למצוא ישוב עם פנים חד־שות. אבל אל־להם להסיק מכך, שהמלאכה הגיעה לסיומה. חלף כבר עידן הסעד, כשאנשים "מסכנים" מנופפים במוטיהם כדי לק־בל מענקים. מר דוד לוי, אחד מן המכריעים בגורל הפרוייקט, חייב גם לתת מענה נאות לטענה הנשמעת יותר ויותר, שעיקר האמצעים הממשלתיים מופנים להתנחלויות, ומפני שיש ענוה לאומית אחת בלבד, מי שנפגע, בסופו של דבר, הן ערי הפיתוח והשכונות.

שלום רוזנפלד

טעם אישי

תסמונת ה"צ'יף האדום"

נדמה לי, לפחות בעת כתיבת שורות אלה, שאבו־נידאל וכ־נופייתו נקלעו למצב שהייתי מכנה אותו "תסמונת הצ'יף הא־דום".

זוכרים את סיפורו של או. הנרי על אותו ילד פרוע (ג'ינג'י, מן הסתם) שנחטף בידי חבורת־סחטנים?

הילד, שתחילה התחבב על חוטפיו, החל לאחר־מכן רודה בהם ויורד לחייהם. משחק את "הצ'יף האדום" ומאלץ אותם לבצע כל מיני תעלולים משפילים ומייגעים בעיצומו של המ־שא־ומתן שלהם עם ההורים על הכופר.

אלא שכאן נתהפכו היוצרות: ההורים, שהכירו היטב את "התכשיט" שלהם, לא זו בלבד שאינם מוכנים לשלם את הכו־פר, אלא אף מזהירים את החוטפים, שאם הם לא יעלו הם כופר להורים, יישאר הזאטוט בידיהם עד סוף ימיו, או ימיהם. ובהג־יע מצוקתם של החוטפים עד נפש – הם נכנעים.

כידוע, עד בואו של משיח בן־דוד לעולם שום משל לא יהיה דומה לנמשל. אבל נדמה לי, שחבורת־הפושעים של אבו־נידאל נמצאת עתה במצב שבעגה העממית, הוולגרית־מעט, יכונה: "לא לבלוע, לא להקיא". מה יעשו בקבוצת הבל־גים והצרפתיה, חטופי היאכטה "סילקו"?

הצלב האדום הבינלאומי צריך, לדעתי, להציג לאבו־נידאל אולטימטום:

לא נקבל את החטופים ואת סירתם הרעועה, אלא אם כן יוסיף עליהם כמה חטופים נוספים, שמוחזקים בידי המנופיות האחרות, שקרוב לוודאי יש לו קשר איתן. לא רוצה? אין משא־ומתן.

"הציבור", האדישות והטלוויזיה

הסופר הצרפתי סבסטיאן שאמפור (CHAMFORT) הגיע לשיא פרסומו בימי המהפכה הצרפתית. ולו בזכות העובדה, שלשונו החריפה עלתה לו בראשו. אחת מאמרותיו של שאמ־פור קשורה בענין, שעליו נרחיב מעט את הדיבור.

"ציבור? דעת־קהל? כמה אידיוטים צריכים לחבור יחד כדי שיהוו דעת־קהל?" אמר באחד האפוריזמים שלו.

לעומתו, רבי ישראל בעל שם־טוב, הבעש"ט כפי שידוע שמו ברבים, נוהג היה לומר, ש"ציבור" אינו אלא ראשי־תיבות של "צדיקים, בינוניים ורשעים" ואף גזר הבעש"ט: לא יהיה מנין – ואם תרצו בלשון הדמוסקופיה של ימינו: לא יהיה מידגם – אלא אם כן כל שלושת הסוגים מיוצגים בו.

"הציבור" – כך אומרים לנו ללא הרף בימים אלה – "מגלה אדישות מדהימה כלפי שביתת הרדיו והטלוויזיה.

מה זה "הציבור" לענייננו זה? הצדיקים? הבינוניים? הרש־עים? ואולי כל השלושה?

מכל מקום, נכון, יש אדישות. זו עובדה, שאי־אפשר לסת־רה. נכון, יש גם חוסר־אמון הולך וגובר בתקשורת בכלל. אצל־נו, ובכל העולם המערבי. יש נקמנות קטנונית ו"עשיית חשבו־נות" מצד פוליטיקאים, שעתונות חופשית היא כצנינים בעיני־הם. ויש גם בחוגים שונים אותה שמחת־חינם, שהיא הגדולה בשמחות: שמחה לאיד. וכאמור, יש גם אדישות. לא־איכפתי־ות.

מול כל התיאוריות וההשערות המלומדות, שהושמעו על מקורה וסיבותיה של אדישות זו, אני מרשה לעצמי להעלות הנחה משלי:

האדישות כלפי השביתה ברדיו ובטלוויזיה נובעת גם מן העובדה, שאין רדיו וטלוויזיה. תאמרו מן הסתם: סופיזם, הת־חכמות.

ולא היא. במרבית השביתות, על רקע פוליטי, כלכלי או חברתי, "זעם הציבור" בא בעיקרו לידי ביטוי בפעלולים, שכל עוצמתם נעוצה ב"פוטוגניות" שלהם.

מה ערך יש לצמיגים בוערים, למשל, כשאין טלוויזיה שתצלם אותם ותביא מייד את מראה האש והעשן לתוך מילי־ון בתים בישראל? מה טעם יש בהכרזה זו או אחרת של פולי־טיקאי או איש־ציבור בזכות השובתים – או אפילו בגנותם כדי להרבות מהומה – אם אין מיקרופון תקוע להם אל מתחת לאף למען ישמעו אותם כל בית ישראל?

נית, שהיו יוצאים אלילי הרדיו והטלוויזיה למיצעד בר־חובות ואתם אלפי אזרחים ("ציבור") למחות נגד שר־האוצר או שר־החינוך. מה ערך יש לזה אם אין טלוויזיה שתצלם את המיצעד הססגוני של הכוכבים מן המירקע ומאחוריהם המונים רבים עולים על באריקדות מאולתרות ופרשי־המשטרה על סר־סיהם הפוטוגניים דוהרים לעבר המפגינים, כשהכבאית מתיזה בתוך כך סילוני־מים צבעוניים?

יכול אני להעיד מנסיוני ומסיפוריהם של עמיתי שלא הפג־נה אחת נדחתה כאשר אנשי התקשורת (בעיקר מן הטלוויזיה) הודיעו, שביום זה ובשעה זו הם יהיו טרודים באירוע אחר.

מחקרים רבים בעולם המערבי מעידים על קשר הדו־משמ־עי בין עצם קיומם ועוצמתם של ארועים מסויימים ומכתותם של מיקרופונים ומצלמות במקום הארוע. גם אותם שמוכנים למחות או להפגין לא יבזבזו תחמושתם לריק – באין רדיו וטלוויזיה.

הפעילו את המסכים ותראו כמה אנשים – בעיקר הפולי־טיקאים אבל גם אנשי־רוח, סופרים ואמנים – יחדלו להיות אדישים לשביתה.

גשר־הצלילים בין פולין לא"י

ביקורה הראשון של התזמורת הפילהרמונית הישראלית בפולין הזכיר לי מיסמך מעניין, שמצוי בגנזיו של המוסיקולוג היהודי הידוע ישככר פאטער.

ב־5 באפריל 1935 – שנתיים אחר עליית היטלר לשלטון – יצא מוורשה קול קורא "אל המוסדות הציוניים והלאומיים בארץ", חתום על־ידי פרופ' משה שור (אחד מגדולי המלומדים בפולין בתחום היהדות, חבר האקדמיה למדעים, סנאטור ורק־טור הסמינר לרבנים), עורך היומון היידי־ציוני "היינט" משה הינדלמן, המשורר והמתרגם אברהם לוינסון (לימים מראשי מרכז החינוך של "ההסתדרות"), יו"ר אגודת "הזמיר" ד"ר גר־שון לוין ומר אדוארד פוזננסקי.

במיסמך זה מבקשים החותמים להגיש כל עזרה לשליחם, מר יעקב סורוביץ, "אחד האמנים היהודים המובהקים בוואר־שה", שיוצא לארץ "כדי לברר את תנאי התפתחותה של המו־סיקה העברית בארץ ואת צורת התקשורת בין הארץ והגולה בשדה האמנות המוסיקלית". עם סורוביץ זה ניהל לאחר־מכן ברוניסלב הוברמן מו"מ על גיוס נגנים מפולין לתזמורת פילהר־מונית ובעיקר ביקש להעלות לארץ את הכנר יוסף קמינסקי.

חותמי הקול־קורא מודיעים, שאמנים יהודים ועסקני־ציבור הגו רעיון להקים בפולין חברה, שתסייע בהקמת מוסד בארץ, שירכז את כל המפעלים המוסיקליים: אופרה, קונסר־בטוריום, תזמורת פילהרמונית וכיו"ב ובהקמת "בית ופרונ־טסיוני למסורות האלו".

53 שנים לאחר־מכן מגיעה התזמורת הפילהרמונית היש־ראלית לפולין לננן על חורבותיה של אותה קהילה נפלאה, שמנתה פעם שלושה מיליון נפש.

יגאל לב

פגישה מקרית

חסות? מדוע רק מפד"ל וויצ"ו?

יחידות צבאיות מחפשות חסות. אחרי שהרבנות הצבאית קיבלה את חסות המפד"ל וחיל הנשים קיבל את חסות ויצ"ו, נדמה שנשארו כמה יחידות מקופחות וראוי לחפש להן פתרון. לא הוגן להשאיר את חיל הצנחנים, את השריון, את חיל־האוו־יר ואת חיל התותחנים בלי מפלגות פוליטיות או גופים אזרחי־ים מכובדים, שינהלו למענן שדולה בכנסת.

•

השבוע גילו נשות ויצ"ו, לזוועתן, כי מפקדת הח"ן עלולה לאבד את דרגת התת־אלוף שלה ומכאן ואילך תהיה אלוף־מש־נה, מקבילה לדרגת מפקד חטיבה קרבית ולא לדרגת מפקד אוגדה קרבית, השולט על מאות טנקים, נגמ"שים וקני־תותח־ים.

אגב, אני יכול להרגיע את הנשים היפות, שאין בכוונת צה"ל לפגוע בחרב ובעלה שעל כתפי המפקדת. אבל הספיקה טעות עתונאית כדי שנשות ויצ"ו ישלחו מיברק בהול אל שר־הבטחון ואל הרמטכ"ל, שבו הן מוחות על פגיעה חמורה בנשים ובחיילות של צה"ל, בפרט בכך שיורידו את דרגת המ־פקדת, דרגה "המסמלת את ההכרה בחשיבות האשה בצה"ל, כבעלת זכויות וחובות שווים", כאילו מעמד האשה בישראל תלוי בעובדה, שקצינה מסויימת תענוד חרב ועלה זית על כתפיה.

במקום לנהל מאבק נמרץ בדבר הפוגע באמת בנשים ובחיי־לות של צה"ל, העובדה ש־50 אחוז מהנערות אינן משרתות, ומתוך הקבוצה, שאיננה לובשת מדים, חלקן הגדול לא מתגי־יס לשירות לאומי, עובדה זו היא הפגיעה הקשה והעמוקה ביותר בנשות ישראל. נשות ויצ"ו לא יצאו לרחובות להפגין נגד חלוקה זו של נערות ישראל לשני סוגים: סוג א' שמשוחרר מכל חובה, וסוג ב', שחלים עליו כל החובות. אבל נוח ופשוט יותר לטפל בדברים יצוגיים כמו דרגות מאשר לעסוק בבעיות אמיתיות.

•

נותן החסות השני כבר רואה את עצמו לא רק מווהה, אלא אפוטרופוס לחיל שלו. דומני, שאין מעורבות הפוגעת ומערבת את צה"ל במשאים פוליטיים כמעורבותן של המפד"ל, ש"ס ומצ"ד בשאלה מי יתמנה רב צבאי ראשי ובמשתמע, בכל הא־מור במינוי רבנים צבאיים.

אם ויצ"ו ויתרה, לפחות בשלב זה, על הסמכות להחליט מי תהיה קצינת ח"ן ראשית, הרי המפד"ל והמימסד הרבני רואים את עצמם קובעים בנושא, שהוא צבאי מובהק. מתוך כך, מא־חר שהמפד"ל שולטת, למעשה, על זרוע צבאית טהורה של חבורת לובשי מדים, שוב אין הרבנים הצבאיים רואים את עצמם שייכים, מבחינת זיקתם כלובשי מדים, למפקד העליון, כלומר לרמטכ"ל, אלא הם כפופים ישירות למרכז המפלגה, שהוא בביכול מקור סמכותם. לא אחת הם גם זוכים מאותו מקור למינוי שלהם. עובדה, הרבנים צבאיים ביחידות, וגהם הרב הצבאי של חיל הצנחנים, "מוצנחים" לצה"ל בלי שישרתו אפילו יום אחד שירות חובה, כמו כל חייל, או למיצער, בלי שיעברו קורס קצינים כמו הרופאים, המשפטנים, או אנשי־מקצוע ביחידות. כלומר, מה"ישיבה" מוזנק תלמיד הישר אל דרגת הקצונה בחיל, בלי שיידע אפילו מה זה להיות חייל.

הרבנים הצבאיים נהפכים לקומיסארים דתיים, זיקתם היא זיקה מפלגתית, והם עוקפים כל מידרג צבאי בהיתקלם בבע־יה, ומגיעים הישר אל חברי הכנסת או לרבנות האזרחית, המקיימת למענם שדולה אדירת־כוח.

אם כן, מדוע ניגרע חלקן של יחידות אחרות?

•

דומה, שיהיה זה רק הוגן, ש"סולל בונה" יעניק חסות לחיל ההנדסה. כמובן, חיל־האוויר יוכל לקבל את חסות "אל על". אני מודה, שלחיל השריון יש בעיה. על חיל כביר זה יצטרכו להיאבק המערך והליכוד כדי לזכות בחסות. מבחינה פוליטית זוהי עיסקה מצויינת.

רואים כמה הדברים פשוטים? למה רק המפד"ל? למה רק ויצ"ו? כל מפלגה תוכל לקבל חיל ולפרוש עליו חסות. מבק־שים חסות לחיל התותחנים ולקצין צנחנים ותו"ר ראשי ולחיל הים, כל מפלגה תקבל נתח משלה בצה"ל ובבוא יום־פקודה יחליטו מרכזי המפלגות לאן ינועו הגייסות. אם הם ינהלו את צה"ל כפי שהם מנהלים את המרכזים שלהם, הרי בתחום זה לפחות נוכל לישון בשקט.

هكذا من الأصل

هكذا من الاصل

המשפחה גדלה - מחפשים דירה גדולה

קרית אתא - חיפה

ברחוב הנביאים,
בבנין מדורג בן 3 קומות דירות יפות בכל גודל:
דירות 4 חדרים 120 מ"ר + 20 מ"ר מרפסת
דירת 5 חדרים 129 מ"ר + 13 מ"ר מרפסת
הבניה איכותית ויפה למראה.
הסביבה טובה ובאזור
כל השרותים הקהילתיים.
ניתן לבקר באתר
בשבת בין השעות 13:00 - 10:00

לפרטים נוספים:
שיכון עובדים רח' החלוץ 43 חיפה
טל. 04-660915

ביצוע:
סולל בונה בנין ותשתית בע"מ

אשדוד

ברחוב רוגוזין, המקום הטוב ביותר באשדוד
בבנין מודרני בן 7 קומות דירות מרווחות
בנות 4 חדרים 114 מ"ר.
בניה קונבנציונאלית עם סטנדרט גבוה.
נוף נפלא משקיף לים.

לפרטים נוספים:
שיכון עובדים רח' רוגוזין 25 אשדוד
טל. 08-557732
פרוייקט משותף עם יובל גד.

יובל גד בע"מ

גבעת קנדה - ירושלים

בסביבה טובלת ירק המשקיפה אל
הנוף הנפלא של העיר
בנינים בני 3 קומות.
הבניה בעלת אופי מיוחד וכך-
לדירות בקומה הראשונה 3 ו-4 חדרים
חצר צמודה בת עד- 160 מ"ר כל חצר.
הדירות בנות 6 חדרים ו-6½ חדרים
בנויות בשני מפלסים ולהן
מרפסת ענקית כ-50 מ"ר.
בסביבה כל השרותים הקהילתיים.
יזם הפרוייקט
ויברטו הולדינג לימיטיד.

לפרטים נוספים:
שיכון עובדים רח' הלל 8 ירושלים
טל. 02-233396

חדרה

ברח' תרנ"א דירות 4 חדרים 88 מ"ר
ו-102 מ"ר ודירות 5 חדרים 117 מ"ר. סטנדרט
בניה גבוה.
באזור כל השרותים הנדרשים.
בואו לבקר באתר בימים א', ג', בין השעות
15:30-18:00 ושבת בין השעות 11:00-14:00.
לפרטים נוספים: שיכון עובדים,
רח' החלוץ 43 חיפה טל. 04-660915.

ראשון לציון

בראשון סנטר, המרכז החדש של ראשון,
הממוקם ברח' אברבנאל, לבחירתכם דירות
גדולות ומרווחות במיוחד:
דירות 3½ חדרים 104 מ"ר
דירות 4 חדרים 117 מ"ר
דירות 4 חדרים 120 מ"ר
בסביבה - גני ילדים, בתי ספר, מינימרקט,
תחבורה נוחה ואפילו קופ"ח.
בואו לבקר באתר בימים ב' ו-ד' בין השעות
16:00-18:00.
לפרטים נוספים: שיכון עובדים, לה גרדיה 58
יד אליהו טל. 03-390721.
פרוייקט משותף עם

אשדרן

לבחירתכם דירות בכל רחבי הארץ:

★ **במרכז:** בת-ים, נווה עופר, נתניה, קרית שלום, רמלה, פתח-תקוה, חולון, הוד השרון, תוכניה ל' רמת אליהו-ראשל"צ ראשון לציון, כפר-סבא.
בדרום: אשקלון, ראשון-לציון, אשדוד, נס ציונה.
בירושלים: פיסגת זאב, רמות, גבעת קנדה.
בנגב: באר שבע, ערד, קרית גת.
בצפון: חיפה, נהריה, חדרה, נצרת, טבריה, קרית אתא.

יש לך כתובת.
שיכון עובדים